

श्री जैन तीर्थ निर्णय ग्रंथ.

तथा

उत्सर्पिणी अवसर्पिणी काल महात्म्य.

कर्त्ता,

विजापुरनिवासी

शा. सुरचंद झाइ स्वरूपचंद.

छपावी प्रसिद्ध कर्त्ता,

शा. रतनचंद लाधाजी

तथा

झवेरझाइ जगवानदास

प्रगणे पेटलाद-मु० कावीठा.

अमदावाद.

श्री " जैन " प्रिन्टिंग प्रेसमां

शा. जेठालाल दलमुखभाइए छाप्पु.

संवत् १९६५. गीर संवत् १४३५. सने १९०९.

निमत ०-८-०.

પ્રસ્તાવના.

આ ગ્રંથમા શા શા અધિકાર છે તે જે જીવો વાચશે તે સમજી શકશે.

આ ગ્રંથમા દ્રવ્યાનુયોગ તથા અધ્યાત્મ વિષય મુખ્યતાથી છે. અધ્યાત્મજ્ઞાનનું જાત્રાધારે સર્પૂર્ણ સ્વરૂપ જાણવું સહેલું નથી અધ્યાત્મગ્રંથની શૈલી ગહન છે દ્રવ્યાનુયોગનું સ્વરૂપ ગીતાર્થો વિના પૂર્ણ સત્ય કહી શકાય નહિ. તોપણ યથામતિ જાત્રાધારે લેખવા પ્રયત્ન કર્યો છે.

- ૧ અધ્યાત્મશાસ્ત્રમા અધ્યાત્મજ્ઞાનનું વર્ણન કરતા વ્યવહારનયની પુષ્ટિ ન થઈ હોય તેથી વ્યવહારનયપક્ષ દુરુદ્ધાત્મ થાય એમ થયું હોય તો વાચકો પ્રસંગ અનુસરીને નયોની મુખ્યતા અને ગૌણતાનો વિચાર કરાશે.
- ૨ શ્રીયશોચિજયજી ઉપાધ્યાય આદિ મહાપુરુષોના ગ્રંથોથી આ પુસ્તકમા ઉદ્ભવ્ય દૃષ્ટિથી વિરુદ્ધ જે કાંઈ લેખાયું હોય તેને સજ્જનો સુધારાશે શ્રીયશોચિજયજી ઉપાધ્યાયજી તથા શ્રી આનંદધનજી તથા દેવચંદ્રજી વિગેરે સુવિદિત ચેતાવર આચાર્યોના કરેલા ગ્રંથોથી મતિ દોષથી વિરુદ્ધ લેખાયું હોય તો સમજાણું હોય તો તે સવધી લેખકર્તાને અસત્યનો આગ્રહ નથી.
- ૩ આ ગ્રંથમા નિશ્ચયનયનું વિશેષ વર્ણન છે તેથી આ ગ્રંથ પઠિત પુરુષોને વાચવા યોગ્ય છે. વાલજીવો આ ગ્રંથ વાંચી યથાર્થ લાભ મેળવી શકે નહિ પઠિત પુરુષો યથાર્થ લાભ મેળવી શકે જે જીવોએ વ્યવહારનયની મહત્તા જાણી છે અને વ્યવહારનય કથિત ધર્માચારમાં સ્થિર છે તેવા જીવોને અધ્યાત્મજ્ઞાન થયેલા આ ગ્રંથ ઉપયોગી થશે એમ ધારી આ ગ્રંથ રચ્યો છે, તેથી સુજ્ઞો સમજશે કે વ્યવહારમા વ્યવહારની મહત્તા અને નિશ્ચયમાં નિશ્ચયની મહત્તા છે. વ્યવહાર અને નિશ્ચયનયમાંથી કોઈનું વત્તાપન ન થાય એમ જ્ઞાનપૂર્વક લેખકની શ્રદ્ધા છે.

- ૪ આ ગ્રંથમાં દિગ્ગરી પુરુષોના કેટલાક ગ્રંથોની શાસ્ત્ર આપી છે. પણ તેથી દિગ્ગરોના ગ્રંથો કે જે શ્વેતાંતર આમ્નાયના સૂત્રો તથા ગ્રંથોથી વિરુદ્ધ હોય તે તે દિગ્ગરોની ઉત્સુત્રપ્રરૂપણા અમારે માન્ય નથી.
- ૫ આ ગ્રંથની અંદર પઢિત પુરુષોને વાચતા જે કઈ વિપરીત લાગે તો તેઓ (લેખકને) જણાવશે તો તે તે વાચતનો સુધારો વીજી આદૃત્તિમાં કરીશું. પુસ્તક વાચતા કોઈને શકા પડે તો પત્રદ્વારા વા મળીને સુલાસો કરવો.
- ૬ વાચકોને આ ગ્રંથની ભાષા ઉત્સુચ ન લાગે તે સ્વાભાવિક છે. અને વાક્ય અશુદ્ધિ પણ કોઈ કોઈ મ્થલે રહી રહે. તોપણ સાર ગ્રહણ કરનારા સજ્જન પુરુષો સાર ગ્રહણ કરશે.
- ૭ વ્યવહાર અને નિશ્ચયનયની શૈલીથી જે કઈ વિરુદ્ધ સમજાયુ હોય, લખાયુ હોય તેની મન વચન કાયાથી ચતુર્વિધ સઘ સમક્ષ ક્ષમાપના કરુ.
- ૮ આ ગ્રંથ જૂની શૈલી પ્રમાણે લખાયો છે, તેથી નવી શૈલીના લેખકો સાર ગ્રહણ કરશે; ગમે તે શૈલીમાં સાર હોય તેને વિવેકી ગ્રહણ કરે છે.
- ૯ જૈનતીર્થ નિર્ણય પ્રથમ પાનાથી પત્ર ૨૩૨ સુધી છે, તેમાં લખેલ સ્વરૂપ સૂત્રો વાંચી સમજશે. પત્ર ૨૩૩ થી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી કાલમાહાત્મ્ય વિષય શરૂ થાય છે તે ગ્રંથાત પર્યંત છે, તેમાં સર્વ પુરુષો સમજી શકશે.
- ૧૦ સર્વ જીવો આ ગ્રંથ વાંચી અનેકાન્તમત સમજી વ્યવહાર અને નિશ્ચયનય પૂર્વક જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રની આરાધના કરો. એજ હિતાકાંક્ષા છે—અર્હે સોહરે

આ જ્ઞાનસીતલવિલાસ ભાગ પહેલો નામનો ચોપડો ઉપાવતાં પહેલાં અગાઉથી પૈસા આપનાર ભાઈઓ ગુણના જાણ, ગુણના રાગી, ધર્મસ્નેહી ગ્રંથોના નામ નીચે પ્રમાણે છે:—

૧૦૦) ભાઈ મુલચંદ સરપચંદ ધના પ્રમોદે જીવતા આપીને છપાવવાનું શરૂ કરાવ્યું.

૧૦૦) શ્રી મરુચ પ્રમણાના પાદરીયા ગામના શા. સાકરચંદ નપુમાઈ.

૫૦) દોળી, વેળીચદ હીરાચદ શ્રી વીજાપુરના.

૪૦) શા મુરચદ સ્વરુપચદ ગ્રથ કર્તા.

૫) વેદન મેનાના (સદર શા મુરચદ સ્વરુપચદની દીકરી)

૬) વેદન માળમ્ના (શા. પીતાવર સ્વરુપચદની દીકરી)

૩૦) શેઠ. ટલમુલરામ સરુપચદ શ્રી વીજાપુરના.

૧૦) મગત સુશાલ વીઠલ ગામ ધમરાઈ પ્રમણે શ્રી હાસોડના.

૩૪૦)

૧ પ્રમાણે મદદ કરીને આ ગ્રંથની ૫૦૦) નકલ છપાવી છે.

આ ચોપડી નીચેના ઠેકાણેથી મળી શકશે

૧ વિજાપુર શા મુરચદ સ્વરુપચદ

૨ અમદાવાદ પ્રા. નેમચદમાઈ નગીનદાસ ઠે. શ્રવેરીવાદે વાપળપોલ.

૩ શા રતનચદ લાપાગી. ગામ કાવીઠા, પરમણે પેટલાદ

૪ વકીલ મોદનલાલ હેમચદ મુ પાદરા (વડોદરા)

૫ શા. ઢાણામાઈ પીતાવરનાસ મુ. પાલેજ. (મગણે મરુચ)

આ ગ્રંથમા દૃષ્ટિ દોષથી અથવા ભ્રમીત દોષથી ન સમજી શકાય તો શ્રદ્ધાપૂર્વક પ્રમાણે સુધારી તપાસીને વાંચશો.

જ્ઞાનની અજ્ઞાતના ન ધાય અને ઘણા માણસો લાભ છેડે શકે. જેટલી આ ગ્રંથનો કીમત માત્ર આઠ આના રાખી છે ને ૧ રીને જે રરુપ વરુપન થયો તે જ્ઞાન સ્વાતામા વપરાશે, શાધુ શા શીને તમજ જૈન પુસ્તકાલયોને વિનામુલ્યે આપવામા આવશે.

અનુક્રમણિકા.

પૃષ્ઠાંક

વિષય.

- ૧ વીરજીન સ્તુતિ તથા ગ્રય હેતુના હહા
- ૨ શ્રાવક અને સપતિનો ધર્મ, ઉપશમ, ક્યોપશમ યોગે મપજે તે વિના ન લાંધે
મ વ્યાખ્યા કરી પ્રથમ અજ્ઞાનના ક્યોપશમની ગવેષણા કરી છે
- ૪ જ્ઞાનાવરણીયના ક્યોપશમ યોગે જ્ઞાન સપજે તેમા પ્રથમ મતિજ્ઞાનના
અઘાવીસ, વઠ્ઠી ત્રણસોને ઠગ્રીસ જેદ ગવેષ્યા છે.
- ૫ શ્રુતજ્ઞાનના ચૌદ જેદ કહ્યા છે
- ૧૦ અવધિજ્ઞાનના ઠ જેદ કહ્યા છે.
- ૧૧ મનઃપર્યવજ્ઞાનના વે જેદ કહ્યા છે.
- ૧૪ કેવલજ્ઞાનનો એક જેદ કહ્યો છે
- ૧૫ વ્યવહાર સમકિત ત્રણ તત્ત્વની શ્રદ્ધાપૂર્વક સવિસ્તરે જણાવ્યુ છે.
- ૧૬ યયામવૃત્તિ આદિ ત્રણ કરણ કરીને પ્રથમ ઉપશમ સમકિતની વ્યાખ્યા કરી છે
- ૧૭ ક્યોપશમ સમકિત ત્રણ જેદે કહ્યુ છે
- ૧૮ શ્રાવકના વારત્રત તેમા પ્રથમ પાંચ અણુવ્રત કહ્યા છે.
- ૨૨ ત્રણ ગુણવ્રત સવિસ્તરે વર્ણવ્યા છે.
- ૨૫ ચાર શિક્ષાવ્રત તેમા સાત નયપદ્ધે સામાયક આદિ સવિસ્તરે વર્ણવ્યા છે.
- ૪૯ સાધુના પાંચ મહાવ્રત દર્શાવ્યા છે.
- ૫૧ ઇચ્છયી પાંચ સમિતિ વ્યવહારે જણાવી છે
- ૫૨ ત્રણ ગુપ્તિ સવિસ્તરે કહી છે
- ૫૪ જાવયી શુદ્ધ નયની મુરયતાપ પાંચ સમિતિ વિસ્તારીને કહી છે
- ૬૫ દશજેદે યતિધર્મ તેમા પ્રથમ પાંચ જેદે કહ્યા જણાવી છે
- ૬૬ સયતિ ધર્મનો ધીજો જેદ માર્દવ ધર્મ છે તે આત્મદના ત્યાગ પૂર્વક સવિસ્તરે
કહ્યો છે.
- ૭૩ યતિધર્મનો વીજો જેદ આર્યવ ધર્મ છે તે કપટના ત્યાગ પૂર્વક ગવેષ્યો છે
- ૭૨ યતિધર્મનો ચોયો જેદ મુત્તિધર્મ છે તે લોજના ત્યાગ પૂર્વક ચતાવ્યો છે.
- ૭૫ યતિધર્મનો પાંચમો જેદ તપધર્મ છે, તેમા પ્રથમ બ્રાહ્મતપના ઠ જેદ વિસ્તારે
કહ્યા છે
- ૭૯ અર્યવતર તપના ઠ જેદ તેમા પ્રથમ પ્રાયશ્ચિત્ત તપની ગવેષણા કરી છે.
- ૮૧ અર્યવતર તપનો વીજો જેદ વિનય તપ તે સાત જેદે સ્વ અપેક્ષા
જણાવ્યો છે.

- ૮૫ અન્યતર તપનો ત્રીજો જેદ વેચાવચ તપ વિસ્તારે દર્શાવ્યો છે
- ૮૬ અન્યતર તપનો ચોથો જેદ સજ્જાય તપ પાચ જેદે કહીને પાચમો ધ્યાનતપ તેમા પ્રથમ આજ્ઞા વિચય ધર્મ-ધ્યાનના પેહેલા પાયાની ચિંતવના કરી છે.
- ૮૭ ધર્મ-ધ્યાનનો ત્રીજો પાયો અપાચવિચય તેની અર્થ સાથે વિસ્તારે વ્યાખ્યા કરી છે.
- ૮૮ ધર્મ-ધ્યાનનો ત્રીજો પાયો વિપાકવિચય તેની ગવેષણા કરી છે
- ૮૯ ધર્મ-ધ્યાનનો ચોથો પાયો સસ્યાન વિચય તેની ચીદ રાગ્યલોકના સ્વરૂપ સાથે વિસ્તારે વ્યાખ્યા કરી છે.
- ૧૦૫ શુદ્ધધ્યાનના ચાર પાયા વિસ્તારે કહ્યા છે.
- ૧૦૬ અન્યતર તપનો ઠગે જેદ કાયોત્સર્ગ તપ વિસ્તારે દર્શાવ્યો છે
- ૧૧૦ યતિધર્મનો ઠગે જેદ સયમ તે સત્તર જેદે વર્ણવ્યો છે
- ૧૧૧ યતિધર્મનો સાતમો જેદ સત્ય ધર્મ તે વિસ્તારે જણાવ્યો છે
- ૧૧૪ યતિધર્મનો આઠમો જેદ શૌચધર્મ તે વિસ્તારે ગવેષ્યો છે
- ૧૧૬ યતિધર્મનો નવમો જેદ અર્કિચન ધર્મ તે મોહના ત્યાગ પૂર્વક ગવેષ્યો છે
- ૧૧૮ યતિધર્મનો દશમો જેદ પ્રત્યચર્ય ધર્મ વિસ્તારે બતાવ્યો છે, એ યતિ ધર્મની સ પૂર્ણતા કહી
- ૧૨૦ સદ્ગુરુનો ઉપદેશ સાંજનઝાંડાં ઇત્યાદિ ધર્મસાધન કરવામા તેર કાઠીઆ વિગ્ર કારક યાય છે તેની ગવેષણા વિસ્તારે કરી છે
- ૧૨૭ સદ્ગુરુના અધ્યાત્મનો ઉપદેશ કર્તાયકા દષ્ટત પૂર્વક સાત નયપદ્ધે ઘટ ગ- વેષી જીવની અને જીવના ધર્મની ઓઢલાણ વિસ્તારે કરાવી છે
- ૧૩૪ પાચ કારણ મઝતા મોહ કાર્ય નીપજે તેની ગવેષણા કરી છે.
- ૧૩૬ સમકિતને જાણવા શ્રદ્ધા કરવાને માટે ઠ ચોલ વિસ્તારીને ગવેષ્યા છે
- ૧૩૮ અયિજેદ પૂર્વક જીવો ચીદે યુણઠાણે લાખે અતે કાર્ય સિદ્ધિને પામે તે આશ્રીને આઠ ચોલ વિસ્તારીને કહ્યા છે.
- ૧૪૨ દુઘ્યાર્થિક નયના દશ જેદ ગવેષ્યા છે.
- ૧૪૩ પર્યાયાર્થિક નયના ઠ જેદ ગવેષ્યા છે
- ૧૪૬ નૈગમ, સપ્રહ, વ્યવહાર, કલુશૂત્ર નયની વિસ્તારે વ્યાખ્યા કરી છે
- ૧૪૭ શાન્દનયનો વ્યાખ્યા કરતા સત્તજમીની વ્યાખ્યા વિસ્તારે કરી, સમન્નિરુદ્ધ ઇવમૂત નય ગવેષીને નયજ્ઞાન અધિકાર સપૂર્ણ કર્યો છે.
- ૧૬૦ નામાદિ ચાર નિદ્રેષા વિસ્તારે કહ્યા છે
- ૧૭૭ મૂલ સાર્માય સપ્રહ નયના ઠ જેદ અસ્તિત્વાદિક પ્રમાણના સ્વરૂપ સાથે ગવેષ્યા છે.

૧૮૪ ત્રિજગીયોની વિવિધ પ્રકારે વ્યારયા કરી છે.

૧૮૬ પરિણતિ સમકિત જાવ અશુદ્ધ પરિણતિના ત્યાગ પૂર્વક સવિસ્તારે ગવેપ્યો છે.

૧૮૭ દાનાદિ ક્ષયોપશમ જાવની અને ક્ષાયક જાવની પાંચ પાંચ જોડે લઘિ વિસ્તારે જણાવી છે.

૧૮૮ સિદ્ધના પદર જોડ વિસ્તારે ગવેપ્યા છે. તેમા દિગમ્બરની ચર્ચા સાથે સ્ત્રીને મુક્તિનુ પામતુ સિદ્ધ કર્યું છે.

૧૮૯ સિદ્ધપદની સાધના કરવા માટે દ્વેષમા દુહનો દુષ્ટાત કહી સાધનતા દર્શાવી છે

૧૯૦ બોધિરીજ પામવાને માટે મગનુ દુષ્ટાત આપી ગવેપણા કરી છે.

૧૯૧ ઇવ્યજાવ જોડે જીવ તત્ત્વની સદ્ગુણે વ્યાખ્યા કરી છે.

૧૯૨ ઇવ્યજાવ જોડે સવરતત્ત્વની સદ્ગુણે વ્યારયા કરી છે.

૧૯૩ સકામ, અકામ બે જોડે નિર્જરાતત્ત્વની સદ્ગુણે ગવેપણા કરી છે

૧૯૪ જીવ કર્મવધ મિથ્યાત્વી થકો કરે તે અધિકાર કહ્યો છે

ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી કાલમહાત્મ્યગ્રંથની અનુક્રમણીકા.

૧૯૫ પાર્શ્વજીનેશ્વરને નમસ્કાર કરી ગ્રંથકર્તા ગ્રંથ રચવાનો આશય જણાવે છે

૧૯૬ દશ પ્રકારે કલ્પવૃક્ષ યુગલિયાને દાન આપી મનોરથ પુરે છે તેની ગવે-
લણા કરી છે.

૧૯૭ યુગલિયા મનુષ્યોનુ વર્ણન કર્યું છે.

૧૯૮ યુગલિયાની સ્ત્રીઓનુ વર્ણન કર્યું છે.

૧૯૯ અવસર્પિણી કાલે ત્રીજો આરો અને ઉત્સર્પિણી કાલે પાંચમો આરો સુપમ
હ્રમ હ્રમ કોમાકોમી સાગરોપમના છે તેનો જાવ જણાવ્યો છે.

૨૦૦ અવસર્પિણી કાલે ત્રીજો આરો અને ઉત્સર્પિણી કાલે ચોથો આરો સુપમ
હ્રમ બેબે કોમાકોમી સાગરોપમ તેનો જાવ કહ્યો છે

૨૦૧ ઋષભદેવ સ્વામીનુ ચ્યવન અને જન્મ કલ્યાણક જણાવ્યું છે.

૨૦૨ ઋષભદેવ સ્વામીને દિક્ષા લીધી તેની વ્યારયા કરી છે.

૨૦૩ ઋષભદેવ સ્વામીને કેવલ ઉપજ્યુ તે હકીકત જણાવી છે

૨૦૪ શત્રુજય તીર્થની યાત્રા ઇવ્યજાવ જોડે ગવેપી છે

૨૦૫ ઋષભદેવ સ્વામીનુ નિર્વાણ કલ્યાણક કહ્યું છે.

૨૦૬ અવસર્પિણી કાલે ચોથો આરો અને ઉત્સર્પિણી કાલે ત્રીજો આરો એક
કોમાકોમી સાગરોપમમા વેતાલીસ હજાર વર્ષ ઉણાનો હ્રમ સુપમ તેનો
જાવ ગવેપ્યો છે.

૨૫૯ પ્રથમ હ્ર સ્વ અને પઠી મુલ તેનુ કારણ જણાવ્યુ છે.

૨૬૧ અજિતનાથથી વીરસ્વામી થયા ત્યા મુથી ત્રેવીસ તીર્થકરનો અધિકાર આ-
તરા સાથે દર્શાવ્યો છે.

૨૭૩ આ વર્તમાન ચોવીસી અને આવતી ચોવીસીના તીર્થકરોના વચમા કાલના
આતરા પમે તેનો યત્ર દર્શાવ્યો છે.

૨૭૯ પાંચમો આરો એકવીસ હજાર વર્ષનો હઃપમ નામે છે તેનુ સવિસ્તરે સ્વરૂપ
જણાવ્યુ છે

૨૮૫ પાંચમા આરામા રાત્રીને વિષે ચંદ્રસમાન પ્રકાશ કરવાવાલા મહામુનિ યજ્ઞા-
યયાર તેમની સ્તુતિ કરી પ્રમોદ જાવના જાવી છે

૨૯૮ ઠગે આરો એકવીસ હજાર વર્ષનો હઃપમ કયો છે, તે હઃપ ઠપર હઃપ કેવી
રીતે આવી પમશે તની વ્યાખ્યા કરી છે અવસર્પિણી કાઢના ઠ આરાની
સમાપ્તિ કરી છે

૩૦૦, હસર્પિણીકાઢના ઠ આરાનો જાવ કહ્યો છે

૩૦૪ પાંચ, જરત, પાંચ ઐરવત એ દશ ક્ષેત્રમા યનુષ્ય અને તિર્યવ પર્વેઈ જીરોના
સમુદાયને મુલ હ પ અનુજવાય છે તે આશ્રીને સામાન્ય વિશેષતા કહી છે.

૩૧૦ પૂર્વનુ પ્રમાણ જણાવ્યુ છે.

૩૧૦ પન્નોપમનુ તયા સાગરોપમનુ સ્વરૂપ જણાવ્યુ છે

૩૧૨ જીવોની ગતિ આગતિ વિસ્તારીને કહી છે.

૩૨૫ નિગોદનુ સ્વરૂપ સદેપે ગવેપીને કહ્યુ છે.

૩૨૯ કાયસ્થિતિની વ્યાર્યા વિસ્તારે કરી છે.

૩૪૯ સાત જયની વ્યાર્યા તેમા પ્રથમ આજવના જયનુ નિવારણ કયન કહ્યુ છે.

૩૫૨ વીજો પરલોક જય તેનુ નિવારણ કયન કર્યુ છે

૩૫૨ વીજો મરણજય તેનુ નિવારણ કયન કર્યુ છે

૩૫૫ ચોયો વેદના જય તેનુ નિવારણ કયન કર્યુ છે

૩૫૭ પાંચમો અનરહાજય તેનુ નિવારણ કયન કર્યુ છે

૩૬૦ ઠગે ચોર જય તેનુ નિવારણ કયન કર્યુ છે

૩૬૩ સાતમો અકસ્માત જય તેનુ નિવારણ કયન કર્યુ છે

આ વર્તમાન અવસર્પિણી કાઢે જસત મલાકા પુરુષ ઇડ ગયા તેમનો યત્ર
દર્શાવ્યો છે

આ વર્તમાન ચોવીસીનો ત્રેવીસ વોલનો યત્ર દર્શાવ્યો છે.

श्री जैन तीर्थ निर्णय.

॥ दुहा ॥

नमुं वीर जीनेंझने, तीरथ वर्तक सार,
 दिये देशना त्रिपदी, ग्रहे गुण गणधार. १
 लब्धि क्षयोपशम नाणथी, स्वज्ञाव ज्ञानु प्रकाश,
 महुरतमां छादश रचे, सूत्र पूर्ण उद्घास २
 नयो डव्य पर्यायनुं, ज्ञान अति गंजीर,
 स्वयंजू रमण समुझनो, पार लहे थइ धीर. ३
 संघ चतुर्विध तीरथनुं, स्थापन त्यां कहेवाय,
 जैन तीरथ निर्णयतणो, जापा ग्रंथ लखाय. ४
 अद्वैत बुद्धि में आदर्यो, देजो जारती साह्य,
 जीन वाणि निरंतरे, प्रणमु धरि ठगह. ५

जैन तीर्थ कहेता साधु, साध्वी, श्रावक अने श्रावि-
 कारूप चतुर्विध सघ ते सर्वे आत्म सत्ताना आहक ठे परंतु
 आत्मसत्ता आहकमां आवती नथी तेनु कारण ए ठे के
 अमादि सबधे आत्मसत्ता कर्मे करीने अवराइ गइ ठे 'दवाइ
 गइ ठे ने उदय जोगे हणाइ गइ ठे ते कर्म प्रकृतिना मूल
 आठ जेद ठे तेमा चार घाती ठे ते आत्माना गुणनी घात
 कर्ता ठे. ने चार कर्म अघाती ठे ते आत्माने शुजाशुज

સુખ દુઃખ દાતા છે જે ઘાતી કર્મ છે તેમા જ્ઞાનાવરણી,
 દર્શનાવરણી ને અતરાય એ ત્રણ કર્મનો કય ઉપશમ થાય
 છે વળી કય પણ થાય છે ને ચોથુ મોહની કર્મ છે, તેનો
 કય ઉપશમ થાય છે, ઉપશમ થાય છે, ને કય પણ થાય
 છે એ કય ઉપસમાદી જેદો કહ્યા તે જોગે શ્રાવકનો ને સ-
 જતીનો ધર્મ સપજે, તે વિના ન લાધે તેમા કય ઉપસમના
 વે જેદ, એક અજ્ઞાન જોગનો ને અજ્ઞાન જોગનીશ્રાનો
 વીજો જ્ઞાન જોગનો ને જ્ઞાન જોગની શ્રાનો, હવે અજ્ઞાન
 જોગનો કય ઉપસમ તેના ત્રણ જેદ, મતી અજ્ઞાનનો, શ્રુત
 અજ્ઞાનનો ને વીજગ જ્ઞાનનો, એ ત્રણ જેદો અજ્ઞાનના કય
 ઉપસમના કહ્યા તે મીઁચાત્વી દેવતા નારકીને તો ગતી
 પ્રત્યે ત્રણે જેદો લાધે છે, ને મનુષ્ય, તીર્થચને ગતી પ્રત્યે
 પ્રથમના વે જેદો લાધે છે, પરતુ અજ્ઞાનનો કય ઉપસમ
 પણ વીચીત્ર પ્રકારે છે, એ જોગે વૃદ્ધી પામે, ઉત્કૃષ્ટતા પામે,
 તો મનુષ્યના જવમા કેશક ઉત્સુજ અજ્ઞાપરુપણા સુદ્ધી પહોં-
 ચે છે વળી તેહેન દીપક સમકીત પણ કહ્યુ છે, ગતી આ-
 શ્રીને દેવગતીએ, નવમા ગ્રીવેકે, જયન્ય ગ્રીત ને ઉત્કૃષ્ટ
 એકગ્રીસ સાગરોપમના આયુષ્યની ત્યા સ્થીતી છે ને સ્થી-
 તીનો વીજાગી ગ્રાહક થાય છે, વળી જ્ય જીવને વોધ
 વીજની પ્રાપ્તિનો જાવત્ મોહનો હેતુ થાય છે, એટલા સુધી
 અજ્ઞાન જોગ ને અજ્ઞાન જોગ નીશ્રાએ, એટલે અજ્ઞાન જો-
 ગને દીપક સમકીતની ડ્રવ્ય ચારીત્રની, તપની નીશ્રા છે,
 તે નીશ્રાએ વૃદ્ધી પામતા અત્રવી પણ આવે છે, યથા પ્રવ-

તોંકરણ સુધી આવે સાતેકર્મની સ્થીતી અધીકતાને ઠેઢી
 એક કોમ્મા કોમ્મી સાગરોપમની રાખે ત્યાં સુધી પોંચે. પરતુ
 ઉપર અજ્ઞાન જોગની ઝત્કૃષ્ટતા કહી છે તેમા એક અંશે
 ઝંઘાડા છે તે કહ્યું તું અપૂર્વ કરણ જે વીજું ત્યાં પણ અજ્ઞાન
 જોગ કહેવાય કારણકે ગ્રંથી જેદ ન થયો ત્યાં સુધી અજ્ઞાન
 જોગ છે ગ્રંથી જેદ થયાં સમકીત કહીએ ત્યાં જ્ઞાન જોગ
 કહીએ તે ગ્રંથી જેદ વીજા કરણ અતે થાય છે ને સમકીત
 વીજા અનીવરતી કરણે પ્રાપ્ત છે
 યતઃ કહ્યું છે કે—

જાગંઠીતાપદમં ગંઠિં સમદ્ઠ ઇર્ણવેવવીચ્છં ।

અનિઅદિકરણંપુણ સમ્મત્તપુરસ્સને જીવે ॥૧॥

પરતુ વીજા અપૂર્વ કરણે કોણ આવે છે કે જે શુક્લ
 પક્ષીઝં જીવ છે ને સસાર સ્થીતી અર્ધ પુદગલ પરાવર્તનની
 માંદલી કોરે રહી છે અધીક નથી તે આવે છે વીજા ન
 આવે એમ છે એ અજ્ઞાન જોગને અજ્ઞાન જોગ નીશ્રાનો ક્ષય
 ઉપસમ ઝત્કૃષ્ટ જાંગે કહ્યો તે આત્મ હેતુ નથી. પુદગલીક
 સુખ હેતુ છે. એટલે પૂન્ય વંધનો હેતુ છે ને ક્ષય ઉપસમની
 હાની તે દુઃખ હેતુ એટલે પાપવધ હેતુ છે
 ગાથા.—

વિરયાસાવજ્ઞાતં કસાયહીણામહાવયધરાવિ

સમ્મદિઠીવિદૂણા કયાવિમુક્કં ન પાવંતિ. ૧

હવે જ્ઞાન જોગ કહુ તુ જ્ઞાનાવરણીના કય ઉપસમ
જોગે પ્રથી જ્ઞેદ થયો ચોથા ગુણગણથી જ્ઞાન જોગ કહીય
એ કય ઉપસમ જાણે જ્ઞાન જોગના ચાર જ્ઞેદ મતીજ્ઞાન,
શ્રુતજ્ઞાન, અવધી જ્ઞાન, મન. પર્યંત જ્ઞાન એ ચાર જ્ઞેદો કહ્યા
તેમા પ્રથમના ત્રણ જ્ઞેદ સમકીતી દેવતા નારકીને ગતી
પ્રત્યે લાધે છે ને સમકીતી મનુષ્ય ત્રીયંત સજ્જીતે પ્રથમતા
એ જ્ઞેદ ગતી પ્રત્યે લાધે છે ને ઉપરના જ્ઞેદ કેશકને ગુણ
પ્રત્યે લાધે એ જ્ઞેદ કહ્યા તેમાં પ્રથમ મતી જ્ઞાનના અત્મા-
વીસ જ્ઞેદ કહુ તુ મતી કહેતા બુઢી દટલે જાણવારૂપ
પ્રકાશ શક્તી તે આત્માનો સદ્જાવ છે પરંતુ કર્મવધ આ
વર્ણે કરીને ઉદય જોગે આત્મા નીત સમાન પ્રકાશ શક્તી
હણઈ ગઈ છે તે પોતે પોતાથી જાણી ન શકે માટે કય ઉ-
પસમની સાજે નીતમા જાણી વારી ફાંના પરાય અજવાલું
કરતા આત્માને પાંચ ઇંદ્રીને ઠટુ નોંદ્રી જે મન તે જાણ-
વાને નીમીત કારણ છે તે નીમીતની નીશ્રાયે વજનાવગૃહ
અર્ધાવગૃહ, સ્પર્શાવગૃહ, અપાયાવગૃહ ને ધારણાવગૃહ એ પાંચ
જ્ઞેદો કહ્યા તેનો અર્થ કહુ તુ વજના તે ફરસ ઇંદ્રી, રસ
ઇંદ્રી, ગ્રાણ ઇંદ્રી ને શ્રોત ઇંદ્રી એ ચાર ઇંદ્રીનું કહી તેમા
શ્રોત ઇંદ્રી તે કાનમાં શબ્દ આવીને પડે છે ગ્રાણ ઇંદ્રી તે
ગંધ આવીને પડે છે, રસ ઇંદ્રી તે જીભમા રસ પડે છે, ફ-
રસ ઇંદ્રી તે ત્વચા તેમા ફરસ પડે છે એ ચાર ઇંદ્રી છે, તે
પ્રાપ્યકારી છે, ને ચક્ષુ ને મન એ બે અપ્રાપ્યકારી છે માટે
તેમા વજનપણાનો અસજવ છે ને વાકીની ચાર ઇંદ્રી ઉપર

कही ते प्रमाणे तेमां वंजनपणुं लाधे माटे प्रथम वंजनना
 चार जेद अवक्तव्यपणे थया हवे वीजो जेद अर्थावग्रह
 कहुं तुं ते वक्तव्यपणे जाणुं जे मने फरस थयो, स्वाद
 लाग्यो, गध आवे ठे, शब्द सांजळीए ठीए ए चार ने पां-
 चमो चक्रुथी देखे ने ठगे चींतवणा ए मनमां जाणीए ए
 ठ जेद अर्थावग्रहना कहा एटले दश जेद थया हवे इहा
 अवग्रह वीजो जेद कहुं तुं इहा एटले वीचारणा शक्ती तेने
 इहा कहीए ते वीचारे जे फरस तो थयो पण शेनो फरस
 ठे जंदरनो ठे के सर्पनो ठे वळी स्वाद तो लाग्यो पण खारो
 ठे वा खाटो ठे के मधुरो ठे वळी मधुरो तो खरो पण द-
 राखनो ठे वा साकरनो ठे वळी गध आवे ठे ते सुरजी ठे
 के डुरजी ठे सुरजी ठे तो चंपानो के केवमानो ठे वळी च-
 क्रुए देखीए ठीए ते मनुष्य ठे वा तीर्थच ठे के घड वाजरी
 आवे ठे वळी शब्द सांजळीए ठीए ते सर्प बोले ठे के
 होखो बोले ठे वळी मनसु वीचारे के एम तो नही पण
 आम ठे, ए ठ जेदे इझीनो इझीना बोवयनी वीचा-
 रणा गवेखणा करवी तेनुं नाम इहा कहीए ते इहानो
 ठ जेद जेगा करतां सोल जेद थया हवे चोथो अपायावग्रह
 कहुं तुं अपाया एटले नीश्रय कयो के आ सुवाळो फरस
 ते सर्पादीकनो ठे ने जण फरस ते अग्नीनो ठे वा खारु
 ते क्षुण ठे ने तीखां ते मरचां ठे वळी जे सुगंधी आवे ठे.
 ते अमूक वस्तुनी ठे, वळी देखीए ठीए ते कीकी ठे वा कं-
 थवो ठे सांजळीए ठीए ते शब्द नगारानो ठे वा सारंगीनो

ठे वली मनसु नीश्चय कयो के आ वात आमज ठे ए ठ
 जेद अपायावगृहना कइया ते जेगा करता बावीस जेद थया
 इवे पाचमो अवग्रह धारणा ठे, ते जे ए ठ जेदे वस्तुनु
 जाणपणु थयु ते घणा काले पण चूखे नही काम पने क्षय
 उपसम पूर्वक सरयात असख्यात काल मुधी यादी रहे ठे, ए
 धारणाना ठ जेद जेगा करता मती ज्ञानना अठावीस जेद
 थाय, ते गवेखीने कइया सो अठावीस जेदोना प्रत्येके एक
 एक जेदना बहु, अवहु, बहुवीध, अवहुवीधादी, बार बार
 जेदो थाय ठे ते कहुतु बहुश्रुत गीतारथनी देशना
 साजलवा अनेक जाड्ड वाड्ड आवे ठे, गीतारथ महा
 मुनी करुणाना सागर जव्य जीवने तारवानी बुझि-
 ए नय गर्जित वचनो वरसावता ठता मेघारुवर
 नाद धुनीए गाजता थका उपदेस करे ठे, जव्य जीवोना
 समुदाय साजले ठे ते मधे कयो पसमनो वीचीत्रताए क-
 री केइ एक जीव घणा शब्द ग्रहे, ते पहेलो जेद बहु, ने
 केइ एक जीव थोमा शब्द ग्रहे ते बीजो जेद, अवहु केइ
 एक जीव एक एक शब्दना परमार्थने स्यादवाद पदानी
 अने कातताने जाणे ते त्रीजु बहुवीध केइ एक जीव थो-
 मा जेद शब्दार्थ पूर्वक जाणे ते चोथु अवहुवीध केइ-
 एक जीव वचन श्रवण थताज जावार्थने समजे, ते पाचमु
 क्षीप्र, कइएक जीव हेतु दृष्टाते समजाव्या समजे, ते ठठु
 अक्षीप्र, कइएक जीव उच्चारणनी पटुतादि जोइने उपदेश
 कर्ताने पमीत माने ते मातमु सर्लीग, कइएक जीव पूर्वा-

पर श्वीरोधीपण वस्तुगते वस्तुपणानी प्ररुपणा नय नय
 पके चीन्न चीन्न अपेक्षा हेय ते हेय, उपादेय ते उपादेय,
 साधक ते साधक, बाधक ते बाधक, नीजरातुं कारण ते
 संवर, ने बंधनु कारण ते आश्रव, सकाम नीजरा ते मोक्षनुं
 कारण, ने बंध ते जवज्रमण एम यथास्थीत बोध उपयोगी
 क जाव जोइने वचननी पढुतानी अपेक्षाने राखता उप-
 देश कर्ताने पंकीत माने ते आठमो जेद अलींग, केइएक
 जीव उत्तर प्रती उत्तरे सकाने ठेदे नही असंकीत थाय नही
 थीर जावे श्रधा करे नही ते नवमुं, सदीग्ध, केइएक जीव
 संका संदेहनी पुष्ठा करी टाली असंकीत थइ, थीर जावे
 श्रधा करे ते दशमुं असदीग्ध, केइएक जीवने गुरुराए एक-
 वार कहुं ते जुले नही ते अगीयारमु ध्रुव, केइएक जीवने
 रोज शांखामण देवी पके ते चारमु अध्रुव ए वारे बोलने
 पुर्वोक्त अठावीस जेदोयी गुणाकार करतां व्रणसोने ठत्रीस
 जेद मती ज्ञानना थया इत्यादि मति ज्ञानना घणा जेदो ठे
 परतु ए जेदो कहा ते श्रुतनीश्रीत जाणवा, कारण के
 श्रुत ज्ञानना चउद थयवा बीस जेद कहीएठीए ते द्रव्य
 थी उत्पत्ती आदी आश्रीने ठे, हवे मती ज्ञान ठे ते श्रुत
 ज्ञाननुं कारण ठे ने जाव श्रुत ठे ते मती ज्ञाननुं कार्य ठे
 तथा मतो ते नीरक्षर ठे, ने श्रुत ते साक्षर ठे, नीरक्षर
 ते उच्चरण, जे बोलवु वचननुं प्रवर्ताववु तेना अज्ञावे नी-
 रक्षर कहीए, ने वचन प्रवृत्ती जोगे साक्षर कहीए, ते वच-
 न प्रवृत्ती मती ज्ञानादी मे नही ठे ए शक्ति तो श्रुत ज्ञा-

ન માં ઠે, પરતુ મતીના અજ્ઞાવે શ્રુત જ્ઞાનાદી જેદો કોઈ
 જીવ પામેજ નહીં તે કારણે મતી જ્ઞાન મુખ્ય ઠે, પરતુ શ્રુત
 વીના મતી જ્ઞાનાદી જે જેદો ઠે તે સ્વ અપેક્ષીજ હેતુ ઠે,
 પર પટલ વીજા જાડઈ વાડઈને ઉપગાર ન કરી શકે પરને
 ઉપગાર કરવામા તો શ્રુત જ્ઞાન વચન જોગે પ્રવર્તાવી યોગ્ય
 જીવને હઠ કદામ્નહથી મુક્ત કરી તત્ત્વ, અતત્ત્વનો જેદ
 જણાવી સરલતા મેલાવી અસકીત કરી, અજ્ઞાત પણુ ની
 વારી, સમ્યક સવેગે જ્ઞાન સમ્યક સવેગે ઢર્ઢન જે સમકીત
 તે પમાને પટલે ગ્રંથી જેદ કરવાની શક્તિ પામવી તેનો હતુ
 થાય, એ ઉપગારની વરોવરીમા વીજા ઘણા ઉપગાર કરીએ
 તે ના આધે એ શક્તિ શ્રુત જ્ઞાનમા વચન જોગે ઠે, માટે શ્રુત
 જ્ઞાન ઠે તે સ્વપર અપેક્ષી હતુ ઠે, તે કારણે શ્રુત જ્ઞાન મુ-
 રય ઠે હવે શ્રુત જ્ઞાનના ચૌદ જેદ કહે ઠે તમા પ્રથમ અક્ષર શ્રુ-
 તના ગ્રણ જેદ સજ્ઞાકર વ્યંજનાકર તથા લવઘ્યાકર તેમા
 સંજ્ઞાકર તે અક્ષર પ્રકારની લીપી અક્ષરના આકારે કરી
 ઠે. એ પહેલો જેદને વીજો જેદ વ્યંજનાકર તે અક્ષર આદિ
 હકાર પર્યંત વાવન અક્ષર મુખે ઉચારવા રૂપ જાણવો એ
 વજ્રે જેદો અદપિ અજ્ઞાનાત્મક ઠે તથાપિ શ્રુતના કારણ
 હોમાથી ઉપચારે કરી તેને શ્રુત જ્ઞાનની સજ્ઞા આપી ઠે
 હવે ત્રીજો જેદ લવઘ્યાકર તે શબ્દ શ્રવણ તથા રૂપ ડસ-
 નાદિક ચકી અર્થ પરિજ્ઞાન ગર્જિત જે. અક્ષરની ઉપલબ્ધિ
 તે લવઘ્યાકર એ અક્ષર શ્રુતના ગ્રણ જેદ કહા વીજુ અ-
 નકર શ્રુત તે. મિરકપન હસ્ત ચાલન પ્રમુખ. સમસ્યા

કરી ગમના ગમનાદિક મનના અન્નિપ્રાયનું પરિજ્ઞાન ઇટલે જાણપણ થાય તેને અનકર શ્રુત કહીએ ત્રીજુ સંજ્ઞિ શ્રુત તે સજ્ઞા ત્રણ પ્રકારની છે દીર્ઘ કાલિકી હેતુ વાદોપદેસિકી તથા દ્રષ્ટિ વાદોપદેસિકી હવે તેહની સમજ કહે છે અતીત અનાગત ઘણા કાલનુજે ચિતવવુ તે દીર્ઘ કાલિકી સજ્ઞા સજ્ઞી પચેદ્રીને છે, અને જે તાત્કાલિક ઇષ્ટ અનિષ્ટ વસ્તુ જાણીને પ્રવૃત્તિ નિવૃત્તિ તે હેતુ વાદોપદેસિકી સંજ્ઞા વિકલેદ્રિય અસંજ્ઞીને છે, અને દ્રષ્ટિ વાદોપદેસિકી સંજ્ઞા તો ક્વોપસમ જ્ઞાને કરી સમ્યક દ્રષ્ટીને કહી છે એ સજ્ઞી શ્રુત કહ્યું.

હવે ચોથો જેદ અસજ્ઞી શ્રુત તે ઇંડ્રીયોના પ્રયોગે બોધ પામે તેને અસજ્ઞી શ્રુત કહીએ, પાંચમું સમકીત શ્રુત તે અનેક કારણથી બોધ પામી આત્મ સ્વરૂપનો જાણ થઈને પ્રથી જેદ કરે, તેને સમકીત શ્રુત કહીએ, ઊઠો જેદ મીથ્યા શ્રુત તે અનેક વસ્તુને જાણે પણ આત્માને ન જાણે, ન ઝેલવે તેને મીથ્યા શ્રુત કહીએ, સાદી શ્રુત, તે પાંચ જ-રત ને પાંચ ઐવરત એ ઢસ લેતરમા અવસરપિણી, હસ્તર-પિણી કાલે જૈનતીર્થે સુત્ર સીદ્ધાંત પ્રવર્તે ઇટલે પ્રથમ તીર્થકરને કેવળ જ્ઞાનાદી ક્ષાયક જાવની લબ્ધી પ્રાપ્ત થાય, દેવ દેવેંદ્ર મલી સમોવસરણની રચના કરે તીર્થકર દેવ દેસના દેશ જવ્યને બોધ વીજ પમાનો ગણધર આદે ચતુર વીધી સઘની ચાપના કરે ગણધર દેવ દ્વાદસાગી સીદ્ધાંત રચે ત્યા શ્રુત જ્ઞાનની આદી કહીએ, તે સાતમો જેદ

कहो, ने आठमो जेद सपर्यवसीत श्रुत ते ए ती
 रथ जीनें देवनु पाट परपरागत चालता वीछेद
 पामे, तीहा ते अवसरे ते काले सुत्र सीद्धांतनो अत आवे
 एटले नाश थाय तेने सपर्यवसीत श्रुत कहीए, नवमो जेद
 अनादि श्रुत ते पच महावीदेह क्षेत्रमा अनादी सवधे अ-
 वीछेदपणे सदा सर्वदा जैन तीरथ प्रवर्ते ठे माटे अनादी
 श्रुत हवे दशमो जेद अपर्यवसीत श्रुत ते कोइ काले जैन
 तीर्थनो वा छादसागी सुत्र सीद्धांतनो महावीदेह क्षेत्रमा
 वीछेद थयो नथी, थवानो नथी ने आतरो पम्वानो नथी
 माटे अपर्यवसीत श्रुत कहीए, अगीयारमो जेद गमीक
 श्रुत एटले सरखा पाठ आळावाए रच्यां ठे, वाच्यां ठे, ऊष्टी
 वाद प्रमुख सीद्धांतो ते सुत्रने गमीक श्रुत कहीए, बारमो
 जेद अगमीक श्रुत ते कालीक सुत्रनी पेरे सरखा आळा-
 वा सरखा पाठ न होय ने सुत्रने अगमीक श्रुत कहीए,
 तेरमो जेद अग प्रवीष्ट श्रुतने आचारगादी ऊष्टीवाद पर्यंत
 सुत्रने अग प्रवीष्ट श्रुत कहीए चउदमो जेद ते अगवाह्य
 चार उपागादी ठेव पयन्ना मुळ नदी अनुयोग आदे सुत्र
 सीद्धांत तथा ग्रथ प्रकरणादी सर्वेने अगवाह्य श्रुत कहीए
 ए श्रुत ज्ञानना चउद जेद कहा हवे अवधि ज्ञान कहु
 तु तेना विशेष अपेक्षाए असरयाता जेद ठे ने संक्षेप ठ
 जेद कहा ठे तेमा पहेलो जेद अनुगामी ते जेने जे स्थानके
 अवधि ज्ञान उपज्यु ठे ते स्थानकने ठोसो देश देशांतर
 ज्या जाय त्या पोताना चर्म चहुनी पेठे साथे आवे तेने

अनुगामीक अवधी कहीए वीजो जेद अनानुगामी ते जे
 ने जे स्थानके अवधी ज्ञान उपज्युं ठे. ते स्थानकेज पो-
 ताना कय उपसम पूर्वक खेत्रनी मरजादा पूर्वक जाणे
 देखे ने ए खेत्रने ठोमी अळगा थाय त्यारे न जाणे न देखे
 पाठा उत्पत्ति स्थानके आवे त्यारे जाणे देखे एम ए ज्ञान
 क्षेत्र आश्री प्रत्येक कयौ उपसमना लीधे घरना दीपकनी पेठे
 उत्पत्ति स्थानकेज प्रकाश करे बीजे न करे तेने अनानुगामीक
 अवधी कहीए बीजो जेद हीयमान ते कयोपसमनी विसु-
 र्ही जोगे अवधी ज्ञान उपजे ते कय उपसम बाह्य ज्ञाव
 बाह्य रमण जोगे अवराती थकोहांणी पामे ते कारणे ज्ञान पण
 हानी पामे तेने हीयमान खीण पामतु अवधी कहीए चौथो
 जेद वर्धमान ते अवधी ज्ञान उपज्यु त्यांथीज वर्धी पामे जेम
 अग्नी सळगी ठे तेमां सर्पण नाखता जाइए तेम तेम अ-
 ग्नी वर्धी पामती जाय ठे तेज द्रष्टांति अर्तगत अंतर रमण
 जोगे कयो पसम वर्धी पामे ठे तेज कारणे ज्ञान पण वर्धी-
 ने पामतुं जाय ठे तेने वर्धमान अवधी कहीए पांचमो
 जेद लोका अवधी ते जावत समय लोक चउद राज प्रमा-
 ण जाणे देखे तेने लोका अवधी कहीए ए पाच जेद क-
 ष्ठा हवे ठे जे जेद परमा अवधी अप्रतीपाती ठे ते एक अंतर
 महुतेज केवलज्ञान पामे तेने ऊप्रजे ठे ते ज्ञाने समय लोकने
 असोकमां लोक प्रमाण असंख्याता खंरु कल्पव्यापणे जाणे
 देखे एटसी सत्ता मरजादा परमा अवधी ज्ञाननी ठे परंतु ए ज्ञान
 पाम्या ते बहुधा उपयोग करता नथी. कारण के अरे एगी गते

આત્મા ગુણ ગણાથીજ અવધી મન પર્યવનો ઉપયોગ નથી ને એક અતર મહુરતમાં તો કેવલજ્ઞાન પ્રગટ કરવું છે તે કેવલજ્ઞાન તો તદગત જાવમે પરિણામ પામતા એકત્વ શુદ્ધ સ્વરૂપ અનુજવતા પ્રગટે છે માટે ઉપયોગ તો ન કરે પણ સાતમા અપરમતસ્થાનકે ઉપજે તે આત્મે જડ કૃપક શ્રેણી માંની સુકલ ધ્યાન જોગે ઘાતીકર્મ હણી કેવલજ્ઞાન પામે એમ સજવે છે એ અવધી જ્ઞાનના ઠ જ્ઞેદ કહ્યા એ અવધીજ્ઞાનને અવધીદર્શનની નીશ્રા છે તેથી જ્ઞાને કરી જાણે ને દર્શને કરી દેખે વળી ઇડીનો ઇડીઆદીકની અપેક્ષા વીના પ્રત્યક્ષ પ્રમાણે સ્પષ્ટ ઉત્કૃષ્ટ જાગે અસરચાતી ઇસરપિણી, અવસરપિણી પર્યંત અતીત અનાગતકાલને જાણે ને દેખે છે

હવે મનપર્યવ જ્ઞાન કહું તું મનપર્યવ જ્ઞાન એક મનુષ્યના જવમાજ સજતીપદે અપ્રમત, સાતમા ગુણગણે ઉપજે છે તે પરજવે સાથે પણ જતું નથી તેના વે જ્ઞેદ ઋજુમતિને વીપૂલમતી ઋજુમતી તે ત્રીટું મનુષ્ય દેહમા અઢીઢીપ લગે ને ઉર્ધ્વ જોતશી પર્યંત અધો પહેલી રત્નપ્રજા નરકના ક્ષૂલક પરતર લગે એમ ઉચું નીચું અહારસો જોજનમા રહ્યા જે સઙ્ગી પચેડી જીવ તેના મનોગત ચિત્ત-વીત જાવને જાણે ને વીપૂલમતી અઢીઅગૂલ સ્વેત્ર અધીક પરતુ વિશુદ્ધિપણે વિસ્તારે જાણે છે ઉત્કૃષ્ટ જાગે એક પદ્યોપમનો અસરચાતમો જાગ અતીત અનાગત કાલને જાણે દેખે છે એ મનપર્યવ જ્ઞાનના વે જ્ઞેદ કહ્યા એટલે કય

उपसम जावे, त्रण अज्ञानने चार ज्ञान कह्या ते ज्ञानमां
मतीना अठावीश श्रुतना चौद, अवधीना ठ, मनपर्यवना वे,
मळी चार ज्ञानना पचाश जेद कह्या तेमां जे ज्ञान ठे
ते विशुद्धीपणे यथार्थ, जाणे ठे ने जे अज्ञान ठे ते मलीन
ठे तेथी वीपर्यासपणे अवळाने, सबळु ने सबळाने अवळु
एम बहुधातो विप्रीत जाणे ठे ते अज्ञानी पण दियो ज्ञापस-
मनी अधीकता पामतां जातीस्मरण मतीज्ञाननो जेद ठे,
ते पामे ठे ते ज्ञाननी सता उतकृष्ट जागे अतीत एटले गया
कालना सङ्गी पचेङ्गीना सख्याता जव पोताना जाणे ठे परंतु
अवधी दर्शनना अजावे देखे नही ए दियो उपसम जावे
ज्ञान अज्ञानना जेद समुदाये कह्या परंतु सर्व जीवने प्र-
थम अज्ञान मीथ्यात्व होय ठे तेनो नाश यतां ग्रंथी जेद
पूर्वक चोथु गुण ठाणु पाम्या समकीत कहोए, त्यां ज्ञान
कहीए, ते ज्ञान प्राप्तीनो हेतु मतीश्रुत अज्ञाननो द्य
उपसम जातीस्मरण आवे ठे विज्ञग नथी ए कारणनी
अधीकता पामता मतीश्रुत आवे ज्ञान पामीए परंतु केव-
लज्ञान पामवुं तेनो हेतु कोण ठे तो मतीश्रुत ज्ञान ठे.
अवधी मनपर्यव नथी कारण के केवल ज्ञाननी प्राप्ती श्रे-
णीगते शुक्ल ध्यान भ्यातां थाय ठे ने त्या अवधी मन-
पर्यव ज्ञाननो उपयोग करता श्रेणी वा शुक्ल ध्यान नजीक
पण आवतु नथी पुठ करे ठे माटे, केवलज्ञान प्रगट कर
वानु कारण तो मतीश्रुत ज्ञान ठे ते मतीश्रुत ज्ञानना द्य
उपसमना समुदाये वे जेद एक प्रतीपाती बीजो अप्र-

तीपाती प्रतीपाती ते ज्ञान जोग वृद्धी पामेलो आवरण
उदयागत प्राप्त थये ठते ढणइ जाय ने जमता वृद्धी पामे
ते हयो पसमने प्रतीपाती कहीए. हवे अप्रतीपाती ते हय
पसम ज्ञान जोगमा ज्ञानावरणी कर्म प्रकृतीनो हय पसम
थयेलो ठे एटले आत्माना असख्याता प्रदेश ठे तेमा जे
जे आत्म प्रदेशथी, आवरण उदयागत वीपाके प्राप्त थ-
यां तेने हयो 'पसम धले खेरव्यां एटले नीर्जयां ने जे जे
आत्म प्रदेशथी उदयागत आवरण प्राप्त न थयां तेने उपस
भाव्या, (एटले दवाव्या) तेनुज नाम हय उपसमचे त्यां सता
ए रहेला आवरण रूपक श्रेणीगते जेद ज्ञाननी, अनती
झाकती आवमा अपूर्व, गुणगणे पामता आत्माना सर्व
प्रदेशोथी घातीकर्मनां आवरण चलायमान करी सुकयां
ठे ते उदयागत प्राप्त थऊने सामा आवे तेने पोताना ज्ञान
जोगने अबाधा पूर्वक पोते ढणे ठे (नीर्जरे ठे) एस क्कता
क्कतां आत्माना असख्याता प्रदेशे रहेला घाती कर्मना आ-
वरण प्रकृती दल ठेवटे खुटे एटले आत्माना असख्याता
प्रदेश घातीकर्म रहीत (नीरावरण थाय) तीहा केवलज्ञान
धगटे ते केवलज्ञाने अव्यथी अरूपीने रूपी, स्वैत्रथी लोकने
अलोक, कालथी, अतित अनागतने, वर्तमान, जावथी उत्प-
त्ति धीनासने ध्रुवपणे समस्त पदार्थने केवल उपजे तेजस-
मे जाणे तेने केवलज्ञान कहीए, देखे तेने केवल दर्शन
कहीए ते केवलज्ञान, केवल दर्शननी प्राप्तीनो हेतु हय उ-
पसम जावनो अप्रतीपानी मतीश्रुत ज्ञान जोग उपरक्कसो

ઠે તે અપ્રતીપાતી જ્ઞાન જોગને ચર્મ શરીરી ઇટલે ઠેલે
 જવે સર્વે જીવો પામે ઠે. એ જ્ઞાન જોગ સમુદાયે
 પાંચ જેદે પરિપૂર્ણ કહ્યો પરંતુ નીશ્રાવિના પરિપૂર્ણ
 થાય નહીં તે જ્ઞાન જોગને સમકીતની ચારિત્રની અને
 દાનાદીક પાંચ લઘ્વીની નીશ્રા ઠે તે આત્મીક જાણવી
 તેમાં પ્રથમ સમકીતની કહું તું. તે સમકીતના વે જેદ, એક
 વહેવાર વીજો નિશ્ચે, તેમાં પ્રથમ, વ્યવહાર સમકીત, તે ત્રણ
 તત્ત્વની શ્રદ્ધા, દેવની, ગુરુની ને ધર્મની, તેમાં પ્રથમ દેવ તત્ત્વની
 કહું તું. દેવ તે વિતરાગ [અરિહંત ને સિદ્ધ] એ સીવાય
 વીજાને વિષે દેવપણુ ન માને ઇટલે મોહની કર્મનો સત્તાથી
 ભેદ થયા ફીણ મોહ વારમા ગુણ ઠાણેથી વીતરાગ ક-
 હીએ ને જ્ઞાનાવરણી દર્શનાવરણી ને અંતરાય એ ત્રણ કર્મનો
 વીતરાગ જાવે કાય કરતાં ચોધાતી કર્મ અજાવે અઢાર
 દોષે રહિત થયા વાર ગુણે વીરાજમાન કેવલજ્ઞાન કેવલદર્શન
 યથાસ્થાત ચારિત્રને કાયક સમકીત વલી કાયક જાવની
 દાનાદી પાંચ લઘ્વીવંત સજોગી તેરમે ને અજોગી ચતુર્દમે
 ગુણઠાણે વર્તે તેમને અરિહંત કહીએ વલી દેહાતીત રૂપાતીત
 જોગાતીત શ્રુપી અટલ અવગાહનાવત અવ્યાવાધ સુખના
 જોગી અગુરુ લઘુ પરજાયવંત નીરંજન નીરાકાર અલલ
 અગોચર અચલ અવિનાશી જોતી સ્વરૂપી અનંત ગુણપર્યાય
 પ્રગટ વક્તી રૂપે એકમાં અનેક અનેકમેં એક લોકાગ્ર જાગે
 સાદી અનંત જાંગે સ્થીર રહ્યા. તેમને સિદ્ધ જગવાન કહીયે.
 એમ કહ શ્રદ્ધા ઠે જેને તેહેને દેવ તત્ત્વની પ્રથમ શ્રદ્ધા કહીએ.

હવે ગુરુ તત્ત્વ ઝલ્લવાવું તુ ગુ, કહેતાં જે પાપ એટલે
 ડ્રવ્યજ્ઞાવ હુ જેવે હીંસા, મૃપા, અદત્ત, મેથુન, ને પરિગ્રહ,
 એ પાંચ હુદસ જેવે પાપના થયા, તે ઓલલાવું તુ, પહેલું
 પાપ તો હીંસા છે, તેના વે જેવે, ડ્રવ્યહીંસા, જ્ઞાવહીંસા,
 ડ્રવ્યહીંસા તે ત્રસથાવર જીવના ડ્રવ્ય ગ્રાણ હણવા તે ડ્ર
 વ્ય હીંસા કહીએ, ને જ્ઞાવ હીંસા તે મીથ્યાત્વ, અજ્ઞાન, ક-
 પાય, જોગે આત્માના જ્ઞાવ ગ્રાણજ્ઞાન દર્શન, ચારીત્ર આદે
 હણાય છે, તે જ્ઞાવ હીંસા કહીએ, એ વે જેવે પ્રથમ પાપ કહ્યું,
 હવે બીજું પાપ, મૃપાવાદ છે, તેના વે જેવે, ૧ ડ્રવ્યજ્ઞાવ, ૨
 ડ્રવ્ય મૃપાવાદ તે અસત્ય, એટલે જૂઠું બોલવું, તેના હેતુ
 ચાર કથાયને, હાસ્ય, જય, એ વેનો કપાય, મલી ઠ પ્રકૃતી
 છે, તેની ઝગસ કરીએ ત્યારે ડ્રવ્ય મૃપાવાદ ટલે છે, ને
 જ્ઞાવમૃપા વાદ તો ઘટમે જ્ઞાન લાવી, વસ્તુ સ્વજ્ઞાવને ઝલ-
 લીએ, ઝડીકતા ઉપર દટ્ટી ન રાખીએ, ઝડીકતાને વસ્તુ
 માનવી, તે વાહ્ય દટ્ટીનો ત્રમ છે, ને સ્વજ્ઞાવને વસ્તુ માન-
 વી તે અંતર દટ્ટીનું જ્ઞાન છે, એમ, સમજ આવી નહીં ને
 ડ્રવ્યજ્ઞાવ હુજેવે મૃપાવાદ રહ્યું, તે બીજું પાપ કહ્યું, હવે ત્રી-
 જું પાપ તે ચોરી છે, એટલે અદત્ત (લીના લીધે) લેવું તેના વે
 જેવે, ડ્રવ્ય જ્ઞાન, ડ્રવ્ય ચોરી તે અણમાગી વસ્તુ, રસ્તામાં
 પનેલી, વાતાલા કુચી કવજાની, નીધાન હોય કે એક ત્રણ
 હોય તેને લેવું તે ડ્રવ્ય અદત્ત કહીએ, હવે જ્ઞાવ અદત્ત
 તેના વે જેવે, એક આજ્ઞા અદત્ત, બીજું વસ્તુ અદત્ત, આજ્ઞા
 અદત્ત તે સીદ્ધાત્મા પરમાત્મા આજ્ઞા કરી છે, ને ગુરુ

माहाराजे आपणने उपदेश कर्चो ठे, अप्पाण जावि माणे विहरीय एटले अप्पाण कहेता आत्मा तेने जाविमाणे कहेतां जावता थका विहरीय केव्हीचरो, एम कह्या ठते आपणे तेम न प्रवृत्तीए ने जरु जावमा इंडीनो इंडी संगे वीपयं जोग करता थका उपराठा रहीए, वळी आज्ञा करी ठे के हे ज्ञव्यो तमे मीथात्वने तजीने समकीत प्रगट करो, अज्ञानने तजीने ज्ञान प्रगट करो, कपायने तजीने चारीत्र प्रगट करो, अतरायने तजीने दानादी लब्धीने प्रगट करो, वेढनीने हणीने अव्यावाय सुखने प्रगट करो, आउखा कर्मने हणीने अटल अवगाहना अक्षय स्थितीने प्रगट करो, नाम कर्मने हणीने अरुपी गुण प्रगट करो, गोत्र कर्म हणीने अगुरु लघु गुण प्रगट करो, इत्यादी परमात्माना आज्ञा वळी गीतारथ बहु श्रुतनो उपदेश ते आज्ञा कहीए, तेने आपणे ग्रहण करीए नहीं, ने मीथात्वसे अवळी चाले चालीए, तेने आज्ञा अदत्त कहीए, हवे वस्तु अदत्त कहुंडुं, जीव समये समये सात आठ कर्म ठछा गुणगणा सुधी बाधे ठे, एटले आउखु बाधे त्यारे आठ वधाय, नही तो सात बांधे, एटले आउखा कर्म आवता जवनु आखा जव में एकवारज वधाय ठे, ने सात कर्मनो वध तो समय समय आय ठे, वळी ठछा गुणगणा उपरात आउखा कर्मना वधनो प्रारंज होतो नथी, ठछा गुणगणे आउखा कर्मनो वध प्रारंजेलो सातमे गुणगणे पुर्ण करे, परंतु सातमेथी आरंजे नही माटे सातमा गुणगणार्थी नवमा गुणगणाना

અત સુધી સાત કર્મ વાંધે ને દશમા ગુણઠાણે મોહની કર્મ
 ન વાંધે ને આઝઝા કર્મ સાતમેથી વાંધે નહીં, એટલે એ વે
 કર્મનો વધ ન કરે, તે વર્જીને દસમે ગુણઠાણે ઠ કર્મ વાંધે
 એમ શ્રી જગવતી સુત્રે, ઠઠા સતકે ગઝતમ સ્વામીએ પુઠયુ
 તેનો જગવાન વીર સ્વામીએ ઉત્તર કર્યો ઠે, વઢી પત્રવણા-
 જીના વધ પદમે પણ એજ રીતે ઠે, ડપરાત એટલે અગીયા-
 રમા ગુણઠાણેથી કર્મ વંધ કહ્યો નથી, પરતુ કર્મ ગ્રંથના
 મતે અગીયારમે, વારમે ને તેરમે એ ત્રણ ગુણઠાણે એક સા-
 તાવેદની વાંધે, એમ ઠે ને કર્મ વધ તે કારમણ વર્ગણા આ-
 ઠમી, તે પુજ્જલ દલ ઠે, તેનો સ્વામી પુજ્જલ ઠે તે આપણે
 ગ્રહણ કરીએ, ને એકાપણે આત્મ પ્રદેશ સાથે વાંધીએ, તેને
 જાવથી વસ્તુ અવત્ત કહીએ, એશુજાશુજ આશ્રવ કારમણ
 વઢ તેનો વાતા કોઈ ઠે નહીં, માટે એમ ડવ્યજાવ જેવે
 સરાગતા વૃત્તીએ આત્માના અસુધ્ધ ઉપયોગે અવત્ત ગ્રહણ
 કરવુ તે ત્રીજુ પાપ કહ્યુ, હવે ચોથુ પાપ મૈથુન ઠે તેના વે
 જેવ ડવ્ય જાવ ડવ્ય મૈથુન તે વેદ વીપય જોગને કહીએ,
 એટલે પુરુષને સ્ત્રી સગે ને સ્ત્રીને પુરુષ સગે વઢી નપુસકને
 સ્ત્રી પુરુષ વેલના સગે વેદ વીપય સેવવો તે ડવ્ય મૈથુન ઠે,
 હવે જાવ મૈથુન કહ્યુ તુ, જાવ મૈથુન તે પરપ્રણતી જોગે
 પુજ્જલને મયવુ એટલે જ્યા સુધી શુદ્ધ પ્રણતી પરીપૂર્ણ થઈ
 નથી ત્યા સુધી અશુદ્ધ પ્રણતી કહીએ, એટલે પ્રણતી એ
 ઇષ્ટા નીષ્પણ રહ્યુ ઠે, તેનુજ નામ રાગ દ્વેષ, ને એજ અશુદ્ધ
 પ્રણતી ઠે, તે અશુદ્ધ પ્રણતીનેજ પરપ્રણતી કહીએ, વઢી તેન

जाव मैथुन पण कहीए, ते जाव मैथुननो पुर्णना, सदसमा
गुणगणा अते थाय ठे, ने अशे नाश चोथा गुणगणे थाय
ठे, आठमा गुणगणेशी शुरू प्रणतीनी पुष्टता ठे, ने सात-
मा गुणगणा सुधी शुरू प्रणती कृश ठे, अशुरू प्रणती
पुष्ट ठे, चोथा समकीत गुणगणाना अजावे एकली अशुरू
प्रणती ठे, ते जाव मैथुनने पूर्वे कहुं ते अव्य मैथुन ए वेहु
जेदे चोथु पाप कहुं. हवे पांचमुं पाप ते परीग्रह ठे, तेना
वे जेद एक अव्य बीजो जाव, अव्य परीग्रह ते नव जेदे
ते वंदीता सुत्रनी गाथा

धणधन्न खित्तवत्थु रुव्व सुवन्ने अ कुविअ परिमाणे
डुपएचउप्पयंमि, पडिकमे देसियं सव्वं.

अर्थ-धन्न कहेता तोळीने वा जरीने वा मापीने वा
नजरे जोड परीक्षा करीने वस्तु आपीए लइए सोधन करीए,^१
ने धान्य ते साळी प्रमुख घड जव आदे धान्य कहीए,^२
ने खीत कहेतां क्षेत्र खलु,^३ वत्थु कहेतां घर दुकान, महे-
लात,^४ रुप कहेतां रुप,^५ सुवन्नेअ कहेतां हीम,^६ कुवीअ कहेतां
कुधातु, तांबु पीतळ, कांसु, जसत, कलइ, लोडु आदे,^७ प-
रीमाणे कहेतां देश वीरतीने घरे परीमाण करवानु ठे, इ-
हातो मुनीपदे सर्वथी त्याग ठे, डुप्पए कहेतां वे पगे चा-
लवावाळा मनुष्यो दास दासी आदे,^८ ने चउप्पयंमी कहेतां
चार पगे चालवावाळां तीर्यचो गाय जेस प्रमुख जाणवां,^९
एम नव जेदे परीग्रह कह्यो ते अव्य परीग्रह, हवे जाव

પરીગ્રહ કહુ તુ, તેના ચતુદ જ્ઞેદ છે, એક મીયાત્વ, ચાર
 રૂપાય, ને નવ નોકપાય, મઠી ચતુદ જ્ઞેદે અચ્ચતર પ્રથી
 કહીએ, તે જાવપરીગ્રહ છે, એમ ડ્રવ્યજાવ હુજ્ઞેદે પરીગ્રહ
 તે પાચમુ પાપ, એ પ્રકારે ડ્રવ્યજાવ અપેદાએ પાચ હુદશ
 જ્ઞેદ પાપના થયા, તેને રુધે સો પુરુષો તમને વીજો
 ગુરુ તત્ત્વ કહીએ, હવે ધર્મ તત્ત્વ એઝ લખાવુ તુ, ધર્મ તે કેવલ-
 જ્ઞાનીએ પ્રરુપ્યો, તેજ ધર્મ તત્ત્વ છે, તેને સદ્ગોષે વર્ણવુ તુ, તેના વે
 જ્ઞેદ એક વ્યવહાર વીજો, નીશ્ચય, વ્યવહારના વે જ્ઞેદ એક
 શુરુ, વીજો અશુરુ, શુરુ વ્યવહાર છે તે સમકીત પદ્ધી છે,
 ને અશુરુ વ્યવહાર છે તે મીયાત્વ પદ્ધી છે, એ વચન તો
 યથારથ છે, પરતુ મતીને સુચ્યો તે પ્રશ્ન કરે છે, ડ્રવ્ય પ્રાણ
 તે જીવ સ્વરો કે નહીં વઠી આવશ્યકાદી ક્રીયા તે ચારિત્ર
 કહીએ કે નહીં, તેનો ઉત્તર, હે જ્ઞાઙ ડ્રવ્ય પ્રાણ તે એકે
 ડીના ચાર, વેરડીના ઠો, તેરડીના સાત, ચત્તરડીના આઠ,
 પચેડી, અસઙ્ગીના, નવ, મઠ્ઠીપચેડીના દશ, એમ એકેડી-
 થી પચેડી પર્યંત સર્વે જીવ છે, વઠો આવશ્યકાદી ક્રીયા
 એટલે વે વચ્ચત પ્રતીકમણ કરવું, વે વચ્ચત પદ્ધેહણ કરવું,
 વે વચ્ચત પોરસી જાણાવવી, સાતવાર ચૈત્યવદન કરવા, વે
 તાલી દોષ રહીત આહાર લેવો, પાચ દોષ તજીને વાપરવો,
 નવ કલ્પી વીહાર કરવો, પાચ સુમતિ, ત્રણ ગુતિ, આદે
 ચરણ સીતરી, કરણ સીતરી, મઠ્ઠીને એકસોને ચાલીસ
 જ્ઞેદ ક્રીયા તેને ચારીત્ર કહીએ, ત્યારે મતી ઉવાચ, તમે ડ્ર-
 વ્ય પ્રાણ ને જીવ કહો તો વઠી આવશ્યકાદી ક્રીયાને

चारीत्र कहो ठो, ए कीयो व्यवहार ठे, उत्तर-हे जाड
 अशुद्ध व्यवहार ठे, मतीउवाच, तमे अशुद्ध व्यवहार
 मीथात्व पक्षी कहो ठो, ल्यारे शु करवा चारीत्र कहो ठो
 तेनो उत्तर-हे जाड अमे जे अव्य प्राणने जीव कहो ए ठीए
 वली आवश्यकादी कोयाने चारीत्र कहो ए ठीए, तेनी साथे
 उपचरीत अनुपचरीत ए वे व्यवहार जेद ज्ञान घटमा
 लावीने मेलवीए ठीए, एटले हमारे तो शुद्ध व्यवहार नीज
 मुख्यता ठे, वली समकीत पक्षी ठे, मीथात्व पक्षी होतो
 नथी, तमे पण एज रीते ए वे व्यवहार मेलवता होय तो
 अमने समजावो, ल्यारे मतीउवाच, ए वे व्यवहार उपचरीत
 अनुपचरीत, मेलववा तमो कहो ठो ए समज तो मने नथी
 तमो समजावो, तेनो उत्तर, हे जाड नय पक्ष रीते समजो
 इहा कइ हठ मतनु काम नथी, तमारे हठ होय तो ठोमी
 देजो ने थीर चीत्ते धारजो वली शका परे तो पुगजो, हवे
 जे अव्य प्राणने जीव कहेवो तेने समजो जे इंद्रियादीक
 अव्य प्राण ठे ते पूर्व कृत कर्मबंध योगे ने उदीकनाजोगे
 जीवने प्राप्त थया ठे ते वस्तु गने पुद्गल ठे जीव नथी,
 जीव तो चेतना लक्षणवन अतर व्यापकपणे रह्यो ठे, ते ठे,
 एम बीजाग वहेचण थड नही, ने जेदज्ञान आव्यु नही,
 ने पुद्गलने जोशने एटले एकेझी, वेझी. आदे पुद्गलने
 जीव कहेवो ते अशुरू व्यवहार थयो, तेनी साथे उपच-
 रीत, अनुपचरीत, ए वे व्यवहार मेलवीए एटले एकेझी
 यादीने जीव कहेवो, तेमा जेदज्ञान जोगे अतर दृष्टी करी

वीजाग वहेची स्वज्ञावने ओलखी जीवने जीव कहेवो
 तेमा कशोए उपचार नथी, ते अनुपचरीत व्यवहारने इ-
 डीयादी पुज्जलने जीवकहेवो ते उपचरीत व्यवहार एम वे
 जेदे व्यवहार जोकीए, तेनुज नाम शुद्ध व्यवहार ठे,
 हवे आवश्यकादी क्रीयाने चारीत्र कहीए ठीए ते पण
 अशुद्ध व्यवहार ठे कारण के जरुनो कर्ता जरु ठे, शा-
 माटे के पुज्जलनी करणी करे ठे, ने आत्मानी माने ठे, ए-
 टले द्रव्य उपसम जावनु चारीत्र माने ठे, पण एमतो जा-
 णता नथी के द्रव्य उपसम जावनु चारीत्र तो स्वरुपे ज्ञान
 दर्शन उपयोगनु स्थोरपणु ते ठे, एम जेदज्ञान घट मेलावी
 वीजाग वहेचण करी, वस्तुगते वस्तु मानीए सबहीए
 ते अनुपचरीत व्यवहार थयो ने कल्पनी मर्यादाए आ-
 वश्यकादी क्रीया व्यवहार नयने अनुसरिने चारीत्रनी ए-
 टले द्रव्य चारीत्रनी कहीए ते उपचरीत व्यवहार एम
 वीजाग वहेचण ज्ञान जोगे थाय तेनुज नाम शुद्ध व्यवहार
 कहीए, जेदज्ञानना अज्ञावे अशुद्ध व्यवहार ठे तेना वे
 जेद, एक शुज्ज, बीजो अशुज्ज, शुज्ज ते शुज्ज कर्मवध हेतु,
 मन जोग ए कृत्यमा जळे तो एटले बीजे न जाय त्यारे
 मन दुर्भ्याने हणाएलु होय, ने क्रीया शुज्ज करीए, ती-
 हातो शुज्ज कर्मवधनी जजना शुजे वाधे ने अशुजे वाधे,
 ए व्यवहार नयना ठ जेद कहा तेमा नयो कहु तु, उपच-
 रीत व्यवहार कह्यो ते नेगम नयनो पद ठे, अनुपचरीत
 व्यवहार कह्यो ते सग्रह नयनो पद ठे, शुजाशुज व्यवहार

सो व्यवहार नय ठे, शुद्ध व्यवहार सो रुजु सुत्र नयनो पक्ष ठे, ने शुद्ध व्यवहार सो शब्द नयपक्षी ठे, नैगम, संग्रह व्यवहारने रुजु सुत्र ए चार नयो सो अव्यास्तीक कहिए, शब्द, समझीरुढ, ने एवंजुत, ए त्रण नयो सो पर्यास्तीक कहोए, पर्यास्तीक नयने ज्ञाव कहिए, वली नीश्चय नय कहिए, सो गवेखु ठुं, शब्द नय समकीत प्राप्तीथी कहिए ती-
हां ज्ञान जोग कहिए, वली दगमा गुणगणाना अत सुधी शब्द नयनी मुख्यता ठे. वीतराग ज्ञावे वारमा क्षीण मो-
हथी अयोगी अत सुधी समझीरुढ नय कहिए दशमा गुणगणाना अंत सुधी 'परणती' वमें पाच नयनुं प्रवर्तन
ठे. ने क्षीण मोह वारमाथी अयोगी चउदमा अत सुधी ठ नयनु प्रवर्तन ठे सिद्धमां लोका अग्रजागे आत्म प्रदे-
शने नोवरुधन जे अटळ अवगाहना सो सिद्ध तीहां ए वंजुत नय एकज कहिए ज्यां सुधी काया ठे ने सत्ताए तेज
सकारमण वर्गणा ठे त्यां सुधी अव्यास्तीक नयनो संजव ठे सो कायानो एटले उवारीक कायाने तेना सगे श्वासोश्वास
वर्गणा वली तेजस कार्मण शरीर आदे सर्वे पुढगलना बं-
धनथी अयोगी गुणगणा अंते दुव्या त्यां अव्यास्तीक न-
यनो अज्ञाव थयो एटले अशुद्ध संग्रह नय हतो ते वुटी
गयो ने शुद्ध संग्रह नय अव्यास्तिकपणे शक्तीरूपे हतो ते
परीपूर्ण व्यक्तिरूपे ज्ञाव पर्यायमय सो एवंभूत थयो ए नीश्चे
नय वली पूर्वे कह्यो सो व्यवहार नय सो त्रीजो धर्म तत्व
कहिए एम त्रण तत्त्वनी दृढ श्रद्धा सो व्यवहार समकीत

स्महीत थयो नही, एकरणे रहेतो एक अतर महुर्त रहे, चढे तो अपुर्व करणे जाय पमे तो मुळ ठेकाणे पाठयो आवे, ए प्रथम करण कह्यो, हवे वीजु अपुर्वकरण चाँतवु तु, अपुर्व कहेता पुरे कोई काले आव्यो नथी ने आत्माए जाव्यो नथी, एवो अपुर्व परिणाम, ज्ञानशक्ति अतहकरणमा प्रगट थई ठे, तीहा सात कर्मनी स्थीती यथा प्रवृत्तीकरणे एक कोनाकोनी सागरोपम, ते मधे एक पल्लोपमनो असंख्या-तमो जाग न्युन एटली रही ठे, तेमांथी एक महुर्त खपावे ल्यारे अपुर्वकरण थाय, तीहा अपुर्व वीर्य उदेरे पठी अपुर्व मोगर खेडने ग्रथी उपर जाय तीहा गावने वीदारे सो ग्रथी जेद, एटले वीदारे कहेतां अनादी सवधे अशुद्ध प्रणती ठे तेहने तोरुवी ने जेद एटले उदजोगे असे शुद्ध प्रणती प्रगट करवी तेनुज नाम ग्रथीजेद, कहीए, वली समकीत कहीए, ने ग्रथी जेद यथो तीहा अपुर्व करणनी सीमा आवी रही, श्रीजु अनीव्रतीकरण कहीए, तीहा अपुर्वकरण रहेला कर्म ते स्थीतीमाथी एक महुर्त खपावे, तीहा मीधात्व मोहनी तथा अनतानुवधी कपायनी चोरुगीए पांच प्रकृती उदधे आवी रुधे, वीषा के तथा प्रदेशे अतर महुर्त मात्र एपांच प्रकृती उपसमावेतीहा उपसम समकीत कहीए, ते सम-कीतमाही शुज परीणामे मीधात्व मोहनीना जण पुज करे, एक सुरू पुज वीजो अर्थ सुद्ध पुज, वीजो असुद्ध पुज, द्वा उपसम समकीतनी एक अतर महुर्तनी स्थीती ठे, तेनी पुर्णता एटले अंते एपुजनो उदध थाय तेमा शुद्ध पुजनो

ઉદય થાય તો ક્ષય ઉપસમ સમકીત કહીએને અર્ધ શુદ્ધ પુંજનો,
 ઉદય થાય તો ત્રીજું મીશ્ર ગુણગણું કહીએ, અશુદ્ધ પુંજનો ઉ-
 દય થાય તો મીથાત્વ ગુણગણું પહેલું કહીએ, એ ઉપસમ
 સમકીત વર્ણવ્યો. હવે ક્ષય ઉપસમ સમકીત કહું તું ક્ષય
 ઉપસમ સમકીત દર્શન મોહનીના ક્ષય ઉપસમ જોગે આવે,
 ને ક્ષય ઉપસમનું પામવું વીચીત્ર જેઢે ઠે સ્યારે જેટલા જેઢે
 દર્શન મોહનીના ક્ષય ઉપસમ થાય એટલા જેઢે ક્ષય ઉપ-
 સમ જાવનું સમકીત પામે એમ જોતાં તો ક્ષય ઉપસમ સ-
 મકીતના વીચીત્ર જેઢ થાય, તે કહી કહેવામાં આવે નહીં, પરંતુ
 ક્ષય ઉપસમ સમકીત ચોથા ગુણગણેથી સાતમા ગુણગણા
 સુધી ઠે, માટે એકતો ચોથા ગુણગણાનું તત્ત્વ દૃષ્ટી સો સમકી-
 ત, વીજું રોચક સમકીત તે પાંચમા ગુણગણાનું, ત્રીજું કારક
 સમકીત ઠગ સાતમા ગુણગણાનું એ ત્રણ જેઢે ક્ષય ઉપસમ
 સમકીત કહું તું, તેમાં પ્રથમ તત્ત્વ દૃષ્ટી થવી જોડે, એ
 દૃષ્ટી તો જ્યારે નીજપર જેઢ સમજ્યામાં આવે એટલે નીજ-
 પર જેઢ સમજવાને વે કારણ ઠે, એકની સર્ગ, ને વીજો ઉપદે-
 શ, નીસર્ગ તે પોતે પોતાના સ્વજાવે ગુરુ ઉપદેશ વિના બોધ
 પામે એટલે જ્ઞાન પામે, ત્યાં ઘટતર વૃત્તી ઘણોચન પ્રગટ થાય,
 ત્યાંજ નીજપર જેઢ સમજાય ઠે, એ પ્રથમ કારણ વીજુ
 કારણ સદગુરુનો ઉપદેશ ઠે, તે ગુરુ મહારાજનાં નય ગર્જીત
 વચનો શ્રવણ ઇંડ્રી જોગે મન પાત્રમેં શ્રોતાજનો વક્તા પુરુષના
 સામી દૃષ્ટી કરીને જીલે એટલે ધારણામાં રાખે, વઢી તેમાં
 મનન કરે, ચીંતવન જે જે જોગે નીજપર જેઢ સમજે ને

નીજપર જેદ સમજ્યામા આવ્યો ત્યા પર વસ્તુ અતત્વ
જાણે છે, ત્યા પર વસ્તુ ઉપરથી રુચી ઠેઠે ને સરાગતા
પ્રુટે છે, નીજ વસ્તુ ઉપર રુચી જાય છે, ને શ્રાગતા
થાય છે, તે શ્રાગતાના પ્રેશ્યો થકો નીજ વસ્તુનો
અર્થો થયો, ત્યા વાહ્ય રમણ અવદ્વજ લાગે, ને ઘટંતર વૃ-
ત્તીં નીજસ્વરુપ રમણ વદ્વજ લાગે તે જોગે શ્રાનદીત થાય,
ઘટલે અન્યાસી થાય એમ કરતા કરતાં મનજોગ થીર
થાય ત્યાં હેય, જ્ઞેય, ઉપાદેય, બુદ્ધિ પ્રગટ થાય છે ત્યાં જ્ઞાન
જોતી વીસ્તારે પ્રકાસીત થાય છે, ત્યા નીજપર સર્વ જ્ઞેય વ-
સ્તુ ગુણ પ્રયાંય લક્ષણ સ્વજ્ઞાવ સાધક વાધક કારણ અકારણ,
યુક્ત અનુજવ જ્ઞાને જાણવામા આવે છે, ને હેય કહેતા પર
વસ્તુ જેદ રુપે ઘટલે જુદાઈ રુપે ઠામવા યોગ્ય સમજાય છે,
ને ઉપાદેય કહેતા એક પોતીકો આત્મા સીઝનો સાધર્મી
મોક્ષમહ, મોક્ષમા રહેનવાલો અનત ગુણપર્યાયની પુંજ અરુ-
પી, અવીનાસી, નીરજન નીરાકાર, જોતી સ્વરુપી, અલ્પલ, અગોચર,
અવ્યાવાધ સુખનો જોગી, સો આદરવા જોગ છે,
એમ અનુજવ યુક્ત પ્રત્યક્ષ, દૃષ્ટીગોચર થાય, સો તત્ત્વ દૃષ્ટી
ચોથા ગુણઠાણાનુ નીશ્ચય સમકીત કહીએ, પ્રથી જેદ તો
પૂર્વે કરેલો છે, તે ફરીને કહેવાની જરૂર નથી, હ્રદા ઠ પ્ર-
કૃતીનો કય ઉપસમ થયો છે ને સમકીત મોહની તો ઠદયમાં
ઠે એ સમકીતજ્ઞાવ ગવેરયો તે સ્વ અપેક્ષીત છે, વીજા વાજઙ-
પિપુરુસો એને સમકીતી વાધર્મી ના જાણે, જેને એવી તત્ત્વ દૃષ્ટી
પ્રગટ થઈ છે તે પુરુસોમા સદગુરુના સનમુખ ઝળા અહ ને વે

हाथ जोझी मस्तके चढावी चनुरवीधी सघनी साक्षी पूर्वक
 दवादस घृत उचरे, त्यां पांचमुं देश वीरती गुणठाणुं कहीए
 वळी त्यां रोचक सभकीत कहीए, इहां दवादस घृत श्राव-
 कनां वर्णवुं तुं, पांच अणुव्रत त्रण गुण व्रत, चार गीका
 व्रत, तेमां पहेलुं व्रत सो दया, तेना त्रण जेद, स्वरूप दया,
 हे तुं दया अनुबंध दया, स्वरूप दया तो केवळीने घरे पण
 स्वरूप हींसा लागे ठे एटले जे पोतानी काया ठे एज जी-
 वने हणवानुं सस्र ठे, ए पहेलो जेद कह्यो, बीजी हेतु दया
 एटले दयानो हेतु सो जतना बुझि जीवने वचाववानी र-
 क्षण करवानी बुझि तेना बे जेद, थावरनी जतना, त्रसनी
 जतना ए बेहुनी जतना करे, रखोपु करे, सो बीस वसाना
 दया कहेवाय ठे, एतो ठछा सातमा गुणठाणे महा वीरती-
 ना घरे सजवे, इहां नही ठे, एटले स्थावरनी दया ग्रह-
 स्थीना घरे ठे नही, माटे दसवीसा थावरना गया ने त्र-
 सना दस रह्या तेमांथी कारण जोगे जतना थाय नही ने जी-
 वो हणाय ते दसमांथी कारणना पांचवीसा गया ने विना-
 कारणे पांच रह्या तेमां पण अप्राधीने हणुं मारो अपराध करे
 तेनी जतना थाय नही माटे अढी बीसा अप्राधीना पांचमांथी
 गयाने अढी रह्या तेमां पण कारण पम्यु नथी ने ए जीवो ए
 आपणो अपराध कयों नथी ते जीवोनी जतना पण ग्रहस्थोने
 घरे नही ठे तेवी वरीने कहुतु. घोमा उपर वेसीने गामंतरे
 जाय ठे, पीठ उपर तो चढी वेतो ठे घोमुं चाले ठे आपणो
 अपराधी पण नथी उतावळा जवानु कारण पण नथी ते
 बीना कारणे बीना , जेरवध मारे दोमात्रे, इहांज-

તના રહેતી નથી એમ અનેક પ્રકારે ગ્રહસ્થીના ઘરે જતના રહીતના દૃષ્ટાંતો લાગુ પડે છે, ને અજતના થાય છે તેનો સવાવીસો ગયો ને સવારહ્યો તે વીના કારણે વીના અપરાધે સંકલ્પીને ગ્રસા જીવને નમારુ ન હણુ એમ સવાવીસાની દયા વ્રતચારી શ્રાવકને ધરે છે, એ વીજો જેવ કહ્યો, હવે ત્રીજો જેવ અનુવધ દયાનો તે રૂઢા દર્શન મોહનીની તથા ચારીત્ર મોહનીની પ્રકતીયોનો ક્ય ઉપસમ થયો છે, તેથી સજ્જાવે, આત્મીક ગુણની નીર્મલતા પ્રગટતા સ્વરુપે સામાન્ય વીશેસ ઉપયોગ નીસ્પન્ન પળે થડ છે, શોજા વ દયા કહીએ, તેનુજ નામ અનુવધ દયા છે, એ ત્રીજો જેવ કહ્યો એ પ્રથમ અણુ વ્રત હવે વીજુ વ્રત સત્ય વચન, અસત્ય વચનનો ત્યાગ સર્વ થી તોમહા વીરતીના ધરે છે, રૂઢા તો દેશથી છે તેના પાંચ જેવ, કન્યાલી, મૂમાલી, ગવાલી, થાપણમોસો, ને કુનો સાલ, એ પાંચ જેવ કહ્યા તેમા રાગ ધ્વેસ મોહના વસથી અસત્ય વચન બોલાય છે તેનો ત્યાગ કરે એટલે સસારમે માતા પીતાં જાણ વેન, સ્ત્રી, પુત્ર, આદે માયા, પ્રીતી સ્નેહી સાથે જે સગપણ વાલેસરીપણો, હેતુપણો, મારાપણો, વાધ્યો છે વલી પોતાને જે જે અણમલતા પોતાથી પ્રતીપક્ષી કુદુવી, અકુદુવી જાતી અજ્ઞાતી સાથે દુશ્મન દાવો વાંધ્યો છે તે સવધી પણો લોકીક રીતે હેતુ અહેતુ છે, પરંતુ લોકોત્તર સવધે વને અનુકુલ પ્રતીકુલ સમુદાય અહેતુ છે, એમ જાણી રાગ ધ્વેસ મોહનો ત્યાગ વેદુ પરથી થાય ને વીરતીપણથી સ્વરૂં સગપણ લોકોત્તર રીતે હેતુપણો મારાપણો અતી રાગે વાલ-

पणु थाय,त्यारे व्यवहारे देशथी सत्य वचनी कहेवाय, ए वीजुं
 अणुव्रत, कहु हवे वीजुं व्रत अदत्तदान ते अणुदोवे. मालीक
 पासे माग्या वीना दांत खोतरवा सळी जोइए ते न. लीए एम
 सर्वथी अदत्तनो त्याग तो महा वीरतीने धरे ठे, ते इहां
 न संजवे इहां तो राजा ढंके एवी चोरी करू नही ते चोरी
 करवाना वे हेतु ठे, एक तो कपट मायाने वीजो लोच ए
 वे प्रकृतीनी डांगस करीए त्यारे गुनापात्र न थइए, ए वीजु
 अणुव्रत, कहु हवे चोथु व्रत ब्रह्मचर्य ते स्त्रीथी खेटे अलग्ग थइए
 वली नव वारु युक्त पालवु सो सर्वथी स्त्रीनो त्याग तो महा
 वीरतीने धरे संजवे इहां तो देसथी ठे, माटे परणेली जे
 होय एटलेज संतोष करे नवी वीजी न करू वली एमांथी
 पण मुर्ठा उतरे तो शुक्ल पक्ष कृष्ण पक्ष, ए वेमांथी-एक-प-
 क्षनो त्याग करे एटले सेवे नही वली मुर्ठा उतरे तो सम-
 जे के, चामकी कोटनीमां मास जख्या हे, मांही जख्या मल
 मुत्र वीकारा, एटले असुचीज जरी ठे, अपवीत्र स्थान ठे
 तेमां चतुर नेरी जनथी कर्म बंधको कारण, संसार-वृथीनु
 मुल, जवनी परंपरानो हेतु एम वीगोवी वीगोवीने वीपय
 जोगनो त्याग सोय दोराना आकारे करे सो चोथु अणुव्रत,
 कहु हवे पांचमु व्रत तेमां परीग्रहनो त्याग सर्वथी करवो तो
 संजती पदे ठे ते इहां न संजवे इहां तो देशथी त्याग ठे
 एटले जेटळु पोता पासे होय एटलेज संतोष करे, अप्रसस्त
 वेपार, मोहपल्लीनो वमो पुत्र लोच तेना वस थइने अढारे
 पापस्थान कसे वननो अहो रात्रीनो मनथी, वचनथी ने काया-

थी, आशा, तृप्ता, मुर्गा, उत्तरीने व्यासी जेदे पाप बध
करवानो हेतु अशुज उद्यम तेनो त्याग करे जेटलु पोता
पासे होय एटलेज सतोप, ए पाचमु अणुव्रत कछुं, हवे
अणु गुण व्रत कहु तु, गुण व्रत ते शा माटे के जे पाच
अणुव्रत कछा तेने गुण करता ठे, तेमा पहेलु गुण व्रत
दीसी परीमाण, ते चार दीसी, चार बीदीसी, उर्धदीसी,
ने अधोदीसी, ए दस दीसाए पोतानी कायाधी लोकीक
सबधे गमना गमन करवु एटले जगानो आववानो प्रथक
दसे दीसीए सरखो वा न्युनाधीक पोतानी इहा पुर्वक प्रमा
ण बाधे ते प्रमाणने कारण पके उल्लगे नही वली एक दी-
सीए प्रमाण राखेलु ठे तेथी गमना गमन उंहु कछुं तेना
बदले बीजी दीसीए अधीक जवानु कारण आवे बधारीने
जाय नही, वली पोताना जाग आववाना प्रमाणथी जणस
मगाववी मोकलत्री प्रमाणथी अधीक दीसी साथे कायाधी
बचनथी जवा आववानो, वा जणस मगाववा मोकलवानो
अशुज एटले ससार हीत अर्थे पचखाण ठे, एम लोकीक
मबधे अशुजनु सकोचन करवुं एटले गमना गमन दसे
दीसीए उंहु करवानु प्रमाण करवु ते प्रतीवध आत्म हीत
अर्थे ठे, वली लोकोत्तर सबधे ज्ञान दर्शन चारीत्र अर्थे देव
गुरुना वदन नमन पुजननो वा बोध बीज प्राप्तिनो वा दे-
श बीरतीपणानो, वा जीनेइ पथ प्रवर्जा दीक्षानो लाज
लेवा बीचारवा अर्थे कोइ दीसीए गमना गमन करवानो
प्रतीबंधज नही इहा तो प्रतीवध करवो आत्माने अहीत

इ ए प्रथम गुण व्रत कह्युं. हवे बीजुं गुण व्रत ते जोग
 उपजोग जोग ते एकवार जोगवहुं, ने उपजोग ते वारंवार
 जोगवहुं, तेना वे जेद एक शुज ने बीजुं अशुज, शुजना वे
 जेद एक आरोपीत शुज बीजुं अणारोप शुज, आरोपीत
 शुजना वे जेद, एक नीमीत्त बीजु उपादान अशुजना वे
 जेद एक नीमीत्त बीजु उपादान ए जेदो वहेंच्या तेनो अर्थ
 कहुं तुं जोग उपजोग ते अंतराय कर्मना एक तो नुटवाथी
 ने बीजुं कय उपसमथी वा कयथी आत्मा करे ठे तेमां जे
 तुटवाथी कह्यु ते अघानी कर्मनी अशुज प्रकृतीना उदय,
 अज्ञावे अंतराय तुट्यो कहीए, त्यां सुज आरोपीतना नी-
 मीत्त उपादान वे जेद छाष्ट ठे शुज एटले रुक्ता मनोझ म-
 नने गमता पुजल सातावेदनीना हेतु तेनुं उदय जोगे पा-
 महुं ते नीमीत्त शुज आरोपीत कहीए, तेनो जोग उपजोग
 आत्माने आरोप प्रशस्त ठे. तेनु उपादान कारण पुर्वकृत
 शुज प्रकृती सत्ताए रहेली ते ठे ते कर्मने उपादान शुज
 आरोपीत कहीए, ते जोग उपजोगमां हेतु ठे, हवे अशु-
 जना वे जेद कह्यु तु, अशुज एटले अमनोझ अणगमता
 पुजल असाता वेदनीना हेतुं तेनुं उदय जोगे पामहुं ते
 नीमीत्त अशुज कहीओ, तेनो जोग उपजोग आत्माने
 अप्रसस्त ठे तेनुं उपादान कारण पुर्वकृत अशुज प्रकृती
 सत्ताए रहेली ते ठे ते कर्मने उपादान अशुज आरोपीत
 कहीए ते जोग उपजोगमे हेतुं ठे, एम शुजाशुजनो जोग
 उपजोग कह्यो तेमां जे अशुजनो जोग उपजोग ठे ते आ-

त्माने पुनल जोगे करणवीर्य शक्तीनी हाणी करता थाय ठे, ते
 मावा जोग उपजोग जोगे व्यवहारे बहुधा अशुभ आचरण
 करे तेयी पातु अशुभ उपाजें, ते आगल जोगवुं पने एम
 पापजोगनी परंपरा चाले माटे आ जोग उपजोग वीजा गुं-
 णनमे अशुभ आचरणनो वीवेक लावी त्याग करे ते कहुं
 तुं कायायी, वचनयी, ने मनयी, पोते करे नही ने वीजा पास
 केरावे नही ते वर्णवुं तुं, कंडमुळ चाटर साधारण व-
 नसपती आटे वत्रीस अनत कायवळी बावीस अजक तेनुं
 नक्षत्र न करे, वळी फागण चौमासे, तली, खसखस, जा-
 जी आटे अजक कहेवाय ठे, वळी असार चौमासाना
 काळे खांन आटे वार अजक कहेवाय ठे वळी वारे मास
 रात्री जोजन अजक ठे, वळी चार महावीगे जे मध, मा-
 खण, महुरा, ने मांक ए सदा सर्वदा अजक ठे, वळी रातनी
 करेली सुसनी तेने पण वासीनो जागो लागे ठे सो आ
 जकमा गणवा योग्य ठे, वळी वासी वोळो, वीदळ, करा,
 काबु मीठुं, पापकीनुं उघेलीयुं आटे अजक वस्तु नक्षत्र
 करना योग्य नही ठे तेनो त्याग करवो वळी पोताने आ
 जीनीन अर्थ बेपार करवो ते पंनर कर्मादान वर्जिने न्या-
 योपार्जित धान मळे एम चीतवे, वीन प्रत्ये चौद नीम धारे,
 नक्षत्रे, एम अशुभ प्रवृत्ती व्यवहारे तेनुज
 नाम वीजुं गुणवत ठे ते कहुं, परं वहेच्या
 ठे तेमां एक अणारोप शुभनो करे
 ठे, ते देखानुं तुं

મીયાર પ્રકૃતીનો કય ઉપસમ થયો છે એટલો આત્મા ની-
મઠ થયો સમકીત ગુણવઠી દેશ વીરતીપણાનો ગુણ તે
સ્વરુપે જ્ઞાન દર્શન ઉપયોગનું સ્થીરપણું ગુણગણા પુર્વક
સમાધીપણું નીશ્ચલ શ્રદ્ધાપણું થયું તે સ્વરુપે ગુણ નીસ્પન
કહીએ, તે ગુણનો જોગ સુદ્ધાત્મા કરે છે, વઠી ઉપજોગપણ
સુદ્ધાત્મા કરે છે તેમાં કસોઈ ઉપચાર નથી, કારણ કે આ-
ત્માનો ગુણ આત્મા જોગવે તેમાં ઉપચાર સેનો, સદચુતપણામાં
ઉપચારનો, અસંજવ છે માટે અણારોપ કહીએ, એ જોગ
ઉપજોગ સ્વઅપેક્ષાએ પ્રમોદીત છે વઠી વૃધી પામવાને મા-
ગીએ ઠીએ એ જોગ ઉપજોગ કહ્યો, હવે ત્રીજું ગુણવત કહું
હું, ગુણ એટલે જ્યાં સુધી આત્મા દંભાય છે ત્યાં સુધી ગુણી
નહી છે, એટલે ગુનાદિત છે તેના વે જેદ એક અનાર્થે ને વીજો
અર્થે એ વે જેદમે પ્રવૃત્તી ત્રણ જેદ થાય છે, મનથી, વચનથી
ને કાયાથી, તેમા પ્રથમથી સમજો કે પાંચમે ગુણગણે જે
જીવો વર્તે છે તેને માથે ચારીત્ર રાય ધણી છે, વઠી પાંચમુ ગુણ
ગણું છે એ તો ચારીત્રરાયનો દેશ કહેતા મુલક છે ને એ ગુણ-
ગણામાં જેટલા જીવો વસે છે સો ચારીત્રરાયની રૈયત છે તે રૈયત
સત્તાએ વાહ્ય અપેક્ષાએ કેટલી રીઝીએ ધનાઢ્ય છે, તે કહું હું તેના
વે જેદ, જગન્ય ઉત્કૃષ્ટા જઘન્ય સત્તા સુધર્મ કલ્પવૈમાનીકનીને
ઉતકષ્ટી સત્તા અચુત વારમા દેવલોકની મનુષ્યની અપેક્ષાએ
ને તીર્યંચ પંચેડી સંઙ્ગીની અપેક્ષાએ ઉતકષ્ટુ સેહસાર દેવલોક
આઠમુ ત્યાં સુધી કહીએ એથી ઊઠી રીઝીની સત્તાતો રા-
જાની આજ્ઞાએ ત્રીકણ જોગે આરાધક થશે, ચાલે તેની

होतीजनथी सर्व रैयतने चारीत्रराये धनाढ्य करी मुक्या ठे
परंतु आह्वावोराधक ठे तेना वे जेद जगन्य उत्तकष्टा जगन्य
सत्ताजुवन पतीनीने उत्तकष्टी सत्ता ज्योतीसीनी एम वीरती
परीणामे वीराधक ठे तेना आत्म प्रदेसे एक हीते रीझीनी
योग्यतानुं उपादान कारण शुच कर्म प्रकृती सत्ताए होय ठे
वळी देवगतीना ए स्थानको कहां तेनी स्थीती पुर्वक आ-
उखा कर्म वधाय ठे ते सत्ताए देश वीरतीने होय ठे वीरती
परणामे कदापी मनुष्यनुं वा तीर्यचनुं वा नारकीनुं आयुष्य न
बाधे एक देवगतीनुंज बाधे, तेमां जे आराधक ठे ते तो वै-
मानीकनुज बाधे एम जगवती सुत्रे प्रथम शत के बीजे उ-
देसे कह्युं ठे

अवीराहीय संजमासंजमाणं जहणेणं सोदमे कप्पे
उकोसेणं अचुए कप्पे, विराहिय संजमा संजमाणं,
जहनेणं जवण वासिसु उकोसेणं जाइसीयेसु तिरि-
वियाणं जहनेणं जवणवासिसु उकोसेणं सहसारेकप्पे

एम वीरती परीणामे तो एक देवगतीनुंज आयुष्य
बाधे वळी कर्म ग्रथे पण पाचमा गुणगणे एक देवगतीना
आयुष्यनो बंध कह्यो ठे ते कारणे वीरती परीणामी जीव
बीजुं आयुष्य न बाधे न जाय परंतु वीरतीपणुं पामीने बीजी
गतीमे जाय ठे तेनुं कारण ए ठे के एक तो वीरती परीणाम
करता पहेला जे गतीनुं आयुष्य वाप्पु ठे तेने ते गतीमां जावुं
पके ठे ने बीजुं कारण वीरती परीणामनो जंग करे सो नर-

કાદીગતીનું આયુષ્ય વાંધી તે ગતીમાં જાય છે કુરુરીક મુની
 વતે એક હજાર વર્ષ સુધી સર્વ વીરતી મહાવીરતીપણું પાઠીને
 ઠેવટે અઢી દીવસ અવીરતી થઈ સાતમી નરકે તેત્રી સાગ-
 રોપમને આઝલે ગયા તદવતઃ, હવે પાંચમા ગુણગણે જે જીવો
 વતે છે તેને ઇષ્ટ શું છે તે કહું હું એક તો પરમાત્માની આજ્ઞા
 ઇષ્ટ છે ને વીજું આત્મગુણની પ્રગટતા સો તત્ત્વ ઇષ્ટ છે ત્રીજું
 વીધી પૂર્વક પાંચમા ગુણગણાની ક્રીયા સો ઇષ્ટ છે ચોથું જે-
 ટલો સમજાવે એટલો નીર્જરા કરે સો ઇષ્ટ છે પાંચમું સર્વ ક-
 મ્મથી રહીત થઈને મોક્ષનું પામવું સો ઇષ્ટ છે, હવે અનીષ્ટ
 શું છે તે ચીંતવું, પાંચમા ગુણગણાની શુજ ક્રીયા કરે છે તે
 ક્રીયાવીધી પૂર્વક ન થાય તે અનીષ્ટ લાગે છે. વઢી ક્રીયામાં
 મનથી, વચનથી ને કાયાથી હુસણ લાગે તે અનીષ્ટ છે વઢી
 અપ્રસસ્ત સુજાસુજનો રાગ તો ઠેવ્યો છે પરંતુ પ્રસસ્ત રાગ સો
 ગુણનો રાગ છે તે જોગે શુજ કર્મદલ આવે છે તેનો બંધ
 આત્મા કરે છે સીઠાંતના વા કર્મ ગ્રંથના અઝીપ્રાયે સો જવ
 અટવીમાંની અનીષ્ટ લાગે છે કારણ કે મોક્ષના અર્થને શુજ
 આશ્રવ પણ વહજ હોતો નથી કદાચ પુર્વકૃત ઘાતી કર્મની
 માહાદીક પ્રકૃતીનો ઉદય ગુણગણાની હૃદ ઘોડીને અધીક
 પ્રાપ્ત થાય તે જોગે ક્યે ઉપસમ જાવે હણાય ત્યાં ચેતનજાવ
 હણઈ જાય ને જમતા થાય સો અતી અનીષ્ટ લાગે છે એ પાં-
 ચમા ગુણગણાની શુજ પરવૃત્તી સ્થીતી કહી એ પાંચમા ગુ-
 ãગણાની વૃત્તોએ આરત ધ્યાન કરતાં ધર્મ ધ્યાન થાય છે,
 સો અચંજાચુત વાત છે એ તો વીરતીપણાનો ગુણ ગવેલ્યો,

हवे ए गुणना रखोपा माटे दंभाय नही सो दंभ ते शु ठे तो-
 श्चशु तकृत जोगे आत्मा दंभाय ठे ते गवेखुं तुं राजकथा,
 देश कथा, स्त्री कथा, ने जक्त कथा, ए चार वीकथा करवी,
 आरन ध्यान रुद्र ध्यान ध्यावुं इत्यादी कारणे आत्मा दंभाय
 ठे माटे घटमा ज्ञान लावी संसारने पुंठ देई मोहपट्टीनी
 आज्ञा ठोकी चारीत्रायनी आज्ञा ग्रहण करी इच्छा रहीत
 थडे एक मोहनो प्रमोद लावी कर्म क्षय मारगे चालीए,
 त्या गुनाइत थईए नहीं देंईए नहीं, ए त्रीजु गुणव्रत कहुं,
 हवे चार सीक्षाव्रत कहुंहुं, सीक्षा एटले धर्म शीक्षा साधन
 शीक्षा अयोगी चौदमा गुणगणा अंत सुधीनो बोध तेने शी-
 क्षाव्रत कहीए, तेमा पहेलुव्रत सामायकते सातेनये गवेखुंहुं

॥ जस विवासमे पद पात्रीसमुं ॥

॥ राग सोरठ ॥

चतुर नर सामायक नयधारो ॥ टेक ॥ लोक प्रवाह
 वामकर अपनी परिणति सुध विचारो ॥ चतुर नर ॥ १ ॥
 ज्ञयत अखय अजग आत्मा सामायक निजजाति सुधरुप
 समतामय कहीए संग्रह नयकी वाते ॥ चतुर ॥ २ ॥ अब
 व्यवहार कहेयु सबजन सामायक हुड जावे ॥ ताते आ-
 चरना सो माने ऐसे नै गमगावे ॥ चतुर नर ॥ ३ ॥ आ-
 चरना रिजु सुत्र सिथलकी विनु उपयोग न माने ॥ आचारी
 उपयोगी आत्म सो सामायक जाने ॥ चतुर नर ॥ ४ ॥ शब्द
 कहे संजत जो ऐसे सो सामायक कहिये चोथे गुणगाने

आचरना उपयोगे जिन लहिये ॥ चतुर नर ॥ ५ ॥ अप्रमत्त
गणें इर्याको समजिरुढ नय साखी ॥ केवलज्ञान दसाथिति
उनकी एवंभूते ज्ञाखी ॥ चतुर ॥ ६ ॥ सामायक नय जोहु
न जाने लोक कहे सो माने ज्ञानवंतकी संगति ज्ञाही रहियो
प्रथम गुनगाने ॥ चतुर नर ॥ ७ ॥ सामायक नय अंतरदृष्टे जो
दिन दिन अज्यासे जग जस वादल हेसो वेगो ज्ञानवंतके पासे
॥ चतुर नर ॥ ८ ॥ संपूर्ण हवे ए पदनो ज्ञाव ग्रहीने अर्थ कहुं तें

लोकप्रवाह मारगे परानुजाड दृष्टीए अन्योअन्य अ-
नुष्ठान आचरणए सामायक कहिए, सो नैगमनये, सां-
मायक कहिए हवे बीजो संग्रह नय ठे सो सज्ञाए परीपु-
र्णनीज वस्तुनो शक्तिजावे ग्राहक ठे, सुख ठे, बुरा ठे, अ-
लिप्त ठे आवरण भले लेपातो ज नथी हणातो ज नथी, एवो
अनादी अनंत ज्ञांगे जीवनो सदज्ञावनीज वस्तु ए एकत्व
अज्ञेदपणो सो संग्रह नये सामायक कहिए श्री जगवती
सुत्रे कहुं ठे

आया सामाहिए वली दृष्टाते समजावुं, जेम माटीमां
घटनी सत्ता ठे तंतुमे पटनी सत्ता ठे, काण्डमे अश्विनी सत्ता
ठे दुधमे घीझनी सत्ता ठे, तेम जीवमे ज्ञानदर्शन चारीत्रनी
सत्ता ठे, तेनुज नाम संग्रहनय सामायक कहिए, हवे बीजो
व्यवहार नयसो घटमे ज्ञान लावी बीचार करे के सत्ता ए
यथारथ नीर्मल वस्तु शक्तिजावे तादस ठे परंतु शक्तिजावे
नथी, ए महारीज भूल ठे कारण के मे परने पोतानुं मान्युं
ने पोतानी वस्तु चूली गयो ते जोगे चउगती संसारमे अ-

मण करतां अनंता पुञ्जल परार्तकीधा, अनतां दु ख सखां
हवे तो हे चेतन तने कर्म वीवर दीधाठे एटले क्षय उपसम-
नी वृद्धि थाता तु संझी पंचेझीपणुं पाम्यो तेमा पण मनु-
ष्यनो जव साध्यो ने तने नोज पर वस्तुनो जेद जाणवामे
आव्यो माटे उको उतरीने विचार करके आत्मा साक्षात् परमा-
त्मा सरखो नीज वस्तुनो जोगी ने पर वस्तुनो अजोगी तेने तुं
मीयात्त्व मोहना वस थझे सुपर एटले पुञ्जलनो जोग पंचेझीना
विषयनो आपे ठे ए जोग तो तारे अग्राह ठे, ठांरुवा योग्य
ठे एम वीचारी इझी एटले श्रवण चक्षुरस ग्राणने फरस ए
पांच इंडी संगे वीषय व्यापकपणे चेतनाहुती तेने वीर्य
फोरवी पलटावी स्वरूपे प्रणमावी स्वरूपे रसीक करी
तीहांनो इंडी जे मन ते पण थीर थयो, राजीपो मान्यो
एटले इंडीयो संगे पुञ्जल जोगी हुतो ते जोग अनीष्ट
साग्यो ने स्वरूप रमण अती बल्लज साग्युं उपाधी हती ते
हुटी गड समाधी प्राप्त थई सो शुरू व्यवहार नय सामायक
कहीए ने अशुरू व्यवहार तो नेगम पुर्वक जाणवो हवे
चोथो रजु सुत्रनय गत्रेखुं तुं, व्यवहार नय समाधीमे स्वरूप
रमण जेगो मन जो रसीक थेने चाले ठे, उपयोगी थेने प्रवर्त
ठे परंतु वस्तु गले ए पण जरुजाती ठे एटले पुञ्जल वस्तु
ठे ते उपाधी कहीए, तेने रमणथी अटकावी पलटावी अ-
चेतन करी ज्ञान खीले ने समाधी दोरके बाधीए, थीर मन
तीहां कहीए सो रजुसुत्रनय, सामायक कहीए, हवे शब्द-
नय चोथा गूणगणायी जीव एटले उपाधीथी अळगो उ-

पयोगी एटले पोतानो प्रकास कर्ता पोतेज अनुभव, जूवने
 प्रत्यक्ष डष्टीगोचर चीनमुर्ती एटले ज्ञानमुर्ती सो सहेज
 समाधी कहीए वलि सामायक, अप्रमत्त गुणगणा सुधी
 शब्द नय कहीए, हवे समजीरुदनय अप्रमत्तादी आठमा
 गुणगणेशी श्रेणीगते शुक्ल ध्यान जोगे कपक श्रेणीनी
 अपेक्षाए जेद ठेद करता उपाधी उनमुळन रुपे अनंतो-
 संवर अनंती नीर्जरा करता वीशुद्धी वरता चढती कळाए
 अपुर्व गुणगणेशी नीरालंब, आकासवत, अरुपी सो ज्ञान
 मुर्ती अनंतदान, लाज, जोग, उपजोग, वीर्य, स्फुरणा स्व
 अपेक्षीतपणे वीशुद्ध अनुभव ज्योती प्रकास स्वभावज्ञान
 उदय पाम्यो ठे अपुर्व खेल खेले ठे त्यां प्रस्थुळ सपाट वगीचो
 ठे चौधारु हाथमे खरुग ठे उद्यागत उपाधी आवतीज,
 ज्ञान ध्यान जोगने अवाधा पुर्वक ठेदाती हणाती जाय ठे,
 सांमो पकदो वा जीत कंश्पण देखातुज नथी अनंती -अ-
 कयरीद्धि अनुभव जूवने आळेखी ठे एम प्रत्यक्ष डष्टीगो-
 चर ड्रव्यगुण पर्यायनु संक्रमण एटले पर्यायने गुणमे संक्र-
 मावे गुणने ड्रव्यमे संक्रमावे, बळी जीन गवेखे सो जेद
 ज्ञान कहीए ने गुण पर्यायमय आत्मा गवेखवो तेने अजेद
 ज्ञान कहीए, जेदज्ञान जोगे शुक्लध्याननो पहेलो पायो क-
 हीए, ने अजेद ज्ञान जोगे बीजो पायो कहीए, बीजापाये
 एकत्व स्वरुप प्रणमतां मोहपद्धीनोने रागद्वेष असुद्ध प्रणतीनो
 कंशा कहीए त्यांज सुद्ध प्रणती पुर्ण कहीए सो समजीरुदनय
 सामायक, कहीए हवे सातमो एवंजुत नयसो दीणमोह

वीतराग गुणगणायी यथास्यात् चारीत्र कहीए तीहां ज्ञा-
 नावरणी दर्शनावरणीने अंतराय, ए त्रण कर्म उद्यागत प्राप्त
 ययां ते उपाधीने शुक्ल ध्याननो वीजो पायो ध्यातां हएयां
 त्यां केवलज्ञान केवल दर्शनने दायक जावनी दानादी पांच
 लब्धी, प्राप्त थइ, तेने एवंचूतनय सामायक कहीए, ए प्रथम
 शीक्षाव्रत कहु, हवे वीजुं देशावगासीक व्रत तेमा मन व-
 चनने कायाना जोगने एकत्व करी एक स्थानके बेसी एटले
 पोषधशाळा कही एवा उपासरो कहीए, त्यां ध्यान करवुं
 वली ते नगरीमे जीन मंदीरो होय त्या दर्शन करवा जवुं,
 वली बहु श्रुत गीतारथ होय तो तेमने वांदवा वली उपदेश
 साजलवा, बोधवृद्धी अर्थे जवु वली काया संवंधी वत्तवरती
 जोगे ठहो मात्र करवा जवु पके, एटली दीगान्त मोकळी
 राखी बाकीनुं गमनागमन करवुं बंध करे वली उपर-ध्यान
 करवुं कहु ठे ते उंगा उतरी घटंतरवतीए चहु प्रगट करी
 वस्तुनो वीचार करे एटले धर्मास्ती, अधर्मास्ती, आकास्ती,
 काळ, पुन्लास्ती, जीवास्तीए एट डव्य सो वस्तु कहीए
 तेमा प्रथमना चार डव्य तो आपणथी नोखाज ठे कारण
 के शुरू ठे माटे कारणमे हेतुपणे साजकर्ता थाय ठे, परतु
 प्रणमन पोतानु पोतामे ठे, ने ससार स्थीतीए जीवने पुनल ए
 वे डव्यनु एकत्व प्रणमन अनादी संवंधीत ठे, तेने जेदज्ञान
 घटमां लावी वीजाग वहेचण करी उपयोगि ये स्वल्पे
 रीणाम पामीए त्या जीनता थाय, सो चेतन शक्ति
 नता गुण पर्यायनो पुज साक्षात् प्रमात्मा ठे तेहु

वमां आरोपण करी अनुजव करे, सो आत्मध्यान कहीए
 एम सीझा अवस्था सु उपादेयपणो सो देसावगासीकवीजुं
 शीकावत कहीए हवे त्रीजुं पोसहवत एटले दीवसनो पोसह
 ते चार पहोरनो ने दीवस रात्रीनो पोसह ते आठ पहोरनो
 समता परीणामे सावय ठोमी नीरारंजपणे ज्ञान ध्यान जोगे
 आत्माने पोसी पुष्ट करे, पर्वतीथी दीवसे सो पोसह कहीए,
 तेमां सावय ठोरवानुं कहुं ते जीवने अदारे पाप स्थानक
 सावय ठे तेने तजवां पके, सो गवेखुंदुं तेमां प्राणातीपात,
 मृषावाद, अदत्तादान, मैथुन, ने परीग्रह ए पांच पापस्थानक
 तो प्रथम गुरुतत्त्वना अधीकारे गवेख्यां ठे त्यांथी जाणवां, हवे
 ठहुं पापस्थान सो क्रोधठे एटले क्रोध सा कारणे आवेठे तो कां-
 तो लोचना माटे ने कांतो मानना माटे आवेठे एवे प्रकृतीनी
 उठास करवाथी एटले तजवाथी क्रोध न आवे, हवे सातमुं
 पापस्थान सो मान एटले मोटप ठे ते सा कारणे आवे ठे
 तो के संसारमे बोहुं कुटुंब होय बोहुं धन होय मोटी पक्की
 होय, बोला पक्की होय, इत्यादि जोगे मान आवे ठे तेनो त्याग
 करे एटले संसार ठोमी कंचन कामनीना त्यागीथे गीतारथ गु-
 रुपासे जीनेइ पंथ प्रवर्जा सो दीहालीए, सीझांत ग्रंथ आवे
 जीनवचननो बोध पामे, व्याकरण कोषआदे ज्ञणे त्यांपण मान
 मोटपनु प्रगटपणु देखाय ठे, ए मोटी अचंचनाभूत बात ठे
 जुवो के मोह राजानो मान पुत्र केवो बलवान ठे कारण के
 घणा प्रयत्न जोगे जीवात्माए सुक्रीत धन मेळवेखुं ते बीना
 प्रयत्नथी मोह पल्लीनो पुत्र जे मान ते वीचक्षण पुरुसोत्तम

पासेयी पासी लेइ नीर्धन करी मुके ठे धन सचवानुज नथी
इहां घणो वीचार करवानो ठे, गीरीते सचवाय त्वारे पोता-
नी भूलेज पोते नीर्धन थाय ठे, जुवो के पोताना विपे गुणी-
पणुं जुवे त्या मान अग आपे ठे जो उठासने जुवे तो मान अं-
ग आपे नही, उठासने जोतुं त्यातो चारीत्र रायने पोतानुज-
अंग ठे सो गुण वृधी करता थाय ह्वे आठमुं पापस्थान सो
माया ठे षट्ठे कपट फद केळवणी ते सा अर्थे करे ठे तेनो
वीचार करवो तो के कातो मान राखवाने कातो लोचनना अर्थे,
ए वे प्रकृतीना माटे वक्रता माया करे ठे तेनो त्याग करीए
त्यां मायानो अवकास नथी, नवमु पापस्थान सो लोच ठे
तेने शी रीते तजीए त्यां घटमां ज्ञान लावी वीचार करीए
के लोच ठे ते सुखना माटे ठे के दुःखना माटे ठे, सुखना
माटे होय तो तजवानी खप नथी त्वारे तत्व झट्टीए जोता
तो लोच तजवा योग्य ठे परतु जे लोच ठे ते स्वअर्थे करे
ठे ने हांणी पामे ठे वळी तज्यो तजातो ज नथी त्वारे वीवेक
लावी नीश्चे कयों के पुज्जलीक अप्रसस्त वस्तुनो लोच तो
नर्कावी गतीनो हेतु ठे, ते माटे लोचने पलटावीने आत्माना
ज्ञानदर्शन चारीत्र आवे गुणनो लोच करीए वस्तु गते व-
स्तुता धर्म रहो ठे तेने प्रगट करवानो लोच सो प्रशस्त क-
हीए, त्या सुक्रीतनो लोच थयो कहीए, सो सुख हेतु ठे
दुःख हेतुनो त्याग थयो त्यां एक नर्कने बीजी तीर्थच ए वे
गतीमा जवाना वारणा वध थया, एक देवनो जे बीजी मनु-
ष्यनी ए वे गतीमां जावु आववुं रवु ठे त्या लोचनो प्रेश्यो

यको वीर्य फोरवी कपक श्रेणीए चढी कीण मोहवार सुगुण
 गाण. पामे त्यां लोचनो अजाव. थयो कहीए. कांटाथी कां-
 टो नीकळी गयो ए न्याय ठे, संसारनुं बीज वळी गयुं तद
 जवें मुक्ति थइ. हवे दसमु पापस्थान सो राग ठे सो पाप-
 स्थान. तजवुं अती दुर्धर ठे. सफरी बहाणनो दोर तोमवो.
 सुहृज्ज ठे परंतु रागतंतुं तोमवो अती दुस्कर ठे कारण के-
 कसाय. कहा. ते, प्रकृती ठे, ने राग. सो प्रणती ठे, वळी अ-
 गीयारसुं पापस्थान सो छेस ठे, एम प्रणतीए इष्टानीष्टपणुं रह-
 ठे सो राग छेस कहीए तेनो नास आगळ प्रणतीए समकीत
 जाव गवेखोसुं त्यां कहीशुं हवे वारसुं पापस्थान सो कलह
 कहीए, तेनो वीचार करवो के कलहतो लढवुं, वढवुं युंळ
 करवुं, सो कलह. कहीए ते सा कारणे करवुं पमे ठे, त्यारे
 एक तो लोचुना माटे, ने बीजु मानना माटे ए वे प्रकृती सो
 कलह कारण कहीए तेने तजीए त्यां कलहनो संजव नथी,
 तेरसुं पापस्थान अन्याख्यान कहीए, एटले ठतु अठतुं क-
 लंकनुं मुकवुं तेनुंज नाम अन्याख्यान ठे ते सा कारणे क-
 लंकनो आरोप करे ठे तारे कारण जोडए तो छेस ठे, वळी
 चौदसुं पापस्थान सो पैशुन ठे एटले एकनी चानी बीजाने
 करे तेनुं नाम पैशुन कहीए, ते पण छेस कारण ठे एम ते-
 रसु चौदसु ए वे पापस्थाननो हेतु छेस ठे तेनो विचार कर-
 तां छेसजाव थावानो हेतु एक लोचने बीजुं माने ए वे ठे
 तेने तजीए त्यारे ए वे पापथी वुटीए, हवे पन्नरसु पापस्था-
 न सो रती अरती कहीए तेनो वीचार करवो. त्यारे शुद्ध क-

मं प्रकृती सो रती एटले सातावेदनीनो हेतु ने अशुज कर्म
 प्रकृती सो अरती ते असातानो हेतु, एम साता असाता
 सो वेदनी कर्म ठे तेनो उदय सो रती अरती, पापस्थान क-
 हीए, तेने शीरीते टाळबु तो शुज प्रकृती सुजवीपाक आपे
 ने अशुज प्रकृती अशुज वीपाक आपे सो सुजासुज वीपाक
 आत्मा अतर व्यापकपणे सहेज समाधीजोगे स्वरूप रमण
 एकत्व प्रणमन करता वळी मनवचनने, कायाए ग्रण जोगमां
 नही प्रमणता सहन करे, सो समताजोग कहेवाय त्यां ए पाप
 स्थान-टळे ठे, रतीअरतीनो संजव नथी माटे पुनरपी कर्म
 बंधन करे, हवे सोलसुं पापस्थान परपरिवाद ते पारकी नीं-
 दा करवी तेनु कारण जोडए तो छेसीनीज नींदा करे ठे त्यारे
 छेस-जाव थावातु कारण तो एक खोज ने बीजुं मान ठे, तेने त-
 जीए त्यारे ए पाप टले, ठे हवे सत्तरसु पापस्थान सो माया
 मृणावाद ठे एटले जुळू बोळबु, तेनी तो परीक्षा, चतुर पुरुस
 केने ठे, परंतु कपट साथे जुळू बोळनारनी परीक्षा बहु श्रुतथी
 पण थती नथी, कारण के वीनय रत्न कपट जोगे वीक्षा लेइ
 मुनीपणानी क्रीयामां सावधान थइ, वीनय जोगे गुरुराये वी-
 नय रत्न नाम पाक्यु ठे घणा वर्ण सुधी गुरु महारायनी सेवा
 करी ठेवटे पोताना ओधामां कंकण दुरी राखेली ते सखेउ दाइ
 राजरूपीने मारी प्राणरहीत करीने गयो, सो महापापी जा-
 णवो सो पाप सा कारणे थाय ठे तो एक खोजने बीजु मान ए
 वेज कारण ठे तेने तजीए त्या ए पाप टले, ठे हवे अदारसु पा-
 पस्थान सो मीयात्वसत्य एटले मीयात्व कहेता वीप्रीत

श्रद्धा तेना दश जेद ठे जीवने अजीव माने ने अजीवने
जीव माने धर्मने अधर्म माने ने अधर्मने धर्म माने साधुने
असाधु माने ने असाधुने साधु माने देवने अदेव माने ने अ-
देवने देवमाने, मुक्ति ने अमुक्तिमाने ने अमुक्तिने मुक्ति-
माने एम वीपरीत श्रद्धा बली पकळ्युं तेने मेळे नही खरा
खोटानी परीक्षा नही खोट जाणीने खरु करवानो हठ मत
जीनव वचनमां संकोने अजाणपणुं इत्यादी मीथात्व सो महा
पाप ठे, एक ताजवामे सत्तर पापस्थान मुकी एने एक प-
ह्नामे मीथात्व मुकीए तो मीथात्वनुं पळु उपनेज नही अती
ज्जारठे मोटे अनंत पुण्य परावर्त संसार स्थीतीनो मालीक बली
उतकट्टी स्थीतीए असुज्जक कर्म बंध करवानो हेतु जीवने न-
र्कनी गोदना दुःखनो दातार रुद्र ध्याननो पद्मी मोहपद्मीनो
बनो पुत्र संसार स्थीतीनो स्थंज चारीत्ररायनो महा शत्रु
सो मीथात्व महा पाप कह्नीए, तेनो नाश करवाने अपूर्व-
करण सो कारण कह्नीए, ए करण कीधां ग्रंथी जेद थायने
समकीत पामे त्यां ए पापनो नास व्यवहारे थायठे ने नीश्चे-
थी तो ह्वायक समकीत पाम्यां थाय तेना अजावे तो एक
रागने बीजो लोच ब्रीजु मान ए त्रण प्रकृतीज नजरे आवे
ठे तेनी पाठळ सर्वे पापस्थान लागु थाय ठे बली ए त्रण
प्रकृतीमे जे मान ठे ते पण पोताने बीणे उठासने जोतां
टंसे ठे त्यारे बे प्रकृती रही एक रागने बीजो लोच ए वेनुं
रुप तो एकज ठे तेनो नाश उनमुख न करवाने शुक्ल ध्या-
ननो बीजो पायो एकत्व वीर्तक अपरविचार नामे दसमा

गुणगुण श्रुते सो ठे, ए ज्ञान ध्यान जोगे सो पाप दखे ठे
 त्यारे पाप बंध पड़ती ब्रटे, रूपरुश्रेणीनी अपेक्षाए त्याथी
 पापबंधनो अज्ञाव थयो कहीए, वली क्षीणमोह वारसु गुण
 गण कहीए बीतराग जाव कहीए यथाख्यात चारीत्र क-
 हीए, ए पोसह त्रीजुं शीकावत कहु, हवे चोथुं अतीथी
 संवी जोगवत कहेठे तीहा बीचार करवो के अतीथी कोने क-
 हीए त्यारे अतीथी नाम साधुनुंठे त्या जीनेश्वर जगवाने साधु
 कोने कहा ठे, कहु ठे अव्य गुणपर्यायना रासनी पहेली ढाले
 एहनो जेणे पाम्युं ताग उधे एहनो जेहने राग एं बे
 विणत्रीजो नहि साध जाण्यो समति अरथ अगाध.

अर्थ—हवे जे ज्ञान विना मात्र चारीत्रथीज संतुष्ट थाय
 ठे तेहने शिक्षा कहे ठे, एकतो ए अव्यानुयोगनो जे ताग
 के पारपामी संमति प्रमुख तर्क शास्त्र जणीने जे गीतार्थ
 थया ते तथा बीजा ओघे कहेता सामान्य प्रकारे ए अव्यानु
 योगनो जेने राग ठे ते गीतार्थ निश्चित ए वेहुविना त्रीजो
 साधु नही, एवो अगाध अर्थ संमती अथमां कह्यो ठे ते माटे
 ज्ञान बीना चारीत्रजन होय

उक्तं च गाथा—गीयन्तोयविहारो वीज गीयन्त निस्सि-
 उ मणीज इतोतइय विहारो नाणुणाज जिणवरेहि । १ ।

एक गीतार्थने साधु कहा ने बीजा गीतार्थनी नो-
 आए अगीतार्थने साधु कहा ए वेहुने अतीथी कहीए,
 तेमने अत धारी श्रावक पोसाना पारणे, अथवा सदा स-

वदा जम्या पहेलां चारे दीशाए डष्टी करी अतीथी मुनीनी
 गोत करे आवता जोइ बोलावे अथवा उपासरे जइ विनंती
 करी बहु मान पूर्वक घेरे तेनी लावे नक्तिपुर्वक उत्साह
 पुर्वक सत्य ज्ञापा बोलीये पर आकंक्षादिदुषणे वर्जित येने
 मोकळा मने अढळक दान सुजतु आपे अंगमां प्रमोद लावे
 गुरुना गुणनी जावना जावे, गुरु महाराजाने थोने वळावा
 जइ आवीने पोते जमे सो अतीथी सवीजाग कहीए, वली
 पोतीको आत्मा इंझीनो इंझी संगे उपयोगी येने चेतना
 पुजलमां परीणाम पामी ठे, तेने पलटावीने स्वरुपे प्रणमावीए
 उपयोगी थोए, त्या आत्मा अविकारी अवीपयी थयो क-
 हीए, वळी ज्ञानी कहीए स्वरुप रमणीजोगे चारीत्रीयो
 स्थीर उपयोगी कहीए, सो अतीथी ठे, तेने स्व अपेक्षाए
 कय उपसम जावनी लब्धीनुं, दान देबुसो नीश्चेथी अतीथी
 सवीजाग कहीए, ए चोथुं शीक्षान्त कहु, वली पांच अणु-
 वत्त प्रण गुणवत्त मली श्रावकना वारवत्त कहां, हवे साधुनां
 पंच महावत्त गवेखुंतुं, जेने पंन्नर प्रकृतीनो कय उपसम
 थयो ठे सो पुरुसोत्तम बहुश्रुत गीतारथ गुरु महाराजना
 स्वाधीन येने सन्मुख दृष्टीए आज्ञा मस्तके चढाववा पुर्वक
 वे हाथ जोडी मस्तके चढावी चतुरवीध संघनी साक्षी
 पुर्वक पोतीका आत्माने धन्य मानतो थको प्रमोदीत येने
 रोम राजी बीकुश्वर थये ठेते गुणरागी पणे गुणने उलखीने
 यथारथ श्रद्धा करीने सात धातु रंगाणी ठे जेने सो रागने
 प्रसस्त राग कहीए, प्रसस्त एटले सारमे सारतो जगतमां

चीतामणी रत्न करता पण अधिक फलदाता महा वीरतीपण
 ठे, सो मागणु गीतारथ गुरुपासे करे ठे, हे स्वामी हे नाथ
 हे दयालु हे दीनवधु करुणाना सागर हुं अनाथ मारा उपर
 पसाय करी पंच महाव्रत उचराजोजी गुरुराय दातार हीतवंठक
 तारवानी बुद्धि पंच महाव्रत उचरावे, पापपक सावद्य मळमे
 खुतेला, अशुभ असुची जरेला, जीवात्माने श्रुत ज्ञान गं-
 गाजळे पसाळी ममत्व मळ उतारी अंगलुणे लुंठवा पूर्वक
 तेजोमय प्रकासीत पवीत्र करी अप्रमत्त इंद्रस्थान सींहाणणे
 स्थापी वर्म ध्वज मुनी वेम पहेरावी सर्व वीरती सामायक
 चारीत्र वीक्षा आपी असुट जंमार अद्वय नीधि जरेलो अ-
 नादी सर्वधीन असंरयाता प्रदेश महलमें कायाकोटनी
 अंदर संग्रह नयनु ज्ञान अतर चक्र प्रगट करी आपी
 आत्म सत्ताए देखारुयो, जोताज तूत थयो इच्छा वाछा जागी
 कारण के पोताना घरमें उंठाशने देखे त्या इच्छा वाछा प्र-
 वेश करे ठे पूर्णने घेर तो इच्छा वांच्छानो अवकासज नथी,
 उपर सर्व वीरतीपण कहु ते वीरती नामतो त्यागनुठे पटले
 संग्रहनयनु ज्ञान यताज नीज पर वस्तुनो जेद परुयो ठे-
 पटले जुदइ थड ठे, परवस्तु सो उपाधी जाणी ठे ने नीज
 वस्तु सो समाधी मानी ठे माटे उपाधीनो सर्वथी त्याग सो
 सर्व वीरती कहीये ने समाधी सो नीज स्वभाव कहीये ते
 नुज नाम सामायक चरित्र कहीये उपर संग्रह नयनु ज्ञान
 अतर चक्र लोचनपूर्वक दृष्टीपूर्वक सत्ताए शक्तिजावे देखारुवा,
 वस्तुनो स्वभाव उलसाववा कहु सो परिमल सुगधिमय वा-

સસંખેપ પરક્ષેપ જાણવો इहां सर्व विरतीपदे महावीरतीने
 कारक समकीतनी अपेक्षा ए नव कोटीनां पञ्चखाण ठे सो
 गवेखुं दुं प्रथम प्राणातीपात वीरमाण व्रत सो णटकाय
 जीवनी दया पाले सर्व प्राण सर्व जूत, सर्व जीव सर्व सत्व
 न हण्णे एटले पोते हण्णे नहीं बीजा पासे हणावे नहीं हण-
 ताने जलो जाणे नहीं मनथी वचनथी ने कायाथी बीजुं मृ-
 णावाद वीरमाण व्रत सो असत्य वचन पोते बोले नहीं, बी-
 जाने बोलावे नहीं, बोलताने जलो जाणे नहीं, मनथी वचन-
 थी ने कायाथी बीजुं अदत्तादान वीरमाण व्रत सो अणदीधे
 दांत खोतरवा सळी जोइए वा, कारणे एक चपटी राख जोइए
 तो रस्तामां पमेली पण लीये नहीं बीजाने लेवानी बुद्धि ना
 आपे बली लेताने जलो जाणे नहीं मनथी वचनथी ने कायाथी
 चोथुं मैथुन वीरमाण व्रत सो पुरुषने स्त्रीनो त्याग ने स्त्रीने
 पुरुषनो त्याग पोते करे बीजा ज्ञाडुं वाइनुने करावे, नेन क-
 रताने जलो जाणे नहीं मनथी, वचनथी, ने कायाथी पांचमुं
 परिग्रह वीरमाण व्रत सो कोकी मात्र न राखे कुखी संवल
 जेनुं नाम ठे. इच्छा बांछा तो प्रथमथीज त्यजी ठे सर्वथी
 परिग्रहनो त्याग पोते करे बीजाने करावे नेन करताने जलो
 जाणे नहीं मनथी वचनथी कायाथीने ए पंच महाव्रत कहां,
 तेनी वृद्धि करता रक्षण करता, साधन जोगे सुमति जोइए
 सो वर्णवुंदु, तेमा प्रथम इर्या समीति सो गमना गमन क-
 रतां धूंशरा प्रमाण सामात्रण हाथ ऊपी पसारीने मारगे
 जीव जतना करता ठता पग मूके आनी बीठी ऊपी न करे

सो श्र्या समीती कहीए वीजी ज्ञाणा समीती सो नीरवद्य
वचन बोले नीरवद्य वचन ते कोने कहीए के उपयोगे बोले
सो नीरवद्य कहीए वली नय गरजीत वचन सो नीरवद्य
कहीए वली सीझांतनी मर्यादाए बोलवुं पद संप्रदाये युक्त
उच्चारण सो नीरवद्य कहीए कोइने अप्रीती बीना कारणे
न उपजाववीने बोलवुं ए वचनने पण नीरवद्य कहीए तेनुंज
नाम वीजी ज्ञाणा समीती कहीए ह्वे वीजी एसणा समीती
सोमुनी महाराजा श्रवसर जोइने आहार पाणीअर्थे गोचरी नी.
कले श्रावकने घरे धर्म लाज आशीर्वाद देता आवे झुटी करीने
जुवे सचीत सगट वरजीने दोष वरजीने आपवावाळानो जाव
उठरंग जोइने मोकले मने लीए एटले देवावाळानो जक्ति
जाव झाझो देखे तो एक ठेकाणैथी छेता पण बाधकता होती
नथी कारण के रीपजदेव स्वामीना जीवे धना सार्थ वाहना
तेरमा जवमे धीनुं अढळक दान घणा प्रमोदे जंबुद्धीपना
पश्चिम महाविदेह में आपु ठे त्या धर्म घोषनामे आचार्य चार
मासनी पूर्ण तपसा थए आपवावाळानो जाव जोइने नाज
पानी नथी कारण के करुणा सागर एम वीचारे के हु जो
ना कहीश तो एनो जाव तुटी जशे ने लाजनुं मळबु तेनी
जंगस थशे कारण के जावनु नीमीत कारण तो डव्य ठे माटे
एम अधिकताइ न होय तो घणा घरथी थोमुं थोमुं पण
लीये एक रीत नथी वळी दोष वरजीने लेवुं कहुं ते सोळ
दोष तो देवावाळायी लागे ठे ने सोळ दोष लेवावाळा मुनि
महाराजा तेमना पोताथी लागे वळी दस दोष लेवावाळा

देवावाला वेजनी नीश्राए लागेवे ते वरजीने वेतालीस दोण
रहीत आहार पाणी लीये ने पांच दोण मांमलानां त्यजीने
वापरे एम सुमतालीस दोणेण वरजीत आहार पाणी लीए
वापरे सो त्रीजी एसणा समीति कहीए

हवे चोथी आ दान नीखेपणा समीती एटले वखपात्र
आदि उपगरण वली पोथी पानुं सांपना, सुपनी, ठवणी क-
वली, आढे लेवुं मुकवु ते दृष्टी करी पुंजी परमारजीने लेवु
मुकवु सो आदान नीखेपणा समीती कहीए, हवे पांचमी प-
रीठवणीया समीती सो ठहो, मात्र सलेखम, बलखो, व-
मनादी कपनो धोयणादी, प्रठवुं सो नीरवय एटले वप-
राती जग्याए, जीवाकुल न होय तेवी जग्या जोइ पुजीने
जीव जतना करता ठता प्रठवे, सो परीठवणीया समीती
कहीए, ए पंच समीती अढ्यथी, व्यवहारे कही, हवे त्रए
गुप्ति कहुं दुं, तेमां प्रथम मन गुप्ति तेनो वीचार करवो के
मनने साथी गोपववु त्यारे मनने प्रथम असुजमे न लवा
देवुं जातां रोकवु, ते रोक्यु क्यारे रहेसे के आवु
जवनो जय लागसे त्यारे रहेसे कारण के मन अम-
जमां पेसवा प्रणमवाथी एक अंतर महुर्तमे ह्य अज
जोगे सातमी नरकनां दलीयां महामुनी प्रश्नचंडजीइ
गुणठाणे मेलव्यां ठे ऐवी बाधकता जीवने अमृते स्वरूपी
प्रवृत्ती करतां संजतीपदे थाय ठे, वली सुजमे प्रवृत्ती करतां
एक अंतर महुर्तमे एज महा मुनीराजे लोकी नरकनां अ-
सुजदलीयां वीखेरी नांखी अप्रमत्त थइ ठहूं जेइ अंतु

फोरवी, श्रेणी मांकी सुकल ध्याननो पहेलो पायो ध्याता
 सर्वार्थ सीरु वीमानना सुखनी योग्यताना सुज दल मेल-
 व्यां ठे वली सुरु प्रणतीमें प्रवेस करी एक कृणमे सुजदल
 वीखेरी नाखी हायकजावे वीर्थ फोरवी मोहनी आदे चार
 घाती कर्मनो ह्य करी केवलज्ञान केवलदर्शन आदे अनत
 चतुष्टी प्रगट करी ठे, माटे बीवेकी पुरुसो तमने अवस्य
 मन जोगने थीर करो, सुजासुजथी रोकी स्वरूप रमणी उ
 पयोगी थावु ए क्रत्य सर्वोपरी उतकष्टामा उतकष्टु डुकर
 ठे, ए मन गुप्ति कही हवे बीजी वचन गुप्ति कहुं तुं, तेनो
 चतुर पुरुते विचार करवो, के वचन सो ज्ञाणा कहीए ते
 पाचमी ज्ञाणा वर्गणाना पुजल ठे तेनो सामी पुजल ठे, जीव
 नथी जीवने वचन ज्ञाणा अग्राह ठे ते कारण मौन प्रतीए
 उंका उतरी उपयोगी ये स्वरूप रमण अनुभव जोगे करीए,
 त्या नीज स्वरूपनो प्रतीज्ञाप थाय ठे, ने वचन जोगनी गुप्ति
 थाय ठे, ते कही हवे काय गुप्ति कहुं तु, ज्या सुधी आत्मां
 पाच इंडीना वीषयनो जोगी ठे त्या सुधी कायानी गुप्ति
 करी न शके, कारण के पोते काया मे ढकाइ गयो ठे, ज्यारे
 पाच इंडीना वीषयनो जोग न पामे त्यारे जमता जाय ने
 चेतनता प्रगटे, सो गवेखु तुं, कायाने विषे इंडीओ सगे उ-
 पयोगी थइने चेतना परीणाम पामी ठे, ते प्रणमन तजीने
 एटले पलटावीने चेतना अतहकरणे, स्वरूपे प्रणमावे त्यां
 चेतन स्वरूपने जजे, स्वरूपनो जोग उपजोग करे, त्या कायानी
 गुप्ति कहीए, ए त्रण गुप्ति कही हवे पूनरपी जावथी सुरु-

नयनी मुख्यताए पाच समीती कहु तुं, तेमां प्रथम श्या स-
मीती सोजाव एटले स्वजाव में गमनागमन करवुं, ते उपर
त्रण गुप्ति गवेखी ते जोगे उपाधीथी आत्मा जुदो थयो,
विजाग वहेचण थड गइ स्वरुप में प्रवेस करवानो अवसर
मह्यो स्वरुपना सन्मुख थयो, स्वस्वरुप चीतिवीत ध्यान करे
ठे, परंतु स्वजावगत प्रवेस करवा में ज्ञान जोगनी मुख्यता
ठे, ने ज्ञान जोग ज्ञानावरणीना कय उपसम पूर्वक स्वजाव
गत प्रकास करे ठे पण ज्ञान जोगने स्थीर कर्ता मोहनीनो
कय उपसम वा उपसम जाव ठे, वली अंतरायनो कय उपसम
थया बीना तो कोइ जीव समकीतादी आत्मीक गुण पा-
मेज नही, वली दर्शनावरणीना कय उपसमना अजावे तो
ज्ञानावरणी आदे कोइ कर्मनो कय उपसम थातो ज नथी,
माटे प्रथमथीतो चारे घाती, कर्मनो कय उपसम जाव स्वजाव
गत प्रवेस करवा में आत्माने हेतु ठे, तेमा अंतरगत जावने
पामवा में ज्ञाननो कय उपसम मुख्य ठे, ने मोहनीनो
उपसम जाव अधीक ठे, परंतु आवरण जाव शत्रुने ह-
णवामें तो एक ज्ञानज अधीक ठे, ने चारीत्र वीर्य
ज्ञान जोगने स्वजावगत प्रवेस करता अनुकुल सहाय-
कारी ठे, ने स्वजावमें पेसवानुं द्वार सो समकीत चोथुं गु-
णठाणुं ठे, ने स्वजावनी पूर्णता सो दायक जावनी पूर्णताए
संयोगी केवली नामे तेरमु गुणठाणु ठे, तेमा उपसमजावनी
योग्यताए चोथु गुणठाणु पामे, सो स्वजावगत अंसे प्रवेश
करीने पाठा परे ठे, ने उपसम समकीत जावे उपसम श्रे-

ણી માંની ઉપસમ જાવનુ ચારીત્ર ઉપસાત મોહ શ્રગીધારમે
 ગુણગણે પામે, સો ઉપસમ જાવે વીતરાગ થૈને એક અંતર મ-
 દુર્ત સ્થીતી કરી પાગ પને, તે જાવત ઉતકટ જાગે મીયાત્વ
 ગુણગણે અસંરયાતી વા અનંતી ઉત્સરપિણી અવસરપિણી, પણ
 કેશ્ક જીવ કરે નીગોદ સુધી પણ પોચે પરતુ એ જીવ ઉત્તમ
 ઠે કારણ કે ગ્રથી જેદ કરેલો ઠે, માટે સત્તાય ડબ્બ સમ-
 કીતી ઠે, અર્ધ પુજલ પરાવર્તની માંહેલી કોરે સીઝી વરસે,
 પરંતુ હજા તો કહેવાનુ ઇટલું ઠે કે ઉપસમ જાવે તદગત જા-
 વને પામી વીતરાગતા અનુજવાય ઠે હવે કાય ઉપસમ સ-
 મકીતની યોગ્યતાય ચોથુ ગુણ ગણુ પામે, સો દર્શન મોહ-
 નીના કાય ઉપસમથી પામે ને તેને ચારીત્ર મોહનીના કાય
 ઉપસમની અધીક સાજ મલતાં સાતમા ગુણગણા સુધી
 પ્રવેસ કરે ઠે, એકાત કાય ઉપસમના વલથી ઉપરના ગુણ-
 સ્થાનકના જાવની સ્ફર્સના હોતી નથી, ઇટલે કાય ઉપ-
 સમ સમકીતને કાયક જાવની સહાય જ્યારે મલસે ત્યારે
 વેદક ઇટલે મીયાત્વના જાગનુ સુજ દલ્લ જે સમકીત મો-
 હની તેના ઉદયનો ઠેલો ગ્રાસ વેદક સમકીત અવસરે સત્તાથી
 લપાવી વચ્ચેદ ઉનમુલન મીયાત્વનું કરીને કાયક સમકીત
 ઇટલે કેશ્ક જીવ ચોથે ગુણગણે કાયક સમકીત પામે ઠે,
 અને કેશ્ક સાતમા ગુણગણે પણ પામેઠે, પરંતુ કાયક સમકીત
 પામે તે મેં કેશ્ક પુર્વે આવતા જવનુ આયુષ્ય વાંધીને પામેઠે ને
 કેશ્ક નહીં વાધ્યુ ને પામે ઠે, ઇટલે નહીં વાધ્યુ તે અવ-
 ઝાયુ, કાયક સમકીતી સોતદજ્જવેજ કાયક શ્રેણી મામી

મોહની આદિ ઘાતી અઘાતી કર્મ હણી સીઝી વરસે, એમ
વસ્તુગત સ્વજાવમાં ગમનાગમન કરવું સો જાવથી ઇર્યા સ-
મીતી પહેલી કહીએ, હવે વીજી જાપા સમીતી તે ચોથા
ગુણગણથી કહેવાય પરંતુ વ્યવહાર મેં સંજતીપદે જાપા
સમીતી કહીએ, પણ ઇહાં તો તદગત જાવમે જ્ઞાન જ્યોતીનો
પ્રકાસ જે ઉદ્યોત અજવાલું કરતા થાય છે તેને દ્રષ્ટાત પુર્વક
ગવેલું, ઉપસમ સમકીતનો પ્રકાસ ચોથા ગુણગણે વીજના
ચંદ્ર તુલ્ય તદગત છે, ને ઉપસમ શ્રેણીએ, પુનમના ચંદ્ર
સમ તદગત છે, વઢી કાય ઉપસમ સમકીતનો પ્રકાસ ચોથા
પાંચમા ગુણગણે ઝગતા સુર્ય સરલો છે, ને સાતમા ગુણગણે
પાઠલા ચોથા પહોરના સુર્ય સરલો છે ને ઠઠા ગુણગણે પાં-
ચમા ગુણગણની અપેક્ષાએ વિશેષ અને સાતમાની અપેક્ષાએ
ન્યૂન છે. વઢી કાયક સમકીતનો પ્રકાસ વઢુ આયુનો એક
પહોર દીવસ ચઢતાં વાદલાંના આવરણે રહીત થકો સુર્ય
પ્રકાસ કરે છે, તદવત તદગત જાણવો, ને અવઝાયુ કાયક
સમકીતીને શ્રેણીગતે વાદલા રહીત સુર્ય મધ્યાનકાલે શ્રી-
ખરતુએ તે જે જ્યાદે તપે છે તદવત તદગત પ્રકાસ કરે છે,
એ પ્રકાસ કહ્યો તેનો ઉપનય કહું હું, ઉપસમ સમકીતનો
વીજના ચંદ્ર સમ પ્રકાસ કહ્યો તે વીજનો ચંદ્ર એક મુહુર્ત
અસ્ત થવાનો છે તેમ ઉપસમ સમકીત પણ અત્ર મુહુર્ત
સ્થિતીકાલનું છે વલી વીજનો ચંદ્ર ક્રમ્પન પદની અપેક્ષાએ
ઘણેજ ઉદ્યોત કર્તા કહેવાય, તેમ મીથ્યાત્વો જ્ઞાની જન
જીવની અપેક્ષાએ ઉપસમ સમકીતી આત્મ તરુપને ત-

ગત અનુજવે છે, માટે ચૈતન કહેવાય, વલી અનુમોદવાને
 યોગ્ય થયા. જેમ વીજનો ચંદ્ર અલ્પકાલ રહેવાનો છે, પણ
 જોવાને સર્વ ઇચ્છે છે, તેમ ધર્મી પુરુષો ગ્રંથી જેવી જીવની
 અનુમોદના ઇચ્છે છે, એમ સરસ્વાપણુ છે, વલી ઉપસમ શ્રેણી
 પુનમના ચંદ્ર સમ પ્રકાસ કહ્યો તે પુનમના ચંદ્રનો યથા
 સ્થિતિ પુર્ણ પ્રકાસ છે તેમ ઉપસમ શ્રેણી તદ્ગત અરુપી
 આત્માને પ્રત્યક્ પ્રમાણે યથાસ્થિત વીરાગતા અનુજવે છે, વલી
 ચંદ્ર છે તે પરને અપરિતાપકારી છે પરીતાપ ન ઉપજાવે તેમ
 ઉપસમ જાવ છે તે મોહમહા શત્રુ છે તેને પણ પોતાના આત્મ
 પ્રદેશે સત્તા ઉપસમતા પરીતાપ ઉપજાવે નહીં, હુણે નહીં,
 એમ સરસ્વાપણુ છે વલી કય ઉપસમ જાવે ચોથા પાચમા ગુણ
 ગણનો ઝગતા સુર્ય સમ પ્રકાસ કહ્યો તે પાચમુ ગુણગણું
 વેશે જાણા પૂર્વ કોઈ પરીશ્રત સ્થિતીકાલનું છે વલી ચોથુ
 ગુણગણુ ઉત્કૃષ્ટ જાગે ઝાસટ સાગરોપમ જાજેરી સ્થિતીનું
 છે તે અપેક્ષા ઝગતો સુર્ય મલતો છે કારણ કે આલો
 વીરસ રહેવાનો છે માટે વલી સુર્ય પરિતાપકારી છે. તેમ કય
 ઉપસમ જાવ પણ પરિતાપકારી છે કારણ કે પ્રકૃતી હૃદય
 મે આવે તેને સ્વેચ્છાની રજવાને કય ઉપસમ જાવ શક્તીવાન
 છે વલી સાતમા અપ્રમત સ્થાનકે પાઠલા ચોથા પહોરના
 સુર્યસમ પ્રકાશ કહ્યો તે ઝગતા સુર્ય કરતા ઘણોજ અધિક
 પ્રકાસ પાઠલા પહોરનો સુર્ય કરે છે તેમ અપ્રમતે તદ્ગત
 ઉપયોગ છે ને પ્રમાદ ગણનો પ્રકાશ તો વહુધા પ્રમાદ વા-
 વલાના સમૂહ કરીને ઠવરાઈ ગયો છે. તેથી, અવીશુક છે.

તે કારણે ન્યૂન કહ્યો છે. વલી પાઠલા પોહારનો સૂર્ય જલદી-
યી અસ્ત થવાનો છે તેમ સાતમા ગુણગણાનો કાલ એક
અંતર મહૂર્તનો છે એમ સરખાપણું છે. વલી વધ આયુ ક્ષાયક
સમકીર્તનો એક પહોર દીવસ ચમતાં વાદલા રહીત સૂર્ય
સમ પ્રકાશ કહ્યો તે મીથ્યાતત્વની ત્રણ પ્રકર્તીએ રહીત
ક્ષાયક સમકીર્ત અતી નીરમલ છે તેમ એ સૂર્યનો પ્રકાશ
જાદે ચમતી કલાએ છે, ને ત્રણ પહોર કેમે અસ્ત થવાનો
છે તેમ ક્ષાયક સમકીર્તી વધ આયુને ત્રીજે જવે સંસાર સ્થી-
તી અસ્ત થવાની છે. ને ચમતી કલાએ અનંત ચતુષ્ટી પામસે.
એમ સરખાપણું છે. વલી અવધ આયુક્ષાયક સમકીર્તીને
વાદલા રહીત મધ્યાનકાલે ગ્રીસ્મ રુતુના સૂર્ય સમ પ્રકાશ
કહ્યો તે ઉત્કૃષ્ટ જાંગે સૂર્યનો પ્રકાશ એ અવસરેજ લાધે છે
તેમ અવધ આયુક્ષાયક સમકીર્તીને ઉત્કૃષ્ટ જાંગે કપક
શ્રેણીએ કય ઉપસમ જાવે જ્ઞાન જોતીનો પ્રકાશ લાધે છે એમ
સરખાપણું મલતું જોડને ડ્રષ્ટાંતો તદગત પ્રકાશને જાણવાને
આપ્યાં છે ને જ્ઞાનનો તો અરુપી વિષય છે અરુપી વસ્તુનો પ્રતી
જાસ થાય સો જાવથી વીજી જાપા સમીતી કહીએ ને
કેવલ જ્ઞાનની જોતીનો પ્રકાશ તો અનંતા સૂર્ય સાથે
ઉદય પામે તદવત જાણવો હવે ત્રીજી એ સણા
સમીતી ગવેહુંડું ઇસણા ઇટલે આત્માને ચેતનગુણનો આહાર
ઇટલે જોગ ઉપજોગ કરવો તે દુષણે કરીને રહીત નિરદોષ
કેળીની ડ્રષ્ટીએ કહીએ ને અસનપાન खादीम स्वादीम
ઇસણી આહાર નિરદોષ કહીએ તે ઉદમસ્થની ડ્રષ્ટીએ

नीरदोष ठे ने केवळीनी झट्टीए तो दोषीतज मान्यो ठे.
 ते इहां न कट्टे आत्मा अणहारी ठे माटे इहा तो स्वरुपे
 नीजगुण स्थीरता सो जोगने उपजोग कहीए तेनां जोगी
 आत्मा ते गुण नीस्पन समयजोग कहीए. पुनरपी वारंवार
 उपजोग कहीए, सो गुण नीस्पन गुण स्यानक गवेखुं
 चोथे गुणठाणेंथी सम्यक ज्ञान दर्शननो जोग उपजोग च-
 क्ती कळाए दृढि पामतो पामतो दसमा गुणस्थानकना अंत
 सुधि कहीए उपरात वितराग पदे यथारयात चारित्रनो
 जोग वध्यो तेसंयुक्त जोग उपजोग कहीए तेना उपरांत ते
 रमे गुणठाणे अरिहत पदे केवळज्ञान केवळ दर्शन वली
 दानादीक क्षायक जावनी पाच खब्धी एम सात गुणना
 जोगनी वृद्धि थइ एटले क्षायक जावनी नव खब्धी गुणना
 जोग उपजोगनी पूरणता पाम्या उपरात चउदमा गुण-
 ठाणा अंते अव्यावाध सुख अक्षय स्थीती-अरुपी अने अगुरु
 लघु एम चार पर्यायनो जोग उपजोग वध्यो अटल अव-
 गाहना सो सिद्ध थया लोका अग्रजागे सादी अनंतोकाळ
 स्थीतीवत अनंत गुण पर्याय नीरमलणो ते जोग जोगी उप
 जोगी सो जावथी त्रीजी एसणा समीती कहीए हवे चोथी
 आदान नीखेपणा समीती सो उपगरण कारणे लेवुं मुकवुं ते
 इहा जावमा शु लेवुं मुकवु ठे तेने गवेखुं तु जावमा तो क्षय
 उपसम जावज कारण ठे तेमा प्रथम ज्ञानावरणीनो क्षय उ-
 पसम लेवो, बीजो दर्शनावरणीनो क्षय उपसम लेवो त्रीजो
 मोहनीनो क्षय उपसम लेवो अने चोथो अंतरायनो क्षय उपसम

लेवो हवे तेने मुकवो सो गवेखुं तुं एटले ए चारे कर्मनो कय
उपसमज्ञान जोगनी नीश्राए थयो त्यांथी कहीशुं. मोहनीनो
कय उपसम तेमां दर्सन मोहनीनो कय उपसम आत्मा
पामे तेन कारण कहीए ते कारण कार्यपणानी योगता पूर्वक
साधन जोगे प्रवर्तावी क्हायक समकीत प्रगट करी चोथे
गुणगणे वा सातमे गुणगणे मुकीए ने चारित्र मोहनीनो
कय उपसम लेइ कार्यपणानी योग्यता पूर्वक साधन जोगे
प्रवर्तावी यथाख्यात चारित्र प्रगट करी दसमे गुणगणे अंते
मूकीए ने ज्ञानावरणी दर्सणावरणीने अंतराय ए त्रण क-
र्मनो कय उपसम लेइ कार्यपणानी योग्यता पूर्वक साधन
जोगे प्रवर्तावी केवलज्ञान केवल दर्सनने क्हायक ज्ञावनी
पांचलब्धीदान लाज जोग उपजोगने वीर्य ए सात गुण प्रगट
करी बारमे गुणगणे अंते मूकीए तेजुंज नाम आदान नी-
खेपणा समीती कहीए तेमां कार्यपणानी योगता पूर्वक सा-
धन जोगे प्रवर्तावुं कहुं ते चोथा गुणगणायी साधन यो-
ग्यता कही ए समकीतनी साधना सातमे गुणगणे पूरण थइ
कारण के चोथे गुणगणे कय उपसम समकीत पामी क्हायक
न करे तो ठेवटे सातमा गुणगणे क्हायक समकीत करे वली
चारीत्र मोहनीनो कय उपसम चोथे गुणगणायी थयो परंतु
व्यवहारमें पांचमा देश वीरती गुणगणायी चाणअपेकाए धर्म
साधन योग्यता कहेवाय तेनी साधना दसमा गुणगणाना अंत
सुधीउे हवे ज्ञानावरणीना कय उपसम जोगे ज्ञान सो विशेष
उपयोग कहीए ने दर्सना वरणीना कय उपसमजोगे दर्सन

સો સામાન્ય ઉપયોગ કહીએ વઢી અંતરાય કર્મના કય ઉ-
પસમ જોગે કય ઉપસમ જાવની ઢાન લાજ જોગ ઉપજોગ
ને વીર્ય સો પાંચ લઘ્વી કહીએ એમ સામાન્ય વિશેષ ઉપયોગ
ને કય ઉપસમ જાવની પાંચ લઘ્વી એ સાત ગુણ ચોથા ગુણ-
ઠાણેથી કર્મના કય ઉપસમ પૂર્વક આત્માના ગુણ આત્માને પ્રાપ્ત
થયાઠે તેની સાધના અનુક્રમે ઘારમા ગુણઠાણાના અતે પૂર્ણ
થાયઠે, ત્યાં સૂધી સાધન યોગતા કહીએ એ કય ઉપસમ જાવ
કાયક જાવ નીસ્પન થવાને પ્રાપ્તી કરવાને હીતવંચક કા-
રણ ઠે એના અજાણે સર્વ અકારણ જાણવું કય ઉપસમ જેવો
બીજો કોઈ આત્માને હેતુ નથી. એ જાવથી આદાન નીલે-
પણા સમીતી ચોથી કહી હવે પાંચમી પરીઠવણી આ સમીતી
કહેઠે ઇહાતો મલ્લ પરઠવવાનોઠે તેનો બીજાર કરવોત્યારે આ-
ત્માને કર્મ લાગ્યા ઠે એનેજ જાવ મલ્લ કહીએ તેમા જે ચાર
ઘાતી કર્મ ઠે તેનો અપેક્ષાએ કહીએ ઢીએ તે ચોથું ગુણઠાણ
આત્મા પામે ત્યારે મલ્લ પરઠવવાનો વસ્તુ આવે ઠે સો ગવેરું
તું ચોથા ગુણઠાણે દર્શન મોહનીની ત્રણ પ્રકરતોને અનંતાનું
બંધી કસાયની ચોકની મઠી સાત પ્રકરતી પરઠવાય ઠે. પાં-
ચમા ગુણઠાણે અપ્રત્યાયની ચોકની પરઠવાય ઠે ઠે ગુણ-
ઠાણે પ્રત્યાયની ચોકની પરઠવાય ઠે સાતમા ગુણઠાણે પાંચ
વા આઠ પ્રમાદ પરઠવાયઠે ને આઠમા ગુણઠાણે આશાદી ઘટ
પરઠવાયઠે નવમા ગુણઠાણે પ્રથમ ત્રણ વેદ ને અંતે સજલ્લના
ત્રણ કસાય મઠી ઠે પ્રકરતી પરઠવાયઠે દસમા ગુણઠાણે સં-
જલનો હોજા આણ ઠે તેને અશુરુ પ્રણતી સો રાગ તેને પર-

उवाय ठे वारमा गुणगणे ज्ञानावरणी दर्शनावरणी ने अंत-
 राय ए त्रण कर्म परठवाय ठे तेरमे गुणगणे अघाती चार
 कर्मनी बहोलता एटखे सत्ताए पंचाली प्रकरती रही हूती
 तेमांथी बहोतेर प्रकरती परठवाय ठे. चनुदमा गुणगणे अंते
 कार्मण कर्म वर्गणा अघाती तेर प्रकरती परठवी पवीत्र अ-
 संख्यात प्रदेशे नीरमल थइ बीजा जागनी कायाना मानथी
 अवगाहना घटाकी वे जाग परमाण आत्म प्रदेशनो नीव-
 रुधन करी एक समयकाल माने सम श्रेणीए बीजा आकाश
 प्रदेशने अणफरसते लोक शीखरे एटखे अग्रजागे सादी
 अनंत जागे स्थीती करे सो सिद्ध परमात्मा कहीए एम सिद्ध
 पद दाता परीठवणी आ समीती पांचमी जावथी कहीए ए
 डव्य जाव जेदे पच समीती त्रण गुप्ती कही तेनो परमारथ
 कहु तुंसमीती सो प्रवर्ती कहीए ने गुप्ती सो निरवती ऋहीए
 नीरवती सो त्यागनुं नाम ठे ने प्रवर्ति सो ग्रहणनुं नाम ठे त्यारे
 आत्माने त्याग शुं करवानुं ठे ने ग्रहण शुं करवानुं ठे तो उपाधि
 त्याग करवानीठे ने समाधी ग्रहण करवानीठे. त्यारे उपाधी
 तो मनवचन ने काया तेज राग द्वेप ने तेज कर्म बंध हेतु
 ठे सो उपाधीस्थान कहीए तेना वे जेद एक असुज
 उपाधी अने बीजी सुज उपाधी बळी समाधीना
 वे जेद एक डव्य समाधी अने बीजी जाव समाधी डव्य
 समाधी सो डव्यथी पंचसमीती गवेखी तेने कहीए ते में अ-
 शुज उपाधीनो त्याग थाय ठे. ने जाव समाधी तो सहेज
 समाधीनुज नाम ठे सो जावथी पच समीती गवेखी ते कहीए

ते में सुजासुज उपाधीनु उन मुखन सो मुख साथे त्याग वे
 तीहां आत्मानुं कारज कहीए एनीरवरती प्रवर्तिकही तेनुंज
 नाम व्यवहार सापेक धर्म साधना कहीए वली पंच समीती
 ने प्रण गुप्ती सो अष्ट प्रवचन माता कहीए तेनो अर्थ कहुं
 तु प्रवचन तो सीझांतनुज नाम वे तेना वेजेद एक डव्य
 सीझात बीजो जव सीझांत डव्य सीझात तो पीस्तालीत
 आगम कहीए सो वे ने जाव सीझात तो आत्माने कहीए
 एम शान्त रस नामें ग्रंथमें कहुं वे तेनी एटले सीझा-
 तनी कहेतां सीझातना मालीक आचार्य उपाध्याय ने साधु
 तेमनी वली आत्मानी कहेता समकीनी देश बीरती ने सर्व
 बीरतीसो अतर आत्मानी माता कहेता पंच समीती ने प्रण
 गुप्ती सो माता कहीए एटले समीती गुप्तीएज नीत आ-
 चार्य उपाध्याय ने साधुपद कहीए वली श्रावक कहीए पुत्र
 माताने न पाले तो पुत्रने ऐव लागे तेम डव्यचारीत्री आ
 डव्य समीती गुप्ती न पाले तो डव्य चारित्रने एव लागे ने
 जाव चारीत्री आ जाव समीनी गुप्ती न पाले तो जाव चा-
 रीत्रने एव लागे ने एव तो बीराधक जावनुज नाम वे माटे
 आचार्य उपाध्याय ने साधु बीराधक थाता डव्य चारीत्र जोगे
 नवप्रीवेक न मीले अने जाव चारीत्र जोगे मुक्ती न मीले तेम
 अनुतर बीमान पण न मीले आराधक थपाज मीले वली
 समकीती देश बीरतीने बीराधक थता देवलोक न मीले
 वली बीराधकनो तो नीमजनथी जावत बीराधक थतो नरके
 पण जाय वे माटे घट में ज्ञान लावी अष्ट प्रवचन माताने

पाळी आराधक थवुं आराधक थयां संजती धर्म कहिए तेने
दस जेदे वर्णवुं तुं तेमां प्रथम धर्म तो कीमा कहिए तेना
वे जेद लोकीक कीमाने लोकोत्तर कीना लोकीक कीमाना
त्रण जेद उपचार कीमा, वीचार कीमा अने वीपाक कीमा
ए त्रण जेद कहा तेनो अर्थ कहुं तुं कोइ सामो पुरूप बोळ्यो
तेना सामु न बोले, पोताना मनमां वीचारे के वंने सरखा
वनशु एम जाणीने समताजावे रहे तेने उपचार कीमा
कहिए बळी कोइए आपणुं अपमान कर्युं वा बगारु कर्यो
तेना सामुं बोलतां वीचारे के महा क्रोधी ठे जो कहेवा
जइथुं तो तीखा थइने लरुवा आवशे एम वीचारीने कीमा
राखे तेने बीजी वीचार कीमा कहिए, त्रीजी कीमा आगलो जो-
रावर ठतां तेना उपर आपणु बल पराक्रम कांड चाले नहि. माटे
मन मांहे तो क्रोध होय पण देखवार्थी बाह्यपणे क्षमा आ-
दरे तेने वीपाक कीना कहिए एवी कीमाने लोकीक कहिए,
हवे लोकोत्तर कीमा कहुं तुं एक वचन कीमा अने बीजी धर्म
कीमा तेमा वचन कीमा सो जेद ज्ञाननी अपेक्षाए जरु चेतन
नी बीजाग वहेचण पूर्वक वस्तुने बीपे वस्तुपणुं घटावीने
हेतु अष्टांत जुक्ती पूर्वक तर्क वीतर्कना खुलासा पूर्वक जवी
जीवने बोधबीज पमारुवा हेते करुणा लावी उपदेश करे
मीथ्यात्व मळ उतारी समकीत पमारुवा वापासेलागे नीरमळ
करी आपे वा गुणगणें चरुवाने आलंवननुत थाय वा मो-
लताने थीर करे सो उपदेस ने वचन कीमा कहिए हवे बीजी
धर्म कीमा तेना वे जेद एक व्यवहारने बीजो नीश्वे. व्यवहार

ते गुणवाणानी हृद पूर्वक क्षयउत्तम जोगे क्रोध ना आवे
क्रोधमा व्यापकपणु न करे ने समता चावे वतें सो व्यवहारे
धर्म क्षीमा कहीए ने क्रोधनी सत्ताना उनमूलन जोगे
रूपकश्रेणीनी अपेक्षाए नवमावाण अते एटलेदसमा गुणवा-
णेशी नीश्रे क्षीमा कहीए ए वेहु जेदे लोकोत्तर क्षीमा कहीए
ए सजती धर्मनो पहेलो जेद कह्यो

हवे बीजो जेद सो मर्दव धर्म कहीए ते मानना एटले
उन्माद सो मदना त्यागशी आवे मद करवाशी जीवने अं-
तराय कर्म बधाय ठे सो मदना आवे जेद तेमा प्रथम
जाती मद एटले जाती कहेता मातानो पद एटले पोतानो
मुसाळ पद घणोज उत्तम होय एव रहीत होय वळी बीजो
कुळमद सो पीतानो पद, दाढानो वमीळोनो पद घणोज
उत्तम होय एटले जावत चक्रवर्ति होय तीर्थकर होय तेनो
मद करवो एटले उन्मादी थावु घणु राचवु माचवु नाचवु
सो लघुता पामवाना अर्थे थाय ठे ते देखारु लु जातीनो
मद हरीकेसीए पूर्वना जवमें कीधो ते चक्राळनी कुले जन्म
पान्या वळी कुळनो मद बीरखामीना जीवे मरीचीना जवे
नरतराय चक्रवर्तिना पुत्र येने त्रीरुमी परीवाजकनु लींग
प्रदण करी कीजेते ठेगटे तीर्थकरना जवमे चवीने ज्रीहुक
कूळे एटले त्रामणीनी कुले आव्या एशी बीजी शी लघुता
कहीए एम मद करवाशी जीव लघुता पामे ठे माटे वीवेकीने
एम बीचार करवानु ठे के जगतमें उत्तम मध्यम आदि कहे-
वाय ठे सो पूर्वोपारजीत कर्म ठे ते हु नही हु तो अगुरु

क्षुद्र गुणें संयुक्त तुं एटले उत्तमे नहीं तुं ने मध्यमे
 नहीं तु उत्तम मध्यम कहेतुं एतो जम्ना जामा ठे सो
 आरोपीत कहीए कारण के वीना शशील ठे सदाय रहेवानुं
 नहीं तु अनादी संबधीत चतुरगती संसार भ्रमण करतां
 अनंतीवार उंच नीच थयो एम वीचार करी मद न करे
 तेने मारदव धर्ममें गणीए हवे वीजो बलमद ते कायानुं
 धणुं बल पामीने एटले फोरबीने कांतो वाघने मारेने कांतो
 शत्रुने हणे इत्यादी जीवनो बध करी हींसक थइने नरकनु
 आयुष बांधीने धणो राजीपो माने कारण के मारा जेवो
 कोण बलीउं ठे कोनी माए सूठ खाधी ठे ते हुं करु ए
 काम वीजो करे, वा मारा सामुं जुवे परतु एम न वीचारे
 के राजानो नोकर आवीने मने केद करी पकमी जाय तो
 मारु कइ पण चाले नहीं बली जवांतरे परमाधामी अनंतु
 दुःख आपड़े त्यां पण कइ चालसे नहीं हुं शुं मद करुंहुं
 मारा करतां तो जगतमेधशा जोरावर जोडा ठे बली वीचारे
 के हे चेतन तुं करण वीर्यने जोइने शुं मद करे ठे. तुं तारु
 अकरण वीर्य अदगत चीतव्यने स्वस्वरूपे सहेज जावे फोरव
 तारो अखूट खजानानो जमार अमुखखरत्न शुं नरेलो सो
 अज्यंतर लक्ष्मी मोहपट्टी लूटीने लेइ जाय ठे ते मोहने तुं
 हणे तो तारुं बल खप लागे तुं बलीओ अनंत वीर्यनो धणी
 कहेवाय अण जगतने बखाणवा पूजवा ध्यान करवा स्तुती
 करवा योग्य थाय, परंतु अंत हकरणे सहेज जावे वीर्य फो-
 रवहुं ए शक्तीतो पोतामे देखाती नहीं तेनो खप करु एम

बीचार कर। उता वळे मद ल्यजे सो भारदव धर्ममें गणीए
हवे चोथो रुप मद सो मनोइ सुंदर रुप कान्ती यथायोग्य
आंगोपांग सुंदर एटले जेवा जोइए तेवा वखाणवा लायक
रस एटले जीजनी पटुता गध एटले कमळना आसपूर्वक
स्वासोस्वास महके ठे जेने फरस एटले घणोज सुकुमाल
नीरमळ, वली सुंवाळोने स्नीग्ध आदि तेजस्वीपणो चातुर्य-
पणो लायकीपणो इत्यादी पामीने मद करे नेवीजाउना सामु
जोतो फरे वली मनमें आनंद माने के सारों जेवो कुण रु-
पवान ठे एम पोताना सरीर उपर मोह पामीने मद करे
सो रुप मद कहीए परंतु बीवेकीने एम बीचारवानुं ठे के
सनत कुमार चोथा चक्रवर्ति श्या तेमनी असुखख कायाने
एक क्षणमे वगरता वार न लागी असुचीमय दुर्गंध व्या-
पक पणे थइ तवोळ थुंकीने जोता कीना दीठा मोरठा उ-
तरी गइ समज्या के ए काया ठे सो क्षण जंगुर ठे बी-
नाश शील ठे सुज कर्मना उदय जोगे जीव पामे ठे ने अ-
शुज कर्मना उदय जोगे तेनी हांणी थाय ठे ए पामबु ने
हानीनु थाडुं सो सुजासुज पूर्वोपारजीत कर्म ठे ते हु नही
मारु रुपतो अरुपी ठे वळी अचळ अवीनाशी ठे ग्रण का-
ळमे नाश थावानो नथीअ रुपी काया सो हु नही एम घ-
टमे ज्ञान प्रगट होवाथी सनत कुमारे चक्रवर्तीपणानी रीछीने
पर वस्तु जाणी मोरठा उतारी त्याग करी एकाकीपणे चालो
नीकदया संजती थया रत्न स्त्री आदे वडोळु टोळु व मात्
सुधी सो पाठळ फर्युं ठेपरतु तेमणे सामु पण जोयु नथी रोगनी

बूझी थवा लागी रोमे रोम नारां पमयां ठे. परंतु उदीकजाव
जोगव्या बीना बूटे नही. एम जाणी उंसरु उपचार पण
कयों नथी कारण के उंसरु उपचार करीने उपरथी रोगनी
शान्ती करीसु पण अंदरथी शान्ती नही थाय ने ज्यारे त्यारे
दुःख आपशे माटे आ बखते हुं समताए दुःख जोगववाने
सहन करवाने शक्तिवंत दु एम तीक्ष्ण उपयोगी थे सातसो
वर्ष सुधी रोग परीसह सहन करी अनंती व्याधी जोगव-
वाना अवसरे समाधी चींतवी ठे आयुपनो अंत आवे काल
करीने पांचमा ब्रह्म देवल्लोके गया धन्य ठे ए पुरुषोत्तमने एम
रुप पामीने मोरठानपामे ने ए रुपथी पोतानुं अंतर रुप जुदु जुवे
तेने मारदव धर्ममें गणीए हवे पांचमो तपमद ते केशकने
तप करवानी रुची घणी होय कारण के कायानी शक्ती होय
जीजा इंड्रीनु लोलपी पण उंवु होय बळी जठराश्रमी पण
थोमी पीनती होय बळी तप करवानो अंतराय तुव्यो होय
त्यारे रुची उपजे ते जोगे आकरो तप करे सो गवेखुं तुं जाव
जीव आंखनो तप करे अथवा ठठ ठठ पारणु करे बळी
कनकावळी रत्नावळी मुक्तावळी आदे अनेक प्रकारे तप करे
एम उतकष्टी तपसा जोगे महा पुरुषजांणीने पारणाना दीवसे
घणा सेवको टोळे टोळां मली घणो आग्रह जक्ती बहुमान
आदर सतकार करे त्यारे कर्मनी बीचीत्र गती ठे तप ठे
सो तो कर्मनी निर्जरा करवानो हेतु ठे परंतु मद आवे के
जगतमें मारा जेवा कोई तपस्वी नथी एम चींतवतां अंतराय
कर्म बंधाय ठे तप उदय आवे नही कुधा काकी पीने आ-

हार घणो करवो पके तपनो मद करवाथी कुरमगुरु मूनीराय
 तपनो अंतराय पाम्या ठे माटे वीत्रेकी पुरुषोने तो एम वी-
 चार, करवानुं ठे के आहारकवो ए पुजल जोगे ठे ने आहा-
 रनो त्याग करवो ते पण पुजल जोगे ठे कारण के आत्मा तो
 अणहारी ठे आहारनो ज्ञोक्ता नही ठे ए तो ज्ञानादी नी-
 जगुण जोगी ठे उपयोगी ठे सो तपे तपेसरी आत्मा कहे-
 वाय त्या कर्मनी अनंती नीर्जरा थाय ठे तेनुंज नाम तप
 कहीए एम समजीन तप करतां उतां मद न करे तेने मारदव
 धर्ममे गणीए हवे ठगे अश्वर्य मद सो ठकुराइनो रीझीनो
 मद ते एकदा वीरसामी चौबीसमा तीर्थकर समोसख्या,
 दसारण जडराये प्रजुना आगमननी वधामणी सांजळी
 घणा प्रमोटे वधामणी लावनारने घणो डव्य आपी पोतानी
 नगरीमें सर्व रैयतने जाहेराती आपी के वीर परमात्मा
 पधार्यो ठे, वादवा जवु ठे, वख आनुपण दर दागीना बळी
 हाथी घोमा, रथ, वृषज, आटे जेने जे जोड़ए ते लेड जाव,
 जगार छार खुळा मुस्या ठे घणो वाजींवनो वाठ मेळ्ळ्यो
 ठे अगमा प्रमोड तो मानोज नथी, वहोळो समुदाय मळी
 अती हर्षमत थे, नगरी बहार जातां समोसरण थोरुं खेदे
 रहुं ठे त्या दसारण जडने सामैयानो अदचूत वाठ जोड़ने
 मद आठ्यो के आवी रीझीए मोटा आरंवरे मारा जेवुं
 सामैयु कोड़ए कर्गु नथी एम वीचार थाता इंड महाराजे
 अवधी ज्ञाने उपयोग करी जोयु के म्या हारी जायं ठे, एम
 चीतवी'मद उतारवा अर्थेदेवताइ रीझी वीकुर्वी, तेरीझीनु वर्णन

કરતાં ગ્રંથ ગોંરવ થઈ જાય સો દેવતાઈ રીઝી દસારણ નહ
સમોસરણ નજીક આવે ઠે એટલામાં આકાસથી નીચી ઉત-
રતાં જોઈ દસારણ નહનું અજીમાન રીઝીનો મદ ગળી ગયો,
દેવતાઈ રીઝીના આગલ દસારણ નહની રાજધાની તરણા
પ્રાય માંની જાયઠે, ત્યાંજ ઘટમે જ્ઞાન આવ્યું વીચારવા લા-
ગ્યા કે આઘાહરીઝી તો પુદ્ગલના ઘરની સો વીનાસિક ઠે,
સદા મત્ત રહેજ નહીં, મારા આત્મામાં જ્ઞાન ચેતના આદે અ-
નંતી રીઝીએ હું ઐશ્વર્યવંત તુ, તે રીઝી પ્રગટ કરવાને વીર
સ્વામી તીર્થંકર દેવ સો પુષ્ટ આલંબન મળ્યુઠે, એમ સમજી
નગવાન વીરસાંમી પાસે જૈ ત્રણ પ્રદક્ષણા દેઈ વીનયયુક્ત
વાંદી બે હાથ જોમી સ્તુતી કરી પ્રમોદીત થૈ રોમાચીત્ત ન-
લસીત થયે ઠતે રુદય હર્ષે નરાણે ઠતે પોતાના આત્માને ધ-
ન્ય માનતે ઠતે દ્વાદસ પ્રર્પદાની સાક્ષી પૂર્વક બોલે ઠે કે હે
નાથ હે દીનવંધુ કરુણાસાગર તુ અનાથ મારા ઉપર પસાય
કરી મહાવીરતી પદ આપો, એજ અવસરે સંજતી થયા ઈંડે
આવીને ઘાંઘા વઢી કહે ઠે કે માન તો માંનવને હોજો મારામેં
શક્તિ નથી એમ પરવસ્તુ વાહરીઝી જાણીને મમતા મુકે તેને
માર્દવ ધર્મમા ગણીએ, હવે સાતમો વીધ્યાનો મદ સો મતીશ્રુત
જ્ઞાનના ક્ષય ઉપસમ જોગે વૃઝી પામતા સીઝાંત આચારંગાદી,
વલી ગ્રંથ પ્રકરણ, વ્યાકરણાદી ત્રણે, જ્ઞાની કહેવાય વીધ્યાના
વઢે ઘણી વસ્તુનુ જાણપણું થાય ફહાં પણ મદ આવેકે મારા
જેવા કોઈ જ્ઞાની નહીં ઠે, તુ પારગામી તું, પુઠયાનો ઉત્તર
આપવાને શક્તિવંત તુ એમ પોતાની મોટપ માંને ત્યાંથી અ-

धीक यावु तो बंधज पने ठे त्यातो वीवेक लावी एम वीचार
 करवानो ठे के, हु जे ज्ञेयो ठे ते तो वीद्या ठे अजी मने
 ज्ञानपणे प्रणमी नथी जो ज्ञानपणे प्रणमी होत तो, मद न
 ही आवत, मारा वयसा आगळ एटखे पुंठे सुं ठे तेने देख-
 वाने तो हु शक्तिवान चक्रवर्त नथी हु शु मद करु तु, वळी
 हुं शब्दे मारी काया तेमा व्यापकपणे आत्मा रह्यो ठे, सो
 परमात्मा सरसो शक्तिचावे जोइए तो यथार्थ मळ आवरणे
 रहीत अनादी सीरु ठे, तेने वस्तीमे क्वायक चावे प्रगट करु
 त्यागे मारु ज्ञान पद सावीत थाय तो हु पोते ज्ञानी लोक
 अलोकनोवळी रुपी अरुपीनो ने जीव अजीवनो उत्पात व्यय
 ध्रुव युस्त ग्रणे कालनी वर्तनानो एक समये जाण थाज,
 तेनु नाम ज्ञान कहीए, एम समजी वती वीद्याए मद न करे
 तेने मार्ग धर्ममा गणीए, हवे आवमो लोभ मद सो सं-
 सारमें ग्रहस्थीना घरे मनुष्य संबधीमें एक चक्रवरती क-
 रता तो कोइ रीझीए वा ठकुराइए अधीरुज नथी सर्वोपरी
 चक्रवरतीपद ठे तो ए पदनी पुर्णताए पण आवमा चक्रीनी
 लोचनी स्थीती अटकी नही ठे एटली वीजी मेळववानो
 उन्माद थयो सो मद कहीए, इहा तो एम विचार करवानो
 ठे के हे चेतन ए रीझीमें मोर्गित बने शुं लोभ सागरमे फुवी
 अयोगतीए नकें जाय ठे, ए रीझी तो पूर्वोपार्जित कर्म सजोगे
 मळी ठे, सो तारी नथी तारी रीझी तो क्वायक चावे शक्ति
 ए आत्मामा रही ठे तेने उलस घटमा ज्ञान सावी जाणपणु
 कर ने वीर्य फोरवी कर्मजाळने तोकी पोतानी सत्ताने वस्ति

મેં નીર્મલ કર એ રીઝી પ્રગટ થાતાં અવ્યાવાધ સુખના
 વિજ્ઞાગી સાદી અનંત જાગે થાસો એમ સમજીને નીરલોચી
 થાય, તેને માર્દવ ધર્મમાં ગણીએ, એમ આઠ મદના ત્યાગથી
 સંજતી ધર્મનો વીજો જેદ કહ્યો, હવે ત્રીજો જેદ સો આર્યવ
 ધર્મ કહીએ, તે માયા એટલે કપટના ત્યાગથી આવે ત્યાં વી-
 ચાર કરવો કે કપટ તે સેનું નામ છે, ત્યારે કાયાથી કરવું તે
 જુડુ, ને મુલે બોલવું તે જુડુ, મન શું ચીંતવવું તે જુડુ એમ
 તરણે યોગીની જીજ્ઞાસા તેનુજ નામ કપટ વૃત્તી કહીએ, એટલે
 કપટ જાવ તજ્યા વીના સરલતા આવે નહીં ને સરલતાના
 અજાણે કોઈ જીવસમકીત પામે નહીં. તે સમકીત પામવા માટે
 વીવેકી પુરુસોને તો અવસ્યવક્તા તજવી પડે ને ત્રણે જોગની
 વાંકી ચાલ ઠોમી એકજ સરલતા મારગે લાવી મનને થીર
 કરીએ, ત્યાં કાયા વચન થીરતા પામે એટલે ત્રણે જોગ થીર
 પડ્યા ત્યાં ચેતના પુજ્જલનો એટલે ઇંડીનો ઇંડીનો વીકાર ન
 પામેને ત્યાંજ અંતરમાં વ્યાપકપણું કરે વઢી સ્વરૂપે ઉપયોગી
 થાય સ્વરૂપ રમણ કરે તેનુંજ નામ સરલતા સો આર્યવ ધર્મ
 કહીએ, હવે ચોથો જેદ સો મુક્તી ધર્મ કહીએ તે લોજના
 ત્યાગથી આવે એ લોજના વે જેદ એક આ જવ ને વીજો પર
 જવનો આ જવના લોજના વે જેદ એક પરીગ્રહનો ને વીજો
 ઇંડી પોષણનો તેમાંજે પરીગ્રહનો લાજઠે, તે કંચનકામનીના
 ત્યાગી થયાં સંજતી પદે ટલે છે, ને ઇંડી પોષણનો લોજ તો
 પ્રમાદ ઠઠુ ગુણગણું ઠોર્યાં સાતમા અપ્રમાત ગુણગણેથી
 ટલે કારણ કે પ્રમાદ ગુણગણે સ્વરૂપ રમણ ઉપયોગીપણું

पांच प्रमाद प्रसंगे नही ठे, नै स्वरूप रमणीयानो ज्या
 अज्ञाव तीहा इडी पोपणनो संजव ठे माटे खोज कहीए,
 ते आ जव आश्रीने खोजना वे जेद कया हवे परजव आ-
 श्रीने खोज तो जेने पुन्यनी आकदा ठे तेने कहीए, परंतु
 कहेवानुं सार एटखुं ठे के खोज ठे ते नवमु पाप स्थानक
 ठे एटखे अमुज प्रकरतीठे, सो बहुधातोपापने खेचे ठे माटे
 पुन्यमागता पाप पणउपाजें,नेनीरखोजीनाघरे पुन्यनी खपतो
 नथी पण घणुज पुन्य आवे ठे, ते उपर दृष्टांत कहुं, जेम
 वागमे उत्तम वृक्ष फळना अर्थीए वाव्यु ठे, तेने गास तर-
 णानीखपतो नथी परंतु माटी पाणी जोगे घणुंज उगे ठे परंतु
 नीदी उपाकी नाखे ठे, तो पण उगे ठे परंतु अर्थी नथी,
 अर्थी तो फळनो ठे, तेम इहा उपनय जोमीए ठीए, जेने
 सजती पद ग्रहण करतां पुन्यनी आकदा राखी नथी फक्त
 आत्माने कर्मथी मुक्त करवानी आकदा एटखे सरागता करी
 ठे तेने सरागताजोगे शुज आश्रव आवे ठे तेम ज्ञान ध्यान
 जोगे नीर जरता जायठे परंतु आवे तेम नीरजरता जाय, का-
 रण के जेम वागमें वृक्ष वाव्यु ठे तीहा कचरानो सजव उ-
 पानो नाखे नही तो वृक्ष वृधी न पांमे तेम इहा नीरजरतो
 न जाय तो वंध पधती वृधी पांमे त्वारे आत्माने कर्मथी मुक्त
 करवु कह्युते वचनअसत्त थाय परंतु केटखुं नीरजरे जेम जेम
 नीरजरता जायठे तेम तेम घणुज आवेठे,ए आववानो सजव
 जीहां सुधी कथ उपसम जाव हएयो नथी त्या सुधी वंधज
 होतो नथी, वळी प्रमाद गुणनापेथी आगळ जेम जेम

ગુણગણુ ચઢેઠ તેમ તેમ અગીયારમા ગુણગણા સુધી ઘણુજ
પુન્ય અનુત્તર વીમાનની યોગ્યતાનાં સુજ દલ ઝપાર્જે ઠે, ઝ-
પસમ શ્રેણીની અપેક્ષા વઢી કહેવાનું સાર ઇટલુ ઠે કે જેને
પુન્યની આકંઠા ઠે ને પુન્ય ઝપાર્જે તે વાતની ઇકાંતે નાતો
કહેવાયજ નહીં પરંતુ આકંઠા પુન્ય ગ્રહણ થયું તે પુ-
ન્યાનુંવંધી પુન્ય નહીંઠે, પાપાનુંવંધીઠે, એમ સમજો આકંઠાનું
નામજ નીયાણુ, નીયાણુ કરેઠે, તેને પણ મોઠાંઠે, ને આકંઠા-
વાલાને પણ મોઠાં ઠે એમ સમજીને વીવેક લાવી પર આકંઠા
રહીત ધર્મ કરવો સીધાંતમે ગ્રંથમે ઠાંમ ઠાંમ ઇજ વચનઠે,
જેને આકંઠા નથી તેને નીલોંઝી કહીં, વઢી તેને સંજતી
ધર્મનો ચોથો જેદ કહીં, હવે પાંચમો જેદ સો તપ કહીં
તેના વે જેદ એક વાહ્યતપઠે, વીજો અન્યંતર તપ, વાહ્ય તપના
ખટ જેદ, ઇહાં સકામ નીર્જરાની ઝજના તેમાં પ્રથમ જેદ
સો અણસણ તપઠે, તેના વે જેદ એક થોમ્મા કાલનો ને વીજો
જાવ જીવનો, થોમ્મા કાલનો તે નોકારસી, પોરસી, એકાસણુ
આંવીલ ઝપવાસ, ઠઠ, અઠમ, આદે અઠઝ કરે, પંત્રર કરે
વઢી રત્નાવઢી, કનકાવઢી, મુક્તાવઢી આદે તપના ઘણા
જેદ ઠે, સો તપ કરે તેને થોમ્મા કાલનો અણસણ તપ કહીં
ને જાવ જીવનો ઇટલે આયુષ્યના અંત સુધીનો અણસણ તપ
તેના વે જેદ એક પાદો ઝપગમણ અણસણ ને વીજો ઝત્ત પચ-
ખાણ અણસણ, તેમાં પાદો ઝપગમણ અણસણના વે જેદ એક
તો સીહ અગ્નિ પ્રમુખનો ઝપસર્ગ થાય તો પણ ત્યાંથી રગો
નહીં ને વીજો એવા ઝપસર્ગના અઝાવે ઇટલે નહીં પ્રાપ્ત થતાં

जेम वृद्धनी माल कोपेली पनी होय तेम हाले चाले नही,
 ए वे जेद कहा हवे जत्त पच्चखाण अणसणना वे जेद एकतो
 सिंह अग्नि आदे उपसर्ग उपन्या थका जत्त पच्चखाण करे,
 नेवीजा मुळथी अणसण कर्युं त्पारथी पच्चखाण करे ए वाह्य
 तपनो पहेलो जेद कह्यो, हवे बीजो जेद उणोडी तप तेना
 वे जेद एक डव्य उणोडी, बीजी जाव उणोडी डव्य उणो-
 डीना वे जेद एक जात पाणीनीने बीजी उपगरणनी जात
 पाणीनी उणोडीते जात पाणी उतुं वापरुं वा एक जस्त
 करवु उपगरणनी उणोडीते नरम वस्तुं ठीए चाखे तो त्र-
 पणी राखवानी जरूर नथी वळी बीगे आहारमे जेळी लेश
 तो चेतनानी जरूर नथी वळी चोळपटो कपनोतो एकज
 राखवानो मुरय मारग ठे कारणे अधीक होय तो बीना का-
 रणे एके चाले वळी कदाच कारणसर गृहस्थी थकु बनात
 साल आदे वस्त्र लाव्या होय तो वापरे परतु कारणना अज्ञावे
 पावु आपता पण उणोडीमा गशीए, ए डव्य उणोडी
 कही, हवे जाव उणोडी कहु दु.ठठा गुणठाणे पांचे प्रमाद
 सेवाय ठे तेनी गाथा

मजं विसय कसाया निजाविकहा पंचहाजणीया
 ए पंच पम्माया जीवं पारुति ससारे,

अर्थ -मजं कहेता आठ मद तेने तजीए बीजु बीपय
 कहेता पाच इडी संगे चेतना बीपय जोगी ठे तेने अंतरमें
 प्रणमावीए, तहा तेवीस बीपयनो अज्ञाव कहीए, बीजो

कपाय कहेतां क्रोध मान माया ने लोच उदयागत प्राप्त
 थाय तेने कयउपसम वळे खेरवीए मीडा कहेतां आंखमां
 उंघ आवे तीहां ज्ञान जाव उपयोगे चेतना जागृती करीए,
 तीहां टळे ठे. वीकहा कहेतां वीकथा, सो देश कथा राज
 कथा स्त्रीकथाने जक्तकथा ए चार कथा वर्जिने सजाय ध्यान,
 धर्म ध्यान करीए एम प्रमादनी ओठास करतां सात मुअप्र-
 मत गुणस्थानक तेरुवा आवे ठे ए जाव उणोड्री कही सो
 वीजो तपजेद कह्यो हवे त्रिजो वर्तीसंक्षेप तप कहुंहुं आ तपमें
 संजतीरायने अज्जीग्रह करवानो ठे, ते ड्रव्यथी रोटलो रो-
 टली दाळ जात साक आवे घीइ गोल दही डध चहापाणी
 आवे जे वापरवु होय तेनी धारणा करे ए धारणा सिवाय
 बीजु नही लेइए, खेतरथी जे गाम नग्रमे रखा होय तीहां
 अमुक पोल, पाना, महद्वामायी लेइ शु बीजेथी नही ले-
 इए काळथी अमुक काळ वखते गोचरी जैशुं, जावथी पु-
 रुप आपशे तो लेइशु स्त्री आपशे तो लेइशु तेमां कुवारी
 आपशे तो लेइशु बीधवा आपशे तो लेइशु, वा एक जाजन
 मांथी बीजा जाजनमें घालेलु आपशे तो लेइ सुवा अनेराने
 पीरसेलु वधेलु आपशे तो लेइ सुवा जे पहेली जणस आ-
 पशे तेज लेइसु वा हरकोइना त्यांथी आवलु आपसे तो लेइ-
 शु वा वधेलुं घाली मूकेलुं हशे ने ते आपशे तो लेइशुं, बहु
 मान साथे आपशे तो लेइशु अंतआहार, पंतआहार, तदि
 ने स्थुती थाय एवो आहार आपशे तो लेइशु, अथवा लो-
 कने वखाणवा योग्य प्रीयकारी मोदक प्रमुख आपशे तो

लेइशु, दंतीनी सखाए आपशे तो लेइशुं वा दुःखणी कंगाल
 थइने आपशे तो लेइशुं, वा उठाहजर आपशे तो लेइशुं वा
 आखमां आंसु आन्या हशे ने आपशे तो लेइशुं एम जाव-
 थी अजीग्रह अनेक जेदे संजतीराय करे ठे, परतु कहेवानु-
 सार एटहुं ठे के आहारना वे परवइ होय काया बलवान
 होय शक्ति पोचती होय ते आकरो अजीग्रह करे नहीं तो
 सामान्य प्रकारे पोतानी शक्ति जोइ, शक्तिना अनुसारे करे
 हवे देश वीरती आवकने आतपमें चौद नीम धारवाना ठे
 ते धारे ए त्रीजो तपजेद कह्यो हवे रसचाउतप कहुं तुं आ
 तपमें रसनो त्याग करवानो ठे ते सर्वथा रसनो त्याग तो
 आवीख करे त्पारे संजवे नहीं तो घी आदे वीगेनो त्याग
 करे बली अरुद चणा बाल आपशे तो लेइशु अथवा जुनु
 धान खाण प्रमुख हशे ने ते आपशे तो लेइशुं इत्यादी चोथो
 तपजेद कह्यो हवे पाचमो काय कलेश तप कहुं तुं उजा
 रहीने काउसग करवो साधुनी वार पनीमा बहेवी अथवा
 परिहार बीशुद्धी त्रीजुं चारीग्र ग्रहण करवु उज्ज काले आ-
 तापना लेवी सीतकाले टाढ सहेवी भूय सथारो करवो अ
 रुवाणे पगे चालहुं खोच करवो शरीरे खाजखणवी नहीं ब-
 लखो गळी जवो परसेवो लुठवो नहीं पलांगी वाळीने वे-
 सवु दांमानी पेरे सुवु शरीरनी समुखा करवी नहीं प्रमाद
 सेववो नहीं परीसह उपसर्ग उपजे ते सहन करवो इत्यादी
 पाचमो तपजेद कह्यो हवे ठघो सखीनता तप कहुं तुं तेना त्रण
 जेद इडी सखीनता जोग सखीनता ने कपाय सखीनता इडी

સલીનતા તે શ્રોત ઇંડ્રી શબ્દ જોગી છે ચક્રુ ઇંડ્રી વર્ણ જોગી
 છે રસ ઇંડ્રી રસ જોગી છે. ઘ્રાણ ઇંડ્રી ગંધ જોગી છે, ફરસ
 ઇંડ્રી ફરસ જોગી છે. તેના સંગે ઇષ્ટા નીષ્ટપણુ અનુકુલ પ્ર-
 તીકુલ જોગે ચેતના અનુજ્ઞવે છે. સો વીપયને ગોપવવા તેનુજ
 નામ સલીનતા છે એટલે ઇંડ્રીસંગે ચેતના પરિણામ પામી છે
 તેને પલટાવી, અંતઃકરણ સ્વરૂપ ગત પ્રણમાવી એ ત્યાં વીપયના
 અજાવ જોગે ઇંડ્રી સલીનતા કહીએ હવે જોગ સલીનતા
 તે મન જોગ દુરધ્યાને હણાયો થકો ચટકણ થયો છે વચન
 જોગ કપાયનો કપાય જોગે વાચાલથયો છે ને કાયજોગ અશુજ
 આચારણાએ ચપલ થયો છે તે ત્રણ યોગને થીર કરીએ તેનુંજ
 નામ સલીનતા છે એટલે આત્માનો વીર્ય ગુણપર સંગીપણાના
 હુપણ જોગે જરૂતા પાંમીને જોગના સ્વાધીન બલ ફરણાએ
 થયો છે તેને પટલાવીને અંતઃકરણ સરૂપે નીજગુણ વર્તિએ ર-
 મણીપણે ઉપયોગીપણે સ્ફુરતો કરીએ ત્યાં ત્રણે જોગ થીર
 થાય સો જોગ સલીનતા કહીએ હવે કપાય સલીનતા તે
 ક્રોધ માન માયાને લોભ એ ચાર પ્રકરતી ઉદય આવતાં રુ-
 ધવી અથવા આવીને પ્રાપ્ત થાય. તેને ક્ષય ઉપસમ જોગે સ્ને-
 રવી નીષ્ફલ કરવીને સો કપાય સલીનતા કહીએ એ સલી-
 નતાદી વાહ્યતપના પટ જોડે કહ્યા હવે અન્યંતર તપ પટ
 જોડે કહું તું. હાં સકાંમ નીર્જરા સંજ્ઞવે. તેમાં પ્રથમ પ્રાયઠી
 ત તપ તે વ્રત ધારીને પોતાની વીરતીમે મનથી વચનથી ને
 કાયાથી કરવા કરાવવા. અનુમોદવાપણે મહા, વીરતીને સ-

વૈયી ત્યાગ કરેલા છે ને દેશવીરતીને અનુમોદના મોકલી
 છે વાકીનો ત્યાગ અણુમાત્ર છે પરંતુ કહેવાનું ઘટલું છે કે
 જે જાગે પચ્ચાણ કરીને વીરતી પરિણામ કયોં છે તે મેં જંગ
 થવું ન જોઈ પરંતુ જંગ જોગે પાપ પ્રાયઠીત લાગે છે તેને
 ટાલવાને અર્થે વીશુદ્ધ હોવાની હુઝિય ગીતારથ ગુરુની
 ગોત કરે ગીતારથ સમીપે જઈને સજ્ઞા સમક્ષ ચતુરવીધી
 સધની સાક્ષી પૂર્વક સદુને સાજલને ઠેકે લોકલજ્ઞા ઠોરીને
 સરલતા મદ્દણ કરી સત્ય જાણા વોલીને યથાસ્થીત પાપપ્રાય-
 ઠીત લાગેલું પ્રકાસે કપટ કરે નહીં તીહા ગીતારથ મહા
 મુની ડ્રવ્ય લેખકાલ જાવના જાણ ડ્રવ્યથી પ્રાયઠીત લેવા
 વાલાની ગુણઠાણની સ્થીતી વીચારે લેખથી મન વલ્લ વ-
 ચન વલ્લકાય વલ્લ રોગી વાનીરોગી છે તેવી ચારે કાલથી વા-
 લ્લ છે. વા તરુણ છે, વા વૃદ્ધ છે તેવીચારે જાવથી તેનો વોધ
 જાણપણ ક્યવડપસમ સોવીચારેતેવાર પઠીકાયાનુ વલ્લ અધીક
 દેલેતો તપ કરવાનો વંદુ આપે તરુણવયે નીરોગી દેલે તો દેશ
 વીરતીને કાતો કાલસગ કરાવે ને કાતો જીવહિસાનો વેપાર
 તેનો ત્યાગ કરાવે અથવા વનાલ્ય દેલે તો સાત લેખે ધન
 વાપરવાનો વતાવે મહા, વીરતીને વોધ જાદે દેલે વીશેષ
 વપયોગી છે સ્યાદવાદ ડ્રાઈ છે નય નીલેપાના જાણ છે તો
 તેને મથ રચવાની આજ્ઞાકરેશ્વર્યાદી આજ્ઞાકરવાના પ્રાયઠીત
 આપવા વને મલ ટાલવાના મુગતીઆર ગીતારથ છે. જે આજ્ઞા
 કરે તે પ્રાયઠીત લેવાવાલા કબુલ કરે તેહત સામી તેહત

सांमी एम सतज्ञाया बोलीए सरळ थैने जेने प्रायठीत प-
सार एटले ठांनु कपट ढांकणे ढांक्युं नहि तेनां पाप गयां
ठे कपट करीने प्रायठीत ले ठे तेने वाज्य तपमें गणवो अ-
र्जीतर शुं ठे तेने समजवु, सरळतापणुं ठे. अंतर व्यापकपणु
ठे. वीशेय उपयोगीपणुं ठे तेने अर्च्यंतर कहीए ए तपनो
प्रथम जेद कह्यो हवे वीजो तप तेना वीनीय सात जेद
ज्ञान वीनय दर्शण वीनय चारीत्र वीनय मनवीनय
वचन वीनय काय वीनयने लोळ वीनय ए सात जेदे अर्च्य-
तर अनेकाए वर्णुं तुं अररजावे आत्माना स्वज्ञावे उपयोग
चींतोन ध्यान ते ज्ञानवीनयन दर्शन ते अनतगुण पर्यायनय
आत्मानो सत्ता अज्ञो वस्तु ते नोरधार सो दर्शण वीनय
चारित्र ते सामान्य वीशेय उपयोगतुं स्थोरपणु सो चारीत्र
वीनय मन वीनय ते अंतरवृतीए मनने ज्ञान खीले बांधीने
स्थीर करीए ने वचन वीनयते कोइने बाधा पीना न उपजा-
वतां उपयोगे बोलवुं हवे कायवीनय ते अररवृतीए ध्यान
जोगे कायाने जज्ञामश करवी के, उद्गीकाने खेरवाने एटले
कर्मने नीर्जरवाने अर्थे अतुकुळ प्रतीकुळ परीसह उपसर्ग,
उपज ते तारे सहन करवा, कायर थावुं नहि एटले कायर
यायावाळी तो पोतानी उरयोग चेतना कायाना सो ठे
काया नहि ठे. माटे पोतानी उरयोग चेतना सहेज वीर्यने
तेरवा मोकजो अररइकारणे योजावो लेह सहेज जावे प्रण-
मावोए एटले कायाने सहन करवुं घणुज शुलन परे. ए
कायवीनय कह्यो हवे लोक वीनय सो एक आकासना स-

मीपे बीजा डव्य पुद्गल आदे देखीए तेने लोक कहीए
 तेमा वीनयना अज्ञाये जीव पुद्गलमां प्रवेश करे ठे ते वीनय
 लारी अवीनय ठोमी पोते पोतामे रहीए सो लोक वीनय
 कहीए ए बीजो तपजेद स्वयंपेक्षाए कह्यो हवे त्रीजो जेद
 वयावच्च तप कहुं तुं, ते वयावच्च कोनुं करबु के आचार्यनु
 १ बळी उपाध्यायनुं (२) साधुनु (३) नव दीक्षीत शीष्यनुं
 (४) रोगीनु (५) तपसीनु (६) स्थिरीनु (७) साधर्मीनुं (८)
 चंडादीक कुळनुं (९) गण एटले गठनुं (१०) एम दहा जेद
 गुणीजन परम पुज्य तेमनु वैयावच्च करबुं, सो गवेखुं बु, वै
 यावच्च करवावाळा साधुने सर्व साधु महामुनीनो समुदाय
 तेमनी हाजरने हाजर रहेवुं एमना अत्रीप्राये वर्तबु, जे काम
 वताये ते करबु, बळो पुठबु हे स्वामी आपने शी वस्तुनो खप
 ठे जेने जे वस्तुनी खप होय ते कहे एटजे केइकतो नीर्वय
 जेकर उपचारनुं कहे, केइक ग्रहस्थीना थकु बल्ल शाल व
 नात आदे कारगसर वापरवा सारु लाववानु कहे, केइक सी-
 खात ग्रथ आदे पुस्तक प्रत वाचवा जोवा लाववानु कहे,
 केइक तो काप काढवा साबु कथरोट आदे लाववानु कहे,
 केइक चौमासाना काळे पाट पाटला वापरवा जोइए ते ला
 ववानु कहे, इत्यादी जे जे काम जळावे ते सर्व धारणामां
 राखे जूले नही जे जे मले ते लावीने हाजर करे, बळी फ-
 रीथी जइ चाकीनुं गोत करी लावीने आपे, एम वारंवार जे
 जे काम जळावे ते अंगमा प्रमोद लावी उच्छाह पूर्वक करे,
 बळी सर्व समुदाय महामुनीने साता पुठे असाता देखे ते

टाळवानो खप करे, पग चांपे केमो चांपे, मांथु दावे, संथारो करी आपे, पुस्तक पोथी जोइए ते लावी आपे पुंठे मुकवानुं पाटीयु लावीने मुके, मात्रु करवानी मरजी होय तो कुंमी लावीने आपे, जीवयतना करीने परठवे, केइकने ठह्वानो कवजो न होय केइकने वमन थतुं होय तेमनुं अग कपमा आदे स्वच्छ-पवीत्र करे, नीर्वद्य जग्या जोइने परठवे त्यां सुंग लावे नही, जे जे बोलावे तेमनी समीप जाय, हे स्वामी शुं कहो ठो जे जे काम जलावे ते करे, तेनुं फळ कहु तुं लोकोत्तर एटले मुक्तिदातार ठे, कारण के बाहुबलजी रीपन्नदेव स्वामीना पुत्र तेमने पूर्वे त्रीजा जवे पांचसो साधुनुं वैयावच्च जंबुछोपना महा वीदेह क्षेत्रे पुष्कळावती बीजये कथुं ठे, तेथी घणी तो कर्मनी नीर्जरा करी परंतु शुद्ध कर्म प्रकृती वावी तेथो अनुत्तर बीमान पाचमुं सर्वार्थ सीद्ध तेनां सुख जोगवीने आ जवमे अनतवळ पाम्या वळी घणी रीद्धि संपदा पाम्या यावत जरत पोतानो भाइ तेथी युद्ध करतां जीत्या चक्रवरती नी रीद्धिना मालीक थइने एक तरणा प्राव अथीर वस्तु-कलह कारण जांणी त्रसना स्नेहलत्ता वेलीने ठेदी त्यागी वैरागी थंइ बाह्य अज्यंतर तपे उत्कृष्ट स्थीती भही घाती अघाती कर्म हणी सीद्धी बर्या, ए लोकोत्तर फळदाता वैयावच्च तेने त्रीजो तप कहो, हवे चोथो तप सद्याय पांचजेदे कहु तु, वाचना एटले गुरुमुखथी पाठ लेइने जणवुं अथवा नीक्षांत ग्रंथ आदे उपयोगी थैने वांचवुं, पुठना एटले शका संदेहनुं गुरुरायने पुठवुं, संदेह टाळी नीःसंकीर्त थवुं, पर्यटना

पटले जणहुं गुरुनी नीश्राए गोखी वाळवु, अनुपेक्षा पटले
 एक एक शब्दना अनेक अर्थ थाय ठे तेनी अपेक्षा समजवी
 धर्म कथा पटले चर्चा वार्ता करवी, अथवा वखाण वांची उ-
 पदेश करवो, ते जोगे जव्यजीव बोध बीज पामे, तेने धर्मकथा
 कहीए, ए तपनो चोथो जेद कह्यो, हवे पांचमो ध्यान तप
 कहुं लु, ते ध्यान तो चार जेदे ठे, परंतु आर्तध्यान, रुद्रध्यान
 एवे ध्यान ठे ते तपमें नथी एतो कर्मवध हेतु ठे, ने नीर्जरानो
 हेतु ते तप कहीए माटे नीर्जरा हेतु ध्यान तो धर्म ध्यान, शु-
 कल ध्यान ठे तेमां प्रथम धर्म ध्यानना चार पाया अनुक्रमे वहुं लु,
 आज्ञावीचय, अण्पाय वीचय, वीपाक वीचयने, संस्थान वीचय,
 तेमां प्रथम पायामें आज्ञा कहेता परमात्माना शी आज्ञा ठे
 तो “ वच्चु सहावो धम्मो ” अर्थ-वरतुनो जे मुळ सत्तागत
 पोतानो अखनोत अवीनासी, एवो जे स्वचाव ठे तेने वस्तु
 स्वचाव कहीए, वळी तेनेज धर्म कहीए, ते बीवरीने कहुं लु
 ते वस्तुना खट जेद ठे, धर्मास्तीकाय अधर्मास्तीकाय आकास्ती-
 काय, काळ, पुद्गलास्तीकायने, जीवास्तीकाय, ए पट जव्यना
 नाम कहा हवे जव्य जव्य प्रत्ये अनतागुणने अनंतापर्याय रखा
 ठे, तेमाथी जव्यना मुरय धर्मगुणने गवेखु लु, धर्मास्तीकायनो
 गती हेतु गुण ठे, पटले जीव पुज्जने गतीनो हेतु अध-
 र्मास्तीकायनो स्थीती हेतु गुण ठे, पटले जीव पुज्जने
 स्थीतीनो हेतु आकास्तीकायनो अग्राहक गुण ठे, पटले
 जीव पुज्जने मारग आपवानो हेतु काळनो वर्तना लक्षण
 गुण ठे, पटले नवानु जुनु करवानो हेतु पुज्जलास्तीकायनो

સમણ, પમણ, વધ્વંસણ અથવા મીલણ વીચરણ ગુણ છે, ઇટલે
 એક પુઝલ ઘીજા પુદ્ગલ સાથે અથવા સંસારી જીવ સાથે
 કેટલાએક મીલે છે, કેટલાએક વીચર છે મીલે છે સો વંધાય
 છે વીચરે છે સો તુટે છે, વઢી સમણ ઇટલે રોગ વ્યાપકપણે
 સમી જાય છે, પમણ ઇટલે પમી જાય છે, વીધ્વંસણ ઇટલે
 સ્વજાતિ નાસથે જાય છે, એમ પુદ્ગલ જીવને સંસાર સ્થીતીય
 વંધનો હેતુઃ જીવનો જ્ઞાયક ગુણ છે ઇટલે જીવનોને અજીવનો
 લોકાનો ને અલોકનો, રૂપીનો ને અરૂપીનો અતીત અનાગતને
 વર્તમાન એ ત્રણે કાલનો ઉત્પાત વય ને ધ્રુવ સંયુક્ત સમકાલે
 ઇટલે એક સમયકાલે સર્વને જાણવાવાળો જીવનો જ્ઞાન ગુણ
 છે જીવ સ્વઅપેક્ષાએ પોતે પોતાનો હેતુ છે, વીજા કોઈનો
 હેતુ નથી જીવને હેતુ ગ્રહેતુ કહીએ તે પર અપેક્ષાએ ગ્રહી-
 કતા જોગે કહીએ, એ વસ્તુનો મુખ્ય ગુણ રૂપ ધર્મ ગવેચ્યો
 શ્યાદી પરમાત્માની આજ્ઞા તનમય ચીંતવચી તેને ધર્મ ધ્યાનનો
 પહેલો પાયો કહીએ, હવે વીજો પાયો અપ્પાય વીચય ધર્મ
 ધ્યાન તે અપ્પાય કહેતાં જીવમાં અશુરૂપણે કર્મ જોગે સંસાર
 અવસ્થામાં મીથાત્વ, અજ્ઞાન કપાય નોકપાય આદે અનેક
 વુસણો છે, તે હું નહીં, હું એ થકી ન્યારો તુ અનંત જ્ઞાનમય,
 અનંત દર્શનમય, અનંત ચારીત્રમય, અનંત વીર્યમય, અનંત
 અવ્યાવાધ સુખમય, અનંત ઉપયોગમય, અટલ અવગાહના-
 મય, અરૂપીમય, અગુરુલઘુમય, નીરંજન, નીરાકાર, અલલ
 અગોચર, અલંક, અજ, અચલ, અગમ, અકલ, અવીનાસી
 અનાદી અનંત, સીરૂ, વુરૂ, ગ્રહર, અનઅગ્રહર, અમર, અના-

मी, अकामी, अकर्मा, अवधक, अनुदय, अनुडीकअजोगी,
 अन्नोगी, अरोगी, अरागी, अछेसी, अचेदी, अठेदी अवेदी,
 अखेदी, अवीर्यी, अकपायी, असहाइ, अलेसी, असरीरी,
 अनाहारी, अतीडी, अपर्याप्ति, अयोनी असंतारी, अमळ,
 अरूप अनाश्रीत, अव्यापी, अवीरुध, अनाश्रव, असंगी,
 अकींचनी, असोकी इत्यादी अनंता गुणपर्यायनो पुंज शुद्ध
 चीदानंदधन महारो आत्मा ठे, ए गुण गवेख्या तेनो अर्थ
 कहुं तुं, अनंत ज्ञानमय आत्मा ठे एटले ज्ञव्य कहेतां पट
 ज्ञव्यनो वळी गुण पर्याय कहेतां पट ज्ञव्यना गुण पर्यायनो
 स्वज्ञाव कहेता अस्ति स्वज्ञाव, नास्ति स्वज्ञाव, सामान्य
 स्वज्ञाव, विशेष स्वज्ञाव, नीत्य स्वज्ञाव, अनीत्य स्वज्ञाव,
 जेद स्वज्ञाव, अजेद स्वज्ञाव, ज्ञव्य स्वज्ञाव, अज्ञव्य स्व-
 ज्ञाव, अज्ञीलाप स्वज्ञाव, अनअज्ञीलाप स्वज्ञाव, वक्तव्य
 स्वज्ञाव, अवक्तव्य स्वज्ञाव, इत्यादी अनंता स्वज्ञाव वस्तु
 भमें रंहा ठे, वळी लक्षण कहेतां उत्पात व्ययने ध्रुव इत्यादी
 अनंतपणानुं जाणवुं तेनु नाम ज्ञान, एटले वीशेष उपयोग तें आ-
 त्मामा स्वज्ञावे रह्यो ठे, माटे अनंत ज्ञानमय आत्मा वळी अ-
 नंत दर्शनमय आत्मा ठे, एटले सामान्य उपयोग पण अनं-
 ती वस्तुने वीपे देखवापणु आत्मा मा स्वज्ञावे रह्युं ठे, माटे
 अनंत दर्शनमय आत्मा, अनंत चारीत्रमय आत्मा ठे, एटले
 ज्ञान दर्शननो स्थीर उपयोग स्व स्वरूप रमणीपणु ते आत्मानां
 अनतां गुण ठे तेमां प्रतेक नीजगुण नीजगुणमांज रमे, बीजा गुण-
 मा न रमे, एटले ज्ञान जाणवारुप कार्य करे दर्शन देखवारुप

કાર્ય કરે વીર્ય સ્ફુરણારુપ કાર્ય કરે, પરંતુ એક ગુણ વીજા ગુણનું કાર્ય ન કરે, સો સ્થીર ઉપયોગ રમણ કહીએ, એમ અનંતાગુણનીજ નીજ ગુણગત રમણીપણે નોંખી નોંખી ક્રીયાના કર્તા છે માટે અનંત ચારીત્રમય આત્મા અનંત વીર્યમય આત્મા છે એટલે આત્માના અનંતા ગુણનીજ ગુણ રમણીએ વર્તે છે તેમાં ગુણ ગુણ પ્રત્યે વીર્ય ગુણસ્ફુરણા શક્તિ નોંખી નોંખી રીતે આપે છે માટે અનંતા ગુણમાં અનંતી વીર્ય સ્ફુરણા થઈ સો તે અનંત વીર્યમય આત્મા અનંત અવ્યાવાધ સુખમય આત્મા છે એટલે આત્માના અનંતા ગુણ છે તે સર્વ ગુણો આનંદોપેત સુખદાયક છે, ને ગુણ ગુણનો આનંદ જુદો જુદો નોંખા નોંખા છે, માટે અનંતા ગુણનો અનંતો આનંદ તેમાં કસી વાધકતા એટલે વ્યાપાત નહીં છે. માટે અવ્યાવાધ આનંદરુપ અનંત સુખ આત્મા ને વીર્યે સ્વજાત્રે રહ્યું છે તે અનંત અવ્યાવાધ સુખમય આત્મા અનંત ઉપયોગમય આત્મા છે એટલે આત્માના અનંતા ગુણ છે તે ગુણ ગણ પ્રત્યે પોત પોતાનો ઉપયોગ પોત પોતાના ગુણ ગત સ્વજાત્રે નોંખો નોંખો પ્રવર્તે છે, માટે અનંતા ગુણમાં અનંત જ્ઞેદ ઉપયોગ આત્મામાં સ્વજાત્રે રહ્યો છે, માટે અનંત ઉપયોગમય આત્મા, અટલ અવગાહનામય આત્મા છે એટલે આત્માના અસંરૂપાતા પ્રદેશ છે, તેજ આત્માની અવગાહના કહીએ તેમાંથી એક પ્રદેશ અવોક ન્યુન કોઈ કાલે થાય નહીં એટલે ધરે પને નહીં, તે અટલ અવગાહનામય આત્મા અરૂપીમય આત્મા છે એટલે રૂપીપણુ તો વરણનુજ નામ છે, રાતો, થોલો, લોલો, પીલો, ને શ્યામ એ પાંચનું નામ વરણ કહીએ, તેને-

જ રૂપી કહીએ તે આત્મામા નહીં છે એતો પુદ્ગલમા લાધે
 તેથી રહીત આત્મા માટે અરૂપીમય આત્મા અગુરુલઘુમય
 આત્મા છે, એટલે ગુરુપણુ તે મોટાપણુ ને લઘુપણુ તે ઓટાપણુ
 વહી ઉત્તમપણુને મધ્યમપણુ એ સર્વે પુદ્ગલ જોગે કહીએ, એ
 ગુણ પુદ્ગલમા રહ્યો છે આત્મામાં નહીં છે, માટે અગુરુલઘુ-
 મય આત્મા વહી નોરંજન આત્મા છે એટલે કર્મરૂપ રજે કરી
 નેરહીત તેજ નીરંજન આત્મા, નીરાકાર આત્મા છે એટલે આ-
 કારતો જીહાં સંસ્થાન પરીમરૂઠ દેખીએ તીહા આકાર ક-
 હીએ, એ ગુણ તો પુદ્ગલમા રહ્યા છે આત્મામાં નહીં છે માટે
 નીરાકાર આત્મા અલલ્લ આત્મા છે એટલે આત્માનું સ્વરૂપ ઠઠ
 સ્થયી લલ્લુ જાણ્યુ જાય નહીં માટે અલલ્લ આત્મા અગો-
 ચર આત્મા છે એટલે ચરમ ચક્ષુએ ગોચર ડટ્ટી પ્રત્યક્ષના આવે
 એતો અનુજવ જ્ઞાન ગોચર છે, માટે અગોચર આત્મા અલલ્લ
 આત્મા છે, એટલે આત્માના અસંખ્યાતા પ્રદેશ છે અનંતા ગુણ
 છે અનંતા પર્યાય છે તેમાથી એક પ્રદેશ વા એક ગુણ એક
 પર્યાય કદાપી ઓઠો થાય નહીં, શબ્દ પ્રહાર લાગે નહીં
 લક્ષીત થાય નહીં માટે અલલ્લ આત્મા અજ આત્મા છે એટલે
 વાલ, તરુણને, વૃદ્ધ એ ત્રણ અવસ્થા પુદ્ગલ જોગે લાધે એથી
 આત્મા રહીત, માટે જન્મ જરાએ રહીત આત્મા કહીએ તે
 અજ આત્મા અચલ આત્મા છે એટલે આત્માના અસંખ્યાતા
 પ્રદેશ છે ને એક એક પ્રદેશે અનંતા ગુણપર્યાય રહ્યા છે, તેમાથી એક
 પ્રદેશે રહેલા ગુણપર્યાય ચલ્લીને વીજા પ્રદેશે ન જાયને વીજા
 પ્રદેશના ગુણપર્યાય ચલ્લીને પહેલા પ્રદેશમા ના આવે, જીહા છે

त्यांने त्यांज रहे माटे अचळ आत्मा अगम आत्मा ठे एटले
 आत्माने यथारथ जाणवानी गमतो केवळ ज्ञानीने ठे वाकी
 देशर्था जाणवानी गम अनुज्वीने ठे, तेना अज्ञावे अगम
 आत्मा अकळ आत्मा ठे एटले ठगस्थनी डष्टी आत्मानु
 स्वरूप जाणवाने कळवाने थाके ठे माटे अकळ आत्मा अ-
 विनाशी आत्मा ठे एटले सदासर्वदा त्रणे काले आत्मा
 शास्वत ज्ञावे ठे, ऊपास्तीक नयपक्षे विनाश नही ठे माटे
 अवीनाशी आत्मा, अनादी अनंत सीरू, बुरू आत्मा ठे
 एटले आत्माना आदी ठे नही के अभुक्त काले आत्माना
 उत्पत्ती थइ वळी अभुक्तकाले आत्मानो क्षय थाशे, एम
 आदे नथी ने अंत नथी, आत्मातो सदाय ठे ठे ने ठे, वळी
 केवो ठे के जेवा सीरू परमात्मा ठे तेवोज पोतानो आत्मा
 नीर्मळ आवरण मळे रहीत नीलेंप स्फटीकरत्ननी पेरे नी-
 र्मळ, चंद्रनी पेरे सीतळ, समुद्रनी पेरे गंजीर, अनंत गुण-
 पर्याय जरेलो सागर, सुर्यनी पेरे ज्ञान ज्यातीए प्रकाशीत
 मेरुनी पेरे अरुण, संग्रह नयनु ज्ञान करीने शक्तिज्ञावे जो-
 डए तो अनादी अनंत ज्ञाने सीरू ठे, वळी बुरू कहेतां
 कायक ज्ञावे ज्ञानी सो पकीत ठे माटे अनादी अनंत सीरू
 बुरू आत्मा ठे, वळी अरुण आत्मा ठे एटले अनंत पुजल
 परावर्त चतुरगती संसार परीत्रमण करता वीत्यां परंतु आ-
 त्माना प्रदेशे प्रदेशे अनता अनंता गुणपर्याय रह्याठे तेमांथी
 गसारे लागी एक प्रदेश वा एकगुण एकपर्याय खरी पक्षे एम
 नही ठे कारण के गसारे लागे तो उपरथी बाह्यमे पुद्गलने

લાગે માહીલી કોરા ઘટંતરવતીએ ટુપીને ચેતન રહ્યો છે તેને
 ગસારો લાગે પણ નહીં ને ગુણપર્યાય વા પ્રદેસ खरी પને પણ
 નહીં એતો સહેજ પર્યાયમય સાસ્વતજાપે સાહસીકપણે વર્તે
 છે વાહ્યના સુખ દુઃખનો વીજાળી પણ નહીં છે ચેતન સત્તાથી
 અચેતન સત્તા નાસીજ છે, અચેતન સત્તાની લાજા જોટનો
 માલીક ચેતન નહીં છે માટે અહર આત્મા અનગ્રહર આત્મા છે,
 ઇટલે જાગ્ર અહર ઉચ્ચારણ કરીએ તે મેં આત્માનુસરુપ આવે
 નહીં, આત્મા અહર ઉચ્ચારણમા પ્રણમે નહીં આત્મા તો
 આત્માના સ્વજાવમેજ વ્યાકપણે પ્રણમીને રહ્યો છે, માટે અ-
 નઅહર આત્મા અમ્મર આત્મા છે, ઇટલે આત્મા તો જ્ઞવ્ય-
 પ્રાણ રહીત જાવ પ્રાણધારી છે વળી કર્મ પર્યાય કહેતા ગતીપ-
 ર્યાય જે ચાર ગતીના નરનર્કાદી તેથી રહીત સ્વજાવ પર્યાયમય
 જ્ઞાનમૂર્તી સીઝા અવસ્થા તદરુપ છે માટે મરવું છે એતો જ્ઞવ્ય
 પ્રાણ પાંચ ઇંડી ત્રણ વળ, શ્વાસોશ્વાસને આયુષ્ય વળી ગ-
 તીપર્યાય કહેતા કાયા તે મરે તો જલે મરે પરતુ જાવ પ્રાણ
 તે જ્ઞાનદર્શન વળી તદરુપ સીઝા અવસ્થા તે આત્મ પ્ર-
 વેસનો બન જ્ઞાનમૂર્તી સો પ્રતીનાતીપદ છે માટે કદાપી મરે
 નહીં સો અમર આત્મા, અનામી આત્મા છે ઇટલે જે જે નામ
 સંસારમેં છે તેનો નાસ છે આત્માનો નાસે નથી ને આત્માનુ
 સકેતીક નામે નથી માટે અનામી આત્મા અકામી આત્મા
 છે, ઇટલે કામતો વેદ વીધય જોગ સો કામ કહીએ તેથી
 સહીત આત્મા માટે અકામી આત્મા, અકર્મા આત્મા છે ઇ-
 ટલે જ્ઞવ્ય કર્મ સો જ્ઞાનાનરણાદીને જાવ કર્મ સો રાગદેસ

नेनो कर्म सो मन वचनने काया, एथी रहीत आत्माठे माटे
 अकर्मा आत्मा अवंधक आत्मा ठे एटले रसवध प्रदेसबंध,
 प्रकृतीबंध, ने स्थीतीबंध एतो पुद्गलनो स्वाज्ञाव ठे, आत्मानो
 नही ठे वळी ए बांधवा योग्य पुद्गल परमाणु ते पण आ-
 त्माने बीपेनही ठे, आत्मातो कोइना वधनमा आवतोज नथी
 सदाय मुक्ति रुप अवधक ठे. माटे अवंध आत्मा अनुदय आ-
 त्मा ठे एटले कर्मबंधना अज्ञावे उदयसेनो होय आत्मा सदा
 सर्वदा शक्तिज्ञावे अवंध अनुदय ठे माटे अनुदय आत्मा, अनु-
 डीक आत्मा ठे एटले कर्मनही तीहां उदीरणानो असंज्ञव क-
 ही ए सो अनुडीक आत्मा अजोगी आत्मा ठे एटले मन जोग
 वचन जोगने काय जोग सो पुद्गलना घरना ठे ने आत्मा तेथी
 रहीत ठे माटे अजोगी आत्मा अज्ञोगी आत्मा ठे एटले पाच
 इंजीना तेवीस बीपय सो आत्मामें नही ठे, वळी इंजीउं
 पण आत्मा मां नही ठे एतो पुद्गलमा लाधे ने आत्मा तो
 पुद्गलथी सदा सर्वदा न्यारो ठे माटे अज्ञोगी आत्मा अ-
 रोगी आत्मा ठे एटले सरदी गरमीना अनेक रोग पीत्तज्व-
 रादी पुद्गलमां लाधे ठे ने आत्मामे पुद्गल ठे नही तो रोग
 कर्म सज्जवे नही संज्ञवे माटे अरोगी आत्मा, अरागी अ-
 ध्वेपी आत्मा ठे एटले राग द्वेष ठे सो जरु जाव ठे वळी
 अज्ञान ठे ते पुद्गल संगे लाधे एथी आत्मा रहीत ठे माटे
 अरागी अछेरी आत्मा अज्ञेदी अवेदी आत्मा ठे एटले
 आत्माना असंख्याता प्रदेश ठे तेमाथो कोइ देवता अथवा अ-
 ती वळवत मनुष्यने तीर्थच तीखा सखे करीने थोरा प्रदेशने

जेदी ठेदी जुदा करे ए वात त्रण काळमें वने नहीं जेयो जेदाय न-
ही ने ठेयो ठेदाय नहीं मख प्रहार लागे नहीं बली अङ्गीमां
नहीं माटे अजेदी अठेदी आत्मा अवेदी अवीपयी आत्मा
ठे एटले श्रीवेद पुरुषवेदने नपुसकवेद ए त्रणे वेद पुञ्जलमें
लाधे ठे, आत्मामे ए वस्तुनु चीन पण नहीं ठे, तो तेनो वीपय
शेनो होय वेद रूप चीने करीने बली तेना वीपेय करीने आत्मा
सदा सर्वदा रहीत ठे, माटे अवेदी अवीपयी आत्मा अखेदी
आत्मा ठे एटले खेद नाम प्रयास जे गतागती कंठ सोस आवे
संसारमें अनेक कामकाज करता थाक लागे ठे तेने खेद
कहीए ते काम सर्वेनो करता तो पुद्गल ठे आत्मा नहि ठे
आत्मा तो जाणवा देखवा रूप चेतन कार्यनो कर्ता ठे. ते में
तो थाकनो असज्जव ठे माटे अखेदी आत्मा अकपायी आ-
त्मा ठे एटले क्रोध, मान, माया ने लोभ ए चारने कपाय
कहीए तेथी आत्मा रहीत ठे माटे अकपायी आत्मा अ-
सखाइ आत्मा ठे एटले अनादी सवधे अखरु अकलक
अजेदी अठेदीपणु सदा सर्वदा आत्मामे बीपे लाधे ठे ते सो
स्वपराक्रमें लाधे ठे नहीं, नहीं ठे कोइ एक जीउने बीजा
जीवनी वा अजीव एटले चार अरूपीने पाचमो पुञ्जल
रूपी तेहनी साज सो सखाइ कहीए जीव कोइनी साज
करे नहीं तेम कोइनी साज बछे नहीं माटे असखाइ आत्मा
अलेशी आत्मा ठे एटले कृष्ण लेश्या, नील लेश्या, कापोत
लेश्या, तेजो लेश्या, पद्म लेश्या ने शुक्ल लेश्या ए ठ लेश्या
तो पुञ्जल जोगे लाधे तेथी रहीत आत्मा ठे माटे अलेशी आ-

ત્મા અશરીરી આત્મા છે એટલે ઉદારીક શરીર વૈક્રીય શરીર
 આહારક શરીર તેજશ શરીરને કાર્મણ શરીર એ પાંચ શરીર
 સો પુઞ્જલ કહીએ તેથી રહીત આત્મા માટે અશરીરી આ-
 ત્મા અનાહારી આત્મા છે એટલે કવલ અહાર, રોમ અહારને
 હોજ અહાર इत्यादीક અહારનો ગ્રાહક તો પુદ્ગલ છે આ-
 ત્મા નહિ છે માટે અનાહારી આત્મા અતી ઇંડ્રી આત્મા છે
 એટલે ફરસ ઇંડ્રી, રસ ઇંડ્રી, ગ્રાણ ઇંડ્રી, ચક્ષુ ઇંડ્રીને શ્રવણ
 ઇંડ્રી એ પાંચને ઇંડ્રી કહીએ ને ઠટુ મન સોનો ઇંડ્રી એ ઘોનુ
 નામજ પુદ્ગલ છે તેથી રહીત આત્મા માટે અતી ઇંડ્રી
 આત્મા અપર્યાપ્તી આત્મા છે એટલે અહાર પર્યાપ્તી, શરીર
 પર્યાપ્તી, ઇંડ્રી પર્યાપ્તી, શ્વાસોશ્વાસ પર્યાપ્તી, જ્ઞાપા પર્યાપ્તી
 ને મન પર્યાપ્તી એ ઠ પર્યાપ્તી પુદ્ગલ છે તેથી રહીત આત્મા
 અપર્યાપ્તિ આત્મા, અજોનિ આત્મા છે એટલે દેવતા નારકી-
 ની ઉત્પાત્ત યોનિ, મનુષ્ય તીર્યચની આંવલી પત્ર इत्याદી
 બહુ વિધ યોનિ સમુર્થમની અનેક જાતની યોનિ इत्याદી
 યોનિનો સંવંધી પુદ્ગલ છે, આત્મા નહીં છે માટે અયોનિ
 આત્મા અસંસારી આત્મા છે એટલે મનુષ્ય ગતી, તીર્યચ
 ગતી, દેવ ગતી ને નર્કગત એ ચાર ગતીનું ઝ્રમણ કરવું નપજવું
 વિણસતુ સો ક્રમજાવી પર્યાયની અપેક્ષા એ સંસાર કહીએ, પરતુ
 જીવ તો દ્રવ્યાસ્તીક નયપદ્ધે સદાય સ્વજાવ પર્યાયમય
 અનાદી સીદ્ધ છે, માટે અસંસારી આત્મા અમલ આત્મા છે એટલે
 શુજાશુજ પુન્યપાપની પ્રકૃતી સો દ્રવ્યમલ છે ને અસુદ્ધ પ્ર-
 ણતી જે રાગદ્વેસ સો જાવમલ છે તેથી રહીત સદા સર્વદા

त्रयेकाले सुख द्रव्यास्तीक नय पक्षे आत्मा तदरूप सीद्ध वे
 सो अमळ आत्मा, प्ररूप आत्मा वे एटले अनादी सबधे
 सीद्ध नीप्पन आत्मा सकिजावे ताडस ठे अनंता पुद्गल
 परावर्त चतुरगती ससार जमतां कस्यांने वळी करसे तो पण
 पोतानी शुद्ध सत्ताथी एक अंसेपण कंणे नही माटे अकप आ-
 त्मा अनाश्रीत आत्मा ठे एटले अनादी सबधे आत्मा आ-
 त्मरूपे साक्षात परमात्मा जासे ठे, सो पोतानु रूप कायम
 राखवाने कोड परनु आलवन प्रभु ठे के नीराखंवे ठे, तो नही
 नही ठे परनु आलवन सर्व सजोगथी न्यारोनी संग नीराखंवे
 एकाकी आत्मा आकाशवत अनाश्रीत, द्रव्यास्तीक नयपक्षे
 अनादी अनंत जागे ठे माटे अनाश्रीत आत्मा, अव्यापी
 आत्मा ठे एटले अतीत अनागतने वर्तमान ए त्रये काले
 सुजासुजमें व्यापे नही ने प्रणमे नही आत्मा आत्माना शुद्ध
 स्वजावमें व्यापक प्रणमन ठे, परमें नही ठे माटे अव्यापी
 आत्मा अवीरूद्ध आत्मा ठे एटले आत्माना स्वजावमें चेतन
 पणाना अनता गुण ठे, अनंता पर्याय ठे, अनता स्वजाव ठे ने
 अनता लक्षण ठे, अचेननपणानो अजाव ठे माटे अवीरूद्ध
 आत्मा अनाश्रव आत्मा ठे एटले मीध्यात्व अवत कपायने
 जोग ए चार हेतु जोगे सुजासुज आश्रव आवे ठे, वळी
 अदार पापस्थान सो पण पापबंध हेतु ठे, वळी पांच इडीना
 तेवीस वीयय ते पण आश्रव हेतु ठे, वळी मन जोग, वचन
 जोग ने काय जोग करण वीर्य स्फुरणा जोगे सुजासुज आ-
 श्रव आवे ठे ए सर्व सजोगथी रहीत आत्मा ठे माटे अना

श्रव आत्मा अकीचनी आत्मा ठे एटले धन्य धानादी नव जेदे
 परीग्रहयकी रहीत माटे अकीचनी आत्मा, असंगी आत्मा ठे
 एटले सर्वथा प्रकारे परसग रहीतपणा माटे असंगी आत्मा
 असोकी आत्मा ठे एटले वस्तुनो वीनाश थाय हाणी थाय
 तीहां सोकनो संजव आवे परंतु हाणी थवारूप वस्तु तो
 शब्द रूप रस गंध फरसने संस्थान सो पुजलमे ठे, आ-
 त्मां ए वस्तु नही ठे ते हाणी थाय ने सोक आवे
 माटे असोकी आत्मा इत्यादी अनता गुण पर्यायनो पुज
 सुख चीदानंद धन एटले ज्ञानना आनदनो समुह ढगलो
 एवो मारो आत्मा ठे एम स्वरूप रमण एकत्व स्वभाव
 प्रणमन उपयोग चीतीत एकाग्रता तदरूप ध्यान सो अ-
 प्पाय वीचय धर्म ध्याननो बीजो पायो कहीए हवे बीपाक
 वीचय बीजो पायो चीतबुं तु बीजा पायाना ध्यान पूर्वक
 पोतीको आत्मा साक्षात बीतराग परमात्मा सरखो सीछनो
 साधर्मी सीधमें रेनेवाळो मोक्षमऽ तदरूप पोते एवो ठते चार
 गतीमें जन्म जराने मरण आदे रोगसोक संताप, कलह आदे
 आधी व्याधीनां अनंतां दु ख बीपाक जोगवे ठे, तेनो विचार
 आ बीजा पायाना ध्यानमे करवानो ठे ते वीचार करतां
 एम जास्यु के जीव पोते पोतानी चूखे चउगती संसार त्रमण
 कोरे त्यारे पोतानी सी जूलठे के पोते पोतानी रीछी सत्तानी
 मांहेली कोरे पूर्वे गवेखी तेनी प्रगटता बाह्य ऊष्टीए जोतां
 नजरे आवी नही तेथी करीनेते रीछीनो रागी न थयो, त्यां
 प्रसस्त रागतो गयो त्यारे अप्रसस्त संसारनो रागी पोते थैने

धर्म ध्यानर्थी त्रस्त थयो ने आरत रुद्र ध्याननो ध्याता थयो
 आरत ध्यान ध्याता तीर्थ चगती उपार्जी, ने रुद्र ध्यान ध्याता
 नर्कगती उपार्जी एम करता बाह्यदृष्टीनो प्रसार वधी गयो
 ने अंतरदृष्टी पाम्यो नही, कय उपसमजावनी हाणी थावा
 लागी ते कारणे चेतनाहीण थइने जमता धृधी पामी, धा-
 चीनी घाणीना दृष्टाते चउगती ससार त्रमण करे ठे, अनतां
 कर्म बाधे ठे अनंता दु ख सहे ठे, ने ससारथी टुटतो नथी,
 तेनु मुळ कारण सु ठे ते कहुं दु, कर्म बाधवानु ने संसारमें
 रहेवानु कारण जोइए तो जमता ठे जमता एटले अज्ञान जावे
 बाह्यदृष्टीनो प्रसार मोहनो वीलास, दुर ध्यान वीध्वस पर-
 णाम, कुनकपट, प्रपचपासला, जलोजया मारु तारु इत्यादी
 कर्मवध हेतुपद ससारधृधी कारण जाणवुं, हवे कर्मने नी-
 र्जरवानु ने ससारथी टुटवानु कारण जोइए तो ज्ञान ठे, ज्ञान
 एटले नीजपरनु वीजागीपणु वहेचणपणुं परथी टुटवु ने नीज
 वस्तुनु ग्रहण करवु सो वतावुनु, बाह्यरमण पाच इड्डीने ठहु
 मननो इड्डी संगे रमण सो बाह्यरमण कर्म वधहेतुं ठे, एनुज
 नाम अज्ञान ठे ते पोतापणो मनावे ठे पण प्रवस्तु कहेवाय
 तेने तजवु पके एटले पाच इड्डीने ठहु मन तेनी अदर
 आत्मानी चेतना परीणाम पामीने जमताने अनुजवे ठे
 ते चेतना अतर रागी थेने पलटावी स्वरूपे अंतरगत
 प्रणमावी मनजोगने स्थीर अचळ करी स्वरूप रमणी
 उपयोगी थेए, त्या पर वस्तुनो वीजाग थै गयो कारण
 के अतर रमण स्वरूप रमणीपणे पोतीको आत्मा थयो

ત્યાં ઇંદ્રીર્જના વિષયનો જોગી નથી, વઢી ઇંદ્રીયો પણ ચેતના રહિત થઈ તે વિષય ગ્રહણ કરવાને અશક્ત થઈ, ત્યાંજ વાહ્ય-
 દ્રષ્ટિનો પ્રસાર ટઢી ગયો મોહવિલાસ રૂપ મદિરાનો ઠાક
 ચઢયો હતો, તેથી આત્મા વિકલ થઈને હુધ્યાન ધ્યાતો
 હતો, તે દશા ગઈ, ઝપાધિ ટુટી ગઈ ચેતના વિચક્ષણપણું
 પામી આત્માનું તત્ત્વ શુદ્ધ સ્વરૂપ અનુજવે ઠે ઇટલે આ-
 ત્માના અનંતા ગુણ, પર્યાય, સ્વજ્ઞાવ અને સ્વક્ષણ (જેદજ્ઞાન
 વિસ્તારીને) અનુજવે ઠે, અરૂપી વસ્તુનો નિર્ધાર કરે ઠે, દૃષ્ટિ
 પ્રત્યક્ષ નિર્ણય થાય ઠે. સૂદ્ધ જ્ઞાવ ચિતવતા મુદ્ધાતોજ નથી.
 વિશુદ્ધિમય અજ્ઞેદ પદ્મ એકત્વ જ્ઞાવનો ગ્રાહક થાય ઠે.
 ત્યા જ્ઞાવ સંવર અને સકામ નિર્જરનો કર્તા પોતાનો આત્મા
 ઠે. એ કર્મને નિર્જરવાનુ અને સંસારથી ટુટવાનું કારણ કહ્યું
 કર્મને બાંધવાનું અને સસારમા રહેવાનું કારણ જોઈએ તો
 જન્મતા ઠે કર્મને નિર્જરવાનું અને સંસારથી ટુટવાનું કારણ
 જોઈએ તો ચેતનતા ઠે. જન્મતા ઠે તે વાહ્યજ્ઞાવ ઠે ચેતનતા
 ઠે તે અંતર્ગત સહજ જ્ઞાવ ઠે, વાહ્ય જ્ઞાવનો પ્રસાર તે મોહ
 ઠે અને અંતર્ગત સહજ જ્ઞાવનો પ્રકાશ તે જ્ઞાન ઠે માટે વિ-
 વેકી પુરુષો ! તમારે મોહ દશાથી વિરક્ત થઈ, વાહ્ય જ્ઞાવ
 વાહ્ય રમણ ઠોમી અંતર દૃષ્ટિ કરી સહજ જ્ઞાવે આત્મજ્ઞાની
 ઝપયોગી થવું શુદ્ધ આત્માનુ સ્વરૂપ-જ્ઞેદ અજ્ઞેદ પદ્મ-સ્વાદ્-
 વાદ દૃષ્ટિ પૂર્વક અનુજવવું એવું તન્મય સ્વરૂપ રમણીપણું
 તેને ધર્મધ્યાનનો ત્રીજો પાયો કહીએ હવે સંસ્થાન વિચય નામે
 ધર્મ ધ્યાનનો ચોથો પાયો ઠે તેનો સવધ કહે ઠે ધર્મ ધ્યા-

નના ત્રીજા પાયામાં પૂર્વરૂપ કર્મના યોગે જીવ શુચાશુચ વિપાક અનુજ્ઞે છે તે વિચાર કહ્યો, પરંતુ સુખ દુઃખનું યોગ-
વતુ જીવને કાયાના યોગે છે તે કાયાને વાંધવાનાં ઇટલે
ઉપજવાના અને વિણસવાના સ્થાનકો વિચારવા જોઈએ
આપણો પોતાનો જીવ ચૌદ રાજલોકમાં લોકાકાશના અ
સરયાતા પ્રદેશે સર્વ સ્થાનકે અનંતી વાર જન્મ મરણ કરી
ફરશી હુમ્મો છે. સિદ્ધાંતમાં એવા પાઠ છે કે “અનંતસુતો
જીવાણ” એ અપેક્ષાએ જન્મ મરણ કર્યા તિવાય એક આકાશ
પ્રદેશ પણ લોકમાં ઘાકી રહ્યો નથી માટે ચૌદ રાજલોકનું
સ્વરૂપ વિચારવું જોઈએ, તે કહે છે ઉચ્ચપણે ચૌદ રાજ પ્રમાણ
લોક છે તેના ત્રણ ખેદ છે, તેના નામ અધોલોક, તોર્થલોક
અને ઉર્ધ્વલોક ઇટલે નીચેનો, વચલો અને ઉપરનો જાગ
તેમાં પ્રથમ અધોલોક તે સાત રાજથી કણ્ઠક વધારે છે તેને
ધિયે સાત નરકનિવાસી જીવોને ઉપજવાના રહેવાના સ્થા-
નકો છે તે સાત નરક પૃથ્વી છે તેમાં પહેલી રત્નપ્રજ્ઞા નામે
પૃથ્વી તે એક રાજપ્રમાણ લાગી પહોળી છે તેનો એક લાખ
અને અંશી હજાર જોજનનો પિરુ છે, તેમાંથી એક હજાર
જોજન નિચે મુકીએ અને એક હજાર ઉપર મુકીએ ત્યારે
વચમાં એક લાખ અને ઇચ્છોતેર હજાર જોજનનો પિરુ રહ્યો
તેના તેર જાગ કરીએ તેમાં પહેલી નરકના તેર પાથમાં છે
તેમાં ત્રીશ લાખ નરકાવાસા છે તેર પાથમાંના વચલા ગા-
ઠાના અગ્નીઆર આતરા રહ્યા. તેમાં દશ આતરામાં જૂવન-
પતિ દેવોની દશ નિકાયો છે, ને એક આતરુ છાલી છે, હવે

एक हजार योजन उपरनो पिंरु रह्यो. ते मध्ये सो योजन
उपर मूकीए अने सो योजन नीचे मूकीए त्यारे वच्चे आ-
ठसो योजननो पिंरु रह्यो, तेमां आठ व्यंतर देवोनी निकायो
ठे. उपरनो सो योजननो पिंरु रह्यो तेमांथी दश योजन
उपर मूकीए अने दश योजन नीचे मूकीए त्यारे वच्चे अंश्री
योजननो पिंरु रह्यो तेमां आठ वाणव्यंतर देवोनी निकायो
ठे ए पहेली रत्नप्रज्ञा पृथ्वी कही

प्रथम रत्नप्रज्ञा पृथ्वीथी एक राज प्रमाण नीचे आ-
काश ठे, त्यां बीजी शर्कराप्रज्ञा नामनी नरक आवे ठे ते
वे राज प्रमाण लांबी पहोळी ठे, ते मध्ये एकादश पाथरा
ठे ते बीजी नरकना नीचे एक राज प्रमाण गये ठे ते त्रीजी
वालुक प्रज्ञा नामे नरक त्रणराज प्रमाण लांबी पहोळी ठे
तेमां नव पाथरा ठे, त्रीजी नरकना नीचे एक राज गये
ठे ते चोथी पंकप्रज्ञा नामनी पृथ्वी चारराज प्रमाण लांबी
पहोळी ठे, तेमा सात पाथरा ठे ते चोथी नरकना नीचे
एकराज गये ठे ते धुमप्रज्ञा नामनी पांचमी नरक आवे ठे
ते पांचराज प्रमाण लांबी पहोळी ठे, ते मध्ये पांच पाथरा
ठे. पांचमी नरकना नीचे एकराज गये ठे ते ठठी तमप्रज्ञा
नामनी नरक आवे ठे ते ठ राज प्रमाण लांबी पहोळी ठे. ते
मध्ये त्रण पाथरा ठे ते ठठी नरकना नीचे एकराज अधिक
गये ठे ते सातमी तमतमा प्रज्ञा नामनी नरक पृथ्वी सात-
राज प्रमाण लांबी पहोळी आवे ठे तेमा एक पाथरा ठे
ने तेमां पांच नरकावासा ठे. साते नरकना पाथरा जेगा

કરતા ઊગળપચાણ થાય છે સાતમી નરકના નીચે એક રાજ ગયે વતે અલોક આને છે, એ પ્રમાણ અધો લોકનો વિચાર કહ્યો

હવે તિર્થા લોકનો વિચાર દર્શાવું. તિર્થા લોક અઠારસો યોજન ઊંચપણે જ્યોતિષી પર્યંત જાણવો તેમા પ્રથમ જબુદ્દીપથી માની એકરાજ પ્રમાણ લોક લાવો પહોલો છે, તેના મધ્ય જાગમા એક લાસ યોજન ઊંચો અને દશહજાર યોજન લાંબો પહોલો મેરુપર્વત આવ્યો છે તે જબુદ્દીપમા કર્મજૂમીના ત્રણ અને અકર્મજૂમીના ઠ એમ નવ ક્ષેત્ર આવ્યા છે. તેનીચે મુજબ ૧ એક ઝરતક્ષેત્ર ૨ ઐરવત ક્ષેત્ર. ૩ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર તેમ દેવકુરુ અને ઉત્તર કુરુઆદ ઠ ક્ષેત્ર જુગલીયાના છે જબુદ્દીપને ફરતો બે લાખ યોજન પ્રમાણે લવણ સમુદ્ર છે તેને ફરતો ચાર લાખ યોજન પ્રમાણ ઘાતકીલંક છે. તે મધ્યે કર્મજૂમીના ઠક્ષેત્ર પૂર્વે કહ્યા તેથી વમણા મોટાં છે એકેક પૂર્વમા અને એકેક પશ્ચિમમાં છે, એમ બે ઝરત, બે ઐરવત ક્ષેત્ર છે, બે મહાવિદેહ છે, એ ઠ ક્ષેત્ર કર્મજૂમીના વઢી અકર્મજૂમીના વાર ક્ષેત્ર છે હરિવર્ષ, રમ્યક્ષાદિ પૂર્વપશ્ચિમ ઠ ઠ મઢી વાર જુગલીયાના ક્ષેત્ર છે તે પૂર્વે કહ્યા તેથી વમણા મોટાં છે તે ઘાતકી લવણ ફરતો આઠ લાખ યોજન પહોલો કાલોદધિ નામે સમુદ્ર છે તેનું પાણી કાઢે વળે મીઠું છે તેને ફરતો સોઢ લાખ યોજન પ્રમાણ પુષ્કરવર નામે દ્વીપ છે, તેના મધ્ય જાગને વિષે મનુષ્યોત્તર નામે પર્વત સત્તરશે અને એકવીશ યોજન ઊંચો સુવર્ણમય વલયાકારે (સુ-

મીના આકારે) રહ્યો છે આ પર્વતથી પુષ્કરવર દ્વીપના વે
 જાગ પડ્યા, એક અરુધો આઠ લાખ યોજન પ્રમાણે માંહેની
 વાજુએ અને વીજો અરુધો આઠ લાખ યોજન પ્રમાણ વહારની
 વાજુએ રહ્યો માંહેની વાજુએ રહેલા અરુધા પુષ્કરવર દ્વીપમાંકર્મ
 જૂમીનાં ઠ ક્ષેત્ર ધાતકી સ્વર્ગમાં કહેલા ક્ષેત્રથી વમણા મોટાં છે
 એક એક પૂર્વમાં અને એક એક પશ્ચિમમાં એમ વે જરત, વે
 ઔરધત અને વે મહાવિદેહ છે વહી અકર્મજૂમીનાં ઠપૂર્વ
 અને ઠ પશ્ચિમ એમ ચારક્ષેત્ર હેમવંતને અરણ્યવાસ જુગલી-
 યાનાં ધાતકી સ્વર્ગમાં કહ્યાં તે ક્ષેત્રથી વમણા મોટાં છે એ
 અઢી દ્વીપમાં કર્મજૂમીના પદ્મર ક્ષેત્ર તેમ અકર્મજૂમીનાં ત્રીશ
 ક્ષેત્ર થયા. વદ્ધેનાં મહી પીસ્તાલીસ ક્ષેત્ર થયાં વહી વદ્ધમાં
 લવણ સમુદ્ર કહ્યો છે તે સમુદ્ર ઉપર અરુર અંતરાલે હિ-
 મવંત તથા શિખરી એ વે પર્વતો શતશત યોજન ઉચ્ચપણે છે.
 તેની ઘડાઈ પ્રત્યેક પર્વતે વે પૂર્વમાં અને વે પશ્ચિમમાં એમ
 ચાર નીકળી છે અને એકેકી ઘડા ઉપર સાત સાત દ્વીપ
 છે એક પર્વત ઉપર અઠાવીસ અને વીજા પર્વત ઉપર અ-
 ઠાવીસ મહી ઠપ્પન્ન ગ્રંતરદ્વીપ છે તે દ્વીપોમાં જુગલીયાં
 રહે છે કર્મ અને અકર્મ જૂમીનાં મહી પીસ્તાલીસ ક્ષેત્ર
 તેમાં ઠપ્પન્ન મેલધતા એકશો ને એક ક્ષેત્ર થયાં ત્યા મનુષ્ય
 સ્થાન છે અઢી દ્વીપની વહાર મનુષ્યનું જન્મ મરણ નથી.
 અઢી દ્વીપની વહાર દેવતા તથા તિર્યચનો રહેવાસ છે મ-
 નુષ્યોત્તર પર્વતની વહારની કોરે અરુધો પુષ્કરવર દ્વીપ રહ્યો
 છે તેના ફરતો વત્રીશ લાખ યોજન પ્રમાણ દ્વીપના નામેજ

સમુદ્ર છે તેમજ તે સમુદ્રની પાઠલ તેથી વમણો મોટો દ્વીપ છે, ને તે દ્વીપથી વમણો મોટો સમુદ્ર છે એમ દ્વીપની પાઠલ ગામ વમણો સમુદ્ર અને સમુદ્રથી વમણો દ્વીપ એમ અસંરયાતા દ્વીપ છે અને અસંરયાતા સમુદ્ર છે તેમાં ઘેલ્લા દ્વીપનું નામ સ્વયંભૂરમણદ્વીપ છે તે પા રાજપ્રમાણ પહોલો છે તેની પાઠલ ઘેલ્લો સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર છે તે અર્ધરાજ પ્રમાણ પહોલો છે

એ અસંરયાતા દ્વીપ સમુદ્ર કહ્યા. તેની સરખા સૂક્ષ્મ ઝડાર અઢી સાગરોપમના જેટલા સમય થાય પટલા દ્વીપ સમુદ્ર છે તેની સાલ જીવાન્નિગમ સૂત્ર તથા જગવતી સૂત્રના ઠગા સતક્રમાઘે અઢી દ્વીપમા સૂર્ય, ચંદ્ર, ગ્રહ, નક્ષત્ર, તારા છે તે એક ધ્રુવમા તારાને વર્જીને સર્વ ફર્યા કરે છે તેથી દીવસ રાત્રીનું માન વધાય છે માટે તેને સમયક્ષેત્ર કહેવું અઢી દ્વીપની વહાર જે સૂર્ય, ચંદ્ર, ગ્રહ, નક્ષત્ર, તારા છે તે સર્વ સ્થિર છે. જ્યાં સૂર્ય છે ત્યાં સદાય દીવસ રહે છે જ્યાં ચંદ્ર છે ત્યાં શુકલ પક્ષની પુર્ણિમા સરસી રાત્રી રહે છે સૂર્ય અને ચંદ્રનું શ્રેણીવધ પચાસ હજાર યોજનનું અંતર રહે છે, એમ અસંરયાતા સૂર્ય અને અસંરયાતા ચંદ્ર છે એ રીતે તીર્થાલોકનો અધિકાર જાણવો

ઉર્ધ્વલોકનો અધિકાર

ઉર્ધ્વલોક કઠક ઠણો સાત રાજ પ્રમાણ છે તેમા પ્રથમ સૂર્યમં દેવલોક દક્ષિણ દીશામા છે અને તેની વરોવર લગમી આકારે દ્વિતીય જ્ઞાન દેવલોક ઉત્તર દિશામાં છે, એ વે

દેવલોકમાં દેવીઁનું ઉપજવું છે. ત્રીજા દેવલોકથી આરત્રીને
 દેવીઁનું ઉપજવું નથી. તે ઉપર ત્રીજું સનતકુમાર દેવલોક
 દક્ષીણ દિશાએ છે ચોથું માહેદ્ર દેવલોક ઉત્તર દિશાએ છે
 પાંચમું બ્રહ્મદેવલોક પાંચ રાજ લાલુ પહોલું છે. અત્ર કૃષ્ણ
 રાજી છે. ત્યાં નવ લોકાંતિક દેવનાં નવ વિમાન છે તે ઉપર
 ઠઠું લાંતક નામે દેવલોક છે એમ યાવત્ વાર દેવલોક છે.
 તે વાર દેવલોકના ઉપર નવ ગ્રેવેયકના ત્રણ ત્રીક છે એક
 પ્રથમ ત્રીક તેના ઉપર વીજો ત્રીક અને તેના ઉપર ત્રીજો
 ત્રીક એમ છે અને તેના ઉપર પાંચ અનુત્તર વિમાન છે તેની
 વિગત ચાર દિશાએ ચાર વિમાન છે અને વચ્ચે સર્વાર્થ
 સિદ્ધ વિમાન છે. વચ્ચે વિમાનની ધજાથી વાર જોજને
 ઝંચી સિદ્ધશિદ્ધા છે. તે સિદ્ધશિદ્ધા મધ્યમાં આવે યોજ-
 નની જાત્રી છે અને છેલ્લે માંછીની પાંચ જેવી પાતળી છે
 તે સિદ્ધશિદ્ધાની ઉપર એક યોજનના ચોવીસ જાગ કરોળ
 તેમાં તેવીસ જાગ સૂકીને ચોવીસમા જાગમાં સિદ્ધ પરમા-
 ત્મા બ્રલોકને બ્રમીને રહ્યા છે એમ ઝંચપણે ચૌદ રાજ
 પ્રમાણ લોક છે. તેમાં એક રાજ પ્રમાણ લાંબા પહોળાપણે
 ચૌદ રાજ સુધી ત્રસ નામી રહી છે તે ત્રસ નામીમા ત્રસ
 જીવો ઉપજે વિણસે છે. બાકી સર્વ લોકમાં પાંચ થાવર
 ત્રયા છે. ચૌદ રાજ લોકમાં પંચાસ્તિકાયનું અવસ્થાન પ
 રિણમન છે. પંચાસ્તિકાયનાં નામ અનુક્રમે નિચે મુજબ
 જાણવા. ધર્માસ્તિકાય. (૧) અધર્માસ્તિકાય (૨) આકા-
 સાસ્તિકાય. તે ત્રણ દ્રવ્ય એકેક દ્રવ્ય છે ચોથું જીવદ્રવ્ય

ઠે અને જીવ અનેતા ઠે તેની વિગત કહે ઠે સજ્ઞો મ-
 નુષ્ય સર્યાતા ઠે અસંજ્ઞી મનુષ્ય અસંર્યાતા ઠે ના-
 રકી અસંર્યાતા ઠે, દેવતા અસર્યાતા ઠે તીર્યંચ પચેદ્રિ
 અસર્યાતા ઠે વેદ્રિય જીવ અસર્યાતા ઠે, તે દ્રિય-
 જીવ અસર્યાતા ઠે ચૌરદ્રિય જીવ અસર્યાતા ઠે તે થકી
 પૃથિવીકાય અસર્યાતા ઠે તેથી પ્રપ્તકાય અસર્યાતા ઠે
 તેથી તેજકાય અમર્યાતા ઠે તેથી વાયુકાય અસંર્યાતા
 ઠે તેથી પ્રત્યેક વનસ્પતિકાય જીવ અમર્યાતા ઠે તેથી
 સિદ્ધ પરમાત્મા અનેતા ઠે તેથી ઘાદર નિગોદ અનેતાગુણ
 ઠે તેથી સુદ્ધમનિગોદ અનેતાગુણ ઠે તેમા એકેક જીવના અસ-
 ર્યાત પ્રદેશ ઠે સસારી જીવના એકેક પ્રદેશે અનેતા કર્મ
 વર્ગણા લાગી ઠે અને એકેક કર્મ વર્ગણામા અનેતા પુજ્જલ
 પરમાણુઆ જીવ સાથે લાગ્યોઠે તેથી પ્રતે પુજ્જલ પરમાણુ જી-
 વથી રહિત છૂટાઠે પાંચમુ પુજ્જલાસ્તિકાય દ્રવ્યઠે તે વર્ણ, ગંધ
 રસ અને સ્પર્શગુણ યુક્ત ઠે પચાસ્તિકાયમા સમયેશ નરપાદ વ્ય-
 ય અને ધ્રુવતા વ્યાપિ રહી ઠે દરેકમા પદ્મગુણ હાનિ વૃદ્ધિ વ્યા-
 પિ રહીઠે દ્રવ્યગુણ અને પર્યાયનુ અવસ્થાન દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ
 જાવથી સર્વે દ્રવ્યમા જાણું એ પાંચ દ્રવ્યમા સસારી જીવ તે
 પુજ્જલ દ્રવ્યમા કર્મયોગે ને નદય સયોગે પરિણમ્યોઠે તેથી
 પરનો કર્તા તથા જોક્તા વિજાવે વર્તેઠે તે થકી પોતાના આત્માને
 ન્યારો ચિંતવી સ્વ સ્વરૂપનુ તનમય ધ્યાન કરવુ તે સસ્થાન
 ત્રિવચ નામનો ચોથો પાયો જાણવો વર્મ ધ્યાન ચોથા ગુણ-
 ઠાણથી સાતમા ગુણગણા સુધી ઠે અને આઠમા ગુણગણાથી

શુદ્ધ ધ્યાન સ્થિતિ છે શુદ્ધ ધ્યાનના ચાર પાયા છે પ્રથમ પ્રથક્ત્વ વિતર્કસપ્રવિચાર (૧) એકત્વ વિતર્કશ્રવિચાર. (૨) સુદ્ધ ક્રિયા અપ્રતિપાતિ (૩) ઝઞ્ઞિત્ત ક્રિયા અનુવૃત્તિ. પ્રથમ પાયાનો વિચાર કહે છે શુદ્ધ કહેતાં નિર્મલ આલં- વન રહિત નિરાલંબનપણે આત્મ સ્વરૂપનું પર્યાયાર્થિક નયની અપેક્ષાએ તન્મયપણે ધ્યાન કરવું તેને શુદ્ધ ધ્યાન કહે છે. પ્રથક્ત્વ પર્યાયને કહેતાં કર્મજ્ઞાવી પર્યાયથી સ્વ- જ્ઞાવી પર્યાયનો જેદ ઉપયોગે જિન્નતા કરી આત્મ ધ્યાનનું ચિત્તવન કરે કર્મજ્ઞાવી પર્યાયનું સ્વરૂપ કહે છે પૂર્વોપા- ર્જિત કર્મયોગે મનાદિક યોગ ઉપાજ્યો છે તેનો વેપાર, કરણ, વીર્ય, વલ અને સ્ફુરણા સર્વ કાયાની અંદર સ્થાપે (પરિ- ણમાવે વળી કાયાની અંદર આત્માના ગુણપર્યાય વ્યાપ- કપણે છે તેને સર્વથા પ્રકારે પલટાવી અંતર્ગત સ્વરૂપે ઉપ- યોગીપણે પરિણમાવે, ત્યાં સ્વજ્ઞાવનો અને વિજ્ઞાવનો જેદ જૂદો પડે છે અને જેદ જૂદો પડતાં પોતાનો આત્મા પોતાને સ્વજ્ઞાવેજ પ્રકાશ કરે છે આત્માના સ્વજ્ઞાવે અનંત ગુણ, અનંત પર્યાય, અનંત સ્વજ્ઞાવ, અનંત લક્ષણ રહ્યાં છે તેનો જેદ જ્ઞાન યોગે પ્રથક્ત્વ એટલે જૂદો જૂદો વિતર્ક એટલે શ્રુતજ્ઞાને સ્થિત ઉપયોગે વિચારતા જ્ઞાન દર્શન, ચારિત્ર, વીર્ય અને ઉપયોગ શ્લ્યાદિ અનંત ગુણના જેદનો જિન્ન જિન્ન- પણે વિચાર, વળી અકેક ગુણના અનંત અવિજ્ઞાગ તે પર્યાય વિચારે, એટલે અનંત પર્યાય મળીને જે જે કાર્ય કરે તેનું નામ ગુણ છે, બાકી ગુણરૂપ વસ્તુ નથી અનંતા જ્ઞાનના

પર્યાય મઢીને જાણવારૂપ કાર્ય કરે અનંતા ઘડનના પર્યાય
મઢીને દેસવારૂપ કાર્ય કરે અનંતા ચારિત્રના પર્યાય મઢીને
સ્થિરતારૂપ કાર્ય કરે. અનંતા વીર્યના પર્યાય મઢીને સ્ફુ-
રણા શક્તિ આપે એમ અનંત પર્યાય ચિત્ત ચિત્ત રીતે અ-
નંત ગુણમાં અનંતી પ્રવૃત્તિ કરે છે વઢી સ્વજ્ઞાવ પણ અનંતા
રહ્યા છે પોતાના દ્રવ્યમાં નિત્યપણું, એકત્વપણું, અજ્ઞેયપણું,
જ્ઞવ્યપણું, અજ્ઞવ્યપણું, ક્ષણિક વિચારે, પર્યાયમાં ઉત્પાદ અને
વ્યયનિ અપેક્ષાયે, અનિત, અનેક, જ્ઞેદ, અને જ્ઞવ્ય, એમ, દ્રવ્ય-
ગત, પરિણમતા, સ્યાદાદપણું વિચારે એમ આઠમે ગુણ
ઠાણેથી અપૂર્વ વીર્ય સ્ફુરણાનો તીક્ષ્ણ વેગ જ્ઞેદ જ્ઞાન યોગ
પ્રગટે છે નવમા દશમા ગુણઠાણે જ્ઞેદાજ્ઞેદ જ્ઞાન છે ત્યાં
ગુણને પર્યાયમા સંક્રમાવે અને પર્યાયને ગુણમા સંક્રમાવે,
ગુણ પર્યાયને દ્રવ્યમા સંક્રમાવે એવી રીતે સ્વધર્મમાં ધર્માંતર
જ્ઞેદ તે પ્રથક્ત્વ કહીએ, અને વિતર્ક તે શ્રુતજ્ઞાને સ્થિત ઇ-
પયોગને વિચારે તે એક પઠી વીજો, એમ ધ્યાનની તન્મ-
યપણે એકત્વ પરિણમન ધારા તે પ્રથક્ત્વ વિતર્કત્વપ્રવિચાર
નામનો શુદ્ધ ધ્યાનનો પ્રેક્ષો પાયો જાણવો. હવે એકત્વ
વિતર્ક અપ્રવિચાર નામનો વીજો પાયો કહુ હું તે વીજો
દસમા ગુણઠાણને અતે આવે છે તે વારમા ક્ષોણમોહ ગુણ
ઠાણે વીતરાગ જાગે ધ્યાનવાનો છે એકત્વ ઇટલે ગુણપર્યાય
મય આત્મા છે આત્માથી ગુણપર્યાય જૂદા નથી અને ગુણ
પર્યાયથી આત્મા ચિત્ત નથી એકત્વ છે વઢી જેવા સિદ્ધ
પરમાત્મા છે તેમજ મારો આત્મા છે, વિતર્ક ઇટલે શ્રુતજ્ઞાન
અવલંબીપણે અપ્રવિચાર ઇટલે વિકલ્પ રહિત, નિર્વિકલ્પ

दर्शन ज्ञाननो समयांतरे कारणता विना रत्नत्रयीनो एक
समये कारण कार्यता पणे ध्यान, वीर्य उपयोगनी एकाग्रता
ते बीजो पायो जाणवो. ए पायो ध्यावतां ज्ञानावरणीय
दर्शनावर्णीये अने अंतराय ए त्रण कर्मो क्षय करे अने
पहेला पायाना ध्यान योगे दशमा गुणगणाना अते मोह-
नीय कर्म क्षय करी यथाख्यात चारित्र पाम्या ठे अने
वारमाना अंते त्रण कर्मनो नाश होवाथी केवळज्ञान अने
केवळदर्शन अने क्षायकज्ञावनी पांच लब्धि पामी तेरमा
गुणगणे अरिहंत पदे ध्यानांतरिकपणे आयुष्यना ठेमा
सुधी क्षायकज्ञावनी लब्धि जोगवता ठता, पूर्वोपार्जीत औ-
दयिक ज्ञावने खेरवता ठता, जव्य जीवने कल्पवृक्षनीपेठे
बोधिबीज दान देता ठता, वळी कर्मरोग टाळवाने धनवं-
तरी वैद्य सदृश मोक्ष नगरे पोहोचारुवा सार्यवाह समान,
वळी जघन्यथी अंतर्मूहूर्त अने उत्कृष्टा आठ वर्ष उणी
पूर्व कोमी वर्षपर्यंत केवळी तेरमे गुणगणे स्थिति करे ठे
हवे त्रीजा पायानो विचार कहुं हुं

सूक्ष्मक्रिया अप्रतिपाती एटले मनयोग वचनयोग
सर्वथा प्रकारे रुध्या ठे अने काययोग वादरथी रुंध्यो ठे
तेने शैलेशी करण कह्णीए शैलेश केहेतां पर्वतनो स्वामी
भेरुपर्वत तेनी पेठे अकंपावस्था अयोगी केवळी शैलेशी
करणनी प्राप्तिथी निःशकंपणे रहे, अयोगी थाय अहीं
सत्ताए अधाती कर्मनो ज्य प्रकृति रही हती तमांथी ७२
प्रकृति खपावे ए त्रीजो पायो जाणवो

हवे चोथा पायानु स्वरुप कहे ठे —

प्रथम कायजोग शूद्रमपणे रह्यो हतो तेने सर्वथा रुधे
पटले सर्वथा क्रियानो उच्छेद थयो सत्ताए तेर प्रकृति अघाती
कर्मनी रही हती ते खपावे अने कर्म रहित (अकर्मा)
आत्मा थाय अवगाहना (देहमान) मांथी वीजो जाग
पोलाणनो ठे ते घटाने. वे जाग प्रमाण आत्म प्रवेशनो
निविरु घन करी समश्रेणीए बीजा आकाश प्रवेशने
अण फरसतो एक समयकाले लोकाग्रजागे सिद्धमां तादि
अनत, जागे स्थिर रहे, ते सिद्ध परमात्मा कहीए. एवी
रीते चोथो शुक्ल ध्याननो पायो कह्यो ए अच्यतर तपनो
ध्यानरुप पाचमो जेद जाणवो

हवे तपनो काउसगग रुप ठहो जेद कहे ठे काउ-
सगगना वे जेद ठे द्रव्य काउसगग, अने जाव काउसगग-
मन, वचन अने कायार्थी, नवकार अथवा लोगस गणवाते
द्रव्य काउसगग ठे तेना वे जेद ठे एक विधिथी अने
बीजो अविधिथी त्रिकरण योगे स्थिरपणे मन वचन का-
याने परिणमावे, आसोच्छवास विना अन्य अंग कंपावे
नहीं ते द्रव्यथी विधिसहित काउसगग जाणवो अविधिथी
काउसगग करता कायाने हलावे होठ फफरावे, आगळी
फेरवे, चक्षुनी झपी फेरवे, अने मनमा दुर्ध्यान करे ते
द्रव्यथी अविधि काउसगग जाणवो हवे जाव काउसगग
कहे ठे तेना वे जेद ठे एक परिणमन रुप अने बीजो
रुधन रुप. रुधवापणे कायानो, मननो, वचननो त्याग तो

કેવળી જગવાનને શૈલેશી કરણે થાય છે હવે પરિણમન
રૂપ જાવથી કાઠસગ્ગ કહું તુ તેના વે જેદ છે ૧ કર્ત્રિમ
અને ૨ અકર્ત્રિમ અકર્ત્રિમ તે કર્યા વિના સહેજ જાવે
કરણ વીર્ય સ્ફુરણાના અજાવે, સહજ વીર્ય સ્ફુરણાબોગે
અચાનક કાયાના જાગનું પરિણમન જુડું અને આત્માના
જાગનું પરિણમન જુડું એમ સ્વજાવે થઈ જાય છે તેના વે
જેદ છે, એક દૃઢ અને વીજો અતિ દૃઢ ઉપશમ સમકિત
વા ક્ષયોપશમ સમકિત વા વેદક સમકિત વા ક્ષાયક સમકિત
પામવાના અવસરે આત્માથી મન વચન કાયાનો ત્યાગ
થાય છે તે દૃઢ નામે પ્રથમ જેદ જાણવો. શ્રેણી માંડવાના
અવસરે ત્રણે યોગનું પરિણમન જુડું છે અને આત્માનું જુડું
છે એ અતિદૃઢ કાઠસગ્ગ જાણવો. એ જાવથી અકર્ત્રિમ
કાઠસગ્ગના વે જેદ કહ્યા. હવે જાવથી કર્ત્રિમ કાઠસગ્ગ
કહે છે ચોથાથી સાતમા ગુણગણા સુધી જે પુરુષ વર્તે છે તે
પોતાના લક્ષ્યપૂર્વક અંતઃકરણે પ્રવેશ કરી ઉપયોગ દેહ
તત્ત્વાતત્ત્વનો વિચાર કરે, વળી દ્રવ્ય ગુણ પર્યાયનો વિચાર
કરે, દ્રવ્યાર્થિક અને પર્યાયાર્થિક નયનો વિચાર કરે, વળી
દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ જાવ વિચારે, વળી નાંમાદિક ચાર નિજેપાનો
વિચાર કરે તેમજ ઉપચરિત અને અનુપચરિતનો વિચાર કરે,
વળી સિદ્ધાંતના વચનનો પરમાર્થ ચિંતવે અને તેહ અંતઃકરણ-
માં ઝંઝા નતરે છે તેમા પર્વેદિયનો વિનયવેદવારૂપ હોતું નથી.
વળી મનયોગ પણ સ્થિર છે અને સ્વરૂપમા ઉપયોગ પરિણ-
માવી ચિંતવન કરે છે.

૫ કાઠસગ્ગ જાવથી જાણ-

हेतु वे शुज व्यवहारे पुण्यरूप शुज कर्मनु ग्रहण थाय ठे
अने अशुज व्यवहारे पापकर्म रूप आश्रव ग्रहण थाय ठे,
एम सिद्धांतकार स्पष्ट रीते कथे ठे शुज व्यवहार मोक्षनुं
कारण जाणी आदरवो, ते सत्य तत्व प्राप्ति करावी आपतुं
नथी सत्य तत्वनो अपलाप करवो ते उत्सूत्र जापण ठे
वादी कहे ठे के प्रजुए स्यादवाद मार्ग कह्यो ठे माटे व्य-
वहारे चालवु जोड़ए तेना उत्तरमा समजवुं के व्यवहारे
चालवु ते सत्य ठे पण निश्चय नयनी प्राप्ति करावी आप-
नार शुद्ध व्यवहार ठे अने शुद्ध व्यवहार शब्द नयनी अ-
पेक्षाए जेद ज्ञाननुं नाम ठे, अने ते जेद ज्ञाननो संवर जा-
वमां संजव ठे अने ते मोक्षनुं कारण ठे शुज अने अशुज
ए वे व्यवहार अशुद्ध व्यवहारनाज जेद ठे अने तेनो आ-
श्रवमां अतर्जाव थाय ठे, तेने संवरमा कदाग्रहणी गणीए
तो असत्य वचने मृषावाद लागे, अने तेम मृषावाद बोल-
वार्थी समकीत सजवे नही माटे तत्व ज्ञाननो खप होय
तो निश्चय दृष्टि हृदय धरी व्यवहार मार्गनु आचरण करो
तो स्यादवाद सत्य धर्म पामशो अध्यात्मसार अथना पंच
दश योगाधिकारमां कथु ठे के

आवश्यकदिरागेण, वात्सल्याद्भगवज्जिरां ॥

प्राप्नोति स्वर्गं सौख्यानि, न याति परमं पद ॥१॥

आवश्यक प्रतिवेखना आदि चरणसित्तरी करण

સિત્તરીની ક્રિયાના રાગે જિન વાણીનું વાત્સલ્ય છે તેથી સ્વર્ગના સુખો મળે છે પણ ઉત્કૃષ્ટ એવું પરમાત્મ પદ મળતું નથી, કારણ કે જેવા પ્રકારની દૃષ્ટિ તેવું ફલ પ્રાપ્ત થાય. વાહ્ય દૃષ્ટિથી વાહ્ય ક્રિયાને પુષ્ટ કરી મોક્ષનું કારણ માનીએ અને ધ્યાનગત સ્વચાવરમણરૂપ અંતરક્રિયાને અવગણીએ તો તેથી કાંઈ મોક્ષપદની પ્રાપ્તિ થાય નહીં આશ્રવનું કારણ તેને સંવર માનતાં મોક્ષ માર્ગનો રોધ થાય વળી ઉપાધ્યાયશ્રી જસવિજયજી શ્રીસીમંધરસ્વામીના સ્તવનમા પંદરમી ઢાલે કહે છે કે—

પરપરિણતિ પોતાની માને, વરતે આરત ધ્યાને ॥

બધ મોક્ષ કારણ ન પીઠાને, તે પહિલે ગુણગણે ॥

ધન્ય તે મુનિવરારે, જે ચાલે સમજાવે ॥૧૩॥

અર્થ:—પરપરિણતિ તે રાગ દ્વેષ અશુદ્ધ પરિણતિ, અશુદ્ધ નિમિત્ત કાયા સંયોગે ઇંદ્રિ દ્વારે, વિષયને કર્તાપણે જ્ઞોક્તાપણે, રમણપણે, ગ્રાહકપણે, વ્યાપકપણે, પરિણમનપણે અનાદિ સંવંધે આત્મા અનુજવે છે તેને પોતાની માને એટલે કાયા તે જીવ અને જીવ તે કાયા એમ એકતા માને પણ કાયાથી જુદો કાયાની માહેલી કોરે જાણવાવાળો અનુજવવાવાળો વેદવાવાળો છે તે જીવ છે અને ઇંદ્રિયો છે તે પુદ્ગલ છે, એમ જીવની અને પુદ્ગલની જિનતા છે. વળી જીવ અરૂપી છે, ચેતન છે, ને પુદ્ગલ રૂપી છે જરૂર છે, તે અપેક્ષા ન રાખતાં એકાંતે આત્માની માને; ડબ્બ પ્રાણને જીવ સમજે ઇષ્ટાનિષ્ટપણે આરત ધ્યાને વર્તે એજ કર્મ વંધનું કારણ

अने कर्मनो नाश करवानु कारण रागद्वेषनो अज्ञाव एटले
 समज्ञाव ते शुभाशुभमाश्रव्यापकपणु अपरिणमनपणु एटले
 परयो उदासिनतापणुने अतर्गतगुणवृत्ति ए व्यापकपणु परिण-
 मनपणुउपयोगीपणुरूपातितध्याने रमणपणु निर्विकल्पचित्त-
 कपणु वितराग ज्ञाव ते मुक्ति एटले कर्मथी मुक्त यवानु ने
 सिद्धि बरवानु कारण ए रोते वध मोह वने कारणोने न
 पिठाने एटले जाणे नहीं ने मोह गर्जित वैरागे देवादिकरिद्धि-
 ना अजिलायी थइ कचनकामिनीआदि गृहवास ठनी सयति
 नाम धरावी चरण करणानुयोगनी डव्य क्रियाथी चारित्र
 माने, रजोहरणादि लिंगने दर्शन माने ज्ञेये तेने ज्ञान माने
 अने शुद्ध नयपदे रत्नत्रयीनी अपेक्षा न राखे, कारण कार्य-
 ज्ञावने समजे नहीं ते मनुष्य मिथ्यात्वरूप पहेले गुणवाणे
 जाणवा, माटे हे जवजिहू ज्ञाउं' सिद्धातना वचननो तथा
 पूर्वाचार्योना वचननो परमार्थ समजी शुभाशुभ व्यवहारथी
 दूर थइ बाह्यद्रष्टि टाळी जमता निवारी शुद्ध व्यवहारने
 ग्रहण करो एटले निश्चयनयथी कथित परमात्म पदनी
 प्राप्ति थशे, ए सातमो सत्य धर्म कथन कर्यो हवे आठमो
 शौचधर्म कहे ठे शौच एटले पवित्रपणु निर्मलपणुं तो जेद
 ज्ञान घटमां आव्या कायानो अने आत्मानो जेद जुदो पने
 वस्तुगते वस्तुपणु जासे, एटले अनादि सवधे आत्मा
 पुद्गल मिश्रित लोळीजूत क्षीरनीर द्रष्टाते मिलीत ठे परंतु
 वस्तुगते चिन्न ठे एटले जीवथी पुद्गल जुदो ठे अने पुद्ग-
 लथी आत्मा त्रिकाळवृत्ति ए जुदो ठे शुद्ध द्रव्यास्तिक न-

યપદે નિલેપ શ્વનાદિ સિદ્ધ છે તે આત્માનું સ્વરૂપ શ્રદ્ધા
જાસન રમણમા અનુજવ રીતે આવે, હદીક જાવમાં અ-
વ્યાપકપણે વર્તે, નદોકજાવને ક્ષય ઉપશમ વળે નિર્જરે, પુ-
નરપિ કર્મ ન વાંધે એવા ઉપયોગી મહાત્માને પવિત્ર કહીયે,
વઢી જ્ઞાની કહીયે, મુનિ કહીયે પણ જ્યા સુધી ચેતન સ-
ત્તાથી અચેતન સત્તા જિજ્ઞાસી નથી, જાણી નથી, ત્યા
સુધી વ્યવહારમા સંયતિ નામ ધરાવે અને યથાર્થ દ્રવ્ય
ચારિત્રની ક્રિયા કરે, માંછીની પાછને હુહવે નાદે તોપણ
અસંયતિ છે, એમ ઉત્તરાધ્યનજીમાં કહ્યું છે

નાણેણ ચ મુણી હોહ, ન મુણી અરણવાસેણ

વઢી આનંદધનજી કૃત ચૌવિશીમાં ચારમા વાસુપૂ-
જ્યજીના સ્તવનમાં કહ્યું છે.

આતમ જ્ઞાની શ્રમણ કહાવે, વીજા તો દ્રવ્ય ક્ષિતી રે ॥

વસ્તુગતે જે વસ્તુ પ્રકાશે, આનંદધન મતિ સગીર ॥

વાસુપૂજ્ય જીન ત્રીજીવન સ્વામી ॥ ૬ ॥

વઢી યજ્ઞોવિજય ઉપાધ્યાયજી અધ્યાત્મ સારગ્રંથે
યોગાધિકારે કહે છે. ॥

પાપાકરણમાત્રાદિ, ન મૌનં વિચિકિત્સયા,

અનન્ય પરમાત્મા સ્યાત્, જ્ઞાનયોગી જીવેન્મુનિ ॥૩૬॥

સમાધિશતકે હુહા

કેવલ આતમ વૌધ હે, પરમારથ શિવપંથ,

તામેં જીનકું મગનતા, સોહ જાવ નિર્ગથ ॥ ૨ ॥

જ્ઞાનવિના વ્યવહારકો, કહા વનાવત નાચ,

रत्न कहोको काचकू, अत काच सो काच ॥ ५ ॥

इव्य गुणपर्यायना रासमां पहेली ढाखे

बिना इव्य अनुयोग विचार, चरण करणनो नहि को सार,
समति ग्रथे ज्ञाप्युं इस्यु, तेतो बुद्धजन मनमां वस्युं ॥१॥

शुद्धाहारादिक तनुयोग, मोटो कहीयो इव्य अनुयोग,
ए उपदेश पदादिक ग्रथे, साख लही चाखो शुद्धपथे ॥२॥

ए योगे जो लागे रग, आधाकर्मादिक नहि जग,
पचकल्प ज्ञाप्ये इम जण्यु. सद्गुरु पासे इस्युं मे सुण्युं ॥३॥

बाह्य क्रिया ठे बाहिरयोग, अंतरक्रिया इव्य अनुयोग,
बाह्य दिन पण ज्ञान विशाल, जखो कह्यो मुनि उपदेश माल ॥४॥

इव्यादिक चिंताये सार, शुद्धध्यान पण लहिये पार,
ते माटे एहिज आदरो, सद्गुरु विण मत चूला फिरो ॥५॥

पहनो जेणे पाभ्यु ताग, उधे एहनो जेहने राग,
एवे विण वीजो नहि साध, ज्ञाप्यो संमति अरथ अगाध ॥६॥

ए शोचधर्म कह्यो हवे नवमो अकिंचनता धर्म कहे
ठे ते किंचनना अज्ञाने सपजे तेना वे जेद. एक बाह्य, बीजो
अन्यतर बाह्य कीचन ते नव जेदे परिग्रह कचन कामनी
आवे तेने तजवाथी ने पच महावत उचरवाथी ठठु सा-
तमु गुणगणु व्यवहारे कहेवाय वळी निग्रंथ कहेवाय ए
पहेला जेद कह्यो हवे बीजो जेद अन्यतर किंचननो तेना
वे जेद एक मूर्तारूप ने बीजो वधनपणारूप, तेमा मूर्ता ते
पर वस्तुने विवे पोतापणानो

वळी अनिलापा,

पर वस्तुने विषे लागी ठे तेने मूर्ठा किंचन कहीये; तेनो संजव सातमा अग्रमत स्थानकथी ठछा प्रमत स्थानके आवे जाय त्यां सुधी संजवे, अने सातमाथी आठमा अपूर्व गुणठाणे जइ श्रेणी माने त्यां नियमा मूर्ठानो अज्ञाव थाय वळी केटलाकने चोथा अत्रिती समकित गुणठाणायी पण मूर्ठानो अज्ञाव थाय, कारण के क्षायकसमकितनी प्राप्ति चोथा गुणठाणायी कही ठे, त्या मूर्ठा केम संजवे अर्थात् न संजवे ए अन्यतर किंचननो प्रथम जेद कह्यो. हवे बीजो जेद वधनपणानो ते ज्यां सुधी मोहनोय कर्मनी प्रकृति आत्म सत्ताए रही ठे त्यां सुधी आत्मा संसारमां वधनपणे रह्यो ठे एटले आठ कर्म ठे तेमां राजा मोह ठे अने जे राजा होय तेज केद बरी शके एटले उपशम श्रेणी मांकी अग्यारमे गुणठाणे उपशम जावनुं यथाख्यात चारित्र वितराग जावे पामे तो पण संसारनो अज्ञाव न थयो अने जन्म मरण टळ्यां नहि तेनु कारण एज के मोहनी कर्मनी प्रकृति आत्म सत्ताये साबात रही ठे, विपाके उदयनो एक अंतर मूहुर्त मात्र अज्ञाव थयो ठे पण सत्ताये अज्ञाव थयो नथी ते काण्णे उपशम जावनी अंतर मूहुर्तनी स्थिति ठे तेनी पूर्णताए सत्तामां रहेली प्रकृति उदयागत प्राप्त थइ तेज समे अग्यारमा उपजातमोह गुणठाणायी पने ठे ए मोहनो पराजव जाणवो तेनो अज्ञाव बारमा क्षीणमोह गुणठाणे क्षयकश्रेणीनो अपेक्षायें थाय तिहा निश्चयनयथा। अकिंचन संयति धर्मनो नवमो जेद पामे ते कह्यो

हवे यति धर्मनो दसमो जेद ब्रह्मचर्य वर्णवे ठे ब्रह्म-
चर्यना चार जेद तेमा प्रथम वेद विषयजोग सेवे नहीं.
बीजो विषय चिन्हनी विकृतिने टाळे बीजो वे
दने बाधमाना स्थानकोने त्यजे चौथो वेदना बंधनी स-
त्तानी योग्यताना स्थानकोने त्यजे ते ब्रह्मचर्य ब्रत जाणवु
हवे ए चार जेदनु विवेचन करे ठे वेद विषय जोग नहीं
करे तो पंचम गुणगणा सुधी चार ब्रतधारी भ्रातृकोने प्र-
माण पूर्वक स्वदारा साथे वेद विषय जोगनो मत्तव ठे परंतु
कोइ सोय ठेराना आकारे सर्वथी त्याग करे तेने आलाप
सलाप स्पर्श आदि रस्युं, तेनो त्याग ठठा सातमा गुणगणे
संयति पद ग्रहण करता सजवे हवे बीजो जेद वेद चिन्ह विक-
स्वर पामे तेने टाळवानो यत्न करवो तेना वे जेद एक व्य-
वहारथी अने बीजो निश्चयथी व्यवहारथी टाळवानो वि-
चार करीए तो नवनाममा उसीए वामने जागी ठीकु पा
नीए नहीं ठीकु पामता वळी वामने नुलंघन करता वेद
विकस्वर थाय, ते टाळवाने नव वाम कहें पहेली वामे
स्त्री, नपुसक पशु ज्या रहे त्या ब्रह्मचारीए रहेवुं नही बीजी
वामे स्त्री साथे कामनी कथा करवी नहीं बीजी वामे स्त्री
ज्या वेठी होय त्या पुरुषने वे धनी सुधी वेसवुं नहीं. स्त्रीने
पुरुष वेतो होय तेना पर त्रण पहोर सुधी वेसवुं नहीं चौथी
वामे स्त्रीनु रूप अगनो काति जोवा नजर मारु नहीं पाचमी
वामे स्त्री पुरुष जीतने अतरे रमता होय त्या ब्रह्मचारीए
रहेवुं नहीं ठठी वामे पूर्वना जोग गिलासने संजारे नहीं

સાતમી વાને કામોદ્દીપક આહાર કરે નહીં. આઠમી વાને મર્યાદા વહાર ઝોજન કરે નહીં. નવમી વાને દેહને શણ-
ગારે નહીં એ વેદનું વિકસ્વરપણું ટાલવાને વ્યવહારે પ્રથમ
જેદ જાણવો. વીજો જેદ તો નિશ્ચયથી વેદ વિકૃતિ ટાલવાને
અંતરમાં વિચાર કરવાનો છે. સંયતિ પદે વેદ વિકૃતિ પામ-
વાનુ મૂળ કારણ જોડણ તો સમક્તિ મોહનીય છે.
વઢી ચારિત્ર મોહનીયની ત્રણ ચોરુમીઓનો તો ક-
યોપશમ થયેલો છે, પરતુ ઉદયતાની અધિકતાઈ યોગે ડ-
ઠાઠા કરે ત પરાજવ છે વઢી સજ્વલનના કપાયનો પરા-
જવ પણ પ્રમાદ પ્રસંગે વિશેષ છે. વઢી નોકપાય
તેમા હાસ્યાદિક પદ્ (૩)નો અને વેદનો કયોપશમ તો વહુ યા
થયો નથી તેનો પરાજવ છે ઇત્યાદિ મોહનીય
કર્મની પ્રકૃતિનું પરાજવ પ્રમાદ ગુણઠાણે પ્રમાદ પ્રસંગે
અધિક હોવાથી વેદની વિકૃતિ થાય તેને ટાલવાને અર્થે
ઘટમાં સહજ જાણે જેદજ્ઞાન જાગૃતિપણુ પામે અને સહજ
વીર્યની સ્ફુરણ થાય, વઢી અપ્રમત્ત ગુણઠાણ મિત્રની મિ-
ત્રતા ડઢતા પામે અને તેના યોગે ઉપર કહેલો ઉપાધિ યોગ
તેને નિર્જેરે અને ઉદયાગત પ્રાપ્ત ન થયો તેને ઉપશમાવે
ત્યા પ્રમાદ ગુણઠાણે આવડુ વધ થાય ત્યારે આઠમા અ-
ર્ધ ગુણઠાણે પ્રયાણ કરે, ત્યા વેદ વિકૃતિનો સંજવ નથી
એ નિશ્ચયથી વીજો જેદ કહ્યો. જ્યારે આત્મા વઢીડ થાય
ત્યારે તે વાત વને હવે ત્રીજા જેદમા વેદ વાંધવાના સ્થાન-
કને ત્યજવાં જોડે ત્યારે ત્રણ વેદનો વધ પ્રથમ ગુણઠાણે કહ્યો

ઠે તેમાથી નપુસક વેદનો વધ વીજા સાસ્વાદન ગુણગણે
ટલે અને સ્ત્રી વેદનો વધ ત્રિજા મિશ્ર ગુણગણે ટલે સમ-
કિત ચોથા ગુણગણાની સાચીતીએ એક પુરુષવેદનો વધ
ઠે તે નવમા અનિરૂત્તિ ગુણગણાને અંતે શ્રેણીયે ટલે વસમા
સૂક્ષ્મ સપરાય ગુણગણે ચઢોએ ત્યાં વેદનુ અવધપણુ ઠે.

હવે ચોથો જ્ઞેદ વેદના વધની સત્તાની યોગ્યતાના
સ્થાનકને તજવું તે અગ્યારમા નપશાત મોહ ગુણગણા સુધી
આત્મપ્રદેશે વેદના વધના કર્મદલ સત્તાએ નપશમ શ્રેણીની
અપેક્ષાએ હોય માટે વેદના વધની સત્તાનો અજ્ઞાવ તો
ધારમા ક્ષીણમોહ ગુણગણે તિતરાગ જાવે સન્નવે એ દશ
જેવે યતિ ધર્મ કહ્યો હવે ક્ષાયક સમકિત કહે ઠે, પરતુ
ક્ષાયિક સમકિત પામવું તે જીવને કાફ સહેજ નથી ઘણું
કુર્લજ ઠે તે કિંચિત્ વર્ણવે ઠે સમકિતાદિ ધર્મ પામવાનો
યોગ્યતા શુદ્ધ પદ્ધિયા જીવને યૌવન અવસ્થા પ્રાપ્તિ શાસ્ત્રની મર્યા-
દા વ્યવહાર પૂર્વક સતાર અર્થ પુરૂગલ પરાવર્ત વાકી રહે ત્યાંથી
કહીએ પણ સમકિત ધર્મની પ્રાપ્તિ સહિ પચેડિમા ઠે અને સં-
જિ પચેડીપણુ પામવું પુન પુન. કુર્લજ ઠે મહા પુણ્યયોગે સપ
જે અને તેમા પણ મનુષ્ય પચડિ પણું શ્રેષ્ઠ ઠે તે પામ્યા, તેમાં
કદાચ ક્ષયોપશમ જાવની હાનિ થઈ તો પાચ ઇંડ્રિયોની ચેત-
ના હણાઈ જાય ત્યારે શ્રાણ ચેતનાના અજ્ઞાવે સદગુરુનો નપદેશ
પમાય નહીં અને ચક્ષુ ચેતનના અજ્ઞાવે જિન પ્રતિમા તથા
મુનિવરના દર્ગન થાય નહીં, અને મન પણ અવલ કુવાના

પાણીની પેઠે હુધ્યાન વાસનાએ વાસિત રહે તો સમક્તિ
ધર્મ શી રીતે પામી શકાય ધારો કે પાંચ ફઝિયો પામ્યા
પણ અનાર્ય ક્ષેત્રમાં જન્મ થયો તો ત્યાં દેવગુરુની જોગવાઈ
મળવી દુર્લભ થઈ પકે કદાચ આર્ય ક્ષેત્ર પામ્યા પણ
જન્મથી રોગી થયા તો એ રોગ ટાલવાની ચિતામા તથા
દુઃખમાં કાલ જાય પણ ધર્મ પામવાનો વખત આવે નહીં
નિરોગીપણું અને ફઝિયો સપૂર્ણ પામ્યા પણ આર્ય ક્ષેત્ર
અને શ્રાવકના કુલમાં જન્મ થયો નહીં તો કેવળી કથિત
ધર્મ મળે નહીં. પૂર્વોક્ત યોગવાદથી શ્રાવક કુલમાં જન્મ્યા
તો પણ સદ્ગુરુનો ઉપદેશ મળવો દુર્લભ કારણ કે સમ-
ક્તિ ધર્મ ઠે તે તો અરૂપી આત્માનો ગુણ ઠે અને તેથી
વસ્તુનો નિર્ણય કરવાનો ઠે અને વસ્તુ ગતે વસ્તુ ધર્મ
રહ્યો ઠે તેની શ્રદ્ધા કરવી ઠે, અને પુદ્ગલાદિ વસ્તુ આ-
ત્માથી જિન ઠે તેને વિષે ત્યાગ બુદ્ધિ કરવી ઠે એ તત્ત્વની
વાત જ્યાં ત્યાં પામી શકાય નહીં. એ તત્ત્વને તો સ્વસ્વરૂપ
રમણી, સહજ જાવ વિલાસી, આત્મજ્ઞાની જરૂ જાવથી
ઉપરાંત થઈ ઝજાગર દશાને પામેલા, નય નિકેપાના જાણ,
સ્વાદ્વાદ વાદી, કરુણાસાગર શ્યાદિ ગુણગણ યુક્ત વહુ
ધુત ગીતાર્થ જે સદ્ગુરુ, તેમનો ઉપદેશ પામીએ, ત્યારે સમ-
ક્તિ પામવાનો વખત આવે એવા ગુરુ મળવાનો યોગ
ચોથે આરે પણ સર્વ ક્ષેત્રે સદા હોતો નથી, તો દુપમ કાલે
ક્યાંથી પામીએ એ સદ્ગુરુ પુણ્યોદય જોગે મળ્યા તે ઠતાં
પણ ગુરુ મહારાજ પાસે જતાં આલસ્ય આવે. આલસ્ય

काठीओ गुरु पासे जता रोके. ससारनुं काम वगमे ठे ते करीने जजो ते कामनो पार आवे नहीं अने गुरु पासे जवाय नहीं, तो धर्मशी रीते पामे. एम करता जोरा-वर थाय तो आलस त्यागी संसारना कामने पुठ देइ गुरु पासे आवे त्या बीजो मोह काठीयो आवीने उजो रहे गुरु संसारी जीवने प्रथम वैराग्योपदेश करे कंचन कामिनी विषयादिना त्यागनो उपदेश थाय त्या मोह पामेला प्राणीनी रुची तेना उपरथी न उठे त्यारे मोह काठीओ श्रीजा अथवा काठीआने बोलावे, ते आवीने खनो थाय त्यां गुरु महाराजना दोपो जोतो फरे एक सरसब जेटलो दोष होय तो तेने मेरु समान मोटो करीने कहे अर्थात् निंदा करे, एवो जीव बोध ही रीते पामे, तो-पण करुणाना सागर हित वाठक गुरुराज तेने उपदेश करे त्यारे अवज्ञा काठीओ चोथा मान काठीआने बोलावे. ते आवे त्या पोतानी मोटप आवे तेथी गुरुरायने यथास्थित नम्रता पुर्वक वदन पण करे नहीं बळी गुरुराय उपदेश करता होय अथवा सज्जाय ध्यान करता होय ते वखते गुरुने धर्मलाज देवानी तथा समजुने मुख्यताए बांदवानी मर्यादा पण नथी कारण के धर्म लाजने इछे तेने ते वखते गुरुराय उपयोग चुकावीने बहुधा तो धर्मलाज दे नहीं त्या जेने मान काठीयो नड्यो वे ते पुरुष गुरुने अजिमांनी वरावे अथवा काठीआने आगळ करी लोकोने मोमे बो लतो फरे के शुं गुरु पासे जइए ! गुरुने वादीए तो पण

धर्मलाज दे नहीं. ते मोटपना लीधे देता नथी, एम गुरुने माथे प्रथम तो अठता दोपनो आरोप कर्यो हतो. वळी बीजो मान मोटपनो आरोप करे, वळी अवज्ञाए पाठळ बोले के हवे तो हु वांदतो पण नथी. एम तेथी ते जीव बोध शी रीते पामे. त्यार पठी मान काठीओ पांचमा क्रोध काठीआने बोलावे. क्रोध आवे त्यारे बीजा जाइओना वार्या ठतां पण वळे नही. क्रोधना अजावे तो गुरु महाराजना पाठळ खबरी निंदा करतो हतो, हवे तो गुरु महाराजना सामोज तीखो थडने करुवां वचन कुयुक्तिथी बोले परंतु गुरुराज कमाना समुद्र ठे तेथी सर्व सहन करे. वली सु-बुद्धिना प्रेर्या थका गुरुराज पश्चात् उपदेश करे त्यां क्रोध काठीओ ठठा प्रमाद काठीआने बोलावे ते काठीओ आव्यो एटले कांतो उर्तीगण लेइने उंधे के एक बीजानी साथे संसार कयनीनी वातो करे, तेथी तेने उपदेश संज्ञळाय नही ए बोध शी रीते पामे. त्यारे गुरुराय तो ज्ञानी ठे तेथी विचारे के ए उधे ठे अथवा विकथा करे ठे ते पो-ताना घरनुं काम पर्युं मुकी अहीं आव्यो ठे अने अहींथी लाज लेइ जशे नहीं माटे ए जीवने वारुं- एम करुणा ला-वीने गुरु कहे के तमे कां तो उघो ठो के कां तो विकथा करो ठो माटे प्रमाद ठोनी सावधान थइ उपदेश सांजळो. आवो अवसर फरीने नहीं आवे त्यारे प्रमाद काठीआये सातमा कृपण काठीआने बोलाव्यो. ते आव्यो त्यारे ते अवसरे ज्ञान पूजवानो वखत ठे ते काम मारे करवु पने अ-

यवा प्रशस्त मार्गनी टीप चालती होय अने पोतानामां शक्ति ठे माटे ठती शक्तिवाळाने सौ कहे ठे ते श्रवसरे कृपणताने खीधे वात काढता पहेलां आगळयी ठगी जाय अने उपदेश श्रवणनी दरकार न राखे एवो जीव बोधशी रीते पामे

वळी प्रथमथी आलस काठीआने पुठ देइ उपदेश सांजळवानो रागी ययो ठे ते बीजा दिवसे आवे ह्यारे कृपण काठीओ आवमा जय काठीयाने प्रेरणा करे अने ते आवे गुरुराय उपदेश करे अने त्या ज्ञव्य जीवो साजळे के आ ससारना प्रवर्तनमा बहुधा जीवो आर्तध्यान अने रौड ध्यानना ध्याता ठे तेथी केटलाक तिर्यच गति उपाजें अने केटलाक नरक गति उपाजें अने नरकना डु खनो विपाक तो अति कटुक, तेनो जोगदारी ते थाय, माटे विवेकी मनुष्यने ससार त्यजवा योग्य ठे. एम साजळता जय काठीओ चितवे ठे के गुरुराज तो नरकना डु ख ससार कारणे देखामे ठे अने जीवने जयज्रांत करे ठे माटे मारे अणगार पदमा परिपह उपसर्गादि डु.ख देखामी ससारमा स्थिर करवो वळी गुरुराज उपदेश करे त्या ज्ञय काठीओ नवमा शोक काठीआने बोलावे एटले मातपिता, जाइ, जोजाइ, पुत्रादिक मरी गयां होय तेथी देवदर्शन करवा जिनमदिरे तथा उपदेश साजळवा उपाश्रये जता शोक काठीओ आवीने रोके अने बोले के आवो केर थइ गयो माटे त्या तो जवाय नही जो जइ तो

सारु न कहेवाय. परतु स का कौ शय अने दी-
करो दिकरी परणे ए तो नञ्जनी गुरुपासे जतां
श्रुचण आवे ते गोद कर्तव्ये सो देहीं तो बोध शी
रीते पामे तेमा वळी केवळ सोचें सोच काठीआने
जीती गुरु उपदेश तांजळें सोचें सोच काठीओ द-
समा कुतुहल काठीआने सोचें सोचें तो पर्युपणनो
मोटो दिवस होय सोचें सोचें मोटी तिथि होय
त्यारे सज्जानी मध्ये सोचें सोचें पंचात आदि
विकथा करी वक्तव्य सोचें सोचनी वात सांजळी
शकाय नही छेने सोचें सोचें क्या करीने बेराइ
जाय. वळी श्रुतें सोचें उपदेश करे, श्रोता
सांजळे त्यां सोचें सोचें रमण काठी-
आने बोलावे सोचें सोचें सामी दृष्टि न
करे अने श्रुतें सोचें सोचें जंतो स्त्री वर्गनुं सह
जुए अने सोचें सोचें सोचें जुए एस चो-
दृष्टि फेरे सोचें सोचें सोचें सोचें नही
नमां घटुं सोचें सोचें जीव बोध
पामे सोचें सोचें सोचें त्यां रमण
वारमा सोचें सोचें त्यारे
सराज सोचें सोचें असं-
सोचें सोचें सोचें सोचें जशे. तुं एने चपल मन
व सोचें सोचें सोचें सोचें आवे वे. एस गुरुरायनुं
काठीआने दूर करी

અપ્રજ્ઞાગ પ્રમાણમા અનતા જીવ કહે છે, એ વચનમાં અજ્ઞાન કાઠીઝ શંકા સંદેહને આગલ કરે અને તે વચન સંદેહ નહીં ત્યારે ગુરુરાજ સૂક્ષ્મ યુક્તિ કરી અસંખ્યાતાના અસંખ્યાતા જોદ છે તે વતાવે, અનંતાના અનંતા જોદ છે તે સમજાવે તો પણ તુછ બુદ્ધિથી સમજી શકે નહીં. વઢી ગુરુરાય પ્રરુપે કે પાપ કરવાથી જીવ નરકનાં હુ.સ્વ જોગવે, અને પુણ્ય કરવાથી જીવ દેવલોકનાં સુખ જોગવે. આશ્રવ પાપબંધ હેતુ અને સવર ધર્મહેતુ વઢી તપશ્ચર્યા યોગે સયમ પાલ્લતા ક્રમાદિ દશ પ્રકારનો યતિ ધર્મ પ્રહતા સંવર થાય. પાંચ ફડિયોના વિષય જોગવતાં વઢી પાપસ્થાનક સેવતાં આશ્રવ થાય, ફર્યાદિ ઉપદેશ કરે પણ અજ્ઞાન કાઠીઝ જેને નમ્યો છે તેની અજ્ઞામા તે વાત આવે નહીં, ત્યારે ઘોલે કે જગતમાં ઉપદેશ ફુશલ તો ઘણા છે, કોણ સ્વર્ગ અને નરક જોઈ આત્મ્યું છે પુણ્ય અને પાપ તે શું છે? જાણે તેને પાપ લાગે અજાણ્યાને પાપ લાગતું નથી એમ ઘોલે એ અજ્ઞાન કાઠીઝ મહા વઢ-વાન અતિ હુદ છે હવે ગુરુરાય અજ્ઞાનને દશે વિશાથી નસામવાને સૂર્ય સરસા છે તે કહે છે કે હે જાહ! તુ સ્વર્ગ અને નરક માનતો નથી એટલે પરજવ ન માન્યો પરતુ આ મનુષ્યના જવમા એક પાલ્લલીએ બેસે અને બીજા ઉપાદે એક રોગી અને બીજો નિરોગી છે કોઈ અંધ છે, કોઈ મૂગો છે કોઈ પાગલો છે, કોઈ વહેરો છે, કોઈ વઢવાન છે કોઈ નિરવલ છે, એકના મનોરથ પૂર્ણ થાય છે અને બીજાના

યતા નથી, એ સર્વ પુણ્ય પાપનાં ફળ છે તે તું વિચારી જો. વઢી તને ઝાંકા ઝઞે તો વોલ ત્યારે તે વિચાર કરવા લાગ્યો. અજ્ઞાન કાઠીઆને વોલવાને માર્ગ ન જરૂયો, ત્યારે અજ્ઞાન કાઠીઆએ તેરમા વ્યાકેષ કાઠીઆને વોલાવ્યો. હવે ગુરુ-રાય અધ્યાત્મનો ઉપદેશ કરે છે આત્મિક જ્ઞાવની પ્રરૂપણ થાય છે. ત્યાં જ્ઞાન તે આત્મા દર્શન તે આત્મા, ચારિત્ર તે આત્મા. આત્મા આત્મા થકી જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર પામે. પુદ્ગલથી કરેલો ધર્મ આત્માને સ્વપ લાગતો નથી. ત્યાં વ્યાકેષ કાઠીઉં વોલે છે કે, સામાયક, પ્રોસહ, પન્નિકમણ આદે ક્રિયા કરીએ ઠીએ તે આત્માજે કરે છે. તેને ગુરુ કહે છે કે હે જાણ! તેં કહ્યું તે વ્યવહારના ન્યાયે ઉપચારે આત્મા કરે તે એમ કહીએ; પણ આત્મા તો કાયાથી જુદો અંતર વ્યાપકપણે રહ્યો તેને ડંઢલો, જાણપણું કરો, પઠી તેમાં રમણ કરો, એથી આત્મિક ધર્મ પામશો. પુદ્ગલ યોગે ક્રિયા કરીએ અને એ-કાંતે પોતે કર્તાપણુ માનીએ તેનું નામ મિશ્યાત્વ છે તું હજુ સુધી આત્માને જાણતો નથી અને ધર્મને ડંઢલતો નથી તેથી હું તને દૃષ્ટાંત સાથે નયપદ્ધત યુક્ત આત્મધર્મનું જાણપણું કરાવુંતું તારું મન વ્યાકેષે કરી મલીન છે, હુધ્યાને કરીને હણાયું છે તે મનરૂપ જલને સ્થિર ચિત્ત ધ્યાનરૂપ ઘટમાં જર પડેલે નિર્મલ થશે અને અનાદિનો વ્યાકેષ કાઠીઉં તારી કેમે લાગ્યો છે તે એની મેલે રીસાડ જશે. તું એને ચપલ મન કરી વોલાવે ત્યારે તે તારી પાસે આવે છે. એમ ગુરુરાયનું હિત વચન સાંજઢી શ્રોતાયે વ્યાકેષ કાઠીઆને દૂર કરી

स्थिर मने सन्मुख दृष्टि जेम सोयना नाकामा दोरो परोवे तेम दृष्टी करी गुरुमहाराजनां नय गर्जित वचनो वरसे ठे ते वचनरूप मेघदृष्टिने मन, पात्रमा जीले गुरुराय प्रथम दृष्टात पूर्वक सात नये घट गवेपे ठे नैगमनय माटीने घट माने एटले माटीमा घटपणानो आरोप करे संग्रहनय माटीनी सत्ताए घट होवानी योग्यता रही ठे ते माटीने घट माने, एटले तेणे बेलु आदि ग्रहण करी नही, कारण के बेलुमा घट होवानी योग्यता नथी नेने उवेखी दीधी व्यवहार नय माटीने घट न माने, घट ने घट माने, चित्रना घटने घट माने काचा वा काणा घटने घट माने ऋजुसुत्र नय चित्रना घटने वा काणा घटने तथा काचा घटने घट माने नही. ए नये त्रण घट न मान्या, कारण के चित्रना घटमा पाणी रहेवानु स्थानक नथी, बळी काचो घट ते पाणी जरता गळी जाय थने काणा घटमा पाणी न रहे, माटे ए त्रणने उवेखीने अखरित पाको घट मान्यो शब्द नय एवा घटने घट मानतो नथी कारण के तेना धर्मे वर्ततो नथी एटले अदर जळ नथी माटे जे घटमा जळ ज्युं ठे ते घट तेणे ग्रहण क्यो समजिरुढ नय परिपूर्ण जरेलो किंचित् पण उणो नथी तेने घट माने एवंभूतनय परिपूर्ण जल जरेखा घटने घट माने पण स्त्रीना माथे चढेलो जल धारण क्रियाने करतो ठतो वर्ते ते घट ए सात नय पद्दे घट गवेप्यो, हवे दृष्टांत पूर्वक सात नय पद्दे जीवनु थने धर्मनुं जाणपणुं कहे ठे

चाहे ठे. अही नाम मात्र आरोपणे धर्म कह्यु हवे संग्रह-
नय कहे ठे, जे असख्यात प्रदेशी ते जीव. अहींआं एक
आकाशास्तिकायना प्रदेश टळ्या, बीजाद्रव्य जेगा गणाया
अने बोले के जे वकेराए आदर्यु ते धर्म, एणे अनाचार
ठोरयो परंतु कुळाचारन धर्म कह्यो व्यवहारनय चर्मचहुए
देखे तेने माने, एटले चर्मचहुए नर नरकादि गति पर्याय
ते काया दीठामां आवे तेने जीव माने, तेमां तिर्यंच गति
ए जेने एक स्पर्शेंद्रि ठे तेने एकेंद्रि माने, मुख वधे तेने
वेहेंद्रि माने, नासिका वधे तेने तेहेंद्रि माने, चहु वधे तेने
चौरेंद्रि माने, कान वधे तेने पंचेंद्रि माने, मन वधे तेने
सन्नि माने, मनुष्यने मनुष्य माने, देवने देव माने, नारकीने
नारकी माने, एम चार गति उदिक आवसां कही ठे; तेना
जेद जेदांतर करतां जीवना पांचसेने प्रसठ जेद गवेपे ते-
मां जीवनुं स्वरूप तो हाथमा आवे नहीं, कारण के जीव
स्वरूप तो सहज जावे उपयोगादि लब्धियोगे अंतरगत
स्वजावे रह्युं, तेनु ग्रहण न थयुं, अने पूर्वोपार्जित शुभा-
शुभ कर्मना उदययोगे प्राप्त थया जे गति पर्याय ते जीवे
ग्रहण कर्या तेने जीव मान्यो. हवे मन वचन अने काया
ए त्रणे योग पाम्या ठे तेथी शुभ व्यवहार ग्रहण करी
आवश्यक, पक्षिह्वणादिक क्रिया करे तेने चारित्र माने,
उपवासादि करे तेने तप माने, नवकार मंत्रादि जणे तेने
ज्ञान माने, देवगुरुने धर्म ए त्रण तत्त्वनी श्रद्धा तेने सम-
कित माने. ए व्यवहारनय पक्षे जीव अने जीवनो धर्म कह्यो.

हवे ऋजुसूत्रनय कहे ठे तेना वे जेद. एक स्थूल
 अने बीजो सूक्ष्म स्थूल ऋजुसूत्र ते शुद्ध क्रिया करे तेनी
 अवर मन योगनी यथास्थित रमणता ठे, ते जोव पुन्यनो
 ग्राहक थाय यावत् देवगति ए नव त्रैवेयक सुधीनु पुन्य
 उपाजें, परंतु संज्वलन कपायनो उदय होय अमायी होय
 अने प्रथम सघयणनो धणी होय तो वने. एटले कोइक
 जीवने पेहेला गुणगणे पण संज्वलन कपायनो उदय
 होय ठे हवे बीजो जेद सूक्ष्म ऋजुसूत्र ते शुद्धाशुद्ध क्रि-
 यायी रहित थइ यथाप्रवृत्तिकरण करी बीजु अपूर्वादि-
 करण करे त्यां तत्त्वातत्त्वनी यथास्थित गवेपणा करता सू-
 क्ष्म जावनो ग्राहक आत्मा ठे सहजवीर्यनी स्फुरणा थाय
 ठे. उपयोगीक जावठे. उत्तरोत्तर अध्यवसायनां असंख्याता
 स्थानके चढतो चढतो वतें ठे, ते जावमा स्थिरपणे सूक्ष्म
 मनयोग सहचारी ठे, ते सूक्ष्मऋजुसूत्रनय एम वेठ जेदने
 पामे तेने जीव माने, अने जाव गवेप्यो तेने धर्म माने हवे
 शब्दनय पामे एटले सर्वथा प्रकारे मनयोग स्थिर भाय,
 त्यां ग्रंथिजेद करी समकित पामे, तेनु कारण सूक्ष्मऋजु-
 सूत्रनय ठे, त्या आत्माना सहज जावे गुणपर्यायनी प्रवृत्ति
 उपयोगी जाव सहज वीर्यनी स्फुरणाए शुरू परिणतिनो
 अंश प्रगट कर्यो ग्रंथिजेद अवसरे ए समकित बीजना
 चडनी रेखा पूर्वक अशे अविनाशी आत्मा कहीए, गुण-
 गाणु चोथु कहीए, मतिश्रुतज्ञान कहीए हवे चोथा गुण-
 गाणाथी चढवु ते शुरू व्यवहारे उद्यम करता चढे ते वठा

सातमा गुणगणा सुधी चढे, यावत् वृद्धिये अगियारमा
सुधी पण उपशम श्रेणीये चढे. हवे आखो जव स्थीतिमां
जीव उपशम समकित अने सास्वादन समकित पामे तो
पांचवार पामे अने क्षयोपशम समकित तो असंख्यातीवार
आवे ने जाय, एटले जेम चंद्र जगीने आथमी जाय तेम
समकित पण आवे ने जाय. परंतु आत्म सत्ताये ग्रंथिजेद
थयो ते जतो नथी, पण मिथ्यात्वनु दळ फरी वळे ठे एम
करताकरतां ज्यारे संसार स्थीति घटी जाय एटले उत्कृष्ट
सातआठ जव संसार ठे, अधिक नथी. वळी काळ आश्रीने
बासठ सागरोपम जाऊरो संसार बाकी रहे. ने
क्षय उपशम समकित पामे तो कौशकने जाय नहीं.
वळी क्षायक समकित तो उत्कृष्ट जागे जेने तेज्जीस सागरोपम
जाऊरो संसार स्थीति काळ बाकी रह्यो होय अने जव
आश्री त्रण चार जव होय ते पामे, बीजा न पामे अने
क्षायक समकित पाम्या ते फरीने जाय नहीं. एटले उप-
शम अने क्षय उपशम समकित, सादि सांत जागे ठे, अने
क्षायक समकित सादि अनंत जागे ठे. हवे क्षायक समकित
पामवानो प्रथम समय अने समकित मोहनीना चर्नआ-
सने खपाववानो ठेह्यो समय तेने वेदक समकित कहीए,
ते समकित एक समयनी काळ स्थीतिनुं जीव एकवार
पामीने क्षायक समकितवंत थाय तेना वे जेद (१) शुद्ध
क्षायक (२) अशुद्धक्षायक, अशुद्धक्षायकः—ते पामतापे-
हेलां आवता जवनुं आयुष्य बाधीने क्षायक समकित पामे,

समकितवंत थाय उपशम श्रेणीए प्रथमना त्रण संघयणी जाणवा; एम चोथा गुणगणार्थी अगीआरमा गुणगणा सुधी जे जीवो वत्तेवे तेने शब्द नय जीव माने अने जीवनो धर्म माने.

हवे समचिरुदनय क्षीणमोह वारमा वीतराग गुण-
गणार्थी अयोगी चौदमा गुणगणाना अंतसुधी केवलज्ञान,
केवल दर्शन आदि क्षायक लब्धिवंतने जीव, ने तेना धर्मने
धर्म कहे ठे, अने एवचूतनय आत्माना असंख्यात प्रदे-
शनो निविरुधन एक समय काले सम श्रेणीए बीजा आ-
काश प्रदेशने अणस्पर्शते लोकाग्र जागे सिद्ध क्षेत्रे एक
योजनना त्रेवीस जाग नीचे मुकीने चोवीसमा जागे उपर
अलोकने अग्नीने सादि अनत जागे स्थिर रहे, ते सिद्ध
जगवानने जीव अने वर्मी माने एसात नय पक्षे जीवतुं अने
धर्मतुं स्वरूपकथुं तेनु नाम जीवने तेजधर्म आत्मा आत्म श-
क्तिये प्रगट करे, पुद्गलना कृत्रिम बळे गुणगणे चढातुं नथी;
आत्म बळे अने क्षयोपशम योगे जीव गुणगणे चढे. वळी पुद्ग-
लतुं वळ सहचारी गणीएतो अपेक्षा कारणमा ठे ने अपेक्षा
कारण ते कांइ साधनमा गणातुं नथी. ए तो पूर्वोपाजित
कर्मना उदययोगे प्राप्त थयुं तेनो विज्ञाग जेद ज्ञाने वहेंची
जिन्नजिन्न परिणमावी चेतन पोते पोताना अव्य माने, पो-
ताना गुणगत स्वभावमा रमणता करे, त्यां ज्ञान, दर्शन,
चारित्र धर्म शब्दनय प्राप्तिथी आत्मिक कहीए. हवे पाच
कारण मढ्यां मोक्षरूप कार्य नीपजे, ए पांच कारणने माने,

सदेहे ते जीव समकित्तीठे अने पाचमाथी एक पण न माने
 पटले उथापे ते मिथ्यात्वी जाणवो हवे पाच कारणना नाम
 कहेवे (१) काल (२) स्वज्ञाव (३) नियत (४) पूर्वकृत (५) अने पुरुषा-
 कार, ए पाच जेद कहा, तेनो अर्थ कहे ठे प्रथम काल
 कारण ठे ते पाच जरतने पांच पेरवत ए दशक्षेत्रनी अपे-
 क्षाये अवसर्पिणी काले चोथो आरो अने उत्सर्पिणी काले
 त्रीजो आरो ए काले जीव मोक्षनु साधन करी कार्य करते ते
 कालने कारण कहिए वळी पाच महाविदेह क्षेत्रेतो सदा-
 काल जैन तीर्थ प्रवर्तें ठे, शासननो विरह काल न आवे,
 माटे त्या सदा सर्वदा काल कारण ठे अही कोइ पुढे के
 काल कारण कह्यो तो ए काले अजवी जीव केम सिद्धता
 कार्यने पामता नथी ? तेनो उत्तर हे जाइ ! काल तो मळ्या
 परंतु अजवी जीवोमा सिद्धता कार्य नीपजाववानो स्वज्ञाव
 नथी तेथी न पामे, केमके काल स्वज्ञाव वे कारण मळ्यां
 जोइए तेवारे फरी पुढे, के जवीजीवोमातो मोक्षे जवानो
 स्वज्ञाव ठे तो सर्व जवी केम मोक्षे जता नथी ? तेनो उ-
 त्तर, हे जाइ, काल स्वज्ञाव ए वे कारण मळ्यां परंतु नियत
 कहेता निश्चय समकित पामे त्यारे मोक्ष कार्य नीपजे, पटले
 काल, स्वज्ञाव अने नियत ए त्रण कारण मळ्या जोइए
 तेवारे पुढे के समकित्तादि कारण तो आणद कामदेव आदि
 श्रावकोने हता, तो मोक्ष कार्य केम न पाम्या ? तेनो उत्तर
 हे जाइ ! ए श्रावको समकित्ती ठे परंतु पाचमा गुणगणे
 चार व्रत धारी श्रावकने रोचक समकित कथ्युं ठे. वळी ठछा

सातमा गुणगणे संयति पदे नेवेकोटिनां पञ्चस्काण पाळनार
 साधुने कारक समकित कह्युं ठे ए वे जेद ऋयोपशम समकि-
 तना ठे. ए समकित निश्चयना पकनुं ठे, परंतु समळ ठे,
 कारणके समकित मोहनीनो उदय तेनुं नाम कय उपशम-
 ज्ञावनु समकित कहीए ठीए अने समकित मोहनी ते
 मिथ्यात्वनुं शुभदळ पुद्गल ठे, परंतु सत्ताए अशुभ ठे,
 दृष्टांत जेम खसखस ठे तेम समकित मोहनी ठे एटले स-
 त्ताए जोतां खसखसनो एक दाणो ते जेरनो पटारो ठे, ए-
 टले विपनुं बीज ठे, तेम समकित मोहनीनो उदय ठे तेमां
 विपाके जाव मदिरानो ठाक नथी, परंतु सत्ताये ठे, ते कारणे
 मोक्ष कार्य न करी शक्या. त्यारे फरी पुठे के श्रेणीक राजा
 तो क्षायक समकिती ठे तेमणे मोक्ष कार्य केम न कर्युं ?
 तेनो उत्तर हे जाइ श्रेणीक राजा क्षायकसमकिती ठे, परंतु
 चोथुं कारण पूर्वकृत कर्म एटले ज्ञानावरणी आदि आठ
 कर्म तेमां चार घाती अने चार अघाती ठे घातीमां बळीउं
 मिथ्यात्व अने अघातीमां बळीउं आयुष्य ठे मिथ्यात्व ते
 ते अनंत पुद्गल परावर्त्त संसार स्थीति पर्यंत मोक्ष कार्य
 करवामां विघ्न कर्त्ता ठे, ते विघ्ननो क्षायक समकित पाम्यां
 अज्ञाव थयो अने आयुष्य कर्म ठे ते उत्कृष्ट तेबीश सा-
 गरोपम जाजेरुं मोक्ष कार्य करवामां घात कर्त्ता ठे ते घात
 कर्त्ता आयुष्य कर्म बांधीने श्रेणीक राजा क्षायकसमकित
 पाम्या, ते कारणे मोक्ष कार्य करी शक्या नहीं, जो क्षायक
 समकित पाम्या पहेलां आयुष्य कर्म न बाध्युं होत तो

तदज्ञवे मोक्ष कार्य थात त्यारे पूठे के मरुदेवा माताने चार कारण मळ्या पण पाचमो पुरुषाकार उद्यम कांइ कीधो नथी अने मोक्ष कार्य तो कर्तुं तेनो उत्तर हे जाइ कपकथे-णीए चढवानो शुक्ल ध्यान ध्यावारूप उद्यम कर्षो ठे माटे पाच कारण मळे जीव मे क कार्यने पामे ए वात यथार्थ सत्य ठे

हवे समकितन जाणवा माटे निरधार करवा माटे ठ वोल विवरीने कहे ठे तेमा प्रथम जेद तत्त्वार्थे निर्देश एटखे उपदेश जीवादि नव तत्व ठे, तेमा तत्व तो वे ठे, एक जीव ने बीजो अजीव ए वे वस्तु ठे एटखे सवर निर्जने मोक्ष ए अण तो जीवना गुण ठे, ते जीवर्था अजेद ठे, ने पुण्य, पाप, आश्रव अने वंश ए चार तो शुभाशुभ प्रकृत वस्तुगते पुद्गल ठे पुद्गल पुद्गलने मळे ठे, ब-धाय ठे, निखरे ठे ए धर्म पुद्गलनु पुद्गल सबधी ठे वळी धर्मास्ति, अधर्मास्ति, आकाशास्ति ने काळ ए चार अव्यने अजीव कहीए तो ए कइ सबधी नथी, अनादि सबधे ए चार अव्यर्था जीव पुद्गलनु परिणमन जिन ठे अने जीव पुद्गलर्था ए चार अव्यने प्रत्येके प्रत्येके पोतानु पोतामा परिणमन ठे माटे ए चार अव्य शुरू ठे, ते कारणे सबधी नथी निमित्त मात्र जीव पुद्गलने गति स्थीति अवकाशादि हेतु ठे अने जीव पुद्गल वे अव्यनु आ नादि संबंधे एकपणु मीलितउ पण वर.

द्रव्यास्तिक नयपद्धे जिन्न परिणमन पोतानु पोतामां ठे, एम वस्तुगते वस्तुने उल्लखी विज्ञाग वहेचण करवारूप निरधार करवो, यथास्थित श्रद्धा करवी, बाह्य दृष्टि टाळो अंतर दृष्टि करवी तेने निर्देश कहीए, ए प्रथम जेद कह्यो हवे बीजो जेद स्वामित्व, ते समकित पामवाने अधिकारी देव, मनुष्य, तिर्यंच अने नरक ए चार गतिमां संन्नि पंचेद्रि जीवो ठे, तेमा जेनी संसार स्थीति अर्द्ध पुद्गल परावर्तनी अंदर रही ठे ते जीवो वीर्य फोरवीने समकित गुण प्रगट करे तो थाय, माटे तेमने समकितना स्वामी कहीए ए बीजो जेद कह्यो हवे त्रीजो जेद समकित पामवानुं साधन एटले कारण ते वे प्रकारे ठे एक अंतरथी ने बीजुं बाह्यथी अंतरथी तो चारघाती कर्मनी प्रकृतिउनो क्षय उपशम, बळी मोहनीनो उपशमजाव, जाति स्मरण ज्ञाननी प्राप्ति, तेने अंतर कारण कहीए, अने बाह्य कारण तो उदिक जावनी अपेक्षाए शाता अशाता, मान अपमान क्रुद्धिनी हानी वृद्धि गुरु आदि सत समागमनु मळबु इत्यादि अनेक कारण चारे गतिमा रखा ठे, ते कारण योग अंतर कारणनी प्राप्तिना अन्तरे तो जीवो मिथ्यात्व मोहनीआदि कर्म बंधना कर्ता थाय ठे अने अंतर कारणनी प्राप्ति थइ त्या जीव बाह्य कारणनो अपेक्षाए समकितनादि गुण निग्नव करे ठे ते उपशम क्षयउपशमादि जेदे चारे गतिमा समकित पामवानो संनव ठे, ए त्रीजो जेद कह्यो हवे चोथो जेद अधिकरण एटले आत्मिक शक्तिए समकित गुण प्र-

ગટ થયો, અને પ્રગટ થઈને આત્મામા અન્નેદ સર્વથે રહ્યો છે, જેમ સાકરમાં મીઠાશ અન્નેદપણે છે, તદ્વત્, પરંતુ આત્મા તે દ્રવ્ય છે અને સમકિત તે ગુણ છે, એ ચોથો જ્ઞેદ કહ્યો હવે પાંચમો જ્ઞેદ ઉપશમ, ક્યોપશમ અને ક્ષાયક એ ત્રણ જ્ઞેદ સમકિત પ્રાપ્ત થયું, તેનો જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ પટલે કાઢતું પ્રમાણ તે ઉપશમ સમકિતની સમકિત જાણે જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટી અતર મુહૂર્તની અને સતાર જાણે અર્ધપુદ્ગલ પરાવર્તની અને ક્યોપશમ સમકિતની સમકિત જાણે જઘન્ય અતર મુહૂર્તની ને ઉત્કૃષ્ટ ઠાસઠ સાગરોપમ જાહેરી અને સંસાર જાણે જવ આશ્રીને સાત આઠ ભવની, પરંતુ પાઠા ન પડે તો, અને પડે તો અર્ધ પુદ્ગલ પરાવર્તની સતાર સ્થિતિ જાણવી. હવે ક્ષાયક સમકિતની સમકિત જાણે સાદિ અનત જાણે, અને સતાર જાણે વજ્રાયુ ક્ષાયક સમકિતની જઘન્ય ત્રીજો જવ અને ઉત્કૃષ્ટ ચાર જવની અને કાઠ આશ્રીને તેત્રીસ સાગરોપમ જાહેરી જાણવી અવજાયુ ક્ષાયક સમકિતની સતાર સ્થિતિ તદ્જવની ને કાઠ આશ્રીને જઘન્ય અતર મુહૂર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી દેશે ડશાં પૂર્વ કોમની સ્થિતિ જાણવી, એ પાંચમો જ્ઞેદ કહ્યો હવે ષષ્ઠો જ્ઞેદ તે વિધાન, તેના થે જ્ઞેદ, એક નિર્મળ પટલે પોતે પોતાથી સમકિત ગુણ પ્રગટ કરે, ગુરુ ઉપદેશ વિના, અને બીજો ગુરુ ઉપદેશથી સમકિત પામે, તેને વિધાન કહીએ એ ષષ્ઠો જ્ઞેદ કહ્યો

હવે પુનરપિ અગ્નિ જ્ઞેદ પૂર્વક જીવો ચૌદે ગુણગણે

લાથે, સિદ્ધિ ઉપાર્જન અતે કરે તે આશ્રીને આઠ ઘોલ કહે
 ઠે, તેમા પ્રથમ જેદ તે સત્યજીવમિથ્યાદિદિ ઇટલે ગ્રંથિ
 જેદ કરી સમકિત પામીને પાઠા પરી મિથ્યાત્વ ગુણ-
 ઠાણે યાવત નિગોદ સુધી ગયા તો પણ એ જીવ આતમ સત્તા-
 એ ડ્રવ્યસમકિતી ઠે માટે તે જીવને સત્ય કહીએ કારણ
 કે જ્યારે ત્યારે એ જલદીથી ઝંચા આવશે અને સમકિત
 જાણે અપ્રમત્તાદિ ગુણસ્થાનક પામીને સિદ્ધિ વરશે. માટે
 ગ્રંથિજેદી મિથ્યાત્વીને પણ સત્ય કહીએ, એ પેહેલો જેદ કહ્યો.
 હવે બીજો જેદ ગ્રંથિજેદી સમકિતી જીવોની સંખ્યા તે
 દેવગતિ અને નરકગતિ એ બે ગતિમાં ચોથું ગુણઠાણું અને તિ-
 ર્યંચ પંચેંદ્રિ સંત્રીમાં પાંચમા ગુણઠાણા સુધી અને મનુષ્ય
 ગતિમાં ચૌદમા સુધી તે ગ્રંથિજેદ પૂર્વક પેહેલા ગુણઠાણેથી
 તે ચૌદમા ગુણઠાણા પર્યંત ચૌદે ગુણઠાણાના મલીને અ-
 સંખ્યાતા જીવો જાણવા, અને પ્રત્યેક ગુણઠાણાની અપેક્ષાએ
 ચોથા પાંચમા ગુણઠાણાના જીવો અસંખ્યાતા. એ ઉપરાંત
 ઠઠા ગુણઠાણાથી ચૌદમા સુધી સંખ્યાતા કહીએ, પરંતુ
 કોઈ આચાર્ય પચાઈ મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ગણતા અનતા પણ
 કહે ઠે તત્ત્વ કેવલિ ગમ્ય એ બીજો જેદ કહ્યો. હવે ત્રીજો
 જેદ ગ્રંથિજેદી જીવોને વસવાનું ઉપજવાનું ક્ષેત્ર તે મિ-
 થ્યાત્વ ગુણઠાણે ચૌદ રાજ્ય લોક પ્રમાણ ક્ષેત્ર ઠે, ઇટલે
 સૂક્ષ્મ પાંચે સ્થાવર ચૌદ રાજ્ય લોકમાં ત્રીયો ઠે, અને સા-
 સ્વાદન ગુણઠાણાના જીવો વિકલેંદ્રિથી નીચી ગતિમાં નથી
 અને સમકિત ગુણઠાણાના જીવો સંત્રિપંચેંદ્રિ તે ચારે ગતિમાં

લાધે, અને પાચમા ગુણગણના જીવો મનુષ્ય અને તિર્યંચ એ
 બે ગતિમાં લાધે અને ઠઠા ગુણગણથી ચૌદમા ગુણગણ
 પર્યંત જીવો એક મનુષ્યગતિમાં લાધે, ઇટલે સાસ્વાદન
 વીજા ગુણગણથી ચૌદમા પર્યંત સર્વે જીવો પૃથ્વીના આ-
 ધારે રહ્યા તે દેવ લોકના અસંખ્યાતમા જાગે કહેવાય, એ
 ત્રીજો જ્ઞેદ કહ્યો હવે ચોથો જ્ઞેદ પ્રથિ જ્ઞેદી જીવોએ દે-
 વની સ્પર્શના કરવામા આવે તે મિથ્યાત્વ ગુણગણે રહેલા
 તેમણે આલ્હો ચૌદ રાજ્યલોક સર્વે સ્પર્શ્યો ઠે, ને ઉપરના
 ગુણગણવાળાએ પોતાના ઉપજવાના સ્થાનકો કહ્યાં ઇટલો
 લોકના અસંખ્યાતમે જાગે સ્પર્શ્યો ઠે, પરંતુ કેવલી જગ-
 વાન સમુદયાત કરે ત્યારે, ચૌદ રાજ્ય પ્રમાણ સર્વલોક
 સ્પર્શ્યો ઇટલુ વિશેષ, એ ચોથો જ્ઞેદ કહ્યો હવે પાચમો જ્ઞેદ
 પ્રથિ જ્ઞેદી જીવોને ચૌદે ગુણગણે વસવાનો કાલ તે સાદિ
 સાનજાગે ઇટલે મિથ્યાત્વ ગુણગણે જઘન્યથી અતર્મુ-
 હૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટ જાગે અનતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી
 લગે અનતા કાલચરુ, અને સાસ્વાદન ગુણગણે જઘન્ય એક
 સમય અને ઉત્કૃષ્ટ ઇ આવલીનો કાલ અને સમક્તિ ચોથા
 ગુણગણે જઘન્યથી અતર્મુહૂર્તને ઉત્કૃષ્ટ ઠાસઠ સાગરોપમ જા-
 ળેરો કાલ જાણવો હવે એક પાચમા ગુણગણનો, વીજોઠઠા
 સાતમા બે ગુણગણનો જોગો અપેક્ષામા લેતા અને
 ત્રીજો તેરમા ગુણગણનો જઘન્યથી અંતર મુહૂર્ત અને
 ઉત્કૃષ્ટ દેશે ગુણા પૂર્વક્રોમનો સ્થીતિ કાલ ઠે, વાકીનાં સર્વ
 ગુણગણે અંતર અંતર મુહૂર્તનો કાલ જાણવો એ પાચમો

જેદ કહ્યો હવે ઠઠો જેદ તે ચોથા ગુણઠાણાથી માંનીને જે જીવો વર્તે છે તેમને ઉપરના ગુણઠાણે ચમવાનો આતુરતા ઘટલે કામના છે. યાવત્ દશમા ગુણઠાણા લગે તો સરાગતા માટે અજિલાપાનો સજવ પણ કહીએ. અને ઉપરાંત અજિલાપાના અજાવે અયોગી ગુણઠાણા પર્યંત સહજ પ્રયોજન જાણવું એ ઠઠો જેદ કહ્યો.

હવે સાતમો જેદ ગુણઠાણા આશ્રીને જાવ કહે છે. ત્યાં મિથ્યાત્વ ગુણઠાણે ઉદયિક જાવના એકવીશ જેદ પરિપૂર્ણ લાધે છે, ઉપરના ગુણઠાણે ઊંઠા વત્તા લાધે. નપશમ જાવ તે જીવને ઉપશમ સમકિત અવસરે ચોથા ગુણઠાણે અને ઉપશમ શ્રેણી અવસરે અગીઆરમે ગુણઠાણે લાધે. ક્ષયોપશમ જાવ સમકિત આશ્રી ચોથા ગુણઠાણાથી સાતમા ગુણઠાણા સુધી અને જ્ઞાન આશ્રી વા લલ્બિધ આશ્રી વારમા ગુણઠાણા સુધી અને ચારિત્ર આશ્રી દશમા ગુણઠાણા સુધી લાધે, ક્ષાયકજાવ સમકિત આશ્રી ચોથા ગુણઠાણે અથવા સાતમા આઠમા ગુણઠાણેથી લાધે. ચારિત્ર આશ્રી વારમા ગુણઠાણેથી લાધે. વાકી તેરમા ગુણઠાણે પરિપૂર્ણ ક્ષાયક જાવ લાધે, અને વળી નપશમને ક્ષયોપશમ જાવ કિંચિત્ વીજા સાસ્વાદન ગુણઠાણે લાધે. અને પરિણામિક જાવ તો સર્વ જીવને લાધે, પરંતુ ચોથા ગુણઠાણેથી અવ્યત્વપણાની પ્રવૃત્તિ છે વાકી યોગ્યતા છે. એ પાંચ જાવનો સાતમો જેદ કહ્યો હવે આઠમો જેદ અદ્ય વહુત્વ કહે છે તે સર્વથી યોગ્ય જીવ વીજા ગુણઠાણાના સાસ્વાદન સમકિતી છે, તે

થી વિશેષ ઉપશમ જાવના છે તેથી અસંખ્યાતગણા ક્ષયો-
પશમ જાવના છે, તેથી અસંખ્યાતગણા અચિન્નેદી મિથ્યા-
ત્વી છે, તેથી અનંતગણા સિદ્ધને જોગા ગણતા ક્ષાયક જાવના
છે અને સર્વથી અનંતગણા અચંચિ જોદી મિથ્યાત્વી છે, એ
આઠમો જોદ કહ્યો એ બોલ કહ્યા તે જાણી વસ્તુગતે વસ્તુ
ઉલ્લેખીને શ્રદ્ધા કરવી એ સમક્ષિત પામવાનું લક્ષણ છે.
વઢી પામેલાને નિર્મલ કરવાનું વા ઉપરના ગુણઠાણે ચઢવાનું
કારણ છે તે કહ્યું

હવે નયજ્ઞાન અધિકાર કહે છે. ત્યા મૂલ નયના જે
જોદ છે, એક દ્રવ્યાર્થિક અને વીજો પર્યાયાર્થિક. તેમાં ઉ-
ત્પાદવ્યય પર્યાય ગોણપણે અને પ્રધાનપણે દ્રવ્યતી સત્તાના
ગુણને પ્રદે તેને દ્રવ્યાર્થિક નય કહીએ. તેના ત્રણ જોદ છે
તે નીચે પ્રમાણે

(૧) સર્વ દ્રવ્ય નિત્ય છે, ધ્રુવપણાની મુખ્યતાએ સદા
સર્વદા અનાદિ અનંત જાગે અવિનાશો છે તે નિત્ય દ્રવ્ય-
ાર્થિક નામે પ્રદેલો જોદ, (૨) અગુરુ લઘુ પર્યાયની સ્વદેષે
અપેક્ષા ન કરે, એક મૂલ ગુણને પિંરુપણે પ્રદે તે એકદ્ર-
વ્યાર્થિક નામે વીજો જોદ, (૩) જીવ અજીવોદિ દ્રવ્યના
સમુદાયની પૃથક્ત્વ દ્રવ્ય દ્રવ્ય પ્રત્યે સ્વદ્રવ્યાદિ ચતુષ્ટયીને
પ્રદે તે સત્ય દ્રવ્યાર્થિક નામે વીજો જોદ, (૪) દ્રવ્યના અ-
નંતા ગુણ છે તેમાં જે ગુણની વક્તવ્યતા વચનયોગે પ્રદેવામાં
આવે તે વક્તવ્યદ્રવ્યાર્થિક નામે ચોથો જોદ, (૫) આત્માને
અજ્ઞાની કહેવો, સમોહી, સકપાયી કહેવો તે અશુદ્ધ દ્રવ્ય-

થિક નામે પાચમો જેદ, (૬) સર્વ વસ્તુ જીવ અજીવાદિ પોતપોતાના ગુણ પર્યાયે સહિત ઠે, પરગુણને ન ગ્રહે એમ કહેવું તે અન્વય ડ્રવ્યાર્થિક નામે ઠઠો જેદ, (૭) સર્વ જીવની ભૂલ સત્તા એક ઠે, સિદ્ધની વા સંસારીની સરખી ઠે, તે પરમ ડ્રવ્યાર્થિક નામે સાતમો જેદ; (૮) સર્વ જીવના આઠ રુચક પ્રદેશ નિરાવર્ણ નિર્લિપ્ત સ્થિર જાવે અનાદિ અનંત જાંગે ઠે, તે શુદ્ધ ડ્રવ્યાર્થિક નામે આઠમો જેદ, (૯) સર્વ જીવના અસંખ્યાતા પ્રદેશ, વઢી જ્ઞાનાદિ અનંતા ગુણ, અવ્યાવાધાદિ અનંતા પર્યાય સત્તા એક સરખા ઠે તે સત્તા ડ્રવ્યાર્થિક નામે નવમો જેદ, (૧૦) ગુણગુણી ડ્રવ્ય તે એક ઠે, જિન્ન નથી અજિન્ન ઠે, તે પરમજ્ઞાવગ્રાહક ડ્રવ્યાર્થિક નામે દસમો જેદ, એ ડ્રવ્યાર્થિકના દસ જેદ કહ્યા.

હવે પર્યાયાર્થિક નયના ઠ જેદ કહે ઠે (૧) ડ્રવ્ય પર્યાય તે સંસારી મિથ્યાત્વી જીવને જવ્યપણું કહેવું. સિદ્ધપણું કહેવું તે ડ્રવ્ય પર્યાય, વઢી ડ્રવ્ય પર્યાય તે જીવાદિ ડ્રવ્યમાં એકત્વપણે રહ્યો જે પ્રદેશનો સમુદાય, તે જીવના અસંખ્યાતા, ધર્માસ્તિકાયના અસંખ્યાતા, અધર્માસ્તિકાયના અસંખ્યાતા અને આકાશાસ્તિકાયના અનંતા, તે ડ્રવ્યપર્યાયનામે પ્રથમજેદ, (૨) વીજો જેદ ડ્રવ્ય વ્યંજન પર્યાય તે જીવનો ચેતના લક્ષણ, ધર્માસ્તિકાયનો ચલણ સહાયી, અધર્માસ્તિકાયનો સ્થિરસહાયી, આકાશાસ્તિકાયનો અવગાહના દાન પુદ્ગલનો પૂર્ણગલનરૂપ, કાલનો વર્તના એમ સર્વ ડ્રવ્ય પોતપોતાના વિશેષ ગુણે કરીને પોતાના ડ્રવ્યની

જિવ્વતાને પ્રગટ કરે છે તે માટે એ ધર્મને દ્રવ્ય વ્યંજન પર્યાય નામે વીજો જેદ કહીએ, (૩) હવે ત્રીજો ગુણપર્યાય તે એક જીવના જ્ઞાનાદિ અનતા ગુણ તેમાં વઢી એક એક ગુણના અવિજ્ઞાગ અનતા તેનું પિરુપણુ તે ગુણ પર્યાય કહીએ (૪) હવે ચોથો જેદ ગુણ વ્યંજન પર્યાય તે જીવમા જ્ઞાનનું જાણપણુ, દર્શનનું દેખવાપણુ, ચારિત્રનું સ્થિરતાપણુ, વીર્યની સ્ફુરતા સ્ત્યાદિ અથવા જ્ઞાન ગુણના જેદ જે મતિ, શ્રુત, અવધિ મન પર્યવ અને કેવલ તેમા વઢી જેદ જેદાન્તર કરતા મતિ આદિ જ્ઞાનના ઘણા જેદ યાય વઢી દર્શન ગુણના ચક્ષુ અચક્ષુઆદિ, ચારિત્રના ક્રમા, માર્ઠવ, આર્યવાદિ, વઢી પુદ્ગલનો રૂપી ગુણ તેના વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ, સંસ્થાનાદિ, અરૂપી ગુણના અવન્ને, અરસે, અગધે, અપાસે ઇચ્છાદિ ગુણ પર્યાય જાણવા, તેને ગુણ વ્યંજન પર્યાય કહીએ, (૫) હવે પાંચમો સ્વજ્ઞાવ પર્યાય તે જીવ અજીવાદિ સર્વ વસ્તુનો ધર્મ એવો છે કે પોતપોતાના સ્વજ્ઞાવે અગુરુ લઘુપથે ઠ પ્રકારની વૃદ્ધિ તથા ઠ પ્રકારની હાનિ એવી રીતે વાર જેદે પરિણમે છે અહીંઆ કોઈ પ્રેરકનો પ્રયોગ નથી વસ્તુને મૂલ્ય ધર્મનો હેતુ છે તે સ્વજ્ઞાવ પર્યાય કહીએ એ પાંચ પર્યાય કહ્યા તે જીવ અજીવાદિ સર્વ દ્રવ્ય મધ્યે છે હવે ઠાઠો વિજ્ઞાવ પર્યાય તે સસારી જીવ તથા પુદ્ગલ એ બે દ્રવ્યના મિલિતપણે અનાદિ સર્વે છે તે જીવને કર્મવધ પ્રયોગે નર, નરકાદિ ગતિનું પામવું જન્મ, જરા ને મરણ પુનરપિ પુનરપિ કરવું તે વિજ્ઞાવ અને પુદ્ગલને ॥ દ્વ્યણુક ॥ ડ્યણુકાદિ

* જે પરમાણુ તથા રણ પરમાણુવાલું

(૧૪૪)

અનંતાણુ પર્યંત અનંત પુદ્ગલ પરમાણું સ્કંધરૂપ મલ્લુવું વિ-
 ચ્છરવું તેને વિજ્ઞાવપર્યાય કહીએ, એ પર્યાય જીવ અને પુદ્ગલ
 વે જ્ઞવ્યમાં લાધે તે કહ્યો. પુનરપિ પર્યાયાર્થિકના ઠ જેદ
 કહે છે, પુદ્ગલનું મેરુ પ્રમુખ તે અનાદિ નિત્ય પર્યાય છે (૧),
 જીવની સિદ્ધાવસ્થા, સિદ્ધ અવગાહનાદિ તે સાદિ નિત્ય
 પર્યાય છે (૨), જ્ઞાવ, શરીર અને અધ્યવસાય એ ત્રણ પ્રકારના
 યોગ સ્થાન જે વીર્યના ક્ષયોપશમથી. ઉપન્યા તેમા કષાય
 સ્થાન જે ચેતનાનો ક્ષયોપશમ કષાયના ઉદયથી મલ્લ્યા
 અને સંયમ સ્થાન તે ચારિત્રનો ક્ષયોપશમ પરિણામી જે
 ચેતનાદિ ગુણ એ સર્વ અધ્યવસાય સ્થાન તે સાદિ સાત પ-
 ર્યાય છે (૩), સિદ્ધિ ગમન યોગ્યતા ધર્મ તે જ્ઞવ્યપણું અનાદિ
 સંબંધે જીવમા છે, પરંતુ સિદ્ધત્વપણું પૂર્ણ પ્રગટે જ્ઞવ્યત્વપર્યા-
 યનો વિનાશ તે માટે જ્ઞવ્ય સ્વજાવ ત અનાદિ સાત પર્યાય
 છે (૪), ઉપાધિ પર્યાય તે અનાદિ સંબંધે જીવને કર્મ સંબંધ
 છે, તે જીવને જ્યારે ત્યારે બુટશે માટે અનાદિ સાત, અને અ-
 જીવને તો સદા સર્વદા આત્મપ્રદેશે કર્મમંચનો અજ્ઞાવ થ-
 વાનો નથી, નિર્લેપ ન થાય, સદા ઉપાધિ સહિત માટે
 અનાદિ અનંત જાગો લાગે (૫), અવગાહના પર્યાય તે આ-
 કાશનો લોકાલોક પ્રમાણ, ધર્માસ્તિ અવર્નાસ્તિનો લોક
 પ્રમાણ, તે અનાદિ અનંત પર્યાય અને સંતારો જાવનો આ-
 ત્મ પ્રદેશની અવગાહના કર્મ સંબંધે જીવજીવ પ્રત્યે ગતિના
 અનુસારે સંકોચ, વિકસ્તરપણું અનેક જેદે પાને તે
 સાદિ સાત પર્યાય કહીએ (૬), એ પર્યાયાર્થિક નવના ઠ
 જેદ કહ્યા.

હવે જીવાદિ એક દ્રવ્યમા અનતા ધર્મ છે તેમાથી એક ધર્મ ગવેરયો તો પણ વીજા અનતા ધર્મ તે વસ્તુમાં રહ્યા, તેનો ઝઘેદ નહીં અને ગ્રહણ પણ નહીં, એક ધર્મની મુખ્યતા કરવી તેને નય કહીએ, તે દ્રવ્યાર્થિકના નૈગમાદિ ચાર જ્ઞેદ અને પર્યાયાર્થિકના શબ્દાદિ ત્રણ જ્ઞેદ તે બે મઠીને સામાન્યે સાત જ્ઞેદ થાય તે કહે છે. નૈગમ, સંગ્રહ, વ્યવહાર, શ્રુતિ સૂત્ર, શબ્દ, સમજિરુદ્ધ અને એવજ્ઞુત, એ સાત નયના નામ કહ્યા તેમા પ્રથમ નૈગમનય તે, નથી એક ગમો અગ્નિપ્રાય તે જોનો તેને નૈગમનય કહીએ, ઘટલે અનેક આશયી છે, તેના ત્રણ જ્ઞેદ કહે છે આરોપ, અંશ અને સકલ્પ. હવે આરોપના ચાર ભેદ દ્રવ્યારોપ, ગુણારોપ, કલારોપ, અને કારણારોપ એ ચાર જ્ઞેદ કહ્યા તેનો અર્થ કહે છે દ્રવ્યારોપ તે કાઠ દ્રવ્ય રૂપ જિજ્ઞ વસ્તુ નથી, પચાસ્તિકાયનો પરિણમન ધર્મ છે, તે પચાસ્તિકાયમા પરિણમીને રહ્યો છે, પરતુ ઠઠો કાઠ દ્રવ્ય ઉપચારે કહીએ ઠોપ, તે અવત્તાનો ઉત્તારણે આરોપ થયો તે દ્રવ્યારોપ, હવે ગુણારોપ તે જ્ઞાન ગુણ છે, પરતુ જ્ઞાન તે આત્મા એ સ્વ અપેક્ષાએ ગુણનો દ્રવ્યપણે આરોપ થયો વલ્લી લાયકો, ચતુરાઈ, ચશકીર્તિ, વલ્લ આદિ પુન્ય યોગે પામીએ, અને મૂર્ખતા, અપયશ, નિંદા, નિર્વલ્લપણુ આદિ પાપ યોગે પામીએ એ દુર્ગુણો સદગુણો પુદ્ગલ દ્રવ્યના વસ્તુગતે નામાદિકર્મની પ્રકૃતિઝં છે, એ ગુણો જીવના નથી, તેનું જરૂર દૃષ્ટિએ જીવમા આરોપણ કરો,

જીવના ગુણ કહીએ તે પર અપેક્ષાએ ગુણોનો ડ્રવ્યપણે આ-
રોપ થયો, એ ગુણારોપ કહ્યો. હવે કાळારોપ, તેના ત્રણ જેદ
અતિત, અનાગત અને વર્તમાન, અતિત તે ગયાંકાळे ઋપ-
પ્રદેવ સ્વામીને નિર્વાણ થયાં ઘણો કાळ વીત્યો પરંતુ આજ
મેર તેરસે ઋપપ્રદેવ સ્વામીનું નિર્વાણ કહ્યાણક છે, અને
આજ દિવાळીને દિવસે વીરસ્વામીનું નિર્વાણ કહ્યાણક છે.
એમ કહીએ તે અતિત કાळનું આરોપણ વર્તમાન કાळे થયું
વळી અનાગત કાळ તે આવતેકાळे તીર્થંકરોનાં કહ્યાણક
થશે તેનો આરોપ વર્તમાનમાં કરીએ વळી એજ પ્રમાણે વર્ત-
માનનો આરોપ અતિતમાં તથા અનાગતમાં થાય, તેને કા-
ळારોપ કહીએ હવે કારણાચારોપ તેવાહ્યડ્રવ્ય ક્રિયા સાધ્ય
સાપેક્ષવાલાને ધર્મનું નિમિત્ત કારણ છે તેને ધર્મ કરણી ક-
હીએ ઠીએ. વळી તીર્થંકર દેવ મોક્ષનું કારણ છે તેમને તા-
રયાણ કહ્યા તે કારણને વિષે કર્તાપણાનો આરોપ થયો એમ
અનેક પ્રકારે આરોપણ થાય તે કારણાચારોપ એ આરોપ
નૈગમના ચાર જેદ કહ્યા. હવે અંશ નૈગમનાં બે જેદ કહે
છે એક જિત્તાંશ તે જૂદો અંશ સ્કંધાદિકનો અને વીજો
અજિત્તાંશ તે આત્માના પ્રદેશ તથા ગુણના અવિજાગ એ બે
જેદ કહ્યા. વळી અશ ઇંટલે નિગોદીઆ આદિ સંસારી જીવોનો
આઠ રુચક પ્રદેશ નિર્મळ, નિર્લેપ, અચळ સિદ્ધરૂપ છે તેથી
એક અંશે સિદ્ધ છે તેને સિદ્ધ કહીએ ઠીએ. વळી અયોગી
કેવલો ચૌદમા ગુણગણે વર્તે છે, તે સિદ્ધથી અંશે ઊંઘા છે.
તેમને સંસારી કહીએ ઠીએ, એ અંશનૈગમ કહ્યો. હવે સંક-

દ્વય નૈગમના વે જ્ઞેદ કહે છે સંકલ્પ જે સ્વપરિણામરૂપ વીર્ય
 વેતનાનો જે નવો નવો ક્ષયોપશમ તે લેવો, અને વીજો કાર્ય
 યાંતરે નવે નવે વાર્યે નવો નવો ઉપયોગ થાય તે, એ વે જ્ઞેદ
 વહ્યા પટલે નૈગમનય વહ્યો હવે સગ્રહ નય કહે છે. સામા-
 ન્યે મૂલ સર્વ દ્રવ્ય વ્યાપક નિત્યત્વાદિક સત્તાપણે રહ્યા જે
 ધર્મ તેનો જે સંગ્રહ કરે તેને સગ્રહનય કહીએ, તેના વે જ્ઞેદ,
 એક સામાન્ય સગ્રહ વીજો વિશેષ સગ્રહ સામાન્ય સગ્રહ તે
 દ્રવ્ય કહેતા ઠ દ્રવ્યનો સમુદાય ગ્રહણ થાય, એક વચને
 સર્વનું ગ્રહણ થયું એ પેહેલો જ્ઞેદ, અને જીવદ્રવ્ય અજીવ-
 દ્રવ્ય એમ કહો અજીવને જીવથી જુદો પામવો તેને વિશેષ
 સગ્રહ કહીએ વહ્યો રૂપીયી અરૂપીને જુદો પામવો એ પણ
 વિશેષસગ્રહ કહીએ વહ્યો સામાન્ય સગ્રહના વે જ્ઞેદ. મૂલ
 સામાન્ય અને ઉત્તર સામાન્ય મૂલ સામાન્યના ઠ જ્ઞેદ અ-
 સ્તિત્વાદિક છે તે આગલ કહીશું. ઉત્તર સામાન્યના વે જ્ઞેદ
 જાતિ સામાન્ય અને સમુદાય સામાન્ય જાતિ સામાન્ય તે
 “ એગે આયા એગે પુગલે ” इत्यादि वस्तु अनती ठे पण एक
 વચનમા ગ્રહેવાય છે તે જાતિ સામાન્યના ચાર જ્ઞેદ, મનુષ્ય,
 તિર્યચ, દેવતા, અને નારકી એ જાતિ સામાન્ય કહીએ હવે વીજો
 જ્ઞેદ સમુદાય સામાન્ય તે ગાયના સમુદાયમા ગોત્વરૂપ જાતિ
 છે તથા ઘટ સમુદાયમા ઘટત્વપણુ અને વનસ્પતિને વિષે
 વનસ્પતિપણું તે જાતિ સામાન્ય કહ્યો અને આવાના સમૂહને
 આમ્રપન કહે તથા મનુષ્યના સમૂહમા મનુષ્ય ગ્રહણ
 થાય એમ એક વચનમા અનેકનુ ગ્રહણ થાય, તેને સમુદાય

सामान्य कहीए एटले त्रण जुवनमां एवी वस्तुकोइ नथी जे संग्रहनयना ग्रहणमां न आवे. जे जे वस्तु ठे ते सर्व संग्रहनयमां ग्रहेवाणी ठे, तेने समजवा दृष्टांत कहेठे. जेम कोइ मनुष्य प्रजाते चाकरने कहे ठे के दातण लाव एम कहेवाथी चाकर पाणीनो लोटो, दातण, रुमाल, मसी आदि सर्व वस्तु लइने आवे, जुन के चाकर पासे तो एक दातण नाम लइने माग्युं हतु पण सर्वनो संग्रह करी लइने आव्यो तेम द्रव्य एवुं नाम कहु एटले द्रव्यनों गुण, पर्याय, स्वभाव लक्षण सर्वे जेगा आव्या. ए उत्तर सामान्य, ते चक्षुदर्शन अने अचक्षुदर्शनने ग्राह्य ठे, अने मूल सामान्य ते अवधिदर्शन तथा केवलदर्शनथी ग्रहेवाय ठे ए संग्रह नय कद्यो. हवे व्यवहार नय कहे ठे, तेना वे जेद, एक वहेंचणरूप व्यवहार अने बीजो प्रवर्तन व्यवहार वहेंचणरूप व्यवहार ते संग्रह नय ग्रहीत वस्तु तेने जेद जेदांतरे वहेंचवुं एटले जीवना वे जेद. एक सिद्ध अने बीजा संसारी सिद्धना वे जेद. एक आदि सिद्ध अने बीजा अनादि सिद्ध. अनादि सिद्ध ते सिद्ध गतिनीआदि खोळीए तो केवळीना वचने ते नहीं, कारण के काळनी आदि नथी तो सिद्धगतिनो आदि क्यांथी आवे ? अनादि अपेक्षाए सिद्धगति ठे, माटे अनादि सिद्ध हवे आदि सिद्ध ते आ अवसर्पिणी काळे दिवाळीना दिवसे स्वाति नक्षत्रे वीरस्वामीनु निर्वाण थयुं एटले सिद्धि वर्या, इत्यादि प्रत्येक अपेक्षाए आदि सिद्ध कहीए. अनंतर सिद्ध ते समय मात्र आंतरा रहित

સિદ્ધ થયા તેને અનંતર સિદ્ધ કહીએ પરંપર સિદ્ધ તે વચ્ચે વિરહ કાલ સિદ્ધ ગતિએ આવી પને ત્યારે મોહનો માર્ગ ઠ માસ આદિ વધ રહે છે અને પછી સિદ્ધિ વરે તે પરપર સિદ્ધ કહી-
 એ, એક સિદ્ધ તે એક સમયે એક સિદ્ધિ વરે તે એક સિદ્ધ ક-
 હીએ, અનેક સિદ્ધ તે એક સમયે જઘન્યથી બે અને ઝલ્કાયા
 એકસોને આઠ સિદ્ધિ વરે તે અનેક સિદ્ધ કહીએ લઘુ અ-
 વગાહના સિદ્ધ તે વત્રીશ આંગલની અવગાહના સિદ્ધમાં
 છે તેને લઘુ અવગાહના સિદ્ધ કહીએ ગુરુ અવગાહના સિદ્ધ
 તે મોટી અવગાહના ત્રણસોને તેત્રીસ ધનુષ્ય અને વત્રીસ આં-
 ગલની સિદ્ધમાં છે તેને ગુરુ અવગાહના સિદ્ધ કહીએ મ-
 ધ્યસ્થ અવગાહના સિદ્ધ તે જઘન્ય વત્રીશ આંગલથી અ-
 ધિક અને ગુરુ ત્રણસેને તેત્રીસ ધનુષ્ય અને વત્રીસ આંગલથી
 ન્યૂન અવગાહનાં અસંરયાત જેદે સિદ્ધમાં છે, તે મધ્યસ્થ
 અવગાહના સિદ્ધ કહીએ, તેમાં કોઈ અવગાહના સિદ્ધમાં
 ઝત્તી છે કોઈ આત્મી છે, કોઈ તિર્થિ છે, કોઈ પાસાન્નર છે,
 કોઈ પદ્માસને છે ઇત્યાદિ અવગાહનાં ત્રણ અલોકને અ-
 નેને પીસ્તાલીસલાખ યોજન પ્રમાણ સિદ્ધક્ષેત્રમાં સિદ્ધપણે
 સ્થિર રહી છે નીચેના જાગમાં કોઈની ઓઠી છે, કોઈની
 અધિક છે સૂક્ષ્મ વાદર પુદ્ગલ રહિત અરૂપી આત્માના
 અસંરયાત પ્રદેશના ધનરૂપ અવગાહનાઓ એકમાં અનેક
 અને અનેકમાં એક એમ રહી છે એ સિદ્ધ પરમાત્માના જેદ
 કહ્યા હવે સસારી જીવના કહે છે સસારી જીવના બે જેદ
 અપોગી અને સયોગી અયોગી તે મનયોગ, વચનયોગ, અને

કાયયોગ રૂંધ્યા છે જેમણે એવા અયોગી કેવલી તે ચૌદમા ગુણઠાણાના, વાકીના સયોગી. તે સયોગીના વે જ્ઞેદ, એક સયોગી કેવલી તે તેરમા ગુણઠાણાના અનંત ચતુષ્ટયીવંત અને વોજા સયોગી ઠદ્મસ્થ. હવે સયોગી ઠદ્મસ્થના વે જ્ઞેદ ક્ષીણમોહી અને સમોહી ક્ષીણમોહી તે વોતરાગ યથારૂપા- તસંયમી વારમા ગુણઠાણાના મોહની કર્મનો કયકયોં છે જેણે તે ક્ષીણમોહી વાકીના સમોહી, સમોહીના વે જ્ઞેદ અકપાયી અને સકપાયી, અકપાયી તે કપાયના ઉદયનો પરાજ્ઞ નથી જેને એવા અગિઆરમા ઉપશાંતમોહ વોતરાગ ગુણઠાણાના, વાકીના સકપાયી. સકપાયીના વે જ્ઞેદ સૂદ્મ કપાયી અને વાદર કપાયી સૂદ્મકપાયી તે લોજનો અણુ ઉદયમાં છે જેને તે સૂદ્મ સંપરાય ચારિત્રવંત દશ- મા ગુણઠાણાના, વાકીના વાદર કપાયી વાદર ક- પાયીના વે જ્ઞેદ, અવેદી અને સવેદી અવેદી તે નવમા ગુણઠાણાના, વાકીના સવેદી સવેદીના વે જ્ઞેદ, શ્રે- ણિવત અને શ્રેણિ રહિત, શ્રેણિવંત તે આઠમા ગુણઠાણા- ના, વાકીના શ્રેણી રહિત શ્રેણી રહિતના વે જ્ઞેદ, અપ્રમત્ત અને પ્રમત, અપ્રમત તે સ્વરૂપોપયોગી સાતમા ગુણઠાણાના, વાકીના પ્રમત, પ્રમત્તના વે જ્ઞેદ, વિરતિ અને અવિરતિ, વિરતિના વે જ્ઞેદ, સર્વ વિરતિ અને દેશ વિરતિ, સર્વ વિરતિ તે સર્વ થકી સસાર ત્યાગ કર્યોં છે જેણે એવા ઠઠા ગુણઠા- ણે સાધુ જાણના વાકીના દેશ વિરતિ તે પાવમા ગુણઠાણે શ્રાવક જાણના. હવે અવિરતિના વે જ્ઞેદ અવિરતિ સમકિ-

તો અને અવિરતિ મિથ્યાત્વી અવિરતિ સમકિતી તે ચોથા
 ગુણગણના વાકીના મિથ્યાત્વી મિથ્યાત્વીના વે જ્ઞેદ જિવિ
 અને અજીવી જિવિના, વે જ્ઞેદ, એક પ્રથિ જ્ઞેદી અને વીજા
 પ્રથિ અજ્ઞેદિ પ્રથિ જ્ઞેદી તે સમકિત પામીને મિથ્યાત્વ ગુ-
 નગણે પાઠા આવ્યા તેમણે પ્રથિજ્ઞેદ કરેલો છે, તે પ્રથિજ્ઞેદી
 વીજા પ્રથિ અજ્ઞેદો તેના વે જ્ઞેદ, શુદ્ધ પક્ષીયા અને કૃષ્ણ પ-
 ક્ષીયા શુદ્ધ પક્ષીયા તે જેને એક પુદ્ગલ પરાવર્ત સસાર
 સ્થિતિ વાકો છે અવિક નથી તેને શુદ્ધ પક્ષીયા કહીએ
 વાકીના કૃષ્ણ પક્ષીયા, એ સંસારો જીવના જ્ઞેદ કહ્યા હવે
 અજીવના જ્ઞેદ કહે છે એક રૂપી અને વીજો અરૂપી અરૂ-
 પીના ચાર જ્ઞેદ ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, આકાશા-
 સ્તિકાય અને કાલ એ ચાર જ્ઞેદમાં ધર્માસ્તિ અને અધર્મા-
 સ્તિ એ વે દ્રવ્ય ચૌદ રાજ્ય લોક પ્રમાણ અતર્યાત પ્રદેશી
 એક એક દ્રવ્ય છે, આકાશાસ્તિકાય લોકાલોક પ્રમાણ
 અનત પ્રદેશી એક દ્રવ્ય છે, અને કાલ સમય માત્ર વર્તે છે,
 વર્તમાન સમય અતિત થાય છે અને અનાગત વર્તમાન થાય
 છે, એમ કાલની પરપરા ચાલે છે એક સમય વીજા સ-
 મયને મળતો નથી તેથી કાલનુ ઠતાપણુ નથી, માટે કાલને
 વપચારે દ્રવ્ય માન્યો છે, એ અરૂપી અજીવના જ્ઞેદ કહ્યા. હવે
 રૂપી અજીવનો પુદ્ગલ દ્રવ્ય છે તેના વે જ્ઞેદ, એક પરમાણુ
 અને વીજો સ્વધ સંધના વે જ્ઞેદ, એક તો જીવને લાગ્યા તે જીવ
 સહિત અને વીજા જીવ રહિત ટુટા છે, પર્યાયના વે જ્ઞેદ,
 કર્મજાવી અને સ્વજાવી ક્ષ્યાદિ વહેચણ રૂપ વ્યવહારનો

પહેલો જ્ઞેદ કહ્યો હવે વીજો પ્રવર્તન વ્યવહાર તેના વે જ્ઞેદ, એક શુદ્ધ પ્રવર્તન અને વીજો અશુદ્ધ પ્રવર્તન. શુદ્ધ પ્રવર્તનના વે જ્ઞેદ, એક વસ્તુગત શુદ્ધ પ્રવર્તન અને વીજો સાધન શુદ્ધ પ્રવર્તન, વસ્તુગત શુદ્ધ પ્રવર્તન તે ધર્માસ્તિકાયનો ચલણ સહાયતા, અધર્માસ્તિકાયનો સ્થિર સહાયતા તથા આકાશાસ્તિકાયનો અવગાહકતા, કાળનો વર્તના, પુદ્ગલનો મિલણ વિસ્થરણતા અને જીવનો જ્ઞાયકતા, વસ્તુગત કહેતાં એ ઠ ડ્રવ્યમા પોતપોતાની પ્રવૃત્તિ પોતાનામાં રહી છે, તેને વસ્તુગત શુદ્ધ પ્રવર્તન વ્યવહાર કહીએ. હવે સાધન શુદ્ધ પ્રવર્તન વ્યવહાર તે ચોથા સમકિત ગુણગણાથી જ્ઞેદ જ્ઞાનની અપેક્ષાએ ઉપાદાન કારણને કાર્યપણે કરતાં, હેય, જ્ઞેય અને ઉપાદેય આજ્ઞાએ વર્તતા અશુદ્ધતાને ઠેદી વિશુદ્ધતારૂપ ઉપરનું ગુણગણું ગ્રહતા ગ્રહતા યાવત્ અપ્રમત્ત ગુણગણાને દૃઢપણે ગ્રહી ગુણશ્રેણી આરોહણ કરી મોહનો, વળી રાગદ્વેષ અશુદ્ધ પરિણતિનો દશમા ગુણગણાને અંતે ધ્વંસ કરી વીતરાગ થઈ જ્ઞાનાવરણી, દર્શનાવરણી અને અંતરાય એ ત્રણ કર્મનો વીતરાગ જાવે વારમા ગુણગણાને અંતે ક્ષય કરી કેવલજ્ઞાન, કેવલ દર્શન આદિ અનંત ચતુષ્ટયી પામી તેરમા ગુણગણે અરિહત પરમાત્મા થાય ત્યાં સુધી સાધન શુદ્ધ પ્રવર્તન વ્યવહાર કહીએ, એ શુદ્ધ વ્યવહારના વે જ્ઞેવ કહ્યા. હવે અશુદ્ધ પ્રવર્તન વ્યવહાર તે જીવમાં રાગ, દ્વેષ, કપાય નોકપાય અને મોહ લાગ્યા છે તેના ઉદય યોગે જીવને પરાજવતા વાધકતા છે તેટલો કર્મ-

વધ થાય છે અને જીવ ચોથુ ગુણગણું પામ્યો ત્યાથી શુદ્ધ
વ્યવહારની સહાય મલી તે જોગે પોતાની વાધકતા
ટાઢી પરાજ્ઞવતાને ઠેકે ઠે, ઇટલી સકામ નિર્જરા છે
તે સકામ નિર્જરાનો કર્તા શુદ્ધ વ્યવહાર છે અને વધનો
કર્તા અશુદ્ધ વ્યવહાર છે, શુદ્ધ વ્યવહાર તેરમા ગુણગણ
સુધી વઢાવો છે અને દશમા ગુણગણના અત સુધી અશુદ્ધ
વ્યવહાર હુટારાનો સજ્ઞ છે, ઉપરાત નથી તેમા ઘઠા સા
તમા ગુણગણ સુધી અશુદ્ધ વ્યવહાર હુટારા મોહ ચેરનો
પરાજ્ઞ ઘણો છે ઉપરાત યોગ્યતા ઠેપણ ક્ષપક શ્રેણીવાલાને
જય નથી તે અશુદ્ધ વ્યવહારના વેજેવ કહે છે એકશુજ અને
બીજો અશુજ અશુજ વ્યવહાર તે સત્તર અઢાર પાપસ્થા
નફલુ સેવવું, પન્નર કર્માદાનનુ આચરવુ, રાત્રી જોજનનું કં
રવું, અજક્ક અનતકાયનું આરોગવુ ઇત્યાદિ પાપવધનો હેતુ
તેને અશુજ વ્યવહાર કહીયે હવે બીજો શુજ વ્યવહાર તે
પાચ આશ્રવનુ તજવુ ને સામાયક પોસહ પ્રતિક્રમણ આદે
દેવદર્શન, ગુરુવદન વિનય યુક્ત અને વહુમાનયુક્ત કરવું,
દેશ વિરતિપણુ અને સર્વ વિરતિપણું ગ્રહવુ, ગુરુ કુઢવાસે
વસવુ, અષ્ટ પ્રવગ્ન માતાનુ પાઢવું ઇત્યાદિ સામ્ય સાપેક્ષ
દષ્ટિયે શુજ વ્યવહાર કહીયે, એ પુન્યવધનો હેતુ છે, તે
કણો હવે ઉપચરિત અને અનુપચરિત વ્યવહાર કહે છે
ઉપચરિત વ્યવહાર તે ધન, ધાન્ય આદિ ઘરકુટુવ પરિવાર
એક પોતાની કાયા વિના જે વીજુ, તે પ્રત્યક્ષ આપણાથી
જુડ છે, તેને અજ્ઞાનપણે મોહિત થઈને જીવ પોતાનુ માને

તેને ઉપચરિત વ્યવહાર કહીએ. હવે અનુપચરિત વ્યવહાર તે, જે પોતાની કાયા મન વચન આદિ પરવસ્તુ યથાપિ જીવથી જૂદી છે, અને જીવ છે તે પાંચ ઇંદ્રિય ત્રણ વલ્લ. અને શ્વાસોશ્વાસથી જૂદો છે તોપણ પરિણામિક જાવે લોહી પણે એકઠા મઠી રહ્યા છે, જવપર્યંત ઠોરું બુદે નહીં તેને પોતાની કહીએ, પણ પોતાની નથી એમ અપેક્ષા સમજીને બોલીએ તે અનુપચરિત વ્યવહાર કહીએ. હવે સદ્જૂત વ્યવહાર કહે છે, તેના વે જ્ઞેદ, એક શુદ્ધ અને વીજો અશુદ્ધ, શુદ્ધ સદ્જૂત તે કેવલજ્ઞાનને આત્માનું કહીએ, તે આત્માથીજ પ્રગટ થયું છે માટે સદ્જૂત, અને આવરણ ઉપાધિ નથી માટે શુદ્ધ. એ પેહેલો જ્ઞેદ કહ્યો. હવે વીજો જ્ઞેદ અશુદ્ધ સદ્જૂત તે મતિશ્રુત જ્ઞાનને આત્માનું કહીએ ઇટલે જ્ઞાન છે એ તો આત્માનો સદ્જ્ઞાવ છે, માટે સદ્જૂત, પરંતુ ઇંદ્રિય નોંદ્રિયથી પ્રગટ થયું છે તેથી અશુદ્ધ, એ વીજો જ્ઞેદ કહ્યો. હવે અસદ્જૂત વ્યવહાર કહે છે ઇટલે હું ક્રોધી, હું માની, હું માયી, હું લોખી વલ્લી હું મનુષ્ય, હું તિર્યંચ, હું દેવતા, હું નારકી ઇત્યાદિ હું શબ્દે જીવ હું એમ કહેવું તે વિકલતા છે કારણ કે મનુષ્ય તિર્યંચની કાયા તે પેહેલી ઔદારિક વર્ગણા છે, વલ્લી દેવતા નારકીની કાયા તે વીજી વૈક્રિય વર્ગણા છે, વલ્લી કાયાની અંદર આહારને પાચન કરવાનો હેતુ તથા સજીવનપણાનો હેતુ તે ચોથી તેજસ વર્ગણા છે વલ્લી જાપા શ્વાસોશ્વાસ અને મન એ પાંચમી, ઠઠી, અને સાતમી પોતપોતાની વર્ગણા છે, અને ક્રોધાદિ

કપાયની પ્રકૃતિઓ કહી તે, આઠમી કાર્મણ વર્ગણા તે,
 એ સર્વે પુદ્ગલ દલ છે તેને જન્મજાતિ કહીએ, તે જીવ નથી,
 જીવની વસ્તુ પણ નથી, તેનો માલિક જીવ પોતે થાય છે
 તેને મિથ્યાત્વી કહીએ એ પરવસ્તુને પોતાની કહેવી તે અ-
 સદ્જૂત. તેના બે જેદ, એક સંશ્લેષિત અને વીજો અસંશ્લે-
 પિત એ બે જેદ કહ્યા, તેનો અર્થ કહે છે પાંચ ઇન્દ્રિય ત્રણ
 વલ્લ, શ્વાસોશ્વાસ અને આયુષ્ય એ દશ ડ્રવ્યપ્રાણ જીવના
 છે, અને તેમા અતર વ્યાપકપણે જ્ઞાન પ્રાણધારી ચેતન રહ્યો
 છે, તેને જેદ જ્ઞાનેશુન્ય જીવ જાણતો નથી, ઝલ્લખતો નથી,
 પોતાની કાયા એજ જીવ એમ બોલે છે, જાણે છે, તેને સં-
 શ્લેષિત અસદ્જૂત વ્યવહાર કહીએ અને પુત્ર, માતા, પીતા,
 જાહ, ઘેન આદિ મારાં છે વઢી ધન કંચનાદિ દેશ, નગર,
 સેત્ર મારું છે એમ કહે છે, જાણે છે, તેને અસંશ્લેષિત અસ-
 દ્જૂત વ્યવહાર કહીએ, એ વ્યવહાર નય કહ્યો, હવે ઋજુ
 સૂત્ર નય કહે છે ઋજુ કહેતા સરલ પટલે અવક્ર વા પાંસરો
 અને સૂત્ર કહેતા બોધ પટલે જ્ઞાન તે ઋજુસૂત્ર કહીએ, પ-
 ટલે વર્તમાનપણે ઉપન્યો જે તદ્ગત પરિણામ તેને મહા
 કર્તા તે ઋજુસૂત્ર, અને જે અતિત અનાગત તે ઋજુસૂત્રની
 અપેક્ષાએ અઠતો છે કેમકે અતિત તો વિણસી ગયો અને
 અનાગત આવ્યો નથી, તેવારે અતિત અનાગત એ બે વસ્તુ
 વર્તમાન પર્યાયે અવસ્તુ છે, અને વર્તમાન પર્યાયે વર્તે તે વ-
 સ્તુપણે છે પૂર્વકાલ પશ્ચાત્ કાલની અપેક્ષાએ વસ્તુ કહેવી
 તે આરોપરૂપ નૈગમનય છે, અને તાત્કાલિક તદ્ગત વસ્તુ-

पणुं तेने ऋजुसूत्र कहीए, तेना वे जेद, सूक्ष्म ऋजुसूत्र
 अने स्थूल ऋजुसूत्र जे वर्तमानकालनो एक समय तेने
 सूक्ष्म ऋजुसूत्र कहीए अने जे बहुकाळी तेने स्थूल ऋजु-
 सूत्र कहीए, ए चोथो नय कछो- हवे शब्द नय कहे ठे शब्द
 ते वस्तुपणे बोलावीए ते शब्दे जे वाच्य अर्थ ग्रहे एवु
 ठे प्रधानपणु जे नयमा, तेने शब्द नय कहीए जेम
 कृतक नाम जे कयों तेनो हेतु जे धर्म ते जे वस्तुमां होय
 ते बोलाय एटले शब्दनुं कारण तो वस्तुनो धर्म थयो.
 जेम जळाहरण धर्म जेमां ठे, तेने घट कहीए ठीए एम
 अहीं पण शब्दे वाच्य अर्थ ग्रहे तेनु नाम पण शब्दनय
 कहेवाय. जेम ऋजुसूत्र नयने वर्तमान कालना धर्म इष्ट ठे
 तेम शब्दादिक नयने वर्तमानताना धर्म इष्ट ठे एटले ऋजु
 सूत्रनय चार निक्षेपासयुक्तने सामान्यपणे ग्रही वस्तु माने
 अने शब्दनय जाव निक्षेपाने मुख्य करी सहजना चार
 निक्षेपाने ग्रही वस्तु माने एटले सदजाव जे अस्ति धर्म
 तथा असद् जाव जे नास्ति धर्म सर्व संयुक्त वस्तुने वस्तु-
 पणे उपयोगे ग्रहे एटले वस्तुने शब्दे बोलावतां सात जांगे
 बोलाववी माटे ए सप्तजगी जेटला शब्दनयना जेद जा-
 एवा ते सप्तजगीनी व्याख्या कहे ठे (१) स्यात् अस्ति,
 (२) स्यात् नास्ति, (३) स्यात् अस्ति नास्ति, (४) स्यात्
 अवक्तव्य (५) स्यात् अस्ति अवक्तव्य, (६) स्यात् नास्ति
 अवक्तव्य (७) स्यात् अस्ति नास्ति युगपत् अवक्तव्य, ए
 सात जागा कह्या हवे अर्थ कहे ठे. आ सात जांगानो जाण

જે આત્મા એમ ચિતવે છે કે મારો આત્મા છે, તેના ઘરમાં વસ્તુગતે ઠતી રી છે ? જે ઠતી છે તેને અસ્તિ કહીય તે સ્વદ્રવ્ય, સ્વદ્દેત્ર, સ્વકાલ, સ્વજ્ઞાવપણે ચિંતવીય ત્યા સ્વદ્રવ્યપિંડ તે જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર વીર્ય આદિ અનંતા ગુણ, અને પર્યાય તે એક એક ગુણના અનંતા અવિભાગ, વઢી અરૂપી, અમૂર્તિ, અઘ્યાવાધ, અનવગાહ આદિ અનંતા પર્યાયનો સમુદાય તેનું આધારપણું તે સ્વદ્રવ્ય, અસંખ્યાત પ્રદેશે જ્ઞાનાદિ ગુણનું અવસ્થાન, અગુરુ લઘુતાની હાની વૃદ્ધિનું માન તે સ્વદ્દેત્ર, અનંતગુણની અનંતી વર્તનામા ઉત્પાદ અને વ્યયની પરિણમનતાનું સમયે સમયે અજ્ઞિનવપણે પરિણમવું તે સ્વકાલ, અને અનંત જ્ઞેયનું જ્ઞાયકપણું, વિવેચનપણું, દેશવાપણું, નિઝગુણની સ્થિરતાપણું, દાન, લાઝ, જોગ, ઉપજોગ અને વીર્યનું અનંતા ગુણમાં અનંત જેવે દાનાદિ લઘ્વિનો સ્ફુરતા જાવ તે સ્વજ્ઞાવ, વઢી ત્રણે કાલે અવિતાશોપણું માટે નિત્ય, વઢી સમયે સમયે અભિનવપણે ઉત્પાદ વ્યય પરિણમે તેથી અનિત્ય, વઢી અનંતા ગુણપર્યાયનું અસરયાત પ્રદેશે દૃઢ યેમ્યતાપણું. અજિજ્ઞતાપણું, સદા સર્વદા છે માટે એક અને વઢી અજ્ઞેદ, અનંતા ગુણ અનંતા પર્યાય તે પોતપોતાનું જ કાર્ય કરે, એક ગુણ વીજા ગુણે ન પ્રવર્તે, નીજ નીજ ગુણે જ પ્રવર્તે તે અનેક, અને વઢી ભેદ ત્રણકાલમાં એક ગુણ એક પર્યાય વા એક પ્રદેશ દ્રવ્યથી અઢગો ન થાય માટે અજવ્ય, વઢી પોતાના ગુણની આ-વિરજાવે વ્યક્તિનો કર્તા તે જવ્ય, એમ સ્યાદવાદ લક્ષણો.

પેત દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને જાવે કરીને આત્મા ઠ, વઢી નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય અને જાવ એ ચાર નિદ્દેષા સંયુક્ત જીવ દ્રવ્ય ઠતો ઠે, પરંતુ અન્ય ઠ જાગા પણ ઠે, એસાપેક્ષ પળાએ કરીને સ્યાત્ પદ દડને ઘોલાવવો, તે સ્યાત્ અસ્તિ, એ પ્રથમ જાંગો કહ્યો. હવે સ્યાત્ નાસ્તિ નામે વીજો જાંગો કહે ઠે, જે મારા આત્માથી અન્ય તે અનતા પુદ્ગલ પરમાણું વૂટા ઠે, વઢી ઈચ્છાણુંકાદિ સંખ્યાત પ્રદેશી, અસંખ્યાત પ્રદેશી, અનંત પ્રદેશી, તે સર્વ ઉપચલિત સ્કંધ, ઔદારિક, વૈક્રિય, આહારક અને તેજસ એ ચાર વાદર વર્ગણાના, વઢી જાવા, શ્વાસોશ્વાસ, મન અને કાર્મણ એ ચાર સૂદમ વર્ગણાના, ઇત્યાદિ પ્રત્યેકે પ્રત્યેકે અનંતા અનંતા પુદ્ગલના સંધ ચૌદ રાજલોકમા રહ્યા ઠે, વઢી ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય, એ વે દ્રવ્યના વે સંધ અસંખ્યાત પ્રદેશી ચૌદરાજપ્રમાણ લોકમા રહ્યા ઠે, વઢી આકાશાસ્તિકાયનો એક સંધ અનંત પ્રદેશી લોકાલોકમા રહ્યો ઠે, કાલ તો સમય માત્ર વર્તે ઠે વઢી અઢીઠીપમા જ્યોતિષ ચક્રના આકારે દિવસ રાત્રીનું માન ઠે એમ ઉપર કહ્યા તે રૂપી અને અરૂપી મઢી પાંચે અજીવ અને મારા આત્માથી વીજા પટલે નોખા અનંતા સિદ્ધ પરમાત્મા લોકાગ્ર જાગે રહ્યા ઠે, વઢી ચારંગતિના અનંતા સંસારી જીવો ચૌદરાજ્યલોકમાં રહ્યા ઠે, તે સિદ્ધ અને સંસારી જીવોમા અસ્તિપણુ તો સૌમાં સરસું ઠે પરંતુ તેમનું અસ્તિપણું તેમનામાં ઠે અને મારું અસ્તિપણું મારામાં ઠે. માટે જિન્ન ઠે, એ ઉપર કહ્યાં તે ઠ દ્રવ્ય મારા વિવક્ષિત

આત્મ દ્રવ્યમા નાસ્તિજ્ઞાવે ઠે વઢી પાચ અજીવના જન
તાદિ ગુણ તે, ગતિનો હેતુ, સ્થિતિનો હેતુ, અવગાહક હેતુ,
વર્તનાનો હેતુ, મઢવા વીંછરવાનો હેતુ, વર્ણ, રસ, ગંધ સ્પ-
ર્શનો પરાવર્તન ધર્મ, વાર જેદે હાનિ વૃદ્ધિરૂપ, એ પ્રમાણે સર્વે
દ્રવ્યમા દ્રવ્ય દ્રવ્ય પ્રત્યે, પ્રત્યેકે પ્રત્યેકે વિના કારણે પો-
તાના સ્વજ્ઞાવે સમયે સમયે અજ્ઞિનવપણે પરિણમી રહ્યું
ઠે, વઢી મારા જીવાત્માથી અન્ય સિદ્ધ સસારી જીવોમા
ચેતનતાના અસ્તિત્વાદિ ગુણપર્યાય, સ્વજ્ઞાવ લક્ષણ તે પરિ-
પૂર્ણ સિદ્ધના વ્યક્તિરૂપઠે, અને સસારીના શક્તિરૂપઠે તેમા
સમક્ષિત ચોથા ગુણગણાથી અશે વ્યક્તિરૂપ ઠે, વારમા
આદિમા અશે વ્યક્તિ ઓઠી ઠે, એમ પાચ અજીવ દ્રવ્યના
અને અન્ય સિદ્ધ અને સંસારી જીવોના જે ગુણ, પર્યાય, સ્વજ્ઞાવ
અને લક્ષણ તે મારા વિવક્ષિત આત્માના ગુણ, પર્યાય સ્વ-
જ્ઞાવ લક્ષણમા નાસ્તિ જ્ઞાવે ઠે, એટલે મારા આત્માના
દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને જ્ઞાવમા પરદ્રવ્યનો પરક્ષેત્રનો, પર-
કાલનો, અને પરજ્ઞાવનો નાસ્તિજ્ઞાવ ઠે, પરતુ નાસ્તિજ્ઞાવ
ઠે તે પોતાનામા પ્રસ્તિજ્ઞાવે ઠે તેની સાપેક્ષતા માટે સ્યાત્
પદે બોલતા સર્વ ધર્મનુ જાસન યશુ માટે સ્યાત્નાસ્તિ એ
વીજો જાગો કહ્યો હવે સ્યાત્ અસ્તિ નાસ્તિ નામે વ્રીજો
જાગો કહે ઠે. જે વિવક્ષિત આત્મા દ્રવ્યમા અન્ય જીવ સ્વ-
જાતિ અને પાચ અજીવ પરજાતિ તેના દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ
અને જ્ઞાવની નાસ્તિ ઠતીરૂપે વીજા જાગામા કહી તેની
અવતી રૂપે પોતાનામા અસ્તિ રહી ઠે તેને જણાવવા માટે

समकाले जागा ग्रह्या ठे परतु शब्दे बोलतां अनुक्रमे बो-
 लाय ठे एटले पोताना विवक्षित आत्माना ड्रव्य, क्षेत्र, काल
 अने जावे पेहेला जांगामां अस्तिपणे कह्यो, ते पोतामां ठ-
 तापणे रह्यो ठे, अने बीजा जांगामां परनो नास्तिजाव कह्यो
 ते पोतामां अठतापणे रह्यो ठे एम ठता अठतापणे वे जांगा
 पोतामां समकाले अस्तिपणे रह्या ठे अहीं कोइ कहेशे के जे
 वस्तु पोतामां नथी, तेने अठतापणे पोतामा ठती कहेवानी शी
 जरुर ठे तेनो उत्तर हेजाइ। एम न कह्यो ए तो ससारमा चतुर्गति
 त्रमण करतां अनतां पुद्गल परावर्त्त ससारी जीवोए कर्या अने
 वळी करशे, परंतु जीवनु यथास्तित ध्रुवणु त्रणे काले जासे
 ठे, ते परपणानो पोतामा ठतापणे अजाव ठे, तेथी जो एम
 न होय तो जीव अजीवपणु पामे अने अजीव जीवपणु
 पामे, वस्तुपणे वस्तु रहे नहीं, माटे पोतपोतानुं ठतापणुं
 पोतानामा रह्यु ठे, तेथी त्रणे काले अचळ अविनाशीपणे
 वर्त्तें ठे, अने परनुं अठतापणुं ठे तेथी कोइ काले परपणुं
 पामे नही, पोतानुं अवस्थितपणु सदासर्वदा पोतापणे रहे
 एवो जीव अजीव सर्वे ड्रव्यनो वर्म ठे वळी जे ठता-
 पणे होय तेज स्फुरणा पामे, एटले जीवनु मोक्षरूप कार्य
 ते पोताना ठतापणाने स्फुरता नोपजे, माटे पोतानुं ठता
 पणु अने परनु अठतापणु अस्ति ठे परतु नास्तिनी अपे-
 क्षाए. वळी बीजा जांगानी सापेक्षता माटे स्यात्पद युक्त
 बोलवो. ए स्यात् अस्तिनास्ति नामे त्रीजो जांगो कह्यो.
 हवे स्यात् अवक्तव्यनामे चोथो जांगो कहे ठे अवक्तव्य

એટલે કેવલજ્ઞાનીને જાણવામા તો એક સમયકાલે સર્વ
 વક્તવ્ય છે, પરતુ વચને ઘોલતા અનુક્રમે બાંધાય છે, અને
 વસ્તુમા તો અસ્તિ નાસ્તિ (ઠતા અઠતા) પણ સમકાલે જાગા
 રહ્યા છે માટે કેવલજ્ઞાનીને ગવ્દે ઘોલતા પ્રવક્તવ્ય છે વળી
 સમકિર્તીને જાણવામા સમકાલે છે, પરતુ ઠદ્મસ્યનો જ
 પયોગ અસરયાત સમયો છે માટે અવક્તવ્ય, વળી સમકા-
 લનો અપેક્ષા ન કરો, તો પણ વસ્તુમા અનંતા ધર્મ રહ્યા
 છે, તેમા અનિલાપ્ય સ્વજ્ઞાવ ધર્મ તો વચનગોચર ઘોલવામા
 આવે, અને અનનિલાપ્ય સ્વજ્ઞાવ ન આવે, માટે સ્યાત્
 પદ અપેક્ષાએ ઘોલીએ તે સ્યાત્ અવક્તવ્યનામે ચોથો જાગો
 કહ્યો હવે સ્યાત્ અસ્તિ અવક્તવ્ય નામે પાંચમો જાગો કહે
 છે એટલે અસ્તિ ધર્મ છે તેમા પણ અનંતો ધર્મ તો અન-
 નિલાપ્ય સ્વજ્ઞાવ છે, તે તો કેમલી જગવાનના વચન ગોચ-
 ર પણ થતો નથી ઘોલવામા આવે નહીં તે અવક્તવ્ય ક-
 હેવાય, પરતુ અનિલાપ્ય સ્વજ્ઞાવ વચને ઘોલવામા આવે છે,
 તે પણ ક્રોડ પૂર્વના આયુષ્યવાલા પુરુષો હોય અને આવ
 વર્ષની ઉમરે કેવલજ્ઞાન પામ્યા હોય અને આજરણાના ઠેકા
 સુધી અસ્તિ ધર્મની પ્રરૂપણા કરે તો પણ અનિલાપ્ય સ્વ-
 જ્ઞાવ ધર્મનો અનંતમો જાગ કહેવામા આવે, અધિક ન આવે
 તે માટે અસ્તિ અવક્તવ્ય, પરતુ નાસ્તિજ્ઞાવ કહેવો છે તે
 અપેક્ષાએ સ્યાત્પદે યુક્ત ઘોલીયે, તે સ્યાત્ અસ્તિ અવક્તવ્ય
 એ પાંચમો જાગો કહ્યો એજ પ્રમાણે નાસ્તિ જાગાની ગવે-
 પણા કરીને સ્યાત્ નાસ્તિ અવક્તવ્ય ઠહો જાગો કહીએ

હવે સ્યાત્ અસ્તિનાસ્તિ યુગપત્ અવ્યક્તવ્ય નામે સાતમો
 જાગો કહે છે, એટલે અસ્તિ જાવ પણ વક્તવ્ય છે તેમ નાસ્તિ
 જાવ પણ વક્તવ્ય છે, અને બેમાં અવક્તવ્ય પણ છે એ સર્વ
 ધર્મ એક વસ્તુ મધ્યે એક એક ગુણમા અને દરેક
 પર્યાયમા સમકાળે પરિણમે છે, માટે અસ્તિનાસ્તિ વક્તવ્ય
 અને અવક્તવ્ય, ગ્રહી અસ્તિ તે નાસ્તિ ન થાય અને નાસ્તિ
 તે અસ્તિ ન થાય, વળી વક્તવ્ય તે અવક્તવ્ય ન થાય અને
 અવક્તવ્ય તે વક્તવ્ય ન થાય, તે જણાવવા માટે સ્યાત્પદ
 પ્રહો છે એ સ્યાત્ અસ્તિનાસ્તિ યુગપત્ અવક્તવ્ય નામે સા-
 તમો જાગો કહ્યો એ સત્તત્તંગી કહી તેનુજ નામ સ્યાદ્વાદ
 ધર્મ છે, અને સ્યાદ્વાદ ધર્મનું જ્ઞાન તે સમકિત છે અને
 સમકિત છે ત્યાં શબ્દ નય છે, એટલે શબ્દાદિક નય વસ્તુના
 પર્યાયને અવલંબી વસ્તુના જાવ ધર્મના ગ્રાહક છે તે માટે
 વસ્તુના જાવ નિક્ષેપા છે તે શબ્દ નયે મુખ્ય છે, અને પ્રય-
 મના ચાર નયમા નામાદિક ત્રણ નિક્ષેપા મુખ્ય છે. એ શબ્દ
 જન્યનું સ્વરૂપ કહ્યું, હવે સમજિરૂઢ નયની વ્યાખ્યા કરે છે,
 જે શબ્દ નય કહ્યો તેથી સમજિરૂઢ નયમાં ઘણો અંતર છે,
 આત્માના અનંતા ગુણપર્યાય છે તેમા એક સમકિત ગુણ
 પ્રગટ થવાથી ચોથા ગુણગણે શબ્દ નય પ્રાપ્ત થાય છે અને
 સમજિરૂઢ નય તો વીતરાગ ગુણગણે અંશે ઓઠી સ્થિતિ
 પ્રાપ્ત થાય છે, માટે ઘણો અંતર છે, એટલે એક પર્યાયને પ્રગ-
 ટવે અને શેષ પર્યાયને તિરોજાવિપણે એટલે અણપ્રગટવે શ-
 વ્દનય બોલાવે, પણ સમજિરૂઢ નય ન બોલાવે. હવે જે બો

लाववुं कछु तेनो परमार्थ कहे ठे समकित गुण प्रकट करी
 हेय उपादेय बुद्धि पामी सर्वविरति थइने साध्य सापेक्ष
 दृष्टिए वत्ते, तेने शब्दनय सयति कहीने बोलावे, पण सम-
 ज्जिरूढ नय सयति न कहे समज्जिरूढ नय तो रूपक श्रेणी
 मानी दशमा गुणठाणा अते मोहनी कर्म कय करी अभुद्ध
 परिणति ठेदी शुद्ध परिणतिवत्त थइ बारमा हीण मोह
 गुणठाणे यथाख्यात चारित्रवत्तने संयति कही बोलावे, बळी
 वीतरागजावे ज्ञानावरणी, दर्शनावरणी अने अंतराय ए
 शण कर्मनो कय करी केवलज्ञान, केवलदर्शन आदि अनंत
 चतुष्टयी पामे तेमने ज्ञानी कही बोलावे ए शब्द नय अने स-
 मज्जिरूढ नयनो अतर कछो हवे एवचूत नय कहे ठे.
 समज्जिरूढ नय पदे तेरमा गुणठाणे अरिहत परमात्माने
 स्नातक कहीए ठीए ते एवचूतनय स्नातक न कहे एवं
 चूत नय तो लोकाग्र जागे सादि अनंत जागे स्थितिबत्त
 सिद्ध परमात्माने स्नातक कहे ठे, कारण के तेरमा गुणठाणे
 घाति कर्मनो मळ आत्म प्रवेशथी अळगो थयो ठे, पण
 अघाति कर्मनो मळ रह्यो ठे ते मळअयोगी गुणठाणाने अते
 उतरशे पटखे एक समये लोकाग्र जागे सिद्ध क्षेत्रमां सि-
 रूपणे विराजमान थशे, तेमने एवचूत नय स्नातक कहे ठे
 ए स्नातकमा नयपद कछो हवे अरिहत पदमा कहे ठे
 हायक लब्धिए तो तेरमे गुणठाणे अरिहतपदे जे जे वत्ते
 ठे, ते सौ सरखा ठे कोइ अधिक न्यून नथी समज्जिरूढ नय
 तो सोने अरिहत कहे, परंतु एवचूत नय तो जेने इन्द्रादिक

પૂજે છે એટલે તીર્થકરને સમોસમરણની રચના થાય છે
 અષ્ટપ્રાતિહાર્યાદિ ઋદ્ધિએ પૂજનીક છે, વઢી અસંખ્યાત
 કોમી દેવો સેવે છે તથા સામાન્ય કેવઢીમા કેટલાએક કે-
 વઢી જગવાનને કમલની રચના થાય છે દેવદેવેંડ્ર જેમને
 પૂજે છે તેમનેજ એવજૂત નય અરિહત કહે છે વીજાને ન કહે
 અહીં વાહ્ય ઋદ્ધિની અધિકતા છે અતર ઋદ્ધિએ તો સૌ સ-
 રખા છે. પરતુ એવજૂત નય તે નામે ન વોલાવે એટલો અં-
 તર છે, એ એવજૂત નય કહ્યો. એ રીતે સાતે નય કહ્યા એ
 સાત નયમાં પેહેલા ચાર નય છે, તે અવિશુદ્ધ છે, કેમકે ડ્ર-
 વ્યને સામાન્યપણે કહેવાના અધિકારી છે, અને શબ્દાદિક
 ત્રણ નય તે શુદ્ધ નય છે, કેમકે તેમા શબ્દના અર્થનો મુ-
 ક્યતા છે માટે એ નયો શબ્દ તથા અર્થને અજ્ઞેદપણુ માને છે
 અને અર્થથી શુન્ય શબ્દ તે એ નયે પ્રમાણ નથી વઢી શ-
 બ્દાદિક નય તે પેહેલા (નામ, થાપના, અને ડ્રવ્ય એ) ત્રણ
 નિક્ષેપાને અવસ્તુ માને છે. અને ચોથા જ્ઞાવ નિક્ષેપા સંયુક્ત
 વસ્તુને વસ્તુ માને છે એ સાત નયમા પેહેલો નૈગમનય તે સા-
 માન્ય વિશેષ વેને માને છે, સમજનય તે સામાન્યને માને છે,
 વ્યવહાર નય વિશેષને માને છે અને ડ્રવ્યાર્થાવલંબી છે તે
 હાં ડ્રવ્ય શબ્દે ક્રિયા લેવી તથા ઋજસૂત્ર તો વિશેષનો ગ્રા-
 હક છે એ ચાર નય તે ડ્રવ્ય નય છે અને પાઠલા શબ્દાદિ
 ત્રણ નય તે પર્યાયાર્થિક વિશેષાવલંબી જ્ઞાવ નય છે, એ
 સાત નયમાં સામાન્ય વિશેષ પદ્ધતું માનવું કહ્યું વઢી ડ્રવ્ય
 અને જ્ઞાવનુ ગ્રાહકપણુ યા અવલવનપણુ કહ્યું, તેને વિ-

स्तारीने कहे ठे सामान्य ते शक्ति, तेना वे जेठ ओघ शक्ति अने समुचित शक्ति, विशेष ते व्यक्ति, शक्तिथोज व्यक्ति पामीए, ओघ शक्ति ते घासना तरणामा धृतनी शक्ति रही ठे, एम कहीए तेनु नाम ओघ शक्ति हवे प्रथमना व्रण नयमा अव्यार्थावलंबीपणु कह्यु, ते जिनपूजादि तथा सामायक पोसह प्रतिक्रमणादि श्रावकनी करणी ठे, यतिने चरणकरणानुयोगनी क्रिया करवी तेने अव्यार्थावलंबीपणु कहीए ते श्रावक, साधु पोतपोतानी क्रिया करे तेमा जेने समकितनी स्पर्शना निश्चय पकथी ग्रंथिमेद पूर्वक थइ ठे, अने क्रिया उपर कही ते मुजब करे तेने तो दूधरूप व्यक्ति ते अप्रमत्तादि गुणस्थानके जाव, संवर अने सकाम निर्जरायोगे, क्षयोपशम जावनी लब्धि प्राप्त थाय, बीजाने थाय नहीं, कारण के जे दूजणा गाय जेस, चकरा घेठा घास तरणानु चक्षण करे, ते तो दूध थापे कइ हराया प्रमुख बीजा अनेक जातिना जानवरो ठे ते घास चक्षण करे ठे तेथी दूध मळतु नथी, तेम वस्तुगते वस्तुपणानी श्रुताना अज्ञावे साध्य, शून्य एवा अज्ञानी मिथ्यात्वीने श्रावक साधुनी क्रिया करता समकितादि गुण स्थानकनो दूधरूप वर्म ते न मळे, जाव संवर अने सकाम निर्जराना अभावे क्षयोपशम जावनी लब्धि न मळे, समकितनी स्पर्शना थया मळे हवे ओघ शक्तिनी अपेक्षाए दूधने व्यक्तिपणु कह्यु तेनुज नाम समुचित शक्ति कहीए हवे दूधमाथी घी काढबु ठे, ते दूधने जमावबु त्यारे घी

નીકળે, જમાવવું તે અપ્રમત્ત ગુણગણું ન ઠોમે ત્યારે વૃધ
 જામ્યું કહીએ, તે ક્યારે ન ઠોમે કે વેદક સમકિતરૂપ મેલ
 વળ પડે તા એ દ્વ તરત જામી જાય એટલે પ્રમત્ત ગુણગણે
 આવું વધુધા તો આંતરારહિત અનતર ટળે, કારણ કે સ-
 મકિત મોહનીનો પરાઝવ હતો તે વેદક સમકિતે ટાલ્યો,
 ત્યાં અપ્રમત્ત રાજધાની નિર્જય થઈ, વઢી અવસ્થાથી અલંક-
 શ્રેણી કાયક સમકિતની ઠાપનો ચાલ મળ્યો છે, તેના જા-
 ગનું તેજ વૃદ્ધિ પામ્યું ત્યારે આત્મ ગુણની અલંક શ્રેણીનું
 તેનું આવું, તે કહે છે કે, અપૂર્વ ગુણગણું તમને પડેલા તેને
 છે, ત્યા જવાની તૈયારી કરીને તેજ વચ્ચે ગયા, જડને ક-
 પક શ્રેણી માંની. વહીની ગોરડીમા અપ્રમત્ત સ્તજ. તે વાંસ
 ઝડો કર્યો, પરંતુ વાંસે ગોરસને મથવા માટે ફૂલનાં હોય
 છે, તે અહીં અપ્રમત્તાદિ ગુણગણાણે જ્ઞાનાચાર, દર્શનાચાર,
 ચારિત્રાચાર, તપાચાર અને વીર્યાચાર એ પંચાચારરૂપ તો
 અપ્રમત્તસ્ત્રે ફૂલના જાણવાં. હવે વલોણુ વલોવવાના દૃષ્ટા-
 તે જેઠ જ્ઞાન અને જેઠાજેઠ જ્ઞાને શુદ્ધ ધ્યાનગત શુદ્ધોપયોગ
 તે અનોપમ દોરીએ શુદ્ધાત્માનું નિત્યાનિત્યાદિ સ્યાદ્વાદ
 અનેકાંત સ્વરૂપ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ અનુજવરમણે શુદ્ધ પરિણા-
 મિક જાણમા ઉત્પાદ વ્યયની શક્તિ સમયે સમયે અજ્ઞિનવ-
 પણે વિશુદ્ધિએ પરિણમતા, પરિણમતા યાવત્ મૂલ સ્વરૂપમાં
 કાયક જાણે અતિ શુદ્ધ પરિણામીક જાણ પરિણમે, ત્યા મોંઘ-
 ણના પિંકરૂપ કાયક જાણની અનતિ લલિત કેવલ જ્ઞાન, કે-
 વલદર્શનાદિ

વાવિરજાવે પ્રગટે, તે લલિતનું

वर्णन आगळ करीशु तेने ताचे घी नीकळे, ते कोइक तो
तरतज ताचे ठे अने कोइक वेहेलुं मोरु ताचे जे तरत ताचे ठे
ते अतगम केवळी ठे अने मोरु ताचे ते आयुष्यनो ठेनो
आवे ताचे ताववु ते शु ठे १ तो योग निरुधन. शुद्ध ध्याननो
प्रीजो अने चौथो पायो ध्यावो झेलेशीकरण अवस्था
तेनुं नाम तावणी कहीए तेथी घी रूप परिपूर्ण सिद्धता
कार्य नीपजे. तेनु मूल बाह्य कारण घणी ठेठे रहेलो स्थी-
तिए उघशक्ति रूप अव्यथी व्यवहारे शुभ क्रिया ठे अने
अतरथी शब्दनयनी मुरयताए कयोपशमज्ञाव उपयोग
लब्धिरूप निदोपावलवीपणु ठे ज्या कार्यनी नजीकता दे-
खीए तेने समुचित शक्ति कहीए, ए परिपूर्ण सिद्धताका
र्यतुं साधन करवानो नयपद्धष्टाते अनुसरीने उपनय वि-
चार कह्यो ए सात नय गवेरया. हवे निदोपानुं स्वरूप कहे
ठे तेना चार जेद, नाम, स्थापना, अव्य अने ज्ञाव तेमां
प्रथम नाम निदोपो कहे ठे तेना वेजेद, सहज नाम अने
साकेतिक नाम, सहज नाम ते गुण निष्पन्न नाम अनादि
अनंत ज्ञागे सदा सर्वदा ए वस्तुनु एतुं एज नाम चाह्युं
अस्मितपणे वत्ते, तेने सहज नाम कहीए, ते जीवने जीव
कहीए, चेतन कहीए, आत्मा कहीए वळी अजीवने अ
जीव कहीए, पुद्गलने पुद्गल कहीए, रूपीने रूपी कहीए,
अरूपीने अरूपी कहीए, चतुर्गति भ्रमणने संसार कहीए,
तेना अज्ञावे मुक्ति कहीए, ज्या एक आकाश अव्य ठे, तेने
अलोक कहीए, वाकी लोक कहोए, समकिन चौथा गुण-

ગાળાથી અયોગી ચૌદમા ગુણગાળા પર્યંત આત્મ ગુણની વ્યક્તિરૂપ સાધના તેને ધર્મ કહીએ, વાકી મિથ્યાત્વ કહીએ, ક્ષત્યાદિ સહજ નામ જાણવાં. હવે સાંકેતિક નામના બે જ્ઞેદ કહે છે. એક કૃત્રિમ અને બીજું અકૃત્રિમ, કૃત્રિમ સાંકેતિક નામ તે પામેલું નામ કર્મચંદ, ધર્મચંદ, આદિ, તે નામ પામવાવાલાનો સંકેત અને સંજ્ઞા વાધી તે કૃત્રિમ, એ પહેલો જ્ઞેદ કહ્યો, તે સાદિ સાંત જાગે છે હવે બીજો જ્ઞેદ અકૃત્રિમ સાંકેતિક નામનો, તે મનુષ્ય ગતિને મનુષ્ય કહીએ, તિર્યંચ ગતિએ એકંદ્રિથી પંચેદ્રિ સુધી તિર્યંચ કહીએ, દેવગતિએ દેવ કહીએ, નરકગતિને નારકી કહીએ સિદ્ધ ગતિને સિદ્ધ કહીએ, એ પાંચ ગતિયો કહી તેનાં નામ કોઈના પામવાથી થયા નથી અનાદિ સંવધે ચાલ્યાં આવે છે માટે અકૃત્રિમ અને એ ગતિનમાં ઉપજવાનો સંકેત તે સંસાર ગતિનું પૂર્વકૃત કર્મ બંધનો છે વળી પાંચમી સિદ્ધ ગતિનું સાંકેતિક. કાર્મણ વર્ગણાથી ટુટવા પણું અયોગી કેવલી નામે ચૌદમું ગુણગાળુ તેનો અત કહેતાં ઠેલ્લા સમયે કર્મનો અજ્ઞાવ થયો તે સંકેત જાણવો. વળી શાશ્વતિ પ્રતિમાના નામ ક્રુષ્ણજ્ઞાનન, ચંદ્રાનન, વારિષેણ અને વર્ણમાન એ નામ પણ કોઈએ પામ્યું નથી એટલે પ્રતિમા અકૃત્રિમ છે તો નામ પણ અકૃત્રિમ છે અને સંકેત તે એ નામ જિનેંદ્ર તીર્થંકર દેવનાં અનાદિ અનંત જાગે છે. હવે ચાર ગતિઓ સંસાર સ્થિતિએ ઉપર કહી તે ગતિ આશ્રીને અનાદિ અનંત જાગે લાગે, અને પ્રવર્તન

આશ્રી તે ગતિથોનો સંબધ જીવને અનાદિ સાત જાગો લાગે
 અને અજીવને અનાદિ અનંત જાગો લાગે સિદ્ધ ગતિનો સ-
 વધ ગતિ આશ્રીને અનાદિ અનંત જાગો લાગે, અને પ્રવર્તન
 આશ્રીને સાદિ અનંત જાગો લાગે 'સૂદમ નિગોદ ગતિનો
 સવધ જવ્યાજવ્યી જીવને અનાદિ અનંત જાગો લાગે અને
 જીવી અજીવને અનાદિ અનંત, અને અનાદિ સાત વહી સા-
 દિસાંતે ત્રણે જાગા લાગે વાકી સસાર ગતિથોનું ત્રમણ
 પુનરપિ પુનરપિ સાદિ સાંત જાગે ઠે એ સાકેતિક નામના
 વે જ્ઞેદ કહ્યા એટલે નામ નિકેપો કહ્યો હવે સ્થાપના
 નિકેપો નામ સહિત હોય તે કહે ઠે, તેના વે જ્ઞેદ એક
 સહજ સ્થાપના, વીજી સાકેતિક સ્થાપના સહજ સ્થાપના
 તે જોને, અનાદિ અનંત જાગો લાગે તેને સહજ સ્થાપના
 કહીએ તે આત્માની અસંખ્યાત પ્રદેશ રૂપ, પુદ્ગલની પર-
 માણુ રૂપ, ધર્માસ્તિકાયની તથા અધર્માસ્તિકાયની અસ-
 રપાત પ્રદેશ રૂપ ચૌદ રાજ્ય લોક પ્રમાણ, અને આકાશ-
 સ્તિકાયની અનંત પ્રદેશ રૂપ લોકાલોક પ્રમાણ તે સહજ
 સ્થાપના કહીએ હવે વીજી સાકેતિક સ્થાપના તેના વે જ્ઞેદ,
 એક કૃત્રિમ અને વોજી અકૃત્રિમ કૃત્રિમ તે ચીંત વગે-
 રેમા ચિત્રામણ કાઢે ઠે, અથવા કાષ્ટ પાપાણમા કોરીને
 ઘોના હાથી વગેરેનો આકાર કરે ઠે વહી જિન પ્રતિમા
 કરવામા આવે ઠે, તેને ઢીઠે જિનંદ્ર દેવના કેવલ જ્ઞાનાદિ
 ગુણ, અવ્યાવાધાદિ પર્યાય, નિત્યત્વાદિ સ્વજ્ઞાન અને સ્વ
 સ્વરૂપ લક્ષણ એ સર્વે યાદીમા લાવીને જીવી જીવને ધ્યાન

કરવાનું નિમિત્ત કારણ થાય છે વળી જૈન મુનિ મહારાજાની સ્થાપના જે ઠઠી ગ્રથવા પગલા તેને દીઠે એ મુનિ મહારાજા સ્મરણમા આવે છે અને તેમના મહાવ્રતીપણાના ગુણ યાદિમાં આવે છે. વળી તેમના ઉપદેશની વાણી ગ્રંથ પ્રકરણમાં રચના કરેલી હોય તે શંકા અને અજ્ઞાન રૂપ અંધકાર ટાલવાને સૂર્ય સમાન, મિથ્યાત્વ રૂપ મોટા પર્વતને ઠેદવાને વજૂ સમાન, ઝવ્ય જીવને સસાર સાગરથી તારવાને નાવ સમાન, મનોવાંઠિત પૂરવાને કલ્પવૃક્ષ સમાન, બોધિ વીજ રૂપ ધર્મ દાનની ઢેનારી થાય છે માટે તેમના ગુણનું સ્મરણ કરવાને ગીતારથ ગુરુચરની સ્થાપના તે નિમિત્ત કારણ છે. એ કૃત્રિમ સ્થાપનાઓ કહી, તે કરવાથી થડ માટે કૃત્રિમ, અને સાંકેતિક તે કર્તાનો સંકેત. હવે અકૃત્રિમ સાંકેતિક સ્થાપના તે ચાર ગતિએ જીવો ચોવીસ દંતકમા મિશ્ર જાણે ઉપજે છે ત્યાં ગતિના અનુસારે કાયાની અવગાહનાઓ અનેક જેઠે પામે છે, તે કાયાનો કર્તા કોઈ નથી, કોઈની કરી થઈ નથી માટે અકૃત્રિમ અને સાંકેત તે, પૂર્વજીવના કૃત્ય કર્મ વધનો છે, માટે તેને સાંકેતિક અકૃત્રિમ સ્થાપનાઓ કહીએ, તે તે કાયા પ્રમાણે પુદ્ગલ સંધનો ચય ઉપચય છે, તે પુદ્ગલની સ્થાપનાઈ અને કાયા પ્રમાણ ક્ષેત્રે અંતરવ્યાપકપણે આત્માના પ્રદેશનું કર્મ સંયોગથી સકોચ વિકસ્વરપણું છે, તે આત્માની સ્થાપનાઈ. એમ જીવનું અને પુદ્ગલનું એક પરિણમન છે તથાપી વસ્તુ જિન છે, એક ડ્રવ્ય વીજા ડ્રવ્યથી મિલે નહીં એ સિ-

કરવાનું નિમિત્ત કારણ થાય છે. વઢી જૈન મુનિ મહારાજાની સ્થાપના જે ઠગી અથવા પગલા તેને દીઠે એ મુનિ મહારાજા સ્મરણમા આવે છે અને તેમના મહાવ્રતીપણાના ગુણ યાદિમાં આવે છે. વઢી તેમના ઉપદેશની વાણી ગ્રંથ પ્રકરણમાં રચના કરેલી હોય તે શંકા અને અજ્ઞાન રૂપ અંધકાર ટાલવાને સૂર્ય સમાન, મિથ્યાત્વ રૂપ મોટા પર્વતને ઠેદવાને વજૂ સમાન, ઝવ્ય જીવને સંતાર સાગરથી તારવાને નાવ સમાન, મનોવાંઠિત પૂરવાને કલ્પવૃક્ષ સમાન, વોધિ બીજ રૂપ ધર્મ દાનની દેનારી થાય છે માટે તેમના ગુણનું સ્મરણ કરવાને ગીતારથ ગુરુરાયની સ્થાપના તે નિમિત્ત કારણ છે એ કૃત્રિમ સ્થાપનાઓ કહી, તે કરવાથી થઈ માટે કૃત્રિમ, અને સાંકેતિક તે કર્તાનો સંકેત હવે અકૃત્રિમ સાંકેતિક સ્થાપના તે ચાર ગતિએ જીવો ચોવીસ દંડકમા મિશ્ર જાવે ઉપજે છે ત્યા ગતિના અનુસારે કાયાની અવગાહનાઓ અનેક જેઠે પામે છે, તે કાયાનો કર્તા કોઈ નથી, કોઈની કરી થઈ નથી માટે અકૃત્રિમ અને સાંકેત તે, પૂર્વજવના કૃત્ય કર્મ વચનો છે, માટે તેને સાંકેતિક અકૃત્રિમ સ્થાપનાઓ કહીએ, તે તે કાયા પ્રમાણે પુદ્ગલ સંધનો ચય ઉપચય છે, તે પુદ્ગલની સ્થાપનાઈ અને કાયા પ્રમાણ ક્ષેત્રે અંતરવ્યાપકપણે આત્માના પ્રદેશનું કર્મ સયોગથી સંકોચ વિકસ્વરૂપણું છે, તે આત્માની સ્થાપનાઈ. એમ જીવનું અને ૩૫ પરિણમન છે ત્યાર વસ્તુ જિન્ન છે, એક ડ્રવ્ય. થી મિલે નહીં.

આંત વચન છે તે અપેક્ષાએ જીવની અને પુદ્ગલની જેદ
જ્ઞાને વિજાગ વહેંચણ હુપારા કરીને જૂદી જૂદી અકૃત્રિમ
સ્થાપનાઈ કહી તે તથા ઉપર કૃત્રિમ સ્થાપનાઈ કહી તે
સર્વે સાદિ સાંત જાગે છે તેમા જે મનુષ્યના જવમા અયોગી
કેવલી ચૌદમા ગુણઠાણા અતે વર્તે છે તેમની કાયાની અ-
વગાહના જે છે તેમા ત્રીજો જાગ પોલાણનો છે, તેનું સંકો-
ચન કરીને જે જાગ પ્રમાણ અવગાહના માને આત્માના અ-
સંખ્યાત પ્રદેશનો નિવિરુ ઘન થયો, તે લોકામ જાગે રહ્યો
છે, તે નિરજન સિદ્ધની સ્થાપના સાદિ અતત જાગે કહી
અ અકૃત્રિમ સ્થાપનાનું સાંકેતિક પૂર્વ કર્મ બંધનો અયોગી
ચૌદમા ગુણઠાણા અતે અજાવ થયો તે છે, અ અકૃત્રિમ
સાંકેતિક સ્થાપનાઈ કહી ઇટલે સ્થાપના નિક્ષેપો કહ્યો
હવે દ્રવ્ય નિક્ષેપો કહે છે દ્રવ્ય નિક્ષેપો નામ આકાર અને
ગુણ સહિત હોય, પણ આત્મોપયોગ ન મળે તે દ્રવ્ય નિક્ષે-
પો કહી ઇટલે દ્રવ્ય નિક્ષેપો જીવ અને પુદ્ગલના મિશ્ર
જાવનું નામ છે, અને જ્યાં મિશ્ર જાવ હોય ત્યાં અજ્ઞાન ક-
હી, ઇટલે ચેતન સત્તા અને અચેતન સત્તા ભિન્ન જાતી
નથી, વસ્તુગતે વસ્તુ ઝંઝાલી નથી, અને સિદ્ધાંત આચા-
રાગાદિ ગુરુ વાંચે છે તેના અર્થની પૃષ્ઠા શ્રોતા કરે છે. ગુરુ-
રાય પદ અદ્ધર માત્રા શુદ્ધ અર્થ કરી સમજાવે છે, ગુરુ મુખે
શ્રોતા સર્વે છે તેોપણ દ્રવ્ય નિક્ષેપામાં છે, ઇટલે અનુયોગ
દ્વાર સૂત્રનું અ વચન છે કે આણુવનુગોદયો ઇટલે સ્વ-
સ્વરૂપે ઉપયોગ રહિત તે દ્રવ્ય નિક્ષેપો જાણવો અને જાવ

નિહોપા વિના જે ડ્રવ્યપણું છે તે પુન્ય વંધનું કારણ છે પણ મોક્ષનું કારણ નથી. એટલે જે કરણી રૂપ કષ્ટ તપસ્યા કરે છે, અને જીવ અજીવની સત્તા ઝંઝલી નથી તેને જગવતી-જીમાં અવ્રતી અને અપચ્ચક્ષાણી કહ્યા છે, વઢી જે એકલી ઘાહ કરણી કરે છે તેને ચારિત્ર માને છે તે મૃપાવાદી છે, એમ ઉત્તરાધ્યયન કહે છે, ન મુણી રત્નવાસેણં ત્યાં તો જ્ઞાનીનેજ મુનિ કહ્યા છે, નાણેણ ચ મુણી હોઈ એ વચનથી જે જ્ઞાનવાન તે મુનિ છે અને જે અજ્ઞાની તે મિ-ધ્યાત્વી છે. વઢી કોઈક નરક દેવલોકાદિના જ્ઞાતા થાય અથવા યતિનો શ્રાવકનો આચાર જાણે અને કહે કે અમે જ્ઞાની ઠીએ તે પણ જ્ઞાની નથી, જ્ઞાનીતો જે ડ્રવ્ય ગુણ પર્યાયને જાણે તે છે, એમ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના મોક્ષ માર્ગ અધ્યયને કહ્યું છે. તે ગાથા:

એમં પંચવિદ્ ણાનાં, દ્વાણ ચ ગુણાણ ચ ॥

પજ્ઞવાણ ચ સંઘેસિં, નાણં નાણીદિ દંસિયં ॥ ૧ ॥

માટે વસ્તુ સત્તા જાણ્યા વિના જ્ઞાની સમજવો નહીં, વઢી નવ તત્વને જાણે, તેમાં અજીવ, આશ્રવ, પુન્ય, પાપ, અને બંધ તેને હેય એટલે તજવા યોગ્ય જાણે અને જીવ, સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષ તેને ઉપાદેય કહેતાં આદરવા યોગ્ય જાણે છે એમ જ્ઞાન પૂર્વક શ્રદ્ધા છે જેને, તેને સમક્ષિતી જાણવા એવા જ્ઞાન દર્શન વિના આજ બાહ્ય ક્રિયાનો આરંભર દે-ખાએ છે તે ઠગ છે, તેનો સંગ કરવો નહીં. બાહ્ય કરણી ઉપર

રાચવું નહીં, કારણ કે શ્રી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રે કહ્યું છે કે,
નાણં દસણનાણ નાણેણ વિણા ન હુતિ ચરણગુણા
ए वचन ठे माटे आत्मानु स्वरूप ओळख्या विना सा-
मायक, प्रतिक्रमण, व्रत, पञ्चस्काण, दान, शीयळ, तप, पूजा
आदि शुज क्रिया करवी ते सर्व इव्य निक्षेपामा ठे, ते
पुन्यबध हेतु शुज आश्रव ठे पण सवर नथी, एटले देव
ताना जवनु कारण ठे एम श्रौ जगवतीजीमा कहेल्लुं ठे.

पुष्टतवेणं पुष्टसयमेण देवा देवलोए ।

उववज्जाति नो चेवणं आयत्ताजाववत्तवयाए

माटे शुज आश्रवनુ કારણ કહીએ વઢી સવરનુ કાર-
ણ તો એજ જગવતી સૂત્રે કહ્યું છે આયાલલુ સામા-
ઇય મર્થ આયા કહેતા આત્મા જ્ઞેદ જ્ઞાનયોગે અનાત્મ
સત્તાનો વિજાગ વહેંચણ કરીને ત્રપાધિથી અલગો થાય, સ્વ-
સ્વરૂપ રમણ કરે, ડહિનોહિ વિકાર ન પામે એવો સમાધિ
યોગ તે લલુ કહેતા નિશ્ચયથી સામાઇય કહેતા સામાયક
કહીએ, તેને સવર કહીએ, અને કરણીરૂપ સામાયક કરવું
તે શુજ આશ્રવનુ કારણ જાણવુ વઢી જેઓ ક્રિયા અને
જ્ઞાનથી હીણ છે અને મૂલ પચ મહાવત પણ અલક્ષિત
નથી અને પોતે ગઢનો લાજે સિદ્ધાત જાણે છે વાચે છે, વ્રત
પચસ્કાણ કરે છે તેથી આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુ કહેવરાવે
છે, તે તો પરમાત્માની આજ્ઞાથી વહાર છે, તેમાં જે જ્યોતિષ
જુણ છે, વૈદક કરે છે તેને ઉત્તરાધ્યયનજી પાપશ્રમણ કહે છે,

ઘણા જાવ જમશે માટે અવંદનીક છે. વળી નય, નિકેપ, પદ્મ અને પ્રમાણ જાણ્યા વિના નિશ્ચયથી આત્માનું સ્વરૂપ જોઈએ વિના જે ઉપદેશ કરે છે, તે પોતે તો સસારમાં મુલ્યા છે અને તેમની પાસે જે સાંજલે છે તેમને મુલાવે છે, એમ સિદ્ધાંત કહે છે, માટે વહુશ્રુત ગીતાર્થ પાસે ઉપદેશ સાંજલો એજ વોધી વોજ પામવાનું અથવા મોક્ષનું કારણ કહીએ એ દ્રવ્ય નિકેપો કહ્યો તે સાદિસાત જાંગે છે અને જે પદ્મ દ્રવ્ય છે તે જીવ અજીવાદિ સર્વમા અસ્તિત્વાદિક ઠ જોડે મૂલ સામાન્ય સ્વજાવ રહ્યો છે, તેમાં દ્રવ્ય દ્રવ્ય પ્રત્યે પોતપોતાના ગુણપર્યાયનો અસ્તિત્વાદિક ધર્મ રહ્યો છે અજીવમાં અચેતનપણાનો છે, અને જીવમાં કેવલજ્ઞાનાદિ અનંતા ગુણ, અવ્યાવાધાદિ અનંતા પર્યાય, નિત્યત્વાદિ અનંતા સ્વજાવ, ઉત્પાદ વ્યય, ધ્રુવ આદિ અનંતા લક્ષણ રહ્યાં છે, પરંતુ સંસારી જીવનાં કર્મે આવરિત છે, તેથી જાવ નિકેપે શૂન્ય નિશ્ચે સમકિતના અજાવે દ્રવ્ય નિકેપો તાદૃશ વર્તે છે, અને ચોથા સમકિત ગુણગણાથી ચૌદમા અયોગી ગુણગણા પર્યંત જે જીવો વર્તે છે, તેમનો સાધકદશા જાવ નિકેપા યુક્ત કહેવાય, તેમાં જેટલું આવરણ આત્મ સત્તાથી ગયું એટલો જાવ નિકેપો છે વાકીનો દ્રવ્ય નિકેપો છે, સિદ્ધ પરમાત્મા તો નિરાવરણ જાવ નિકેપેજ વિશેષ સ્વજાવ ધર્મ મયી છે પરંતુ તે વિશેષમા સામાન્ય સ્વજાવ પિંરુપણે તથા આધારપણે અસ્તિત્વરૂપ દ્રવ્ય પર્યાયની ઐક્યતાએ અનાદિ સંવધે રહેલો તે દ્રવ્ય નિકેપો છે પણ અપ્રગટ જાવે, એમ

સિદ્ધમાં નથી, એ દ્રવ્ય નિકેપો વસ્તુગતે કહ્યો તેને અનાદિ
અનંત જાગો છાગે. હવે જાવ નિકેપો તે નામ, આકાર અને
ઉપયોગાદિ ગુણે કરીને સહિત હોય તે કહે છે, જાવ નિ-
કેપો અથિ જેદ થતા ચોધા ગુણગણની સાવિતીએ કહેવાય
ઠે અહીં કોઈ કહેશે કે દાન, શિયલ, તપ, પૂજા, ક્રિયા જ્ઞાન
આદિ દૃઢ ચિત્તે ત્રિકરણયોગે કરીએ તેને જાવ કહીએ, તો
તે જાવ નથી, જાવ તો સૂત્રની સાલે અને વીતરાગની આ-
જ્ઞાએ હેય ઉપાદેયની પરીક્ષા કરી મનવચન કાયાદિને હેય
જાણી તેનો વેપાર અર્હપણે તર્જીને અને આત્માની ઉપયોગ ચેત-
ના જાણવા દેલવા રૂપઠે તેને ઉપાદેય જાણી સ્વસ્વરૂપે પ્રણમાવી
અનુનંદ રમણ કરીએ તેને જાવ નિકેપો કહીએ. ઘટલે રૂપી
ગુણ તે દ્રવ્ય નિકેપો અને અરૂપી ગુણ તે જાવ નિકેપો ઠે,
મન, ઘચન, કાયા, લેશ્યા આદિ દ્રવ્ય નિકેપામાં ઠે ઘટલે
ઝવઝંગો જાવો એ અનુયોગ દ્વાર સૂત્રનું વચન ઠે, અને
જ્યા પુદ્ગલ સગે રૂઢિ દ્વારે ઉપયોગ ઠે ત્યા સ્વસ્વરૂપે ઉપ-
યોગ નથી એમ જાણવું, એ જાવ નિકેપો કહ્યો તેમાં જે
ઉપશમ, ક્યોપશમ જાવ ઠે તે સાદિ સાત જાગે ઠે, અને
શાયક જાવ ઠે તે સાદિ અનંત જાગે ઠે એ જાવ નિકેપો
જીવમાં કહ્યો. હવે અજીવમાં કહે ઠે ધર્માસ્તિકાય જીવ
પુદ્ગલને ગતિનો હેતુ, અધર્માસ્તિકાય સ્થિતિનો હેતુ, આ-
કાશ અવકાશ આપવાનો હેતુ, કાલ વર્તનનો હેતુ, પુદ્ગલ
મલવા વિલ્લરવાનો ધા વર્ણાદિ પર્યાયનાં પરાવર્તન ધર્મનો
હેતુ એ જાવ નિકેપો અજીવમાં કહ્યો ઘટલે નામ, સ્થાપના,

દ્રવ્ય અને જાવ એ રીતે ચાર નિક્ષેપા કહ્યા, તે વસ્તુના સ્વપર્યાય છે. વિશેષાવશ્યકની જાણ્ય મધ્યે કહ્યું છે “ચત્વા-
રો વસ્થુ પજ્ઞાયા” માટે વસ્તુના જે સહજ જાવે ચાર નિક્ષે-
પા છે, તે વસ્તુમાં અજિન્ન રૂપે વર્તે છે તેને સ્વપર્યાય કહોયે,
તે અનાદિ અનન્ત જાંગે છે, અને જિન્ન વસ્તુમાં ઉપચારે નિક્ષે-
પા કટ્ટપીએ તે નૈગમાદિક નયનો પક્ક છે, તે મધ્યે પ્રથમના
ત્રણ નિક્ષેપા તે કારણ રૂપ છે અને ચોથો જાવ નિક્ષેપો છે
તે કાર્યરૂપ છે, જાવનિક્ષેપાને અણનીપજતે પ્રથમના
ત્રણ નિક્ષેપા નિષ્ફલ છે, જેમ ચક્ર, દરુ, દોરો અને કું-
જકાર છે પણ માટીના પિંકુ વિના ઘટ થાય નહીં, તેમ
શુદ્ધ ક્રિયાને નિમિત્ત કારણ કહીએ, તેના દૃષ્ટાંતે મૃત્તિકા
પિંકુરૂપ ઉપાદાન કારણ તે આત્માનુ તથા અનાત્માનું જાણ-
પણુ થયું હોય, જરુ ચેતનનો વિજ્ઞાગ કરતા જ્ઞાન ઘટમાં
અગટયું હોય, તેને તો સમકિતાદિ ગુણ નિષ્પન્ન કરવાનું
કારણ કહીએ તે વિના તો શુદ્ધ ક્રિયા તે નિમિત્ત કારણ
કહેવાય નહીં જેમ મૃત્તિકા પિંકુ ચાક ઉપર નથી ત્યા સુધી
ચક્રાદિ કારણ વૃથા છે, તદ્વત્ જાણવું.

હવે મૂલ સામાન્ય સ્વજાવના ઠ જેટલ કહે છે (૧) અ-
સ્તિત્વ, (૨) વસ્તુત્વ, (૩) દ્રવ્યત્વ, (૪) પ્રમેયત્વ, (૫) સત-
ત્વ અને (૬) અશુરુલ્લઘુત્વ એ ઠ મૂલ સ્વજાવ છે, તે સર્વ
દ્રવ્ય મધ્યે પરિણામિકપણે પરિણમે છે, એ ધર્મને કોઈનો
સહાય નથી તે પદ દ્રવ્યને વિષે ઉત્તર સામાન્ય સ્વજાવ,
તિલ્યત્વ, અનિલ્યત્વાદિક, તથા વિશેષ સ્વજાવ તે પરિણા-

મિકત્વાદિક, તેનો આધાર જૂત ધર્મ, તે ધર્મને તીર્થકર
 દેવે સામાન્ય સ્વજ્ઞાવ અસ્તિત્વરૂપ કહ્યો છે, એ પેદેલો જેદ
 તથા ગુણ પર્યાયનો આધારવંત પદાર્થ તેને વસ્તુત્વ કહીએ
 એ વીજો જેદ, અને અર્થ જે દ્રવ્ય તેની જે ક્રિયા, જેમ
 ધર્માસ્તિકાયની ચલણસહાય ક્રિયા, અધર્માસ્તિકાયની
 સ્થિર સહાય ક્રિયા, આકાશાસ્તિકાયની અવગાહક રૂપ
 ક્રિયા, જીવની ઉપયોગ લક્ષણ ક્રિયા, અને પુદ્ગલની મલ્લવા
 વિસ્તરવારૂપ ક્રિયા તેનું કરવાપણુ એટલે જે પચાસ્તિકા-
 યમા પર્યાયનો પ્રવૃત્તિ તે અર્થ ક્રિયા, અને તે અર્થ ક્રિયાનો
 આધારજૂત ધર્મ તેને સર્વજ્ઞ દેવે દ્રવ્યત્વપણુ કહ્યું છે, વળી
 દ્રવ્યત્વપણુ વીજુ લક્ષણ કહે છે નૃત્પાદપર્યાયની જે પ્ર-
 સવશક્તિ એટલે આવિર્જાવ લક્ષણ જે શક્તિ તેના વ્યયીજૂત
 પર્યાયનો તિરોજાવ થયો, અથવા અજ્ઞાવ થવારૂપ શક્તિનો
 જે આધારજૂત ધર્મ તેને દ્રવ્યત્વ કહીએ, એ વીજો જેદ
 કહ્યો હવે સ્વ કહેતા પોતે આત્મા અને પર કહેતા અન્ય
 જીવાજીવાદિ સર્વ દ્રવ્યને યથાર્થપણે જેથી જાણવામા
 આવે તેને જ્ઞાન કહીએ, તેના પાંચ જેદ છે, તે જ્ઞાનના ઉપ-
 યોગમા આવે એવી જે શક્તિ તેને પ્રમેયત્વપણુ કહીએ તે
 પ્રમેયપણુ સર્વ દ્રવ્યનો મૂળ ધર્મ છે પ્રમાણમા વસાવી જે
 વસ્તુ તેને પ્રમેયપણુ કહીએ, તે સર્વ દ્રવ્ય, સર્વ ગુણપર્યાય
 પ્રમેય છે અને આત્માનો જ્ઞાન ગુણ તેમા પ્રમાણ તથા પ્ર-
 મેયપણુ એ વે ધર્મ છે. પોતાનુ પ્રમાણ તે પોતેજ કરે છે, દર્શન
 ગુણનુ પ્રમાણ જ્ઞાન ગુણ કરે છે, એટલે દર્શન ગુણ તે સા-

માન્ય ધર્મનો ગ્રાહક છે, તે પણ પ્રમાણ કહેવાય, પણ પ્રમાણના જેદ કહ્યા છે ત્યાં જ્ઞાનજ પ્રભુ છે તેનું કારણ જે દર્શનો પયોગ તે સ્ફુટ પદ્ધતો નથી, તે માટે પ્રમાણમાં ગવેલ્યો નથી, તે પ્રમાણના મૂલ વે જેદ છે એક પ્રત્યક્ષ અને વીજો પરોક્ષસ્પષ્ટ જ્ઞાન તે પ્રત્યક્ષ અને અસ્પષ્ટ જ્ઞાન તે પરોક્ષ, અથવા આત્માના ઉપયોગથી, ઇંદ્રિ નોંદ્રિની પ્રવૃત્તિ વિના જે જ્ઞાન તે પ્રત્યક્ષ કહીએ તેના વે જેદ એક દેશ પ્રત્યક્ષ વીજો સર્વ પ્રત્યક્ષ, તેમાં અવધિજ્ઞાન, મનઃપર્યવ જ્ઞાન તે દેશ પ્રત્યક્ષ છે, અને કેવલજ્ઞાન તે સર્વ પ્રત્યક્ષ છે એ પ્રત્યક્ષ પ્રમાણનો પેહેલો જેદ કહ્યો. હવે વીજો જેદ પરોક્ષ પ્રમાણ, તે મતિજ્ઞાન તથા શ્રુતજ્ઞાન એ વે જ્ઞાન તે અસ્પષ્ટ જ્ઞાન છે તેને પરોક્ષ કહીએ, તે પરોક્ષ પ્રમાણના ત્રણ જેદ કહે છે, આગમ પ્રમાણ, અનુમાન પ્રમાણ, અને ઉપમાન પ્રમાણ આગમ પ્રમાણ તે યથાર્થ જાવના ઉપદેશક સર્વજ્ઞ તીર્થંકર દેવ, વઢી દ્વાદશાગીના રચવાવાળા ગણધરદેવ તેમના પ્રકાશોલા ગ્રંથ તથા સૂત્ર તે આગમ પ્રમાણ કહીએ, તે સિદ્ધાંતની નિશ્રાણ પૂર્વાપર અવિરોધીપણે ત્રાંતિ વિના સ્યાદ્દેયુક્ત જે વચન, સાધક તે સાધક, વાધક તે વાધક, હેય તે હેય, ઉપાદેય તે ઉપાદેય, શ્યાદિ વહેવણ સહિત જે વચન હોય તેને પણ પ્રમાણ કરવું, એ આગમની અનુયાયીએ મતિશ્રુત જ્ઞાનના ઉપયોગે નરકનું, સ્વર્ગનું, નિગોદાદિ, તિર્યંચનું, મનુષ્યનું, ગતિનું, આગતિનું, દ્વીપનું, સમુદ્રનું, ધર્માસ્તિકાય આદિ પદ્ધવ્યનું, નયોનું. નિકે-

પાતું, ગુણનું, પર્યાયનું, સ્વજ્ઞાવનું, વિજ્ઞાવનું, અપવાદનું અને
 ઉત્સર્ગાદિનું જાણપણું કરીય, આગમથી ઉપરાંત ન થયે,
 પોતાના ક્રયોપશમ પૂર્વક સિદ્ધાંતનું વા પૂર્વાચાર્યકૃત ગ્ર-
 થોનું અનુયાયીપણું ગ્રહી હઠવાદ મમત્વ, કદાચહ દૂર કરીને
 મતિકલ્પના સફોચી ચાલીય, અદ્વૈત મૂકીને લઘુતા ક-
 રીય એ રીતે જાણપણું કરવાનો હેતુ આગમ છે, અને આ-
 ગમને રચવાવાળા ગણધરદેવ છે, અને ગણધરદેવને ઉપદેશ
 કરવાવાળા તીર્થંકર દેવ સર્વજ્ઞ છે, તેમના ઉપકારીપણાનું
 વહુમાન કરવું, ધ્યાન સ્મરણ કરવું, ફળવાર પણ વિસા-
 રવા નહીં, તેમના ગુણની સ્તુતિ કરવી, એ આગમ પ્રમાણ
 કહ્યું. હવે અનુમાન પ્રમાણ કહે છે, અનુમાન તે લિંગ અ-
 થવા ચિહ્નથી યથાર્થ વસ્તુ જાણવામાં આવે, જેમ દૂર થકા
 ધૂમાકાની રેલા ઉઠી જતી આકાશે પહોંચતી જોડને વિ-
 ચારીય કે અગ્નિ પ્રજ્વલિત છે એ અનુમાન પ્રમાણ કહ્યું.
 હવે ઉપમાન પ્રમાણ તે જેમ કોઈ પુરુષનું મુઠા ગોઝાશ પ-
 નતું હોય તેને કહીય કે પૂનમના ચંદ્ર સમાન ગોઝ મુઠા
 છે, इत्यादि घटती उपमा लायु करवी તેને ઉપમાન પ્રમાણ
 કહીય, એ પરોક્ષ પ્રમાણના ત્રણ જોડ થયા એ પ્રમાણનું સ્વ-
 રૂપ કહ્યું, ઇટલે મૂળ સામાન્ય સ્વજ્ઞાવનો ચોથો જોડ કહ્યો.
 હવે પાંચમો જોડ સત્યપણું તે ઉત્પાદ કહેતા ઉપજવું, વ્યય
 કહેતા વીણસવું અને ધ્રુવ કહેતા નિત્યપણું વા અચલપણું
 વસ્તુના એક એક ગુણમા સમયે સમયે ત્રણે પરિણમને સદા
 પરિણમે છે, એવો જે પરિણમન ધર્મ તે સત્યપણું કહીય તેમા

જેનું ઉત્પાદ વ્યયરૂપ સત્યપણું એક છે, તે દ્રવ્ય એક છે, અને જેનું ઉત્પાદ વ્યયપણું જૂડું છે તે દ્રવ્ય પણ જૂદો છે એ પાંચમો જોદ કહ્યો હશે ઠાઠો અગુરુ લઘુ તેમાં ઠ પ્રકારની હાનિ તથા ઠ પ્રકારની વૃદ્ધિ તે અનંત જાગ હાનિ, અસંખ્યાત જાગ હાનિ, સંખ્યાત જાગ હાનિ, સંખ્યાત ગુણ-હાનિ, અસંખ્યાત ગુણહાનિ, અને અનંત ગુણહાનિ એ ઠ જોદે હાનિ કહી અનંત જાગવૃદ્ધિ, અસંખ્યાત જાગવૃદ્ધિ, સંખ્યાત જાગવૃદ્ધિ, સંખ્યાત ગુણવૃદ્ધિ, અસંખ્યાત ગુણવૃદ્ધિ, અને અનંત ગુણવૃદ્ધિ એમ ઠ ઠ જોદે હાનિવૃદ્ધિ મલીને વાર જોદે અગુરુલઘુ પર્યાયની સર્વ દ્રવ્યને સર્વ પ્રદેશે પરિણમે છે, તેમાં કોઈક પ્રદેશે કોઈક સમયે અનંત જાગ હાનિપણે પરિણમે અને કોઈ સમયે કોઈ પ્રદેશે અનંત જાગ વૃદ્ધિપણે પરિણમે એમ વાર જોદે પરિણમે છે, તે અગુરુ લઘુ-પર્યાયની પરિણમન શક્તિ તે અગુરુલઘુત્વ નામનો ઠાઠો જોદ કહ્યો એમ એ ઠ સ્વજ્ઞાવ સર્વ દ્રવ્યમાં પરિણમે એ પદ દ્રવ્યનો મૂલ સ્વજ્ઞાવ છે દ્રવ્યનું જિન્નપણુ પ્રદેશનું જિન્ન-પણું તે અગુરુ લઘુના જોદપણે થાય છે, તે માટે એ ઠ મૂલ સામાન્ય સ્વજ્ઞાવ એ દ્રવ્યાસ્તિક ધર્મ છે, તેમાં પર્યાયનું પ-રિણમન પિંકપણે અજોદ સ્વજ્ઞાવે અવક્તવ્ય દ્રવ્ય દ્રવ્યને વિષે તિરોજ્ઞાવીપણે રહ્યું, તે ધર્મને આવરણ લાગતું નથી; વઢી આત્મા મધ્યે જે અગુરુ લઘુ ગુણ છે તે ક્ષાયકજ્ઞાવ થયે આત્માના સર્વ પ્રદેશે સર્વ ગુણમા સામાન્યપણે પરિણમે પણ અધિકા ઝંગપણે પરિણમે નહીં. અહીં કોઈ શંકા કરે કે

अगुरुलघु पर्याय आत्माना प्रदेश प्रदेश प्रत्ये जिनपणे वरें
 ठे, ते सर्व प्रदेशे भरखापणुं संजवे नहीं तेनो उत्तर, हे जाइ।
 आत्माना असख्यात प्रदेशथी धातिकर्मना आवरण दूर
 यया त्या आत्माना प्रदेश तथा प्रदेशे प्रदेशे रहेला अनता
 हानादि गुण अने एकएक गुणना अनता पर्याय सर्व नि
 रावरण यया ते निरावरण गुणमा अधिका जेवापणु संजवे
 नहीं आत्माना असख्यात प्रदेश ठे अने प्रदेशे प्रदेशे अ-
 नता गुणपर्याय ठे तेमां सर्व प्रदेशे रहेला ज्ञान गुणना प-
 र्यायनी जाणवापणे एकत्र सरखी प्रकाश शक्ति आवि-
 र्जावे प्रगटे तेनु नाम केवळज्ञान ठे, अने सर्व प्रदेशे रहेला
 दर्शनगुणना पर्यायनी एकत्र शक्ति देखवापणे प्रकाश श-
 क्ति आविर्जावे प्रगटे तेनु नाम केवळ दर्शन ठे, तथा सर्व
 प्रदेशे रहेला चारित्रगुणना पर्यायनी अनती अनती स्थि-
 रता आविर्जावे प्रगटे तेनु नाम यथाख्यात चारित्र ठे,
 वळी सर्व प्रदेशे रहेला वीर्य गुणना पर्यायनी एकत्र श-
 क्ति आत्माना अनता गुणमा प्रत्येके प्रत्येके गुणगुणगत
 जिन जिन स्वभावमा स्फुरणा आपवानु सामर्थ्य आवि-
 र्जावे प्रगटे तेनु नाम अनंत वीर्य ठे या चार गुणो कहा ते
 आदि अनता गुणपर्याय ठे ते सर्व प्रदेशथी पोतपोताना गुण
 पर्यायनु एकत्र सरखी रीते परिणमनपणुं करे, पण कोइ
 प्रदेशे कोइ गुणना पर्यायमा जेवा वत्तापणे परिणमनपणुं
 करे नहीं वळी अणप्रवत्यो पण रहे नहीं ए क्वायकजावनु
 लक्षण ठे ते कहु, अही वळी बोले के अगुरु लघु पर्यायनी परि-

ણમન શક્તિ એક દ્રવ્યના અનંતા ગુણમાં સમયે સમયે
 અગ્નિનવપણે ઉત્પાદ વ્યય પ્રવર્તે છે તે સરખાપણે પરિણમતાં
 કેમ સંજવે? તેનો ઉત્તર, હે જ્ઞાઈ ! અગ્નિનવપણે સમયે સમયે
 એક દ્રવ્યના અનંતા ગુણમાં ઉત્પાદવ્યય પ્રવર્તે એતો જિનેંદ્ર
 દેવની દેશના છે તે વચન તો અમારે પ્રમાણ છે, તે વાતની
 કાંઈ અમે ના પામતા નથી અહીં તો કહેવાનું ઇટલું છે કે,
 સર્વ પ્રદેશે રહેલા જાણવા દેખવાદિક ગુણોના પર્યાયની ગુણ
 ગુણ પ્રત્યે એકત્ર સરખી પ્રવૃત્તિ થવી જોઈએ ઇટલે પ્રદેશ પ્રદેશ
 પ્રત્યે જિન્નતા ક્ષાયકજાવ થયાં સંજવે નહીં, તેની સાક્ષી જોઈએ
 તો દેવચંદ્રજી કૃત આગમસાર ગ્રંથે દ્રવ્યના અસ્તિત્વાદિક
 ઠ સામાન્ય ગુણનું વર્ણન કર્યું છે ત્યારથી જોઈ લેજો એ અ-
 ગુરુલઘુગુણનું પ્રવર્તન કહ્યું, તે અગુરુલઘુ ગુણને ગોત્ર કર્મ
 રોકે છે, એ અગુરુ લઘુ સ્વજાવ તે સર્વ દ્રવ્યમાં પોતપોતાનો
 છે અહીં કેટલાક વાદી એમ કહે છે કે પર્યાયનો વિરુદ્ધ તે
 દ્રવ્ય છે પણ દ્રવ્યપણું જિન્ન નથી, જેમ ધરી, પડમાં, કા-
 ગમો, માગઢી, ધુસરી પ્રમુખ સમુદાયને ગારુ કહીએ પણ
 સર્વ અવયવથી જિન્ન ગારુપણું દેખાતું નથી, તેમજ જ્ઞાનાદિ
 ગુણથી જિન્નપણે આત્મા દેખાતો નથી તેને કહોએ કે, જ્ઞા-
 નાદિ અનંતા ગુણને ત્રિવે ઠતીપણે રહેલી એક વિરુદ્ધ સમુ-
 દાયતા તેનું સદાસર્વદા અવસ્થિતપણું અને અનંતા ગુણપ-
 ર્યાય દ્રવ્યથી નિરપેક્ષપણે મઢી ન જાય તથા સ્વક્રિયાવંત-
 પણું ઇત્યાદિ સામાન્ય ધર્મ છે, ઇટલે ઠતીપણું તે અસ્તિત્વ,
 એક વિરુદ્ધ તે વસ્તુત્વ, અર્થ ક્રિયાવંતપણું તે દ્રવ્યત્વ, ૬-

ત્યાવિક તે સર્વ ડવ્યપણુ છે એટલે ડવ્યાસ્તિક અને પર્યાયા
સ્તિક એ વે નય મઢીને ડવ્યપણુ છે એ મૂલ સામાન્ય સ્વ
જાવના ઇ જોદ કહ્યા

હવે ત્રિજગી અને તેની વ્યાખ્યા કહે છે વાધક, સાધક
અને સિદ્ધ વાધક તો સમકિત ચોથા ગુણઠાણની પ્રાપ્તિ ન
થઈ, પ્રથિજેદના અજાવે વા પ્રથિજેદ કરીને શ્રદ્ધા વિપર્યાસને
હીધે પાઠા મિથ્યાત્વ પેહેલે ગુણઠાણે ગયા તેવેહુને મિથ્યા-
ત્વ ભતે, હ્દાય તો શુજ કરણી કરો અને હ્દાય તો અશુજ
કરણી કરો પણ વાધકજાવ છે એ પેહેલો જાગો, અને ચોથા
સમકિત ગુણઠાણથી ચૌદમા અયોગી ગુણઠાણા પર્યંત જે
જીવો વર્તે છે તેમને સાધક જાવ કહીએ, એ વીજો જાગો,
અને આઠ કર્મ રહિત થઈ અનત અષ્ટગુણ નિષ્પન્ન લોકા-
પ્રજાગે સિદ્ધ ક્ષેત્રમા સાદિ અનત જાગે સ્થિર રહ્યા તેમને
સિદ્ધ કહીએ એ વીજો જાગો પેહેલી ત્રિજગીનો કહ્યો હવે
કર્મવધ ચેતન, કર્મફલ ચેતન, અને જ્ઞાન ચેતન, એ ત્રિ-
જગીનો અર્થ કહે છે કર્મવધ ચેતન તો એ છે કે, જે શુજા
શુજ ક્રિયા કરે છે અને અહકર્તાપણું પોતે માને છે, તે જીવ
કર્મવધનો કર્તા છે એ પેહેલો જાગો અને વીજો જાગો કર્મ-
ફલ ચેતન તે જે શુજાશુજ કર્મ પોતાના પૂર્વે વાંધેલા તે ક-
ર્મનો હૃદય પ્રાપ્ત થયો એટલે અશુજ તે પાપનો અને શુજ
તે પુન્યનો, પાપનો તે અશાતારૂપ અને પુન્યનો તે શાતારૂપ
પ્રાપ્ત થયે વતે અશાતાનો હ્રદય નથી અને શાતાની રીઝ
નથી વનેને સરસાં જાણ્યાં છે જોણે, એ પૂર્વકૃત કર્મનાં ફલ

ઠે, એમ જાણી સમતા જાવે અંતર વ્યાપક ઉપયોગી થઈ
 ઉદાસિનવૃત્તિયે જોગવીને સેરવે તેને કર્મફલ ચેતન વીજો
 જાંગો કહીએ, અને ત્રીજો જાંગો જ્ઞાન ચેતન, તે સ્વરૂપે ચે-
 તનાનો ઉપયોગ સ્થિરજાવે પરિણમાવી અનુજવ રમણ કરે
 સમજાવે વર્તે એટલે શુજાશુજમાં પ્રવેશ ન કરે તે જ્ઞાન ચે-
 તન, એ ત્રીજો જાંગો વીજી ત્રિજંગીનો કહ્યો હવે બહિ-
 રાત્મા, અંતર આત્મા અને પરમાત્મા એ ત્રિજંગી, તેમાં પ્રથમ
 બહિરાત્માનું સ્વરૂપ કહે ઠે જે જીવ અજ્ઞાની મિથ્યાત્વી ઠે,
 તેને પોતાની કાયા તેમાં પાંચ ઇન્દ્રિય યોગ વળ આદિ દસ
 ડ્રવ્ય પ્રાણ ઠે, તે યદ્યપિ પર વસ્તુ ઠે, તેને પોતાપણુ જીવપણું
 એકાતે માને અને જીવનું અર્તીન્દ્રિય સ્વરૂપ જાણે નહીં, તે
 બહિરાત્મા, એ પેહેલો જાંગો, અને વીજો જાંગો અતરઆત્મા
 તે કાયા સહિત ઠે પરંતુ આત્માને કાયાથી જિન માને ઠે,
 ઘટમાં જ્ઞાન જ્યોતિ જગમગે ઠે, હુફારા જ્ઞાન ઠે, પરવસ્તુની
 વિજ્ઞાન વહેચણ કરીને પોતાના આત્માને સર્વ દેવનો દેવ
 કરી પરમાત્મપદે સ્થાપી તેના ગુણનું ધ્યાન સ્મરણ કરતાં ક-
 મને નિર્જરે ઠે, યાવત્ શ્રેણી માની વોતરાગ થઈ ક્ષીણમોહ
 વારમું ગુણઠાણું પામે ત્યાં સુધી અતરઆત્મા કહીએ, એ વીજો
 જાંગો, અને ત્રીજો જાંગો પરમાત્મા તે તેરમા ગુણઠાણે અરિ-
 હંતપદે અનંત ચતુષ્ટયીવત તે સજોગી પરમાત્મા અને યો-
 ગનો રોધ કરી અયોગી થઈ ગ્રધાતિ કર્મ હણીને સિદ્ધિ વરે
 તે સિદ્ધ પરમાત્મા; એ ત્રીજો જાંગો ત્રીજી ત્રિજંગીનો કહ્યો.
 હવે ગુણ, જ્ઞાતા અને જ્ઞેય, એ ત્રિજંગીનો અર્થ કહે ઠે. ગુ-

ણ તો પદ્ ડ્રવ્ય ઠે તેમા આત્મા એજ ચેતનેપણનાં અનતા
 ગુણની ધ્રાણ ઠે, તે ગુણે ગુણીપણુ હોય તો, તેને ગુણ ક
 હીએ એ પેહેલો જાગો, અને વીજો જાગો જ્ઞાતા તે, જે આ
 ત્માને જાણે તે જ્ઞાતા, વાકી સર્વ જાણે પણ એક પોતાના
 આત્માને ન જાણે તે અજ્ઞાતા ઇટલે અજ્ઞાની, અને પોતા-
 ના આત્માને જાણે તે જ્ઞાની, તેને જ્ઞાતા કહીએ, એ વીજો
 જાગો, અને ત્રીજો જાગો જ્ઞેય તે પોતાના આત્મા સિવાય
 વીજા સિદ્ધ, સસારી સર્વ જીવો વા પુદ્ગલ રૂપી, અને ધર્મા
 સ્તિકાયઆદિ અરૂપી એ પાંચે અજીવ, અને અન્ય જીવ મલી
 પદ્ ડ્રવ્ય તે જ્ઞેય કહેતા પોતાના આત્માને જાણવા યોગ્ય
 ઠે, અને પોતાના આત્માનુ અર્તીંદ્રિય સ્વરૂપ ઠે તે અનુજવ
 વા યોગ્ય, સ્પર્શ કરવા યોગ્ય, આસ્વાદન કરવા યોગ્ય ઠે,
 એ ચોથી ત્રિજંગો કહી હવે ધ્યાતા, ધ્યેય અને ધ્યાન એ
 ત્રિજંગી, તેમા પ્રથમ જગ તો ધ્યાતા ઇટલે ઉપયોગીક તર-
 ગની શ્રેણીયે આત્મા પોતે ધ્યાનનો કર્તા, એ પેહેલો જાગો; અને
 ધ્યેય તે ધ્યાનગત પોતાના આત્માનુ પરમાત્મ સ્વરૂપ તે ધ્યેય,
 એ વીજો જાગો, અને ધ્યાન તે વર્મ ધ્યાન, શુદ્ધ ધ્યાન ગત પ્રવૃત્તિ
 એ ત્રીજો જાગો જાણવો, એ પાંચમો ત્રિજંગી કહી હવે કરુણા,
 તિદ્વશતા અને ઉદાસિનતા એ ત્રિજંગી, તેમા પ્રથમ જગ
 તો કરુણા ઠે, તે પરજીવનો દયા ચિંતવવી, તેના વે જેદ એક
 ડ્રવ્ય દયા અને વીજો જાવદયા, ડ્રવ્યદયા તે જીવના ડ્રવ્ય
 પ્રાણનુ રક્તોપું કરવું, અને જાવ દયા તો સંત્રિ પચેંદ્રિ યોગ્ય
 જીવને ઉપદેશ કરો વોધો વીજ પમારુચ, શકા સદેહનુ

ટાલવુ તેને જાવદયા કહીએ, એ વે જેદ કહ્યા, તેનું નામ કરુણા છે, એ પેહેલો જાગો, અને વીજો જાંગો તિદ્દણતા તે પોતાના આત્માની દયા કરવા માટે પોતાના સહજ વીર્યને ફોરવી તિદ્દણ જ્ઞાન વાળે યંચિજેદ કરીને સમકિત ગુણ પ્રગટ કરે તેને પણ તિદ્દણતા કહીએ, વઢી મોહની કર્મ આદિ ઘાતીકર્મને શ્રેણીગતે ધ્યાનગત ઉપયોગે જ્ઞાનની, વીર્યની ઐક્યતા કરી હણીને વીતરાગ પરમાત્મા થઈએ તે સહજ વીર્ય શક્તિને તિદ્દણતા કહીએ, એ વીજો જાંગો, અને વીજો જાંગો ઉદાસિનતા છે, તે જ્યાં પોતે પોતાના સ્વરૂપે થઈએ ત્યાં ઉદાસિનતા કહીએ, એટલે પરને તજવું, પ્રહવું નથી, સવધજ નથી પોતાનું નથી એ દશાને ઉદાસિનતા કહીએ, એ ઠઠી ત્રિજંગી કહી એમ પ્રત્યેક ત્રિજંગીના ત્રણે જાંગા કેટલાએક તો સમકાળે લાગે છે અને કેટલાએક પૂર્વ પશ્ચાત્ લાગે ઇત્યાદિ અનેક ત્રિજંગીના સ્વરૂપને વિચારી જોવું હવે પરિણતિએ સમકિત જાવ ગવેલે છે, તે આત્માની રાગરૂપરૂપ અશુરૂ પરિણતિ અનાદિ સંબંધે ચાલી આવે છે, તેને અપૂર્વ કરણે, અપૂર્વ વીર્ય યોગે, અપૂર્વ મોગર પ્રહારે જેદી અને અંશે જેદી, તેથી શુરૂ પરિણતિનો અંશ પ્રગટ થયો ત્યાંથી પરિણતિએ ચોથા ગુણગાણની હદને ન ઠોકે ત્યાં વેધારા ચાલે છે, એક કર્મધારા અને વીજી જ્ઞાનધારા, કર્મધારા તો પરિણતિએ રાગ છે તે કહીએ, અને જ્ઞાનધારા તો જેટલો સમજાવ એટલું જ્ઞાન એમ જેદજ્ઞાને અંતર સ્થાન વૃત્તિ કરી ઇંદ્રિ નોંદ્રિ સમે ઉપયોગ છે, તેને પલટાવી

સ્વસ્વરૂપે જોમીએ એટલે પરિણમાવોએ, ત્યા જોશ્યે તો સ્વ-
સ્વરૂપનો યથાર્થ જ્ઞેદ સમજાય છે, તેને વ્યક્તિમાં લાવવું
અને એ જાણે સદા રહેવું એજ વલ્લભ લાગે, તેથી તેનો
આદર કરે, અનુજવ કરે અને નિશ્ચય કરે કે એજ મોરું સ્વ-
રૂપ છે તેનું નામ પ્રશસ્ત રાગ છે, તેને કર્મધારા કહીએ ઠીએ,
અને પોતાના સ્વરૂપથી જે અન્ય છે તે પણ જ્ઞાનરૂપ આ-
રિસામાં પ્રતિવિધિત હેયરૂપે જ્ઞેદપણે શુભાશુભ સર્વે થાય છે,
તેનો રાગ તૂટી જાય છે, ઠોરુવાયોગ્ય સમજાય છે, તેના ઉપર
શ્લેષતાએ નથી અને અનિષ્ટતાએ નથી, મારુ નથી, પર છે,
એ વશાને સમજાવ કહીએ ઠીએ તેનું નામ જ્ઞાનધારા છે
પરવસ્તુ ઉપર સમજાવ અને સ્વસ્વરૂપનો રાગ એમ પરિણતિ-
ય છે ધારા કહી, એ ગુણ પ્રયોજેદ કર્યા વિના કોઈ જીવ
પામે નહિ, તેનું નામ સમકિત છે અહીં કોઈ કહેશે કે સ્વ-
સ્વરૂપનો રાગ તેને તમે કર્મધારા કેમ કહો છો? તેનો ઉત્તર,
હે જાહ ! પ્રશ્ન તો ઘણું રુઝુ કર્યું છે પણ સ્વસ્વરૂપનો રાગ
છે તે શુભ પ્રકૃતિનું આશ્રવરૂપે સ્વેચ્છીને આત્મ પ્રદેશે એ-
કત્વપણે વાધે છે, તેનું વિવરણ નીચે મુજબ, એક જિનનામ
કર્મ, વીજું આહારક શરીર અને ત્રીજુ આહારક અંગોપાંગ
એ ત્રણ પ્રકૃતિનું સર્વોત્તમ છે, તે નામકર્મની પ્રકૃતિઓ
ચોથા ગુણગણાથી તે સાતમા ગુણગણા સુધી સ્વસ્વરૂપે વ-
ર્તતા કદાચ સરાગતાએ પોતે પરિણમિ જાય ત્યા વંધાય છે;
થઠી વીજી શ્રોગણચાલીસ પ્રકૃતિઓ પુન્યની રહી તેમા
તરતમતા ઘણી છે પરંતુ તે કહેવા વેસીએ તો અંચ

મોટો થઈ જાય પણ પરમાર્થ એ છે કે દેવગતિમાં
 વૈમાનિકથી નીચે નહીં અને મનુષ્યમા નિર્ધત નહીં,
 યાવત્ ચક્રવર્તિ પણ થાય, વેદનીમાં શાતા વાધે,
 ગોત્રમાં ઝંચ ગોત્ર વાંધે અને વજ્રક્રૂપજનારાચ સંઘયણ
 તથા સમચતુરસ્ર સંસ્થાન, શુભવર્ણાદિ ચતુષ્ક, સુસ્વર, પુરુ-
 ષવેદ અને આદેય નામકર્મ इत्यादि નામકર્મની પ્રકૃતિઝં,
 એમ અઘાતિકર્મની જે શુભ પ્રકૃતિઝં છે તે સ્વસ્વરૂપના રાગ
 યોગે, વિના પ્રયત્ને વંધાય છે કારણ કે કર્મને પ્રહવાનો સ્વ-
 જ્ઞાવ રાગમા છે અને સ્વસ્વરૂપ વિના અન્ય કોઈ પણ ધ્વસ્તુ
 પ્રજાસ્ત નથી. શુદ્ધ વ્યવહાર નય પદ્ધતે તો સ્વસ્વરૂપનો રાગ
 તેજ પ્રજાસ્ત છે, અને સ્વસ્વરૂપના રાગ યોગે શુભ આશ્રવ
 આવે છે, વંધાય છે, તેનુ નામ પુન્યાનુવંધિ પુન્ય છે, માટે અમે
 પ્રજાસ્ત રાગને કર્મધારા કહીએ ઠીએ, અને શુભાશુભ ઉપર
 ઇષ્ટાનિષ્ટપણાના અજ્ઞાવ યોગે સમજાવ કહીએ ઠીએ. જેટ-
 લો સમજાવ ઇટલું જ્ઞાન, અને જેટલો રાગ ઇટલું કર્મ, એમ
 વે ધારા જોગી જાણે છે દૃષ્ટાંત—જેમ ઠાશમાં પરાશની ધારા
 જૂદી પડે છે અને પરાશમાં ઠાશની ધારા જૂદી પડે છે, પરા-
 શનો જાગ વધારે હોય ત્યાં ઠાશ ધારા ક્રૂપ છે, અને ઠાશનો
 જાગ વધારે હોય ત્યાં પરાશધારા ક્રૂપ છે, જેનો જાગ વધારે
 તેની ધારા પુષ્ટ છે, એમ અહીં પણ ચોથા ગુણઠાણથી સા-
 ત્મા ગુણઠાણ સુધી જ્ઞાનધારા ક્રૂપ છે, અને કર્મધારા પુષ્ટ
 છે; બઢી આઠમા ગુણઠાણથી ક્રૂપક શ્રેણીની અપેક્ષાએ,
 દશમા ગુણઠાણના અંત સુધી જ્ઞાનધારા વૃદ્ધિ પામતી પા-

મતી ઠેવટે કર્મધારાનો અજ્ઞાવ થાય છે, ઉપરાત ક્ષીણમોહ
 વારમા ગુણઘણે પરિપૂર્ણ જ્ઞાનવારા એકજ છે, તેનું નામ શુદ્ધ
 પરિણતિ કહીએ ઠીય, તેને એવંજૂત નયે સમકિત કહીએ,
 અને ચોથે ગુણઘણે ગ્રંથિજેદ અવસરે અંશે શુદ્ધ પરિણતિ
 થઈ, તે શબ્દનયે સમકિત છે, એ ચોથા ગુણઘણાનું સમ-
 કિત, પ્રકૃતિ મિથ્યાત્વના નાશથી પામીએ, અને શુદ્ધ પરિ-
 ણતિએ સમકિત ગવેણીને કહ્યું તે, પરિણતી મિથ્યાત્વના
 નાશથી પામીએ પ્રકૃતિ મિથ્યાત્વની સ્થીતિ ઝટકુટ્ટી સિ-
 હેર કોનાકોમી સાગરોપમની છે, અને પરિણતિ મિથ્યાત્વ-
 ની સ્થીતિ અનાદિ સાત જાગે જીવિ જીવને છે, વઢી શુદ્ધ
 પરિણતિએ સમકિત ક્ષીણમોહ વારમા ગુણઘણે કહ્યું તેને
 સાદિ અનત જાગો લાગે છે, તે અતિ શુદ્ધ કાયક સમકિ-
 ત, વઢી યથારચાત ચારિત્ર, અને વીતરાગ જાવ એ ઘણેની
 પ્રાપ્તિ સમકાલે સાથે છે, તે મોહપહ્લીનો ધ્વસ થયાં પામીએ
 ક્ષીણમોહ વારમા ગુણઘણેથી જે જે ગુણની પ્રગટતા થાય
 તેનું નામ આવિરજ્ઞાવ છે જે ગુણો ક્ષીણમોહ ગુણઘ-
 ણેથી પ્રાપ્ત થયા તેને હવે પહટાવવા નથી સિદ્ધમા એજ ગુણ
 સ્વપ લાગશે, માટે ક્ષીણમોહ ગુણઘણેથી નિશ્ચય નયની સુ-
 રચતા છે, અને ચોથા ગુણઘણાથી દશમા ગુણઘણાના અત
 સુધી શુદ્ધ વ્યવહાર નયની મુખ્યતા છે શુદ્ધ વ્યવહારના અ-
 જ્ઞાવે મિથ્યાત્વ કહીએ, એ પરિણતિએ જ્ઞાવ સમકિત કહ્યું.
 હવે દ્વાનાદિ પાંચ લઘ્વિ કહે છે. પૂટલે આત્મિક
 જ્ઞાવની ગુણનિષ્પન્નલઘ્વિ ચેતનને બે જોડે પ્રાપ્ત થાય છે એક

કયોપશમ જાવની લલ્લિ, અને વીજી કાયક જાવની લલ્લિ, તેમાં પ્રથમ કયોપશમ જાવની કહે છે. કયોપશમ જાવની સમ્યક્ જ્ઞાનાદિ ગુણલલ્લિ પ્રથિ જ્ઞેદ થયાં 'ચોથા ગુણગાણાથી વૃદ્ધિયે વારમા ગુણગાણાના અત પર્યંત પ્રાપ્તિ છે, તેમા ચોથા ગુણગાણાથી સાતમા સુધી કિંચિત્ છે, અને આઠમા ગુણગાણાથી વિશેષ છે, પરંતુ ઉપશમ શ્રેણીએ જે લલ્લિ છે તે પ્રતિપાતિ છે, અને રૂપકશ્રેણીએ જે લલ્લિ છે તે અપ્રતિપાતિ છે, પરંતુ અગિયારમે વારમે ગુણગાણે અતિ વિશેષ છે. અહીં કોડ કહેશે કે તમે કયોપશમ જાવની લલ્લિ અપ્રતિપાતિ કહી, અને કયોપશમ જાવને તો હણીને કાયક જાવની લલ્લિ પ્રગટ કરે છે, માટે કયોપશમ જાવ છે તેજ પ્રતિપાતિ છે, તેને અપ્રતિપાતિ કેમ કહો છો ?

એમ પૂછ તેનો ઉત્તર, હે જાણ તમે કહ્યું તે વાત સ્તરી છે, પણ અપેક્ષા સમજવી જોઈએ, પ્રતિપાતિપણુ શેનું નામ ને ? કે જે ગુણ નિષ્પન્ન થયો, તેનો નાશ થાય અને ચેતન જરૂરતાને અનુજ્ઞે તે પ્રતિપાતિ કહેવાય, પરંતુ અહીંયા તો આત્માના ગુણ સાંવરણ હતા તે નિરાવરણ થયા, વઠી અસ્પષ્ટ પરોક્ષ જાણે હતા તે સ્પષ્ટ પ્રત્યક્ષ જાણે થયા વિનાશી વિદ્યેસંજવ-યુક્ત હતા તે નિરવિદ્યપણે અવિનાશી રૂપે થયા, માટે અવિકતાઈ દેખીએ. ન્યૂનતાનો જ્યા સંજવ નથી તેને અપ્રતિપાતિ કહીએ, માટે રૂપકશ્રેણીયોગે આઠમા ગુણગાણાથી આત્મિકજાવની ગુણ નિષ્પન્ન લલ્લિ વર્તમાનપણે અપ્રતિપાતિ છે, પરંતુ કયોપશમ જાવની લલ્લિ પ્રાપ્તિ આત્માના સર્વ પ્રદેશે

નથી, કેટલાક પ્રદેશે છે અને કેટલાક પ્રદેશે નથી, અને
 સર્વ પ્રદેશે કહીએ તો કાયકસમકિર્તીને કહીએ, અથવા,
 કપક શ્રેણીએ કહીએ પઠી તો વહુશ્રુત કહે તે સત્ય, અને
 કાયક જાવની લબ્ધિ તો આત્માના સર્વ પ્રદેશે સરસ્વી હોય,
 ઇટલે કયોપશમ જાવની ગુણ નિષ્પન્ન લબ્ધિનો ઘાત કર્તા
 ચતુષ્પાતિ કર્મનો ઉદય છે, તેમા આત્માના સર્વ પ્રદેશથી મો-
 હનો કર્મનો અજાવ કપક શ્રેણીની અવેક્ષાએ દશમા ગુ-
 ãઘાણાના અંતે સર્વથી ઉચ્છેદ રૂપે થાય છે, તથા, જ્ઞાનાવ-
 રણી, વર્ણનાવરણી, અને અતરાય ઇત્રણ કર્મનો અજાવ વા-
 રમા ગુણઘાણાના અંતે સર્વથી સમકાલે ઉચ્છેદ થાય છે,
 અને ચારે કર્મનો વેશથી અજાવ તો ચોથા ગુણઘાણાથી છે.
 જેટલો ઘાતિકર્મનો અજાવ આત્મ પ્રદેશે છે, ઇટલું ગુણ
 નિષ્પન્નપણું આત્મ પ્રદેશે છે, એ ગુણ નિષ્પન્નપણાનો જે સ-
 મુદાય તેને લબ્ધિ કહીએ, તેમા સર્વ પ્રદેશે ઘાતિકર્મના
 આવરણનો અજાવ થાય તેને કાયકજાવની લબ્ધિ કહીએ,
 અને આત્માના સંપૂર્ણ પ્રદેશથી આવરણનો અજાવ ન થયો
 ત્યાં સુધી તેને કયોપશમ જાવની લબ્ધિ કહીએ તેમા જે
 પ્રદેશથી આવરણ ટલ્યું તે પ્રદેશે પાતું આવરણ ન લાગે,
 અને તે આત્મ પ્રદેશ નિરાવરણપણે વર્તે વઢી જે પ્રદેશે
 આવરણ રહ્યું છે તે અઢ્યુ થતુ જાય, એમ કરતાં કરતા
 સર્વ પ્રદેશથી આવરણ ટઢી નિરાવરણતા થાય તેને અપ્ર-
 તિપાતિ કહીએ અને આવરણ અઢ્યુ ગયું તે પ્રદેશે પાતું
 આવરણ લાગે તેને પ્રતિપાતિ કહીએ, એ પ્રતિપાતિપણાનો

અજ્ઞાવ થાય તેને અપ્રતિપાતિ કહીએ, વઢી ગુણ નિષ્પન્ન-
પણા માટે ઉપર ઘાતી ચન્નકર્મનો અજ્ઞાવ કહ્યો. પણ જે
લલ્લિનું પામવું તે તો અંતરાયકર્મના અજ્ઞાવથી છે, અંતરાય
કર્મજોગે લલ્લિનો અજ્ઞાવ છે, અને ક્ષયોપશમ યોગે સન્નવ
છે. વિઘ્નનો સન્નવ છે ત્યાં સુધી પ્રતિપાતિ કહીએ વ્યાઘાત
વિઘ્નના અજ્ઞાવે અપ્રતિપાતિ કહીએ પરિપૂર્ણ જોગે ક્ષાયક
જ્ઞાવની લલ્લિ તેરમે ગુણઠાણે કહીએ, તે લલ્લિ પાંચ જ્ઞેદ-
કિંચિત્ ગવેલેછે. અનંતદાનલલ્લિ, અનંતલાજ્ઞલલ્લિ, અનંત-
જોગલલ્લિ, અનંતઉપજોગલલ્લિ અને અનંતવીર્યલલ્લિ એ પાંચ
જ્ઞેદકક્ષા, તે અંતરાયકર્મનો પાંચે પ્રકૃતિના પરમાણુ દલ્લનો
નાશ વીતરાગ જ્ઞાવે આત્માના અસંલ્લયાત પ્રદેશથી સમકાલે
થતાં, અનાદિ સંલ્લે શક્તિજ્ઞાવે એક એક પ્રદેશે જ્ઞાન, દર્શન,
ચારિત્ર અને વીર્ય આદિ અનંતાગુણો તિરોજ્ઞાવીપણે રહેલા હતા,
તે ઘાતી કર્મનો અજ્ઞાવ થતાં, સર્વ પ્રદેશ સ્વલ્લ નિરાવરણ
થયા, ત્યાં તિરોજ્ઞાવીપણાનો અજ્ઞાવ થયો, અને આલિર્જાવ
પ્રગટ થયો; ઇટલે જે અનંતા ગુણ એક એક પ્રદેશે રહ્યા હતા
તે સર્વ પ્રદેશથી સમકાલે પ્રગટ થયા, તે ગુણરૂપદાન આ-
ત્માએ પ્રહ્ણ કર્યું, અને તે ગુણનો ઢાતાર પણ આત્મા પોતે
અજ્ઞેદ સંલ્લે છે, કારણ કે કેવલજ્ઞાન, કેવલદર્શન આદિ
અનંતા ગુણો શક્તિજ્ઞાવે આત્મામાં કારણરૂપે હતા તે વ્ય-
ક્તિજ્ઞાવે આત્માથી કાર્યરૂપે પ્રગટ થયા, વઢી કઢાચ આ-
વરણના ક્ષયથી પ્રગટયા એમ કહીએ તો આવરણનો ક્ષય
કરવાવાલો પણ આત્મા પોતે છે, માટે ગુણનિષ્પન્ન દાનનો

देवावाळो ग्रहवावाळो अनेद संवंधे आत्मा स्वस्वरूपज्ञत-
 दगत ठे, तेने अनंतदानलब्धि कहीए, अने ए अनंत चतु-
 ष्ठी गुण व्यक्तीजावे न होता, ते स्पष्ट प्रगट जावे कार्य
 रूपे थया ते साज आत्माने संप्राप्त थयो, तेने अनंत छाज
 लब्धि कहीए, वळी केवलज्ञान, केवलदर्शन आदि अनंता
 गुण जे समये प्रगट थया तेज समये जाणवा देखवा आदि
 अनंता गुणनो गुण गुण गत जिन जिन स्वज्ञाव वृत्तिये
 परमानंदपणे पोतेज जोगवे ठे, आस्वादे ठे, तेमा किंचित
 मात्र पण विभोगनु, व्याघातनु अने उठाशनु कारण आ-
 वरणनो अज्ञाव थता रद्दु नथी परिपूर्णता ठे माटे अनंत
 जोग लब्धि कहीए, वळी केवलज्ञान, केवलदर्शन आदि
 अनंता-गुणनो बारवार चोरकाळपर्यंत सादि अनंत जागे
 पोताना गुण समुदायनो अनंतो जोग पोतेज जोगवशे आ-
 स्वादन करशे, तेमा वच्चे एक समय मात्र पण अंतर पने
 नही, जोगनो त्रिरहकाळ आवे नही, उपसर्ग आदि विघ्न
 पने नही, निज गुण जोगपणु रोकाय नही, सदा सवदा
 चिरकाळ लगे जोग उपजोग परमानंदपणे अनुत्तरे तेने
 अनंत उपजोग लब्धि कहीए वळी-केवलज्ञान, केवल द-
 र्शन आदि अनंता गुणनी अनंतो प्रवृत्ति समये समये अजि-
 त्तपणे परिणमवारूप परमानंदपणे अव्यावाधपणे थवारूप
 चिरकाळपर्यंतगुणगुणगतजोगुणगुणनो जिन वृत्ति तेमा स्फुरणा
 शक्तिआपवानो तिरुण वेग विघ्नना अज्ञावे निरविघ्नपणे सादि
 अनंत जागे जे सामर्थ्य तेने अनंत वीर्य लब्धि कहीए, ए

કાયિક જાવની પાંચ લબ્ધિ કહી, તે, લબ્ધિ તેરમે ગુણઠાણે
અરિહંતપદે તીર્થંકરકેવલી તથા સામાન્યકેવલી વંનેને સરસી
સ્થીતિ છે. સરસા જાવે છે, કોશ્ને અધિક નથી અને કોશ્ને
ન્યૂન પણ નથી, વલી એ કાયક જાવની લબ્ધિ કહી તે અમૂલ્ય
છે, વલી અવિનાશી જાવની છે, તે પામીને તીર્થંકર, કેવલી
તથા સામાન્ય કેવલી બેહુ જ્ઞવ્ય, જીવ પ્રત્યે ઉપદેશ કરીને
બોધિવીજ્ઞ પમારે છે તેમાં તીર્થંકરનું ઉપકારી પણું વિશેષ
છે, પોતે તૃપ્ત થઈ અને બીજાને તારે છે, મોક્ષ નગરે, પહોંચાને
છે, કર્મ રોગને, ટાલે છે, આધિ, વ્યાધિ, રહિત કરે છે, તે
અર્થાર્થ વાત છે; પરંતુ પોતે જે, કાયક જાવની, લબ્ધિ પ્ર-
ગટ કરી છે, તેને તો પોતે જ જોગવે છે, અને, પૂર્વકૃત્ કર્મ-
સાધોગે જે, જાપાવર્ગણના પુદ્ગલ સેરવવાના, હો-
ય, તે પૂર્વક, આત્મ સત્તા, અઘાતિ, કર્મદલ, રહ્યાં
છે, તે દલને, વચન જાપા પ્રયંજીને, સેરવે છે, પોતે, કર્મ-
મદલેનો, જારથી, મુક્ત થાય છે, અને પોતાના વચનના અનુ-
યાયી પણે જ્ઞવ્ય, જીવને બોધિવીજ્ઞ પમારની કેટલાકને શ્રાવક
શ્રાવીકા કરે છે, કેટલાકને સાધુ સાધ્વી, કરે છે, અનુક્રમે
પોતાના વરાવરી આ, કરી મોક્ષ નગરે પહોંચાને છે, તેમાં કેવલ
જ્ઞાનીને, પોતાની લબ્ધિરૂપ નિધાન માથી કિંચિત્ પણ વ્યય
કરવો પડતો નથી. પરંતુ અનતો ઉપકાર કરતા, વતા, વર્તે
છે, તેણે આયુષ્યને, અંતે યોગરોધ કરી અયોગી થઈ સિદ્ધિ
ત્રે, તે, સિદ્ધિનું જ્ઞાન, લિંગ તો, એક છે પરંતુ, અવ્યલિંગે પંદર
ત્રિદ છે, તે વર્ણવે છે, (૧) તીર્થ, સિદ્ધ, (૨) અતીર્થ, સિદ્ધ,

(૩) તીર્થંકર સિદ્ધ, (૪) અતીર્થંકર સિદ્ધ, (૫) સ્વયંબુદ્ધ સિદ્ધ, (૬) પ્રત્યેકબુદ્ધ સિદ્ધ, (૭) બુદ્ધબોધિત સિદ્ધ, (૮) સ્ત્રીલિંગ સિદ્ધ, (૯) પુરુષલિંગ સિદ્ધ, (૧૦) નપુંસકલિંગ સિદ્ધ, (૧૧) સ્વલિંગ સિદ્ધ, (૧૨) અન્યલિંગ સિદ્ધ, (૧૩) ગૃહસ્થલિંગ સિદ્ધ, (૧૪) એક સિદ્ધ અને (૧૫) અનેક સિદ્ધ એ પદર જ્ઞેદ કહ્યા હવે તેનો અર્થ અનુક્રમે કહે ઠે. તીર્થ સિદ્ધ તે ચતુર્વિધ સઘ સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, અને શ્રાવિકા એ ચારનું નામ સઘ કહીએ, તથા ગણધરાદિ વ્યવહાર પ્રવર્તન વત્પાદ, વ્યય, ધ્રુવ, દેશના નિરુપણ, દ્વાદશાંગી સિદ્ધાંતની રચના શ્યાદિ તીર્થનું સ્થાપન થયા પછી જે સિદ્ધિ વરે તેને તીર્થ સિદ્ધ કહીએ, એ પહેલો જ્ઞેદ કહ્યો હવે બીજો જ્ઞેદ અતીર્થ સિદ્ધ કહેતા ચતુર્વિધ સઘરૂપ તીર્થની સ્થાપના થયા પહેલા જે સિદ્ધિ વર્યા તેને અતીર્થ સિદ્ધ કહીએ, તે મરુદેવા પ્રમુખ જાણવા, એ બીજો જ્ઞેદ કહ્યો હવે ત્રીજો જ્ઞેદ તીર્થંકર સિદ્ધ તે જે તીર્થંકરની પદવી પામીને એટલે તીર્થંકરને ધાતિ કર્મનો ક્ષય થવાથી અતિશયના રેંઘ્યા ચોસઠ ઇડ તથા ચાર નિકાયના દેવોનો સમુદાય જ્યાં કેવલ જપન્યુ હોય ત્યાં શ્રાવોને સમવસરણની રચના અશોક વૃદ્ધ આદિ અષ્ટ પ્રાતિહાર્યાદિ ઋદ્ધિયે યુક્ત કરે, તેમને અસંખ્યાત કોમી દેવો તથા મનુષ્યો તિર્થંચો સર્વે સેવે ચાર પર્યદાના સમુદાય પૂર્વક ચોત્રીસ અતિશય અને પાત્રીસ વાણીના ગુણે યુક્ત, ચાર ગુણે વિરાજમાન અને અઢાર દૂપણોયે રહિત થકા ત્રિ-પદો દેશના દેશ અનેક જન્ય જીવોને બોધિવીજ પમાની

ચતુર્વિધ સઘનુ સ્થાપન કરી આજ્ઞાપ્રવર્ત્તાવી અનેક જી-
વને સંસાર નિસ્તાર કરી મોક્ષ ગતિપ્રદ પદ્ધતિની પોતે
સિદ્ધિ વરે તેમને તીર્થંકર સિદ્ધ કહીએ, એ વ્રીજો જેદ કહ્યો.
હવે અતીર્થંકર સિદ્ધ તે તીર્થંકરનો પદવી પામ્યા વિના સા-
માન્ય કેવલી થઈને સિદ્ધિ વરે તેમને અતીર્થંકર સિદ્ધ
કહીએ એ ચોથો જેદ કહ્યો હવે પાંચમો જેદ સ્વયંબુદ્ધ
સિદ્ધ તે સ્વયંબુદ્ધના જે જેદ એક તો તીર્થંકર જે થયા થાયઠે
અને થશે તે સર્વ સ્વયંબુદ્ધ જાણવા, અને વોજા તીર્થંકર વિના-
ના, સ્વયંબુદ્ધ તેના જે જેદ એક તો પૂર્વ જન્મનું વોધિવીજ લઈને
આવે ઠે એટલે કોઈ અપ્રતિપાતિ કયાંપણમ જાવનું સમક્ષિત
લઈને આવે અને કોઈ કાયક જાવનું સમક્ષિત લઈને પણ
આવે, તે વેળે મતિશ્રુત જ્ઞાન તો નિયમા હોય અને કોઈ
અવધિ જ્ઞાન પણ પૂર્વ જન્મનું લઈને આવે ઠે વલી તેઓ
પૂર્વના વ્રીજા જન્મે અગિયાર અગ સૂત્ર આદિ જણેલા
હોય તો તેનું સ્મરણ આ વર્તમાન જન્મે પણ કોઈને હોય,
એ પહેલો જેદ કહ્યો. હવે વીજો જેદ પૂર્વ જન્મનું વોધિવીજ
લઈને આવ્યા નથી, વલી આ વર્તમાન જન્મે આચાર્ય ઉપા-
ધ્યાય અને સાધુ આદિ જ્ઞાતા પુરુષનો ઉપદેશ પામીને પણ
વોધ પામ્યા નથી, વલી કોઈ પર પ્રત્યય કારણથી પણ વોધ
પામ્યા નથી. સ્વપ્રત્યયથી જેઓ વોધ પામ્યા તે કપિલ બ્રાહ્મણ
લાજના કારણથી, અને અનાથિ મુનિ રોગના કારણથી વલી
કોઈ જાતિ સ્મરણ જ્ઞાન પામવાથી, ઇત્યાદી કારણે પોતાના
સ્વજાવને પ્રગટ કરે, એ વીજો જેદ. એમ પોતે પોતાથી

बोध पामीने सिद्धि वरे तेने स्वयंबुद्ध सिद्ध कह्यो। ए पांचमो जेद कह्यो हवे ठहो जेद प्रत्येक बुद्ध सिद्धते कोइ प्रत्यय देखीने बोध पाम्या. जेम करककुमुनि वृषभने जराकुल देखीने तथा नमीराजा चुमीना खलजलाटथी इत्यादि कारणे बोध पामीने सिद्धि वस्या, तेमने प्रत्येक बुद्ध सिद्ध कह्यो, ए ठहो जेद कह्यो हवे बुद्ध बोधित सिद्ध ते सर्वज्ञनो, बली गणधरादि गीतार्थ, आचार्य, उपाध्याय अने साधु आदि बुद्ध कहेता पमित पुरुषोना मुखयी उपदेश सांजळीने बोध पामी सिद्धि वर्या तेमने बुद्धबोधित सिद्ध कह्यो, ए सातमो जेद कह्यो हवे स्त्रीलिंगसिद्ध ते स्त्रीना वेदनं चिन्ह जे आकार, तेने लिंग कह्यो, तेना वेद विषयनो कृपकश्रेणीए नवमा गुणगणे कय करी आकाररूप लिंग ठते केवल पामी सिद्धि वरे अही कोइ दिगम्बर मति एम कह्यो ठे के स्त्री केवलज्ञान पामे नहीं अने सिद्धि वरे नहि, कारण के स्त्रीनी जाति अशुद्ध ठे तेथी शुरू ज्ञान दर्शन चारित्र न लाये, तेनो उत्तर हे जाइ। स्त्री पुरुष अने नपुंसक ए त्रये वेद मोक्षे जता नथी वेदना विषयनो नाश करी अवेदी थइ आकार मात्र रह्यो, तेमां अशुद्धपणु कहेवाय नहि, परंतु अशुद्धपणु गलीए तो त्रये वेदमा रह्युं ठे, कारण के पूर्वकृत कर्मजनित त्रये वेद ठे, अने कर्मना वळे विषयरूप अशुद्धता ठे, ते विषयनो मूलयी उद्बेद नवमा गुणगणे करी यावत् सर्वज्ञ थइने सिद्धि वरे तयारे दिगम्बर कहे ठे के स्त्री ज्ञान दर्शन पामे, पण शुरू चारित्र न पामे

कारण के एने वस्त्रनो परिग्रह होय ठे माटे, निग्रंथ पद न
 लाधे, तेनो उत्तर, हे जाइ, परिग्रह तो मूर्खाने कहीए ठीए
 ज्या, मूर्खा नथी त्या परिग्रह मान्यो नथी अने जो आपणे
 वस्त्रने परिग्रह मानीए तो सिद्धांतथी विरुद्धता थाय, अने
 यहस्थ लिंग सिद्ध आदि जेद जुठा परे, कारण के जरत-
 राय चक्रवर्तिपणानी ऋद्धिना आरंभमा रह्या थका आरिसा
 जुवनमां केवलज्ञान पाम्या, मूर्खानो अज्ञाव थयो त्यां चक्र-
 वर्तिपणानी ऋद्धिनो महा परिग्रह ते पण केवलज्ञान पा-
 मतां नरुयो नहि तो शु वस्त्रनो परिग्रह चारित्र, पामता
 वा केवलज्ञान पामता आनो परुषो करशे ? माटे, विचारी
 जुन के मूर्खा एज परिग्रह ठे वळी तमारा मतनो जगवती
 सार नामे ग्रंथ ठे, तेने विषे साधुने वस्त्र राखवानी हा पाकी
 ठे, माटे जे वस्त्र ठे, ते तो चारित्रना उपगरण ठे ते, परिग्रह
 कहेवाय नहि एम करता जो वस्त्रने परिग्रह मानशो, तो
 तमो त्रमुरी गायना केशनो पीठी वा मोरपीठी आदि राखो, ठो
 तेने परिग्रह मानवो परुषे दिगम्बर उवाच-पुरुष सातमी
 नरके जाय ठे पण स्त्री जती नथी, एटलुं स्त्रीनुं वीर्य, उंठुं
 ठे, तो उंठुं वीर्य ठनां मोक्के शीरोते जशे ? तेनो उत्तर हे जाइ-
 स्त्री सातमी नरके जाय नहि एम तमे कछु ए वात खरी ठे
 पण, तेनुं कारण समजो, के तेने संग्राममा युद्धादि विपरित
 काम करवानुं नथी, वळी खेती कर्म, जमीन फोसवानुं
 नथी, इत्यादि श्रुति आकरुं विपरीत कर्तव्य स्त्रीने नथी,
 ए विपरीतनो कर्ता तो पुरुष ठे, तेथी पुरुष सातमी, नरके

જાય અને સ્ત્રી જાય નહિ, પણ ઠઠી નરક સુધી તો જાય
 ઠે, પરતુ કઈ એવો નિયમ નથી કે જે સાતમી નરકે જાય
 એજ સિદ્ધિ વેરે જો એમ હોય તો જલચર મહા સાતમી
 નરકે જાય ઠે તેની મુક્તિ થવી જોઈએ, પણ ત્રણ કાલમા
 મહા જાતિની મુક્તિ થતી નથી, વળી કાઈ એવો નિયમ
 નથી કે અધોગતિએ જે અધિક ઠે તે ઊર્ધ્વ ગતિએ અધિક
 હોય, અને અધોગતિએ ન્યૂન હોય તે ઊર્ધ્વ ગતિએ ન્યૂન હોય.
 એમ અધોગતિનું અને ઊર્ધ્વ ગતિનું સરસાપણું શી રીતે મે-
 લવી આપશો ? જુઠં કે જૂજપરિસર્પ ઘો નોઢીઆ આદિ
 થીજી નરક સુધી જાય ઠે, અને સ્થેચર પંથી, સીંચાણા સ-
 મઢી આદિ માસાહારી થીજી નરક સુધી જાય ઠે અને
 થલચર જે ચોપગા વાઘ, સિંહ, ચિત્રા, કુતરાં, વિલાસાં આદિ
 ચોથી નરક સુધી જાય ઠે, અને ઊરપરિસર્પ તે કાઢા, ધોઢા
 અને કાચરા નાગ અને વઢો અજગર આદિ પાચમી નરક
 સુધી જાય ઠે, અને જલચર મહાદિ સાતમી નરક સુધી જાય
 ઠે એમ અધોગતિએ તિર્યચ પચેડિની પાચે જાતિમાં અધિક
 ન્યૂનપણે જિન્નતા ઠે અને ઊર્ધ્વ ગતિએ તો એ પાચે જાતિ-
 વાઢા આઠમા સહસાર દેવલોક સુધી જાય ઠે તે વાતને
 વિચારી જુઠં કે જૂજપરિસર્પ આદિને અધોગતિએ જવાનું વીર્ય
 ઊંટુ ઠે તો ઊર્ધ્વગતિએ જવાનો અધિકનાઈ તેનામાં
 કયાથી આવી? વઢી જલચર મહાદિમા અધોગતિએ જવાનું
 વીર્ય અધિક ઠે તો ઊર્ધ્વગતિએ જતા તેનામા ન્યૂનતા કયા-
 થી આવી અધોગતિએ જવાનું વિપરીત કૃત્ય અને ઊર્ધ્વગતિ-

એ જવાનું સુકૃત કૃત્ય કરવાવાળા તો એના એજ જીવની
 જાતિ અને તેમનું વીર્ય પણ એનું એજ છે તે વિચારી જુન,
 અને હઠ કદામ્બહ ઠોમી દો કે અધોગતિએ જવાની શ-
 ક્તિ ઝંઘી હોય તેનામા ઝડૂં ગતિએ જવાની શક્તિ અધિક
 પણ હોય છે, એ અપેક્ષાએ સ્ત્રી સાતમી નરકે જાય નહીં
 પણ મોકલે તો જાય છે દિગમ્બર ઝવાચ-જુન કે સ્ત્રીને વા-
 સુદેવની, પ્રતિવાસુદેવની, વલ્લભેવની ચક્રવર્તિની इत्यादि પદવી
 નથી; વળી પૂર્વધરપણાનું શ્રુત પણ હોતું નથી, વળી જંઘાચા-
 રણ વિચારણપણાની લલિત પણ પામે નહીં, इत्यादि कारणे
 સ્ત્રી હોય છે તે ઠતાં યથારૂપાત ચારિત્ર, વળી કેવલજ્ઞાન,
 કેવલ દર્શન આદિ ક્ષાયકજાવની લલિત એ હોણને કેમ
 પ્રાપ્ત થશે કે તે સિદ્ધિ વરે? માટે સ્ત્રીનો મુક્તિ થાય નહીં. તેનો
 ઉત્તર- હે જાણ વાસુદેવાદિક પદ્ધતિનું પામવું સ્ત્રીને નથી,
 તમે કશું તે વાત સ્ત્રી છે તેથી કાંઈ સિદ્ધિ વરવું વંધ
 થાય નહીં, કારણ કે એ પદ્ધતિનું પામવું તે તો પૂર્વકૃત કર્મનાં
 ફળ છે, જેણે ઝપાડ્યું હોય તે પામે છે, અને મુક્તિનું પામવું
 તે કર્મ વંધમાં નથી મુક્તિ તો કર્મનો નાશ કરવાથી મળે
 છે અને કર્મનો નાશ તો અકરણ વીર્ય જે આત્માનો સહજ
 શક્તિ, તેને ફોરવતા થાય છે એ શક્તિ તો મનુષ્યના જન્મા
 સ્ત્રીને હોય તેથી સિદ્ધિ વરે એ વાત સત્ય છે વળી તમે
 પૂર્વધરપણાના શ્રુતનું કશું તે સ્ત્રીને હોતું નથી તે વાત
 સ્ત્રી છે, તેથી કંઈ સિદ્ધિ વરવું વંધ થાય નહીં કારણ કે
 ચૌદ પૂર્વધરપણાનું શ્રુત છે તેનું નામ ડ્રવ્ય જ્ઞાન છે, વળી

पूर्वना ज्ञाननो उपयोग पण सातमा गुणगणा सुधी खप
 लागे ठे पूर्वधरपणाना श्रुत वळे त्रण काळमां कोइए श्रेणी
 मांमी नथी, तो आगळ ए पूर्वधरपणाना वळथी अपूर्वादि
 गुणगणणे शी रीते जशे? श्रेणीगते तो अतरगत सहज जावनो
 उपयोग खप लागे ठे मोहपल्लीनो धस करवा माटे पूर्वना श्रु-
 तनो पाठ खपमां आवतो नथी, अने इव्यश्रुत पण खप
 लागतु नथी, त्यां तो अरूपी आत्माने तादृश देखामवा वा-
 ळी एकव जावनी तीक्ष्ण उपयोगरूप अनुभव सकृप धारा
 खप लागे ठे, ए वीर्य तो स्त्रीमां होय ठे, माटे सिद्धि वरे वळी
 तमे कष्ट के चारणादि लब्धि स्त्रीने होती नथी, ए वात
 खरी ठे तेथी काइ स्त्री मोक्षे न जाय एम कहेवाय नही, कारण
 के ए शक्ति तो तेमना करता देवगति ए बारमा देवलोक पर्यंत
 देवताउने सर्व वाते घणी अधिक ठे, माटे तेमनी मुक्ति
 थवी जोइए, पण ए देवताउं तो अधिक शक्ति उता त्रण
 काळमां पाचसु गुणगणुं पामी शकना नथी, परंतु विचारा
 वगनामां रहेनारा घास तरणा आदिनुं जक्षणा करवावाळा
 पशु तिर्यंच सन्नि पर्वेइ ते पाचसु गुणगणु पामे ठे तेमने
 अगिआर व्रत सुधी विरति परिणामी कहा ठे, तेउं आयुष्य
 खुटे काळ करीने हीण शक्ति उता पण स्वर्गे आठमा देव-
 लोक सुधी जइ शके ठे अने अधिक शक्ति उता देव देवेंइने
 काळ करवाथी स्वर्ग गति बीजा जवे मळती नथी वळी
 तमे जंघाचारण विद्याचारण कहा, ते मुनि लब्धिने
 फोरवता उता तो ठहुं गुणगणु उळगीने सातमा गुणगणे

જહ શકતા નથી. એટલે લલ્લિધિ ફોરવે ઠે તે વલ્લવે અપ્રમત્ત સાતમું ગુણઠાણું એ મુનિરાજના સામી પુંઠ કરે ઠે, અને સન્મુલ્લ દષ્ટિ કરી આદર સત્કારે બોલાવતું પણ નથી. જ્યારે એ મુનિરાજ એ લલ્લિધિને પુંઠ આપે ઠે એટલે ફોરવતા નથી ત્યારે અપ્રમત્ત સ્થાનક, આદરથી તેહું મોકલી એ મુનિરાજને બોલાવી લે ઠે, તો એ લલ્લિધિ ફોરવતા ઠતા ઉપર શી રીતે જશે ? કારણ કે ઉપરનાં તો જે જે ગુણઠાણાં ઠે તે સર્વે અપ્રમત્ત ઠે, માટે સિદ્ધિ વરવામાં એ લલ્લિધિની અપેક્ષા કામમાં આવતી નથી. એક આત્મિક શક્તિ કામ લાગે ઠે. એ શક્તિ તો સ્ત્રીમાં હોય માટે સ્ત્રી મોક્ષે જાય એ સત્ય વચન ઠે, તે કબુલ કરો એમ કરતાં જો અમારું કશું ન માનો તો તમારા મતનો ગોમટસાર નામે ગ્રંથ ઠે તેમાં સ્ત્રીને સિદ્ધિ વરવાનું કશું ઠે તે ગાથા.

અમ્યાલ પુલ્લેયા, શ્ચિ વેયાય હુંતિ ચાલીસા
વીસ નપુંસગ વેયા, સમયેગેણ સિદ્ધાંતિ ॥ ૧ ॥

એ સ્ત્રી લિંગ સિદ્ધનો આઠમો જ્ઞેદ કહ્યો હવે પુરુષ લિંગ સિદ્ધ તે પુરુષવેદના વિપયને ઠેદી નછેદી લિંગ આકારે સર્વદ્વ થઈ સિદ્ધિ વરે, તેને પુરુષ લિંગ સિદ્ધ કહીએ. એ નવમો જ્ઞેદ કહ્યો હવે નપુસકલિંગ સિદ્ધ તે નપુંસકના વેજ્ઞેદ, એક જન્મ નપુંસક અને વીજો કૃત્રિમ નપુંસક, તેમાં જન્મનપુંસકની સિદ્ધિ થાય નહીં અને કૃત્રિમ નપુંસક સિદ્ધિ વરે તેને નપુસકલિંગ સિદ્ધ કહીએ, પ્રમુલ્લ સિદ્ધિ વરયા.

ए दशमो जेद कछो हवे स्वर्लिंग सिद्ध ते जैनलिंग प्रहीने
 कायक लब्धि पामी सिद्धि वरदा ते जैन लिंगने स्वर्लिंग
 सिद्ध कहिए, ए अगियारमो जेद कछो हवे अन्य लिंग
 सिद्ध ते जैन लिंग वर्जिने बाकी अनेक दर्शनवाळा पोतपोताना
 लिंग ठते पोतीका स्वज्ञावने प्रगट करी विज्ञावने उठेदी
 सिद्ध थया तेने अन्य लिंग सिद्ध कहिए ए बढकल चिरि-
 आदि आर्य अनार्य क्षेत्रथी सिद्ध थया ए बारमो जेद
 कछो हवे एहस्थलिंग सिद्ध ते एहवासमां रखा थका सं-
 सार त्याग नाम नहीं धरावता पोतानु तत्त्व प्रगट करीने
 सिद्ध थया, ते मरुदेवा प्रमुखने एहस्थलिंग सिद्ध कहिए.
 ए तेरमो जेद कछो हवे एक सिद्ध ते एक समये एक
 सिद्धि वरे तेने एक सिद्ध कहिए ते गजसुकमाळ आदि
 जाणवा ए चौदमो जेद कछो हवे अनेक सिद्ध ते एक
 समये जघन्यथी एकसो ने त्रण अने उत्कृष्टा एकसो ने
 आठ सिद्धि वरे, त्या सिद्धि वरवानो सिद्धगति आश्रीने ठ
 मासनो विरह काल पके, वळी जघन्यथी सत्ताणु अने उ-
 त्कृष्टा एकसो ने वे एम वे समय लागट सिद्धि वरे तो ठ
 मासनो विरह काल पके, वळी जघन्यथी पच्यासी अने
 उत्कृष्टा ठनु एम त्रण समय लागट सिद्धि वरे तो ठ मा-
 सनो विरह काल पके, वळी जघन्यथी त्हातेर अने उत्कृष्टा
 चोरासी एम चार समय लागट सिद्धि वरे तो ठ मासनो
 विरह काल पके, वळी जघन्यथी एकसठ अने उत्कृष्टी बोतेर
 एम पाच समय सुधी लागट सिद्धि वरे तो ठ मासनो

વિરહ કાલ પમે, વઢી જઘન્યથી ઝંગણપચાસ અને ઝત્કૃષ્ટા સાઠ એમ ઠ સમય સુધી લાગટ સિદ્ધિ વરે તો ઢ માસનો વિરહ કાલ પમે, વઢી જઘન્યથી તેત્રીસ અને ઝત્કૃષ્ટા અઠતાઢીસ એમ સાત સમય સુધી લાગટ સિદ્ધિ વરે તો ઢ માસનો વિરહ કાલ પમે, વઢી જઘન્યથી વે અને ઝત્કૃષ્ટા બત્રીસ એમ આઠ સમય સુધી લાગટ સિદ્ધિ વરે તો ઢ માસનો વિરહ કાલ પમે. એમ સિદ્ધ ગતિ આશ્રીને ઢ માસના વિરહ કાલનો અધિકાર કહ્યો, વઢી તેથી ઓઢો અધિકો વિરહ કાલ સિદ્ધ ગતિયે સિદ્ધિ વરવાનો પમે ઢે, તે અધિકાર ઘણા પ્રકારે ઢે, તે સિદ્ધાંતથી વા બહુશ્રુત ગીતારથના મુખથી નિર્ણય કરજો. એ અનેક સિદ્ધનો પંદરમો જ્ઞેદ કહ્યો. હવે સિદ્ધપદની સાધના કરવા માટે સ્વેતરમાં વૃક્ષનો દૃષ્ટાંત કહે ઢે જેમ જમીન ઢે તેમ સસારી જીવો ઢે, તે જમીનમાં જેમ સ્વારો પાટ ઢે તેમાં વીજ વાવીએ તે વૃથા જાય અંકુરો ફુટે નહીં; તેમ અજ્ઞવી જીવો ઢે, તે ધર્મ કરણી તો કરે પરંતુ સમક્ષિત પામે નહીં, વોધિવીજરૂપ અંકુરો ન ફુટે, તેનું ધર્મ સાધન, સમક્ષિતાદિ ગુણ નિષ્પન્ન કરવાની અપેક્ષા વૃથા ઢે હવે સ્વારા પાટના અજ્ઞાવે વીજી પૃથ્વી ઘણી ઢે તેમ જ્ઞવી જીવો પણ ઘણા ઢે, ત્યાં સત્ય ઉપદેશ રૂપ વીજ વાવીએ તો અંકુરો ફુટે, પરંતુ તે ક્ષેત્રની જમીનને અવશ્ય વારુ કરવી જોડાએ, તે અર્હિઆ જ્ઞવી જીવને કાયાદિયોગથી અશુભ કૃત્યનું સંકોચન કરી શુભ પ્રવૃત્તિ કરવી, એટલે અવિરતિ પરિણામને વિરતિ પરિણામનું આદરવું;

તેને વારુ સમજવી. હવે ક્ષેત્રમા વીજ વાવવું છે તે વીજ તો જે સદ્ગુરુનો સસ નયાશ્રિત સ્વાઘાદ ગર્જિત ડ્રવ્ય પર્યાય ની ઠણનારૂપ ઉપદેશ વાળી તેનું શ્રવણ કરવાથી મનનકરવાથી અને પરિણામ પામવાથી, જો હેય ઉપાદેય બુદ્ધિ ઘટમાં પ્રગટ થાય, તો ત્યાં નિજપરનો જેવ પમે છે, ઘટમાં જ્ઞાન આવે છે, કાયાથી આત્મા જૂદો જાણે છે, અને આત્માથી કાયા જૂદી જાણે છે મન વચન અને કાયાને હેય ઘટલે તજવા યોગ્ય ઠોમવા યોગ્ય જાણે છે, અને એ ત્રણ યોગના વેપારમાં મહાકર્તાપણુ પોતે માત્રે નહીં જનનો કર્તા જન છે અને આત્મા તો જ્ઞાણવા દેખવા રૂપ ચેતન કાર્યનો કર્તા છે, એમ વીજા અપૂર્વકરણને જાવતો થકો વર્તે, ત્યાં વાદ્યદ્વિટલી જાય અને અત્રર દ્વિષ્ટિયે પ્રવૃત્તિ કરે, સ્વસ્વરૂપ રમણ કરે, અનુજવ કરે ત્યા વસ્તુગતે વસ્તુપણું સમજે, વિજાગ વહેંચણ કરી જાણે, તેથી જીવ વીજ ફાટીને વે ફારુ પોતાના સહજ વીર્યની સ્ફુર્ણાયે ઋજુસૂત્રનયે વર્તતા થાય, તેને જેવ જ્ઞાન કહીએ ઈએ ત્યાં હવે અકુરો ફુટવાનો સંજવ છે, પરંતુ અકુરો ફુટવામા યથાસ્થિત મનજોગની સ્થિર વૃત્તિ જોડે, ત્યારે પરિણતિએ અકુરો ફુટે, પરંતુ ઠોમ થયો નથી, તેમ પત્ર પણ આવ્યા નથી એ તો ક્યારે આવે ? કે મંથ્રિ જેવ શબ્દ નયપ્રાપ્તિયે કરે ત્યા શુદ્ધ પરિણતિનો અણ પ્રગટ થાય, તેનું નામ સમકિતનો ઠોમ છે, તેને સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્દર્શન રૂપ તો વે પત્ર આવે, તે ઠોમને વૃદ્ધિ કરવી ત્યા હદ વાઙ્મની મજબુતી જોડે, નહીં તો વ્યાધાત સાગવાથી એ વૃદ્ધનો હાનિ થવાનો.

સંજવ શ્રાવે, તેમ કરતાં અનુક્રમે વૃક્ષ વૃદ્ધિ પામતું પામતું
 વ્યાઘાતના અજાવે વામીશ્રા વહાર નીકળી જાય ત્યારે વિ
 ઘ્નનો અજાવ થાય, તે કાયક સમકિત જ્યારે આત્મા પામે,
 ત્યારે વૃક્ષ વામીશ્રા વહાર નીકળ્યું એમ કહીએ, પરંતુ હજી
 ફલ્યું નથી, તે ફલ તો ક્યારે આવે? કે ज्या સુધી એ વૃક્ષ
 ક્ષયોપશમ જાવરૂપ પૃથ્વીનો રસ લેંચીને પોતાના થરુપણે,
 શાખાપણે, પ્રતિશાખાપણે, પત્રપણે ઇત્યાદિ પણે પરિણમાવે છે
 ત્યાં સુધી તો ફલ આવવાનું નથી, પરંતુ ફલની યોગ્યતા-
 પણે એ રસ પરિણમે છે, તે પરિણમન ઓતુ કરીને પ્રથમ
 તો ફૂલરૂપે પરિણમાવે એટલે આઠમા ગુણગણે જણે શ્રે-
 ãી માંને તેને ફૂલ સમજવું, તે શ્રેણી કે પ્રકારની છે, એક
 ઉપશમ શ્રેણી અને વીજી ક્ષપક શ્રેણી, એ વન્ને શ્રેણીએ
 પરિપૂર્ણ પુષ્પની ઘટા ફુલી વિકસ્વરપણાને પામે છે, પરંતુ
 ઉપશમ શ્રેણીવાલાને મોહનીય કર્મની સર્વ પ્રકૃતિ આત્મ-
 સત્તાએ સાવિત રહી છે, તે પ્રકૃતિઓનો, ઉપશમ જાવની
 સ્થિતિની પૂર્ણતાએ ઉદય થાય, તે જોગે કવાનો પવન લાગે
 છે, તેથી ફૂલમાં મગીઓ થઈને ધરી પડે છે, એ ફલ વેતું
 પણ વૃદ્ધિ પામતું નથી, અને ક્ષપક શ્રેણીવાલાને તો વ્યા-
 ઘાત વિઘ્નનો સંજવ નથી, માટે ફલ વેસે છે અને વૃદ્ધિ પામે
 છે, તે ફલ વેતું એમ ક્યારે જાણીએ કે દસમા ગુણગણા અંતે
 મોહનીય કર્મનો ધ્વંસ કરી આત્મપ્રદેશથી મોહનીય કર્મની
 પ્રકૃતિના પરમાણુદલનો ઘેરો ગ્રે ત્યાં ફલ વેતું એમ કહીએ.
 તે ફલ એ શુ છે તો વ .

निष्पन्न थयु त्यां मोक्षफल वेतुं, ए वात यथास्थित ठे, अने तेरमे गुणगणे अरिहंतपदे अनंत चतुष्टयी निष्पन्न थाय एटले फळनी शाख थइ फळ परिपक्व थयुं एम कहिए, अने ते फळ अयोगी चौदमा गुणगणा अंते वृक्षयी तूटी वींटयी अळयु थयु, एटले आत्माने सर्वथा प्रकारे कायानो अने कर्मनो सग दुटयो त्यां मुक्ति थइ चुकी एम जाणीए ए दृष्टात पूर्वक जे पुरुषो साधन करे ठे, ते परिपूर्ण सिद्धता रूप कार्य प्रत्ये पामे हवे समकित पामवा आश्रीने मगनु दृष्टात कहे ठे जेम मग धान्यने जळमा नांझीने जीजावीए, ते मगमां केटलाएक जीजे अने केटलाएक जीजता नथी, कोरकु रहे ठे, ते दृष्टांते जीवने उपदेश करीए तेमा कोइ वीखा उपदेश पामे ठे बीजा पामता नथी, ते मगना दृष्टाते कोराने कोरा रहे ठे, एटले जळ ठे ते मगनी अंदर परिणमतुं नथी, तेनु कारण ए ठे के कोरकु मगमां जळने चूसवानो स्वभाव नथी जे मग जळने चूसे ठे तेज जीजे ठे, न चूसे ते जीजता नथी, तेम गुरु रायनो उपदेश श्रवण करीने मनन करे चिंतवन करे अतर्गत जावार्थने परमार्थपणे परिणमावे, अनुभव करे, एम अत करणे उपदेश रूप जळ परिणाम पामे तो अथि जेद करी बोधि बीज रूप समकित पामे, नहीं तो साजळी साजळीने थाके, गुरुराय उपदेश करीने थाके पण कोरकु मगवत् बोध न पामे. हवे जे उपदेश नथी पामता ते कोरकु मगना दृष्टाते अजवी जीव उर्या, ते अजवीना वे जेद, एक स्थीति अजव्य अने

बीजा स्वप्नाव अज्ञव्य हवे स्थीति अज्ञव्य ते कोने क-
हीएके जे ज्वी जीवो ठे परंतु कृष्ण पक्षीया बहुल संसारो
होय तेने स्थीति अज्ञव्य कहीए जेम कोरकु मग न होय
तो पण नवा मग होय ते कोरकु रहे अने जुना थाय
एटले बीजाव्या जीजे, ए दृष्टांते जे ज्वी जीवो ठे तो
पण ससार स्थीति घणो काल वाकी ठे, अर्द्ध पुद्गल प-
रावर्त्तनी माहेली कोरे आव्या नथी ते जीवो समकित पा-
मवाने अयोग्य ठे, माटे उपदेश कर्त्तानो श्रम लेखे श्री रीते
आवे ? अर्द्ध पुद्गल परावर्त्तनी योग्यतामा जे पुरुषो ठे, ते
गुरुरायनो उपदेश श्रवण करी मनन करीने बोधिवीज पामे,
बीजा न पामे, पण ज्वी ठे, माटे काल आवे पामे, तेने
स्थीति अज्ञव्य कहीए, अने जे स्वप्नाव अज्ञव्य ठे तेने
तो त्रण कालमा उपदेश तद्गत नज परिणामे, एटले सम-
कितनी प्राप्ति न थाय एम अज्ञव्यता वे जेद कोरकु म-
गना दृष्टांते कद्या हवे अव्यजाव जेदे जीव तत्त्वनी उद्भवाण
संक्षेपे कहे ठे अथि जेदना अज्ञावे अव्य जीव कहीए, अने
अथि जेद कीधो त्याथी जाव जीव कहोए ते अथि जेदी
जीवना वे जेद, एक समकित पामोने पाठा मिथ्यात्व गु-
णगणे गया तेने आरोपित जाव जीव कहीए, एटले उपर
मिथ्यात्वनुं दळ ठवराइ गयुं तेथी वस्तुगत जे यथार्थ जा-
वनी तत्व अतत्व जेदे श्रद्धा हतो ते गड़, कारण के जे
श्रद्धा ठे ते तो तद्गत स्वस्वरूपना उपयोग जोगे ठे, ते उ-
पयोगनो अज्ञाव थयो एटले तेनी साथे श्रद्धानुं विपर्यास-

यत्किं, नानाना उत्तरार्द्धमां कथु ठे के

कथु नये निज सत्ता जोतो इहतो धर्म,

गुह्यरुची चेतन अणग्रहतो नव कर्म ॥ ८ ॥

अर्थ-कथु नय जीव पामे त्यारे सप्रविजाग वहेचे, कथु इहे नव शुं ठे अने पर शुं ठे तो प्रथम मन वचन अने कथा ए त्रस जोग, वळी कायाने विषे पांच इडि दे होवने पा ठे, अने तेमां व्यापकपणे जाणग गुह्य इहो चेतना परिणाम पामीने रही ठे, ते स्व ठे, एटले जाणा चेतना गुह्य ते जीव पोते ठे परंतु संगामीपणे परने जजे ठे, ते विजाग वहेचण यतां परने जजबुं बंध, याच, अने त्रणे जोगयी, वळी पाच इडियी पोतानी चेतनाने पलटावी तद्गत परिणामावता स्व स्वरूपने जजे अने समाधि पामे त्या उपाधि अळगी घाय निज सत्ता जोतो कहेता त्यां पोतानी आत्मसत्ताने जोतो एटले वस्तुगत जावनो उपयोग करे त्या वस्तुगते ज्ञान, दर्शन, चारित्र्य अने वीर्यादि लब्धि अनती अनती अनादि संबंधे सत्तागत कारणरूपे पिरूपणे रहेलो, ते नजरे आवी, उपयोगे निहाळी, दृष्टि प्रत्यक्ष करी, त्यारे इहतो कहेता ए वीर्यादि लब्धिने व्यक्तिजावे प्रगट करी दान, लाज, जोग, उपजोग करवाने रमीक थयो थको चाहता करे ठे, उच्छे ठे ए लब्धिनुं पामबु एज धर्म कहेता मारो धर्म ठे, वळी हु केवो तु तो शुद्ध कहेता निर्मल, अटले कर्मरूप मल थकी रहित, वळी अरूपी कहेतां वर्णादि पुद्गलवशाना रुप थकी रहित, अने चेतन कहेता ज्ञानादि

चेतनारूप लक्षण करीने सहित, एम अतींद्रिय स्वरूपने अनुभवतो थको, समभावे वर्ते त्यां अणग्रहतो नवकर्म कहेतां चेतन कर्मदळ परमाणुने लेवापणे अणग्रहतो कहेतां शुद्धाशुद्ध आश्रवरूपे पण ग्रहे नही, एम कष्टुं त्यां कर्मबंध केम सजवे, अर्थात् न सजवे, पण अनंती निर्जरा थाय, ए वात सत्य ठे. गाथा ॥ ७ ॥

इण परै शुद्ध सिद्धात्मरूपी, मुक्त परशक्त
व्यक्तअरूपी ॥ समकिती देशविरति
सर्वविरति, धरै साध्यरूपै सदातत्त्व प्रीति ॥ ए ॥

अर्थः— इण परै कहेता पूर्वे गवेख्यो तेवो, वळी केवो ठे तो शुद्ध कहेतां कर्म आवरण लेपयकी रहित, वळी केवो ठे तो सिद्धात्मरूपी कहेता अव्यास्तिक नय प्रहे जीव, सच्चाए सिद्ध समान अरूपी ठे ते पर्यायास्तिक नये उपयोग करता अनुभवरूप ज्ञासनमां आवे ठे, स्वस्वरूप रमणीपणे अनुभवाय ठे अनुभव जूवने ज्ञावसूर्ये ज्ञानज्ञान उदय पाम्यो ठे, अनतो प्रकाश तेजोमय खुल्लो आकाश, प्रथुल सपाट वगीचो ठे, आसो पद्दो पण नथी, समाधि स्थान ठे, अहीं पोतानो आत्मा शिव स्वरूप ठे. मुक्तपर कहेतां पर एटले अनंती कर्मनी वर्गणाथो आत्म प्रदेश लागेली, तेथो मुक्त कहेता आत्मा मुकाय ठे, एटले जुटे ठे, निर्जेरे ठे त्या शक्तव्यक्त अरूपी कहेतां अनंता गुणपर्याय पोतानी आत्म सत्ताने विषे अनादि संबंधे शक्तिजावे तिरोजावि-

पण रहेला ते, व्यक्त कहेता व्यक्ति जावे अरुपीपण प्रगट
यता जाय ठे, एम जासन रमण कोण करे ठे ? तो सम-
किती ते चोथा गुणगणाना जीवो ने देशविरति ते
पाचमा गुणगणाना जीवो, अने सर्व विरति ते ठछा गुणग-
णार्थी माफीने उपरना स्थानके वर्त्तवावाळा ते महात्मा सर्वे.
धरै साध्यरुपे कहेता शब्द नयना ग्राहक थड्ने ठती पर्याये
रहेलो धर्म तेने साध्यरुपे एटले उपयोगे करीने ध्यानगत सदा
कहेता आतरा रहितपणे चितवे, अनुजवे, तत्वप्रीति कहेतां
शुद्धात्म तत्वने जेद अजेदरुपे चितवी अनुजवीने सामर्थ्य
पर्यायनपे अजेदता करे त्या कर्मवध न सजवे. वळी जस-
विजयजी उपाध्याय कृत अध्यात्म सार ग्रंथे बीजा अधि-
कारे श्लोक

अपुनर्वंधकाद्याव, गुणस्थान चतुर्दशं ॥

क्रमशुद्धि मति स्तावत्, क्रियाऽध्यात्म मयी मता ॥४॥

द श्लोकमा पण चोथा गुणगणार्थी अपुनर्वंध कहो
ठे परतु शब्द नयनी प्राप्तिना अज्ञावे मिथ्यात्वी थको जीव
कर्म प्रत्ये वाधे, ते अविकार हवे अध्यात्म गीतानी सा-
क्षीये कहे ठे

काळ अनादि अतित अनते जे पररक्त ॥

संगागि परिणामे वर्त्ते मोदाशक्त ॥

पुद्गल जोगे रिड्यो धारे पुद्गल खघ ।

परकर्ता परिणामे वांधे कर्मना वध ॥ १२ ॥

અર્થ.—“કાલ્ઝ અનાદિ અતિત અનંતે જે પરરક્ત” કહેતાં, અતિત ઇટલે ગયો કાલ્ઝ, તેપણ ઠેકારહિત ઠે કેવલીના વચ્ચને કાલ્ઝની આદિ નથી, માટે અનાદિ સવધે જીવને પર પુદ્ગલાદિ વિજ્ઞાવ દશાને વિષે રક્ત પરિણામ વર્તે ઠે, તે અનાદિ સંવધે જીવને નિગોદ ગતિ જાણવી. ત્યાં જીવે અનંતાં પુદ્ગલ પરાવર્ત્ત કર્યાં, અનંતાં હુલ્લ.સહ્યાં, તે શેષે કરીને ? તો કહે ઠે કે સંગાંગી પરિણામે વર્તે, મોહાસક્ત કહેતા સંગાંગી ઇટલે જીવે કયોં અન્ય સગ, ત્યાં મોહે આપ્યું નિજ અગ તેથી કરીને જીવ પોતાનું અંગ અર્તીંદ્રિય સ્વરૂપ તેને જૂલ્લયો અને પર વસ્તુ તે ઉદારિકાદિ કાયા તેને મોહ વશે આસક્તિયે પોતાની માની અને તેના સ્પર્શઆદિ જોગમાં રીજ્યો, ઇટલે જેમ જેમ પુદ્ગલના વિષય જોગ મિલે તેમ તેમ જીવને ગ્રધિક રીજ નપજે, વહ્નજ લાગે એજ પરિણતિ સરાગતા ઠે, તેને અશુરૂ પરિણતિ કહીય ટીય, તેથી ઇટલે રાગદ્વેષની ચીકાશે કરીને; “ધારે પુદ્ગલ સંધ” કહેતા પુદ્ગલના સંધ તે કાર્મણ વર્ગણાના, અનંત પ્રદેશી સંધ પ્રત્યે આકર્ષિને ઇટલે આશ્રવરૂપે સ્વેંચીને મેઝવવા માન્યા, અને તેની વાંછારૂપ પરિણામ વૃત્તિય ચેતન પરનો કર્તા થયો થકો જ્ઞાનાવર્ણાદિ આઠે કર્મની વર્ગણા-ર્ત તે આત્માના પ્રદેશ પ્રદેશ પ્રત્યે, ઐશ્યતાપણે વાંધે. એમ નિગોદાદિ સ્થાવર ગતિમા અવ્યક્તવણે જાણવું ॥૧૬॥

વંધક વીર્યકરણે જડેરે

વિપાકી પ્રકૃતિ જોગવે દલ વિલેરે ॥

કર્મ ઉદયાગતા સ્વગુણ રોકે

ગુણ વિના જીવ જ્વોજ્વ ઢોકે ॥૨૩॥

અર્થ—“વધક વીર્ય કરણે ઉદેરે” કહેતા જે વલ વીર્ય શક્તિયે નવા નવા કર્મનો વધ કરવાપણે પ્રવર્તે, તે વીર્યને વધક વીર્ય કહીએ, અને કરણે કહેતા સ્થાવર ગતિમા એક સ્પર્શ ઇંદ્રિ અને વિકલ ત્રિકમાં વીજી રસ, ત્રીજી ગધ અને ચોથી ચક્ષુ સાથે ચાર ઇંદ્રિ, અને પંચેંદ્રિ અત્તત્રિમા શ્રોત ઇંદ્રિ સાથે પાંચે ઇંદ્રિ, અને સન્નિ પચેંદ્રિમા નોંદ્રિ જે મન તેના સાથે ઇંદ્રિ નોંદ્રિ મલ્લ એ ઠને કરણ કહીએ અને ઉદેરે એટલે તે ઇંદ્રિ નોંદ્રિની પ્રેરણા કરીને “વિપાકી પ્રકૃતિ જોગવે વલ વિલેરે,” કહેતા શુભાશુભ વિપાકને આપનારી પૂર્વ વધની કર્મ પ્રકૃતિ આત્મ સત્તાએ રહેલો ઉદય કાલ પામીને ત્રા ઉદિરણા કરવે કરીને ઉદય આવે તેને જોગવીને, ‘વિલેરે’ એટલે તે કર્મપ્રકૃતિ વલને આત્મ સત્તાથી લેરે, અને જોગવજુ કણુ તેમા જે ઇષ્ટાનિષ્ટપણુ અનુકુલ પ્રતિકુલપણે રાગદ્વેષનુ પરિણમવું હોય, તે રસે કરીને પુનરપિ નવા નવા કર્મનો વધ કરે એમ સમયે સમયે ચેતન સાત આઠ કર્મ વાધે છે અને એ, “કર્મ ઉદયાગતા સ્વગુણ રોકે,” કહેતા ઉદયમા આવે, એટલે જ્ઞાનાવરણીના ઉદય થકી જ્ઞાન ગુણ રોકાય, દર્શનાવરણીના ઉદય થકી દર્શન ગુણ રોકાય, વેદની કર્મના ઉદય થકી અભ્યાસાધિ સુખ રોકાય, મોહની કર્મના ઉદય થકી સમકિત તથા ચારિત્ર એ વે ગુણ રોકાય, આયુષ્ય કર્મના ઉદય થકી અરુચ્ય સ્થિતિ રોકાય, નામ

કર્મના ઉદય થકી અરૂપી ગુણ રોકાય, ગોત્ર કર્મના ઉદય થકી અગુરુલઘુગુણ રોકાય, અને અંતરાય કર્મના ઉદય થકી વ્યવહારે ક્ષયોપશમ જાવની તથા ઘાતિકર્મ પ્રકૃતિની સત્તાથી નિશ્ચય ક્ષાયકજાવની દાનાદિ પાંચ લબ્ધિ ગુણ રોકાય. એટલે આત્માના ઉપર કહ્યા તે અષ્ટ ગુણ ઢકાય, ત્યારે વ્યક્તિજાવની અપકાષ્ટ, “ગુણ વિના જીવ જવોજીવ ઢોકે” કેહેતાં ગુણ વિનાનો જીવ એટલે વસ્તુગત જાવનાં બોધને અજાણે જરૂર જેવો, અને સમકિતના અજાણે અહં મમત્વી, વઢી ચારિત્રના અજાણે ચપલ ચિત્તવાળો, હુર્મ-તિનો પ્રેયોં થકો આહટ્ટ ઢોહટ્ટ ચિત્ત વૃત્તિયે આર્ત રોડ્ડ ધ્યાનનો કર્તા એમ દુર્ગુણગ્રાહી અને સદ્ગુણ રહિત થયો, તે જીવે ‘જવોજીવ ઢોકે’ એટલે ચાર ગતિરૂપ અઘોર વનમાં જન્મ મરણની અટુટ પરપરા પામે, તેનું કારણ આગલી ગાથાએ કહેલું છે ॥ ૧૩ ॥

આત્મ ગુણ આવર્ણે ન ગ્રહે આત્મધર્મ,

ગ્રાહક શક્તિ પ્રયોગે જોમે પુદ્ગલ સંમર્મ ॥

પરલાજ્ઞે પરભોગને યોગે યાયે પરકર્તાર,

એહ અનાદિ પ્રવર્તે વાધે પર વિસ્તાર ॥ ૧૪ ॥

અર્થ—“આત્મ ગુણ આવર્ણે ન ગ્રહે આત્મધર્મ” કેહેતાં આત્માના રત્નત્રયાદિ અનતા ગુણ છે, તે ગુણો કર્મ આવરણે કરીને આંધળાદિતે થયાં, ગુણ ગુણ પ્રત્યે આવરણ લાગ્યાં, એ આવરણનું જ્યાં સુધી આત્મ પ્રદેશે અસ્તિપણુ છે, ત્યાં સુધી ગુણ પ્રગટ કરવામાં વિઘ્ન છે, તેથી આત્માની ગ્રાહક શક્તિ

પોતાના જ્ઞાન દર્શનઆદિ ગુણરૂપ ધર્મને પોતે મહી શકતો નથી, નિજ ગુણે ગુણી થતો નથી ત્યારે આત્મા પોતાની પ્રાહકતા શક્તિ પ્રયોગેશુ કરેઠે? તો “જોમે પુદ્ગલસર્મ્મ” કહેતાં સુખનું કારણ ધન ધાન્યાદિ પુદ્ગલિક ઋદ્ધિને ઉચમે કરીને ઉદય પ્રમાણે જોમે ઇટલે મેલવે, “પરલાજે” કહેતાં એમ ધન ધાન્યાદિ પર વસ્તુના લાજે, ઇટલે મલવાથી લાજ માન્યો, ‘પરજોગને યોગે’ કહેતા એ પરવસ્તુ ધન ધાન્યાદિ, તેના જોગ સંયોગે નિજપરને શુદ્ધા શુદ્ધ દાન વેશ્ને દાન માન્યુ, વઢી કાયા સંયોગે પાંચ ઇંદ્રિના ઉદય પ્રમાણે અનુકુલ વા પ્રતિકુલ જે વિષય સેવવામા આવે તેને જોગ માન્યો અને ઉપજોગ તે જે વિષયને વારવાર જોગવીએ તેને ઉપજોગ માન્યો, અને એ દાનાદિ ચાર લઙ્ઘિ કહી તેને વિષે વલ્લવીર્ય જે આત્માની ઉપયોગાદિ શક્તિ તેને વાપરી ઇટલે ફોરવી, તે કારણે એ દાનાદિ પાંચે લઙ્ઘિનું વસ્તુગતે સ્વસ્વરૂપ અનુપાયાપણુ તેથી જનતાપણે જીવ જુલ્યો, ઇટલે પોતાના સ્વરૂપથી વ્રણ થયો ત્યારે પર અનુપાયાપણે અવઢી રીતે ઉપરકહી તેમ પાંચે લઙ્ઘિને ફોરવતો થકો, “થાયે પરકત્તાર” કહેતાં જીવ પોતે પરનો કર્તા થાયઠે અર્હીઆં કોઈ પૂઠે કે જીવ પરનું કર્તાપણુ કયેકાલે પામ્યો? તેના વ્રત્તરમા કહેઠે કે, “એહ અનાદિ પ્રવર્તે” કહેતા જીવને પરનું કર્તાપણુ અનાદિ સંવલે પ્રવર્તે ઠે, એવી રીતે અવઢી પ્રવૃત્તિ થઈ તેથી, “વાધે પર વિસ્તાર” કહેતા આત્માના અસંખ્યાતા પ્રવેશઠે, અને એક એક પ્રવેશ પ્રત્યે અનંતી અનંતી જ્ઞાનાવર-

णादि आठे कर्मनी विस्तारे वर्गणाउ लागी ठे तेथी करीने
संसार खुटतो नथी उठो थतो नथो. ॥ १४ ॥

एम उपयोग वीर्यादि लब्धि ।

परजाव रंगी करे कर्म वृद्धि ॥

परदयादिक यदा सुह विकल्पे ।

तदा पुन्यकर्म तणो बंध कल्पे ॥ १५ ॥

अर्थ-“एम उपयोग वीर्यादि लब्धि कहेतां,” उपर पांच ल-
ब्धि अवळी प्रवृत्तिये कुकयोपशम योगे जरुजावमां विजाव
प्रवृत्तिये कही, तेवी रीते प्रवृत्ति करतां, ‘परजाव रंगी’ क-
हेतां आत्माने पुद्गल परवस्तु ठे, तेने विषे रागद्वेष परि-
णमवारूप विजाव रग दृढपणे वेढो ते कारणे, “करे कर्म
वृद्धि” कहेता एक शुज कर्मनो बंध करे, अने बीजो अशुज
कर्मनो बंध करे, एम शुजाशुज वे जेदे कर्मबंध करवानो
कह्यो हवे तेना हेतु देखामे ठे “परदयादिक यदासुह विक-
ल्पे” कहेतां जे समये जीवोने त्रस अने स्थावर परजीवनी
दयाना परिणाम उपजे, वळी आदि शब्दे सत्य वचन बोले,
चोरी करे नही, छीनो त्याग करे, परिग्रहनो त्याग करे,
अने रात्रिजो जन न करे, एम पांचे अव्य आश्रवने तजी
अने अव्य संवरने जजी विरक्त चित्ते वचें, तदा कहेतां ते
समये, पुन्य कर्म तणो कहेता अघाति कर्मनो शुन प्रकृति
तणो, बंध कल्पे कहेता कर्मबंध करवो कल्पे, ॥ १५ ॥

तेहीज हिंसादिक अव्याश्रव करतो चंचल चित्त ॥

कटुक विपाकी चेतन मेले कर्म विचित्त ॥

आत्म गुणने हणतो हिंसक जावे थाय ॥

आत्म धर्मनो रक्तक जाव अहिंस कहाय ॥ १६ ॥

अर्थ. -- "तेहीज हिसादिक अव्याश्रव करतो चचळ चित्त" कहेता, उपरनी गाथाए कळु तेथी अगळी रीतें एटले मननी चळाचळ वृत्ति ये, दुर्ध्यानगत माठा अध्यवसाये मिथ्यात्व जावे, अनानुपयोगे, हिसादि कारणे वर्ततो ज्ञानावरणादि अव्यवस्था भवने मेलवतो थको अने रागद्वेष जाव आश्रव वृत्तिये कर्म बाधतो थको, कटुक विपाकी कहेता जे कर्मबध कीधो, ते उक्तायकाळ पामीने चेतन कहेता आत्माने केवा विपाक आपणे ? तो कहे ठे के अति कटुक दुखे परवशपणे जोगव्या जाय, पण स्ववश वृत्तिये व्यक्तपणे तो जोगवाय नहीं तेवा, वळी केवा ? "के मेळे कर्म विचित्र" कहेता विचित्र प्रकारनी वेदनानो हेतु जे कर्मप्रकृति दळते प्रत्ये आत्म सत्ताये वृद्धिपणे मेलवे, त्या, "आत्मगुणने हणतो हिंसक जावे थाय" कहेता एम अशुच कर्म प्रकृतिनी आत्म सत्ताये वृद्धि थाय त्या नियमा आत्माना क्योपशम जावे बहु अव्यवस्था दर्शन, उपयोग वीर्यादि सन्धि गुण चेतना, ते हणाइ जाय, अने 'चेतन स्थावर' गतिए यावत् साधारण पणुं पामीने अव्यक्तपणे जकताने अनुभव, तेने जाव हिंसा कहीए माटे हे अवजारी जाइत. तमारे जो मोक्ष ना सुखनी अजिजापा होय, अने ससारथी जय पार्या हो, तो सद्गुरुनो विनय करी वस्तुगते वस्तुपणानो बोधनी तेमनो पासे याचना करो. ए गुरु महाराजा कृपाळु

હોય, તે દયા લાવીને આપણને વૌધિ વૌજરૂપ સમકિત રત્ન
પ્રમારશે, અને હેય ઉપાદેયબુદ્ધિ પ્રગટ કરાવી. આપશે પઠી
તમારે, હેય વસ્તુ તે યોગ પ્રવૃત્તિથી અલગા થતાં ઘટલે
પાંચ દ્વિદ્વિના વિષયનુ તથા ચપલ મનોવૃત્તિનુ અવલંબન
પણું તજી દેશ્ને અતર્વૃત્તિયે સ્થિરપણે વર્તતાં સ્વસ્વરૂપ ન્પ-
યોગ જાવે ઉપાદેય જાણી તેમા રમણ કરો, અનુજવ કરો,
આસ્વાદન કરો, સમજાવે વર્તો ત્યા આત્મ ગુણ રક્ષણ યોગે
અનતી નિર્જરા થાય. એ ગુણરૂપ ધર્મ આત્માનો છે, એમ
આત્મ ધર્મનો રક્ષક તેજ “ ભાવ અહિસકહાય ” કહેતાં
તેને જાવ દયાવંત કહીએ ॥૧૬॥

આત્મગુણ રક્ષણા તેહ ધર્મ ।

સ્વગુણ વિધ્વંસણા તે અધર્મ ॥

જાવ અધ્યાતમ અનુગત પ્રવૃત્તિ ।

તેહથી હોય સંસાર ભિતિ ॥૧૭॥

અર્થ--“આત્મ ગુણ રક્ષણા તેહ ધર્મ” કહેતાં, ધર્મ તે શેને
કહીએ ? તો કે ન્પરની ગાથાના ઠેલા પદના અર્થમાં હેય
નપાદેય બુદ્ધિ કહી, તેને પામ્યાં આત્મ ગુણનુ રલ્લોપું થાય,
ઘટલે આત્માના જ્ઞાનાદિ ગુણની ઘાત કર્તા અશુદ્ધ નિમિ-
ત્ત પુદ્ગલ સયોગ છે, અને અશુદ્ધ નપાદાન, અશુદ્ધ ચેતના,
પરપુદ્ગલની ગ્રાહકતા શક્તિયે મમત્ત્વ જાવનો કર્તા આ-
ત્મા, તેજ પોતાના ગુણનો ઘાત કર્તા થાય; તેને તજાવ-
નાર તો જ્યારે સદ્ગુરુ પુન્યોદય જોગે મળે અને તેમને કરુ-

ણા આવે, તો એ નિમિત્ત કારણમા ગણીએ, અને તેમનો જે સ્યાદ્વાદ ગર્જિત હવ્ય પર્યાયની ઠણનારૂપ ઉપદેશ આપણે શ્રોતાજનો શ્રવણ કરી, મનન કરીને પરમાર્થપણે પરિણમા વી શકીએ, ઘટલી ક્ષયોપશમ જાવની સહાયતા જન્યત્વતા યોગે પોતાનામાં બનેલો હોય તો, તેને ઉપાદાન કારણમા ગણીએ, તેથી અંતર્ગત ગુણ પર્યાયાદિ આત્મ સત્તાયે શક્તિ જાવે કારણરૂપે અનાદિ સંબંધે પિરુપણે રહેલી જે ગુણ સંપદા તેને સહજ વીર્ય શક્તિની સ્ફુર્ણાએ શુભાશુચ ક્રિયા આશ્રવ વધનુ કારણ જાણી તેને તર્જી, અને સહજ સવરને તર્જી વ્યક્તિ જાવે શુદ્ધ પરિણામિક જાવની પરિણમન શક્તિયે કાર્યરૂપે પરિણમાવી શકીએ તેના બે જેદ, એક દેશથી અને વીજો સર્વથી દેશથીકાર્ય તે અંશિજેદ કરીને સમક્તિ પામે, અને સર્વથીકાર્ય તે મોહની આદિ ઘાતિ કર્મને હણીને કેવલ જ્ઞાન પામે, તેમા જે દેશથી કાર્ય કરે તેને સ્વાનુજવ વલે ઘટઅતર વૃત્તિયે યથાસ્થિત વસ્તુનું સ્વરૂપ ઉપયોગ ગોચર અશક્તિપણે થાય અરૂદા સ્થિર થાય અને ત્યા હેય ઉપાદેય બુદ્ધિ પ્રગટ થાય ઉપાદેય સ્વરૂપ તે પોતાના આત્માનું પરમાત્મ સ્વરૂપ તેજ અનુજવવા આદરવા યોગ્ય, ઘાકી સર્વ વસ્તુ હેય કેહેતા ઠાકગ યોગ્ય એમ જાણી પોતે પોતાના ગુણગત ઉપયોગ જાવે લીધ્યકો વર્તે, ત્યા પોતાના ગુણનુ રક્ષણ થાય, તેનુ નામ સ્વદયા અને તેજ સમ્યક્ત્વ ધર્મ છે. હવે “સ્વગુણ નિધનનાતે અવર્મ” કહેતા આત્માના સમ્યક્ત્વ જ્ઞાનાદિ ગુણોનું ઘાત કર્તા એક મિથ્યાત્વ છે એ-

टले अनंत पुद्गल परावर्त्त संसार स्थितिनो हेतु, वळी उत्कृष्ट स्थितिए कर्मबंध करवानुं कारण, वळी अजाणपणे पर वस्तुनुं ग्रहण थयुं होय तेने ठोके नहीं, खराखोटानी परीक्षा नहीं, जाणीने खोटानु खरुं करवानो इठ ममत्व, जिन वचनमां शंका, अने अजाणपणे विपरीत श्रद्धा, पर वस्तुने विपे पोतापणानो बुद्धिये अहंममत्वनो कर्त्ता, निध्वंस परिणाम वृत्ति, कूरुकपटनुं स्थान, सम्यक्क व रत्नादि गुणोनो चोर, विषय जोगमां आसक्त, परिग्रहमा अतृप्त, संसार मंरुणनो स्थंज, चारित्ररायनो महा शत्रु, इत्यादि दुर्गुणोनो पटारो, ते अनादि मिथ्यात्व ठे तेना ठतां धर्म कर्षो धर्म थाय नहीं एटले कवन कामनी आदिनो त्याग करीने दिक्षा ले, तो पण सयम गुण न आवे सम्यक्त्व गुणना अजावे असंयमी थको संसारनी अतिवृद्धि कर्त्ता थाय कदाच नव पूर्व जणे तो पण मिथ्यात्व ठतां अज्ञानो कहेवाय आत्माना सर्व गुणोनो घाती एक मिथ्यात्वशब्द ठे, तेने अधर्म कहीए हवे “जाव अध्यात्म अनुगत प्रवृत्ति” केहेता शब्द नय पळे चोथा समकित गुण स्थानक नी प्राप्ति थइ त्याथो आत्मा विषम जावने विपे समदृष्टिये जोनारो ज्ञानी थयो. उदयिक जावे जे वस्तुनी प्राप्ति थइ होय, तेने एकाते वस्तुगुणुं माने नहीं, वस्तुना स्वजावने वस्तु माने, विषयथी विरक्तपणे उदासी जावे वत्ते, पर वस्तु परपणे जासे, पर वस्तुने विपे अहकर्त्तापिणुं जीवतुं न माने, जीव पोताना स्वजावे जाणवा देखवाटिक स्वगु-

જાનો કર્તા એમ સમજે, વઢી આત્મા કેવો ઠે ? તો સ્ફ-
ટિક રત્ન સમાન નિર્મલ, કર્મ લેપ થકી રહિત નિર્લિપ્ત
શક્તિ જાવને આવરણ ન લાગે તે અપેક્ષા પોતાનો આ-
ત્મા અનાદિ સિદ્ધ ઠે, વઢી કેવો ઠે તો અરૂપી ઠે, ઘટલે
રાતો, ધોલો, લીલો, પીલો અને શ્યામ એ પાંચ વર્ણ, કમ્બો,
કપાયલો, તીલો, લાટો, અને મધુરો એ પાંચ રસ, સુરજી
અને દુરજી એ વેગધ, સુકોમલ, વરસટ સ્નિગ્ધ, રુદ્ધ, હલ-
લો, જારો, શીત, અને ગુણ એ આવ સ્પર્શ એમ એ વીશ
ગુણે કરીને રહિત ઠે, માટે આત્માને અરૂપી કહીએ વઢી
કેવો ઠે ? તો સામાન્ય વિશેષ ઉપયોગ લઘ્વિય કરીને સ-
હિત, ઘટની અંતર વૃત્તિયે પ્રકાશનો કર્તા, જ્ઞાનાનંદી, સ્વસ્વ-
રૂપ રમણી, સ્વાનુજવી, સહજ વિલાસી, પોતાની શ્રદ્ધિયેજ
તૃપ્ત, ધર્મ ધ્યાન શુકલ ધ્યાનનો ધ્યાતા, ઇત્યાદિ "જાવ અ-
ધ્યાત્મ" કહેતા અદૈતજાવ ઘટલે દૈત જે શુભાશુભ પુદ્ગલ-
લિક જાવ તે થકી રહિત, એક શુદ્ધાત્મ જાવ તેજ "જાવ,
અધ્યાત્મ અનુગત પ્રવૃત્તિ" કહેતા શુદ્ધાત્મ જાવ તદ્ગત
સહજ વીર્ય શક્તિ સ્ફુર્ણાયે પ્રવૃત્તિ ઘટલે શુદ્ધાત્મ જાવમા
રમણ કરવું, અનુજવવું આસ્વાદન કરવું, પરિણામ પામવું
"તેહથી હોય સસારવિત્તિ" કહેતા શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ તે
સંગ્રહ નય પદે કારણ રૂપે અનાદિ સંવધે ગુણ પર્યાયાદિના
પિરુરૂપ આત્મ સત્તાયે રહેલું પરતુ તે સ્વરૂપને ચેતન મિ-
થ્યાત્વ જાવે પરિણમતા જૂલ્યો અને પુદ્ગલ પરમાણુથી વનેલી
ઉદયિક જાવે ઇન્દ્રિય સ્થાનરૂપ જે કાયા તેને જીવ મા

ન્યો, એ જૂલ પણ અનાદિ ચાલી આવે છે, તે કાઠ લબ્ધિ પામીને જવ્યત્વતા યોગે ક્યોપશમ જાવની સહાયતા મળવા થકી અને ઉદયિક જાવની અપેક્ષાએ સદ્ગુરુ આદિ હર-કોઈ કારણની મુખ્યતાએ જીવ શબ્દ નયે પોતિકા શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપને પામ્યો, ત્યાં એ જૂલ ટલતાં વાહ્ય દૃષ્ટિ ટલો ગઈ તેની સાથે અજ્ઞાન દશા રીસાળી થકી નાઠી, અને અંતર દૃષ્ટિ-એ જ્ઞાન લોચન પ્રગટ થયાં, ત્યાં સદ્વોધ મિત્રનો સમાગમ થયો, તેણે કરીને આત્મા ઉપયોગ જાવે અનુજવ મંદિરમાં પેગો. પોતાનું શુદ્ધ સ્વરૂપ અનિવૃત્તિયે પ્રમુદિતપણે અનુજવે પરમાનંદ પામે, તલાલીન થાય, ત્યાં રમણિક જૂમી, લુહ્લો આકાશ, પ્રથુલ સપાટ વગીચો, ઉદ્યોતમય, જાણે-અનેક સૂર્ય સાથે ઉદય પામ્યા હોય અને તેથી જેમ ઉદ્યો તેનો પુંજ પ્રગટે તે દૃષ્ટાંતે અનુજવ જુવન પ્રકાશિત છે, હા-થમાં ચૌધારુ લ્હરૂંગ છે, અપૂર્વ खेल खेले, તેનું નામ સ્વસ્વ-રૂપ રમણ, તે અનુપચરિત વ્યવહાર નયથી પરિણામિક જા-વની પ્રસવ શક્તિયે ઉપયોગની વિશુદ્ધિપણે પરિણમતાં પરિ-ણમતાં યાવત્ તે ક્ષાયક જાવે પરિણામ પામે, ત્યાં આત્માના પ્રદેશ પ્રદેશ પ્રત્યે અનતી અનતી ધાતિકર્મ આદિની વર્ગ-ણાઈ રહેલી તેનો કય થઈ જાય દૃષ્ટાત જેમ કાષ્ટને ઉધેઈ લાગે, તેમ જીવને કર્મ લાગ્યાં છે, તે કાષ્ટમાં કાષ્ટ સત્તાએ રહેલી વાહક સ્વજાવમયી અગ્નિ તે જ્યારે પ્રગટ થાય ત્યારે ઉધેઈનો અજાવ થાય, તેમ આત્મ સત્તાયે રહેલી ક્ષાયક જાવે જ્ઞાનાદિ ગુણ ઋદ્ધિ જ્યારે પ્રગટ થાય ત્યારે મોહની

આદિ કર્મનો અજ્ઞાવ થાય અને કર્મનો અજ્ઞાવ થયો પ-
ટલે "સંસારઘ્નિતિ" કહેતા સસારજે ચાર ગતિનું ત્રમણ તેનો
અત તેમો મનુષ્યજવે જાવ અધ્યાત્મ અનુગત પ્રવૃત્તિ જ્ઞાન
ક્રિયા યોગે સવર નિર્જરા કરતા યાવત્ અયોગિ ચન્દમા
ગુણગાણાના ઠેલા સમયે કર્મ પુદ્ગલ પરમાણુદલનો આત્મ
સત્તાયે અજ્ઞાવ થતા આવ્યો ત્યા મુક્તિ થઈ ચુકી એ વાત
પથાસ્થિત છે ॥ ૧૭ ॥

હત્યાદિ અધ્યાત્મના અનેક ગ્રથો છે, તેમાં જોજો સર્વ
પંક્તિની એજ વોલો છે કે ચોથા ગુણગાણથી અધ્યાત્મ
શૈલિયે કર્મ વધ ન કરે અને અનતી નિર્જરા કરતા કરતા
ક્ષાયક પ્રાવની લબ્ધીને પામી અયોગી ગુણગાણના અતે
કાર્મણ વર્ગણ આદિના વંધનથી રુટે, પટલે સિદ્ધિવરે, ત્યા
નિર્જરાની પૂર્ણતા કહીએ સવર, નિર્જરા અને મોક્ષ એ ત્રણે
જીવના ગુણ છે, તે જીવથી અન્નિત છે, જુદા નથી, તેમ
કૃત્રિમ રીતે પ્રગટતા પણ નથી સ્વજ્ઞાવે પ્રગટ થાય માટે
સ્વજ્ઞાવની સ્વપ કરવી વાહ્ય દૃષ્ટિને ટાલવી, અંતર દૃષ્ટિ
કરવી, ચલાચલને ટાલી સ્થિર થઈ જવું ઘટની અતર વૃત્તિયે
જાગૃતિ કરવી, અનુજવ કરવો, એ સ્વજ્ઞાવને પ્રગટ કરવાનું
કારણ તે જોગે મોક્ષ કાર્યને પામીએ, પટલે ચોથા અ-
થવા સાતમા ગુણગાણથી તેરમા ગુણગાણ સુધી જતા એક
અતમુહૂર્ત થાય અને આયુષ્ય જેનું અધિક નથી તેતો એક
અંતમુહૂર્તમા અંતગરુ કેવલો થઈને સિદ્ધિવરે તે કર્મવધતો
ન કરે, અને અનતી નિર્જરા કરે, અથવા ચોથા ગુણગાણથી

સમજાવ વૃત્તિયે શુજાશુજમાં નહીં પ્રવેશ કરતાં ચેતન, ચે-
તન જાવમાં લીન થઈ સ્વસ્વરૂપને જજે, ઇટલે સ્વસ્વરૂપ રમ-
ણમાં અને પરસ્વરૂપ અરમણમા વર્તે, તોહાં કર્મબંધ ન સંજવે,
પણ અનતી નિર્જરા કરે એ વચન નિશ્ચયનયનુ યથાસ્થિત છે
પણ એમ ચઢતા જાવે ચોથા ગુણઠાણાથી સાતમે આવીને
આઠમા ગુણઠાણે જડ ક્ષપક શ્રેણીમાની ધાતિ અધાતિ કર્મ
હણીને એક અતર્મુહૂર્તમાં સિદ્ધિવરે એવા તીવ્ર ઉપયોગી જીવો
કોઈ વીરલા હોય સર્વને એવો જાવ આવે નહીં એવો અપલટણ
જાવ તો જે ચરમ શરીરો હોય તેને આવે, નહીં તો અંતર્અ-
તર્મુહૂર્તે અધ્યવસાય પલટાય, તે વ્યવહાર નયની અપેક્ષાએ
કર્મબંધ સંભવે, ઇટલે સમજાવ વૃત્તિએ ચેતન વર્તે, તે અવ-
સરે કર્મબંધ ન માન્યો, અને સરાગતાયે વર્તે ત્યાં કર્મ બંધ
સંજવે, એ અપેક્ષાએ કર્મનો વધ જ્યાં સુધી રાગદ્વેષ અને
મોહને હણ્યો નથી, અને શુદ્ધ પરિણતિ પૂર્ણ થઈ નથી, ઇ-
ટલે વોતરાગ પરિણતિની પૂર્ણતા પામ્યા નથી, ત્યાં સુધી
કર્મવધ વ્યવહાર નય પકે માન્યો, તે રાગદ્વેષ અશુદ્ધ પરિ-
ણતિનું અને મોહનું ઉન્મૂલન ક્ષપક શ્રેણીની અપેક્ષાએ
આત્મ સત્તાથી દશમા ગુણઠાણના અંતે થાય ત્યાંથી સિ-
દ્ધાંતના મતે કર્મવધનો અજાવ થયો કહીએ, એમ નય નય
પકે જિજ્ઞાસુ અપેક્ષા સમજવી, હવે કદાચહને તજવો,
સરલ વૃત્તિ રાખીને અત્તરણમા શોધ કરવો, તદગત પરિ-
ણામ પામવું, ઉપયોગ જાવે સાધ્ય સાધનની અજેદતા કર-
વી, ત્યાં સાધનની પૂર્ણતા કહીએ, એ હિત ઉપદેશ કહ્યો.

ग्रथनी पूर्णताना दोहरा.

- आतम सो परमातमा, परमातम सो सिद्ध;
बीचकी छिधा जब टळे, प्रगट लहे निज ऋद्ध ॥१॥
- छिधा जमता जब टळे, टळे मिथ्या दुखदाइ,
समकित गुण प्रगटे तीहा, लहे ते सुख सवाइ ॥२॥
- निज परजेद जिहां तिहां, कहीए ज्ञान विज्ञान,
चेतनता वृद्धि जिहां, कय उपशम परधान ॥३॥
- किंचित् कय उपशम थकी, ग्रंथ रच्यो गुणखाण,
जैन तीरथ निर्णय जलो, ज्ञान पचमो जाण ॥४॥
- जिन आझा रुचि आदर्यो, बहु विध नही एकांत,
नय ज्ञाने सवि सपजे, स्यादवाद नही ब्रात ॥५॥
- स्याद्वाद वस्तु धर्ममा, नहीं शुजाशुज माहि;
हित अर्थे जति खप करो, सेवो ज्ञानि उगाहि ॥६॥
- जाणो द्रव्य पर्यायने, जाणो जीव अजीव,
वपाधि अलगी करी, निरुपाधि ग्रहो इीव ॥७॥
- वाक्यबोधने कारणे, गुर्जर ज्ञापारूप,
सहज समावि हेतुए, ग्रहो ज्ञान अनुप ॥८॥
- अनुपम अनुजव ज्ञान ठे, अरूपि विषय प्रकाश,
स्वरूप रमण घट अतरे, स्थिर उपयोगे खास ॥९॥
- तत्त्व ज्ञानमय ग्रथ यह, स्थिर थइ ज्ञानशे जेह,
निजपर सत्ता उलखी, समकित लहसे तेह ॥१०॥

ओगणीसत अछावने, त्रयोदशी शनिवार,
फागुण शुक्ल पक्षमा, पूर्ण मनोरथ सार ॥११॥
चार मास दिन आठमे, पूर्ण अथ परमाण;
अल्प बुद्धि रचना करी, तजशो दोष सुजाण ॥१२॥
मीले जाणने जाण ज्यां, तिहां अधिक प्रमोद,
ज्ञान शीतळ ज्ञावे रमे, सहज स्वरूप विनोद ॥१३॥

श्लोक संख्या ३६००,

॥ इति श्री जैनतीर्थ निर्णय ॥

अथ समाप्त.

શ્રી જનતાય નિર્ણય.

श्री
अथ श्री उत्सर्पिणी अवसर्पिणी काल माहात्म्य
ग्रंथ लिख्यते.

उहा.

प्रणमुं पार्श्व जिणंदने, शुद्धातम पद मांहि,
प्रणमता घट अंतरे, लहो जवि ज्ञान उठाहि ॥१॥
जागे तिमिर परुल तीहां, अनुजव जुवन प्रकाश
स्वरूप रमण स्थिर जावमां, परमानंद विजात ॥२॥
ग्रंथि जेद करे इहां, लहे समकित महंत,
ए सम अवर डुजो नही. इम जापे सवि संत ॥३॥
ए गुण आवे जीहा तीहां, स्थिर श्रद्धा कहेवाय,
जाव यथारथ जाणवा, मळयो अवसर सुखदाय ॥४॥
मीळीउ क्षेत्र समासनो, वाळ बोध विस्तार,
जोतां अनुजव उद्वलस्थो, काल माहात्म्य सार ॥५॥
उत्सर्पिणि अवसर्पिणि, काल माहात्म्य नाम,
ग्रंथ रचु व्यवहारमां, वाळ बोध हित काम ॥६॥
आत्मज्ञान ते बोध ठे, जाणे वस्तु स्वज्ञाव,
त्याग कदाग्रह ते करे, हठमतनो नहीं दाव ॥७॥
हठमत ते मिथ्यात्व ठे, जरु दृष्टि शठ जाव;
ज्ञानी एह ग्रहे नहि, ग्रहे वस्तुगत जाव ॥८॥
तदगत आत्म ध्यावता, परमात्म सम थाय;
शुद्ध ध्यान भ्यातां थका, श्रष्ट करम कय जाय ॥९॥

અહીં વ્રત્તર્પિણિ અવસર્પિણિ કાલ માહાત્મ્યને કિ-
 ચિત્ ગવેલે છે. વ્રત્તર્પિણિ કાલે શરીરમાન, આયુષ્યમાન,
 તથા શાતા વેદની સુખાદિ વૃદ્ધિપણે ચઢતી સ્થિતિએ હોય,
 અને અવસર્પિણિ કાલે તેની હાનિ ઇટલે પડતી સ્થિતિએ
 હોય. એ વેળના પ્રત્યેકે ઠ ઠ આરા છે અને તેનું દશ દશ
 કોનાકોની સાગરોપમના કાલનું પ્રમાણ છે. તે દરેકમાં
 એક એક મઠી બે ચોવીસીઝં થાય છે એ બે ચોવીસીઝંના
 કાલને વ્રત્તર્પિણિ અવસર્પિણિ કહીએ તેના કાલ આ-
 શ્રીને વીસ કોનાકોની સાગરોપમ થયાં તેને કાલચક્ર
 પણ કહીએ. કાલચક્ર ઇટલે વલતનું પૈનું, તે હાનિ વૃદ્ધિ
 પણે વાર આરાએ કરીને અનાદિ અનંત જાગે ફર્યા કરે
 છે, તે કારણે તેનું કાલચક્ર નામ છે, તેમા પ્રથમ આ વર્ત-
 માન અવસર્પિણિ કાલ ગયો અને વઢી જાય છે, તેના
 ઠ આરાની સ્થિતી વર્ણવે છે પેહેલો આરો સુપમ સુપમ
 નામે ચાર કોનાકોની સાગરોપમનો, વીજો આરો સુપમ
 નામે ત્રણ કોનાકોની સાગરોપમનો, ત્રીજો આરો સુપમ
 હુપમ નામે બે કોનાકોની સાગરોપમનો, ચોથો આરો,
 હુપમ સુપમ નામે એક કોનાકોની સાગરોપમમા બેતાલીસ
 હજાર વર્ષ ગણાનો, પાંચમો આરો હુપમ નામે એકવીસ
 હજાર વર્ષનો, અને ઠઠો આરો હુપમ હુપમ નામે એક-
 વીસ હજાર વર્ષનો, એ ઠ આરા મઠી દસકોનાકોની સા-
 ગરોપમ થાય તે કહ્યા હવે તેનો જાણ કહે છે પેહેલો વીજો
 અને ત્રીજો એ ત્રણે આરા મનુષ્ય અને તિર્યચપંચેન્દ્રિ એ બે-

જના સમુદાયને પાંચ જરત અને પાંચ ઔરવન એ દશ ક્ષે-
ત્રમાં જુગલીઆપણે જાય છે. એટલે સદાકાલ ત્રીસ ક્ષેત્ર
અકર્મજૂમિનાં અને ઠપ્પન ક્ષેત્ર અંતરદીપનાં મઠી ઠાશી
ક્ષેત્ર, તેમાં તો જુગલીયા છે પરંતુ શ્રેષ્ઠ કાલે ઠન્નુ ક્ષેત્ર
જુગલીયાનાં થાય છે

સદાસર્વદા પાંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રની એકસોને સાત
વિજયમાં જુગલીયા પળાનો અજ્ઞાવ છે. હવે પેહેલો આરો
ચાર કોના કોની સાગરોપમનો સુપમ સુપમ નામે કહ્યો, તે
કાલે મનુષ્ય અને તિર્યંચ પચેદિની આજીવિકા (નિર્વાહ)
વિનાઝયમે અને વિના પ્રયત્ને સુખમા ને સુખમાં થાય છે,
કલ્પવૃક્ષ મનોરથ પૂર્વક ડઘા પૂર્ણ કરે છે, વઠી ડઘા કરતાં
અધિક પણ આપે છે, તે કલ્પવૃક્ષ દશ પ્રકારના ક્ષેત્ર સ-
માસ પ્રકરણમાં નીચે પ્રમાણે કહ્યા છે—

તેસિં મતંગ ત્રિંગા ॥ તુરિયંગા જોઈદીવ ચિતંગા ॥
ચિત્તરસા મણિયંગા ॥ ગેહાગારા અણિયયસ્કા ॥૧૬॥
પાણં જાયણ પિન્નણ ॥ રવિપદ્મદીવપદ્મ કુસુમ માહારો
જુસણ ગિદ્ધ વઘ્ઘાસણ ॥ કમ્પહુમા દસવિદ્ધા દિંતિ ॥૧૭॥

જાવાર્થ.—તેસિ કહેતા તે કલ્પવૃક્ષોમાં મતંગ કેળ
મત્તરસાગ નામે પેહેલો, ત્રિંગા કેળ મૂંગાર નામે વીજો, તુ-
રિયંગા કેળ તુર્યાંગ નામે ત્રીજો, જોઈ કેળ જ્યોતિરંગ નામે
ચોથો, દીવ કેળ દીપાગ નામે પાંચમો, ચિતંગા કેળ ચિત્રાંગ
અથવા કુસુમાગ નામે ઠઠો, ચિત્તરસા કેળ ચિત્તરસા નામે

સાતમો. મણિયંગા કે૦ મણિતાગ નામે આઠમો, ગેહાગારા
કે૦ ગેહાકાર નામે નવમો, અણિયયસ્કા કે૦ અણિતાગ નામે
દશમો એ કલ્પવૃક્ષના નામ કહ્યા ॥ ૧૬ ॥

હવે એ પ્રત્યેક કલ્પવૃક્ષ યુગલિયા પ્રત્યે શાતાવેદની
સુલ્લની હેતુ વસ્તુ આપે તે કહે છે પહેલો મત્તરમાગ નામે
કલ્પવૃક્ષ તે પાણ કે૦ ડારુ, સારેક, સાકર પ્રમુલ્લના મીઠા
રસે યુક્ત જલ આપે વીજો મુંગાર નામે કલ્પવૃક્ષ તે જા-
યણ કે૦ વાસણો આપે ત્રીજો તુયાંગ નામે કલ્પવૃક્ષ તે
પીઢણ કે૦ પ્રેરણ પટલે વાજિત્ર અને વાજિત્રીઝં સહિત
નાટક આપે ચોથો જ્યોતિરગ નામે કલ્પવૃક્ષ તે રવિપદ્ કે૦
ગ્રીષ્મકાળે વાદળ રહિત સૂર્ય તેજે તપે તેથી અધિક પ્ર-
કાશ આપે, પાંચમો દીપાગ નામે કલ્પવૃક્ષ તે દીવપદ્ કે૦
ચંદ્ર અને સૂર્ય કરતા અધિક તેજે પ્રકાશિતપણે જગજ-
ગાયમાન જ્યોતિષ કરી અંધકારને ટાળે ઠઠો કુસુમાંગ
અથવા ચિત્રાગ નામે કલ્પવૃક્ષ તે કુસુમ કહેતા પંચ વર્ણના
તાજા સુગંધીમય પુષ્પ તથા પુષ્પની માલાઝં અને ગુઢાઝં
આપે સાતમો ચિત્રરસા નામે કલ્પવૃક્ષ તે આહારો કે૦ મિષ્ટ
જોજન સ્વાદિષ્ટ સ્વરસ યુક્ત આહાર આપે આઠમો મ-
ણિતાગ નામે કલ્પવૃક્ષ તે ખૂસણ કે૦ જમ્મિત ઘરેણા પટલે
દાગીના આપે, નવમો ગેહાગારા નામે કલ્પવૃક્ષ તે ગિહ્ કે૦
રહેવાના ઘર આપે દસમો વદ્ધાગ અથવા અનિતાંગ નામે
કલ્પવૃક્ષ તે વદ્ધાસણ કે૦ દેવકુળ્યાદિ અમુલ્ય વસ્ત્ર આપે,
કલ્પકુમા દસવિદ્યા દિતિ કે૦ હવે કહ્યા પ્રમાણે દશ પ્ર-

કારના કલ્પવૃક્ષ તે પોતપોતાનામા उत्पन्न થતી વસ્તુ
યુગલિયા મનુષ્યાદિ પ્રત્યે પ્રાપ્તે તે સંકેપે કહ્યું હવે તે વસ્તુનું
વિશેષ પ્રકારે સ્વરૂપ દર્શ ગાથાએ કરીને કહે છે ॥ ૧૭ ॥

सरस सुगंध मनोहर, विसिष्ठ बलवीरिय कंतिचयहेउ
मत्तरसंग डुमेसु, उपज्जइ विविह मज्जारसो ॥ १८ ॥

જાવાર્ય:—મત્તરસાગ નામે પહેલા કલ્પવૃક્ષોમાં સ-
રસ સુગંધોદાર મનોહર એવો અને વિશિષ્ટ, બલ, વીર્ય અને
કાન્તિના સમૂહને ઉપજાવનારો વિવિધ પ્રકારનો માદક રસ
ઉત્પન્ન થાય છે ॥ ૧ ॥

जिंगाल आल वटय । कच्चोलय वक्षमाण माईणि ॥
कंचणरयण मयाइ । जायंति य भायणंगेसु ॥ २ ॥

જાવાર્ય.—જાજનાગ નામે વીજા કલ્પવૃક્ષોને વિષે
મૃગાર, (કલ્લશ) થાલ, વારુકા, કચોલા અને ચરુ વગેરે
રત્ન જનિત સુવર્ણના વાસણો ઉત્પન્ન થાય છે. ॥ ૨ ॥

सजल घण गुहिर कलरव । चउजेय विजत्त पवर
आउज । जुयलं मिय नराणं तुमियंग नरा पमाणंति ॥ ३ ॥

જાવાર્ય.—તુર્યાંગ નામે ત્રીજા કલ્પવૃક્ષોમાંથી યુ-
ગલિયા માણસોને રંજન કરવાને અર્થે સજલ મેઘના ગ-
ત્રીર ગર્જારવ જેવો પ્રિયકારો શબ્દ અને ચાર પ્રકારનાં
જુદા જુદા સુંદર વાજિત્રો સહિત વત્રીસ વરૂ નાટક ઉ-
ત્પન્ન થાય છે ॥ ૩ ॥

વિષે દીર્ઘ કાલ સુધી વિષય સુખને જોગવે ઠે તે પૂર્વકૃત
વાનનું ફલ જાણવું ॥ ૧૫ ॥

યુગલીયાં મનુષ્યનું તે કાલે ઝટકુટુ ત્રણ પલ્લ્યોપમનુ
આયુષ્ય ઠે, અને ત્રણ ગાનની ઝંચી ઇટલે ૪ હજાર ધનુ-
ષ્યની તો કાયા ઠે, વઠી તે કાલે પૃથ્વી પણ વહુધા સપાટ
રહિયામણી હોય ઠે પૃથ્વીમાં રસપણ મધુરો હોય ઠે, વઠી
૫ યુગલીયા મનુષ્યને પ્રથમ આરાના કાલે તુવરીના દાણા
પ્રાય આહારની ઇચ્છા ત્રીજે ચોથે દીવસે થાય, યવા તો સ-
તોપી ઠે. વઠી જોમલે જન્મે ઠે, અને જોમલાનુ અપત્તપાલ-
ણા ઇટલે યુગલને પ્રસવ્યા પછી ઓગણપચાસ દિવસ સુધી
ગેરુ યુગલનું પ્રતિપાલન કરીને માતા પિતા સાથે મરણ
પામી પોતાના આયુષ્ય પૂર્વક વા ઓઠા આયુષ્યે વીજા
દેવલોક સુધી દેવગતિયે જાય ઠે, તેના ઠપર યુગલિયાં
જાય નહીં. વઠી તે કાલે તિર્યંચ (ગર્ભજ અને સમૂર્જિમ
પર્માત્મા) સર્વે યુગલિયા ઠે તે તિર્યંચ પંચેંદ્રિ ગર્ભજનુ તે
કાલે ઇટલે સુપમ સુપમ કાલે જે આયુષ્ય ઠે તે ઝટકુટ
સ્થીતિએ કહે ઠે

ચલચર તિર્યંચ ચતુષ્પદ જે ગાય, જૈંસ, ઝંટ, હાથી,
ધોના, સિંહ પ્રમુખનુ મનુષ્યના પ્રમાણે ત્રણ પલ્લ્યોપમનુ
હોય ચલચર તિર્યંચ જે ચકલી, ચાસ, સારસ, મોર પ્રમુખનું
૧૬૦ પલ્લ્યોપમનો અસંખ્યાતમો જાગ હોય

ઝરપારે સર્પ તે સર્પ, અને જૂજપરિ સર્પ તે ઘો નોઝિ-
યાદિકનું અને જલચર તે મત્સ્યાદિક ૫ ત્રણનું ક્રોર પૂર્વનું

આયુષ્ય હોય એ સંન્નિ તિર્યંચ પંચેંદ્રિના આયુષ્યની સ્થિતિ કહી.

હવે સમૂર્ઘિમ તિર્યંચ પંચેંદ્રિનું આયુષ્ય કહે છે.

જલચરનું પૂર્વ ક્રોમનું, અને થલચરનું ચોરાસી હજાર વર્ષનું, સ્થલચર પંક્તીનું ચોતેર હજાર વર્ષનું, ઊપરિ સર્પનું ત્રેપન હજાર વર્ષનું અને જૂજપરિ સર્પનું વેતાલીસ હજાર વર્ષનું, એ સમૂર્ઘિમ તિર્યંચના આયુષ્યની ઉત્કૃષ્ટપણે સ્થિતિ કહી.

એ સમૂર્ઘિમ તિર્યંચ યુગલિયાં; સર્વે પોતાના આયુષ્ય પ્રમાણે વા શ્રોતા આયુષ્યે દેવગતિએ જીવનપતિ અને વ્યંતર એ બે નિકાયમા જાય, તેથી ઉપર જાય નહીં, અને ગર્જજ તિર્યંચ યુગલિયાં તો ઉત્કૃષ્ટ જાગે બીજા દેવલોક સુધી જાય. યુગલિયાં દેવગતિ સિવાય બીજી ગતિયે જાય નહીં એ તિર્યંચ પંચેંદ્રિ યુગલિયાંની આજીવિકા પણ કલ્પવૃક્ષથી જ ચાલે છે, એ શ્રેષ્ઠ કાલે પટલો મોહપદ્મીને પામે હઠાવ્યો છે તેથી જીવને અલ્પ ઇચ્છાએ વળી અલ્પ કપાયની યોગ્યતાએ, લાવે આયુષ્યે, મનુષ્યના જન્મમાં અને તિર્યંચ પંચેંદ્રિના જન્મમા શાતા વેદનીયે દેવતાહ સુખ જોગવીને પુનર્પિ પુન્ય ઉપાર્જી દેવગતિયે જાય છે, તે ત્યાં પણ લાંબે આયુષ્યે અનુકુલ જોગ જોગવશે એ અવસર્પિણી કાલે સુપમ સુષમ નામે પેદેલા આરાનો જાવ સંકેપે કહ્યો, એજ પ્રમાણે ઉત્સર્પિણિ કાલે ઠઠા આરાનો જાવ જાણવો.

હવે બીજો આરો સુપમ નામે છે તેના જાવ કહે છે.

वीजा आराना प्रथम काले घटतुं घटतुं आवेष्टु युगलिया मनुष्यनुं आयुष्य उत्कृष्टुं वे पद्योपमनुं रक्षु ठे, ए प्रमाणे तिर्यचनुं पण पेहेला आरामा कक्षु तेथी ननु जाणवु, देव-
गतिप जवानुं पण ए प्रमाणे उठा आयुष्यनी स्थितिप उतरतु उतरतुं समजवुं, एटले उत्कृष्टु पेहेला सुधर्म देव-
लोक सुधी वा वीजा देवल्लोके जाय तो वे पद्योपमथो अधिक स्थितिप जाय नही वळी वीजा आराना काल
महात्म्ये मोहपल्लीप किंचित् श्रेष्ठ कालने पाठो हठावी युगलिया जीवने किंचित् इष्टानी अधिकताई करी ठे तेथी
आहारनी इष्टा वीजा व्रीजा दिवसे वोरना उळीया प्राय थाय ठे एटली इष्टानी वृद्धि यता पुन्यनी पण आत्मस-
त्ताये पूर्वनी अपेक्षाये उठाश थई ठे, तेथी कल्पवृक्ष पास पेहेला आरामा मननी अल्प इष्टाए थोरु मागे अधिक
पुन्योदये अधिक मळतु हतुं, ते हवे मुखथी मागे एटलुं पांच सालना महेल आदि उदय प्रमाणे सर्व वस्तु मळे,
वळी पोतानी काया ते घटती घटती आवेष्टी वीजा आ-
राना प्रथम काले वे गात्रनी एटले चार हजार धनुष्यनी उंची होय ठे वळी पोताना वालक युगल जोमनीनी अप-
त्तपावणा युगलने प्रसव्या पढी चोसठ दिवस सुधी करी युगलीआ वालकना मातापिता साथे मरण पामी पोताना
आयुष्य पूर्वक वा उठा आयुष्ये देवगतिये जाय ए वीजा आरानो जाव अवसर्पिणि काले कक्षो एज प्रमाणे उत्सर्पि-
णि काले पाचमा आरानो जाव जाणवो हवे व्रीजो आरो

સુપમ હુપમનામે ઠે તેનો જાવ કહે ઠે.

ત્રીજા આરાના પ્રથમ કાલે ઘટતું ઘટતું આવેલું યુગલિયા મનુષ્યનુ આયુષ્ય ઝટકુટ્ટુ એક પદ્યોપમનું રહે ઠે, એ પ્રમાણે પૂર્વની અપેક્ષાએ તિર્થચનું પણ ઓટું જાણવું. વહી ત્રીજા આરાના કાલમહાત્મ્યે યુગલિયા મનુષ્યને આ-
હારની ઇચ્છા વીજા દોવસે આમલા પ્રાય થાય ઠે, તે કારણે પૂર્વની અપેક્ષાએ પુન્યની સત્તા આત્મ પ્રદેશે ઓઠી થઈ અને હૃદય તો સત્તાની યોગ્યતાએજ થાય. ત્યારે અધિક ફેરું મલે ! માટે કલ્પવૃક્ષ પાસે માગ્યા ત્રણ માલની મેહે-
લાત આદિ સર્વ વસ્તુ મલે ઠે વહી યુગલિયા મનુષ્યની કાયા તે ઘટતી ઘટતી આવેલી ત્રીજા આરાના પ્રથમકાલે એક ગાનની ઇટલે લે હજાર ધનુષ્યની ઝંચી ઠે, વહી પો-
તાનાં બાલક યુગલ જોનીની અપત્તપાલણા યુગલને પ્રસ-
વ્યા પઠી અગન્યાશી દિવસ સુધી કરી યુગલિયા બાલ-
કનાં માતાપિતા સાથે મરણ પામી પોતાના આયુષ્ય પ્રમાણે વા ઓઠા આયુષ્યે જ્યોતિષી પર્યંત દેવગતિયે જાય, એમ ત્રીજા આરાનો ઘણો કાલ જાય અને એક પદ્યોપમનો આત્મનો જાગ વાકી રહે, તે અવસરે શ્રેષ્ઠ કાલને પાઠો હઠાવી મોહપદ્ધતિએ યુગલીયા મનુષ્યોને માંહો માંહે એક વીજાની સાથે કિંચિત્ કુસંપ કદાગ્રહ પ્રગટ કરવાને હેતુ પણે સહાય આપી તે યોગે વાદ વિવાદ થવા લાગ્યો, એક વીજાને ફરિયાદ કરવા માની ત્યારે યુગલિયાનો સમુદાય જોગો મલીને વિમલવાહન નામે કુલગરને રાજાપણે સ્થાપ્યા.

તેમની કાયાનુ માન નવસો ધનુષનું ઇંચપણે છે, અને આ
 યુષ્ય એક પદ્યોપમનો દસમો જાગ સુદર્શના ચરિત્રમા કહ્યું
 છે તેમણે અપરાધીના દમ માટે હકાર કહેવાની નીતિ
 સ્થાપી, એ નીતિ તેમના પુત્ર વીજા કુલગર ચક્રુમત થયા
 ત્યા સુધી ચાલી. તેમની કાયાનું માન આઠસો ધનુષ ઇંચ-
 પણે હતું, અને આયુષ્ય અસંરયાતાપૂર્વનું ત્યારપટી તેમના
 પુત્ર વીજા કુલગર યશસ્વી થયા, તેમની કાયાનુ માન
 સાતસો ધનુષ ઇંચપણે, અને આયુષ્ય અસંરયાતાપૂર્વ
 ન્યૂન હતુ તેમણે અલ્પ અપરાધે હકાર અને મોટે
 અપરાધે મકાર કહેવાની દમનીતિ સ્થાપી, તે નીતિ
 તેમના પુત્ર ચોથા કુલગર અજિચંદ્ર થયા ત્યા સુધી
 ચાલી તેમની કાયાનુ માન સાત્તા ઠસેં ધનુષ્ય અને
 આયુષ્ય સંરયાતા પૂર્વનું હતું ત્યાર પટી પાંચમા કુલગર
 તેમના પુત્ર પ્રસન્નજિત થયા, તેમની કાયાનુ માન ઠસેં ધનુ-
 ષ્ય અને આયુષ્ય સંરયાતા પૂર્વ ન્યૂન હતુ તેમણે જઘન્ય
 અપરાધે હકાર ને મધ્યમ અપરાધે મકાર અને ઝલ્કુષ્ટ અપ-
 રાધે ધિક્કાર કહેવું એમ દમનીતિ સ્થાપી, તે નીતિ ઠઠા મ
 રુદેવ તેમના પુત્ર થયા તેમની કાયા સાત્તા પાંચસેં ધનુષ્ય
 અને આયુષ્ય અતિ ન્યૂન સંરયાતા પૂર્વનું હતુ, તેમના પુત્ર
 સાતમા નાજી કુલગર થયા ત્યા સુધી એ નીતિ ચાલી
 આવી. તેમની કાયાનું માન સવા પાંચસેં ધનુષ્ય અને આ-
 યુષ્ય અનુમાને ચોરાસી લાલ પૂર્વનુ હતુ એ નાજી કુલગ-
 રની નાર્યા મરુદેવા, તેમની કાયાનુ માન સવા પાંચસેં ધ-

નુપ્ય અને આયુષ્ય ક્રોરુ પૂર્વનું હતું, તેમની કુલે સર્વાર્થ સિદ્ધિ વિમાનથી ચવીને ત્રીજા આરાના ઠેકે ચોરાસી લાખ પૂર્વ અને ઉપર નવ્યાસી પચવામીઆનો કાલ વાકી રહે ઠેકે અસારુ વદી ૪ તિથિયે ત્રણ જ્ઞાને સહિત આવીને ક્રપત્તદેવ સ્વામી ઉપન્યા, અને સવા નવ માસે પૂર્ણ થયે ચૈત્ર વદી આઠમે જન્મ્યા. તે વારે ઠપ્પન દિગ્ કુમરી અને સુર અસુર દેવ દેવેન્દ્રોષ મઠી પ્રજ્ઞનો જન્મ મહોત્સવ કર્યો પ્રજ્ઞ અનુક્રમે વૃદ્ધિ પામે ઠે, ત્યાર પછી અકાલે મૃત્યુ થવાનાં વિઘ્નનો અસત્તવ હતો તે સંજવ થવા લાગ્યો. સુમંગલાના સાથે જોરુલે જન્મેલા, તેમના મસ્તક ઉપર તાલ વૃક્ષનું ફલ પડવાથી વાલ વયે મરણ પામ્યા, અને જોની સંનિત થઈ, સુમંગલા એકલા રહ્યા, તેમને યુગલીએલાવીને નાજી કુલગરને સોંપ્યાં, નાજી કુલગરે કષ્ટુ કે સુનંદાની સાથે સુમંગલા પણ ક્રપત્તની સ્ત્રી થશે, એમ કરતાં કાલ મહાત્મ્યે યુગલીઆના પુન્યની ઈશા થઈ, તેમનું આયુષ્ય પણ કાલે કાલે ઘટતું ઘટતું ક્રોરુ પૂર્વનું રહ્યું ઠે, તે અવસરે કલ્પવૃક્ષે વાતારપણાનો ગુણ સંકોચી લીધો, કલ્પવૃક્ષ પાસે હાથ ધરીને માગે ઠે પણ મલતું નથી, ડુઃખ પડવા માર્યું પ્રથમ તો સુલે કાલ જતો હતો, કિંચિત્ ડુઃખ નહોતું, તે ત્રીજા આરાના ઠેકે ડુઃખનો વલત આવ્યો, એ કાલ મહાત્મ્ય ઠે. એટલે સુકૃત ઉપાર્જવામા કપાયની અધિકતાઈ થતા ઈશા થઈ ગઈ, એ કાલે ધક્કો આપ્યો, તેથી ડુઃખ પ્રાપ્ત થયું એ સુષમ ડુઃખમ નામે ત્રીજા આરાના

काळतो स्वप्नाव जाणवो. युगलीया मनुष्यो मूखे पीनाता
थका नाजी कुलगरने पोकार करतां कहे ठे के अमारी
आजीविकानो उपाय वतावो, त्यारे नाजी कुलगरे युग-
लीयाना समुदायने कष्टु के ते उपाय तमने ऋपज वतावशे,
तमे ऋपजने राजापणे स्थापो ए युगलीयाये ऋपजदेव
स्वामीना पासे जइने नाजी कुलगरनी कहेली बात करी,
ते अवसरे त्या ऋपजदेव स्वामी पासे सुधर्म छद्म आवेला
ठे, तेमणे युगलीयाने कष्टु के तमे ऋपजदेव स्वामीने जळ
छावी राज्याजिपेक करो युगलीया कमळपत्रना संपुटमां
जळ छद्म आवी, जुए तो सुधर्मछद्मे ऋपजदेव
स्वामीने जळ अजिपेक करी वख आचरणे नूपित करी
राज्य तरते विराजमान कर्या ठे, तेमने जोइने युगलीया
विचार करवा लाग्या प्रजुनु सर्व अंग पूजित जोइने अ-
गुठो उधानो दीगो, त्या जमणे अगुठे युगलीयाना समु-
दाये मळी जळ अजिपेक कर्या, ते अवसरे ऋपजदेव
स्वामीनी वीश लाख पूर्वनी वय थइ ठे. त्यारपठी केटन्नोक
काळ गये नाजी कुलगर काळ करीने जुवनपतिमा गया
मरुदेवा विद्यमान हता, ए जोकी पण काळ महात्म्ये खं-
नित थई हवे अवसरे अवसरे ऋपजदेव स्वामीने नूखे
पीनाता थका युगलीया पोकार करता कहे ठे दीनदयाळ
ऋपजदेवस्वामीए करुणा लावोने दया चितवीने युगलीया
पासे मृत्तिका (माटी) मगावीने पोताना हाथे प्रथम
हाथीना कुंजस्थळ उपर स्थापीने जाजन करी दीधुं वळी

पकावीने खावानी विधि शीखवी, त्यार पठो बुहारनुं, वणकरनुं, नाइनुं, चित्रकारनुं एम कुंजकार आदि पाच कर्मना प्रत्येके प्रत्येके वीस वीस विज्ञान प्रवर्त्ताव्यां, त्यार पठो पुरुपनी वोतेर कळा अने स्त्रीनी चोसठ कळा शीखवी वळो पोतानी पुत्री ब्राह्मीने अठार प्रकारनी लिपि शीखवी ते लिपि ब्राह्मीथी डुनियामा विस्तार पामी. वळी उग्रकुळ, जोगकुळ, राजकुळ, अने द्वत्रीय कुळ ए चार कुळ स्थाप्या एम त्रेसठ लाख पूर्व पर्यंत डुनियाने सांसारिक सुखना हेतु थया, रुमी रीते प्रजाने पाळी दुःखथी रहित करी समजमा लावी उद्यमे वळगारुया सुखे निर्वाह करे ठे वळी ठेवटे पोताना सो पुत्र जरत वाहुवळ आदिने यथायोग्य राज्य वहेंची दीधा. पोते उदासी ज्ञाने जजे ठे, ते अवसरे लोकातिक देवो आवी प्रजुने विनंति करी कहे ठे के हे प्रजु। धर्म तीर्थ प्रवर्त्तावो, बुजो. प्रजु तो बुजेलाज ठे परतु ए देवोनो आचार ठे माटे आवे. प्रजु संसारने असार जाणी वरसीदान देइने ज्याशी लाख पूर्वनी वय थये ठेते जरत आदि राजेंद्रना, वळी देव देवेंद्रना मोटा नुव पूर्वक चार हजार राजपुत्रनी साथे संसार ठोमी कंचन कामिनी रहित थइ अणगार थया

निग्रथरायनी अप्रमत्त राजधानीए राज करवा मारु. ज्ञान जोगने दिवान पदे स्थाप्या, समकित महतने न्यायाधीश पणे स्थाप्या, तप तेजस्वीने सुजटोना अग्रेसरपणे सेनापति करी स्थाप्या, असख्याता शुभ प्रशस्त अ-

ધ્યવસાયને સુજાતો કરી સ્થાપ્યા, ધાતિકર્મનો ઘેરો ચેતન-
 રાય નિગ્રંથની અપ્રમત્ત રાજધાનીના નપરના માલે શ્રનાદિ
 સંવધે મોહપદ્મીએ પોતાના વલે અધિપતિ અગ્રેસર વશને
 શત્રુજાવે કરેલો ઠે, તે રાજ્ય નિગ્રંથરાયને પોતાનું ઠે, તે અ-
 રિનો એટલે વેરીનો હત એટલે નાશ કરીએ, ત્યારે વીતરાગ
 તરત પોતાના સ્વાધીન થાય એમ જાણો ધાતિ કર્મનો ઘેરો
 ઊઠાવવાના કારણે નિગ્રંથરાયે જ્ઞાન દિવાનને હુકમ કર્યો
 કે લખાઈ શરુ કરો હવે લખાઈની શરુઆત કરવાનું હાલ
 જ્ઞાન દિવાન વિશેષ નિયમોને વિચાર કરીને નિગ્રંથરાયને
 ના પામે ઠે, કહે ઠે કે એ વાત મારી સમજમા ઠે પરંતુ અ-
 પ્રમત્ત જાવનો દૃઢપણે જમાવટ થવા દો હજી સુધી જમા-
 વટ થયો નથી, તમને કળ કળ પ્રત્યે પ્રમત્ત ગુણસ્થાનક
 રહેવે ઠે, તાણીને બોલાવી લે ઠે, ત્યારે મારે તમારી સાથે શ્ર
 નુજાઈપણે ત્યા આવવું પડે ઠે, અને ત્યા જતા તો તમારું અને
 મારું તેજ ઊંટું થઈ જાય ઠે ત્યા જઈને આપણું ચિત્ત ઠરતું
 નથી, તેથી તમો અને હું બે જણ પાઠા અપ્રમત્ત સ્થાનકે
 આવીએ બીએ, પરંતુ જ્ઞાન દીવાન કહે બે કે તમો અપ્રમત્ત
 ગુણસ્થાનકને ન ગોઠો, એટલે પ્રમત્ત ગુણગણ ઠહુ ઠે ત્યા ન
 જાઉં તો હું અનંત ચક્ષુનો ધણી હું, અને તમે પ્રમત્ત ગુણ-
 ગણે જવા આવવાનું કરો ઠે ત્યારે તો મારા ચર્મ ચક્ષુ જ
 ઊઘાડા રહે ઠે, વીજા ચક્ષુ મીચાઈ જાય ઠે, માટે મોહપદ્મી
 સાથે યુદ્ધ કરતાં તો અનંતા ચક્ષુનું અનંતું તેજ, અનંતો
 પ્રકાશ જોઈએ, ત્યારે આપણે એનો એટલે મોહપદ્મીનો ઘેરો

उठाकीने आपणी वीतराग राजधानी पोताना कवजामां
 लइ शकीए, माटे तमे अप्रमत्त स्थानकनो दृढपणे जमा-
 वट करो अने प्रमत्त गुणगणाने पुंठ आपो ए वात निग्रं-
 थराये कबुल करी हवे ऋषभदेव स्वामी प्रमत्त ठहुं गुण-
 गाणु तेने पुंठ आपवाना विचारमां प्रवर्त्तै ठे, ते अवसरे
 मोहपट्टी काया कोटकीना आतरे तुपीने रहेलो हतो ते
 आ वात सांजळीने चित्तमां राखी चित्तवे ठे के मारा सं-
 सार नाटकलुं उबेदन करवानो मनसुबो करे ठे, तेने कवजे
 कहुं. एज अवसरे चार हजार राजपुत्रे निग्रंथपद ऋषभ-
 देव स्वामीना आलवने ग्रहुं ठे, ते जगवानने विनय पूर्वक
 सेवक थइने पूठे ठे, हे स्वामी । अमने क्रुधा पीने ठे, शी
 रीते निर्वाह करीए ? अमे जाणता नथी. तमारा आलवने
 घर ठोकीने नीकळ्या ठीए, माटे निर्वाह करवानो मार्ग व-
 तावो. ते अवसरे मोहपट्टीए नामकर्म सामंतने बोला-
 व्यो एणे वचन जोगने रुंध्यो, ते कारणे ऋषभदेव स्वामीए
 पोताना आलवने निग्रंथ थएला तेमने दूषण टाळीने सू-
 जतो आहार लेइ निर्वाह करवानो मार्ग न बताव्यो, त्यार
 पठी मोहपट्टीए अंतराय कर्मने बोलाव्यो, तेणे अशनादि
 चारे आहारनो अमेळावमो कयौ, तेथी जठराग्नि पीने ठे,
 त्यार पठी वेदनी कर्मने बोलाव्यो, एणे क्रुधा वेदनीपणे
 निग्रंथरायने पीमा करी पासे आयुर्कर्म वेढेलो ठे ते मोह-
 पट्टीने कहे ठे के हुं तो समये समये आयुष्यने वेदतो ज
 जाउ तु, ए अवसरे ऋषभदेव स्वामी अप्रमत्त राजधानी

નિર્નય કરવાને માટે પ્રમત્ત ગુણગણે આવવાનું વધ કરવા-
ના ઉપાયમાં ધર્મ ધ્યાન ધ્યાતાથકા વત્તે છે, પરંતુ પ્રમાદની
સનસ તુટતી નથી, તે કારણે પ્રમાદે જડને અદ્વયકાલ રહે
છે, અપ્રમત્તે જાદે રહે છે, એમ જવા આવવાનું ચાલે છે ઋષ-
જદેવ સ્વામી નિમિત્તે અતરાયને વાર માસે પાઠો હઠાવ્યો,
ત્યાં શ્રેયાસને ઘેર શેલનીના રસનું પારણ કર્યું ત્યાંથી સુ-
પાત્ર દાનની પ્રવૃત્તિ ચાલી આવે છે, ત્યાર પછી વેદની કર્મને
પાઠો હઠાવી કુધાને ટાઢી અપ્રમત્ત સ્થાનકને નિશ્ચલ
કરવાના સકામી છે અહીં કોઈ કહેશે કે અપ્રમત્તને નિશ્ચલ
કહ્યું તે સાતમા સ્થાનક ઉપર શી રીતે જશે ? તેને કહીએ
કે ઉપરનાં જે જે ગુણગણા છે, તે સર્વે અપ્રમત્ત છે, માટે જેઠ-
લ ના આવે તે ઉપર જાય છે, એ પ્રમત્ત ગુણગણા ઘોરવાના
ઉપાયમાં નિમિત્તરાયને એક હજાર વર્ષ ધર્મ ધ્યાન ધ્યાતા
ગયા, ત્યારે પ્રમાદનો સંગ સર્વથા પ્રકારે તુટ્યો, એજ વચ્ચે
શ્રદ્ધાઅષ્ટાપદની સ્વારી કરી આઠમા ગુણગણે પ્રવેશ કર્યો
જ્ઞાન વિવાન જ્ઞારુપદ્વીસમ સાવચેતપણાએ કરીને આગલ
અગ્રેસરી થકો સર્વ શ્રદ્ધિયે સયુક્તપણે શુદ્ધધ્યાન જોગે દુ-
ષ્કર્મશ્રેણી માંની શ્રેણીગત પ્રથમ યુદ્ધ મોહપદ્ધતીથી શરુ
થાય છે, મોહપદ્ધતી પછી દેવ ગર્જેડની સ્વારી કરી રાગ
કેશરી પુત્રને સાથે લઈને પોતાના સહકુટુંબે પરિવર્યો થકો
ચઢીને સામો આવ્યો છે, રણસ્થળ આઠમા ગુણગણે રોપ્યો
છે, સામસામી શસ્ત્રોનો વરમાદ વરસો રહ્યો છે, આઠમા
ગુણગણે મોહપદ્ધતીના આશાદિ ઠ સામત મરાણા, ત્યાં મોહ

पाठो हठयो एटले त्याथी मुकाम उठावीने निग्रंथराये न-
वमा गुणठाणाने घेरी युद्ध करवा मारुथुं, त्या त्रण वेद
अने त्रण संज्वलनादि कपायनी चोकनी आदिनो सत्ताथी
उद्देद कयों, वळी लोचने पण जरजरीत कयों अने मोहने
पाठो हठाव्यो त्याथी दशमा गुणठाणे गया, त्या युद्ध चाले ठे,
ए स्थानके लोचन आदि चोथी चोकनीनो सत्ताथी उद्देद लो-
चनो अणु उदयागत ठे तेनुं, वळी मिथ्यात्वनी सत्तानो उद्देद
करी मोहनी कर्मनी प्रकृति परमाणुदळनो घेरो पोतानी,
आत्माना असंख्याता प्रदेशरूप क्षेत्रथी उठावी द्वेप गजेड
अने राग केशरीसिंह ए वेनुं नाम अशुद्ध परिणति ठे,
तेने दशमा गुणठाणाने अंते हणी शुद्ध परिणतिवंत पोते
वारमा गुणठाणे बीतराग राजधानीए बीजो पायो एकत्व
वितर्क अप्र विचार ध्याता यका विराजमान थया अहीं
ज्ञानावरणी, दर्शनावरणी अने अतराय ए त्रणे कर्म सामां
लववा आव्यां ए त्रणने बीतराग निग्रथे पोताना पराक्रमे
एके हारे समकाळे, ज्ञान, ध्यान, तप तीक्ष्ण धाराए हएया,
अहीं धाति कर्मनो अज्ञाव थयो एटले आत्माना असंख्यात
प्रदेश क्षेत्रथी धाति कर्म प्रकृति परमाणु दळनो घेरो
उठयो, निग्रथ राय सर्वज्ञपणानी ऋद्धिए परिपूर्ण थई
अरिहंत पदे वेरीना समुदायथी अने विघ्न सत्तवनी यो
ग्यताथी रहित थका निर्विघ्नपणे निर्जय दशाने एक अत-
मुद्धर्त्तमा अव्यावाधपणे पाम्या, त्या पूर्वोपार्जित नामकर्मनो
जिन बंधनो उदय प्राप्त थयो ते उदयना खेंच्या चोसठ

ते पण समकृतादि गुणनो लाज लइ जाय ते, तो रागी
 यइने विनय करतो आवे तेनु तो जवन्नमण रहेज शेनु ।
 परतु एक अजवी अने बीजो दुर्जवी ए वेजनुं दारिद्र
 जे जवन्नमणनुं बीज मिथ्यात्वशय्य ते दुर यतुं नथी,
 कारण के अजवीमा समकृतादि गुण निष्पन्न कर-
 वानो स्वभाव नथी अने दुर्जवी ते अर्द्धपुद्गल परावर्त्त
 ससार स्थितिनी मर्यादामा आव्यो नथी, ते कारणे ए वेने
 समकृतादि गुण निष्पन्न करवारूप लोकोत्तर लाज मळतो
 नथी, परतु पुन्य उपार्जवाथी लोकिक शुजनो लाज ए वेने
 मळे ठे ते लाज पामीने आवता जवनु दारिद्र जे दुर्गति
 तेने दुर करे ठे, ए अनतो उपकार करता ठता पुन पुन.
 शत्रुजय तीर्थे प्रजु फागण शुदी आवमे नवाणु पूर्व पर्यंत
 समोसर्था ठे अने एम महातीर्थनो अनतो महिमा प्रकाश्यो
 ठे बळी शत्रुंजय तीर्थनी यात्रानो मोटो लाज ते मोक्षना
 सुखनी प्राप्ति एम उपदेश कर्यो ठे, ए महातीर्थनी यात्राना
 वे जेठ एक डव्यशत्रुजय तीर्थयात्रा अने बीजो जाव शत्रुं-
 जय तीर्थयात्रा डव्यशत्रुजय तीर्थयात्रा ते घर ठोकीने ठरि
 पाळता शत्रुंजय तीर्थना सन्मुख विधिपूर्वक यतनाए रुगला
 जरतो जरतो अनुक्रमे पंथ कापतो कापतो गुरुनिश्चाए पा
 लीताणा नगरे रुक्ता अध्यवसाये चरुता परिणामे जइने
 गुगरना समीपे तळेटीए प्रजुना पगलाने वंदन नमन करी
 गुगरने मोतीए वधावी स्तुति करी गुगर उपर चढी जिन
 मदिरामा प्रजुने नीरखे, पूजे जळ, चदन, पुष्पादिक, धूप,

नैवेद्य, फळे, वळी हरखे तीर्थने स्पर्शी प्रदक्षणा फरे, टुंके टुंके विंव नीरखी स्तुति करे, अखंरु अकते स्वस्तिक आळेखे. एम पुन पुन. ठठ अठमाढि तपस्या करता कुंगरे चढे उतरे. एम नवाणु यात्रा पण करे. चोमासुं त्यां रहे गुरु आदिकने ज्ञातये दान आपे, वळी वांदे, विनय साचवे, स्वामी ज्ञाशनी ज्ञाति करे, अव्य खर्चे, परंतु घटमां ज्ञान लावी जीव अजीवनी विजाग व्हेचण करी वस्तु-गते वस्तुने उळखी, हेय उपादेय बुद्धि, निर्मळ स्थानकने पामी जे पुरुष प्रगट न करे तेने अव्य शत्रुंजय तीर्थ यात्रा कहीए

॥श्लोक॥ इदं तीर्थमिदं तीर्थं ॥ ये च्रमन्ति तमोवृताः ॥

आत्म तीर्थं न जानन्ति ॥ तेषां तीर्थं निरर्थकम् ॥ १ ॥

अने घरने ठोकीने नीकळ्या ठे ते घरना कामनी चितवना दूर थका नही करता मनने समाधिमां राखी अपूर्व करणे चढता डफारा ज्ञान पामे, जावशत्रु मिथ्यात्वादि डुष्ट हेतुने हणी हेय उपादेय बुद्धिने पामी वस्तुगते वस्तुने उळखी यथार्थ श्रद्धा करी कुंगर चढतो थको अनिवृत्ति गुणगणे चढे, त्या समकितादि गुण प्रगट करी वहिरात्म जावने ठोकी अंतर आत्माना जावने पामी पो-ताना आत्माने परमात्माकरी ध्यावता सकाम निर्जरा योगे कार्य सिद्धिने पामे. तेना वे जेद, कोई देशथी पामे अने कोई सर्वथी पामे, जे देशथी पामे तेने चोथा समकित

ગુણવાણાની પ્રાપ્તિ થાય અને સર્વથી પામે તેને મોક્ષ ગતિયે
અઘ્યાવાધ સુખ મલે, તેને જાત્રશત્રુજય તીર્થયાત્રા કહીએ,
તેનો મનુષ્ય જન્મ સફળ કહીએ. ઇત્યાદિ ઉપદેશ કરી
વિદ્યાર કરતા ઠતા, જવ્ય જીવોને સંસાર સમુદ્રમાંથી તારતા
ઠતા, નાત્તોરાધાના પુત્ર વિનિતા નગરીએ મરુદેવા માતાની
કુલે કચન વળે વૃષજ લઠને જન્મપામી વૃદ્ધ પામતાં પા-
મતા પાચસે ધનુષ ડંચી કાયાનું પ્રમાણ ઠે, વઢી તે
ચાર હજાર રાજપુત્ર સાથે સસાર ઠોની ત્યાગી વૈરાગી નિ-
મ્મ પદે એક હજાર વરસ ઠદ્વસ્થ પર્યાયે રહ્યા, અને એક
લાલ પૂર્વમાં એક હજાર વરસ ગુણાં કેડલપર્યાય પાઢી
ચોરાસી ગણધર આદિ ચોરાસીસહસ્ર સાધુ ગ્રણ લાલ
ને પાચ હજાર શ્રાવક પાચ લાલ ચોપન હજાર શ્રા-
વિકાની સપઢા પામી ચોરાસી લાલ પૂર્વનું આયુષ્ય પૂર્ણ
કરી અષ્ટાપઢ ગિરીએ દશ હજાર મુનિ સાથે ઠ વિવસની
સલેપણા અણસણ કરીને સમશ્રેણીએ ત્રીજા આરાના
નવ્યાસી પલ્લવાનીઆ રહે ઠતે મેર તેરસે અઘાતિ કર્મ
હળી પ્રથમ તીર્થકર સિદ્ધિવર્યા તેમના અધિષ્ઠાયક ગોમુલ
યક્ષ અને ચઢેશ્વરી દેવી ઠે એ પ્રથમ તીર્થકરનો અધિકાર
કહ્યો, અને ત્રેવીસ તીર્થકરતો ચોથા આરાના થયા ઠે અહીં
ત્રીજા આરાનો પ્રધિકાર સમાપ્ત થયો, હવે ચોથા આરાનો
જાવ ગવેલે ઠે

ચોથા આરાનું એક કોનાકોની સાગરોપમ તેમાં ચેતા-
લીસ હજાર વર્ષ ઝળા એટલું પ્રમાણ ઠે. તે ચોથો આરો

દુ.પમ સુપમનામે ઠે, ઇટલે પ્રથમ દુઃખ અને પઠી સુખ, તે સુખનો હેતુ અધિકમાં અધિકતો જેનું મુખ જોતાં પાપ અઢગાં થઈ જાય, એવા તીર્થકર દેવ તેમનો ત્રીજા આરામાં સંયોગે હતો તે ચોથા આરામાં નવ્યાશી પશ્વવાનીઆં આગલથી વિરહ પડો ગયો, તે પચાસ લાખ કોમી સાગરોપમનો કલ્પસૂત્રે કહ્યો ઠે, એ અપેક્ષાએ ચોથાઆરાના અરધા જાગના અનુમાને અંતર પડ્યો, પરંતુ કેવલી તથા આચાર્ય, ઝપાધ્યાય, સાધુ સર્વ ઠે, પણ ઝપકાર કરવામાં તીર્થકર અને ગણધર અધિક અધિક મોટા જાજી રૂપે ઠે, અને તેમના આગલ ઘીજા સર્વન્યૂનાધિક નાવનાનાં દટ્ટાતે ઠે, પરંતુ તારક પળાનો ગુણતો સર્વમા ઠે, પણ જેટલું અધિક ઇટલું અધિક ગણીએ નાવનાઠે તેમાં વેસીને સમુદ્ર તરીએ તો તે નાવના સમુદ્રના મોજાને સહન કરે નહીં, એ તો खानी સુધી પહોંચાને, તેમ વ્યવહાર સમક્ષિતાદિ ગુણ નિષ્પન્ન જે આચાર્યાદિ ઠે, તે ઝપદેશ કરીને માર્ગાનુસારી પળામાં લાવે, વલી ત્રણ તત્ત્વની શ્રદ્ધારૂપ સમક્ષિત પમાને, ઇત્યાદિ ઝપકાર કરે, અને જે કેવલી તથા શ્રુત કેવલી ઠે તે તો તીર્થકરના વરાવરીઆ તારક, જવત્રમળ નિવારક, શીવસુખ-દાતા ઠે અંતર પદે ન્યૂનાધિક પણ નથી, પણ તેમણે શુજ્ઞ કર્મ તીર્થકર અને ગણધર જેટલું પૂર્વે ઝપાર્જ્યું નથી, તેથી ઝપકાર ઝંગો કરી શકે. પરને ઝપકાર કરતાં પૂર્વોપાર્જિત શુજ્ઞ કર્મ ઝપ લાગે ઠે નહીં તો અસુઝા કેવલીને ઝપકાર કરવો જોઈએ, તે તેમનાથી થતો નથી

માટે ઉપકારી ગુણે અધિક અધિકતો તીર્થંકર દેવ અને ગણધર દેવ છે, તેમનો વિરહ પડ્યો એજ પ્રથમ હુ લ જાણુ. ઋષભદેવ સ્વામીએ ત્રીજા આરાના ઠેકે યુગલિયાપણું નિવારીને અતિ જડક પ્રાણી વિચાર કરવાને, વઢી ચિતવના કરવાને, અને હેય ઉપાદેયની વહેંચણ કરવાને અયોગ્ય જેવા મનુષ્યો તેમને સમકિતાદિ ધર્મ પમાની મોક્ષનગરે વહોલા સમુદાયે પહોવાડ્યા, એ ઉપકારીપણાનો ગુણ તીર્થંકર અને ગણધરદેવની વરોવરીમા વીજા કોઈમા પણ નથી, જેમ સૂર્યની વરોવરીમા પ્રકાશ કરવાને યદ્, નક્ષત્ર, તારા, ચંદ્રમા, કોઈ પણ નથી તદ્વત જાણુ વઢી ચોથા આરાના પ્રથમ જાગમાં જડકપણા માટે મૂર્ખપણુ અધિક છે, અને જે મૂર્ખપણું છે એજ હુ લ છે, તે મૂર્ખપણું અનુક્રમે કાલે કાલે ઇંતુ થતુ ગયું, તેમ તેમ માહાપણ કાલે કાલે વૃદ્ધિ પામ્યું અને જે માહાપણ છે તેનેજ સુલ કહીએ, માટે પ્રથમ હુ.લ અને પછી સુલ એ મૂર્ખપણું અને માહાપણ તેનો સહચારી કાલ છે, વીજો કોઈ નથી માટે કાલ મહાત્મ્ય કહીએ ઠીએ વઢી વ્યવહારમા મૂર્ખપણુ તે અતિ જડકપણું અને વક્રપણુ તે કુતર્કપણુ તે વત્તેનો કર્તા મોહ છે, અને તેનો એટલે મૂર્ખપણાનો અને વક્રપણાનો અજાવ કર્તા નિર્મોહ છે નિર્મોહ એટલે જ્ઞાનવૃત્તિનુ નામજ માહાપણુ, અને માહાપણાનો વહોલો સમુદાય પ્રવાહ તો કર્મભૂમિના પદરદેવમા અજિતનાથ વીજા તીર્થંકરના વારે છે, તેનો કર્તા વ્યવહારમા કોઈ નથી, કેવલ કાલ સ

હચારી ઠે કાલે ઝડક યુગલિયા થાય, કાલે પ્રાણ નાહ્યા
થાય, કાલે વ્રત થાય, કાલે અતિવ્રત થાય, એ પ્રવાહ આ-
શ્રીને સમુદાયે વાત કહી, પરંતુ પ્રત્યેક અપેક્ષાએ વિચારી એ તો
જે વિચાર દશા એજ મોહ ઠે અને સ્વપ્નાવ દશા એજ નિર્મોહ
તે જ્ઞાન ઠે. મોહ ઠે તે કર્મવધ હેતુ ઠે, અને નિર્મોહવૃત્તિ એ
જ્ઞાન ઠે, તે મોક્ષનો હેતુ ઠે એ કર્મવંધનો કર્તા અને કર્મનો ક્ષય
કર્તા સદાકાલ પોતે ચેતન ઠે, વીજો કોઈ નથી, પરંતુ પાંચ
ઝરત અને પાંચ ઐરવ્રત એ દશ ક્ષેત્રમાં તો કાલ પ્રમાણેજ
જીવ યથાશક્તિ પામે ઠે, માટે કાલજ સહચારી ઠે, એ
કાલ મહાત્મ્ય જાણવું હવે ચોથા આરાના કાલનાં વેતા-
લીશ હજાર વરસે ગુણ પચાશ લાખ કોની સાગરોપમ
ગયાં અને પચાસ લાખ કોની સાગરોપમ રહ્યા ઠે, તે અ-
વસરે અજિતનાથ તોર્યકરનું નિર્વાણ થયું, તેમનો અધિ-
કાર કહે ઠે અયોધ્યાનગરીએ જિતશત્રુરાય પિતા, વિજ-
યારાણી માતા, કંચનસમ પિતવર્ણ, ગજનું લંઠન, સામાચા-
રસો ધનુષનુ દેહમાન, એકહજાર રાજપુત્ર સાથે દિક્ષા,
એકલાખ સાધુ, તેમાં પંચાણું ગણધર, અને ત્રણલાખ ત્રીસ
હજાર સાધવી, વેલાખ અષ્ટાણું હજાર શ્રાવક, અને પાંચ
લાખ પીસ્તાલીસ હજાર શ્રાકિની સપદા, વહોતેરલાખ પૂ-
ર્વનું આયુષ્ય સમેત શિખરે સમશ્રેણીએ મુક્તિ ગયા. મહા-
યક્ષ, અને અજિતવલાદેવી અધિપ્રાયક, એ વીજા તોર્યક-
રનો અધિકાર કહ્યો તે કાલે પાંચ ઝરત અને પાંચ ઐરવ્રત
મળી દશ, અને પાંચ મહાવિદેહની એકસોને સાઠ વિ-

जय मळी एकसोने सिचेर क्षेत्र तेमा एकसोने सितेर ती
शंकर विचरता हता

वर कनक शंख विडुम, मरकत घन सन्निभं विगतमोह॥
सप्ततिगतं जिनाना, सर्वामर पूजित वंदे ॥ १ ॥

ए बीजा तीर्थकरना निर्वाणथी त्रीसलाख कोनी
सागरोपमनो काळ गये थके त्रीजा सज्जवनाथ निर्वाण
पान्था तेमनो अधिकार कहे ठे सावथी नगरीए सेनाराणी
माता, जितारीराय पिता, कचनसम पितवर्ण, अश्वनुं खंठन,
चारसो धनुष वंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्षा,
बेलाख साधु, तेमा एकसोने बे गणधर, त्रणलाख ठत्रीस
हजार साधवी, बेलाख त्राणुं हजार श्रावक, अने ठलाख
ठत्रीस हजार श्रावीकानी सपदा, साठलाख पुर्वनुं आयु,
समेतगिखेर समश्रेणि ए सिद्धि वर्या त्रिमुख यक्ष अने
दुरितारिदेवी अधिष्टायक, ए त्रीजा तीर्थकरनो अधिकार
कहो, तेमना निर्वाणथी दश लाख कोनी सागरोपमनो
काळ गये थके चोथा अजिनदन स्वामी निर्वाण पान्था,
तेमनो अधिकार कहे ठे अयोध्या नगरीए संवरराय पिता,
सिद्धार्था माता, कंचनसम पितवर्ण, वानरनुं खंठन, साक्षा
त्रणसो धनुष वंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्षा,
त्रण लाख साधु तेमा एकसोने सोख गणधर, अने ठ लाख
त्रीस हजार साधवी, बे लाख अठ्यासी हजार श्रावक अने
पांच लाख सत्तावीस हजार श्राविकानी सपदा, पचास

लाख पूर्वतुं आयुष, समेतशिखरे समश्रेणि ए मुक्ति, इश्वर
यक्ष, अने काली देवी अधिष्टायक, ए चोथा तीर्थकरनो
अधिकार कह्यो तेमना निर्वाणथी नव लाख कोनी सा-
गरोपमनो काळ गये थके पांचमा सुमतिनाथ जगवान नि-
र्वाण पाम्या, तेमनो अधिकार कहे ठे अयोध्या नगरीए
मंगलाराणी माता, मेघरथराय पिता, कंचनसम पितवर्ण,
क्रौंच लंठन, त्रणसो धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष
साथे दिक्षा, त्रण लाख वीस हजार साधु तेमा सो गणधर,
पाच लाख त्रीज हजार साधवी, वे लाख एकाशी हजार
श्रावक अने पांच लाख सोळ हजार श्राविकानी सपदा,
चालीस लाख पूर्वतुं आयुष, समेतशिखरे समश्रेणि ए मुक्ति
तुंवरु यक्ष अने महाकाली देवी अधिष्टायक, ए पाचमा
तीर्थकरनो अधिकार कह्यो अहीं चोथा आरानां नवाणु
लाख कोनी सागरोपम तेमां वेतालीस हजार वरस उणा
पाचमा तीर्थकरनु निर्वाण थये वही गया, अने एक लाख
कोनी सागरोपम चोथा आराना काळना बाकी रह्या ठे.
तेमायी नेवुं हजार कोनी सागरोपमनो काळ गये थके
वछा पद्मप्रभु निर्वाण पाम्या तेमनो अधिकार कहे ठे

कौसंबी नगरीए श्रीधर रायपिता, सुशीमा राणी-
माता, उगता सूर्यसम रक्तवर्ण, कमळनु लठन, अढीसो
धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्षा, त्रण
लाख त्रीस हजार साधु, तेमा एकसोने सातगणधर, अने
चार लाख वीस हजार साधवी, वे लाख ठेतेर हजार

श्रावक, अने पाच लाख गाव हजार श्राविकानी संपदा, त्रीस लाख पूर्वनु आयुष, समेतशिशुरे समश्रेणिए मुक्ति, कुसुम यक्ष अने अच्युता देवी अधिष्टायिक, ए वछा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो.

हवे चोथा आराना काळनां दस हजार कोनी सागरोपम बाकी रह्या ठे तेमार्थी नव हजार कोनी सागरोपमनो काळ गये थके सातमा सुपार्श्वनाथ निर्वाण पाम्या तेमनो अधिकार कहे ठे

वणारसी नगरीए प्रतिष्ठराय पिता, पृथ्वी राणी माता कंचन सम पित वण, स्वस्तिक लंठन, वसो धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्षा, त्रण लाख साधु तेमा पचाणु गणधर, चार लाख त्रीस हजार साधवी, वे लाख सत्तावन हजार श्रावक, अने चार लाख त्राणु हजार श्राविकानो संपदा, चीस लाख पूर्वनु आयुष्य, समेतशिशुरे समश्रेणिए मुक्ति, मातंगसुर देव अने शातादेवी अधिष्टायिक ए सातमा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो

हवे चोथा आराना एक हजार कोनी सागरोपम बाकी रह्या ठे, तेमार्थी नवसो कोनी सागरोपमनो काळ गये थके आठमा चंडप्रभु निर्वाण थया तेमनो अधिकार कहे ठे, चंडपुरी नगरीए महसेनराय पिता, लक्ष्मणाराणी माता, चंडसम उज्ज्वलवर्णि दोढसो धनुष उंची काया, चंडनुं लठन, एक हजार पुरुष साथे दिक्षा, अढीलाख साधु तेमां त्राणुं गणधर, त्रण लाख पंसी हजार साधवी,

અઢી લાખ શ્રાવક અને ચાર લાખ એકાણું હજાર શ્રાવિકાની સંપદા, દશ લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય, સમેતશિખરે સમશ્રેણિયે મુક્તિ, વિજયસુરદેવ અને જૃકુટીસુરિ દેવી અધિષ્ઠાયક, એ આઠમા તીર્થકરનો અધિકાર કહ્યો.

હવે ચોથા આરાના સો કોમી સાગરોપમ વાકી રહ્યાં છે તેમાંથી નેવું કોમી સાગરોપમનો કાલ ગયે થકે નવમા સુવિધિનાથ નિર્વાણ પામ્યા, તેમનો અધિકાર કહે છે કાકંદી નગરીય સુગ્રીવરાય પિતા, રામારાણી માતા, ચંડસમ વ્રજ્જલવર્ણ, મઘનું લંઠન, સો ધનુષ ઝંચી કાયા, એક હજાર પુરુષ સાથે દીકા, બે લાખ સાધુ તેમાં અઠ્યાસી ગણધર, અને એક લાખ વીસ હજાર સાધવી, બે લાખ ત્રગણત્રીસ હજાર શ્રાવક, અને ચાર લાખ ઈકોતેર હજાર શ્રાવિકાની સંપદા, બે લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય, સમેતશિખરે સમશ્રેણિયે મુક્તિ, અજિતસુર દેવ અને તારાસુરી દેવી અધિષ્ઠાયક, એ નવમા તીર્થકરનો અધિકાર કહ્યો.

હવે ચોથા આરાના દશ કોમી સાગરોપમ વાકી રહ્યાં છે, તેમાંથી નવકોમી સાગરોપમનો કાલ ગયે થકે દશમા શિતલનાથ નિર્વાણ પામ્યા તેમનો અધિકાર કહે છે. જદિલપુરી નગરીયદ્વરથરાય પિતા, નંદારાણી માતા કંચનસમ પિતવર્ણ, શ્રીવત્સ લંઠન, નેવું ધનુષ ઝંચી કાયા, એક હજાર પુરુષ સાથે દીકા, એક લાખ સાધુ તેમાં અઠ્યાસી ગણધર અને એક લાખ ઠ હજાર સાધવી, બે લાખ અઠ્યાસી હજાર શ્રાવક, અને ચાર લાખ અઠાવન હજાર શ્રાવિકાની સંપદા, એક લાખ પૂર્વનું આયુષ્ય, સમેતશિખરે સમશ્રે-

ણિયે મુક્તિ, અશોકા દેવી અને વ્રહ્મા યદ્દ અધિષ્ઠાયક, ૯ દશમા તીર્થંકરનો અધિકાર કહ્યો

હવે ચોથા આરાનો એક ક્રોડ સાગરોપમ કાલ રહ્યો છે, તેમાંથી શેષ સો સાગરોપમ અને પાસઠ લાલ્ ચોરાસી હજાર વર્ષ ઘટલો કાલ વાકો રહ્યો, અને ઘીજો વધોય ગયો, ત્યારે અગિયારમા શ્રેયાસ જિનજી નિર્વાણ પામ્યા, તેમનો અધિકાર કહે છે, સિંહપુરી નગરીય વિષ્ણુ નૃપતિ પિતા, વિષ્ણુરાણી માતા, કચનસમ પિતવર્ણ, સ્વરૂગીનું લં-ઠન એસી ધનુષ્યની કાયા, એક હજાર પુરુષ સાથે દિક્ષા, ચોરાસી હજાર સાધુ તેમા ઠોતેર ગણધર અને એક લાલ્ ત્રણ હજાર સાધવી, ઘે લાલ્ એકઠણ એસી હજાર શ્રાવક અને ચાર લાલ્ અરુતાલોશ હજાર શ્રાવિકાની સંપદા, ચોર્યાસી લાલ્ વરસનુ આયુષ્ય, સમેતશિસરે સમશ્રેણીયે મુક્તિ, મનુષ્સુર દેવ અને શ્રીવત્સા દેવી અધિષ્ઠાયક, ૯ અગિયારમા તીર્થંકરનો અધિકાર કહ્યો

હવે તેમના નિર્વાણથી ચોપન સાગરોપમનો કાલ ગયે થકે બારમા વાસુપૂજ્ય નિર્વાણ પામ્યા, તેમનો અધિકાર કહે છે ચંપાપુરી નગરીય વસુપૂજ્ય પિતા, જયારાણી માતા, પરવાળા સમ રક્તવ્રણે મહિપનુ લઠન, સિત્તેર ધનુષ્યની ઝંચી કાયા ઠસો પુરુષ સાથે દિક્ષા, વહોતેર હજાર સાધુ તેમા ઠાસઠ ગણધર અને એક લાલ્ સાધવી, ઘે લાલ્ પંદર હજાર શ્રાવક, ચાર લાલ્ ઠત્રીસ હજાર શ્રાવિકાની સંપદા, વહોતેર લાલ્ વર્ષનુ આયુષ્ય, ચંપા નગરીય સમશ્રેણીયે મુક્તિ, કુમાર યદ્દ અને ચંપા દેવી અધિષ્ઠાયક, ૯ બારમા તીર્થંકરનો અધિકાર કહ્યો

तेमना निर्वाणथी त्रीस सागरोपमनो काल गये थके तेरमा विमलनाथजी निर्वाण पाम्या तेमनो अधिकार कहे ठे. कंषिलपुरी नगरीए कृतवर्मरायपिता, श्यामाराणी माता, कंचनसम पितवर्ण, वराहनुं लठन, साठ धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्का, अरु सठ हजार साधु, तेमां सत्तावन गणधर, एक लाख अने आठसो साधवी, वे लाख आठ हजार श्रावक, चार लाख चोवीस हजार श्राविकानी संपदा, साठ लाख वर्षनु आयुष्य, समेतशिखरे समश्रेणीये मुक्ति, पणमुख यक्ष अने विदिता-देवी अधिष्टायक ए तेरमा तीर्थकरनो अधिकार कछो

हवे तेमना निर्वाणथी नव सागरोपमनो काल गये थके चौदमा अनंतनाथ तीर्थकर निर्वाण पाम्या, तेमनो अधिकार कहे ठे. अयोध्या नगरीए सिद्धसेन राय पिता, सुयशाराणी माता, कंचनसम पितवर्ण सिचाणानुं लठन, पचास धनुष्यनी उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्का, ठासठ हजार साधु तेमां पचास गणधर अने बासठ हजार साधवी, वे लाख ठ हजार श्रावक अने चार लाख चौद हजार श्राविकानी संपदा, त्रीस लाख वरसनुं आयुष्य, समेतशिखरे समश्रेणीये मुक्ति, पाताळमुर देव अने अंकुसरी देवी अधिष्टायक ए चौदमा तीर्थकरनो अधिकार कछो तेमना निर्वाणथी चार सागरोपमनो काल गये थके पदरमा धर्म नाथ निर्वाण पाम्या तेमनो अधिकार कहे ठे

रत्नपुरी नगरीए ज्ञानु नृपति पिता, सुव्रनाराणी माता, कंचन सम पितवर्ण, वज्रनु लठन, पोस्तालोस धनुष्य उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्का, चोसठ

हजार साधु तेमा त्रेताखीस गणधर, वासठ हजार चारसो साधवी, वे लाख चार हजार आवक, अने चार लाख तेर हजार आविकानी सपदा, दश लाख वरसनुं आयुष, समेतशिखरे समश्रेणिये मुक्ति, किन्नरसुर देव अने कंदर्पासुरीदेवी अधिष्टायक, ए पदरमा तीर्थकरनो अधिकार कद्धो. हवे तेमना निर्वाणथी पोणो पट्योपमे न्यून त्रण सागरोपमनो काळ गये थके सोळमा शातिनाथ निर्वाण पाम्या तेमनो अधिकार कहे ठे

गजपुरी नगरीए विश्वसेन रायपिता, अचिराराणीमाता, कंचन समपितवर्ण, मृगनु खंठन, चाखीस धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्ता वासठ हजार साधु तेमां उत्रीस गणधर, एकसठ हजार ठसो साधवी, एक लाख नेवु हजार आवक, त्रणलाख त्राणु हजार आविकानी सपदा, एक लाख वर्षनुं आयुष, तेमा पचोतेर हजार वर्ष गृहवासे रह्या, एक वर्ष उद्वस्थ पर्याय, चौवीस हजार नवसें नवाणुं वर्ष केवल पर्याय, एक मासनो संथारो नवसो मुनि साथे, समेतशिखरे समश्रेणीए मुक्ति गरुड यक्ष, निर्वाणी देवी, अधिष्टायक, ए सोळमा तीर्थकरनो अधिकार कद्धो, हवे तेमना निर्वाणथी अर्द्धा पट्योपमनो काळ गये थके सतरमा श्री कुथुनाथ निर्वाण पद पाम्या, तेमनो अधिकार कहे ठे

गजपुरी नगरीये सुरनृपति पिता, श्रीराणीमाता कंचन समपीतवर्ण, अजनुं खंठन, पात्रीस धनुष उंची काया एक हजार पुरुष साथे दिक्ता साठ हजार साधु तेमा पात्रीस गणधर, साठ हजार ठसो साधवी, एक लाख एकवण

ऐशी हजार श्रावक अने त्रण लाख एम्यासो हजार श्रा-
विकानी संपदा, पंचाणुं हजार वर्षनुं आयुष्य, समेतशिखरे
समश्रेणिये मुक्ति गंधर्व यक्ष, अने वलादेवी अधिष्टायक
ए सत्तरमा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो

हवे ए प्रजुना निर्वाणथो कोटी सहस्र वर्षे उणुं
पा पद्योपमनो काळ गये थके अठारमा अरनाथ निर्वाण
पाम्या, तेमनो अधिकार कहे ठे. गजपुरी नगरीए सुदर्शन
रायपिता, देवी माता, कचन सम पित वर्ण, नंदावर्त्तनु
खंडन, त्रीस धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे
दिक्षा, पचास हजार साधु तेमा तेत्रीस गणधर, साठ ह-
जार साधवी, एक लाख चोरासी हजार श्रावक, अने त्रण
लाख बोतेर हजार श्राविकानी संपदा, चोरासी हजार
वर्षनुं आयुष्य, समेतशिखरे समश्रेणियेमुक्ति यक्षेंद्र यक्ष
अने धारिणी देवी अधिष्टायक, ए अठारमा तीर्थकरनो
अधिकार कह्यो

हवे तेमना निर्वाणथो कोटी सहस्र वर्षे ओगणीस-
मा मल्लिनाथ निर्वाण पाम्या, तेमनो अधिकार कहे ठे.
मिथिला नगरीए कुंजराय पिता, प्रजावती राणी माता,
नीलवर्ण, घटनुं खंडन, पचीस धनुष उंची काया, त्रणसो
पुरुष साथे दिक्षा, ठळस्थपणुं एक दिवस, चालीस हजार
साधु तेमा अठ्ठावीस गणधर, पंचावन हजार साधवी एक
लाख त्रासी हजार श्रावक अने त्रण लाख सितेर हजार
श्राविकानी संपदा, पंचावन हजार वर्षनुं आयुष्य, समेत-
शिखरे स-श्रेणियेमुक्ति कुबेर यक्ष अने वैरुटया देवी
अधिष्टायक, ए

पा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो.

हवे चोथा आराना पासठ लाख अने चोराशी हजार वर्ष रह्या ठे तेमाथी चोपन लाख वरस गये थके वीसमा मुनिसुवत स्वामी निर्वाण पाम्या तेमनो अधिकार कहे ठे, राजगृही नगरीए सुमित्रराय पिता पद्मावती राणी माता, आखनी कीकोसम श्यामवर्ण, काचवानु खठन, वीसधनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्का, त्रीस हजार साधु तेमा अठार गणधर, पचास हजार साधवी, एक लाख वडोतेर हजार श्रावक अने सामा त्रण लाख श्राविकानी सपदा, त्रीस हजार वरसनु आयुष्य, समेतशिखरे समश्रेणिये मुक्ति, वरुण यक्ष अने नरदत्तादेवी अधिष्ठायक ए वीसमा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो तेमना निर्वाणथी ठ लाख वर्ष गये थके एकवीसमा नेमिनाथनु निर्वाण थयु तेमनो अधिकार कहे ठे

मिथिला नगरीये विजयराय पिता, वसुदेवी माता, कचन सम पित वर्ण, नीला कमळनुं खठन, पंदर धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्का, वीस हजार साधु तेमा सत्तर गणधर, एकतालीस हजार साधवी, एक लाख तीत्तेर हजार श्रावक, त्रण लाख श्रुतालीस हजार श्राविकानी सपदा, दश हजार वर्षनु आयुष्य, समेतशिखरे समश्रेणिये मुक्ति ब्रकुटीसुर देव अने गंधारी देवी अधिष्ठायक, ए एकवीसमा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो. तेमना निर्वाणथी पाच लाख वर्षे चावीसमा नेमिनाथनु निर्वाण थयुं तेमनो अधिकार कहे ठे

सूर्यपुरी नगरीए समुद्रविजयराय पिता, शिवादेवी माता, आखनी कीकोसम श्यामवर्ण, खलनुं खठन, दश

धनुष उंची काया, एक हजार पुरुष साथे दिक्षा, अगियार वा अठार गणधर आदि अठार हजार साधु, चालोस हजार साधवी, एक लाख एकउण सित्तेर हजार श्रावक अने त्रण लाख ने त्रतीस हजार श्राविकानी सपदा, एक हजार वरसनुं आयुष्य. तेमा त्रणसो वरस गृहवासे वाळ, ब्रह्मचारी अने चोपन दिवस ठगस्थ पयाय, बाकी सातसो वर्ष देशेउणां केवळ पर्याय, रैवतगिरि पर्वते शुक्ल अष्टमीए तमश्रेणिये मुक्ति गोमेध यक्ष अने अंत्रिका देवी अधिष्टायक. ए चावीसमा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो.

हवे चोथा आराना चोराशी हजार वर्ष रह्या ठे, ते माथी त्यासी हजार सातसोने पचास वरस गये थके त्रेवीशमा पार्श्वनाथ निर्वाण पाम्या तेमनो अधिकार कह्ये ठे. वणारसी नगरीए अश्वलेनराय पिता, वामाराणी मान नीलवर्ण, नागनुं खंठन, नवदाथ उंची काया, त्रणसो पुरुष साथे दिक्षा, दस वा आठ गणधर आदि सोळ हजार साधु अने अरुतीस हजार साधवी, एक लाख चोसठ हजार श्रावक अने त्रण लाख उंगणचाळीस हजार श्राविकानी सपदा, सो वरसनुं आयुष्य तेमा त्रीस वरसना अनुमाने गृहवासे अने चोराशी दिवस ठगस्थ पर्याय, सित्तेरवरस देशे उणां केवळ पर्याय, तमेतशिखरे शुक्ल अष्टमीए तमश्रेणिये मुक्ति, पार्श्वयक्ष अने पद्मावती देवी अधिष्टायक ए तेवीसमा तीर्थकरनो अधिकार कह्यो. तेमना निर्वाणयी अढीसो वरस गये थके चोतीसमा वर्द्धमान स्वामी निर्वाण पाम्या तेमनो

रे ठे.

કત્રીયકુળ નગરીએ સિદ્ધારથરાય પિતા, ત્રિસલારાણી માતા, કચનસમ પિતવર્ણ સિંહનું લગ્ન, સસ હાથ ઝંચો કાયા, એકાકીપણે દિક્ષા, ચૌદ હજાર સાધુ તેમા અગિયાર ગણધર, ટ્રીસ હજાર સાધવી, એક લાલ ઝગણતાઠ હજાર શ્રાવક, ત્રલ લાલ અઢાર હજાર શ્રાવિકાની સંપદા, ત્રીસ વરસ ગૃહવાસ, વાર વરસને સાના ઠ માસ ઠદ્મસ્થ પર્યાય, ત્રીસ વરસ દેશે ઝણા કેવલ પર્યાય, એમ વહોતેર વરસનું આયુષ્ય પૂર્ણ કરી અમાવાસ્યાની પાઠલી બે ઘની રાત્રી રહે થકે સ્વાતે નક્ષત્રે પાવાપુરી નગરીએ સમશ્રેણિ યે મુક્તિ, માત્ર યદુ અને સિદ્ધાધિકા દેવી અધિષ્ઠાયક એ ચોવીસમા તીર્થકરનો અધિકાર કહ્યો

અહીંઆ ચોથા આરાના નવ્યાશી પલ્લવાનીઆ કાલ વાકી રહ્યો ઠે તેનું કારણ ક્રુપાનંદેવ સ્વામીનું નિર્વાણ ત્રીજા આરાના નવ્યાશી પલ્લવાનીઆ રહે ઠતે થયું, તે કારણે અહીં ચોથા આરાનો કાલ ગવેળ્યો, તેમા પ્રત્યેક તીર્થકરના વારે નવ્યાશી પલ્લવાનીઆ નિર્વાણ અવસરે પાઠલ કરીએ છટલે ચોથા આરાનાં નવ્યાશી પલ્લવાનીઆ વાકી રહ્યાનું પ્રમાણ મલશે, અને ચોથો આરો એક કોના કોની સાગરોપમમા બેતાલોમ હજાર વરસ ઝણાનો પૂર્ણ થશે એ વીરપ્રજુના અગીઆર ગણધર તેમા જગવાન વિચિત્રમાન ઠતા નવ ગણધર તો સિદ્ધિ વર્યા ઠે, એક પેહેલા અને વીજા પાચમા એ બે ગણધર ઠદ્મસ્થ પર્યાયે ઠે, તેમા જગવાનના નિર્વાણ અવસરે આયુષ્યને અંતે પાચમા ગણધર મુધર્મા સ્વામી જગવાનની પાસે ઠે તેમને પાટ જગવાને

સૌંધો. ગૌતમ સ્વામીને જગવાને પોતાના ઉપર અતિરાગ
જાણીને ઉપદેશ કરવાના કારણે ગામાંતરે જવાની આજ્ઞા
કરીને મોકલેલા છે, ત્યાંથી આવતાં રસ્તામાં તેજ પ્રજાતે
જગવાન વીરપ્રજ્ઞુનું નિર્વાણ થયું, એમ દેવતાના મુખથી સાં-
જળીને એકદમ મૂર્છાગત થઈ હેઠા પડ્યા, વજ્રઘાત સરખું
ડુઃખ પ્રાપ્ત થયું, રાગના કારણે ઘણા વિલાપ કર્યા, ક્ષણેક
અંતરે સમજ્યા કે મારી જૂલ છે, એ વીતરાગ નિરાગી નિઃ-
સ્નેહો ઉપર મેં રાગ કીધો, ધિક્કાર છે એક પચારાગને કોના
ગુરુ અને કોના શિષ્ય એક વસ્તુગતે પોતાની આત્મસત્તાનું
અવલંબન કરવું એજ શ્રેય છે, કલ્યાણકારી છે. વાકી સર્વ
મિથ્યા એમ કારણનો અજાવ થતા સરાગતા અટકી, ત્યાં
તદાશ્રુતનો અંતરજાવે ઉપયોગ કરી પરિણામ પામતાં સ-
રાગતાપણે મોહિત વશાનું વંધન હતું તે ત્રુટયું અને વીત-
રાગતા પ્રગટ થઈ, શુદ્ધ ધ્યાનના ધ્યાતા થયા, ક્ષણેકશ્રે-
ણી માંની ઘાતિકર્મ હણી, જવન્નમણાનું વીજ જે ઘાતિકર્મ
તેને ધ્યાન અગ્નિએ વાળી જાળીને કેલવજ્ઞાન કેવલદર્શન
આદિ ક્ષાયકજાવની અનંતી લલિધ પામ્યા, દેવદેવેન્દ્ર મ-
ળીને જાતિવંત કંચનના કમળની રચના કરી મોટો ઝંઘવ
કર્યો, ગૌતમસ્વામી મહારાજે કેવલજ્ઞાની થકા ઉપદેશ
કર્યો, ચતુર્વિધ સંધે સાંજળ્યો, ત્યાં અનંતો લાજ થયો, જાવ
સંવર અને સકામં નિર્જરા ઘણા જનો પામ્યા. અહીં ચોથા
આરાનો અધિકાર સમાપ્ત થયો.

આ અવસરિપણિકાળે વર્તમાન ચોવીરીનો ત્રેવીસ બોલનો યત્ર.

૮	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
અવન તિથિ	જન્મતિથિ	દિક્ષા તિથિ	કેળગણન તિથિ	નિર્વાણતિથિ	કેલસાસો નિશા	ગણ ધર
અસાડ વદી ૪	ચૈત્ર વદી ૮	ચૈત્રવદ ૮	શ્રાગણવદ ૧૧	આઠાવદ ૧૦	૪૦૦૦	૮૪
વૈશાખ શુદ્ધ ૧૩	આઠા શુ ૮	આઠાવદ ૧૧	પોસવદ ૧૧	ચૈત્રશુદ્ધ ૫	૧૦૦૦	૮૫
શ્રાગણ શુદ્ધ ૮	આઠા શુદ્ધ ૧૪	માગસરશુદ્ધ ૧૫	કારતકવદ ૫	ચૈત્રશુદ્ધ ૫	૧૦૦૦	૧૦૨
વૈશાખ શુદ્ધ ૪	આઠા શુદ્ધ ૨	આઠાશુદ્ધ ૧૨	પોપવદ ૧૪	વૈશાખશુદ્ધ ૮	૧૦૦૦	૧૬૬
આવણુ શુદ્ધ ૨	વૈશાખ શુદ્ધ ૮	વૈશાખશુદ્ધ ૮	ચૈત્રશુદ્ધ ૧૧	ચૈત્રશુદ્ધ ૮	૧૦૦૦	૧૦૦
આઠા વદ ૬	કારતક વદ ૧૨	કારતકવદ ૧૩	ચૈત્રશુદ્ધ ૧૫	માગસરવદ ૧૧	૧૦૦૦	૧૦૭
ભાદરવા વદી ૮	જેઠ શુ ૧૨	જેઠશુદ્ધ ૧૩	શ્રાગણવદ ૬	શ્રાગણવદ ૭	૧૦૦૦	૮૫
ચૈત્ર વદી ૫	પોસ વદ ૧૨	પોપવદ ૧૩	શ્રાગણવદ ૭	ભાદરવાવદ ૭	૧૦૦૦	૬૩
શ્રાગણવદ ૧૧	માગસર વદ ૫	માગસરવદ ૬	કારતકશુદ્ધ ૩	ભાદરવાશુદ્ધ ૭	૧૦૦૦	૮૮
વૈશાખ વદી ૬	આઠા વદ ૧૨	આઠાવદી ૧૨	પોપવદ ૧૪	વૈશાખવદ ૨	૧૦૦૦	૮૧
જેઠ વદ ૬	શ્રાગણવદ ૧૨	શ્રાગણવદ ૧૩	મહાવદી ૧૩	આવણુવદ ૩	૧૦૦૦	૭૬
જેઠ શુદ્ધ ૮	શ્રાગણવદ ૧૪	શ્રાગણશુદ્ધ ૧૫	મહાશુદ્ધ ૨	અસાડશુદ્ધ ૧૪	૬૦૦	૬૬
વૈશાખ શુદ્ધ ૧૨	આઠાશુદ્ધ ૩	આઠાશુદ્ધ ૪	પોપશુદ્ધ ૬	અમાદવદ ૭	૧૦૦૦	૫૭
આવણુ વદ ૭	વૈશાખવદ ૧૩	વૈશાખવદ ૧૪	વૈશાખવદ ૧૪	ચૈત્રશુદ્ધ ૫	૧૦૦૦	૫૦
વૈશાખ વદી ૭	આઠાશુદ્ધ ૩	મહાશુદ્ધ ૧૩	પોપશુદ્ધ ૧૫	જેઠશુદ્ધ ૫	૧૦૦૦	૪૩
ભાદરવા વ ૭	જેઠવદ ૧૩	જેઠવદ ૧૪	પોપશુદ્ધ ૮	જેઠવદ ૧૩	૧૦૦૦	૭૬
આવણુ વદી ૮	વૈશાખવદ ૧૪	ચૈત્રવદ ૫	ચૈત્ર ૩	વૈશાખવદ ૧	૧૦૦૦	૭૫
શ્રાગણ શુદ્ધ ૨	માગસરશુદ્ધ ૧૦	માગસરશુદ્ધ ૧૧	કારતકશુદ્ધ ૧૨	માગસરશુદ્ધ ૧૦	૧૦૦૦	૭૩
શ્રાગણ શુદ્ધ ૪	માગસરશુદ્ધ ૧૧	માગસરશુદ્ધ ૧૨	માગસરશુદ્ધ ૧૧	શ્રાગણશુદ્ધ ૧૨	૩૦૦	૨૮
આવણુ શુદ્ધ ૧૫	જેઠવદ ૮	શ્રાગણશુદ્ધ ૧૨	શ્રાગણવદ ૧૨	જેઠવદ ૮	૧૦૦૦	૧૮
અસાડ શુદ્ધ ૧૫	આવણુવદ ૮	અસાડવદ ૮	માગસરશુદ્ધ ૧૧	વૈશાખવદ ૧૦	૧૦૦૦	૧૭
કારતક વદ ૧૨	આવણુ ૫	આવણુ ૬	અસાડવદ ૦))	અસાડશુદ્ધ ૮	૧૦૦૦	૧૧
ચૈત્ર વદ ૪	પોપવદ ૧૦	પોપવદ ૧૧	ચૈત્રવદ ૪	આવણુશુદ્ધ ૮	૩૦૦	૧૦
અમાદ શુદ્ધ ૬	ચૈત્રગ ૧૩	માગસરવદ ૧૦	વૈશાખશુદ્ધ ૧૦	કારતકવદ ૦))	૧	૧૧

આ અવસરિપણિ કાળે વર્તમાન ચોવીશીનો ત્રીશ બોલનો યંત્ર

૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩
સાધુ સંપત્તિ	સાધ્વી સંપત્તિ	આવકસંપત્તિ	આવિકા સંપત્તિ	આયુષ્ય	નિર્વાણ જૂમિ	યક્ષ	યક્ષણી
૮૪૦૦૦	૩૦૦૦૦૦	૩૫૦૦૦૦	૫૫૪૦૦૦	૮૪ લાખપૂર્વ	અષ્ટાપદગિરિ	ગોમુખ	ચંદ્રશ્રી
૧૦૦૦૦૦	૩૩૦૦૦૦	૩૬૮૦૦૦	૫૪૫૦૦૦	૭૨ લાખપૂર્વ	મહેતશિખર	મહા	અનિતભાલા
૨૦૦૦૦૦	૩૩૬૦૦૦	૨૮૩૦૦૦	૬૩૬૦૦૦	૬૦ લાખપૂર્વ	સમેતશિખર	ત્રિમુખ	દુરિતારી
૩૦૦૦૦૦	૬૩૦૦૦૦	૨૮૮૦૦૦	૫૨૭૦૦૦	૫૦ લાખપૂર્વ	સમેતશિખર	ધૃત	કાનિકા
૩૨૦૦૦૦	૫૩૦૦૦૦	૨૮૧૦૦૦	૫૧૬૦૦૦	૪૦ લાખપૂર્વ	સમેતશિખર	દુષ્ટ	મહાકાલી
૩૩૦૦૦૦	૪૨૦૦૦૦	૨૭૬૦૦૦	૫૦૫૦૦૦	૩૦ લાખપૂર્વ	સમેતશિખર	કુસુમ	સ્વામા
૩૦૦૦૦૦	૪૩૦૦૦૦	૨૫૭૦૦૦	૪૯૩૦૦૦	૨૦ લાખપૂર્વ	સમેતશિખર	માતંગ	શાતા
૨૫૦૦૦૦	૩૮૦૦૦૦	૨૫૦૦૦૦	૪૭૯૦૦૦	૧૦ લાખપૂર્વ	મહેતશિખર	વિજય	જુકુની
૨૦૦૦૦૦	૧૨૦૦૦૦	૩૨૮૦૦૦	૧૭૧૦૦૦	૨ લાખપૂર્વ	સમેતશિખર	અનિતા	સુતારિકા
૧૦૦૦૦૦	૧૦૬૦૦૦	૨૮૯૦૦૦	૪૫૮૦૦૦	૧ લાખપૂર્વ	સમેતશિખર	બ્રહ્મા	અશોકા
૮૪૦૦૦	૧૦૩૦૦૦	૨૭૮૦૦૦	૪૪૮૦૦૦	૮૪ લાખવર્ષ	સમેતશિખર	મણુસુ	માનવી
૭૨૦૦૦	૧૦૦૦૦૦	૨૧૫૦૦૦	૪૩૬૦૦૦	૭૨ લાખવર્ષ	ચ પાપુરી	કુમાર	ચ દા
૬૮૦૦૦	૧૦૦૮૦૦	૨૦૮૦૦૦	૪૨૪૦૦૦	૬૦ લાખવર્ષ	સમેતશિખર	વરુણ	વિનિતા
૬૬૦૦૦	૬૨૦૦૦	૨૦૬૦૦૦	૪૧૪૦૦૦	૩૦ લાખવર્ષ	સમેતશિખર	પાતાલ	અ કુશરી
૬૪૦૦૦	૬૨૪૦૦	૨૦૪૦૦૦	૪૧૩૦૦૦	૧૦ લાખવર્ષ	સમેતશિખર	કિન્નર	કલ્યાણીસુરી
૬૨૦૦૦	૬૧૬૦૦	૧૯૦૦૦૦	૩૯૩૦૦૦	૧ લાખવર્ષ	સમેતશિખર	ગરુડ	નિર્વાણી
૬૦૦૦૦	૬૦૬૦૦	૧૭૮૦૦૦	૩૮૧૦૦૦	૮૫ હજારવર્ષ	સમેતશિખર	ગધર્વ	બમા
૫૦૦૦૦	૬૦૦૦૦	૧૮૪૦૦૦	૩૭૦૦૦૦	૮૪ હજારવર્ષ	સમેતશિખર	યક્ષેશ્વર	ધારણી
૪૦૦૦૦	૫૫૦૦૦	૧૮૩૦૦૦	૩૭૦૦૦૦	૫૫ હજારવર્ષ	સમેતશિખર	કુબેર	વૈશંપય
૩૦૦૦૦	૫૦૦૦૦	૧૭૨૦૦૦	૩૫૦૦૦૦	૩૦ હજાર વર્ષ	સમેતશિખર	વરુણ	નરમણ
૨૦૦૦૦	૪૧૦૦૦	૧૭૦૦૦૦	૩૪૮૦૦૦	૧૦ હજારવર્ષ	સમેતશિખર	જુકુની	મધ્યાગ્નિ
૧૮૦૦૦	૪૦૦૦૦	૧૬૮૦૦૦	૩૩૬૦૦૦	૧ હજારવર્ષ	શ્રેવતગીરિ	ગોમેધ	અનિકા
૧૬૦૦૦	૩૮૦૦૦	૧૬૪૦૦૦	૩૩૮૦૦૦	૧૦૦ વર્ષ	સમેતશિખર	પાન્ડવ	પદ્માવતી
૧૪૦૦૦	૩૬૦૦૦	૧૫૮૦૦૦	૩૧૮૦૦૦	૭૨ વર્ષ	પાવાપુરી	નાગ	સિદ્ધાપિકા

આ વર્તમાન અવસાધિપણિકાલે ત્રેસઠ સલાકા પુરૂપ થઈ ગયા તેમનો યત્ર

ક્રમ	તીર્થ	ચકવર્તિ	વાસુદેવ	બળદેવ	પ્રતિવાસુદેવ	દેહ પ્રમાણ	આશુપ્ત
૧	ચામદા	ભગ્ન ૧	૦	૦	૦	૫૨૦ ધનુષ્ય	ચોરાસીલાખપૂવ
૨	અગ્નિનાથ	મગ્ન ૨	૦	૦	૦	૪૫૦ ધનુષ્ય	બોતેરનાખપૂવ
૩	મહાવનાથ	૦	૦	૦	૦	૪૦૦ ધનુષ્ય	માઠવાખપૂવ
૪	અમિત વન	૦	૦	૦	૦	૩૫૦ ધનુષ્ય	પચામનાખપૂવ
૫	કુમ્ભનાથ	૦	૦	૦	૦	૩૦૦ ધનુષ્ય	ચા-ત્રીસનાખપૂવ
૬	૪મથ્રેભ	૦	૦	૦	૦	૨૫૦ ધનુષ્ય	ત્રીસનાખપૂવ
૭	સુપાવનાથ	૦	૦	૦	૦	૨૦૦ ધનુષ્ય	વીમનાખપૂવ
૮	ચંદ્રપ્રભ	૦	૦	૦	૦	૧૫૦ ધનુષ્ય	દશનાખપૂવ
૯	દુર્વાધિનાથ	૦	૦	૦	૦	૧૦૦ ધનુષ્ય	બેનાખપૂવ
૧૦	શિવગનાથ	૦	૦	૦	૦	૮૦ ધનુષ્ય	એકનાખપૂવ
૧૧	શ્રેયામનાથ	૦	ત્રિપૃષ્ઠ ૧	અચળ ૧	અશ્વગ્રીવ ૧	૮૦ ધનુષ્ય	ચોગસીનાખવર્ષ
૧૨	વાસુપૂજ્ય	૦	ધીપૃષ્ઠ ૨	વિજય ૨	તારક ૨	૭૦ ધનુષ્ય	બોતેરનાખવર્ષ
૧૩	વિભાગનાથ	૦	સ્વયંભુ ૩	ભદ્ર ૩	મેરક ૩	૬૦ ધનુષ્ય	સાઠનાખવર્ષ
૧૪	અનંતનાથ	૦	પુરુષોત્તમ ૪	સુપભ ૪	મેઘકે ૪	૫૦ ધનુષ્ય	ત્રીસનાખવર્ષ
૧૫	ધર્મનાથ	૦	પુરુષસિદ્ધ ૫	સુસંભ ૫	નીસભ ૫	૪૫ ધનુષ્ય	દશનાખવર્ષ
૧૬	૦	મધવા ૩	૦	૦	૦	૪૨૧ ધનુષ્ય	પાચનાખ વ. ૧
૧૭	૦	સનતકુમાર ૪	૦	૦	૦	૪૧૧ ધનુષ્ય	ત્રણનાખવર્ષ
૧૮	શાંતિનાથ	શાંતિનાથ ૫	૦	૦	૦	૪૦ ધનુષ્ય	એકલાખવર્ષ
૧૯	કેયુનાથ	કેયુનાથ ૬	૦	૦	૦	૩૫ ધનુષ્ય	પચાસુંદરનારવર્ષ
૨૦	અરનાથ	અરનાથ ૭	૦	૦	૦	૩૦ ધનુષ્ય	ચોરાસીદરનારવર્ષ

આ વર્તમાન અવસરખિણિ કાળે ત્રસઠ શતાકા પુરૂષ થઈ ગયા તેમનો યંત્ર

અ.ક્ર.	તીર્થક્ર.	અવર્તિ	વાસુદેવ	બળદેવ	પ્રતિવાસુદેવ	દેહ પ્રમાણ	આધુષ્ય
૦	૦	૦	પુરુષપુલકિકૃ	આણ ૬ ૬	બળી ૬	૨૬ ધનુષ્ય	પામઠહજારવર્ષ
૦	૦	સુભૂમ ૮	૦	૦	૦	૨૮ ધનુષ્ય	સાઠહજારવર્ષ
૦	૦	૦	દત્ત ૭	નદન ૭	પ્રકરણ ૭	૨૬ ધનુષ્ય	૮૫નહજારવર્ષ
૧૮	મંત્રિનાથ	૦	૦	૦	૦	૨૫ ધનુષ્ય	૫ આવનહજારવર્ષ
૨૦	મુનિમુનતા	મહાપત્ર ૮	૦	૦	૦	૨૦ ધનુષ્ય	નીસહજારવર્ષ
૦	૦	૦	લક્ષ્મણ ૮	ગમચદ્ર ૮	સવણ ૮	૧૬ ધનુષ્ય	બારહજારવર્ષ
૨૧	નમિનાથ	હરિપેણ ૧૦	૦	૦	૦	૧૫ ધનુષ્ય	દશહજારવર્ષ
૦	૦	જમ ૧૧	૦	૦	૦	૧૨ ધનુષ્ય	ત્રણહજારવર્ષ
૨૨	નેમિનાથ	૦	કૃષ્ણ ૮	મળબા ૮	જસાસ ૮	૧૦ ધનુષ્ય	એકહજારવર્ષ
૦	૦	મહાતા ૧૨	૦	૦	૦	૭ ધનુષ્ય	સાતસોવર્ષ
૨૩	પાર્થનાથ	૦	૦	૦	૦	૮ હાથ	સોવર્ષ
૨૪	વૈદ્યમાનસવાધી	૦	૦	૦	૦	૭ હાથ	બોતેરવર્ષ

આ વર્તમાન અવસર્પિણી કાલે પાંચ ઝરત અને
પાંચ એરઘત એ દશ દેત્રમાં પ્રત્યેક દેત્રે એક એક
ચોવીસી યાય અને તીર્થકરોના વચમાં કાલ-
નાં આંતરાં પડે તેનો યંત્ર.

૧ આ ઝરતદેત્રમાં પ્રથમ ક્રુષ્ણદેવ સ્વામી થયા તેમના
નિર્વાણને અને ગત ચોવીસના ઢેઢ્યા તીર્થકરના નિર્વાણને
અઢાર કોનીકોની સાગરોપમનો આંતરો.

૨ પેઢેલા તીર્થકર અને બીજા તીર્થકર વચ્ચે વેતાલીસ
હજાર વર્ષ ડણાં પચાસ લાખ કોની સાગરોપમનો
આંતરો.

૩ બીજા તીર્થકર અને ત્રીજા તીર્થકર વચ્ચે ત્રીસ લાખ
કોની સાગરોપમનો આંતરો.

૪ ત્રીજા તીર્થકર અને ચોથા તીર્થકર વચ્ચે દશ લાખ
કોની સાગરોપમનો આંતરો.

૫ ચોથા તીર્થકર અને પાંચમા તીર્થકર વચ્ચે નવ લાખ
કોની સાગરોપમનો આંતરો.

૬ પાંચમા તીર્થકર અને ઠઠા તીર્થકર વચ્ચે નેવું હજાર
કોની સાગરોપમનો આંતરો.

૭ ઠઠા તીર્થકર અને સાતમા તીર્થકર વચ્ચે નવ હજાર
કોની સાગરોપમનો આંતરો.

૮ સાતમા તીર્થકર અને આઠમા તીર્થકર વચ્ચે નવસો
કોની સાગરોપમનો

ए आठमा तीर्थंकर अने नवमा तीर्थंकर वच्चे नेवु कोनी सागरोपमनो आंतरो.

१० नवमा तीर्थंकर अने दशमा तीर्थंकर वच्चे नव कोनी सागरोपमनो आंतरो

११ दशमा तीर्थंकर अने अगियारमा तीर्थंकर वच्चे सो सागरोपम अने पासठ लाख चोराशी हजार वर्षे न्यून एक कोनी सागरोपमनो आंतरो

१२ अगोआरमा तीर्थंकर अने बारमा तीर्थंकर वच्चे चोपन सागरोपमनो आंतरो

१३ बारमा तीर्थंकर अने तेरमा तीर्थंकर वच्चे त्रीस सागरोपमनो आंतरो

१४ तेरमा तीर्थंकर अने चौदमा तीर्थंकर वच्चे नव सागरोपमनो आंतरो

१५ चौदमा तीर्थंकर अने पंदरमा तीर्थंकर वच्चे चार सागरोपमनो आंतरो

१६ पंदरमा तीर्थंकर अने सोळमा तीर्थंकर वच्चे पोणोपल्यापमे न्यून त्रण सागरोपमनो आंतरो.

१७ सोळमा तीर्थंकर अने सत्तरमा तीर्थंकर वच्चे अरधा पद्योपमनो आंतरो

१८ सत्तरमा तीर्थंकर अने अठारमा तीर्थंकर वच्चे कोटी सहस्र वर्षे उणा पा पद्योपमनो आंतरो

१९ अठारमा तीर्थंकर अने उगणीसमा तीर्थंकर वच्चे कोटी सहस्र वर्षनो आंतरो

- ૨૦ ઝંગણીસમા તીર્થંકર અને વીસમા તીર્થંકર વચ્ચે ચોપન લાખ વરસનો આંતરો.
- ૨૧ વીસમા તીર્થંકર અને એકવીસમા તીર્થંકર વચ્ચે ૮ લાખ વર્ષનો આંતરો.
- ૨૨ એકવીસમા તીર્થંકર અને બાવીસમા તીર્થંકર વચ્ચે પાંચ લાખ વરસનો આંતરો
- ૨૩ બાવીસમા તીર્થંકર અને ત્રેવીસમા તીર્થંકર વચ્ચે ત્ર્યાસી હજાર સાતસોને પચાસ વર્ષનો આંતરો.
- ૨૪ તેવીસમા તીર્થંકર અને ચોવીસમા તીર્થંકર વચ્ચે અઢીસેં વર્ષનો આંતરો.

આવતી જાવી ચોવીસીએ પાંચ જરત અને પાંચ એરવત એ દસ ક્ષેત્રમાં ક્ષેત્ર ક્ષેત્ર પ્રત્યે એક એક ચોવીસી ઝત્સર્પિણિ કાલે થશે તેમાં તીર્થંકરો-
ના - વચમાં કાલનાં આંતરાં પડે તેનો યંત્ર.

- ૧ આ જરત ક્ષેત્રમા પ્રથમ તીર્થંકર પદ્મનાભ સ્વામી થશે તેમના નિર્વાણને અને મહાવીર સ્વામીના નિર્વાણને ચોરાસી હજાર વરસનો આંતરો.
- ૨ પેદેલા અને વીજા તીર્થંકર વચ્ચે અઢીસો વરસનો આંતરો
- ૩ વીજા અને ત્રીજા તીર્થંકર વચ્ચે ત્ર્યાસી હજાર સાતસોને પચાસ વર્ષનો આંતરો.

- ४ त्रीजा अने चोथा तीर्थंकर वच्चे पांच लाख वरसनो
आतरो
- ५ चोथा अने पाचमा तीर्थंकर वच्चे ठ लाख वरसनो
आतरो
- ६ पाचमा अने ठछा तीर्थंकर वच्चे चोपन लाख वरसनो
आतरो
- ७ ठछा अने सातमा तीर्थंकर वच्चे कोटी सहस्र वरसनो
आतरो
- ८ सातमा अने आठमा तीर्थंकर वच्चे कोटी सहस्र वर-
से उणा पा पद्योपमनो आतरो
- ९ आठमा अने नवमा तीर्थंकर वच्चे अरवा पद्योपमनो
आतरो
- १० नवमा अने दशमा तीर्थंकर वच्चे पोणा पद्योपमे न्यून
त्रण सागरोपमनो आतरो
- ११ दशमा अने अग्नीश्वरमा तीर्थंकर वच्चे चार सागरोपम-
नो आतरो.
- १२ अग्नीश्वरमा अने वारमा तीर्थंकर वच्चे नव सागरो-
मनो आतरो
- १३ वारमा अने तेरमा तीर्थंकर वच्चे ठत्रीस सागरोपमनो
- १४ तेरमा अने चौदमा तीर्थंकर वच्चे चोपन सागरोपमनो.
- १५ चौदमा अने पंदरमा तीर्थंकर वच्चे पासठ लाख चो-
रासी हजार वर्ष अने सो सागरोपम न्यून एक कोनी
सागरोपमनो आतरो

- १६ पंदरमा अने सोळमा तीर्थंकर वच्चे नव कोनी साग-
रोपमनो आंतरो.
- १७ सोळमा अने सत्तरमा तीर्थंकर वच्चे नेवु कोनी साग-
रोपमनो आतरो.
- १८ सत्तरमा अने अठारमा तीर्थंकर वच्चे नवसो कोनी
सागरोपमनो आंतरो.
- १९ अठारमा अने उंगणीसमा तीर्थंकर वच्चे नव हजार
कोनी सागरोपमनो आंतरो.
- २० उंगणीसमा अने वीसमा तीर्थंकर वच्चे नेवुं हजार को-
नी सागरोपमनो आंतरो.
- २१ वीसमा अने एकवीसमा तीर्थंकर वच्चे नव लाख को-
नी सागरोपमनो आंतरो.
- २२ एकवीसमा अने बावीसमा तीर्थंकर वच्चे दस लाख
कोनी सागरोपमनो आंतरो.
- २३ बावीसमा अने त्रेवीसमा तीर्थंकर वच्चे त्रीस लाख को-
नी सागरोपमनो आतरो.
- २४ त्रेवीसमा अने चोवीसमा तीर्थंकर वच्चे वेताळीस ह-
जार वर्ये न्यून पचास लाख कोनी सागरोपमनो आंतरो.

अहीआं चोथा आराना अधिकारनी समाप्ति करी.
हवे पांचमा आरानो जाव कहे ठे. पांचमो आरो एकवी-
स हजार वरसनो दुःख नामे ठे, एदले आ काळे दुःख

ज ठे, सुख नथी तेनु कारण ए ठे के चोथा आराना श्रेष्ठ
 काळने मोहपल्लीए धक्को मारी पाठो इठावी मनुष्य अने
 तिर्यंच पचेंद्रि सर्वने मदिरानो प्याखो पायो ठे, तेथी निर्द-
 र्यपण, असत्य मृपापण, चोरीपण, विषयरक्तपण, अति
 वृष्णापण, कपायनी बहोळता, अप्रशस्तनुं रागीपण, प्रश-
 स्तनुद्धेपीपण, कुसपपण, अठता कलंकनुं देवुं, एकनी चाम्नी
 बीजाने करवी, मोटप नहीं ठते मोटप मानवी, ठोटप नहीं
 ठते कृपण थडने ठोटप करवी, पारकी निदा करवी, कपट
 केळववु, प्रपच करवो, फंदो रचवो, इत्यादि पापस्थाननुं
 सेवन, बहुधा तो धनाढ्य अने निर्धन सर्व जीवोए आ
 काळे ग्रहण करुं ठे, तेथी पापनुज वाधवुं, तेमा किंचित्
 नाम मात्र सुकृत व्यवहारे कोइक जीवो ग्रहण करे तेथी
 अल्प ऋद्धि पामे, ते ऋद्धिमा मूर्तित थडने पाठा पाप व-
 पाजें, ते पापनो उदय थाय तेथी सुखनो संजव कपांथी
 आवे ? वळी कोइ वीरला जीवो मोहना ठाकथी नोखा
 पनेला हशे, आश्रवथी अळगा थयेला, ते सुकृत जोगे पुन्य
 उपाजें, गुण निष्पन्न जोगे सकाम निर्जरा करे तेथी मि-
 थ्यात्व कपायादि अशुच कर्मने निर्जरे, एम पाचमा आरा-
 मा जासन थाय ठे, कारण के सातमा गुणठाणा सुधीता
 जीवोनी योग्यता आ काळे जोवामा आवे ठे, वळी ग्रथादि
 सिद्धातमा पण पाचमा आराना ठेका सुधी चारित्र धर्म,
 वे चारित्रनी अपेक्षाए अखरुपणे वीरनु शासन जयवतु
 चालशे एम लखे ठे, परंतु गुणग्राही तो अल्प देखाय ठे

घणो ज्ञाग तो पहेला गुणगणाना धणी, परमात्मानी आ-
 ज्ञाना अग्राहक एम ज्ञासे ठे, कारण के वस्तुगत जावना
 अजाण, जरु जावमां रच्या पज्या, बाह्य करणीना रागी,
 अध्यात्मना छेपी, एवा समुदाय घणा जोवामां आवे ठे,
 अने जेद ज्ञाननी अपेक्षाए बोलनारा उपयोगी पुरुषो कोइ
 वीरला आ क्षेत्रे देखाय ठे, तेथी बहुधा तो निर्गुणी, सम-
 कित आदि गुण रहित, तेमा पण शुज आश्रवना उपार्जवा
 वाळा थोना अने पापना बाधवावाळा घणा, एम ज्ञासे ठे,
 तेमा जे जीवो समकितादि गुणने पामेला ठे, तेने तो आ
 जव सुधर्यो अने आवतो जव पण गुण जोगें पुन्य ग्रहण
 करवाची सुधर्यो, परंतु ते ज्ञाग अल्प ठे अने गुण निष्पन्न
 विनाना जीवो पुन्य, कष्ट क्रिया जोगे किंचित् उपाजें, तो
 ते बहुधा तो अशुज आचरण जोगे शुज दळ विखरी
 जाय, अने कदाच न विखरे तो शुज बध बाधवाची आ-
 वतो जव सुधर्यो एम व्यवहारे कहीए ते गुण निष्पन्न-
 पणाना अज्ञावे पुन्य तो करीए त्वारे थाय, अने- गुण-नि-
 ष्पन्न जोगे तो विना कर्ये पण अधिक अधिक पुन्य चा-
 ह्यु आवे ठे. प्रशस्त रागे श्रेणीक महाराजे अविरति थका
 जिननामकर्म बाध्यु तद्वत्, परंतु ए वे विना-त्रीजाने
 तो पाप बाधवाची आ जव बगड्यो अने आवतो पण बग-
 ड्यो, कारण के पाप जोगे माठी गति प्राप्त थसे. एवा
 जीवो आ पाचमा आरामां बहुधा आ क्षेत्रे घणा होय
 अने चोथा आरामा गुण निष्पन्न जीवो घणा होता, तेथी

પરમાત્માણ પાંચમા આરાના કાલને હુપમ કહ્યો છે, તે હુપમ કાલના જીવોને સમુદાયે ગવેપે છે પુન્ય હીણ જીવોને ઇચ્છા, મનોરથ, મૂર્ઘ ઘણી હોય છે અને પાપના નિવૃત્તિ જોગે નિવૃત્તિ કરતા પણ વસ્તુ મળતી નથી, મનોરથ પૂરા થતા નથી, એજ મોટું હુલ્લુ કદાચ પુન્ય જોગે પ્રયત્ન પડે નિવૃત્તિ કરતા મળી, તે નિવૃત્તિ કરવાનું પણ આ કાલે ઘણું હુલ્લુ છે, લોજને માટે જૂલ, તરસ, ટાઢ, તાપ, રાત, દિવસ, કાઠા, કાઢવ, જાઠા, અધારીઝં, અજવાલોઠં, વૃષ્ટિ, અનાવૃષ્ટિ, વાટ, નવાટ, ઇત્યાદિ કારણ જોગે લોજના અર્થે નિવૃત્તિ કરતા જીવ નિવૃત્તિ હુલ્લુ જોગવે છે શેઠનો નોકરી સારો પણ લોજની નોકરી અતિ ઘુરી છે, શેઠની નોકરી દિવસની છે અને લોજની નોકરી રાત દિવસની છે, વઢી શેઠ તો વાર પવે અવસરે રજા આવે, અને લોજની રજા તો એક દિવસ પણ જીવને મળતી નથી ઘણું જ હુલ્લુ જોગવે છે, તે હુલ્લુને લોજ સાગરમા તણાતો ઠતો જીવ ગણતો નથી લોજને દેલે અને માલે કે મારા જેવો કોણ હોશિઆર અક્લવાજ છે, હુલ્લુ કહું તે બીજાથી ન બને, એમ હુલ્લુ જોગવીને રાજીપણ માને લોજ જોડેને મન રાજી થાય પણ કાયા કષ્ટી કરીને પીનાળી થકી રાજીપણ માનતી નથી કાયાને કષ્ટી ન પડે અને સહેજે સહેજે લોજ મળે તો ઉપચારે સુખ માનીએ એ વસ્તુ મેલવવાનું હુલ્લુ સંકેપે કહી દેવાનું હવે વસ્તુ મળી છે તે સ્વાસ્થ્ય તો સુટી જાય અને વાપરીએ તો હાનિ થાય,

लारे रखोपु करीने मरतां सुधी जीवो राजीपणुं माने के
 मारी पासे वस्तु ठे, ए जीवोने सुख क्यांथी आवे ? आ
 जव दुःखे काढे, अने आवतो जव सर्पनो वा नोळीआनो,
 उदरनो, गीरोळीनो, कूतरानो इत्यादि करीने उपर पूर्वज-
 वनी मूर्ताए रखोपुं करतो ठतो फर्या करे. एटले वे जव
 बगरुया माटे दुःख ठे. अने सुख नथी. वळी कोइ पुरुष
 छी, खाय, खवरावे, वापरे तेने गवेपे ठे ते पोते खाय, ख-
 वरावे, ते छीने पुत्र, पुत्रीने, जमाइने इत्यादि सगां बाहालाने
 खवरावे, वापरे, ते विवाह वाजनमा मृतकार्यमा ज्ञाति
 व्यवहारमा संसार मार्गे वापरे, तेथी मोटप माने. ए पैसो
 पाप जोगे मेळव्यो अने संसारमां तेनो व्यय कर्यो ते पाप
 बंध हेतु ठे, एम करतां कोइ ते पैसानो व्यय करी शुज
 मारग जाणे एटले अनुकंपाए धर्महीण दीन दुःखीआने
 आपे, वळी पात्र जाणी ब्राह्मणादिकने आपे अथवा सदा-
 ब्रत आपे, सरोवर खोदावे, पाणीनी परवो मंकावे, कूवा
 वावो खोदावे, कूतराने खवरावे, जाणेजने, जमाइने, ठो-
 कीने आपे, अने पुन्य माने ते पुन्य कहीए तो पापानु
 बधी पुन्यमा ठे, अने पापमा पण ठे, वळी ए लौकिक पद्द
 ठे ते गवेखीने रुहो हवे लोकोत्तर पद्दे पैसानो व्यय करवो
 ते व्यवहारने अनुसरीने गवेपे ठे, मुनिरायने सत्य ज्ञापा
 (बोली) ए जक्ति पूर्वक सूजतुं अढळक धन आग्रह
 करीने देव. ज्ञान पुस्तक लखावतुं, जणताने सहाय आपवी
 दिहा उजव करवो, गीतारथनुं सामैयुं करवु, उजमणु

करवुं, देरासर कराववा, जीणं देहेरा समराववा, प्रतिमाउं
 जराववी, पूजा प्रजावना करवी, आगी रचवी, रचाववी, स्वा-
 मीजाइनी जक्ति करवी स्वामो वत्सल इत्यादि लोकोत्तर
 पदे व्यय करवानो कळो ते घणा जनो धन पामीने करे
 तेमा घणी तरमता ठे, एक तो मोटप माटे खरचे तेने
 लोकोत्तर फळ मळतु नथी, बीजा आकाक्षाए एटले पर-
 जवे जोग संयोग पामवाना अजिजापे खरचे, तेने लोकोत्तर
 लाज होय नहीं बीजा कृपणताये खरचे, तेने फळ मळ-
 वामा उठाश थाय चोथा खरचीने पस्तावो करे के घणु
 खरच थइ गयु, फलाणे खरचाव्यु, आटलुं खरच करवुं
 नहोतु, तेनु खरचेसु धने गयुं अने मेळवेसुं पुन्य पण प-
 स्तावो करवाथी घणु विखरी गयु, अटप रबु एम थाय
 त्यारे लोकोत्तर मार्गे पैसो वापर्यो, परतु लोकोत्तर फळ न
 मळ्युं एटले प्रथमतो लौकिक लोकोत्तर फळने समजवु
 जोइए फळ तो व्यवहारे पुन्य बंध करवो तेने फळ कहीए
 निश्चयमा समिकतादि गुण निष्पन्न करवो तेने फळ कहीए,
 परतु अहीआ तो व्यवहार नयनी मुख्यता ठे ते प्रशस्त
 अध्यवसाये वर्त्तता कारण जोगे शुभ आश्रव एटले अघा-
 ति कर्म प्रकृतिना शुभदळ ग्रहीने आत्म प्रदेशे एकत्वपणे
 बंध पारवो तेने फळ कहोर, तेना वे जेद, एक लौकिक
 अने बीजो लोकोत्तर लौकिक ते ए बंध करेलो तेनो उदय
 थये पुन्य जोगवता पातु पाप वधाय तेने लौकिक कहीए,
 अने पुन्य जोगवता समिकतादि गुण प्रगट करवानो, वळी

मूर्छा उतारवानो अने फरीने पुन्य उपार्जवानो हेतु थाय तेने लोकोत्तर कहीए ते लोकोत्तर फळने कोण उपार्जे ठे? तो जे पूर्वे दूषणो कहां इत्यादि दूषणोए वर्जित थइने उदार चित्ते पैसा उपरथी मूर्छा उतारीने निराशी जावे मोकळा मने पैसानो व्यय करे अने राजीपणुं माने पैसो खर्च्यो ते सारु कर्युं एम पोताना आत्माने धन्य माने वळी व्यय कराववामा जे सहचारी पुरुष हेतु होय तेनो गुण लडने व्यय कर्यानी, वळी व्यय कराववा वालानी अनुमोदना करे ते लोकोत्तर फळने उपार्जे बीजा न उपार्जे एवा जीवो तो आ काळे आ क्षेत्रे कोइ वीरला जोवामा आवे ठे अने लौकिक पुन्य बाधवा उपार्जवा वाला घणा आवे ठे, माटे दु.खे जव पुरो थाय, अने सुख गणीए तो मदोन्मत्त पणे दु.खने सुख मान्यु ठे, पण परमार्थे सुख नथी विचारी जुन के दु.ख शुं ठे अने सुख शुं ठे. तो असंतोषीपणुं एज दु.ख अने संतोषीपणुं एज सुख ठती वस्तुए असंतोषीने सुख नथी, अने नही ठता संतोषीने सुख ठे, नही ठते संतोष करवावाळा पुरुषो आ क्षेत्रे आ काळे कोइ वीरला जोवामा आवे ठे, अने ठती वस्तुए असंतोषी पुरुषो घणा जोवामा आवे ठे, माटे आ पाचमा आराना काळने सर्वज्ञ देवे दुपम कह्यो ठे. आ दुपमकाळे सूर्य समान केवळी जगवाननो विरह पुरुषार्थी रात्री थइ केवळज्ञान रूप सूर्यनो अस्त थयो त्या अंधकार व्यापक आ जलतक्षेत्र रात्रिसम थयुं ते अंधकारने टाळवा माटे

गीतार्थ निग्रंथ रात्रीने विषे पूर्ण चड समान प्रकाशना
 करवावाळा आ केन्ने थया, जेना आधारे जैनतीर्थ प्रवर्तें ठे
 अज्ञान, मोह, आदि तिमिराधकार जळ्य जीवना अंतःक
 रणथी विलय पामे ठे, अने शुद्ध चिदानंद स्वरूप प्रतिजासे
 ठे, अरूपी आत्मा, अनुजव चक्षुष प्रत्यक्ष करे ठे तद्रूप
 उपकारना कर्त्ता बहु श्रुत गीतार्थों घणा थया, तेमना गु-
 णनी स्तुति करुनु, ठेह्या केवळी जंबुस्वामी आ पाचमा
 आरामा थया ते सोळ वरस गृहवासे रह्या, अने बीस वरस
 ठग्नस्थ पर्याये अने चुम्माळीस वरस केवळ पर्याय पाळी
 एशी वरस आयुष पूरण करी सिद्धि वर्या, तेमना पाटे
 चौद पूर्वधर प्रजवा स्वामी थया, तेमना पाटे सीजंजव
 सूरि चौद पूर्वधर दश वैकालिक सूत्रना रचवावाळा थया,
 तेमना पाटे यशोज्ञ सूरि चौद पूर्वधर थया तेमना पाटे
 सन्नूतिविजयजीतथा जडवाहु स्वामी चौद पूर्वधर महा
 प्रजाविक थया कल्पसूत्र आदि सिद्धातना रचवावाळा,
 तेमना पाटे थूळीजड चौद पूर्वधर महा प्रजावीक थया,
 जेणे गुरुनी आज्ञा लहने कोश्याना घेर आवी चित्रशाळाए
 रहेता थका पद रस जोजन आहार करता ठता शीलगुणे
 निश्चळ चित्ते दिहा लहने प्रथम चोमासु पूर्ण करी को-
 श्याने प्रतिबोधी समकितनी प्राप्तिना हेतु थया, जेनी अ-
 नुमोदना चोराशी चोवीशी सुधी महापुरुषो करशे, एवा
 उत्कृष्टा थइने चोमासु वदली गुरु आव्या, गुरु
 डु कर डु कर करणीना

જેણે વાર વરસ પર્યંત સામી વાર ક્રોર સોનેયા જેની સાથે
 લાધા છે, વિષય જોગ જોગવ્યા છે, તેની સાથે ચતુર્માસ
 એકાકીપણે રહેતા થકા અને માદક આહાર કરતા થકા
 કિંચિત્ માત્ર મનથી પણ કમ્યા નહીં, મૂર્છા ઉતારી ઠંની
 દૂર થઈને તો સર્વે તજે છે, પણ નજીક થકા તજે, તેની તો
 લલિહારી છે વઢી અનુક્રમે સિદ્ધસેન દિવાકર મહા પ્રજા-
 વિક થયા, જેણે વિક્રમ રાજાને પ્રતિવોધીને જૈની કર્યો,
 વઢી સંમતિઆદિ મહા તાર્કિક ગ્રંથો રચ્યા છે જેની દૃષ્ટિ
 અતિસૂક્ષ્મ છે એજ કાલે જિનજ્ઞગણી ક્ષમાશ્રમણ વિ-
 શેષાવશ્યક ગ્રંથના કર્તા દસ પૂર્વધર થયા છે સિદ્ધસેન
 દિવાકરને અને જિનજ્ઞગણી ક્ષમાશ્રમણને ચર્ચાઈ થઈ
 તે ચર્ચામાં પણ અધિકતાઈ પણ સિદ્ધસેન દિવાકરનું જાણે
 છે, પરંતુ વેળ મહાપુરુષોત્તમ છે, જીવ જીરૂ છે, જીજ્ઞુ ટેરવું
 લાલુ કરવાવાળા એકે નથી, જિનજ્ઞ ગણી ક્ષમાશ્રમણ
 સિદ્ધાંતવાદી છે, અને સિદ્ધસેન દિવાકર નયવાદી છે, જેનું
 મુલ્ય દીઠે પાપ જાય એવા વેળ ઉત્તમ છે, વઢી ઉમાસ્વાતિ
 વાચક મહા પ્રજાવિક થયા, તેમના કરેલા તત્વાર્થ, પર
 સ્મૃતિ આદિ ગ્રંથો ઘણા છે મહા પદ્ધતિ, વીર્યવાન, પૂર્વધર છે.
 વઢી વચરસ્વામી મહાપ્રજાવોક જ્ઞાનગુણે જન્મથી વૃદ્ધિ
 પામતા થકા વાલ્યાવસ્થાએ પદ્ધતિપ્રાય, સિદ્ધાંતનો પાઠ
 કઠાગ્રે વિનાજણે સાજીનીને કર્યો છે જેણે એવા, વઢી અનેક
 લલિહાર પાત્ર, દસ પૂર્વનું જ્ઞાન પામ્યા, મહા ઉપકારી
 થયા. વઢી દેવર્દિગણી ક્ષમાશ્રમણ મહા પ્રજાવિક થયા

जेणे बल्लजिपुर नगरे साधुनो समुदाय एकठो मेळवी सि-
द्धात विन्नेद जवाना जयथी गणधर रचित सिद्धातोना प-
रमार्थ बोध साधुजना मुखथी पूठी लड्ड, संकलना मेळवी
शैली प्रमाणे मागधी ज्ञापाए आचारागादि सिद्धातो रच्या,
ते सिद्धातोनी टीकांना कर्ता महामुनि गीतार्थ अजय दे-
वसूरि तथा शिलागाचार्य अने मलयगिरि आदि यया, ते-
मणे विस्तार बुद्धिए शुद्ध्यर्थने ठणीने प्रगट करी जेम रा-
त्रिए दीवो अजवाळुं करे तेना प्रकाशे बारीक वस्तु नजर
आवे, तेम परोक्ष वस्तु वा सूक्ष्म जाव जाणवामा आवे,
एम स्फुट करी देखावया ते सिद्धातो, ते टीका महामुनिना
मुखथी मारा जेवा वाळ जीवोने श्रवण करवा, चितवन
करवाने अर्थे वर्तमान अवसरे याय ठे, ते उपकारना कर्ता ए
महा मुनि ठे, वळी हरिजड सूरि महा प्रजाविक यया,
जेणे चौदसो चुम्माळीस तो ग्रंथो रच्या ठे, वळी पाटणनी
गादीए सिद्धराज जेसंग तथा कुमारपाळ मोटा ठत्रपति
राजा यया, तेमना गुरु हेमचड, सूरि आ कलिकाळे सर्वज्ञ
सरखा महा प्रजाविक यया तेमणे योगशास्त्र अने स्याद्वाद
मजरी आदे घणा ग्रंथो रच्या ठे वळी सिद्धराज जेसंगनी
वखते बीजा पण घणा पणितोनी सजा हती ते सजामा
महामुनि हेमचडसूरिनु अग्रेसरपणु हतु ते अग्रेसरपणाने
नहीं सहन करता ब्राह्मण लोको ते आचार्यने एम बोळ्या
के अते तमारा गुरु अमे ठीए कारण के तमे जे व्याक-
रण जणो ठो ते अमारा वनील पणितोनु करेखु ठे. त्या

હેમચંડસૂરિએ ઉત્તર કર્યો છે કે હુંતો એ વ્યાકરણ જાણ્યો નથી, અને તમારા વક્તો અમારા ગુરુ પણ નથી, ત્યારે તે પંક્તિએ પૂઠયું કે તમે કયું વ્યાકરણ જાણ્યા છો ? ત્યારે હેમચંડ સૂરિ વોલ્યા કે હુ તો જૈની વ્યાકરણ જાણ્યો છું જિનેદ્રના મુલથી વાઠ અવસ્થાએ નિશાઠગર ણાના અવસરે દેવદેવેદ્રનો અને મનુષ્યનો સમુદાય મઠે છે તે અધ્યાપકને સામો વેસાની વીર સ્વામીને સુધર્મ છેડે તરૂંતે વેસાર્યા ત્યા મધુરધ્વનીએ જગવાન મહાવીરસ્વામીએ ઉચ્ચારણ કર્યું છે તે વ્યાકરણ જાણ્યોતુ. ત્યા બ્રાહ્મણ લોકોએ પૂઠયું કે એ વ્યાકરણ તમને કોણે જણાવ્યું ? તેનો ઉત્તર હેમચંડ સૂરિએ આપ્યો, કે એ વ્યાકરણ મને સરસ્વતિએ જણાવ્યું છે, હું સરસ્વતી પુત્ર છું ત્યારે પઠી હેમચંડસૂરિએ હેમવ્યાકરણ તથા હેમકોશ રચ્યો છે. એ વ્યાકરણના આગઠ વીજા વ્યાકરણ શૂલ છે, અને હેમ વ્યાકરણ સૂદર્મ છે, વઠી હેમચંડસૂરિના રચેલા ગ્રંથોમા સામાનિક પુરુષોથી પેસારો પણ થતો નથી. જે વિશેષોપયોગી હોય તેજ એ ગ્રંથોના ખાવ જાણી શકે, વઠી કુમારપાલના વલતે ડુનિઆમા અમાર પનો વજમાવ્યો છે, હાથી ઘોડાને ગઠીને પાણી પાય છે વઠી પુંજોને પલાણ મામે છે, મહા વ્યાહુ જ્ઞાતા છે, કુમારપાલ જેવા જૈની રાજા તો વહુધા ચોથા આરામાં પણ નહીં થયા હોય વઠી હિરવિજય સૂરિ મહા પ્રજાવિક થયા જેણે અકવર વાઢશાહને પ્રતિવેધી જૈની કર્યો, વઠી ડુનિઆમા અમાર પમહ વજમાવ્યો છે, વઠી ચશોવિજયજી

ग्रामानुग्रामे विचरता थका जळ्य जीवोने वोवित्रीज पमारता
थका निजात्माने जावता थका, वसो आदि नगरे वे चार चो-
मासा कर्या ठे ल्यार वाद वमोदरा, पादरा, निनोर, विगेरे
ग्रामानुग्रामे विचरता थका जंजुसर, आमोद, कजट, अ-
णखी, उठद आदि ठेकाणे विचरी जळ्य जीवोने मिथ्यात्व
दाळिड थकी रहित करी, समकृतादि गुणे धनाढ्य कर्या
ठे, वळी सिनोर, आमोद आदि चोमासा कर्या ठे ल्यार
वाद जरुच, सुरत वगेरे ग्रामानुग्रामे विहार करी विचरता
थका जळ्य जीवोने अनंतो उपकार करता सवत १६०५
नी तालमा विंध्याचल पर्वत उपर महुमीना वृकनी ठाया
नीचे एक गुफामा मोटी तपस्या करीने ध्यानारूढ थइ ए-
काकीपणे निर्जय थका सहज समाविषे वृद्धि पामता महा
योगाड पस्नि वीर्य फोरवीने राग, द्वेष, मोहने उपडामावी
वीतरागता जावी ठे, अन्य ठे ७ पुरयोत्तमने के महा वि-
कट स्थानके निरविघ्नपणे रहा ज्या वाघ वरुनो तो वासज
ठे परतु महा मुनिने स्व अतिशय चळे कोडनो उपडव
नड्यो नथी आजे पण लोको ए महुमीने सु-
हुमी कहे ठे, ल्यार वाद विहार करी

थका जळ्य जीवोने वचनामृद

लोचनवत कीधा एम ७५

आदि चोमासा कर्या, ल्यार

तळने पावन करता ठता

मासा कर्या ठे, एम अनंतो ८

ठे. वळी संवत १९१६ नी सालमां गोधरा वेजलपुर तर-
फना हुंगरमां एकाकीपणे जइ त्यां रही मोटी तपस्या करी
ध्यानारुढ थइ अंतर वृत्तिये शुद्धात्म स्वरूपनो अनुभव कयों
ठे. धन्य ठे ए महा योगींजने के एवा विकट स्थानके नि-
र्जयपणे रह्या. आजुवाजु तो वाघ वरु घुघवाटा करो रह्या
ठे, त्यां नजीकना गामोना आवक लोकोने केटलेक दिवसे
खबर पत्नी के एक साधु हुंगरमा आवीने रह्या ठे. त्यारे
आवक लोकोए ते महा मुनिने वांदवा, नमस्कार करवाने
अर्थे जवुं आववुं शरु कयुं. ज्ञावी आवकोए महा मुनिने
विनति करी के हे स्वामी अमारा गाममां पधारो, तो पण
प्राये मास कल्प पुरो थता सुधी एकाकीपणे समाधि ए
हुंगरमा रहीने त्याथी विहार करी वेजलपुर जइ चोमासुं
रह्या. जव्य जीव प्रत्ये वचनमृत मेघधाराए देशना दे ठे.
त्या श्रोताजनो श्रवण करी, मनन करी, चितवन करी, रह-
स्यार्थने तद्गत परिणमावे ठे त्या तेमनो अज्जिलापारूप
ताप टले ठे, अने ममत्वजाव ते परवस्तुने विषे पोतापणा-
नी बुद्धि ते गले ठे, अने निज ऋद्धि संतोष पामता शी-
तळता वळे ठे, एम सदगुरुनुं निमित्त पामीने जव्य जीवो
अनादि तापने टाळी शीतळता पामे ठे. एम अनंतो उप-
कार करता ठता महामुनि वर्त्ते ठे, वळी चोमासुं उत्तरे वि-
हार करी गोधरा विंगेरे गामे विहार करता थका निजा-
त्माने जावता थका, जव्य जीवोने हितोपदेश देता, शंका
सदेहने टाळता, अशक्ति करता, अनुक्रमे सुरत पधार्या,

अने चोमासु पण त्याज रक्षा मेघामंजर नाद ध्वनीए गा-
जता वचनामृत मेघ जळधाराए सींची जव्यजीवोना समु-
दायने प्रमोदित करी संवेग जावमां स्थिर करता. जेने मोठा
पुन्यनो उदय होय ते एवा मुनिना दर्शन पामे, ते महा-
मुनि अनुक्रमे सवत १९३४ नी सालमा फागण शुदमा
चमार गाम विहार करी आव्या हता, तेमनुं आगमन
जाणी गाम साढलीथी मोदी उमेदनाइ गुलाबचंद व-
गेरे अमे पांच सात जाइलं त्या जइ महा मुनिरायने
वादी पंचांगी प्रणाम करी शाता पूठो सन्मुख दृष्टि
सामा वेही, मुनिराये उपदेश कयों ते साजळी, विनंति करी
के स्वामी अमे तेमवा आव्या ठीए. अमारा गामे कृपा
करीने पधारो तेमणे अमारो जाव जोइने आववानी हा
पानी अने फागण वदमा अमारा गामे आव्या, मोठा आ-
रवरे सामैयुं करी अगमा प्रमोद जरापा ठते घणा पुरुषोना
समुदाय युक्त वाजते गाजते तेनी लाव्या महामुनिये मग-
लाचरण करी वचनामृतनु पान करावी सतोप्या, अने त्यां
मास कढपरह्या अमने उपदेश करी जम जेवाने चेतन कयों
अने वस्तुगते वस्तुपणानो श्रद्धा करानी त्रणे काळ उपदेश
करता हता, सेंकनो माणसनो समुदाय मळी साजळतो हतो,
वळी तर्क करी शंका टाळवा पूठता हता, तेनो खुजासो
यथास्थित आपता हता वळी न समजाय त्या सुधी हेतु
दृष्टात युक्ति फेरवीने वारवार समजावता हता, पण कटा-
ळता नही, वळी कहेता हता के जे पूठशे ते समजशे वस्तु-

ગત વસ્તુતા ધર્મ રહ્યો છે, તેને જાણવું. વઢી હેય ઉપોદેય
 બુદ્ધિનુ પામવું એ કાંઈ સુલજ્ઞ નથી, જ્યાં ત્યાં ન પામીએ.
 અમને તો બોધિવીજના દાતાર એ મહામુનિરાય છે એમના
 કેટલા ગુણ ગાડા, ન ગાડા એટલા ઝંઘા છે ચૈતર વદમાં
 સાઢલીથી વિહાર કરી સીનોર, માલશર વગેરે ઠેકાણે
 વિચરતા અનંતો ઉપકાર કરતા, હું પણ એમની સાથે એક
 માસ સુધી જ્યાં વિહાર કરીને જાય ત્યાં રહ્યો હતો. એમની
 વરોવરીમાં વર્તમાન અવસરે મારા જોવામા વીજા કોઈ આ-
 વ્યા નથી. એ મહામુનિને તો ઘટંતર વૃત્તિયે જાણે ઉપયોગ
 જ્યોતિ જગજગાયમાન હોય અને તેથી તિનિરાંધકાર વિ-
 લય પામ્યો હોય એમ જાણે છે. એમ ઉપકાર કરતા ઠતા
 ગામેગામ વિચરતા થકા આમોદ, જવુસર જરુચ થઈ સુરત
 પધાર્યા, અને ચોમાસુ પણ ત્યાં રહ્યા ત્યાર વાદ સવત ૧૯૩૬
 ની સાઢમા સીનોરના સંઘના આગ્રહથી શ્રી વાસુપૂજ્ય-
 સ્વામીની પ્રતિષ્ઠા વલ્લતે વિહાર કરી ત્યાં આવ્યા, જવ્ય
 જીવોને વચનામૃત મેઘ જલ વૃષ્ટિ જ્ઞાનદાન દઈ બોધિત
 કર્યા. એમ ઉપકાર કરતા ગામેગામ વિચરતા થકા ચોમા-
 સા ઉપર સુરત આવ્યા ત્યાં રહ્યા નિજાત્માને જાવતા થકા
 કાલ નિર્ગમન કરે છે, વઢી જવ્યજીવોને કરુણા લાવી
 નય ગર્જિત દેશના આપો, ડવ્ય પર્યાયનું જાણપણુ કરાવી
 વસ્તુગતે વસ્તુપણાની શ્રદ્ધા કરાવે છે, અને જમતા ટાલે
 છે. ઉદિકજાવને વસ્તુ માનવી એજ ઘાહ્ય જાવ છે તેને જરુ-
 તા કહીએ, અને વસ્તુના સ્વજાવને વસ્તુ માનવી તે અંતર-

ગત સહજ જાવ છે, તેને ચેતનતા કહીએ ત્યારે આપણી કાયા, મન, વચન, ઇદ્રિયો જે પ્રાપ્ત થયું તેને હદિક જાવ કહીએ પૂર્વકૃતકર્મયોગે મલ્યું તે જીવ નથી જીવતો અંતર્ગત કાયામા વ્યાપકપણે રહ્યો, જ્ઞાનદર્શને ઉપયોગમય તે જીવ છે, એમ જેદ જ્ઞાને ઘેંચણ વિજ્ઞાગ કરી નિજ સ્વરૂપમા રમણ કરે, સ્થિર સમાધિ પામે તેને સામાયક કહીએ, શ્વેત્પાદિક ઉપયોગી વચનો મહામુનિના મુખથી અલ્પન ધારાએ નીકળે, તે વચન માલ્લાનું શ્રવણ કરતા, આસ્વાદન કરતા શ્રોતાજનો થાકતા નથી. તૃપ્ત થતા નથી કે એટલું જ એવા તો જાવિક શ્રાવકો મહામુનિના છે. વઢી તેમના સમીપે અન્ય દર્શનીઝ પણ ઘણા આવતા હતા તેમની સાથે તેમના દર્શનની રીતથી વાત કરતા હતા. વઢી તેનો જે પક્ષ હવવાદે પ્રદેશો હોય તેથી મુક્ત કરતા હતા અન્ય દર્શનમા જૈન દર્શન સ્થાપવાને શક્તિવંત પોતે હતા અન્યદર્શનીઝ પણ આજે તેમના ઘણા ગુણ ગાય છે વઢી સામો જે પુરુષ પ્રશ્ન કરે તેને ન્યાય હેતુ દૃષ્ટાંત યુક્તિ લગાવીને સમજાવવાને ઘણા કુશલ હતા તર્ક વિર્તકનો ખુલાસો કરવાને મહા ચતુર હતા વઢી સામાનો અન્નિપ્રાય જાણવાને પ્રવિણ હતા. ગુણગ્રાહી પુરુષને તો યથાર્થ શ્રદ્ધા કરી સમક્તિ પામવાના હેતુ એટલે નિમિત્ત કારણ હતા જેને મોટા પુન્યનો ઉદય હોય તે એવા મુનિના દર્શનનો લાજ પામે દર્શન કરતા ગુણગ્રાહીને મિથ્યાત્વાદિક પાપ જાય, અને તેમના મુખથી વચન સાંજ.

ळतां परवस्तुनी अजिखापा जे तृष्णा, पीपासा ते टले. ते-
मना गुणनु मनन चिंतवन करता परिणाम पामतां जाव
संवर अने मकाम निर्जरा प्राप्त थाय, ए लाजनुं पामवुं अ-
पूर्व ठे, ते लाज ज्यां त्या मलतो नथी चोथा आरामा पण
सर्वदेवे सदाकाळ सद्गुरु संयोग मळवो दुर्लभ हतो. वळी
ए महामुनि रोगादि परिसद् सेवेवाने तो अति कठोर
हता, ठेह्नी वये चक्षुमां तथा मुखमां घणी गरमी पराजव कर-
वाने उदयागत प्राप्त थइ हतो, कोइ अवसरे मुख पाकी
जतुं हेतु कोइ अवसरे नेत्र चणोठीना रंग प्राय थइने
आंसुनी धारा पकती हतो एवी ने एवी स्थिति एक बे
मास पर्यंत पराजव करते ठेते, अशाता आपते ठेते पण
महा मुनि ए उंसरु उपचार चिंतव्या नथी तेमना सेवकोनी
दिलगीरि जोइने बलात्कारे कहेता पण उंसरु उपचार
क्यों नथी, असमाधिना बखतमां समाधि चिंतवी ठे,
वळी महामुनि कहेता हता के उपरथी ओसरु उपचार
करीने ए रोगनी शांति करीशु तेथी ए प्रकृति क्षीण
थवानी नथी ज्यारे त्यारे दुःख आपशे माटे आ बखते
समताए सहन करवुं, एज ज्ञानीनु लक्षण ठे एम चरुती
कळाए ठेतालीस वरस पर्यंत निग्रथ पदे चारित्र पर्याये
साधक दशा चिंतवी समाधि ए मरण करी आराधक थइ
एकउण एंशी वर्षनी वय थये संवत १९४९ ना कारतक वदी
१० ने मंगळवारनी रातना सामानव वागे मनुष्य जव ठे-
की स्वर्गे पधार्थ धन्य ठे ए पुरुषोत्तमने के मनुष्य जव

પામીને જીવને વોધવોજ પમામી દારિદ્ર મિથ્યા ત્વથી દુર કરી સમકિતાદિ ગુણે ધનાઢ્ય અને પરવ સ્તુની શ્યા વાઠાના અજાવે તૃપ્ત કરી અનંતા ઉપકારના કર્તા થઈ પોતાના આત્માને કૃતકૃત્ય કરી સમાધિ મરણ પામ્યા હુ પણ એજ જાવને અનુમોહિતુ શ્ચુતુ, વઢી એમની જ વચ્ચતમા મહા મુનિ બુટેરાવજી થયા, તે મહાત્મા પુરુષ આત્મજ્ઞાની આત્મદર્શિ હતા, તેમણે અમદાવાદમા ઘણા ચોમાસા કર્યા અને જીવને અધ્યાત્મ જાવનો ઉપદેશ કરી વસ્તુગતે વસ્તુ પણાની શ્રદ્ધા કરાવી વોધિત કર્યા ઠે નગરદોઢ મયાજાઈ પ્રેમાજાઈ તથા દોસી નથુજાઈ જીવરાજ તથા સા પ્રેમચંદ જેઠા વગેરે અધ્યાત્મ પક્ષી, તત્ત્વનારાગી ગુણગ્રાહી પુરુષો જોવામા આવે ઠે. એમ ઉપકારના કર્તા એ મહામુનિ આદિ ઘણા થયા વઢી પાંચમા આરાના ઠેના સુધી પ્રવર્ત્તશે, પરતુ કોઈક અવસરે કોઈક ક્ષેત્રે લાધે, સર્વ ક્ષેત્રે સદા ન પામીએ માટે પુન્યોદય જોગે સજોગ મળે બહુ શ્રુત ગોતારયનો લખ કરવો, બહુ માન કરવું, વિનય સાચવવો વિનય ઠે એજ ગુણ નિષ્પન્ન ધર્મનું મૂલ્ય ઠે, ગીતાર્થનો વિનય લોકોત્તર ફલ દાતા ઠે, એમ ગવેપીને ગીતાર્થોની સ્તુતિ કરી તે પ્રમોદ જાવના જાવી અહીં પાંચમા આરાનો અધિકાર સમાપ્ત થયો.

હવે ઠઠા આરાનો જાવ ગવેપે ઠે, ઠઠો આરો એક વીસ હજાર વરસનો હુ પમ હુ પમ નામે ઠે એ ઠઠો આરો બેસતા સાધુ અને શ્રાવક વેડના ધર્મનો લોપ થઈ જશે, જિનેંદ્ર

महावीर स्वामीना शासननो नाश थशे, वळी अग्निनो अ-
 तिजय प्राप्त थशे, मनुष्य अने तिर्यंच वेउने उहुं रहेवानुं
 ठेकाणुं पण मलबुं दुर्लभ थइ परुशे, पवन पण घणो प्रति-
 कुळ वाशे, सूर्यनो ताप घणो परुशे, दुकाळ पण उपरा
 उपरी परुशे, माग्या मेघ नही वरसे, वळी वरसशे तो
 रदेशे नही. एम दुःख उपर दुःख प्राप्त थशे, भूख तृषा
 घणी पीरुशे, खावा धान्य नहीं मळे, पीवा पाणी नहीं
 मळे, रहेवा घर नहीं मळे, पेहेरवा वस्त्र नहीं मळे, नम्रपणे
 बैताळ्यादि पर्वतोना घणां वीलो ठे ते वीळोने विपे जइने
 रदेशे, ठ वरसनी वये स्त्री गर्ज धारण करशे, रोग पण
 घणा नवा नवा उदय थशे, मावापनी खबर पुत्रनहीं जुए,
 एवो फीटण काळ आवशे तेनुं नाम दुःपम दुःपम काळ
 ठे, जेम तिर्यंच पंचेजिनी जातिमां एक वीजानुं जकण
 करे ठे, तेम मनुष्य मनुष्यनुं तथा तिर्यंच मद्यादिनुं निर्दय
 अति हिंसक थइने जकण करशे एवो वखत आवशे; रात
 दिवस जयमा ने जयमा जशे, मनुष्यनुं पुन्य खवाइ जशे
 अने जे अति पापी प्राणी हशे ते दुःपम दुःपम काळे
 पाच जरत अने पाच औरवत ए दश क्षेत्रमा मनुष्यपणे
 जन्म लेशे. वीश वरसनु ते काळे आयुष्य ठे, अने वे हाथ
 उची काया ठे, ते आयुष पूर्ण करी मरता सुधी सुख तो
 ठेज नही, पण दुःख आवीने परुशे, ते दुःख जोगवतां
 संक्लिष्ट परिणामे पावुं पापनुं बाधवुं थाय, अने पूर्वनुं
 पाप बाधेवुं उदयागत जोगववु, एम पाप योगे दुःखनो

પરાજીવ જીવોને મોહ પહીં દુષ્ટનો કાલ મહાત્મ્યે ઘણો વધારે છે શત્રુ જોડાઈ તો જીવને કર્મ છે એજ મોટો શત્રુ છે, વીજો કોઈ શત્રુ નથી, તે કર્મમા અઘાતિ કરતા ઘાતિ વલ્લવાન છે, અને ઘાતિમા વલ્લીઓ મોહ છે, અને મોહમા વલ્લીઓ મિથ્યાત્વ છે વલ્લી કાલને શત્રુ કહીએ તો પાંચ જરત અને પાંચ ઐરવત એ દસ ક્ષેત્રમાં અવસર્પિણિ કાલે ઠાઠો આરો અને વસ્ત્રર્ષિણિ કાલે પહેલો આરો એકવીસ એકવીસ હજાર વરસનો તે વેઇ મલ્લીને વેતાલીસ હજાર વરસનો કાલ તે જીવને શત્રુ છે, પરંતુ શત્રુ તો મોહ છે, અને તે કાલે જીવના ક્રૂર પરિણામ ઘટ્ટિપણે મોહ પહિના સહચારી થઈને સહાય આપી છે જેમ અગ્નિને પ્રજ્વલિત થવામા પ્રિષ્ઠ ઋતુ અને પવન સહચારી થઈ સહાય કરે છે તેમ જીવના અંત કરણને કાલ મહાત્મ્યે અતિવ્રક કરી મૂંચ્યા છે, તેથી પાપબંધનો ગ્રાહક થઈને નરક અને તિર્યંચ એ બે ગતિનું વહુધા આયુષ્ય વાધી તે ગતિયે જાય, અને પુન્ય વંધ કરવાની વા સકામ નિર્જરા કરવાની જે સરલતા તે એ કાલે એ દશે ક્ષેત્રે વહુધા નથી એ ઠાઠા આરાનો અધિકાર કહ્યો અને અવસર્પિણિ કાલના દસકોઠાકોઠી સાગરોપમ ઠ આરા મલ્લીને પૂર્ણ થયા હવે વસ્ત્રર્ષિણિ કાલના ઠ આરાનો જાવ કહે છે પેહેલો આરો એકવીસ હજાર વર્ષનો દુ પમ દુ પમ નામે તે અવસર્પિણિ કાલે ઠાઠો આરો કહ્યો, એજ પ્રમાણે દુઃખ ઉપર દુઃખ નો પરાજીવ પાંચ જરત અને પાંચ ઐરવત એ દસ ક્ષેત્રમા સરલે જાવે વસ્ત્રર્ષિણિ

काले पहेले आरे जाणवुं अने वीजो आरो एकवीश हजार वर्षनो दुःपम नामे ठे. ते पाचमो आरो अवसर्पिणी काले कह्यो ए प्रमाणे सुख दुःख तो दशे क्षेत्रमा उत्सर्पिणी काले वीजा आरामा सरखुं जाणवु हवे त्रीजा आराना नव्याशी पखवानीया गये थके प्रथम तीर्थंकर पद्मनाभ स्वामीनो जन्म थशे ते अनुक्रमे वृद्धि पामतां, वय प्रणमे अवसरे संसार ठोनी दिक्षा लक्ष कृपक श्रेणी मानी घाति कर्म हणी केवलज्ञान केवल दर्शन आदि अनंत चतुष्टयी पामी त्रिपदी देशना दश गणधर आदि चतुर्विध संघनुं स्थापन करी समवसरण आदि अष्ट प्रातिहार्यादि ऋद्धि जोगवी सोनाना कमळे पग मुकता थका ग्रामानुग्रामे विहार करी साधुना बहोळासमुदाये विचरी अनेक ज्ञव्यजीवोने बोधी वीज पमानी यावत् मोक्षनगरे पहुँचानी बोहोतेर वर्षनु आयुष्य पूर्ण करी अंत ठेने जोगनो रोध करी अयोगी गुणवाणे अघाति कर्म हणी कार्मण वर्गणादि पुद्गलना बंधनथी वुटो समश्रेष्ठिए जविष्यकाले सिद्धि वरशे. एज रीते पाच जरत अने पाच अरवत ए दस क्षेत्रमा प्रथम तीर्थंकरनो जन्म अने निर्वाण जे दिवसे अहीं ते दिवसे त्या एम एक दिवसे जाणवुं ए त्रीजा आराना कालनु एक कोलाकोनी सागरोपममा वेतालीस हजार वर्ष उणा एटलु उत्सर्पिणी काले प्रमाण ठे, अने ए त्रीजो आरो दु पम सुपम नामे ठे, ते अवसर्पिणी काले जेम चोथा आरामा अतिजडकपणा माटे प्र-

यम ऋजु मूर्खपणानु दु ख कष्टु द्तु, तेम उत्सर्पिणिकाळे
 त्रीजा आरामा प्रथम वक्रपणानु दु ख ठे, एटले जेमजेम
 काळ जशे तेम तेम वक्रतानो व्यय थशे, अने प्राग्जाव
 जे जिज्ञासा तथा सरलता तेनी वृद्धि थशे, तेथी संतोषी
 पणुं वृद्धि पामशे, अने असंतोषीपणानी हानि थशे, ते
 कारणे प्रथम दुःख अने पठी सुख, एम त्रीजा आरामा
 काळनो उत्सर्पिणि माटे चढतो जाव जाणवो वळी ए त्रीजा
 आरामा अनुक्रमे काळे काळे एटले आतरे आतरे त्रेवीस
 तीर्थकर आदि एकसठ सलाका पुरुष थशे, अने एक ठेव्हा
 चोवीसमा तीर्थकर तथा एक धारमा चक्रवर्ति ए वे चोथा
 आरामा थशे, अही उत्सर्पिणि काळे त्रीजा आरामा अ-
 धिकार समाप्त थयो हवे चोथा आरामा नव्याशी पख-
 वानीआ गये थके ठेव्हा चोवीसमा तीर्थकरनो जन्म थशे,
 तेमनु चोरात्री लाख पूर्वनु आयुष्य ठे, अने ते काळे धारमा
 चक्रवर्ति पण थशे, ए चोवीसमा तीर्थकर अवसरे संसार
 त्याग करी दिक्षा लक्ष धातिकर्म हणी केवळज्ञान केवळ-
 दर्शन आदि अनंत चतुष्टयी पामी चतुर्विध संघनु स्थापन
 करी धर्म तीर्थ प्रवर्त्तावी अनेक ज्ञव्यजीवोने मोक्ष नगरे
 पहेचानो आयुष्यना ठेमे योगनो रोध करी सिद्धि वरशे
 ते अवसरे ते काळे पाच जरत अने पाच औरवत ए दस-
 क्षेत्रमा मनुष्य अने तिर्यच पचेंद्रि सर्व युगलिया थइ जशे
 उत्सर्पिणि काळे जात्री चोवीशी ए तीर्थकरो थशे तेमना नाम

१ पद्मनाम ७ उदयनाथ १३ निःकपाय १९ यशोधर
 २ सूरदेव ८ पेढाल १४ निष्पुलाक २० विजय
 ३ सुपार्श्वदेव ९ पोष्टिल १५ निर्मम २१ मङ्घिनाथ
 ४ स्वयप्रज्ञ १० शतकिर्ति १६ चित्रगुप्त २२ देवनाथ
 ५ सर्वानुभूति ११ सुव्रतनाथ १७ सधिया २३ अनंतवीर्य
 ६ देवश्रुति १२ अमम १८ सवर २४ जडकृत

ए चोथा आराना काळनुं वे कोनाकोनी सागरोपमनुं प्र-
 माण ठे अने ए चोथो आरो सुपम दुःपम नामे अवस-
 र्पिणि काळे त्रीजो आरो कळो ते प्रमाणे सरखे जावे
 जाणवो, एटले अवसर्पिणि काळे त्रीजा आराना ठेके यु-
 गलियांने खावानुं आदि दुःख पर्युं हतु तेम अर्ही पण
 उत्सर्पिणि काळे प्रथम दुःखनो संजव नजरे आवे ठे. एटले
 मनुष्य अने तिर्यंच पंचेजिनो समुदाय सर्वे काळ महात्म्ये
 अति जडकपणाने पामशे, एटले ऋजु प्राग हता ते ऋजु
 मूर्ख यशे, त्यां ज्ञातापणुं जशे अने अज्ञातापणुं प्राप्त यशे,
 वळी त्या मोक्षनो मार्ग पाच जगत अने पाच शैरव्रत ए
 दस क्षेत्रमा बंध यशे, वळी मोक्षनी प्राप्ति हेतु चतुर्विध
 सध (साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका) तेनो अज्ञाव यशे,
 वळी दस क्षेत्रमाथी बीजा देवलोक उपरांत देवगति ए
 जवानो पण अज्ञाव यशे घणी हानि थळ, सुकृतनी सा-
 धनता गड ए दुःख जाणवुं, वाकी युगलियापणानुं सुख ठे.
 ए चोथा आरानो जाव कळो. हवे पाचमो आरो त्रण को-
 नाकोनी सागरोपमनो सुप ॥ ते जेम अवसर्पिणि

કાલે વીજો આરો કહ્યો તે પ્રમાણે ઉત્સર્પિણિ કાલે પાચમો આરો જાણવો હવે ઠઠો આરો ચાર કોમાકોની સાગરોપમનો સુપમ સુપમ નામે, તે જેમ અવસર્પિણિ કાલે પેહેલો આરો કહ્યો તે પ્રમાણે ઉત્સર્પિણિ કાલે ઠઠો આરો જાણવો, એમ ચોથો પાચમો અને ઠઠો એ ત્રણ મઠી અનુક્રમે બે ત્રણ અને ચાર મઠી નવ કોમાકોની સાગરોપમ ઉત્સર્પિણિ કાલે, અને પેહેલો વીજો અને ત્રીજો આરો અનુક્રમે, ચાર ત્રણ અને બે મઠી નવ કોમાકોની સાગરોપમ અવસર્પિણિ કાલે એમ બેઝ મઠી અઢાર કોમાકોની સાગરોપમ પર્યંત યુગલિયાપણે પાચ જરત અને પાચ ઐરવત મઠી દસ ક્ષેત્રમા જાણવો હવે પાચ જરત અને પાચ ઐરવત એ દસ ક્ષેત્રમા મનુષ્ય તિર્યંચ પંચેંદ્રિ જીવોના સમુદાયને સુખ હુ લ અનુજવાય છે, જોગવાય છે તે આશ્રીને સામાન્ય વિશેષતા કહે છે જેમ દેવગતિએ ચાર નિકાયના દેવતાનું સર્વેને સુખ છે પરંતુ અનુત્તર વિમાનના દેવો સર્વોપરી અધિક સુખ અનુજવે છે, તે દૃષ્ટાતે મનુષ્ય અને તિર્યંચ પંચેંદ્રિના સુખની યોગ્યતાનું અધિક સુખ ઉત્સર્પિણિ કાલે ઠઠો આરો અને અવસર્પિણિ કાલે પેહેલો આરો એ બે આરા ચાર ચાર કોમાકોની સાગરોપમના સુપમ સુપમ નામે તે બેઝ મઠીને આઠ કોમાકોની સાગરોપમ પર્યંત મનુષ્ય તિર્યંચ યુગલિયા જીવોને અધિક સુખ છે, વઠી જેમ અનુત્તર વિમાનથી ંદુ અને દેવલોકથી અધિક સુખ નવ ઐવેયકના દેવતાનું અનુજવે છે, તે દૃષ્ટાતે એ બે આરા નપર આઠ કોમાકોની સા-

गरोपमना कह्या तेथी उतुं अने वीजा कहेवा ठे तेथी
अधिक सुख उत्सर्पिणि काळे पाचमो आरो अने अवस-
र्पिणि काळे वीजो आरो त्रण त्रण कोमाकोमी सागरोप-
मना सुपम नामे, ते वेळ मळी ठ कोमाकोमी सागरोपम
पर्यंत युगलियां सुख अनुजवे ठे जेम नव प्रवेयक अने
पांच अनुत्तर विमान मळी चौद विमानना देवतांतने
माथे कोइ इंद्र नथी एटले सर्व इंद्र ठे तेम ए चार
आराना चौद कोमाकोमी सागरोपम पर्यंत युगलियां
मनुष्योने माथे कोइ राजा नथी एटले सर्वे राजा ठे वडी
नव प्रवेयकथी उतुं अने ज्वनपति व्यतर अने जयोतिरी
करता अधिक सुख वार देवलोकना देवतांत अनुजवे ठे
ते दृष्टाते उत्सर्पिणि काळे चोथो आरो अने अवसर्पिणि
काळे वीजो आरो ए वे सुपम दु.पम नामे वे वे कोमा-
कोमी सागरोपमना मळी चार कोमाकोमी सागरोपम पर्यंत
युगलिया सुख अनुजवे ठे, वळी जेम देवलोकना देवतांत
इंद्रनी आज्ञा मानवी पळे तेम अही पण अवसर्पिणि काळे
वीजा आराना ठेके कुलगर राजानी आज्ञा युगदिनाने
मानवी पळे ए त्रण दु ठ आराना अढार कोमाकोमी ना-
गरोपम पर्यंत युगलियाते, देवतानी रीते दिना उद्येने उज्जा
करवाथी सुखे काळ निर्गमे ठे, वळी आत्मना देवलोक
उपरना देवो सर्वे देवताना ज्वनु आपुण पुरे करी. ६५)
मनुष्य गतिमा आवी उपजे, वीजी गतिने जाय
तेम युगलिया . ६६) देवगतिने जाय, परा वीज

तिये जाय नहीं हवे पाच जरत अने पाच औरवत ए दस
 क्षेत्रमा अवसर्पिणि काले पेहेला आराना प्रथम काले
 अने उत्सर्पिणि काले ठेका आराना ठेके युगलिया सुख
 अनुजवे, वळी तेमनु त्रण पट्योपमनु आयुष, त्रण गाठनी
 उंची काया एज प्रमाणे सदैव सरखु जंजुछीपनी अकर्म
 जूमिए ठेवकुरु अने उत्तर कुरुक्षेत्रे जाणवु, वळी अवस-
 र्पिणि काले बीजा आराना प्रथम काले अने उत्सर्पिणि
 काले पाचमा आराना ठेके युगलिया ए जरत औरवतनां
 दसक्षेत्रे सुख अनुजवे, वळी तेमनु वे पट्योपमनु आयुष्य,
 वे गाठनी उंची काया, ते प्रमाणे सदैव सरखु धातकील-
 न्ती अकर्मजूमिए हरिवर्ष तथा रम्यक्षेत्रे जाणवु, वळी
 अवसर्पिणि काले त्रीजा आराना प्रथम काले अने उत्स-
 र्पिणि काले चौथा आराना ठेके, जरत अने औरवत ए द-
 सक्षेत्रे युगलिया सुरा जोगवे, ते प्रमाणे सुख वळी तेमनुं
 एक पट्योपमनु प्रायुष अने एक गाठनी उंची काया होय,
 ते प्रमाणे सदैव सरखु पुष्करवर द्वीपनी अकर्मजूमिए हि-
 मवंत तथा औरण्यवत क्षेत्रे जाणवुं, अने अतरद्वीपना युग-
 लियानु आयुष्यतो एक पट्योपमना असरयातमा जाणुं
 ठे, वळी काया आठसो धनुष उंची कही ठे आहारनी
 इच्छा एकांतरे थाय अने अपत्तपालणा अगन्यासो दिवस
 करीने माता पिता काल करे, माटे अवसर्पिणिकाले त्री-
 जा आराना घणो काल जाय अने अनुमाने एकपट्योपम-
 नो आठमो जाग वाकी रहे त्यारे अंतरद्वीपना युगलीयाने

સદૈવ જરતઐરવ્રતના દસકેત્રથી સરખાપણું અનુમાને સંજ-
 વે, અને જરતઐરવ્રતના દસકેત્રે સદૈવ સરખાપણું ન હોય
 હવે મનુષ્ય અને તિર્યંચ પંચેદિને દુઃખની અધિકતા જોઈ
 તો, જેમ નારકી જીવોને સાતે નરકમા દુઃખ છે પરંતુ સા-
 તમી નરકે સર્વોપરિ અધિક દુઃખ, તે દૃષ્ટાતે મનુષ્ય, તિર્યં-
 ચ પંચેદિની યોગ્યતાના દુઃખમાં અવસર્પિણિકાળે ઠઠે
 આરે અને ઋત્સર્પિણિકાળે પેહેલે આરે, એ વે એકવીસ એકવીસ
 હજાર વર્ષના દુઃખમદુઃખ નામે એ વે આરા મલી વેતાલીસ
 હજાર વર્ષ પર્યંતનો કાલ તે મનુષ્ય તિર્યંચ પંચેદિને અ-
 તિદુઃખદાયી છે, પાંચ જરત અને પાંચ ઐરવ્રત મલી દસે-
 કેત્રમા સરખાજાવે તે કાળે દુઃખ જાણવું હવે અવસર્પિણિ
 કાળે પાંચમા આરામા અને ઋત્સર્પિણિકાળે વીજા આરામા
 જેમ જૂત, પ્રેત, અવગતિયા વ્યંતરા જ્યા ત્યા રાખની રાખનીને
 દુઃખે જવ પુરો કરે અને સુખ માને, તે ન્યાયે અવસર્પિણિ
 કાળે પાંચમો આરો અને ઋત્સર્પિણિ કાળે વીજો આરો
 એકવીસ એકવીસ હજાર વરસ પર્યંત મનુષ્યો મોહની ઠાકે
 ઠક્યા થકા વિકલ થઈને જીનેદ્ર દેવના તીર્થને અણપામતે
 સમકિતાદિ ગુણ સ્થાનકને અણ ફરસતે વહુધાતો દુઃખને
 સુખ માની એ વે આરાનાં વેતાલીસ હજાર વરસ પર્યંત
 દુઃખમ કાલના પરાજવે પીમાતા થકા જીવો દુઃખને અ-
 નુજવે વલી જીનેદ્ર દેવના તીર્થને કોઈ એક પામ્યા છે,
 સમકિતાદિ ગુણ સ્થાનકને ફરસ્યા છે, તેને પણ ઉદિકતાના
 અનુસારે અજ્ઞાતાના કારણથી વહુધા આ કાળે અધિકતાઈ

जोवामा आवे ठे वर्मी पुरुषोने वर्म साधन करवामा आ
 काळे व्याघात विघ्ननी बहुधा तो बहुलता ठे ते कही. हवे
 पाच ज़रत अने पाच औरवत ए दस क्षेत्रमा, पाच महा-
 विदेह क्षेत्रना मनुष्य तिर्यंच पंचेंद्रि करता अठार कोना
 कोनी सागरोपम पर्यंत युगलियापणे शाता वेदनीयनुं
 अधिक मुख, अने वेतालीस हजार वरस पर्यंत महाविदेह
 क्षेत्रनी अपेक्षाये दु पम काळे अशाता वेदनीयनुं दु ख
 ठे, वळी दुःपम दु पम काळे अति दु ख ठे एम सुखनुं
 अने दु खनुं न्यूनाधिकपणुं पाच ज़रत अने पाच औरवत
 ए दस क्षेत्रमा काल महात्म्ये जाणवु, हवे अवसर्पिणि काले
 चोथो आरो अने उत्सर्पिणि काले त्रीजो आरो दु पम
 सुपम नामे एक एक कोनाकोनी सागरोपममा वेतालीस
 वेतालीस हजार वरस उणाना ए वे आरा मळी वे कोना-
 कोनी सागरोपममा चोरासी हजारवर्ष उणा ते काले पाच ज़रत
 अने पाच औरवत अने पाच महाविदेह ए पदर क्षेत्रे प्राये
 सरखा जाव कहेवाय अने विशेष अपेक्षाए तो अवसर्पिणि
 काले बीजा तीर्थकर अजीतनाथना वारानो पन्नर क्षेत्रे
 सरखा जावे काल कद्यो ठे सुख दु ख सरखु ठे महावि-
 देहना पाच क्षेत्रमा सदा सर्वदा उत्सर्पिणि काले त्रीजा
 आरानो अने अवसर्पिणि काले चोथा आरानो ज जाव
 वत्तें ठे तेनुं कारण एके त्या काल लागतो नथी वळी
 युगदीयाना त्रीस अकर्मभूमि तथा उप्पन अतरद्घोप मळी
 उघासी क्षेत्रे पण काल लागतो नथी पुद्गलोक सुखनो

અધિક જાગ યુગલિયાપણે ત્રણ ઠૂઠ આરાનાં અઢાર કો-
 માકોની સાગરોપમ પર્યંત જીવો જરત ઇરવત ક્ષેત્રે જો-
 ગવે તે પણ મહાવિદેહ ક્ષેત્રે નથી; અને અવસર્પિણિ
 કાલે, પાંચમા આરે જરત ઇરવત ક્ષેત્રે દુઃખ જોગવે, ઠઠે
 આરે અતિ દુઃખ જોગવે, વઢી ઉત્સર્પિણિ કાલે પેહેલે
 આરે અતિ દુઃખ જોગવે, વીજે આરે દુઃખ જોગવે, તે
 પણ મહાવિદેહ ક્ષેત્રના જીવોને નથી. ત્યા તો ઉત્સર્પિણિ
 કાલે ત્રીજો આરો અને અવસર્પિણિ કાલે ચોથો આરો
 સદા વર્તે છે એ બે આરાના જીવો કર્મ બાધવામાં પણ શુર-
 વીર અને કર્મનો નાશ કરવામાં પણ સમર્થ છે. સાતમી
 નરકે જવાવાળા પણ કર્મજૂમિના સર્વ ક્ષેત્રે તે કાલે હોય
 અને મોકે જવાવાળા પણ તે કાલે છે, તે સર્વ વજૂ ઋષ-
 નારાચ સંઘયણવાળા જાણવા એમ એ કાલે સર્વ વાતે અ-
 ધિકતાઈ છે તે કહી. હવે અદ્ય પુન્ય બાધવા જોગવવાની
 અપેક્ષાએ અવસર્પિણિ કાલે પેહેલો વીજો અને ત્રીજો,
 તથા ઉત્સર્પિણિ કાલે ચોથો પાંચમો અને ઠઠો એ ત્રણ
 ત્રણ મઢી ઠ આરા શ્રેષ્ઠ છે અને વહુધા પાપ બાંધવા જોગ-
 વવાની અપેક્ષાએ અવસર્પિણિ કાલે પાંચમો ઠઠો અને
 ઉત્સર્પિણિ કાલે પેહેલો અને વીજો એ ચાર આરા અનિષ્ઠ
 છે. મોક સાધનનો અપેક્ષાએ ઉત્સર્પિણિ કાલે ત્રીજો
 આરો અને અવસર્પિણિ કાલે ચોથો આરો એ બે મઢી બે
 ચોવીસીયોના બે કોમાકોની સાગરોપમનો કાલ તે શ્રેષ્ઠ છે,
 કારણ કે એ કાલે તીર્થંકર, કેવઢી, સામાન્ય કેવઢી, ગણ

धर, आचार्य, उपाध्याय, साधुनो जोग, ठे, मोक्षनो मार्ग
 ठे, माटे ए वे कोडाकोनी सागरोपमनो काल अनुमोदवा
 योग्य ठे अने बाकीना अढार कोनाकोनी सागरोपनना
 अनुमाने दस आरा ते मोक्ष मार्ग धर्म साधननी अपेक्षायें
 अनिष्ट ठे. ए अवसर्पिणि, उत्सर्पिणिनी वे चोवोसी साथे
 वीस कोनाकोनी सागरोपमनु एक काल चक्र वार आ-
 राए करी पूरण गवेखीने कष्ट ए प्रमाणे काळनु वार
 आराए करीने अनादि अनंत जागे परावर्त्तन जाणवु हवे
 पूर्वजुं मान कहे ठे, चोराशी लाखने चोराशी लाख साथे
 गुणाकार करीए अने जे आक आवे एटला वर्षे एक पूर्व
 थाय एटले ७०५६०००००००००० सीत्तर लाख करोन अने
 ठप्पन हजार कोन एटला वर्षे एक पूर्व थाय. हवे अहीं-
 आ सुहूर्त्तथी मामीने शिर्ष प्रहेलिका सुधी अनुक्रम जा-
 णवो ते पाचमा कर्मग्रंथे तेनी व्याख्या ठे, त्याथी जोइ
 खेजो, इहा लखी नथी शिर्ष प्रहेलिकाये चोपन अक्षर अने
 तेना उपर एकसो ने चालीस शून्य मली एकसोने चोराणु
 आक आवे त्या सुधी सख्या तो काल कष्टो ते गणतरिये
 काळ गणयो आवे ते अक्षर मामीये तैये ७५८२६३२
 ५३०७३१०२४२१५७९७३५६९९७५६९६
 ४०६२१८९६६८४८०८०१८३२९६२९ चो
 पन आक आगल एकसोने चालीस शून्य मामीये त्यारे
 एकसोने चोराणु अक्षर थाय त्या सुधी सख्याता वर्ष
 जाणवा हवे पट्योपमनु, प्रमाण कहे ठे, ते पट्योपमनो

काल तो असंख्यातो ठे माटे गणत्रीनी अपेक्षा काम थावे नही. अर्हीआ तो कुवाना आकारे प्यालो कढपीये, एटखे वे हजार धनुष्य लांवाइना आठ हजार हाथनुं प्रमाण थाय तेनो एक कोश कहेता एक गाठ कहीए अने चार गानने एक जोजन कहीए. ते एक जोजन प्रमाण प्यालांना आकारे गोळाश परतो उंनो कुवो अने लांबो पंढोळो पण एक जोजन प्रमाण कढपीए अने ते कुवानी परधि त्रण जोजन अने एक जोजननो ठठो जाग तेना उपर अधिक, एटली थाय, ते कुवामा देव कुरु अने उत्तर कुरु क्षेत्रना जुगलिया जन्मना दिवसथो ते सात दिवसनी गोटी घालवयना, तेमना मस्तकना वालना अग्र एटखे ठे-लो खंरु जे एकना वे खंरु न थाय एवा बारीक खनोखंरु करीए ते पण वादर खंरु कहेवाय, ते वादर खनोना प्रत्येके एक एक खंरुना असंख्याता असंख्याता खंरु कढपीए, ते कढिपत शुद्धम खंरुए उपर वर्णवेलो कुवो ते ठांसीने जरीए के तेना उपर चक्रवर्त्तीनु सैन्य चाढ्युं जाय तो पण दवाय नही, बलो गंगा नदीनो प्रवाह पण ए जरेखा वालाग्रना सूद्धम खंरु तेने जेदो शके नही बलो ज्वाज-द्व्यमान अग्नि पण वाली शके नही अति पवन प्रयोगे पण एक वालाग्र खंरु ते उन्नी शके नही एवो ठांसीने जरीए, ते कुवामाथो समये समये एक एक वालनो खंरु काढता जेटला काखे ए कुवो खाली थाय तेटला कालने सूद्धम उच्चार पट्योपम कहीए. एवा दस कोनाकोनी प-

દ્યોપમે એક સૂદમ ઝદ્ધાર સાગરોપમ થાય તેવા અઢી સાગરોપમના જેટલા સમય થાય પટલા તોર્ગ લોકમા દ્વીપ સમુદ્ર ઢે એમ જાણવું, અને સો સો વર્ષે એક એક વાલનો લંરુ કાઢતા જેટલા કાલે એ કુવો ચાલી થાય, નિર્લેપ થાય તેટલા કાલને એક સૂદમ અઢ્ઢા પદ્યોપમ કહીએ અને એવા દસ કોનાકોની સૂદમ અઢ્ઢા પદ્યોપમના કાલને એક સૂદમ અઢ્ઢા સાગરોપમ કહીએ. સાગર પટલે સમુદ્રનો પેઠે જેનુ પાર પામવુ તે ડુર્લજ હોય એમ સરલાપણું ઢે, તે કારણે સાગરોપમ નામ ઢે તે ગવેણીને કણું. એ સૂદમ અઢ્ઢા સાગરોપમ કણું. તેવા વીત કોના-કોની સાગરોપમે એક ડત્તર્ષિણિ અવસ્થિણિ થાય તેને કાલચક્ર પણ કહીએ વહી દેવતાનું નારકીનું તથા યુગ-લીઆ મનુષ્ય તિર્યંચનું આયુષ્ય માન તથા કર્મ સ્થીતિ-માન, તથા કાય સ્થિતિ માન એ સર્વેનુ માન તે સૂદમ અઢ્ઢા પદ્યોપમ સાગરોપમની અપેક્ષાએ ઢે, અને એક કાલચક્ર ગવેરયું તેવા અનંતા કાલચક્ર આગલ વહી ગયા તે, કા-લની આદિ નથી અને આપણો જીવ અનાદિ સંવંધે અ-નાજોગ મિથ્યાત્વને લીધે ચતુર્ગતિ સસાર ચક્રમા ગત્યા-ગતી કરે ઢે, તે ગતિ આગતિને હવે ગવેલે ઢે. તેમા પ્રથમ તિર્યંચ ગતિયે એકંદ્રીથી પંચેન્દ્રિ પર્યંતમાં કોણ કોણ આ-વીને ડપજે ? તો સૂદમ વાદર પૃથ્વી આદિ પાંચે પ્રત્યેક સ્થાવર વાદર સાધારણમા ડપજે, વહી પાંચે સ્થાવરમા પોતપોતાની જાતીના પુન. પુન. મરીને પોતાનો કાયમા

उपजे अने जलट सुलट पृथ्वीकायना जलमा, अग्निमा, वायुमा अने वनस्पतिमा उपजे, वली अपकायना पृथ्वीमां, अग्निमा, वायुमा अने वनस्पतिमा उपजे, वली तेउकायना पृथ्वीमां जलमां, वायुमां, अने वनस्पतिमां उपजे, वली वायुकायना पृथ्वीमां, जलमा, अग्निमां अने वनस्पतिमां उपजे वली वनस्पतिना पृथ्वीमां, जलमा अग्निमा, अने वाउकायमां उपजे, वली साधारण वनस्पतिमा सूक्ष्म साधारणना वादर साधारणमा उपजे अने वादर साधारणना सूक्ष्म साधारणमा तथा सूक्ष्म वादर पाचे प्रत्येक स्थावरमां उपजे, वली विकलेंद्रि पण पाचे वादर प्रत्येक स्थावरमां उपजे. संख्याता वर्पना आयुपवाला तिर्यंच अने मनुष्य सन्नि असन्नि पंचेंद्रि ते सर्वे प्रत्येक पाचे वादर स्थावरमा उपजे. वली जूवनपति व्यंतर अने ज्योतिषि ए त्रण अने वली वैमानिकमा सुधर्म कल्प अने इशान कल्प ए वे देवलोक सुधीना देवो अने देवीउ ते पृथ्वीकाय, अपकाय अने वनस्पतिकाय ए त्रण स्थावर पर्याप्ता वादरमा उपजे, एक नारकी एकेंद्रिमां आवे नहीं एम एकेंद्रिमा त्रण गतिथो चवीने आववानी गति कही हवे विकलेंद्रिमा कहे वे. बेइंद्रि, तेइंद्रि अने चौरेंद्रि ए त्रणे पोत पोतानो जातिमा तो फरी फरी मरीने उपजे, वली बेइंद्रि जीवो तेइंद्रि अने चौरेंद्रिमा उपजे, तेइंद्रि जीवो बेइंद्रि अने चौरेंद्रिमा उपजे, अने चौरेंद्रि जीवो बेइंद्रि अने तेइंद्रिमा उपजे, वली पांचे वादर ४ स्थावर विकलेंद्रिमा उपजे, वली

प्यमा पण जाय, असंख्याता आयुष्यवाला तिर्यच अने मनुष्य युगलियां तेमां पण जाय, देवगतिये जुवनपति, व्यंतर अने ज्योतिषी अने वैमानिकमां आठमा सहस्रार देवलोक सुधी पण जाय, वली नरक गतिये जुजपरि सर्प, घो, नोलिया उदर आदि बीजी नरक सुधी जाय अने खेचर पक्षी मांसनो आहार करवावाला सींचाणा समली आदि बीजी नरक सुधी जाय, वली सिंह, चित्रा, कुतरा, बिलाना आदि हिसक जोवो चोथो नारकी सुधी जाय, वरपरि सर्प ते नाग काला धोला अने कावरा अने वली अजगर आदि पाचमी नारकी सुधी जाय अने जलचर मळादि रौद्र ध्याने सातमी नरक सुधी जाय. ए सन्नि पंचेडि तिर्यच संख्याता आयुष्यवालाने मरीने परजवे जवानो चारे गतियो कही अने असंख्याता आयुष्यवाला तिर्यच पंचेडि युगलिया तो मरीने जुवनपति व्यंतर आदि एक देवगतियेज जाय, बीजी गतिये जाय नहीं, ए तिर्यचनो गति आगति कही हवे मनुष्यनी गति आगति कहे ठे, तेमा प्रथम तो मनुष्यमा चवीने आवो कोण न उपजे ते कहे ठे मनुष्य गतिमा असंख्याता वर्पना आयुष्यवाला एक मनुष्य अने बीजा तिर्यच युगलिया एवे तो मरीने मनुष्यमा उपजे नहीं ए तो एक देवगतिये जनारा ठे, अने एकेंडि सुद्धम प्रत्येक तथा साधारण टाळी बादरस्थावरमाथी एक ते. उकाय अने बीजावाळकाय एवे मनुष्यनी गति पामवाने अयोग्य ठे, माटे मनुष्यमा आवे नहीं, नाकीना सर्वे प्राणो मनुष्ये

गतिमा आवे, तेमां मनुष्यनो जव पामीने जे तीर्थकर
 थाय अथवा चक्रवर्ती, वासुदेव, बलदेव, थाय ते देवगतिथी
 वा नरक गतिथी आवीने मनुष्य थएला जाणवा, पण
 मनुष्य गतिथी वा तीर्थच गतिथी आवेला ए चारेने
 जाणवा. बलो देवगतिथी आवीने वासुदेव, प्रतिवासुदेव
 थाय तो पांच अनुत्तरविमानथी आवीने थाय नही एम
 जाणवुं. निश्चे नरकगामी ठे माटे अनुत्तरविमानथी वासु-
 देव आवे नहीं. हवे विशेषे गवेपे ठे असन्नि समूर्धिम-
 मनुष्य अने तीर्थच ए वे मरीने मनुष्य थाय तो संख्याता
 आयुषवाला मनुष्य थाय, पण असंख्याता आयुपमा आवे
 नहीं, अने सन्नि पवेंद्रि संख्याता वरसना आयुष वाला
 मनुष्य अने तीर्थच ए वे मरीने मनुष्य थाय ते संख्याता
 असंख्याता वे जेदे आयुष्यमा युगलिया अयुगलियापणामा
 आवे ठे माटे संज्ञवे, अने विकलेद्रि ते वेईंद्रि तेईंद्रि अने
 चौरेंद्रि ए त्रणे मरीने मनुष्य थाय तो संख्याता आयुष्ये
 मनुष्यनो जव पामी अधिकताइ पामे तो सर्वविरति चा-
 रित्र ग्रहण करे पण श्रेणी न मारु ते कारणे विकलेंद्रिथी
 मनुष्य थयेला तद्जवे मोह न जाय, बलो पृथ्वीकाय, अ-
 पकाय अने प्रत्येक वनस्पतिकाय ए त्रणे स्थावरमांथी म-
 रीने मनुष्य थाय ते संख्याता आयुष्ये थयेला जाणवा
 वली जुवनपति, व्यंतर, ज्योतिषी अने वैमानिक ते बार
 देवलोक, नवग्रैवेयक, अने पाच अनुत्तर विमान सर्वार्थ
 सिद्ध पर्यंतथी

चवीने मनुष्य गतिथे आवे,

ते मनुष्य सर्वे सख्याता वरसना आयुष्ये थयेला ते.
 वली साते नरकथी चोरीने संख्याता आयुष्ये मनुष्यमा
 आवे तेमा पेहेली नरकथी आवी कोइ चक्रवर्ती पण थाय,
 बोजो नरकथी आवीने कोइ वासुदेव बलदेव थाय. त्रोजी
 नरकथी आवीने कोइ तीर्थकर पण थाय, चोथी नरकथी
 आवीने कोइ सामान्य केवली थ'ड मोठे जाय, पाचमी नर-
 कथी आवेला अधिकताइ पामता सर्व विरतिपणा सुधी
 आवे, षष्ठी नरकथी आवेला देशविरति पाचमुं गुणठाणुं
 कोइ पामे, सातमी नरकथी आवेला समकित चोथुं गुण-
 ठाणु कोइ पामे, उपरनु गुणठाणुं ते नवे न ग्रहे. ए मनु-
 ष्यमा आववानो अधिकार चोरे गतिथी कहो हवे मनु-
 ष्य गतिमाथी आयुष पूर्ण करी मरीने क्या जाय? तो सर्वे
 संसार गतिए मनुष्यो चवोने जाय अने पाचमी सिद्ध
 गतिए पण संख्याता आयुष्याला मनुष्यो उत्तरोत्तर वृद्धि
 पामता जाय अने संसार गतिये जायतो आर्त्त ध्यान योगे
 तिर्यच गतिथे वेइडि आदि त्रसमा जाय अने रौड ध्यान
 योगे नरक अथवा स्थावर गतिमा जाय, वली धर्मध्यान
 ध्याता देवगतिये नवग्रहेयक पर्यंत जाय अने शुक्लध्याननो
 पेहेलो पायो ध्याता अनुत्तर गिमान मळे, वली बोजो पायो
 ध्याता केवलज्ञान केवल दर्शन आदि अनती द्वायक
 लब्धिनी प्राप्तिये तेरमे गुणठाणे अरिहतपद मळे, वली
 त्रोजो चोथो पायो ध्याता सर्व कर्म रहित थइ मोठे जाय
 एम जाणो हित अर्थे 'प्रार्त्तध्यान, रौडध्यान ए वे अशुच

दुःख हेतु जाणी चपल चित्त निवारीने तजवु अने स्थिर
चित्ते धर्म ध्यान शुक्ल ध्याननो खप करवो तेथी हित अर्थ
प्राप्त थशे मनुष्य जव पाम्यानुं एज सार ठे, वली जव्यपणानुं
लक्षण पण समकितादि गुण स्थानकनुं पामवुं ए ठे सम-
कित प्राप्त न थयु त्यां सुधो जव्यपणु ते पण अजठव प्राय
ठे हवे जे मनुष्य गति पामीने सिद्धि वरे ते एक समये
एक पण सीजे अने उत्कृष्टा एकसोने आठ पण सीजे ते
चारगति आश्रीने उत्कृष्टा गवेपे ठे मनुष्य मरीने मनुष्य
थयेला सीजे तो एक समये वीस सीजे, तिर्यंच पंचेंद्रियी
आवीने मनुष्य थइ सीजे तो एक समये दस सीजे, पृथ्वी-
काय, अपकाय ए वे स्थावरमाथी आवी मनुष्य थइ साजे
तो एक समये चार सीजे, प्रत्येक वनस्पतिकायमांथी आवा
मनुष्य थइ सीजे तो एक समये ठ सीजे वली पेहेली
बीजी अने त्रीजी ए त्रण नारकीमाथी आवी मनुष्य थइ
साजे तो एक समये दस साजे, चोथी नारकी पंकप्रजाथी
आवी मनुष्य थइ सीजे तो एक समये चार सीजे, देवग-
तिये जूवनपति, व्यंतर अने ज्योतिषी ए त्रण निकायना
देवो मनुष्य थइ सीजे तो एक समये दस सीजे, अने
जुवनपति तथा व्यंतर ए वे निकायनी देवाथो मनुष्य थइ
सीजे तो एक समये पाच साजे, अने ज्योतिषीनो देवाथो
दस सीजे, वली वैमानिकथी एटले उबीस स्वर्गथी देवो
आवी पुरुषवेदे मनुष्य थइ सीजे तो एक समये एकसोने
आठ सीजे, देवलोकमा बीजा देवलोक सुधो देवागनानी

वृत्तान्ति ठे, ते देवीओ मनुष्य थइ सोजे तो एक समये
 वीस सीजे. ए आगति आश्रीने सिद्धिबरवानो अधिकार
 कह्यो. वली मनुष्यनी गति आगति कही. हवे नारकीनो
 गति आगति कहे ठे नरकमा उपजवावाला सन्नि पंचेंद्रि
 तिर्यंच अने मनुष्य संख्याता वर्पना आयुष्यवाला साते
 नरकमा उपजे अने असन्नि तिर्यंच पंचेंद्रि संख्याता व.
 र्पना आयुष्यवाला जघन्य आयुष्ये वा मध्यस्थ आयुष्ये
 पेहेली नरक सुधी जाय अने उत्कृष्टा आयुष्ये असन्नि
 तिर्यंच नरके न जाय, अने नरकलुं आयुष्य पूर्ण करी च-
 वीने नारकी जीवो एक तिर्यंच पंचेंद्रि सन्निनी पावे जाति
 यक्षचर, जलचर, खेचर, उरपरि अने भुजपरि तेमां सं-
 र्याता वर्पना आयुष्ये उपजे वली सन्नि मनुष्यनी पण
 त्रण जाति स्त्री, पुरुष अने नपुंसक ए त्रणवेदे दस प्राण-
 धारीपणे संख्याता वर्पना आयुष्ये मनुष्यमा उपजे नारकी
 नारकीमा न उपजे वली देवगतिये पण न जाय, विकलेंद्रि
 अने स्थावरमा पण न जाय वली भुगलिया मनुष्य अने
 तिर्यंच पंचेंद्रि असंख्याता वर्पना आयुष्यवाला तेमा पण
 न जाय, असन्नि तिर्यंच अने असन्नि मनुष्यमा पण नारकी
 न आवे, ए नारकीनो गति आगति वे गतिथी कही. हवे
 देवतानो गति आगति कहे ठे देवता देवगतिमा चवीने
 फरी न उपजे वली नारकी पण देवगतिए आवे नही
 त्यारे कइ गतिथी आवोने देवगतिमा उपजे ? तो पंचेंद्रि
 सन्नि मनुष्य तथा सन्नि असन्नि पंचेंद्रि तिर्यंच ए वे गति-

वाला चवीने देवगतिमा उपजे तेने गवेपे ठे. असल्याता वर्षना आयुष्यवाला मनुष्य अने तिर्यंच युगलिया तो न-
त्कृष्टा वीजा देवलोक सुधी त्रण पट्योपमना आयुष्ये उपजे,
अने जघन्य ओठा आयुष्ये जुवनपति अने व्यंतरमां उ-
पजे, पण त्रण पट्योपमथी अधिक आयुष्ये वीजा देवलोक
उपरांत युगलिया जाय नहीं हवे संख्याता वर्षना आयुष्य
वाला तिर्यंच पंचेद्रि सन्नि अने असन्नि सर्वे अने वली
सन्नि मनुष्यो क्रियाचेदे घणा प्रकारे देवगतिये जाय ठे श्री
जगवती सूत्रे प्रथम शतके वीजे उद्देशे कथुं ठे के—

अहं जंते असंजय नविय दध देवाणं ॥१॥ अविराद्वि
संजमाणं ॥२॥ विराद्वि संजमाणं ॥३॥ अविराद्वि संजमा
संजमाणं ॥४॥ विराद्वि संजमासंजमाणं ॥५॥ अमहो
॥६॥ तावसाण ॥७॥ कंदपियाण ॥८॥ चरगपरिवायका
॥९॥ किविसियाण ॥१०॥ तिरिहियाणं ॥११॥ आत्रि-
वीयाणं ॥१२॥ अजीयोगीयाण ॥१३॥ सखिगाणं
वावणगाणं ॥१४॥ एतेसिणं देवलोगेसु, उववज्जमा
सकाहि उववाए गोयमा, असंजय नविय दधदेवाणं
जवणवासिसू उक्कोसेण उवरिमगे विजयेसु ॥१॥ अ-
विराद्वि संजमाणं जहन्नेणं सोहम्मे कप्पे उक्कोसेणं उवव
सिद्धि विमाणे ॥२॥ विराद्वि संजमाणं उववज्जमा
उक्कोसेणं सोहम्मे कप्पे ॥३॥ अविराद्वि संजमा
संजमाणं जहन्नेणं सोहम्मे कप्पे उक्कोसेणं अज्जमा
विराद्वि संजमासंजमाणं जहन्नेणं जवणवासिसू उक्को

सेणं जोइसिएसु ॥ ५ ॥ असणीणं जहनेण, नवण वा-
सीसू उम्कोसेण वाणवंतरेसु ॥ ६ ॥ अवसेसा सवे जहनेणं
नवण वासीसू उम्कोसेण वोच्छामि तावसाण जोइसिएसु
॥ ७ ॥ कदप्पियाण सोहम्मे कप्पे ॥ ८ ॥ चरगपरिवायगाणं
वज्जलोए ॥ ९ ॥ किंसिसियाण खंतए कप्पे ॥ १० ॥ तिरि-
ठियाण सहसारे कप्पे ॥ आजियाणं अच्चुए कप्पे ॥ ११ ॥
अन्नियोगीयाण अच्चुए कप्पे ॥ १२ ॥ सलिंगी दसण वा-
वणाण उवरीमग्गे विजएसु ॥ १४ ॥

अर्थ.—असजय कहेता डव्यथी जैन मुनि अने
जावथी ग्रथि जेदना अजावे मिथ्यादृष्टि माटे असजति
कहा. ते उत्सूत्रनी प्ररूपणा न करे तो जघन्यथी जुवनपति
अने उत्कृष्टा नवमा अवेयक सुधी जाय, (१) अविराहिय
संजमाण कहेता अप्रमत्तादि गुण स्थानक योग्य बहु शु-
तगीतारथ श्रुतकेवलो तद्गत जावने पामेला स्याद्वाद
वादी अंतर दृष्टि धर्मध्यान शुक्लध्यानना ध्याता उत्सर्ग
मार्गना ग्राहकवत सयति ते जघन्यथी सुधर्मकल्प अने उ-
त्कृष्टा सर्वार्थसिद्ध विमाने जाय (२) विराहिय संजमाणं
कहेता प्रमत्तादि गुण स्थानकयोग्य अतिचार लगावता
थका अपवाद मार्गे चालवावाला सयति ते जघन्यथी जुव-
नपति अने उत्कृष्टा सुधर्म कल्पे जाय (३) अविराहिय
सजमासंजमाणं कहेता पाचमा गुणठाणाना धारक, रोच-
कसमकितना ग्राहक, निरतिचारवंत आराधक श्रावक ते
जघन्यथी सुधर्म कल्प अने उत्कृष्टा अच्युत धारमा देव-

लोके जाय (४) विराहिय सजमा सजमाणं केहेता देश-
 विरतिपणामा अतिचार लगावता थका विराधक श्रावक
 ते जघन्यथी जुवनपति अने उत्कृष्टा ज्योतिषीए जाय (५)
 असणीणं केहेता असन्नि तिर्यंच पचेद्र ते जघन्यथी जुव-
 नपति अने उत्कृष्टा वाणव्यंतरमा जाय (६) तावसाणं
 केहेतां चार वाजुए अग्निप्रज्वलित अने पाचमुं सूर्यना
 तापे तपता अशक्त थका सहेता एवा तापस अज्ञान तप
 कष्ट जोगे जघन्य जुवनपति अने उत्कृष्टा ज्योतिषीए जाय
 (७) कंदप्पियाणं केहेता संजति थइने एकवीजानी हांसी
 करे मझकरी करे तेने कंदर्पिं कहोए ते जघन्यथी जुवनपति
 अने उत्कृष्टा सुधर्म कटपे जाय (८) चरग परिवायणाणं
 केहेतां चर्क त्रिदंभी तिर्यंचनी दया विशेषे पाळे ठे वडी वे
 चार जेगा थइने जिक्का करता ते जघन्यथी जुवनपति अने
 उत्कृष्टा पांचमा ब्रह्मदेवलोके जाय (९) किर्विंसीनाहं
 केहेतां संयति थइने दर्शनमोहनी उदयागतना पाज्जे
 पीनाता थका उत्सूत्रनी प्ररूपणा करे वली ज्वर्या निर-
 तिचार चारित्र पाळे ते जघन्यथी जुवनपति अने उत्कृष्टा
 खातक नामे ठप्पा देवलोके किट्टिवपिया देवतासंघे उपजे
 (१०) तिरिष्ठियाणं केहेतां तिर्यंच पचेद्रि अने सन्नि ज-
 लचर, थलचर, खेचर, उरपरि सर्प अने जुजपरि सर्प ए
 पाचे जातिना ते जघन्यथी जुवनपति अने उत्कृष्टा आठमा
 सहसार देवलोके जाय (११) आजिवायाणं केहेता आ-
 जिविका अर्थी पाखंरी, वेशधारी, गोशाश्रया संयमी

ते जघन्यथी जुवनपति अने उत्कृष्टा वारमा अच्युत देव-
लोके जाय (१२) अजीयोगीयाणं कहेता सयति यझे
मंत्र जंत्र, दोरा, धागा करे वली देव देवीनी उपासना करे
तेने अजियोगीक कहीए ते जघन्यथी जुवनपति अने
उत्कृष्टा वारमा अच्युत देवलोके जाय (१३) सखिगीदं-
सण वावणगाणं कहेता संयति जैन लिंगधारी अद्वय कपायी
निरतिचारी समकितथी त्रष्ट थएला श्रद्धा विपर्यासना
लीधे पण इव्य चारित्रयो त्रष्ट थयेला नहीं, ते जघन्यथी
जुवनपति अने उत्कृष्टा नवमा अवेयके जाय (१४) ए
देवगतिमा आववानो अधिकार वेगतिथी कळो हवे देवता
देवगतिनुं आयुष पूर्ण करी चवीने क्या जाय ते कहे ठे
जुवनपति, व्यंतर, ज्योतिषी अने वैसानिकमा सुधर्म कद्वप
अने बीजुं इशान कद्वप ए वे देवलोक सुधीना देवो अने
देवीठ पृथ्वीकाय अपकाय अने प्रत्येक वनस्पतिकाय ए
त्रण स्थावर वादर पर्यातामा पण जाय, वली आठमा सह-
सार देवलोक सुधीना तिर्यंच पंचेंद्रि सन्निमा सरयाता-
वर्पना आयुष्ये उपजे अने सर्वार्थ सिद्धपर्यंत चारे निका-
यना देवो सन्नि मनुष्य संरयाता आयुष्यवाला तेमा उपजे,
देवता देवगतिमा वा नरकगतिमा, वा तेजकाय वाजकायमा
वा सूक्ष्म पृथ्वीकाय आदि प्रत्येक अने वली सूक्ष्मवादर सा-
धारण वनस्पतिकायमा अने वली विकलेंद्रिमा वा असंन्नि
तिर्यंच अने मनुष्यमा वा सर्व जातिना अपर्याता (मरे ते) मा
वा असंख्याता वर्पना आयुष्यवाला मनुष्यतिर्यंच युगलिपा

तेमा आवे नहीं उपजे नहीं. ए देवगतिथी मरीने परजवे
जवानो अधिकार बे गतिथी कझो. वखो चारे गातमां जी
वोनी त्रमण चक्ररूप गतिआगति अनुक्रमे कही ते मिथ्यात्व
जावे जीवने चारे गतिनो संसार ठे अने समकित जावे
एक मनुष्यनी अने बीजी देवनी ए बे गतिनो संसार ठे
कारण के नरकनु अने तिर्यचनुं आयुष्य समकित गुणगणे
वर्त्ततो जीव न बाधे तो इी रीते जाय ? जवुं पदे नहीं, क
दापि समकित पास्या पेहेला नरक तिर्यचनुं आयुष्य बां-
धुं होय तो समकित पास्या पठी तेने जवुं पदे नहीं तो
न जाय. माटे दुःखनो दातार आत्माने महाशत्रु एक मि-
थ्यात्व ठे बीजो कोइ नथी ते योगे जीवने नरक निगोदनां
दुःख जोगववा पमे ठे अने नरकना अनंतां दुःख नार-
कीना जीवो जोगवे तेथी निगोदना जोकने अनंतु दुःख-
ठे. एम सिद्धांत कहे ठे अर्होआ किंविद् निगोदनुं स्वरूप
गवेपे ठे

सर्वैया एकशीद

दस चउ राजलोक, असंग्य प्रदेस,
सूक्ष्म निगोय जयों, घी घट अर्जुनी
प्रदेशे प्रदेशे गोखो, असंग्य प्रदेस,
गोखामा असख्य कही, निगोय निगोय.
निगोय प्रत्येके कला, अर्जुनी जीव,
सिद्धसे अनंतगुणा, एमो कही

अनादि सवध एही, जनम मरण तिहा,

अव्येवारे व्येवारे वादर थड या तेनै

अर्थ—उंचपणे चौद राज्य प्रमाण लोक ठे, तेना एटले
लोकाकाशना प्रदेश असरयाता ठे तेनो माहेतो कोरे सू-
हम निगोद घीना घमाना दृष्टाते वासोने जयों ठे. जेटला
लोकाकाशना प्रदेश ठे, तेटला गोला ठे, एटले एक गोला
एक आकाश प्रदेश फरसोने रह्यो ठे, एम असरयाता लो-
काकाशना प्रदेश प्रमाण असरयाता गोला रह्या ठे ते एक
एक गोलामा असरयाता निगोद ठे, एटले निगोद शब्द-
नो अर्थ ए ठे के अनता जीवोनु पिमझूत एक शरीर तेने
निगोद कहीए ते प्रत्येक निगोदमा अनता जीव कह्या, ते
सर्व सिद्धयी एक निगोदमा अनंतगणा अधिक जीव ठे
यवुं जिन वचन सिद्धात साक्षीए ठे

गोलाय असंखिजा, असंख निगोयउ हवइ गोलो ॥

इक्किमि निगोए, अनंत जीवा मुण्येयवा ॥ १ ॥

अर्थ—लोक माहे असरयाता गोला ठे, अने अकेका
गोला मध्ये असरयाती निगोद ठे अने अकेक निगोदमा
अनता जीव ठे, ते अतित कालना सर्व समय तथा अना-
गत कालना सर्व समय अने वर्तमान कालनो एक समय,
एम त्रणे कालना समय जेगा करी तेने अनंते गुणोए ए-
टला एक निगोदमा जीव कह्या ठे अने गयो काल तेनी
आदि नथी अने आवतो काल तेनो पण ठेमो नथी एटले

અંત નથી તેનું પ્રમાણ વાંધીયે, તેના જેટલા સમય થાયા
થાય તેથી અનંતગુણા એક નિગોદમા જીવ કહ્યા, તેવી એક
ગોલામા અસંખ્યાતી નિગોદ અને એક ગોલો કહ્યો. તેવા,
લોકમા અસંખ્યાતા ગોલા છે, એ નિગોદના જીવોને નિગોદ
સાથે અનાદિ સંવધ ઇટલે ત્યાંજ જન્મે અને ત્યાંજ મરે છે.

ગાથા

અન્નિ અનંતા જીવા જેહિં ન પત્તો તસાઈ પરિણામો
ઝવવજ્ઞાંતિ ચયંતિ ય, પુણોવિ તત્થેવ તત્થેવ ॥૧॥

અર્થ.—નિગોદમા અનંતા જીવો એવા છે કે ત્રસપણું
પેહેલા કોઈવારે પામ્યા નથી અનંતો કાલ પૂર્વે ગયો અને
અનંતો કાલ જશે પણ તે જીવો વારંવાર ત્યાંજ ઝપડે અને
ત્યાંજ ચલે એમ એક નિગોદમા અનંતા જીવ છે. હવે તેના
જવનું પ્રમાણ કહે છે.

ગાથા

સત્તરસ સમદિઆ કિરઙ્ગાણુ, પાણમિહુંતિ ખુહ્ જવા ॥
સગતિસ સયતિહુત્તર પાણું, પુણ્ઙ મુહુત્તંમિ ॥૨॥

અર્થ.—નિગોદિયા જીવો તે મનુષ્યના એક ઝશ્વાસ-
માં સત્તર જવ ઝાકેરા કરે છે ઇટલે સત્તરવાર જન્મીને મરે
અને અઢારમી વારનો જન્મે છે. અને સારુત્રીસસો તોતેર
શ્વાસોશ્વાસ એક મુહૂર્તમા થાય.

ગાથા.

પણસઠ સહસ્સ પણસય, વત્તિસા ઙ્ગ મુહુત્ત ખુહ્ જવા ॥

आवलियाण दोसय, वप्पन्ना एग खुइ जवे ॥१॥

अर्थ:-निगोदिया जीवो एक मुहूर्त्तमा पांसठ हजार पांचसे ने ठत्रोस जव करे अने निगोदनो एक जव वसेंने वप्पन्न आवलीनो ठे कुल्लक जवनु ए प्रमाण ठे ते निगोदना वे जेद एक अव्यवहार राशी निगोद अने बीजी व्यवहारराशी निगोद, तेमा जे वादर एकेंद्रिपणुं जावे त्रसपणुं कोइ वखत पाम्या नथी अने निगोदमार्थी कोइ पण काळे नीकल्या नथी ते निगोदीआ जीवोने अव्यवहारराशीआ कहीए, ए पेहेलो जेद, अने जे जीवो निगोदमार्थी नीकलो वादर एकेंद्रिपणुं जावे त्रसपणुं पामीने पाळा निगोदमां जइने पड्या ठे ते निगोदीआ जीवोने व्यवहारराशीआ कहीए, ए बीजो जेद, अने अहीं मनु प्यपणार्थी जेटला जीवो कर्म खपात्रीने एक समये मोढ़े जाय तेटला जीवो तेज समये अव्यवहारराशी सूदम निगोदमार्थी नीकलीने उचा आवे ठे पण व्यवहारराशीमा कोइ जीव वधे घटे नहीं ए सूदम निगोदमा पृथ्वी आदि पांचे स्थावरना सूदम जीवो ते सर्व लोकमां काजलनी कुपलीनी परे जर्या थका व्यापी रह्या ठे, अने तेमा साधारणपणुं तो मात्र एक वनस्पतिमा ठे पण चार स्थावरमा नथी ए सूदम निगोदमा अनतु डु ख ठे, तेनुं उदाहरण कहे ठे सातमी नरकनु आयुष तेत्रोस सागरोपमनुं ठे, ते तेत्रोख सागरोपमना जेटला समय थाय तेटला वखत सातमी नरकमा उत्कृष्टो तेत्रोस सागरोपमने आयुषे कोइक जीव

ઉપજે તેટલા જીવોમા જેટલું વેદન જેદનનું દુઃખ થાય તે
 સર્વ એકતુ કરીએ તેથી અનંત ગણું દુઃખ નિગોદના જીવો
 એક સમયમાં જોગવે છે યથા દૃષ્ટાંતે જેમ કોઈક મનુષ્યને
 સામાન્ય ક્રોધ લોઢાની સોયો અગ્નિથી તપાવી કોઈક
 દેવ સમકાલે તેના અંગમા ઘોસે તેથી તેને જે વેદના થાય
 તેનાથી અનંત ગણો વેદના નિગોદ મધ્યે છે, અને જીવ્ય
 જીવને નિગોદનું કારણ તે અજ્ઞાન છે, માટે હે જીવજીરુ
 જાણું ! તેનો તમે ત્યાગ કરો અને જ્ઞાનનો સ્વપ્ન કરો, સ-
 દ્વર્ગુનો વિનય કરો, તેથી આત્મસત્તા અનાત્મસત્તાનું
 જાણપણું પામશો, તોહાં સ્વજ્ઞાવનો અને વિજ્ઞાવનો જેદ
 જૂદો પડશે. વલ્લી મદિકતાને વસ્તુ માનવી તેનો ત્રમ દ-
 લશે અને અંતર દૃષ્ટિ થશે, ત્યા જ્ઞાન ચેતના જાગૃતિ પામશે
 એ નિગોદનો વિચાર કહ્યો હવે કાય સ્થિતિ સંગ્રહણો સૂ-
 ત્રથી તથા દેવચંદ્રજીકૃત ગત ચોવોડીમાં ઠઠા જિનજીના
 સ્તવનથી ગવેયે છે. કાયસ્થિતિ એટલે જીવો સંતાર ત્રમ
 ણગતિ ચક્રમાં નાના પ્રકારનો કાયા ગ્રહણ કરે છે, તેમાં
 જે કાયાએ મરણ પામ્યા તેજ કાયામા ફરી ફરી જન્મવું
 અને મરવું. વીજી કાયામા ડ્યા સુધી ન ઉપજે તેટલા કા-
 લને કાયસ્થિતિનું માન કહીએ તેના પ્રથમ નિગોદોયા જી-
 વની ક્ષેત્ર આશ્રીને અસંખ્યાતા પુદ્ગલ પરાવર્તનની કાય
 સ્થિતિ કહી છે, અને કાલ આશ્રીને અનંતા કાલ ચક્રનો
 એટલે અનંતો ઉત્સર્પિણિ અવસર્પિણિની વ્યવહારરાશી
 નિગોદ એટલે જે જીવો સૂદમ વાદર નિગોદ જે સાધારણ

वनस्पतिमाथो नीकलीने प्रत्येक पाच स्थावर आदि त्रसपण
पामीने पाठा निगोदमा गया तेनी ए उत्कृष्टी कायस्थि-
ति कही अने अव्यवहारराशी निगोदिआ जीवनी काय-
स्थिति क्षेत्र आश्रीने अनंता पुद्गल परावर्तनी जाणवी
अने काळ आश्रीने जवानवी जीवनी अनादि अन-
त जागे अने जवी अजवीनी उधे अनादि सात
जागे कहीए, वली रादि सांत जागे पण कहीए ए सूक्ष्म
साधारण वनस्पतिकायनी उत्कृष्टी काय स्थिति कही, अने
बादर साधारण वनस्पति काय जे बादर निगोद तेनी उ-
त्कृष्टी स्थिति अढी पुद्गल परावर्तनी कही ठे हवे पृथ्वी-
काय, अपकाय, तेजकाय अने वातकाय ए चार सूक्ष्म स्था-
वरनी प्रत्येके एकएकनी उत्कृष्टी कायस्थिति असल्याता
काळचक्रनी एटले असरपातो उत्सर्पिणि अवसर्पिणिनी
कही ठे, अने प्रत्येके वनस्पति साथे पांचे बादर स्थावरनी
प्रत्येके प्रत्येके उत्कृष्टी स्थिति सित्तर कोलाकोली सागरोप-
मनी कही ठे हवे विकलेंडि ते वेइंडि तेइंडि अने चौरे-
इ तेमनी प्रत्येके प्रत्येके सल्याता हजार वर्षनी उत्कृष्टी
कायस्थिति कही ठे अने पृथ्वीकाय, अपकाय, तेजकाय,
वातकाय तथा प्रत्येक वनस्पतिकाय मली पांचे बादर स्था-
वर तथा वेइंडि, तेइंडि अने चौरेइ ए त्रणे विकलेंडि
मली ए आठ पर्याप्तानी समुदाये जेगी गणतां कालथकी
वे हजार सागरोपमनी जाजेरी कायस्थिति कही ठे हवे
पचेंडि तिर्यचनी अने मनुष्यनी प्रत्येके प्रत्येके उत्कृष्टी

સાત આઠ જવની કાય સ્થિતિ ઠે, અને દેવતા નારકી મ-
લીને એ ચારે ગતિના પંચેઙ્ગિપણની સમુદાયે જેગી ગણતાં
કાલથકી એક હજાર સાગરોપમનો જ્ઞાજેરી ઉત્કૃષ્ટી સ્થો-
તિ કહી ઠે અને મનુષ્યની ઉત્કૃષ્ટી સ્થીતિ ત્રણ પદ્યો-
પમ જાજેરી કહી ઠે, આઠ જવમાં એક જવ જુગલોયાનો
અપેક્ષામાં લેતા વલી દેવતા અને નારકી તો આયુષ્ય પૂર્ણ
કરીને ફરી દેવતા દેવગતિમા ન ઉપજે અને નારકી નરક
ગતિમાં ન ઉપજે માટે તેમને કાય સ્થિતિ ન હોય, એ ઉ-
ત્કૃષ્ટી કાય સ્થિતિ કહી અને જઘન્યથી તો સર્વ જીવની
એક અંતર્મુહુર્ત પ્રમાણ કાય સ્થિતિ કહી ઠે એ સંપ્રહણી
સૂત્રની ગાથા તથા સ્તવન.

ગાથા.

એસા પુઢવાઈણ ॥ જવઠિઈ સપયં તુ કાયઠિઈ ॥
ચઝણિંદિસુ ણેયા, ડસપ્પિણીઝં અસંખિજ્ઞા ૨૬૪
તાઝ વણંમિ અણંતા, સખિજ્ઞા વાસસહસ વિગલેસુ
પંચિંદિતિરિનરેસુ, સત્તઠ જવાઝ ડકોસા ॥૨૬૫॥
સઘેસિંપિજહન્ના, અંત મુહુત્તં ભવેય કાણ્ય ॥

હવે ગત ચોવીસીમાં ઠઠા જિનજીનું સ્તવન
લિખ્યતે.

જગતારક પ્રજુ વિનહું, વિનતરી અવધારે
તુજ દરસણ વિણ હું જમ્યો, કાલ અનત અપારે જગ ૧

अर्थः—इन्द्र चंद्रादि कहेता देवगतिये वीम जुवनपति, वत्रीस व्यंतर, वे ज्योतीषी अने दस वैमानिक एटले वार देवलोक पर्यंत सर्व मलीने चोसठ इन्द्र ठे, अने उपर नव प्रवेयक अने पाच अनुत्तर विमानमां तो सर्व देवो इन्द्र ठे एटले त्या तो कोइ रेंयनज नगी, ए सर्व देवेंद्र अने आदि शब्द तथा मनुष्यगतिये नरेंद्र जे चक्रवर्त्ती, वासुदेव अने वसुदेव तेमनु पद कहेता जे तेमना ऐश्वर्यपशानी पुद्गलिक ऋद्धिनी ठकुराइ तेनु इन्द्रि नोइन्द्रि जनित जे विषय सुख तेने रोग जाण्यो कहेता रोग सरखु कोणे जाण्यु, तो जे अंतर आत्माना जावने पाम्या तेमणे जाण्यु ठे शामाटे रोग सरखु जाण्यु ठे तो कहे ठे केशुद्र निज एटले नीज कहेता पोताना आत्मानु शुद्ध कहेता निर्मल आत्मसत्ताने विषे मल आवरणे करीने रहित शुद्धता कहेना सिद्ध निष्पन्नता, धन्य कहेता क्षायक, लब्धि, केवलज्ञान, केयदा दर्शनादि अनता गुणने अव्यायाधादि अनता पर्याय पिठाण्या कहेता जाण्या, उल्लरपा, ए क्षायक ऋद्धिना रागी यया, अर्थी यया ते जोगे रागना प्रेर्या यका सहज वीर्यनी स्फूर्णां तद्गत परिणाम पाम्या, सस्वरूपने अनुज्ञये ठे ए स्वरूप केवुं ठे तो आत्म कहेता आत्मानो धन्य धन्य कहेता क्षय उपशम जावे गुण पर्यायनी प्रगटता ठे अने मूल स्वरूपे आत्मसत्ताए क्षायक जाय ठे ते धन्य लब्धिने आपे कहेता कोइने कोइथी यावि अपाय नहीं अने लोधी लेवाय नहीं तो, न चोरे कहेता कोइथी चोरीने लोधी तो

લેવાયજ કેમ ? કોણ જગ દીન કહેતાં સ્વર્ગ મૃત્યુ અને પાતાલ એ ત્રણને જગત્રય કહીએ તેમાં વલી કોઈ જીવદિન પટલે કંગાલ ક્ષાયક ઋદ્ધિએ રહિત આત્મસત્તાયે નથી, તે તેને અનુકપા લાવીને આપીયે. વલી કોણજોરે કહેતા તેમ કોઈ જગતમા જોરાવર યોડ્યો નયો, તે એક જીવની ક્ષાયક ઋદ્ધિને ઘોઝો અન્ય ચોરી લેશે, તા પાતી લેશે, એમ ક્ષાયક ઋદ્ધિની આત્માના અસંખ્યાતા પ્રદેશે અચલતા પ્રત્યેક પ્રદેશે અનતી અનતી ઋદ્ધિ જોડેને અનુજીવીને નિર્નયપણે સંવેગનેગી મહાપુરુષોત્તમ તૃપ્ત થયા છે, સમાધિ પામ્યા છે. નિરીઝાયેજ સંતુષ્ટ થયા છે. તે કારણે અનતા જીવે જોગવો જોગવીને ઠોકેલી એવી પુદ્ગલિક અને વિનાશક દેવ મનુષ્ય ગતિયે ઇંદ્રાદિક પદની ऐश्वर्याદિક ઋદ્ધિને કોણ ઇચ્છે ? એ ઋદ્ધિના ઇચ્છક તો બ્રાહ્મ દૃષ્ટિ આત્મિક ગુણની અંતર્ગત ઋદ્ધિના અજાણ તેડે મિથ્યાત્વોદય ઉદયાગતના પરાજવ સંયોગે વિકલ થયેલા દીન કંગાલ તે વહિરાત્મ જાવને પામેલા તે જીવો જેમ પતંગ ઝડીને દીવામા દીપ્કતું મનોહર રૂપ પોતાનાં વિકટા ચક્કુવડે જોડેને મોહિત થકા પડે છે એ ન્યાયે મિથ્યાદૃષ્ટિ જીવો પુન્ય પુન્ય પોકારતા મોહિતપણે શુદ્ધ ક્રિયાના રાગી થઈને ઈચ્છા કરતા વર્તે છે પણ તેમને ગુણના અજાણે યથાસ્થિત મલતું નથી, અને આત્મજ્ઞાની આત્મદર્શી જે છે તેમને તો ગુણ રાગીપણને લીધે પ્રશસ્ત રાગે ઘણું ઘણું પુન્ય જે શુદ્ધ આશ્રવ તે આજે છે, પણ તદ્ગત અંતરવૃત્તિએ વંધ પામવાનો સ્વપ્ન નથી,

અર્થ નથી, જેમ શ્રાવે તેમ સ્વરૂપ રમણીપણે ધ્યાનયોગે નિ
જૈરતા જાય છે તે કારણે શ્દિ નોંદ્રિ જનિત અનુકુલ
વિષય સુખને પણ જ્ઞાની પુરુષો રોગ સરખું વ્યાસિયત
જાણે છે અને સત્યપણે શ્રદ્ધા પૂર્વક સદેહે છે, કેવળ આ-
નંદોપેત સદ્જ સુખનાજ સકામો અને મોક્ષના અર્થી છે
પ્ર સમ્યક્જ્ઞાન અને સમ્યક્દર્શનનુ લક્ષણ છે તે કહ્યું (૧૧)

જિણે આત્મા શુદ્ધતાયે પીઠાણ્યો,

તિણે લોક અલોકનો જાવ જાણ્યો ॥

આત્મ રમણી મુણી જગવહીતા,

ઉપદીશ્યું તેણે અધ્યાત્મગીતા ॥ ૩ ॥

અર્થ-જેણે કહેતા જે પુરુષે આત્મા કહેતા પોતાના
આત્માને શુદ્ધતાયે કહેતાં ઉપયોગે સ્વપર વિજ્ઞાન વહેંચણ
કરીને ઉપાધીથી ન્યારો કરીને અનઃકરણે બંધા ઉતરીને
મનજોગને સ્થિર કરીને પીઠાણ્યો કહેતા જાણ્યો અનુજ-
વ્યો છે જેણે, તેણે કહેતા તે પુરુષે લોક કહેતા ચૌદ રાજ-
લોકનો અને અલોક કહેતા અનંતા રાજ અલોકનો, વહી
લોકમા રહેલા ધર્માસ્તિ, અધર્માસ્તિ, આકાશાસ્તિ, પુદ્-
ગલાસ્તિ અને જીવાસ્તિ એ પચાસ્તિકાયનો જાવ કહેતા
ધર્મ જાણ્યો, એટલે ધર્માસ્તિકાયનો ચલણ સહાયતા અ-
ધર્માસ્તિકાયનો સ્થિર સહાયતા, આકાશાસ્તિકાયનો
અવગાહકતા પુદ્ગલનો મીઠણ વિશ્વરણતા અને જીવનો
જ્ઞાયકતા વહી કાલનુ સ્વરૂપ તો ઉપચારે છે તેનો વર્તના

એમ પદ દ્રવ્યનો ધર્મ જિત્ત એટલે જુદો જુદો જાણ્યો, તે શાથી જાણ્યો ? તો કહે છે કે આત્મરમણી મુણિ કહેતાં આત્મસ્વપરુમા રમણ કરવાવાલા મુણિ એટલે જ્ઞાની છે તે કેવા છે તો જગ કહેતાં સ્વર્ગ મૃત્યુ અને પાતાજ તેમાં રહેલા પદાર્થના વદીતા કહેતા જાણ અને વલો ચાલા છે એમ ઠાણાંગજી આદિ સિદ્ધાંતે પણ કહેલું છે

એમ જાણઈ, સર્વ જાણઈ, એમ ન જાણઈ, સર્વ ન જાણઈ.

અર્થ:-જેણે એક પોતાના આત્માને નયનિકેપ પદ્ધતિ પ્રમાણે કરીને સ્યાદ્વાદ દૃષ્ટિએ યુક્ત સત્તા સ્વરૂપને ગ્રહીને અનુભવ્યો જાણ્યો છે, તેણે સર્વ જાણઈ કહેતા તે પુરુષે સર્વ જાણી લોધુ એટલે તેને જ્ઞાની કહ્યો. અને એક ન જાણે સર્વ ન જાણઈ તેનો અર્થ હવે કહે છે-નરકને જાણે, સ્વર્ગને જાણે, દ્વીપ સમુદ્રને જાણે, યતિનો અને શ્રાવકનો આચાર જાણે, જીવની ગતિ આગતિ જાણે, જીવના પાંચસોને ત્રેસઠ જેદ અને અજીવના પાંચસોને સાઠ જેદ વહેંચી જાણે, કર્મની મૂલ્ય આઠ પ્રકૃતિ અને ઉત્તર એકસો ને અષ્ટાવન પ્રકૃતિના જેદ કરીને ગણી વાલે હિત્યાદિ જાણ થાય તો પણ એક પોતાના આત્માના સ્વજ્ઞાવને જાણ્યો નથી, વસ્તુગતે સ્વજ્ઞાવને નિવરૂપો નથી, સપ્રવિજ્ઞાગ વેદેન્દ્રિયો નથી, ઉપયોગ ગોચર આત્માને કયો નથી ત્યાં સુધી તે જીવને અજાણ અજ્ઞાની કહીએ, વલો અનાજોગ મિથ્યાત્વ કહીએ, માટે જ્ઞાનીપણું તો એક પોતાના આત્માને જાણી તેમાં રમણ કરે છે જે મુનિ તેનું છે, ઉપદેશ્યુ તેણે

अध्यात्मगीता कहेता अध्यात्म एटले आछतोय ज्ञान जे
पुदगलिक जावथी रहित तादृश्य आत्मिक ज्ञान वस्तुना
मूल स्वरूपने ग्रहण करबु, ते ज्ञान अध्यात्म एटले आत्मा
अनात्माना गुण पर्यायनुं जाणपणुं करबु, अनात्म ज्ञानने
हेय जाणीने तजबु अने आत्मज्ञानने उपादेय जाणीने ग्र-
हबु उपदीश्यु तेणे एटले एम आत्म स्वरूपना यथास्थित
जाण पुरुषोष् गीता एटले अध्यात्म सार, ज्ञानसार आदि
अनेक ग्रंथोमा बली आचारागादि सिद्धातोमा उपदेश
करों ठे ते बहो अध्यात्म गीताना कर्ता देवचंद्रजी कहै
ठे के हुं मारी मति कटवनाये कहेतो नथी (३) माटे हे
आत्मार्यो जाइल तमे आत्माने जाणवानो खप करो तेथी
समकितादि गुणस्थानकने पामशो बली समयस्तार नाटक
प्रथे उठा सबरछारे कछु ठे

सवैया तेविसा.

“ जो कबहुं यह जीव पदारथ,
औसर पाइ मिथ्यात मिटाये,
सम्यक धार प्रवाह बहै गुन,
ज्ञान उदै मुख उरध ध्यावै,
तो अजि अतर दखित जावित,
कर्म क्लेश प्रवेश न पावै,
आत्म साधि अध्यात्मके पथ
पूरण है परब्रह्म कहावै ॥ १६९ ॥

अर्थ - जा कबहु यह जीव पदारथ कहेतां जो कोइ
जव्य जीव ठे ते, औसर पाइ कहेता कालदाब्ध पामीने
यथा प्रवृत्ति करणे कर्म स्थाति घटामी अपूर्व करणे अपूर्व
वोर्य फोरवी मिथ्यात कहेतां मिथ्यात्व अथि जेव करीने
आत्म प्रदेशे रहेलां मिथ्यात्व मोहनीनां एटले दर्शन मो-
हनीना अने बलो अनतानुबवि कपायनी चोक्की ते चा-
रित्र मोहनीना कर्मणदत पुद्गल तेने मीटामे कहेतां नि-
र्जरे, त्या सम्यक् धार कहेता शुद्ध सम्यक्त्व पागे. प्रगाह
वहे गुन कहेता, त्यांथी गुन एटले सारूपज्ञान जलधारानो
अनुजवप्रवाह वहेवा लाग्यो, अन ज्ञान उदे कहेतां अंतः-
करणे अनुजव जवने ज्ञानज्ञान सूर्य उदय थयो अने ति
मिराधकार मिलय पाम्यो त्या पोतानो चेतन गिरम्य ठे,
ते उपयोगे निहादयो, दृष्टि प्रत्यक्ष कीर्त्तों त्यां मुग्य उरध
कहेता उत्तरोत्तर चढती स्थितिये आत्माना मूल सम्यक्तुं
स्वज्ञाव पर्यायनुं ध्यावे कहेता ध्यान करे ते तां कहेतां त्या,
अन्यंतर कहेता आत्माना प्रदेशे प्रदेशे पूर्व कृत्य अनर्ग
अनता अप्रित कहेता ज्ञानाप्रगणादि, अने प्राप्ति कहेतां
रागद्वेष, कर्म कहेता एम उदयज्ञाव थे तेदे कर्म अंता उद-
यागत क्लेश कहेता परानय प्रवेश न पाई अंतर्गत कहेता
ज्ञान ध्यानमा प्रवेश न करी अने परंतु ज्ञान धार जोगे
उदयज्ञाव कर्म उपाविजन कही ते अनंदी कहेतां
साय ठे आत्म नावि कहेतां एम शुद्ध कहेतां
सनाधिप नावि अद्यान के पंथ कहेतां अर्थात् अर्थात्
(२२६)

मदि-
उपाधि

पुद्गलिक ज्ञावरहित एकतादृश्य आत्मिक ज्ञाव ते अध्यात्म
शैलीनोपेय पूरण है कहेता परिपूर्ण निर्बहुता यका वोतराग
परिणतिनी पूर्णता पामे, वली कायरु लब्धिनी पूर्णता पण
पामे, परब्रह्म कहावै कहेता ते पुरुष परब्रह्म कहेवाय, अ-
रहंत कहेवाय (१६९) एम साधननी पूर्णता अंतर्वृत्तिये
ज्ञान जोगे कही वली एज ग्रंथे सप्तमनिर्जराद्वारे कछुं ठे के

सवैया तेइसा

ज्ञान उदै जीनके घट अतर,
ज्योति जगी मति होति न मैली ॥
बाहीज दृष्टि मिटी तिन्हके हिये,
आत्म ध्यान कला विधि फैली ॥
जे जन चेतन निज लखै,
सुनिवेक लिये परखै गुन थैली ॥
ते जगमें परमारथ जानि,
गहै रुचिमानि अध्यात्म सैली ॥ २०२ ॥

अर्थ.—ज्ञानउदै जीनके घटातर के० जेना घटात-
रने विषे ज्ञानउदै केहेता ज्ञानज्ञाव उदय पाम्यो, त्या वि-
वेक आव्यो निज परनुं ज्ञान थयु, पोतानु अर्थाद्वय अरूपी
रूप ज्ञास्यु, अंतर्वृत्तिये लोचनवत चक्षुवत थयो, त्या सह-
ज वीर्यनी स्फुर्णा पाम्यो ते जोगे करणधीर्य स्फुर्णानो अ-
ज्ञाव थयो मन वचन अने कायाना त्रण जोग रयजि गया
एटले स्थिर थया, त्या ज्योति जगी केहेता नोकर्म उपाधि

संयोग वाटलाना अजावे ज्ञान ज्योति विस्तारे जागृत थइ
 प्रकाशित थइ ते जोगे अजवाळुं वधु थयुं अने घटातर
 वृत्तिये व्यापेलो तिमिराधकार ते विलय पाम्यो मति होती
 नमैली कहेता मति एटले बुद्धि उज्ज्वल थइ जगता टली
 अने चेतनता प्रगटी ते हवे फरीने मलिन धाय नहीं वा-
 हिज दृष्टि मिटी तिन्हके हिये केहेता ते पुरुषना हृदय
 कमलमा कायाने विषे चेतनपणानो त्रम हतो ते मटी गयो
 अने बाह्य दृष्टिनो प्रसार गली गयो ते जोगे आत्मध्यान
 कलाविधि फैली कहेतां आत्मध्यान एटले आत्माना ज्ञान
 दर्शनादि अनंता गुण अने अव्यावाधादि अनंता पर्याय
 तेनी गवेपण एटले हवे चेतनराय पोतानुं घर संजालवा
 बेठा, तो पोताना घरमा सत्ताये अनादि सबवे शक्तिजावे
 अनंती क्षायक ऋद्धि रहेलो ते नजरे आवी, रुचिमा आदी
 एटले ए ऋद्धिमा दृष्टि खुपी, एम ध्यान करवानी ज्ञान
 विधि स्वजावगत फैली एटले विस्तार पामी, जे जगत्-
 जिन लखै कहेता जे पुरुषोत्तम एम अनुज्ञमगत्र ज्ञान
 करी स्पष्ट बोध पामीने जर एटले पुद्गल जे जगत्-
 अने काया, अने मनना विषय, वचनना विषय, ज्ञान-
 याना विषय साथे शुभाशुभ सर्व ते जगत्-
 अहंमत्त्वपणुं, लोभनी आशा अने विषय-
 मोहनी घेलठाए प्रिकलपणुं, स्वस्वरूपची
 वापणुं, अरुचिपणुं, तेनी कर्ता मोहनी
 रूप ठाक ते जाव उपाधि एम जगत्-

તે જન એટલે દ્રવ્ય ઉપાધિમા પ્રથમની સાત વર્ગણા સમાય
 ઠે અને જાવ ઉપાધિમા આઠમી કાર્મણ વર્ગણાનો મમાવેશ
 થાય ઠે એટલે દ્રવ્યજાવ ઉપાધિ તેજ પુદગલ અને અતર્ગત
 વ્યાપકપણે પોતે પોતામા પરિણમીને રહેલો, સાક્ષાત્ પર-
 માત્મા સરલો, સિદ્ધનો સાધર્મી, મોક્ષમયી, મોક્ષમા રહે-
 વાવાલો નિરજન, નિરાકાર નિર્લિપ્ત, નિરાવર્ણ, તેજ ચેતન
 એમ જિજ્ઞાસુ કહેતા જુદો જુદો જાણવામા અનુજવવામા
 આવે સુવિવેક કહેતા તેનુજ નામ જલો વિવેક કહીએ તે
 વિવેકે કરીને, લિયે પરલે ગુનથેલી કેં રત્નત્રયાદિ અનંતા
 ગુણ પર્યાયનો પૂજ શુદ્ધાત્મ દ્રવ્ય તેજ ગુણ થેલો અને પરલે
 એટલે ઉપયોગ દ્વિષ્ટ જોડ નિહાલી પરલોને લિયે એટલે
 ગ્રહણ કરે તે જગતમા કહેતા સ્વર્ગ મૃત્યુ અને પાતાલમા
 પરમારથ જાનિ કહેતા તેને ઉત્કૃષ્ટો અર્થ જાણવો એમ
 ચેતન જાણવું પામવું થાય અથો અધીક વીજો હિત અર્થ
 કોડ પણ જગતમા નથી, તે કારણે શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપને પા-
 મતા ચેતન પરિપૂર્ણ અર્થ પામ્યો, એમ કહીએ, ગૃહે રુચિ
 માની કહેતા એ પરિપૂર્ણ અર્થ જે શુદ્ધાત્મ સ્વરૂપ તે રુચિ
 માનિ એટલે રુચિમા લાવીને ગૃહે એટલે પ્રમોદિત થઈને
 આનંદિત થઈને ગ્રહણ કરે અધ્યાત્મ શૈલી કેં તેનુંજ
 નામ અધ્યાત્મ શૈલી ઠે ॥ ૨૦૨ ॥ તે ગવેલોને કહો પરંતુ
 અધ્યાત્મ શૈલીમા ચેતન કેમ આવતો નથી, અધ્યાત્મ શૈ-
 લોને પામતો નથી, તેનું કારણ શુ ઠે ? તો ચેતન અનાદિ
 સવધે વહુ સયન દશાને ગ્રહણ કરી રહ્યો ઠે, તેને ઠોમ્તો

नथो अने जाग्रत दशामा आवतो नथो, तेथो अध्वारन
शैलीने पाम्यो नहि एटले बहु शयन आदि चेतननी चार
दशाउं ठे. कथुं ठे—यशोविजयजो उपाध्याये साक्षा त्रणसो
गाथाना श्री सोमंधर स्वामीना स्तवननो सोलसो ढाव्हे.

चार ठे चेतनानी दशा अवितथा,

बहु शयन शयन जागरण चौथी तथा ॥

मित्र अविरत सुयत तेरमें तेहनी,

आदि गुणगण नय चक्रमांहे मुणी ॥ ९ ॥

अर्थः—चार ठे चेतनानी दशा अवितथा के० चे-
तना शब्दे आत्मानो अवितथा केहेतां यथास्थित साची
चार दशाउं ठे, एटले बहु शयन दशा अनादि संबंधे ठे.
अने शयनदशा परुता जावे, एम ए वेहु प्रथम गुणगणे
वहिरातम जावे ठे, अने त्रीजी जाग्रत दशा अंथि जेद
पूर्वक चौथा गुणगणेशी ते सातमा गुणगणा सुधी कहीए,
यावत् उपशम श्रेणिनी अपेक्षाये अगियारमा गुणगणा
सुधी पण जाग्रत दशा कहीए अने चौथा समकित गुण-
गणाथी अगीआरमा उपशात मोह गुणगणा सुधी जे
घढेला, तेमने क्वायक समकितनी प्राप्ती न होय तो तेना
अज्ञावे परुवानो संजव उपशम क्योपशम जावनी हानि
योगे ठे. ते कारण परुता परुता मिथ्यात्व गुणगणे आवे
तो त्या घणो काल पण रहे, माटे जाग्रत दशानो अज्ञाव
थाय अने शयन दशानो प्राप्ति थाय ए बीजो शयन दशा

पमना ज्ञाननी अपेक्षाये मि-यात्प गुणठाणे कही अने चो-
थी बहु जायत दशा रूपक श्रेणी माने त्याची एटले अभ-
मत्तादि आठमा गुणठाणाची तेरमा चौदमा गुणठाणा
पर्यंत यावत सिद्ध पर्यंत वहु जायत दशा संज्ञे, एटले
बहु शयन दशा अज्ञानी जीवने अनादि अनंत जागे अने
ज्वी जीवने अनादि मात जागे कारण के ज्वी जीव
काक्ष लब्धि पामी यथाप्रवृत्ति आदि करण करी समन्ति
पामे, त्या बहुशयन दशा अनादि सवधे सलक्षणणे हती
तेनो अज्ञाव थाय नाश थाय, ते कारणे ज्वीने अनादि
सात जागे पावे अने अज्ञानी जीव त्रण कालमा पण स
मन्ति पामे नही, माटे सदाकाल बहुशयन दशा सजवे,
ते कारणे अनादि अनंत जागे अज्ञानीने रूपो अने बीजो
शयनदशा तथा प्रीजी जागृत दशा ए वे दशा तो सादि
सात जागे ठे एटले ए वे दशानी आदि पण ठे अने अत
पण थाय, अने चोथी बहु जायत दशानी आदितो ठे पण
अत न आवे माटे सादि अनंत जागे लागे एम विशेष
अपेक्षाये चार दशा चेतननी करी, परंतु सामान्य अपेक्षाये
वेज दशा चेतननी ठे बहुशयन दशानो एक शयन दशामा
समावेश करीए, अने बहु जायत दशानो एक जायत दशा-
मा समावेश करीए तो एक शयनदशा अने बीजी जायत
दशा एम वेज कहेवाय, तेमा प्रथम शयन दशानु वर्णन
समयसार नाटक ग्रथना सातमा निर्जरा छारथी कहे ठे

सवेया एकत्तीसा.

काया चित्र सारीमै करम परयंक ज़ारी
मायाको सवारी सेज चादर कलपना
सैन करै चेतन अचेतनता नींद लीऐ,
मोहकी मरोर यहै लोचनको ढपना
उदै बलजोर यहै आसको सबद घोर,
विपे सुख कारजकी दोर यहै सुपना
ऐसी मूढ दशामै मगन रहै तिहूकाल,
ध्यावै त्रम जालमै न पावै रूप अपना ॥ १९७ ॥

अर्थ:—काया चित्र सारीमै कहेतां विषयज्ञा रम-
णिक मनुष्य तिर्यच गतिये उदारिक काया अने देवगति
नरकगतिये वैक्रिय काया तद्रूप मेहेलातोमां कर्म कहेता
महा मोहनी कर्म प्रकृति स्त्री आदी वेद, तद्रूप परयक
कहेता ढोलीउं, ज़ारी कहेता करण वीर्यनी अति शक्तिये
पण देवताउं मनुष्यो अने तिर्यचो न खसावी शके तेवो
अनादि संवधे परंपराये ढाली मुक्यो ठे ते ढोलीआ उपर
मायाकी कहेता शुजाशुज कपट क्रियानो, सवारी कहेता
सरागतानी सेज सथारी पाथरी ठे, चादर कलपना कहेतां
ते शुजाशुज क्रिया करणीने विपे मनना अथिरपणाने लीधे
विकल्पनी आहट दोहट श्रेणि तद्रूप चादर बीठावी ठे,
सैन करै चेतन कहेता एवी सामग्रीमा चेतन शयन करा
रह्यो ठे. अचेतनता नींद लीऐ कहेता त्या पोतानुं शुद्धात्म

स्वरूप जूलाने अने चुकीने अचेतनता एटले जन्तारूप
 इंद्रियद्वारे विषयकपणे नींद लीए केहेता निद्रा लेता मोहकी
 मरोर एटले मोहरूप मदिरानो घेखवाए, यहै लोचनको
 ढपना के० बाह्य अन्यतर चक्षुयुगल तेथी भींचाई गया,
 ढकाई गया उदै बलजोर के० ए पूर्वकृत कर्मबधनो उदय
 प्राप्त थयो, ते जोर एटले अति बलवान सचेतन जापने
 इणनार ठे, यहै आसको शवदघोर के० ए निद्रागत आसो
 आसनो घोर शब्द चालता उता विषे के० पाच इंद्रिना
 विषयजोग ते विषयजोगने जोगवे ते सुख एटले तेने अज्ञान
 जावे सुख माने, अने कारज एटले जीवतुं कार्य समजे
 की एटले एम, दोर एटले मनादि योगनो गवेपणा परिपाटी
 चाले ठे यहै सुपना के० तेज स्वप्नावस्था ठे ऐसी के० ए
 उपर कही तेवी मूढ दशामा के० विकल दशामा मूरख
 थइने, मगन रहै के० आनंद माने प्रमोदित थाय तिहुकाल
 के० अतीत काल ते गयो काल, अनागत काल ते आवतो
 काल अने वर्तमान काल ते चालतो समय, एम त्रणे काले
 मिथ्यात्व वशे चेतन पोतानुं स्वस्वरूप जूलाने, ध्यावै त्रम-
 जाखमे के० कायादि पर सयोगने विषे चेतनपणानो त्रम
 मानीने समये समये सात आठ कर्मनी वर्गणाना अनता
 कर्मणदल विषम जावे ठोकी आश्रव रूप ग्रहीने एकता-
 पणे आत्मप्रदेश साथे बाधतो बाधतो अनादि संबधे चा
 ह्यो आवे ठे तेथी आत्मसत्ता कर्मवर्गणाए करीने दबाइ
 गइ ठे ते कारणे न पातो रूप अपना के० चेतन पोतानुं

मूल शुद्धात्म स्वरूप पाम। शक्तो नथी, एनुंज नाम शय-
नदशा ठे, ॥ १९० ॥

हवे बीजी जागृ न दशानुं कथन करे ठे
सवैया एकतीसा

चित्रसारी न्यारी परयंक न्यारो सेज न्यारी,
चादर ज़ी न्यारी इहां जूठी मेरी थपना ॥
अतित अवस्था सैन निद्रा वहीको उपनै,
विद्यमान पलक न यामै अव ठपना ॥
श्वास औ सुपन दोउ निद्राथी अलग धूँकै,
सूँकै सब अंग लखी आतम दरपना ॥
त्यागी जयौ चेतन अचेतनता जाव त्यागो,
जाखे दृष्टि खोली कै सजाखै रूप अपना ॥ १९१ ॥

अर्थ:—चित्रसारी न्यारी के० आत्मज्ञान पान्या थकी
न्यारी एटखे कायागत पाच इंद्रिउं अने मनादि त्रण योग
ते थकी जूदो घटातर वृत्तिये चित्रसारी एटखे आत्माने
स्वस्वरूप रमण करवानो रमणिक उद्योतमय प्रकाशित,
प्रस्थूल महामोटी, खुल्लो आकाश वली उपद्रवे करीने
रहित, आधि व्याधिये करीने रहित, केवल शिवरूप आनं-
दोपेत, सुखदायक अनुभव जुवननामे महेलात ठे, तेमा
परयंक न्यारो के० शयनदशामा कछो ते थकी जूदो एटखे
बाह्य जावे मोहराजानी राजधानी ठे, अने अंतर जावे
चारित्रराजानी राजधानी ठे, माटे परयंक एटखे चेतनरायने

वेसवा योग्य समजावरूप नज्जासन मान्यु ठे. सेज न्यारी
 एटले अपूर्व सरलजाव शुद्धोपयोग तद्रूप सेज सवारी ठे, चा-
 दर ज़ी न्यारी के० तेना उपर निर्विकल्परूप चादर एटले अजेद
 जाव ग्राहक तो चादर बीठावो ठे इहा के० पूर्व शयनदशामा
 गवेखी तीहा जूठी मेरी थपना के० में अतर्गत ज्ञानना प्रजावे
 मोहितपणे ममत्वे कराने मारापणे मानी लीधेली थापना
 ते जुठी एटले असत्य ठे, अने उपर ज्ञानदृष्टि अतर्गत
 चेतनजावे चेतननी स्थापना गवेखी, ते यथास्थित सत्य
 ठे अतोत अवस्था सैननिजावही को उपने के० गया का-
 लनी अवस्थाने विषे शयनदशामा निजा लेनार पण कोइ
 बीजा रूपे हुज तु, विद्यमान के० वर्त्तमान कालमा ते अ-
 वस्था मारी नथी पलक के० एक पलक मात्र पण न या-
 मै अव उपना के० शयनदशामा तुपीने एटले ढंकाइने
 हवे हु रहु नहीं सदा सर्वदा जाग्रत दशामा उपयोगिक
 जावे वर्त्तिश श्वास औ सुपन दोठ निजाथी अलग बुजै
 कहेता पोबाना चेतनने शिखामण आपे ठे के हे चेतन तु
 हवे श्वासोश्वास अने सुपन ए वे निजाथी अलग एटले
 ठेठे थइने अलगो थइने उपयोगजावे बुज. एटले आत्म-
 बोवनी वृद्धिकर तेथी करी तने सूजै सब अंग लखी आ-
 तमदरपना के० आत्मज्ञानरूप आरिसामा आत्मानुं सर्व अं-
 ग एटले अखंड, अविनाशी, निरजन, निराकार, निराबाध
 सिरू निष्पन्न एवु स्वरूप ठे ते सूजै एटले अनुभववारूप जा-
 णवा, देसवा, सदहवामा आवे त्यागी जयो चेतन अचेत-

नता जाव त्यागी के० एवी रीते अचेनता रूप निझानो
त्याग करीने चेतन त्यागी थयो, एटले अनादि संवंधे निझा
साथे रागीपणे परिणाम पास्यो हतो तेनो अंत आण्यो.
तिहा ज्ञाळे दृष्टि खोली के संज्ञाळे रूप अपना के० विशुद्ध
ज्ञेदज्ञान ज्योतिषे अंतर चक्षु विस्तारीने देखे तो आत्म
सत्ताथी अनात्म सत्ता जूदीज नजरे आवे ठे, त्यारे अनात्म
सत्ताने चेतन हेय जाणीने निवर्त्ते एटले तजे, अने पोतानो
आत्मसत्ता जे शुद्धात्म स्वरूप उपयोगिक जाव तेने उपा-
देय जाणीने संज्ञाळे एटले अनुभव तेनुज नाम जाग्रत
दशा ठे, ॥ १९१ ॥ अर्ही चेतन निर्जय दशाने पामे अने
सात जयनो नाश करे ते जावने हवे अनुक्रमे गवेले ठे,
समयसार नाटक ग्रंथना निर्जरा द्वारथी प्रथम आ जवनुं
जय निवारण कथन कहे ठे,

उत्पय ठंद.

नख शिखमित परवान, ग्यान अवगाहन निरखत ॥
आतमअंग अजंग, संग परधन इम अण्यत ॥
ठिन जंगुर संसार, विजव परिवार जार इसु ॥
जहा उतपति तिहां प्रलय, जसु संयोग विरह तसु ॥
परिग्रह प्रपंच परगट परखी इह जव जय उपजै न चित्ता ॥
ग्यानी निशंक निकलंकनिज, ग्यानरूप निरखंत नित्या ॥ १९६ ॥

अर्थ—नखशिखमित परवान के० पगना नखथी ते
साथानी शिखा सुधी एटले शरीर प्रमाण क्षेत्रमा चौगति
संसार वासी जीव अनादि संवंधे पुद्गल मिश्रित लोखी

જૂન એકમેક વ્યવહારના ન્યાયે શયનદશાએ કર્મ સમયે
 ચાહ્યો શ્રાવે છે તે કર્મના ઘે જેદ એક ઘાતિ અને વીજો
 અઘાતિ ઘાતિ કર્મના જ્ઞાનાવરણાદિ ચાર જેદ તે કર્મનો
 ક્ષયોપશમ થવાથી જીવ ગતિ આદિ જેદે ઝંચો આવે છે.
 વલી કાલ લલ્લિયોગે અને ક્ષયોપશમ વૃદ્ધિ પામવાથી ઘ-
 ટાતર વૃત્તિયે જ્ઞાન જ્યોતિ જગમગે છે, પ્રકાશ કરે છે તેનું
 નામ જાગૃત દશા છે, તે જાગૃત દશામા વ્યવહાર દૃષ્ટિ ટલી
 ગઈ કાયાને વિષે જીવપણાનો ત્રમ હતો તે જાગ્યો, નિજપર
 શુદ્ધિ પ્રગટ થઈ, કાયા પ્રમાણ ક્ષેત્રમા આત્માને સામાન્ય
 વિશેષ ઉપયોગ લક્ષણે વ્યાપ્તિ કેહેતા વ્યાપેલો પરિણમે-
 લો કાયાથી જૂદો જુદો છે તો આનન્દ અંગ કેહેતા આત્માના
 અસંખ્યાત પ્રદેશ, અને પ્રદેશે પ્રદેશે અનંત જ્ઞાન તથા અ-
 નંતુ વર્ણન, તદ્દરૂપ અંગ ઘટલે ચિન્હ મૂર્તિ તેનો અજ્ઞગ
 કેહેતા નિશ્ચયનયની દૃષ્ટિયે ત્રણ કાલમા જગ ન થાય,
 અવિનાશી છે માટે સદા સ્થિર જાવે રહે. સગ કેહેતાં
 તેના સગે જે પુદ્ગલ છે તેને પરધન કેહેતા મોહરાયની
 રાજ્યધાની જ્ઞાનીઈ કેહે છે. એમ અસત્યપણાનો અનાદિ
 સયોગ છે તેજ ઠિન જંજુર સંસાર કેહેતા ચોગતિ સંસાર
 ક્ષણજંજુર ઘટલે વિનાશી, અને તેને વિષે વિજ્ઞવ કેહેતા
 ધન્યાદિ, અને પરિવાર કેહેતા કુટુંબાદિ તે, જારણુ કેહેતા
 તેને ઇકાતે પોતાનું માનવું, રહ્યોપુ કરવું તે કર્મવધ હેતુ
 છે, તે કારણે જીવને માથે જાર કહ્યો એ વસ્તુ સયોગિક
 જાવે પ્રાપ્ત થઈ તે સસાર વ્યવહારમા સ્વામિત્વ સમયે પો-

तानी कहेवाय, पण वस्तुगते जीवने पर ठे तेने हित अर्थें
त्रिकरण जोगे वोसरावता जीवना माथेथी ज्ञार उतरे एम
जाणवुं ज्या उत्पत्ति तीहा प्रलय कहेता आ संसारमा
जेनी उत्पत्ति एटखे प्रगटता ठे, तेनो प्रलय कहेता विनाश
ठे वलो, जासु संयोग विरह तसु के० जेनो संयोग तेनो
वियोग पण थाय, एटखे संगोगिक ज्ञाव सदाकाल रहे
नहीं. परिग्रह के० एवो नव प्रकारना परिग्रहनो, प्रपच क-
हेता अथिर स्वज्ञाव संभ्याना रग समान प्रगट पेखी के०
प्रगटपणे दृष्टि करीने जोइए तो आ ज्ञवनुं जय चित्तमा
उपजे नही. ए रीते समजीने जे ज्ञानी होय ते परिग्रहना
वियोगनो चित्ता न राखे, निवारे, अने नि शंक केहेता शंका
संदेह रहित निर्जयपणे, नि.कलंकनिज कहेता पोताना
आत्मानुं उव्यास्तिक नयपहे निरावरण निर्मित एवु ज्ञान
स्वरूप कहेता उद्योतमय प्रकाशित तेने निरखत नित्य के०
सदा सर्वदा बाह्य दृष्टि टाली अतर दृष्टि करी अनुभव
चक्रुए निरखे, ए आ ज्ञवना जयनु निवारण कथन कथुं
हवे बीजो परलोक जय निवारण कथन कहे ठे

वप्पय ठंद

ज्ञान चक्र मम लोक, जासु अवलोक मोख्य सुख,
इतर लोक मम नाहि, नाहि जीस माहि दोष दुःख,
पुन्य सुगति दातार, पाप दूरगति पद दायक,
दोउ खंमति खानिमै, अखंमति है शिव नायक;

इहि विवि विचार परलोक ज्ञय नहि व्यापी वरतै सुधित;
ज्ञानी निसंरु निकलंक निज ज्ञान रूप निरखंत नित ॥२१७॥

अर्थ — ज्ञान चक्र कहेता अनंतु ज्ञान, अनंतु दर्शन, अनंतु चारित्र अने अनंतु वीर्य आदि अनंता गुण, वली अव्यावाधादि अनंता पर्यायशक्ति जावे तिरोजावि पणे आत्माता विषे प्रदेग प्रदेश प्रत्ये अनंता अनंता रहा वे, त्यांज मारो रहेवास ठे ते मम लोक के० पोताना लोकमा जासु के० एम चेतनरायने पोतानो लोक जणाव्यो. आत्मसत्ताए अनंत चतुष्टयी आदि अनंती क्वायकक्रुद्धि अनादि सबधे रहेली तेनुं अवलोक के० अतर्गत घटातर वृत्तिए तद्गत व्यापकपणे परिणाम पामी स्वरूपे उपयोग जोमी अनुभव ज्ञान चक्रुए दृष्टि प्रत्यक्ष निहाली रमण करो अनुजयी, आस्वादी निज क्रुद्धि एज वृत्ति पामीए, त्या मोर मुख के० मोक्षना अव्यावाध अतींद्रिय मुखनो विजोगी चेतन थाय, एटले जोगवे, ए चेतनरायने पोतानो लोक गवेरीने कह्यो इतर लोक के० हवे ए कह्यो तेथी अन्य वीजो परलोक जे ससारगति ते मारो लोक नथी, मारो ज्ञान लोक मारी साथे ठे नाहि जीसमाहि दोष दुःख के० मारा ज्ञानलोकमा दोष एटले दूषण नथी, वली दुःख कहेता अज्ञाता नथी पुन्य सुगति दातार के० परलोकमा सुगति एटले मनुष्यगति अने देवगतिनु दातार एटले देवावाहुं ते पुन्य ठे पाप दुर्गति पददायक के० दुर्गति जे नरकगति अने तिर्यचगति तेनुं दायक एटले देवा-

बालुं ते पाप ठे. एम दोउ कहेता पुन्य अने पाप ए वेथा।
 प्रगट थयो जे चउगति ससार ते खंनित खानिभै के० मो-
 हरायनी राजधानीमा अनादि सवंधे रहेता पण, अखंनित
 हे के० संग्रहनयनुं ज्ञान करीने जोइए तो आत्मानुं अखरु
 अविनाशीपणुं त्रिकाक्ष वृत्तिये जासे ठे. वली शिव के०
 उपाधिए करीने शक्तिजावे रहित अने नायक के० ध्यान
 करवाने, स्मरण करवाने, चिंतवन करवाने योग्य साक त
 परमात्मा परमपूज्य ते पोतानो आत्मा ठे इहि विधि वि-
 चार के० उपर गवेपी एम जरुता अविधि टालीने अने
 विधिए चेतन विज्ञाग विचारीने परलोक जय के० आवता
 जवे दुर्गति पामवानुं वली दुःख जोगववानुं, जय नहि
 व्यापी के० हृदयकमलमां अशाता वेदवा रूप नहि व्यापे,
 वरतै सुधित के० त्या सदा शुद्ध स्वरूप थको वत्तै. एम
 ज्ञानी के० आत्मज्ञानी पुरुषोत्तम, परलोक जय वेदीने,
 निःशंक निकलंक के० अशंकितपणे कर्म कलक रहित एवो
 निज के० पोतानो आत्मा, ज्ञानरूप के० लोकाखोरुनो ज्ञाता
 तेने निरखंत नित के० सदा नीरखे ॥ २२७ ॥

ए परजवना जयनुं निवारण कथन कयुं हवे त्रोजो मरण
 जय निवारण कथन कहे ठे.

ठप्पय ठंद.

फरस जीज नासिका, जयन अरु श्रवण अरु इति ॥
 मन वच तन वल तीन, सास उसास आउ थिति ॥

દુઃખ પ્રવૃત્તિ નાહિ જગ મરણ કહીજે ॥

નન પ્રાણ નેતુ જીવ તોહુ કાલ ન ઠોજે ॥

યદ્વિનિ કરનહિ મરણ જય, નય પ્રમાણ જિનવર કથિત ॥

જ્ઞાનો નિશંક નિકલક નિજ, જ્ઞાનરૂપ નિરખત નિત ॥૨૭॥

અર્થ — ફરસની જ્ઞાતાતે ફરસશ્દિ, રસની જ્ઞાતા
તે જીવશ્દિ, ગધની જ્ઞાતા તે નાસિકા શ્દિ અને વર્ણનો
વજી સંસ્થાનનો જ્ઞાતા તે નયન એટલે ચક્ષુશ્દિ અને શબ્દ
જે સુસ્વર હુ સ્વર અથવા સચિત અચિત અને મિશ્ર તેની
જ્ઞાતા તે શ્રવણ શ્દિ, એ પાંચ શ્દિ તથા મન બલ, વચન
બલ અને કાયમલ એ ત્રણ બલ, શ્વાસોદ્વાસ અને આયુ
સ્થિતિ એ દસ ડ્રવ્ય પ્રાણ જીવના કહેવાય છે, તેનો વિનાશ
પટલે હામિ યાય, નાશ યાય, તાહી કેળ ત્યા જગ કેળ
સ્વાર્ગ મૃત્યુ અને પાતાલ એ ત્રણ જગતને વિષે, મરણ કહીજે
કેળ મરણ કહેવાય છે, તથાપિ જ્ઞાન પ્રાણ સયુક્ત કેળ જીવ
પર્યં જ્ઞાન ચેતના તત્ત્વરૂપજાય પ્રાણ સયુક્ત તિહુ કાલ ન
ગોત્રે કેળ જીવના જ્ઞાન પ્રાણ અતોત અનાગત અને વર્તમાન
ન. જગ કાલમાં તૂટે નહીં, યદ્ કેળ એવો, ચિત્ત કેળ ઉપયોગે
હુ કેળ ચિત્તબલ કરવાનો, નહીં મરણ જય કેળ મરણનો
હુ કેળ નહીં, યદ્ મધ પ્રમાણ જિનવર કથિત કેળ નય
લોકમાં, જિનવર મધ પ્રમાણ પટલે આગમ પ્રમાણે
પટલે દેવ નય કેવલાને વિષે, ધર પટલે અષ્ટ પ્રાતિ-
ર્ગતિ જે નર નય કેવલાને વિષે, અમર જે તીર્થંકર
મરુત્યુ, છે, તે વચ-

ननी श्रद्धाये ज्ञानी पुरुषो नि शंरूपणे जीवने श्रजरा मर
 कहेते, एटले श्रजर के० धरूपण न पढोंचे वली श्रमर के० मरे
 नहीं वळी मरे नहीं तो जन्मेज शेनो? ते कारणे बाल तरुण अने
 वृद्ध ए त्रण अवस्थाए रहितपणे स्वजाव पर्यायनो अपेक्षा ए
 जीव ठे, अने कर्म पर्याय जे कर्म करीने उत्पन्न थया एवा
 नरनरकादि गति पर्याय तेनी अपेक्षाए बाळ तरुण अने
 वृद्ध ए त्रण अवस्थाए रहित ठे ते कारणे मरे तो कर्मथकी
 प्राप्त थया जे, उपर जीवना दश ऊव्य प्राण गवेण्या ते मरे
 पण स्वजाव पर्यायमय चेतन जाव प्राण धारी ते कदापि
 न मरे जेने अनादि अनंत जागो लागे ठे, ते कारण माटे
 अविनाशी ठे निकलंक निज के० जन्म मरणरूप कलंक
 करीने रहित निज एटले ज्ञानी आत्मा, ज्ञानरूप एटले
 उपाधिनो कृत्य कारक ज्ञान ठे, माटे पुरण समाधिमय श्र-
 रूपी चेतनने, निरखंत नित कहेता सदा निरखे ॥ ११७ ॥
 ए मरण जय निवारण कथन कथुं हवे चोथो वेदना जय
 निवारण कथन कहे ठे.

उप्पय उंद.

वेदनवारौ जीव जांहि वेदंत सो उजिय ॥
 यह वेदना श्रजंग सुतौमग अंग नाहिविय ॥
 कर्म वेदना द्विविध एक सुखमय दुतिय दुख ॥
 दोउ मोहविकार पुद्गलाकार बाहिरमुख ॥
 जब यह विवेक मनमहि धरत तबन वेदना जय विदित ॥
 ग्यानी निशंक निकलंक निज ग्यानरूप निरखंत नित ॥ ११८ ॥

ए दस प्राण विनाश, ताहि जग मरण कहीजे ॥

ग्यान प्राण सयुक्त, जीव तीहु काल न ठीजे ॥

यहचित करत नहि मरण जय, नय प्रमाण जिनवर कथित ॥

ज्ञानी निशक निकलक निज, ज्ञानरूप निरखत नित ॥२२॥

अर्थ — फरसनी ज्ञाताते फरसइहि, रसनी ज्ञाता ते जीवइहि गंधनी ज्ञाना ते नासिका इहि अने वर्णनी बली संस्थाननी ज्ञाता ते नयन एटजे चक्षुइहि अने शब्द जे सुस्वर दु स्वर अथवा सचित अचित अने मिश्र तेनी ज्ञाता ते श्रवण इहि, ए पाच इहि तथा मन बल, वचन बल अने कायबल ए त्रण बल, आसोत्वास अने आयु स्थिति ए दस इव्य प्राण जीवना कहेवाय ठे, तेनी विनाश एटजे हानि थाय, नाश थाय, ताही के० त्या जग के० स्वर्ग मृत्यु अने पाताल ए त्रण जगतने विषे, मरण कहीजे के० मरण कहेवाय ठे, तथापि ज्ञान प्राण सयुक्त के० जीव पदार्थ ज्ञान चेतना नदरूनजाव प्राण सयुक्त तिहु काल न ठीजे के० जीवना ज्ञान प्राण अतीत अनागत अने वर्तमान ए त्रण कालमा तूट नही, यह के० एवो, चित्त के० उपयोगे करत के० चितवन करवायो, नही मरण जय के० मरणनो जय उपजे नही एम नय प्रमाण जिनवर कथित के० नय एटजे इव्यास्तिक नयपक्षे अने प्रमाण एटजे आगम प्रमाणे जिन एटजे सामान्य केवलीने विषे, वर एटजे अष्ट प्रातिहार्यादि ऋद्धि पूजनिकपणा माटे अग्रेसर जे तीर्थकर देव तेमणे कथित एटजे सिद्धांतने विषे प्ररुप्युं ठे, ते वच-

ननी श्रद्धाये ज्ञानी पुरुषो निःशंस्पणे जीवने श्रजरामर
 कहेठे, एटले श्रजर के० धरुपण न पदोचे वली अमरके० मरे
 नहीं वळी भरे नहीं तो जन्मेज शेनो० ते कारणे बाल तरुण अने
 वृद्ध ए० अण अवस्थाए रहितपणे स्वज्ञाव पर्यायनी अपेक्षा ए
 जीव ठे, अने कर्म पर्याय जे कर्म करीने उत्तरन्न थया एवा
 नरनरकादि गति पर्याय तेनी अपेक्षाए बाज तरुण अने
 वृद्ध ए० अण अवस्थाए रहित ठे ते कारणे मरे तो कर्मयक्ती
 प्राप्त थया जे, उपर जीवना दश अव्य प्राण गवेण्या ते मरे
 पण स्वज्ञाव पर्यायमय चेतन ज्ञाव प्राण धारी ते कदापि
 न मरे जेने अनादि अनंत जागो लागे ठे, ते कारण माटे
 अविनाशी ठे निकलंक निज के० जन्म मरणरूप कलके
 करीने रहित निज एटले ज्ञानी आत्मा, ज्ञानरूप एटले
 उपाधिनी हय कारक ज्ञान ठे, माटे पुरण समाधिमय ब्र-
 रूपी चेतनने, निरखत नित कहेता सदा निरखे ॥ ११० ॥
 ए मरण जय निवारण कथन कथुं हवे चोथो वेदना जय
 निवारण कथन कहे ठे.

उत्पय उंद.

वेदनवारो जीव जाहि वेदंत सो उजिय ॥

यह वेदना अजग सुतौमग अंग नाहियि ॥

कर्म वेदना द्विविध एक सुखमय दुतिष दुख ॥

दोउ मोहविकार पुद्गलाकार बाहिरमुख ॥

जव यह विवेक मनमहि धरत तवन केला जय विदित ॥

ग्यानी निशक निकलंक निज ग्यानमय निरखंत नित ॥

અર્થ—વેદનવારો ઇટલે જાણનારો તેતો જીવ ઠે, ઇટલે જીવનો સામાન્ય વિગેષ નપયોગ ગુણ ઠે, તે જાહિ કહેતા આત્માના સહજ સ્વરૂપ ગત ત્યાહિ ઉપયોગ જાવે પરિણમોને વેદત કેળુણ પર્યાયાદિ ઋદ્ધિને જાણવા દેસવાપણે વેદવુ ઇટલે અનુજવલું, રમણ કરવું, આસ્વાદન કરવું સોડ કેળે, જીવ કેળજ્ઞાની જીવનુ સ્વરૂપ ઠે યહ કેળે જ્ઞાની જીવનું સ્યાદાદ સ્વરૂપ ઇજ વેદના કેળતદગત વ્યાપકપણે સવેદન ઇટલે ગુણ-ગુણગત સ્વજ્ઞાવે પર્યાય પર્યાયગત સ્વજ્ઞાવે વેદવુ ઇટલે અનુજવલું તે, અન્નંગ કેળ તેનો ત્રણે કાલમા જંગ ન થાય, કારણ કે ઇતો આત્માનો તિરોજાવીપણે અનાદિ સ્વજ્ઞાવ ઠે, તે ન ટલે માટે સ્વરૂપ સવેદનપણું સદા સજવે, સુતો કેળ તેતો મમ અગ કહેતા ચેતનરાયને મારુ પોતાનું અગ ઠે પણ, નાહિ વિચ કેળ ઉપર કહ્યું તેથી વીજુ કર્મ વેદના જે ઠે, તે નાહિ ઇટલે મારી નથી કર્મ વેદના દ્વિવિધ કેળ કર્મ ઇટલે પૂર્વ કૃત કર્મ દ્વિવિધ ઇટલે એક શુન અને વીજી અશુન વેદના ઇટલે તે કર્મની ઠદિકતા યોગે સાતાઅસાતા વિપાકે પ્રાપ્ત થઈ તે વેદના એક સુખમય કેળ શાતાવેદનો અને વીજી હુ ય ઇટલે અશાતા વેદની દોઝ ઇટલે એ વેહુ મોહવિકાર કહેતા મોહ મદિરાનો વિકાર ઇટલે ઠાક, જેના હૃદય કમલને વિષે વ્યાપેલો ઠે તેનુ અત કરણ ઇટલે મનયોગ ચપલ ઠે અધિર ઠે ત્યા પુદ્ગલાકાર ઇટલે ચેતન પુદ્ગલ આકારે ઈન્દ્રિયગત વ્યાપકપણે રૂપી ઠે, વહી વહિર મુલ કેળ મુરય વૃત્તિ વહિર ઇટલે એ વાહજાવે પરિણમેલો,

व्यापेलो अने विषय कपायनो तो ग्राहक ते सुखमय शाता
वेदनीय अने दुःखमय अशाता वेदनीयने वेदे पण, शुद्धा-
त्म स्वरूपनो ग्राहक तद्गतज्ञावे परिणमेलो चेतन स्वस्व-
रूपने अनुज्ञवे, ते अवसरे पररूपाने अनुज्ञवे नहीं, अने
अनुज्ञयना अज्ञावे वेदबुं कहेवाय नहीं जब के० जे अव-
सरे यह के० उपर कथो एम विवेक के० जेद ज्ञानजोगे
निजपर विज्ञाग बहेचणरूपे मनमहि वरत केहेता मने क-
रीने चिंतवत, एटले जोव पुदगघना नेद जूदाउ रूपे जिज्ञ
परिणमनपणे करत, ते अवसरे चेतन उपाधि रहितपणा
भाटे शिवरूप ठे वली अनुज्ञव अवसरे अनंत चक्षुवंत ठे,
तव के० ते अवसरे, न वेदनाजय के० नहीं शाता अशाता
द्विविध वेदनानो जय विदित के० वेदवारूपे, ते कारणे ज्ञानी
निःशंक के० ज्ञानी पुरुषोत्तम नि शंकपणे, निरुलंकनिज के०
पोताना आत्माने कर्म कलकथो रहितपणे, केवटा ज्ञानरूप
के० ज्योतिरूप, निरखत नित के० सदा निरखे ॥११॥ ए
वेदना जय निवारण कथन कथुं हवे पांचमो अनरकाजय
निवारण कथन कहे ठे

उप्पय ठंद

जो स्व वस्तु सत्ता सरूप, जगमहि त्रिकालगत ॥
तासु विनास न होइ, सहज निहचे प्रमाणमत ॥
सो मम आत्मदरव, सरयथा नहि सहाय घर ॥
तिहि कारन रक्षक न होइ, चक्षक न कोई पर ॥

जब यह प्रकार निरधार किय, तब अनरक्षा भय नसित ॥
ज्ञानी निश्चय निकलंकर निज, ज्ञान रूप निरखंत नित ॥१३॥

अर्थ — जो के० पोताना चेतनने बाह्य जात्रमा रख्यो
थको ज्ञाता जीव, रक्षा भयने ठेदीने निर्जय थको शोखा-
मण थापे ठे कह्ये ठे के घटमा एटले अंतःकरणमा ज्ञान नावे
उपयोग करीने देख स्ववस्तु सत्ता के० वस्तु एटले पद
द्रव्य तेमा काष्ठनुं स्वरूप तो उपचारे मान्युं ठे बाकी ठता
पण पंचास्तिकाय ठे, तेमा धर्मास्तिकाय एक द्रव्य ठे,
अधर्मास्तिकाय एक द्रव्य ठे, आकाशास्तिकाय एक द्रव्य
ठे पुद्गलास्तिकाय अनंता द्रव्य ठे, अने जीवास्तिकाय
पण अनंता द्रव्य ठे, तेमा द्रव्य द्रव्य प्रत्ये स्व एटले
पोताने विषे पोतापणानी, ते पोताना गुणनी, पोताना प-
र्यायनी, अने पोताना प्रदेशनी ठती ठे, तेनुंज नाम सत्ता
ठे, ते जगमहि के० स्वर्ग मृत्यु अने पाताळ ए त्रण जग-
तमां त्रिकाळ गत के० अतित, अनागत अने वर्तमान
ए त्रणे काळने विषे द्रव्य सत्ता स्वरूपने अस्तित्वपणे
पामीए तास के० ए जीव अजीवादि द्रव्यनी सत्ता स्वरू-
पनो विनाश, न होइ के० द्रव्य द्रव्य प्रत्ये पोताना गुण-
पर्यायनो, वली प्रदेशनो कदापि विनाश थाय नहि अही
कोइ तर्क करशे के तमे प्रदेशनु सदा अवस्थितपणुं सर्व
द्रव्यने विषे कह्यो ठो, पण पुद्गलना खर सदा मले वि-
खरे ठे, मले ठे ते परमाणु प्रदेशनी अधिकताइने पामे
अने विखरे ते परमाणु प्रदेशनी न्यूनताने पामे तेनुं केम ?

तेनो उत्तर हे जाइ ! तमेण कस्यु के पुद्गलना खं व मले
 विखरे ठे ते वात खरी ठे, ए पुद्गलने विरे विजाव पर्या-
 य ठे, तेथी मले विखरे ठे, ते कारणे सिद्धातकारे सिद्धा-
 तने विरे छी प्रदेशीथी मांमोने अनत प्रदेशी पर्यंत पुद्-
 गलना खधने उपचलित द्रव्य एम कहोने उपचारे द्रव्य
 मान्यो ठे. वली एक परमाणु प्रदेशने अनुपचलित द्रव्य
 कह्यो ठे एटले मले ठे तोपण परमाणु पुद्गल पोतानी जू
 दाइने लइने रह्यो ते सदा जिन्न ठे, अजिन्न वृत्तिए कदापि
 पुद्गल मले नहीं अने मले नहीं त्या विखरबु होय नहीं,
 ते कारणे द्रव्यास्तिक नयपक्षे त्रणे काले एरु रूपे रहे द्र-
 व्यनी सत्तानु ध्रुवपणुं सदा संजवे एवुं सहज केण द्रव्य
 द्रव्यगत पोतानुं सहज सत्ता स्वरूप ठे निश्चय प्रमाणमत
 केण एम जिनेश्वर जगवानना दर्शनने विरे निहचैनयनो
 मत एटले पक्ष आगम प्रमाणे ठे, ते कारणे, सोमम आत-
 मदरय केण ज्ञाता जीव चिंतवे ठे के मारो आत्म द्रव्य
 अनादि संबंधे चौगति संसार चक्रमात्रमण करता अनंता
 पुद्गल परावर्तन कर्या, अनंतां दु ख सहा, तो पण वस्तु
 गते सिद्ध सरखी सत्तावंत पोते ठे, ते कोझनी एटले एक
 जीवने बीजा जीवनी अथवा शुजाशुज पुद्गलनी सहाय
 लइने ठे. तो कहे ठे के, सर्वथा नहि सहायधर केण जीव ठे
 ते सर्वथा प्रकारे बीजानी सहायने धारण करतो नथी,
 पोताना पराक्रमे अखरु अविनाशीपणे पोतानी सत्ताने
 लइने रह्यो ठे तिहि कारन केण ते कारणे रक्षक न होइ केण

अनादि सर्ववे जीवन्तु रघोषु करनाग, पाखण करनाग कोइ
अन्य ठे नहि, वखो जकरु न कोइ पर के० अन्य कोइ जी-
वन्तु जकरु एटले जीवन्तो घात करनाग, जीवन्ती अतर्गत
कायक ऋद्धिने पानी छेनाग जोरागर योद्धो पण ठे नहि
जब के० जे अवसरे, यहि प्रकार के० उपर गवेप्यो तेवी
रीते, निरधार क्रिय के० अरुजासन रमणपूर्वक निश्चय
करे, तत्र के० ते अवसरे अनरुजासन नसित के० मारु र-
खोषु कोण वरशे हु एरुजो तुं एम दीनतापणारूप
जय जाग्यो जाय तेन उच्च रहेवानुं पग मुखागु स्थानक
गतिपर्याय दृष्टियालाने घरे ठे, ते कायाने जीव माने, अने
अहीआ तो शुद्ध अव्यास्तिक नयपक्षे शुद्धात्म स्वरूपने
जीव मान्यो जाय ठे, ते कारणे रुजाजय जाग्यो एम ज्ञानो
निशक के० रुजाजयनी शरणा रहित यत्ना, निरुजक निज
के० पोते ज्ञानो आत्मा स्वार्थ स्फूर्णाए उदिकजायमा
अव्यापकणे वत्त, त्या नि रुलंक कहोए ज्ञानरूप केहेता
एम केवल ज्ञानरूप कायक लब्धिनो पूर्णताने निरस्त
नित के० ज्ञानो सदा अनुजवे ॥ २३० ॥

ए अनरुजासन निवारण कयन कयुं हवे उछो
चोरजय निवारण कयन कहे ठे

उप्य उद.

परमरूप परतक, जामु लकन चिन मजिन ॥

परमवेश तहा नाहि, माहि महि अगम अखनित ॥

सो ममरूप अनूर श्रुत, अनमित श्रुत धन ॥

ताहि चोर किम गहै, ठोर नहि लहै और जन ॥

चितवंत एम धरि ध्यान जय, तय श्रुतनय उपसमित ॥

ग्यानी निशंक निकलंक निज ग्यानरूप निरखंत नित २३१

अर्थ.—परम के० उत्कृष्ट ते केवलज्ञान केवलदर्शन

आदि दायकजावनी अनंतो कृष्टिए युक्त निजात्मानुं शुरू

स्वरूप प्रत्यक्ष प्रमाणे अनुजविने ठे. जासु के० तेनुं,

लक्षण के० लक्षण चिन के० ज्ञानने विषे मंकित एटले

आलेखोत होय ते स्वरूपनुं जासन रमण ज्ञानीने अनुजव

अवसरे थाय. परप्रवेश तहा नहि के० आत्माना स्वरूपने

विषे पर एटले पोताथो अन्य जोवादिनो प्रवेश एटले जवुं

आवुं नाहि एटले त्रण कालमा ठे नहि माहि महि के०

महि एटले कायारूप पृथ्वीना माहि एटले ववमा आत्मा-

नुं प्रकाशित स्वरूप खूद्यु मुव आगल ठे तो पश अगम

के० बाह्य दृष्टिने एटले मिथ्यादृष्टि बहुत्र सतारी जोवोने

पोताना स्वरूपनो गम नथो एटले तेमने दृष्टियेज आवतुं

नथो. अखंकित के० आत्माना असंख्याता प्रदेश ठे, प्रदेशे

अने प्रदेशे अनतो दायककृष्टि जे ज्ञानादिक गुण अने

अव्यावाधादि पर्याय ते जेम एरु प्रदेशे तेम सर्व प्रदेशे

सरखी स्थितिए, दायक कृष्टि रही ठे, तादृश्य सिद्ध नि-

ष्पन्न सज्जावे आत्मानो सत्ता त्रिकाल वृत्तिए अखंकित ठे

सो केहेता ते ममरूप एटले मारुं चैतन्यरूप अनुप एटले

उपमाए करीने रहित निरुपम ठे, वलो केवुं ठे तो अकृत

एटले कोईनु कोरु नीपजावेळुं कृत्रिम नथी, वळो केवुं ठे ?
तो अनमित एटले माय विनानु, प्रमाण विनानुं, अतुट
एटले अपिनाशी जावनुं धन एटले अतर लक्ष्मो ते आत्म
सत्ताए अनंतु धन ठे ताहि केहेता त्या जशने, चौर किम
गहै केहेता चोर केम ग्रही शके, ठौर नहीं लहै कं स
त्तानी जूमिने ओर जन एटले पोताना चेतनथी अन्य दोजो
नहि लहै के० त्रण कालमा न पामे चितवंत एम धरि ध्यान
जव के० एम ध्यानने विपे चितवंत एटले उपयोग जावे चिंत
वीने आत्म प्रदेशे गुण पर्यायादि ऋद्धि अचल जावेरहेली
तेने ग्रहीने एटले ए ऋद्धिमा व्यापकपणुं- परिणमनपणुं,
रमणपणुं, अनुजव वळे करीने, जव एटले जे अवसरे चेतन
मूल स्वरूपे वत्ते, तव के० ते अवसरे अगुप्त जय एटले
आत्मऋद्धि गुप्त नथी, आद्यादित नथी, ताळाकुची कव-
जामां नथी अनुजव अवसरे प्रत्यक्ष प्रमाणे उपयोग गो-
चर खुल्लो ठे वळी अनुजवना अजावे श्रद्धाने विपे परोक्ष
प्रमाण गोचर ठे, ते खुल्ला धनने साचववानो जय एटले बीक
तो उपशमी जाय अर्थातजयनो अजाव थाय, झानी केहेतां
झानीने, ते कारणे निगक एटले चोरजय शकारहित नि-
कलंकनिज के० पोतानो आत्मा जय मोहनी आदि दूष
णोप करीने रहितपणा माटे निकलक एवु ज्ञान स्वरूप
एटले आत्माने अने अनात्माने जणाववावाळु उलखाववा
वाळु, वळी अनात्म जावने हेय जाणीने तजाववावाळु अने
आत्म जावने उपादेय जाणी समाधि मानी ग्रहाववावाळुं

एतुं ज्ञान स्वरूप तेने निरखत नित के० सदा निरखे अने
त्यां परमानंद पामे॥२३१॥ए चोरजय निवारण कथन कथुं.
हवे सातमो अकस्मात् जय निवारण कथन कहे ठे,

उप्पय ठंद.

शुद्ध बुद्ध अविरुद्ध, सहजसु समृद्ध सिद्ध सम ॥
अलख अनादि अनंत, अतूळ अविचल सरूप मम ॥
चिद विलास परगास, वीत विकटाप सुख थानक ॥
जहां इविधा नहि कोइ, होइ तहा कटू न अचानक ॥
जव यह विचार उपजंत तत्र, अकस्मात् जय नहि उदित ॥
ज्ञानी निशंक निकलंक निज, ज्ञानरूपनिरखत नित ॥२३२॥

अर्थ.—शुद्ध केहेता चेतन केवो ठे तो उपाधि रहित
अने बुद्ध केहेता ज्ञानी, अविरुद्ध केहेता निज स्वरूप र-
मणताये अने परस्वरूप अरमणताये वर्ते सहजसु केहेतां
एम पोताना स्वभावसु समृद्ध के० ज्ञानादि अनता गुण
अने अव्यावाधादि अनता पर्याय, तद्रूप ऋद्धि करीने
समृद्धिवंत, सिद्धिसम के० सिद्धपरमात्मानो बरोवरीठ
चेतन ठे. वली केवो ठे ? तो अलख के० लख्यो जाण्यो
उच्चस्थथी जाय नहीं, केवली जगवान जाणे. वली केवो
ठे ? तो अनादि अनंत एटले आदि नथो अने अंत पण
नथी, आदि अत रहित ठे वली केवो ठे ? तो अतुल
एटले जेनी तुलना वचनयोगे केवली जगवानथी पण न
थाय, एटले आठ वरसनी उमरे केवल पाम्या होय अने

તેમનુ ક્રોધ પૂર્વનુ આયુષ્ય હોય અને કેવલ પામ્યા ત્યાથી-
જ આત્માના ગુણ પર્યાયની ઠાસ્યા આયુષ્યના ઠેમા સુધી
અલ્પ વારાણ કરે, ત્યારે અજિલાપ્ય સ્વનાવ ધર્મનો અન
તમો જાગ કહેવામા પ્રરૂપવામા આવે અધિક ન આવે, અને
અજિલાપ્ય સ્વનાવ ધર્મથી, અનજિલાપ્ય સ્વનાવ ધર્મ
આત્માને ત્રિપે અનતગણો અધિક છે, તે તો કેવલી જગવા
ને વચન ગોચર પણ થતો નથી માટે અહીં શેની તુલના
કરીએ અથવા માપ વાધીએ આત્માનુ સ્વરૂપ જ્ઞાની ગમ્ય
છે, ઇટલે જ્ઞાનીને જાણવામા આવે પણ કહેવામા ઇટલે
વચનયોગે ગવેલવામા ન આવે માટે અતુલ વલી કેવો છે ?
તો, અત્રિચલ ઇટલે આત્માના અસંખ્યાતા પ્રદેશ છે, અને
પ્રત્યેક પ્રદેશે જ્ઞાનાદિ અનતા ગુણ અને અવ્યાવાધાદિ અ-
નતા પર્યાય રહ્યા છે, તેમા એક પ્રદેશે રહેલા ગુણ પર્યાય
ચલીને વીજા પ્રદેશે ન જાય, અને વોજા પ્રદેશે રહેલા ગુણ
પર્યાય ચલીને પેહેલા પ્રદેશમા ન આવે, જ્યાં છે ત્યાંને ત્યાજ
સર્વ પ્રદેશે રહે માટે અત્રિચલ કહીએ “તે સ્વરૂપ મમ”
કેહેતા એ સ્વરૂપ ચેતનરાયને પોતાનું છે, વલી કેવો છે ?
તો ચિદ્વિલાસ કેહેતા જ્ઞાનયોગે અનંતી કદ્દિનો જોગ
વનાર ઇટલે વિલાસી છે. પરગાસ કેહેતા સ્વપર પ્રકાગી ચે
તન છે, વલી કેવો છે ? તો, વીત વિકલ્પ કેહેતા સકલ્પ
વિકલ્પ રહિત નિરવિકલ્પ સમાધિમય ચેતન છે વલી કેવો
છે ? તો, સુસથાન કેહેતા અવ્યાવાધ સુલ્લનુ સ્થાનક
જે સિદ્ધ, તે સમ્યક્નયની અપેક્ષા અનાદિ સિદ્ધ છે જહાં

कहेता आत्मसत्ताये दुविधा के० द्विधा जाव, अचेतन
जाव, नही कोइ होइ के० त्रणे काळे न पामीए, एटले
शक्तिजावे आत्माने सदा निरावरण कहीए. तहां के० ते
स्थानके, कतु न अचानक के० कोइ पण अणचित्तव्यो
अचानक जय शोकादि न उपजे, न आवे जब के० जे अ-
वसरे, अह के० ए प्रकारे, विचार उपजंत के० हृदयकमलमां
ज्ञान विवेक विचार ध्यानगत चित्तवत, तव के० ते अवसरे
अकस्मात् जय, नहिं उदित के० उदय पामतो नथी ते
कारणे ज्ञानी, निःशक के० जयशंकारहित निर्जययका बर्ते.
वळी निकलंकनिज के० कर्मकलंक रहित, ज्ञानरूप के०
जाणवाने योग्य एवुं आत्मानु स्वरूपठे तेने, निरखंत नित्य
के० सदा नीरखे ठे, जुए ठे नित्य एटले आतरार हित पुन.
पुनः स्वरूपगत दृष्टि करी ठे जेणे तेमने ज्ञानी कहीए.
ज्ञानीने बाह्य दृष्टि करवानुं काइ प्रयोजन नथी परंतु ज्ञानी
बाह्य जावमां वर्त्तता जोवामां आवेठे, तेनुं कारण एके उद-
धिक जावनी अपेक्षाए जोवामा आवे ठे, नही तो आवे
नही पण वस्तुगते वस्तुपणानो बोध एटले जाणपणु ते-
नुंज नाम ज्ञान ठे, अने वस्तुगते वस्तुपणानी श्रद्धा तेनुं
नाम समकित ठे अने पोताना स्वरूपगत रमणिपणुं अने
परस्वरूपमां अरमणिपणुं तेनु नाम चारित्र्यठे, वळी पो-
ताना गुणपर्यायगत एटले गुणगुणनो स्वजाव जुदो जुदो ठे
वळी पर्याय पर्यायनो स्वजाव पण जुदो जुदो ठे एटले अनंता

श्री जैन तीर्थ निर्णय ग्रंथनुं

शुद्धिपत्रक

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध	पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
१	१४	दवाइ	दवाइ	११	१७	एवरत	औरत
२	१६	तेहेन	तेहने	१०	६	तीरथ	तीर्थ
३	१७	ग्रीचेके	ग्रैवेयके	११	२०	सक्षेप	सक्षेपे
४	१०	भवेवीअ	भवेवीअ	११	७	अनानुगा-	अननुगापिक
५	१३	परावर्तननी	परावर्तनी			भीरु	
६	२	ग्रथीभेदथयो	ग्रथिभेदथये	११	१२	वर्था	वृद्धि
७	१३	पराय	प्राये	११	१४	॥	॥
८	१४	करता	कर्त्ता	११	२०	महूर्त्तेज	मुहूर्त्तेज
९	१७	इहानो	इहाना	१०	८	अवधी	अवधि
१०	२	भीन्न भीन्न	भिन्न भिन्न	१०	२	महुरतमातो	मुहूर्त्तमातो
		अपेक्षा	अपेक्षा	१२	५	अपरमत-	अममत्तस्थानके
११	६	वचननी	वचन			स्थानके	
१२	६	अपेक्षाने	अपेक्षा न	१०	१०	भागे	भांगे
१३	४	एटल	एटले	१०	९	चिनर्वात-	चितवितभावने
१४	८	सम्यक् सं-	सम्यक् ज्ञान			भावने	
१५	८	सम्यक् स-	सम्यक् दर्शन	१२	११	उत्तरपीणी	उत्तरपिणि
१६	९	हेतु थाय	हेतु थाय			अवसरपीणी	अवसरपिणि
१७	१०	हेतु छे	हेतु छे	१३	६	सयोपज्ञाप-	सयोपसमनी
१८	१३	तेमा	तेमा			समनी	
१९	२२	वीजु	वीजु	१३	१३	पाम्पा	पाम्पा
२०	९	द्रष्टिने	दृष्टिने	१३	१०	सयोपज्ञ-	सयोपज्ञमभावे
						मभावे	
				१४	३	सयोपज्ञ	सयोपज्ञ

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
१४	४	सयवसम	सयोपसम
१७	६	मीयात्वने	मिथ्यात्वने
१७	७	चारीत्र	चारित्र
१७	१४	मीयात्ववसे	मिथ्यात्ववसे
१८	४	गउतमस्वा-	गौतमस्यामीए
		मीण	
१८	२३	तेने	तेने
१९	१३	करीए	कहीए
२०	१	मीयात्व	मिथ्यात्व
२०	९	समकीतपक्षी	समकितपक्षी
२०	१०	मीयात्व	मिथ्यात्व
२०	१२	क्रीया	क्रिया
२०	११	यधारथ	यथार्थ
२०	१६	क्रीया	क्रिया
२०	२२	चारीत्र	चारित्र
२०	२३	क्रीयाने	क्रियाने
२१	१	चारीत्र	चारित्र
२१	३	चारीत्र	चारित्र
२१	३	मीयात्वपक्षी	मिथ्यात्वपक्षी
२१	८	मीयात्वपक्षी	मिथ्यात्वपक्षी
२२	५	क्रीयाने	क्रियाने
२२	५	चारीत्र	चारित्र
२२	८	चारीत्र	चारित्र
२२	९	चारीत्र	चारित्र
२२	१०	स्थिरपणु	स्थिरपणु
२२	१३	क्रीया	क्रिया
२२	१३	चारीत्रनी	चारित्रनी
२२	१४	चारीत्रनी	चारित्रनी

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
२२	१९	क्रोया	क्रिया
२३	१	क्रुसुत्र	क्रुसुत्र
२३	३	क्रुसुत्र	क्रुसुत्र
२४	३	मीयात्वी-	मिथ्यात्वीजीव
		जीव	
२४	४	"	"
२४	६	"	"
२४	१२	स्थीती	स्थिति
२४	१३	स्थीतीवतने	स्थितिवतने
२४	१९	अपुरवकरण	अपूर्वकरण
२४	२०	स्थीती	स्थिति
२४	२३	स्थीतीछे	स्थितिछे
२५	२	स्थीती खपावे	स्थिति खपावे
२५	३	स्थीतीछे	स्थितिछे
२५	५	स्थीती खपावे	स्थिति खपावे
२५	५	चारीत्र	चारित्र
२५	७	स्थीतीछे	स्थितिछे
२५	८	स्थीती	स्थिति
२५	१९	महुर्तमाही	मुहूर्तमाही
२६	१	महुर्त	मुहूर्त
२६	१५	अपूर्वकरण	अपूर्वकरणे
२६	१६	महुर्त	मुहूर्त
२६	१६	मीयात्व	मिथ्यात्व
२६	१८	महुर्त	मुहूर्त
२६	२०	मीयात्वमो-	मिथ्यात्वमो-
		हनीना	हनीना
२६	२२	महुर्तना	मुहूर्तनी
२६	५	अंतःकरणमां	अंतःकरणमां

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
२६	८	महूर्त	मुहूर्त
२७	३	मीयात्व	मिथ्यात्व
२७	७	दर्शनमोह- नीना	दर्शनमोहनीनो
२८	१४	गुणपर्यायनी	गुणपर्यायनो
२८	२१	ते पुरुसोमा	ते पुरुषो
२८	२३	सद्गुरु	सद्गुरु
२८	२३	सनमुख	सन्मुख
२८	३	आगता	सरागता
२८	४	आगताना	सरागताना
२८	४	प्रेक्ष्यो	प्रेयो
२९	१	चतुरविधी	चतुर्विध
२९	२	द्वादश	द्वादश
२९	३	"	"
२९	८	सस्त्र	शस्त्र
३१	२	अदत्तदान	अदत्तादान
३१	५	एवी	एवी
३१	१२	ए वेमायी	ए वेमार्थी
३२	१४	मगाववी	मगाववी
३२	२२	वीचारवा	विचारवा
३२	२१	अहीत छ	अहित छे
३४	१४	आभक्षमा	अभक्ष्यमा
३४	१८	पन्नर कर्मा दान	पन्नरकर्मादान
३५	१३	अण भेद थाय छे	अण भेदे थायछे
३५	७	सदश्रुतप- णामां	सदश्रुतपणामां

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
३५	१६	चारीत्ररायनो	चारित्ररायनो
३५	१७	सो चारीत्र- रायनी	ते चारित्ररा- यनी
३५	२०	अच्युत	अच्युत
३६	१	चारीत्रराये	चारित्रराये
३६	३	एमवीरती	एमविरती
३७	७	क्रीयासो	क्रिया ते
३७	१०	क्रीया करेछे	क्रिया करेछे
३७	११	क्रीया	क्रिया
३७	११	क्रीयामा	क्रियामां
३७	१३	छेद्यो छे	छेद्यो छे
३७	१६	अजवीमानी	अटवीमा
३७	१८	माहादीक	मोहादिक
३८	६	चारीत्ररायनी	चारित्ररायनी
३९	९	करीए	करीए
३९	२१	यथारथ	यथार्थ
४०	७	मीयात्वमो- हना	मिथ्यात्वमो- हना
४०	९	फरस	स्पर्श
४०	१७	रजुसूत्र	ऋजुसूत्र
४०	१८	मनजो	मनजोग
४०	२२	रजुसूत्र	ऋजुसूत्र
४४	२३	प्रेरथो	प्रेर्यो
४५	२७	पन्नरसु	पन्नरसु
४६	१७	क्रीयामा	क्रियामां
४६	१९	ओघामा	ओघामां
४६	२३	मीयान्व	मिथ्यात्वान्व

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
४६	२३	मीधात्व	मिध्यात्व
४७	७	मीधात्वमो	मिध्यात्ववै
४७	९	मीधात्व	मिध्यात्व
४७	९	मीधात्वन्तु	मिध्यात्वन्तु
४७	११	अनुभक्त	अनुभ
४७	१३	चारीत्रायनो	चारित्रायनो
४७	१३	स्थीतीनो	स्थितिनो
४७	१४	मीधात्व	मिध्यात्व
४८	२	प्रटे	प्रुटे
४८	४	क्षहीए	कहीए
४८	५	अतीयास	अतीयिसरि-
		वीभोगनत	भागवत
४८	११	चारित्रधीज	चारित्रधीज
४८	१७	चारित्रजन	चारित्र नज
		होय	होय
४८	१८	गीय-डोय-	गीयथोय-
		विहारो	विहारो
"	"	गीयकठ	गीयथ
४८	१९	मणाओ	भर्णाओ
४९	१६	पञ्जर	पञ्जर
४९	२२	यथारथ	यथार्थ
५०	१०	चारीत्र	चारित्र
५२	१०	सगट	सघट्ट
५३	३	दोषेण	दूषणे
५३	७	परमारजीने	प्रमार्जीने
५३	८	परीठवणीया	पारीठवणीया
५३	१२	"	"
५३	१८	महत्त्व	मुहूर्त्तमा

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
५३	२७	"	"
५४	२१	अतःकरणे	अतःकरणे
५६	४	उत्तरपीणो	उत्तरपिणो
		अवसरपीणो	अवसरपिणि
५६	१६	मीधा वना	मिध्यात्वना
५६	१८	मीधात्वन्तु	मिध्यात्वन्तु
५६	२	महूर्त्त	मुहूर्त्त
५६	३	मीधात्व	मिध्यात्व
५७	६	तेन	तेने
५७	६	मीधात्वी	मिध्यात्वी
५७	२०	मीधात्वी	मिध्यात्वी
५८	२	सर्व	सर्व
५८	२०	अप्रमते	अप्रमते
५९	३	अतरमहूर्त्तनो	अतरमुहूर्त्तनो
५९	५	मीधात्वनी	मिध्यात्वनी
५९	१३	भागे	भागे
६१	४	तेन	तेने
६१	२०	चा०अपेसाए	चारित्र अपे-
		साए	
६२	११	परिठवणीया	पारिठवणीया
६३	११	परिठवणीआ	पारिठवणीया
६३	१०	परमारथ	परमार्थ
६४	७	एनीरवती	ए निवृत्ति
६४	१९	नवग्रीवेकन-	नवग्रैवेयकन-
		मीले	मले
६५	६	भाव	भाव
६६	१९	नवग्रीवेक	नवग्रैवेयक

पृष्ठांक	लीटो	अशुद्ध	शुद्ध
६७	१७	अदगतेचिं	तदगतेचिंत-
		तव्य	व्य
६७	४	तु अनादी	तु अनादि
६७	२२	अतःहकरणे	अतःकरणे
६८	५	फरस	स्पर्श
६८	१२	मोर्छा	मूर्च्छा
६८	२१	"	"
६९	१०	"	"
६९	१६	आवलानो	आविलनो
७०	१	कुरजगु	कुरगडु
७१	१३	मर्पदानी	पर्यदानी
७१	१९	मोर्छाति	मूर्च्छित
७३	८	तरणे यो-	त्रणे योगनी
		गिनी	
७३	८	भीक्षता	भिक्षता
७३	११	अवश्यवक्ता	अवश्यवक्ता
७३	१८	एक आभव	एक आभवनो
७३	२०	लाभ छे	लोभ छे
७४	१४	आमाने	एमने
७४	२०	असत्तथाय	असत्य थाय
७५	१	चढेछे	चढेछे
७५	७	मोर्छा	मूर्च्छा
७५	८	मोर्छा छे	मूर्च्छा छे
७५	१६	पन्नर	पन्नर
७६	५	उणोद्री	उणोदरी
७६	१३	वळी	वळी
७६	१८	मजं	मज्ज
७६	१८	निद्राविकहा	निद्राविकर्हाया

पृष्ठांक	लीटो	अशुद्ध	शुद्ध
७७	१४	काल वखते	काल वखते
७७	१९	आवळु आ	आवेळु आ-
		पसे	पशे
७७	२०	स्तुति	स्तुति
७८	१६	उण	उण
७८	२०	समुखा	सुधुपा
७९	१८	करवी	करवी ने
७९	५	सलीनता	सलीनता
७९	६	अतःहकरण	अतःकरण
७९	९	जोग	जोगे
७९	१२	जोग	जोगे
७९	१२	फरणाए	स्फुर्णाए
७९	१३	अतःहकरण	अतःकरण
८०	११	मुगतीआर	मुखत्यार
८०	२२	तहेतसामि	तहत्तिसामी
८१	१	सतभापा	सत्यभापा
८१	६	तेना वीनय	वीनय तेना
८१	७	चारीत्र	चारित्र
८१	१८	उपज	उपजे
८१	२१	अतःहकरणे	अतःकरणे
८२	८	दसभेद	दसभेदे
८३	१०	साधुनु	साधुनु
८३	२३	नीःसकीत	निःसकित
८४	१२	उच्छु	वच्छु
८४	१२	वस्तुनो	वस्तुनो
८५	१	वध्वसण	विध्वसण
८५	३	वीखरछे	विखरेछे
८५	८	लाकानो	लोकानो
८५	१४	तेने	तेने

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
८५	१७	मीधात्व	मिथ्यात्व
८५	१९	चारीत्रमय	चारित्रमय
८६	१३	अभिलाप	अभिलाप्य-
		स्वभाव	स्वभाव
८६	१३	अनभिलाप	अनभिलाप्य
		स्वभाव	स्वभाव
८६	२०	चारीत्रमय	चारित्रमय
८६	२१	स्थिर	स्थिर
८७	३	मीयाना	मियाना
८७	४	चारीत्रमय	चारित्रमय
८७	२	सो स्थिर	ते स्थिर
८७	१०	नॉखा नॉ-	नॉखो नॉखो
		खा छे	छे
८७	१५	गुणगणप्रत्ये	गुणगुणप्रत्ये
८८	४	नीर्रजनआ-	निरजन आ
		त्मा	त्मा
८९	२	यथारथ	यथार्थ
८९	७	द्रव्यास्तीक	द्रव्यास्तिक
८९	१५	ज्यातिए	ज्योतिए
९०	९	व्याकपणे	व्यापकपणे
९०	१७	प्रदेशनोघन	प्रदेशनो घन
९०	१९	ससारमछे	ससारमाछे
९०	२२	सहित आ-	सहित आत्मा
		त्मा	त्मा
९२	२	अज्ञमानही	अविमा बळे
			नहीं
९२	५	चीन	चिह्न
९२	६	चीने करीने	चिह्ने करीने

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
९२	१०	करतातो	कर्त्तातो
९३	१८	नरुगत	नरकगति
९३	१९	नरुगत	नरकगति
९४	३	अनता	अनता
९४	८	केनीशुलवछे	केनिराअनछे
९५	४	आतमाछे	आत्माछे
९५	४	वस्तुनो	वस्तुनो
९५	६	फरसने	स्पर्शने
९६	२१	स्थिर	स्थिर
९६	२३	आतमा	आत्मा
९७	१७	पण	पणप
९८	१२	उर्द्धलोक	उर्ध्वलोक
१००	१०	औरवतक्षेत्र	ऐरवतक्षेत्र
१००	१५	वे औरवत	वे ऐरवत
		क्षेत्रछे	क्षेत्रछे
१०१	६	औरवत	ऐरवत
१०१	१५	सूर्यछे	सूर्यछे
१०४	१८	ससारीजीव	ससारीजीव
१०६	७	भव्यपणु	अभव्यपणु
		अभव्यपणु	
१०६	९	परिणमता	परिणमतां
१०७	४	दर्शनावर्णीये	दर्शनावर्णीय
१०७	२१	नि शकपणे	नि शकपणे
१०८	८	फरसतो	स्पर्शतो
१०९	१७	पर्यायार्थिक	पर्यायार्थिक
१०९	२१	पचेंद्रियनो	पचेंद्रियनो
११०	४	सयतिपेदतो	सयतिपेदतो
११५	८	माखीना	माखीना

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
११६	९	क्रिया	क्रिया
१२०	१६	सजिपचेद्वि	मन्त्रिपचेद्वि
१२०	२१	चेतनना अ-	चेतनाना अ-
		भावे	भावे
१२१	२१	सर्वज्ञे	सर्वज्ञे
१२३	११	क्रोध	क्रोध
१२५	६	कातो	कातो
१२७	१०	आत्मजे क-	आत्मान करे
		दे छे	छे
१२८	२२	द्रष्टात	ए द्रष्टात
१२९	५	कुळाचारन	कुळाचारने
१४५	१३	सातपयोयछे	सात पर्यायछे
१४८	४	सामान्ये	सामान्ये

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
१५३	२०	पवर्त्तन	मवर्त्तन
१६५	२१	पर्यायार्थिक	पर्यायार्थिक
१६७	२०	परिणमता	परिणमता
१७४	१४	इद्रिनोइद्रि	इद्रिनोइद्रिनो
१७७	४	कहीये	कहीये
१७९	५	परोक्षस्पष्ट	परोक्षस्पष्ट
१९०	१०	अनादि सात	अनादि सात
१९४	२३	सामर्थ्य	सामर्थ्य
२००	२३	उर्ध्वागतः	उर्ध्वागति
२०५	१०	गीतारयना	गीतार्यना
२२७	१२	उद्योतेनो	उद्योतनो
२२८	२०	अतमुहूर्त	अंतर्मुहूर्त
२२८	२१	"	"

उत्सर्पिणी अवसर्पिणी काळ महात्म्य ग्रथनु शुद्धि पत्रक.

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
२४७	५	सवानवमा-	नवमास अने
		सेपूर्ण	चार दिवस
२५३	२२	नामकर्मनो	जीननामकर्म-
		जीनवधनो	वधनो
२५५	१	धुवेवा	धुवेवा
२५५	१०	द्वादशागी	द्वादशागी
२५५	१६	मार्ग	मार्ग
२५७	१७	अनिवृत्तिगु-	अनिवृत्तिकरणे
		णठाणे	
२५८	११	रीखवदेव	स्वामीना अधि-
		कारमा चोरासी सहस्र साधु	
		पछी त्रण लाख साध्वी व-	
		धारी लेबु	

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
२५८	११	त्रण लाख	त्रण लाख प-
		पाचहजार	चास हजार
		आवरु	आवरु
२५९	४	सयोगे हतो	सयोग हतो
२५९	८	सर्व छे	सर्वे छे
२५९	११	सर्वमा छे	सर्वमां छे
२५९	१६	समाकित	व्यवहार सम-
			कित
२६३	९	पाच लाख	पाच लाख त्री-
		त्रीजहजार	सहजार
२६४	१२	वेलाखस-	वेलाखसतावन
		तावनहजार	हजा

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
२७६	१६	पोणोपल्या	पोणोपल्योपम
		पम	
२७८	१९	छत्रीससा-	त्रीससागरोपम
		गरोपम	
२८३	२१	अढळक धन	अढळक दान
२८४	१	देहेरा	देहेरा
२८४	५	सरमता	सरमता
२८९	९	व्याकरण	व्याकरण
२९०	१४	सुधारस	सुधारस
२९०	१८	जाण	जाण
२९२	९	१९०५	१९१५
२९५	१७	तिमिरांध-	तिमिरांधकार
		कार	
२९७	९	जतु हतु	जतु हतु
३००	१०	मोहपल्लिना	मोहपल्लिये
३११	४	तेनो	तेने
३१२	२०	गतिव	गतिवे
३१७	५	जाणवा	जाणवा नहीं
३१९	२१	देवागनानी	देवागनानी
३२३	१९	तिर्यचपचेद्री	तिर्यचपचेद्री
		अने सन्नि	सन्नि
३२५	१८	डासीने	डासीने
३२७	१	थायाथाय	थाय
३२८	२१	तेनीख	तेनीख
३२९	१९	तेना	तेमा
३३०	७	भागे	भागे
३३०	१९	प्रत्ये	प्रत्येक
३३१	७	देवगतिमा	देवगतिमा
३३२	३	तिरियगते	तिरियगते
३३३	३३	पज्जंतले	पज्जंतले
	२१	मिनेश्वर	मिनेश्वर

पृष्ठांक	लीटी	अशुद्ध	शुद्ध
३३२	२३	तळे	तळे
३३३	१	१५	१६
३३३	३	१६	१७
३३३	५	१७	१८
३३४	६	आदिशब्द	आदिशब्दे
३३४	८	क्रुदिनी	क्रुदिनी
३३४	१८	स्फुर्णाओ	स्फुर्णाओये
३३५	१३	बाद्यदृष्टि	बाद्यदृष्टि
३३६	११	जेणे	जिणे
३३६	१५	तेणे	तिणे
३३७	३	आत्मस्वरूप-	आत्मस्वरूपमा
		रमा	
३३७	५	बलीचालछि	बली चावांछे
३३९	१	जा करहु	जो करहु
३३९	१३	प्रत्यक्ष	प्रत्यक्ष
३३९	२२	सायछे	सायछे
३४१	११	गवेपण	गवेपणा
३४४	१७	करी	करी
३४६	२	रिपयक्त	विपययक्तपणे
३४६	२३	नपातो	नपावे
३४७	११	जावत्यागी	भावत्यागी
३४९	१	अचेतता	अचेतनता
३५२	१४	विभोगी	विभागी
३५३	७	सासत पर-	सासात् पर
		मात्सा	मात्सा
३५५	७	रहित छे	सहित छे
३५५	१९	सुतामग	
३५६	२	मुण्डे	
३६१	१७	प्रदेशे	
३६४	९		

